

Máté József

A lapp növénynevek etimológiai rétegei

PhD-értekezés

Debrecen, 2003

Summary:

Etymological layers of Lappish plant names

by József Máté

My paper is about the classification and etymology of the names of the plants in Lapland. As I did not have the opportunity to collect on the spot I achieved my task by using dictionaries and lists words.

The greatest part of the paper, which is a summary of a thesis, is a glossary in which I summarized the names of plants found in the different dictionaries I have studied. According to the similarities of sounds I separated five main dialect types of Lappish: Southern, Swedish, Norwegian, Inari and Kola-kolta Lappish.

I compiled the glossary in alphabetical order. Each of the numbered entries consists of three parts: headword (containing dialect specifications with its places of collecting and meanings in Latin, Hungarian, Finnish and German), etymology and sources. The headword is, possibly the Norwegian Lappish name of the plant followed by the Latin name. If the name of the plant does not exist in Norwegian Lappish, proceeding from the southern dialect towards the North and the East, the first occurrence of the word is given as a headword and all the other forms follow.

The next part of the entry is in the etymology of the word. Words can be of ancient origin from proto-languages (Proto-Uralic e.g. *boska* 'angelica plant'; *duopma* 'bird-cherry'; *guossa* 'spruce', Proto-Finno-Ugric e.g. lpKo *njormm* 'grass in water'; lpI *puájui* 'willow', Proto-Finno-Permic e.g. *beahci* 'pine', Proto-Finno-Volgaic e.g. *suhpi* 'aspen'; *muorji* 'berry', Baltic-Finnish ~ Early Pre-Finnic e.g. *jokŋa* 'lingonberry'; *suoidni* 'hay' and Common Saamic), loanwords (from old Skandinavian, Norwegian, Swedish, Finnish, Russian, International, Calque), of Lappish origin (compounds, derivation, complementation and allipsis) or of uncertain or unknown origin.

In the last part of the entry a list of literature is given. In the following section there is a map with the names of plants found in most dialects. Similarly, I indicated the names of plants which are interesting, special or characteristic only in Lapland.

For exploring the possibilities of the subject more investigation is needed on the spot by scholars of much linguistic and botanical knowledge.

1. Bevezetés

1.1. A témaválasztás indoklása. Ez a disszertáció nem előzmények nélkül való munka. 1987 őszétől 1991 december végéig dolgoztam *A lapp növénynevek rendszere* című doktori értekezésem.

Mindig vonzottak a szavak, keletkezésük, etimológiájuk, jelentésük, jelentésváltozásai. Már korábban is végeztem tematikus gyűjtőmunkát egy TDK-dolgozat keretében (*A sütőipar szakszókincse*). Szakdolgozatom is lexikológiai tárgyú volt (*Csoportnyelv és szleng*).

A finnugor nyelvek közül a lappot választottam, mert már akkor érdeklődésem homlokterébe került, amikor elsőévesként Hajdú Péter–Domokos Péter *Uráli nyelvrokonaink* című könyvében olvastunk róluk: kik lehetnek, honnan erednek, milyen elméleteket fogalmaztak meg róluk.

Lapp nyelvet az egyetem elvégzése után Keresztes Lászlótól tanultam, majd évekkel a dolgozat befejezése után Helsinkiben Irja Seurujärvi-Kari számi lektornál folytattam.

A szócsoport, melynek összegyűjtésére, meghatározott szempontú elemzésére és rendszerezésére vállalkoztam, a növénynevek lettek, mert zavart botanikai tájékozatlanságom: mennyire nem tudom megnevezni a környezetemben, a természetben levő fákat, virágokat.

Kezdetben különösen lassan haladtam, egyrészt, mert sem a lappban, sem a növények világában nem voltam jártas, másrészt éppen a módszertani hiányosságok és bizonytalanságok miatt. Mi számít növénynek és mi nem? Csak azzal a növénynévvel foglalkozzam-e, amelynek latin neve is van az adott szótárban, növénynév-e a valamilyen fű vagy a piros bogyójú fa? (Erről a módszertani fejezetben lesz szó.)

1.2. Előzmények. A finnugrisztikában az élővilág elnevezéseivel foglalkozó írások elsősorban az állatnevekre irányulnak, ehhez képest csak töredéke azoknak a munkáknak a száma, amelyek a növényneveket vizsgálják.

Az állatnév-kutatásokban mintaszerű módszertani és nyelvészeti tanulmányok, monográfiák születtek: Kálmán Béla: *Obi-ugor állatnevek*. MNyTK 43. Bp., 1938; Kiss Jenő: *Magyarország madarai. Az európai madarak elnevezései*. Nyelvészeti Tanulmányok 28. Bp., 1984; Rác János: *A magyar nyelv halnevei*. Bp., 1996, vagy a rokon szakirodalomból Mart Mäger: *Eesti linnunimetused*. Tallinn, 1967; Anja Vest-Aikio–Jouni Aikio–Esko Aikio: *Lottit luonddus. Oahppa dovdat Sámi lottiid*. Kárášjohka, 1997. stb. A növénynevek kutatásában két kisebb mordvin könyvecske említhető: P. H. Бузакова: *Тикиень валкс* (Саранск, 1996) A. M. Гребнева–В. В. Лещанкина: *Русско-эрзянский ботанический словарь (названия сосудистых)* (Саранск, 2002).

A dolgozat megírása óta eltelt bő évtizedben többször foglalkoztam a lapp növénynevekkel, de ez a téma olyan nagy, olyan sok irányba bővíthető, annyira változó,

hogy talán soha nem tekinthető véglegesnek, lezártnak, abbahagyni lehet csak a teljesség teljesíthetlenségének tudatában. A nem vizsgált források újabb információkkal szolgálhatnak, a terepen az adatközlők is rendelkezhetnek le nem jegyzett adatokkal. A növénynevesítéssel újabb kerti virágok, haszonnövények, gyümölcsök jelennek meg. Újabb, szinte kimeríthetetlen forrás a távoli vidékek növényeinek és ezáltal neveinek elterjedése, pl. a trópusok fűszerei, élvezeti növényei, gyógynövényei e témakör bővítésére évek múlva is alkalmasak lesznek. Szerepet játszhat továbbá a tudatos, mesterséges névadás, amely az eddigi hiányosságokon is sokat javított, a növénymeghatározást sokkal árnyaltabbá tette.

A lapp növénynevek rendszere című dolgozat – és ezt leginkább most látom – botanikai szempontból semmiképpen nem volt, nem lehetett rendszer. Ahhoz egy olyan taxonimikus leírás szükségeltetett volna, amelyre az adatok hiányában – legalábbis Magyarországról – ma sincs lehetőség.

Az akkori dolgozat anyagát azonban lappológiai aspektusból bővítenem kellett, az adatokat pontosítani, a hiányosságokat pótolni. Az eltelt évtizedben számos értékes forrásanyag, szótár látott napvilágot. Mind a finnugrisztikában általában, mind a lappológiában, mind a botanikában születtek olyan művek, amelyeket tanulmányoznom kellett és nyelvészeti, növénytani oldalról is újra kellett gondolnom a szempontokat, módszereket stb. (Részben ezekről is lesz szó a Nyelvészeti források; A finnugor állat- és növénynevek kutatásáról című fejezetben.)

1.3. Az értekezés célja. Alapvető célul tűztem ki a Lappföldön ismert növények – köztük az ott honos növények – neveit összegyűjteni. Feladatom e lexikai csoport lehető legteljesebb bemutatása, többek közt etimológiai szempontból, s az etimológiákra alapozva a növénynevek áttekintése a lapp nyelvjárások rendszere szempontjából. A több ezer oldalt kitevő szótárakban fellelhető növénynevek kigyűjtése, rendszerezése, eredetvizsgálata mellett az „ismeretlen” eredetű növénynevek egy részét tudtam etimológiailag megfejteni, és egy lapp–magyar növénynévjegyzéket készítettem el. Emellett az adattáram szócikkeiben még három nyelvű (latin, finn, német) botanikai jelentés-megfeleltetést állítottam össze. Ezzel a bővítéssel talán a nemzetközi és rokon nyelvi kutatásokban is használhatóbbá vált az adatbázis. Az eredetkutatás mellett szerkezeti, szemantikai és onomasziológiai elemzéseket végeztem. A monografikus igényvel elkészített nyelvjárási szófejtő szótári rész és a latin névmutató mellett néhány térképen szemléltettem a növények élőhelyét. Tíz térképen lapp növénynévből indultam ki és latin nevet adtam meg hozzá. Tíz térképen az eljárás fordítva történt: a tudományos névből indultam ki, és a lapp megnevezés(eke)t rendeltem hozzá. Részben a tipikus, Lappföldre jellemző növényneveket dolgoztam fel ilyen módon, részben pedig a ritkább, különlegesebb növényneveket szemléltettem térképeken. A dolgozatban bemutatom Lappföld növényföldrajzát, a lapp nyelveket, nyelvjárásokat. Külön fejezetben tárgyalom azokat a nyelvészeti forrásokat, amelyeket felhasználtam a

disszertációhoz, egy másik pedig a növények megismerésének és rendszerezésének kutatásának leglényegesebb történéseit vázolja.

1.4. Az alkalmazott eljárásokról

1.4.1. Nyelvészeti módszerek. Dolgozatom tárgya szerint lexikológiai, etimológiai munka. A szavak eredetének vizsgálata a nyelvtörténet sosem könnyű, de mindig is kedvelt, érdekes, hasznos területe volt. Az etimológia szó a görög *etümon* 'igaz' és *logosz* 'tanítás, tan' szó tudós összetétele, végeredményben tehát csak a jó, helyes szófejtést lehetne így nevezni (Kálmán 1976: 165).

Az etimologizálás a nyelvtörténet dinamikus ága, az eredetmagyarázatok csiszolhatók, kiegészíthetők, sőt el is vethetők. Az etimológusnak, aki – a nyelv szigorú tényein kívül – ötleteire, hipotéziseire, bizonyos analógiákra hagyatkozik és hivatkozik, valamelyest mindig kell bizonytalansággal számolnia.

A nyelvészeti módszerek közül először azt kellett tisztáznom, hogy milyen nyelvjárásokkal foglalkozzam.

Lappföld területén mintegy 8–10 fő nyelvjárást beszélnek. Mivel a településeken beszélt nyelvjárások vagy nyelvek láncszerűen kapcsolódnak egymáshoz, ez a szám még nagyobb lehet. Nem lehet azonban csupán egy irodalmi nyelvet megteremteni, mert több nyelvjárásnak hivatalosan elfogadott ortográfiája is van: a déli 1979-től, a lulei 1982-től, a norvéglapp 1978-tól, a kolta 1972-től. Különböző írásmódok léteztek, léteznek egymás mellett párhuzamosan. A megjelent szójegyzékeket, szótárakat áttanulmányozva több mint 100 év változó írásmódú és nyelvű lapp lexikológiai anyagát dolgoztam fel. Ebből az óriási forrásanyagból kiemelendőnek tartom Lagercrantz egész Lappföldre kiterjedő gyűjtését, valamint a kitűnő kétnyelvű szótárakat: a déli lapp nyelvterületről Knut Bergsland lapp–norvég szótárát, valamint a norvéglapp nyelvjárások alapján Pekka Sammallahti finn–lapp és finn–lapp, lapp–finn kézisótárát. A lapp nyelvjárásokat, illetve nyelveket öt fő monográfia alapján osztályoztam. Ezek a következők: Hasselbrink déli lapp, Grundström svédlapp, Nielsen norvéglapp, Erkki Itkonen inari lapp, T. I. Itkonen kolai és kolttalapp szótára. Területi és nyelvi alapon osztályozva ez az öt nyelvjárás lesz a továbbiakban az adattári csoportosítás alapja.

Az értekezés legnagyobb fejezete az 1084 szócikkből álló lapp növénynevek szófejtő névtára.

Az idők folyamán a helyesírás sokszor változott, egyszerűsödött, és én igyekeztem óvatosan a legújabb forrásokhoz igazítani – ha nem is minden esetben – a régebbi adatokat is. Ez a norvéglappban a legkönnyebb, mert a Nielsen-szótár ebből a szempontból is etalon volt a számomra. A lapp nevek jelentését norvégul és angolul közölte, és a latin név is sokat segített a növénynevek azonosításában. Később a norvéglappban Sammallahti szótárainak jelöléseit használtam, a legtöbb címszó az ő írásmódja, jelentésmegadása alapján szerepel. Lagercrantz déli adatait könnyebb Hasselbrink vagy a Bergsland–Magga-szótár alapján idézni. T. I. Itkonen kolta- és

kolai lapp szótárának adatait mindenképpen egyszerűsíteniem kellett, már csak az adattár egészének könnyebb áttekintése, egységesítése miatt is, a mellékjeles betűk miatt is, továbbá nem hangtani dolgozatot írok és a lexikológia, a jelentéstan szempontjából ez irreleváns.

Mivel a hazai lappológiában nem egységes a lapp nyelvjárások írása, a helyesírási szabályzat és szótár egyáltalán nem közli a neveket, magam a következő írásmódot alakítottam ki. Az -i melléknévképzős nyelvjárásokat két szóba írom: umei, pitei, luulei, inari, kolai, teri vagy turjai lapp. Egybeírom az országnévvel jelzettek: norvéglapp, svédlapp, oroszlapp és még a kolttalappot, noha tudom, hogy pl. a norvéglapp és a svédlapp tartalmilag nem ugyanaz a kategória az én osztályozásomban. De ha a délit különveszik az umeitől, piteitől, luuleitől stb., akkor az utóbbiakat összefoglaló néven nevezhetem svédlappnak.

Már e fejezetben jelzem, hogy a szófejtő névtár szócikkeiben a botanikai vagy alfabetikus rendszer közül az utóbbit választottam. Ennek indoklása A szócikkek felépítése című fejezetben van. A betűrendes névtár neveinek eltérő helyesírású előtagjai nem kerültek egymás mellé. Módszerem vitathatóságának tudatában jelzem, hogy a betűrendben más szempontokat is lehetett volna érvényesíteni: az *å* betű állhat az *o* betű után, a *ž*, *Ě* a *č* után (vö. UEW 1991: 55).

1.4.2. Botanikai problémák. Mi a lapp növénynév? Az olyan növények neve, amelyek őshonosak Lappföldön? Vagy az a név is lapp növénynév, melyet ismernek, talán használnak is a lappok (pl. *olajfa*), de magát a növényt még sosem látták. Vagy azok a lapp növények: virágok, gyümölcsök, fűszerek, amelyek több ezer kilométer távolságból érkeznek, és ott sorakoznak egy áruházzal polcain nemzetközi nevüket átvéve valamelyik környező nyelvből. Mindhárom csoport adatait lapp növénynévnek tekintjük. A számunkra azonban a legfontosabb elemek az ősi szavak és a régi jövevényszók, mert ezek az adatok igen értékes nyelvtörténeti-etimológiai, szóföldrajzi, szemantikai, onomasziológiai információkat hordoznak.

Ha egy név mindenütt ugyanaz, akkor épp a nyelvek különbözősége vesz el. Az *avokádó*-, *ananász*-típus, ami minden nyelvben (szinte) ugyanúgy hangzik, nem mond semmit a lappokról. Egész más a tartalma egy őshonos növénynévnek, pl. egy *vörös*-, *fekete*- vagy *tőzegáfonyát* jelölő szónak vagy egy *sarkvidéki szeder*nek. A kutató számára mindenesetre érdekesebb is és hasznosabb információkat tartalmaz. Természetesen az új növényeket a lappoknak is meg kell nevezniük, és ezek a legritkább esetben térnek el a nemzetközi gyakorlattól.

Vegyük először sorra, hogy mi nem növény, és miért nem az! A tudományos szempontok mellett a *communis opinio* is figyelembe veendő ilyenkor. Nem növénynév a fatönk, tuskó, nedv, lé, kidudorodás, kéreg, levél, szijács, gyanta. Nem vettem fel adattárumba a gombák neveit. Bár a köztudatban ugyan a gombákat a növények közé sorolják, a mikológusok szerint a gombák azért nem növények, mert más a sejtszerkezetük, táplálkozásuk és szaporodásuk. A zöld növények a napfényenergiát

veszik igénybe az asszimiláció folyamatához, vagyis a növények fotoszintézissel asszimilációjuk során ezt alakítják át saját anyagaikká. A gombák erre nem képesek.

Ezzel ellentétben a közgondolkodásban az általános megnevezések: fa, bokor, cserje, virág, fű, bogyó, gyümölcs növénynevek számít. A fa idetartozása teljesen világos, a növény fogalmán a botanikában és a nép körében is sokáig a fákat értették.

A *kajszibarack* és a *körte* növényneve, de elsősorban nem a fákat jelenti, mert azok nincsenek Lappföldön, hanem a gyümölcsöket. Ez alapján a bogyók (*áfonya, málna*) – bizonyos emberi táplálékul szolgáló termések – is növénynevek, mint ahogy növényneve a *burgonya* (nemcsak mint egész növény, hanem mint ággumó) az ember számára étkezés céljából alkalmas földbeni hajtásmódosulás, vagy a *karalábé* mint szárgumó, föld feletti hajtásmódosulás, továbbá a *sárgarépa* gyökere is az.

Ha egy ornitológiai tárgyú nyelvészeti dolgozatban felvetődik a kérdés: madárnév-e a csőr, a szárny – nemleges választ várhatunk rá. Ha egy botanikával összefüggő lexikológiai dolgozatban vetjük fel: növényneve-e egy szem *eper*, vagy egy szál leszakított *gyöngyvirág* – a válaszadásban elbizonytalanodhatunk. Ez a szemantikai mező vegytiszta képletként le nem írható. Egy példával élve: az élővilág egyik legáltalánosabb, a taxonok fölé rendelt, azaz hiperonim fogalma, a növény alá vegyünk két hiponim fogalmat, amelyek egymásnak kohiponimái (vagyis azonos szemantikai szinten, mellérendelt viszonyban állnak. Legyenek ezek: a zöldség és a gyümölcs. Ha le akarjuk őket írni és az alájuk tartozó fogalmakat felsorolni, vajon a *diót* vagy a lédús *paradicsomot* tekintjük-e inkább gyümölcsnek. Pedig az utóbbi zöldségféle (vö. a német Fruchtgemüse).

A növénynevek lehetséges szerkezeti változásait a belső keletkezésű szavaknál szedjük sorba.

A növénynevek osztályozásában másféle problémák is felvetődtek, melyek közül csupán egyet emelek ki. Amikor foglalkozni kezdtem a témával (a Nielsen-szótár alapján), elképzelhetőnek tűnt a szófejtő névtár összeállításának legelső munkahipotézise szerint két nagy egység elkülönítése: Az első fejezet szavai a latin névvel azonosítható lapp növénynevek voltak. A másik csoportba mindazon flóraelemek nevei kerültek, amelyek szemantikai kategóriái bizonytalanok, nem egyértelműek, több jelentésük van, vagy egyáltalán nincs latin nevük. Itt soroltam fel az általános növényfogalmakat, pl. virágos növény, termés, fű, fa bokor, és azok nagy része is idetartozott, amelyeket valamilyen deformáció jellemez, pl. ágavesztett nyír, kidöntött fa. Számbavenni e csoportosítás okozta sok-sok nehézséget nem lehet célja e dolgozatnak, csupán illusztrációképpen álljon itt egy-egy példa: melyik csoportba kerüljön a latin néven is megadott *törpe nyír*, ha *félíg* vagy *teljesen* el van *száradva*. Hova sorolható be az a két latin jelentéssel meghatározott lapp szó, amelynek még van egy harmadik, kevésbé pontos jelentése (*piros bogyójú bokor*). Sőt ilyenkor az is elképzelhető, hogy az egyik latin név téves, mert keverte az adatközlő a növényeket, vagy nem esik egybe a jel és a jel tárgya.

Nem váltotta be a hozzáfűzött reményeimet egy hármastagolás sem: 1. a latin névvel pontosan meghatározható növények; 2. azok a növények, amelyeknek több latin nevük van, illetve a 'valamilyen növény' jelentésűek; 3. a tudományos névvel nem azonosítható olyan növények, melyek valamilyen módon az egészségestől eltérnek: 'kérgétől megfosztott erdeifenyő'. Ez a fajta felosztás sem volt tökéletes, mert voltak olyan növénynevek, amelyeknek ugyan latin nevük nem volt, de pontosan megadta a forrás más (finn, német) nyelven a jelentésüket. Sammallahti szótáraiban például egyáltalán nincs latin névadás. A tudományos névvel nem adatolt lapp növénynevekhez – főleg ismertebb nyelv(ek) alapján – magam igyekeztem a jelentést kideríteni.

Felvetődött az osztályozás során az őshonos, a specifikusan Lappföldre jellemző névanyag összegyűjtésének elkülönítése az újabb, jórészt nemzetközinek minősíthető adatbázistól. Ennek a csoportosításnak több gyenge pontja volt. Az első: két adattár létrehozása nem szerencsés, ugyanis megnehezíti a számozást, a hivatkozást, az aránytalanságokat tovább növeli, mert a második lényegesen kevesebb adatból állna. A másik vitatható pont: nem ismerjük az összes növény jelentését, nincs minden növénynek egy (és biztos) jelentése, továbbá ellenőrizni kellene, hogy terem-e vagy természetlik-e a szóban forgó növényt, megél-e egyáltalán Lappföldön. Időben is történhetnek változások: a száz évvel ezelőtt még nem adatolt növény az utóbbi években a növénynevesítés vagy más tényezők következtében már jelen van. Ebből az elgondolásból, ha nem is kizárólagos szemantikai tényezők alapján, hanem indirekt módon, az etimológiák figyelembe vételével sok minden megvalósult. Az alapnyelvi eredetű nevek, vagy a jövevényszavak egy része (pl. ónorvég) nyilván az őshonos növényekre utalnak.

Végül az adattáram szócikkeinek talán mesterkélt csoportosítását elvettem, a kapott nyelvi adatok között nem tettem, nem is tehettem minőségi különbséget. A kellő tudományossággal nem azonosítható nyelvi adatok további kutatásra és feldolgozásra szorulnak, de megjegyezendő, hogy összegyűjtésük jó alap ahhoz, hogy azok ne merüljenek feledésbe. Egyszer talán kideríthetők is lesznek a növénytanban és a nyelvészetben egyaránt jártas tudósok számára.

A kutatás szempontjából a legcélravezetőbb eljárás az volt, ha a lapp növénynevet a kutató egy német, egy angol vagy egy finn jelentéssel azonosította, és tudományos névvel is ellátta. Akkor már csak a hiányzó idegen nyelv valamelyikének (pl. finn vagy német) adatát kellett hozzárendelni.

A lapp növény és növénynév azonosítása és a magyar jelentés közlése jó alapot biztosított a további vizsgálódáshoz.

A lapon kívüli négy nyelvi megfeleltetés (latin, magyar, finn, német) mellett lehetett volna még legalább négy: az angol (vö. Nielsen-szótár), az orosz, a norvég és a svéd – amely országokban a sámik élnek –, de ez aránytalanná tette volna a szócikkek felépítését, valószínűleg még több kétség és kérdés vetődött volna fel az egyeztetések, a megfeleltetések körében. A jelen szócikk-szerkezetben is több jelentéssorban előfordulnak bizonytalan és hiányos adatok, melyeket a kutató szeretne megfejteni. Különösen a lapp–magyar megfeleltetés egyenetlenségeinek megszüntetése lenne a cél.

A lapp és a magyar geográfiai, klimatikus stb. viszonyok különbözősége következtében vannak olyan növények, melyek nálunk ismeretlenek, így nincs magyar nevük sem. Ezt igazolja Priszter Szaniszló 1989. július 19-én kelt levele: „Az nyilvánvaló, hogy az arktikus speciális növényeknek aligha találhatók magyar nevei. Még virágosaknál volna némi értelme azoknak magyar nevet is adni, de már a virágtalanoknál (elsősorban a zuzmóknál és moszatoknál) ennek aligha van értelme.”

1.4.3. Névadási részletek

1.4.3.1. A lapp–latin–magyar–finn–német nevek egyeztetése. A növénynevek azonosítása, jelentésük megfeleltetése a különböző nyelvekben nem egyszerű, még a latin és a magyar nevek viszonylatában sem. Priszter Szaniszló Növényneveink. Magyar–latin szógyűjteményében (1986) a *törpe szeder* latin neve *Rubus chamaemorus*. A Növényneveink. A magyar és a tudományos növénynevek szótárában (1998) a *Rubus chamaemorus* magyar neve *tőzegszeder (lápi szeder, törpe szeder)*. A korábbi kiadványban a *tőzegszeder* nevet meg sem találja a kutató, ha nem tudja, hogy az ugyanaz, mint a törpe szeder.

A *Calluna vulgaris* (Priszter 1986: 48) magyarul *csarab, seprűvirág, erika, hanga*, de Priszter (1998: 64) *csarab, „erika”, „hanga”*.

Lapp szótáraink szerint az *erdei füziké, erdei deréce* *Epilobium angustifolium* volt, de nem találtam meg a latin nevet a *Növényneveink*ben, mert *Chamanerion (Chamaerion) angustifoliumként* szerepelt az első kiadványban, jelezve, hogy ez az újabb név. A szótárban viszont újra az *Epilobium angustifolium* található érvényes tudományos névként.

Munkám során mindenesetre örömmel nyugtáztam, ha a szótár latin nevet is közölt, mert a visszakeresés, az egyeztetés könnyebbnek, másrészt egzaktabbnak tűnhetett. Olykor azonban a tudományos nevet is kritikával kellett illetnem. T. I. Itkonen Qvigstádtól és Genetz-től átvett és közölt egyik lapp növényneve: *čereuõjvsujn* 'päivänkakkara, Gänseblume, Matricaria inodora'. Ha a latin névből mint biztos pontból indulunk ki, akkor: *Matricaria inodora = Tripleurospermum inodorum (= Matricaria perforata)*, fi. *pelto-saunio, saunakukka* 'kaporlevelű ebszékfű ~ ebkapor'. A finn vagy a német névből helyesebb kiindulni: *päivänkakkara, Gänseblume, 'Leucanthemum vulgare (Chrysanthemum leucanthemum), réti margitvirág, margaréta, papvirág'*. Így viszont a latin nevek közt nincs ekvivalencia.

1.4.3.2. A kihalt növénynevek. Nemcsak bővíthet a lapp növénynevtár szókölcsönzéssel vagy tudatos névadással, de ki is avulnak szavak a nyelvből. Már Qvigstad a *Lappiske plantenavne* szócikkeiben sok hapax fordul elő, vagy Friistől átvett adat, amelyet a későbbi kutatók nem erősítenek meg. A keleti lapp nyelvjárásokban T. I. Itkonen teljességre törekedve nagyon sok növénynevet közöl. Genetz szótári anyagát is beépíti saját munkájába, ebből azonban számos szó kihaltnak tekinthető. Érdekes, de a

Lappföldön legáltalánosabb jelentésű *muorra* 'fa', *muorji* 'bogyó' is kihalt szó egy-egy nyelvjárásban. Az alábbi listát állítottam össze a kihalt szavakból:

- (191) *čereuõjvsujn* 'réti margitvirág'
- (192) *čichau* 'zászpa'
- (419) *guolašmamsuöin* [valamilyen fű]
- (563) *kielikam* [valamilyen lemezeszuzmó]
- (568) *koaskremsujn* 'csalán'
- (569) *kodšek* 'havasi csajkavirág'
- (588) *labbe* 'vidrafű'
- (617) *loddjemrasse* [valamilyen fű]
- (744) *orpin* [valamilyen növény]
- (760) *puihmur* 'fűz'
- (801) *roattala* 'törpe nyír'
- (817) *ručispajnsijne* '? galaj'
- (944) *sujtensujn* 'páfrány'.

1.4.3.3. Bogyónevek. Az egyelemű bogyóneveket nem számolva és csak a *muorji* 'bogyó' utótagú növényneveket összeszedve mintegy félszáz adatunk van. Lappföld gazdag a különféle bogyókban. A *varjúbogyó* például egyszerűen bogyó jelentésben is ismert, valószínűleg az egyik elterjedtebb bogyónevet jelenti. A lapp adat jelentésszűküléssel keletkezett. E fejezetben egy érdekes névadást említek meg. Más összefüggésben már szóltunk a *tözegszederről* 'Rubus chamaemorus'; finnül: *lakka*, *hilla*, (*suo*)*muurain*, de ott a jelentések közt nincs különbség. A lappok is nagy becsben tartják ezt a bogyófajtát, ugyanis több nevet is adtak neki attól függően, hogy érett vagy nem. A bogyót nagyobb mennyiségben gyűjtik, talán ezért van az érett és az éretlen formájára is elnevezésük. A svédlappban külön név van a virágzatára: *kiedjĕk* ~ *kÁdjĕk* 'tözegszeder virágzata; egy növény virága'. A bogyó neve *luopmi*, az érett bogyóé *láttat*, az éretlen bogyóé *čurot* ~ *čuru* ~ *čurrot* 'tözegszeder', vö. SIB 57, 254, 333, 465, Sl 273. Külön név van a kis bogyóra, vö. *rihca* 'pieni hilla' (Sl 365). A keleti nyelvjárásokban is külön név van az éretlen tozegszeder bogyóra: *škoppik* (ItkT 555–556), *škooppáš*^ (SIMos 18). Az adat Nielsennél is megvan, (vö. 418, 453) *skåbos* ~ *skåvos* ~ *skobos* több jelentésben pl. 'háj' pl. borsó héja, de mert nem növénynév, az adattáramban a norvéglapp adatok nem szerepelnek.

2. Lappföld és a lappok

2.1. A lappok lakóhelye és nyelvjárásai

Lakóhely. A lappoktól lakott mintegy 400 ezer km²-es terület déli határa a Stjørdal (N) – Røros (N) – Idre (S) települések által alkotott képzeletbeli vonallal határozható meg. A nyugati, északnyugati határ maga a Norvég-tenger, az északi a Barents-tenger. Északkeleten a Kola-félszigetig húzódó, DNy–ÉK irányú keleti határvonal Svédország belsejében, az Oviken–Åsele–Lycksele–Risappi–Flakaberg–Parkalompolo vonallal esik egybe, majd a finnországi Muoniotól tart kelet felé, Finnországon (Kittilä–Sodankylä) és az orosz Lappföld déli részén Akkalán–Imandrán egészen Sosnovkáig, a Barents-tengerig. Más, a lappológiában megszokottabb helynevekkel mutatva be Lappföldet: Norvégia legészakibb tartományjaiban, Finnmarkban, Tromsøben, valamint Nordlandban, Svédországban Härjedalenben, Jämtlandban, a Piteå, Luleå, Umeå, Torneå folyók középső és felső szakasza mentén laknak. Finnországban az Inari-tó környékén, valamint Enontekiö, Utsjoki és Sodankylä vidékén élnek, Oroszországban a Kola-félszigeten és Petsamóban (Hajdú–Domokos 1978: 334).

Nyelvjárások. Közismert a lapp nyelv nagyméretű széttagoltsága. Ezek alapján nyelvjárásai széttagoltságról is lehet beszélni, sőt a hangtani és a szókincsbeli eltérések miatt a kutatók egyenesen több nyelvről beszélnek (vö. pl. Lakó 1986: 6). A földrajzilag nem közvetlenül egymás melletti területeken a különböző nyelvjárások beszélői a nagy dialektális különbségeket figyelembe véve már nem értik meg egymást, és ezért egyre elfogadottabb a fentebbi megállapítás, hozzátéve, hogy nem is egy lapp nyelvről és azon belüli dialektusokról, hanem több lapp nyelvről kell beszélnünk, és azokon belül szintén megkülönböztethetünk nyelvjárásokat (vö. Sammallahti 1998: 6–38).

Hajdú Péter (1978: 334–335) az egyes lapp közösségek nyolc nagyobb nyelvjárását 3 csoportra osztja. I. nyugati (vagy északi) lapp: 1. északi (vagy ruijai) lapp, 2. lulei lapp, 3. pitei lapp; II. déli lapp: 4. umei-lapp, 5. tulajdonképpeni déli lapp; III. keleti lapp: 6. inari lapp, 7. kolttalapp, 8. kolai lapp (kildini, turjalai, akkalai). Az első helyen említett ruijai nyelvjárást norvég lappnak, a 2–5. pontban felsoroltakat svéd-lappnak a 6.-at finn-lappnak, a 7–8. számút orosz-lappnak is szokták nevezni (1978: 334). Ugyanakkor szóvá teszi, hogy „...ha tehát norvég-, svéd-, finn- vagy orosz-lappokról beszélünk, ezzel legfeljebb lakóterületeiket jelöljük meg, nyelvi szempontból azonban nem lenne helyes ezt az osztályozást alkalmazni” (Hajdú–Domokos 1978: 334).

A lapp nyelvtudomány egyik alapművében Korhonen (1981: 15–16) 10 fő nyelvjárást sorol fel: 1. déli lapp, 2. umei lapp, 3. pitei lapp, 4. lulei lapp, 5. norvég-lapp vagy északi lapp, 6. inari lapp, 7. kolttalapp, 8. akkalai lapp, 9. kildini lapp, 10. teri vagy turjai lapp. Majd hozzáteszi: „Nimitykset ruotsin-, norjan- ja venäjänlappi eivät ole maantieteellisesti täsmällisiä, mutta sellaisinaan kuitenkin jo käytöön

vakiintuneita.” [A svéd-, norvég- és orosz lapp elnevezések földrajzilag nem pontosak, de mégis így honosították meg.]

Szerinte a lapp nyelvjárásokat hagyományosan 2 fő csoportra osztják: nyugati és keleti lappra. A nyugati lapphoz tartozó nyelvjárások a déli lapptól a norvéglappig, a keleti lapphoz tartozó dialektusok: az inari lapptól a turjai lappig. Majd így folytatja: Tämä jako on luonteva jo senkin vuoksi, että jyrkin naapuruusmurteiden ero vallitsee juuri norjan- ja inarinlapin välillä. [Ez a felosztás azért is természetes, mert a legélesebb különbség két szomszédos nyelvjárás között éppen a norvéglapp és az inari lapp között van.]

Zaicz Gábor (1994: 650) szerint a lapp nyelvjárások hagyományosan nyolc (öt nyugati és három keleti) csoportba sorolhatók. A nyugatiak besorolása megegyezik Sammallahtiéval (1998: 6), a keletiekénél különbség, hogy Zaicz úgy véli: „a kolai lapp az oroszországi Kola-félsziget három lapp nyelvjárás altípusát foglalja magában: a terlappot, a kildini-lappot és az akkalai lappot”.

Sammallahti (1987: 75) érzékelteti, hogy pl. a déli és az északi lapp között, illetve az északi és a teri lapp között olyan nagyok a különbségek mint a finn és az észti nyelv között. Később hozzáteszi: kuitenkin voidaan saamelaisalue jakaa seitsemään eri kieleen. Számiföld hét nyelve: déli, luulei, északi, inari, kolтта, kildini, teri számi.

Sammallahti a nyugati–keleti fő felosztást követően az „Areal variation” c. fejezetben rendkívüli alaposággal és aprólékossággal mutatja be a számi nyelvjárásokat (1998: 6–38). Mindenesetre a keleti nyelvjárások közé az inari, a skolt (= kolтта), az akkalai, a kildini és a teri lapp kerül.

A lapp (számi) nyelvek közti különbség olyan jelentős, hogy a nyelvészek három és tíz közé teszik az önálló lapp nyelvek számát. Az összes lapp háromnegyede az északi lapp valamely változatát beszéli (Taagepera 2000: 126).

A lapp nyelvjárások osztályozása más módon is történhet. Nyelvtörténetileg is megalapozott a következő hármas felosztás: déli nyelvjárások (déli–umei), középső nyelvjárások (pitei–norvég), keleti (inari–turjai).

A tízes felosztás különösen nyelvi, nyelvjárás vizsgálat esetén szükséges, a térszínformák szerinti felosztás – mint erdei, hegyi vagy tundrai és tengeri számik – szociolingvisztikai szempontból hasznos, utal Nickulra Domokos Johanna (2000: 11). Rámutat viszont arra, hogy politikai szempontból hátrányos lenne a lappok számára, ha több nyelvről és ezáltal több népről beszélnénk. Ennek az is ellene szól, hogy a különböző számi közösségek között szoros identitásbeli kapcsolat van. Nyelvészeti szempontból viszont könnyen lehet több nyelv mellett érvelni, hiszen a különbségek olyan nagyok, hogy megértésbeli problémát okoznak. A kolтта lapp és a norvég lapp között jelentősebb a különbség, mint a spanyol és a francia nyelv között. Korhonen (1981: 17) az igazán éles törést a megszakítatlan nyelvjárás láncolatban a norvég lapp és az inari lapp közt látja, majdnem hasonló jelentős különbség áll fenn az inari számi és a kolttai számi közt. A lapp nyelvjárások láncszerűen kapcsolódnak egymáshoz, így a nyelv lassan változik faluról falura. Ez a lappok vándorló életmódjával is összefügg, a

szomszédos falvak közt mindig is voltak érintkezések, így éles nyelvi határok nem is születhettek. Általában házastársat is távolabbról választanak. Skandináviában a lakosság lakhelyének észak-dél irányú változtatása évszázadok óta hol erősebben, hol gyengébben zajló folyamat, amelynek következtében a nyelvjárási határok ott kiegyenlítődnek.

Sammallahti hasonlóan fogalmaz. A Lappföldön levő összes nyelv meglehetősen hasonló szerkezetében és alapszókincsében. „Although there are no deep linguistic boundaries, one can distinguish between ten Saami languages which differ from each other at least to the same degree as the Germanic or Romance languages. Neighboring dialects on each side of a language boundary are normally close to each other in vocabulary, so that the Saami languages form a chain in which speakers of adjacent dialects understand each other rather easily. The central dialects of Saami languages differ from each other to the extent that mutual understanding requires a fair amount of practice” (Sammallahti 1998b: 1).

A szakirodalomban a számi területi változatokat a fonológiai szabályos megfelelések és az alapszókincsben, valamint a nyelvtanban levő hasonlóság miatt nyelvjárásokként tárgyalják.

Mivel a területi változatok közül hat nyelvjárás hivatalosan elfogadott, standardizált írásrendszerrel rendelkezik (déli, lulei, északi, inari, kolтта, kildini – melyek közül az előbbi öt latin betűs, míg az utóbbi cirill betűs), annál inkább indokolt, hogy a különböző nyelvekről beszéljünk. A megmaradt négy fő változatot, melyekről azt tartják, hogy nem tartozik a hat fő nyelv közé, csak néhány idősebb személy beszéli. A 10 fő változat közül a számi beszélőknek mintegy 75 %-a a norvéglapot beszéli, és a legtöbbször Norvégiában él (kb. 10000), mintegy 2000 számi él Finnországban és 5000 Svédországban. Az umei, pitei, akkalai és teri számít az idősek beszélik. A déli, az inari és a skolt számít külön-külön 300–500 személy beszéli. A kildininek 650, a lulei lapp beszélőinek száma 2000 és 3000 között van. A számi anyanyelvi beszélők összlétszáma talán több mint 20 ezer. Itt a szerző becsült adatokat közöl (Sammallahti 1998b: 1–2).

Érzékelve néhány nyelvjáráson belül a rendelkezésünkre álló anyag szűkebb voltát, továbbá a beszélők számának csökkenését, egyszerűsítettem Korhonen és Sammallahti csoportosítását, illetve összefoglaló névvel illettem néhányat. Alapvetően két helyen kellett ezt megtennem: nem vettem külön csoportba az umei és a pitei nyelvjárásokat. Myös arjeploginsaame on sammumassa. [A pitei (arjeplogi) számi kihálóban] (Kulonen 1994: 97). Az inari kivételével a keleti nyelvjárásokat egy nagy nyelvjárásba vontam össze: ez lett így a kolтта- és kolai lapp, ahogy az T. I. Itkonen szótárában is megfigyelhető (*Koltan ja kuolanlapin sanakirja*).

Mivel nem beszélhetünk egységes szempontrendszerrel a nyelvjárási csoportosítást illetően, mindegyik kutató lapp nyelvjárási felosztása támadható: pl. Lehtiranta (1989) égtájak nevét adja: *etelä* 'dél', *pohjois-* 'észak', máskor víznevet, *Inari* (tó), *Uumaja* (Ume-folyó) stb. Lehtiranta 9 nyelvjárásra osztja a lapot: a keletibe csak három

nyelvjárást vesz fel: kolтта, kildini, turja; nála Arjeplog szerepel, amely tulajdonképpen a pitei nyelvjárás.

Korhonennél ugyanúgy különbözőek a szempontok, nála van pl. norvéglapp (tehát országnevet használ fel), hasonlóan Zaicz is. Ezzel az eljárással teljes mértékben én is egyetértek. Egységes szempontú osztályozásról akkor lehetne beszélni, ha vagy csak égtájak nevével vagy csak népnevekkel vagy csak természetföldrajzi nevekkel (pl. folyónevekkel) neveznénk meg az egyes nyelvjárásokat. Egyik vagy másik elvnek következetes érvényesítése azonban lehetetlen.

Az én csoportosításomban a szempontok szintén nem lehetnek egységesek. Indoklásom a következő: a déli lapp két alcsoportjának nyelvét Svédország és Norvégia középső, jemtlandi–rörosi, åselei–vefseni vidékein beszélik. Itt tehát csak a déli lapp vagy déli számi megnevezés lehetséges, amint ezt mindegyik kutató alkalmazza is (vö. *Südlappisches Wörterbuch*).

Észak felé haladva reprezentatív nyelvjárásként a lulei lapp következik (vö. *Lulelappisches Wörterbuch*), idevontam az umei és a pitei nyelvjárást is, s mert majdnem mindegyik svédországi számi nyelvjárás, logikusnak tetszhet a svédlapp megnevezés, bár laknak lappok a norvégiai oldalon is. Norvégiában él a legtöbb számi, ráadásul az lpN rövidítés lehet az északi (angol North) rövidítés, valamint a norvéglappé is, tehát egyértelműen ezt láttam helyesnek. Mások is használják így, továbbá a saját kutatásaim első, hosszabb szakaszában csak a norvég kutatópontokon adatokat gyűjtő Nielsen-szótárat használtam, így az N főként Nielsent is jelölheti.

Az inari nyelvjárást szinte minden lappológus külön kezeli, s ez a már jelzett különbségek (pl. norvég–inari) miatt is indokolt (vö. *Inarilappisches Wörterbuch*).

2.2. Áttekintés Lappföld földrajzi sajátosságairól

Elsőül egy bekezdésben összefoglalom Lappföld területének speciális jellemzőit, éghajlati viszonyait, karakterisztikus térszinformáit, növényföldrajzát, majd ennek részletezőbb bemutatása következik.

Lappföld éghajlata a nyugati hegyoldalakon óceáni jellegű, tehát hűvös és csapadékos, a keleti részeken kontinentálisabb; minél távolabb vagyunk a tengertől, annál melegebbek a nyarak, és annál hidegebbek a telek, az északi sarkkörön túl május végétől június közepéig egyáltalán nem nyugszik le a nap. Lappföld nyugaton sziklás, erdős hegyvidék, keleten kopár, törpecserjés alacsony hegyekkel tarkított tundrás térség (vö. Hajdú–Domokos 1978: 334). A terület domborzatára jellemzőek az egymást felváltó dombos, hegyes vidékek, a norvégiai oldalon fjordoktól, gleccserektől, Svédországban pedig folyóktól szabdalva (Ume, Pite, Lule). Finnországban nem a hegyek és völgyek váltakozása teszi sajátossá a tájat, hanem az úgynevezett tarhegyek (tunturi), melyek Lappföld jellegzetes domborzati képződményei. Délebbre még megtaláljuk a tülevelű erdőket, ám észak felé haladva egyre inkább az erdős tundra, majd a fátlan, zuzmós tundra válik uralkodóvá. A nyírek egészen északon is megtalálhatók, ám ahogy északra tartunk, egyre kisebbek.

Klíma. Lappföld területének éghajlatában markáns választóvonal a Skandináv-hegység. Így Norvégia partvidékén az Észak-Atlanti áramlat hatására óceáni szubpoláris az éghajlat, mérsékeltlen hideg téllal és hűvös nyárral. A leghidegebb hónap középhőmérséklete itt -2 , -4 °C, a legmelegebb $28-30$ °C, abszolút minimuma -15 , -25 °C között váltakozik.

A csapadék bőséges; $1000-1600$ mm, kimutathatóan őszi maximummal, tavaszi minimummal. A hidegebb és bő csapadékú tél sok havat hoz, átlagosan $80-140$ hótakarós nap fordul elő. A napsütés kevés, az évi napfénytartam mindössze $1200-1300$ óra.

Lappföldnek a Skandináv-hegységtől keletre fekvő területei a délebbi részén rövidebb nyarú és hideg telű nedves kontinentális éghajlathoz, északon szárazföldi szubpoláris éghajlathoz (nyári éjféli nap, téli sötétség, sarki légtömegek betörése révén a tavasz rovására meghosszabbodó telek, nyáron fellépő hirtelen fagyok, kevés csapadék) tartoznak. (vö. Nemerkenyi–Sárfalvi 1990: 105). E területekre a -5 , -10 °C (Svédország) -12 , -15 °C (Finnország) januári és $12-17$ °C (Svédország) $14-17$ °C (Finnország) júliusi középhőmérséklet jellemző.

Az abszolút hőingás is nagyobb. A legalacsonyabb -25 °C, -30 °C.

A hegység csapadékarányéka miatt e területnek nagy része $600-800$ mm évi csapadékban részesül, sőt az elzárt völgyek kb. csak 500 mm-ben. Finnország területén már csak $500-600$ mm-t mérhetnek. A kevés párolgás miatt ez a csapadékmennyiség bőségesen elegendő. A legcsapadékosabb időszak a nyárra tolódik, a legkevesebb csapadék pedig tél végén, tavasz elején esik.

A hideg tél és a mérsékeltlen meleg nyár miatt a hótakaró sokáig megmarad, $80-240$ nap között. A napfénytartam $1400-1600$ óra, kelet felé haladva $1400-1900$ óra.

A jeges-tengeri partvidék tundra éghajlatú, -5 , -15 °C januári és 10 °C júliusi középhőmérséklettel. Az évi csapadék $300-400$ mm, nyári maximummal, téli minimummal. Az év nagyobb részében, átlagosan $7-8$ hónapig a vidéket hótakaró fedi.

Földrajzi helyzet. A hosszú télen hetekig nem bukkan a látóhatár fölé a nap, csak a hó világít. Ez lapp elnevezéssel a *skábma-áigi*, finnül *kaamosaika*.

Nyáron a rövid tenyészidőnek hatékonyan kell lennie, hogy ezt a hosszú dermedtséget ellensúlyozhassa az alatt a két-három hónap alatt, amíg – Lappföld éjszakátlan éjszakáinak köszönhetően – a jótékony napsütés gyorsítja a növények fejlődését, a gyümölcsök (elsősorban bogyók) érését. Amikor a lapp nyár elkezdődik, ugyanaz a nappal „hetekig tart”, erre utal az éjszakátlan éjszaka kifejezés.

Nyár végén és ősszel a növényvilág kivételesen színes és gazdag. A lappföldi ősz különösen híres: ez a *ruški-aigi*, finnül *ruska-aika*, amikor a jellegzetes tundranövényzet sárgáspiros, barnáspiros színezetet kap. „Amikor beköszöntött az ősz, akkor a nyírfa elsárgult, bíborszoknyába öltözött a nyárfa, s az esti kedves ködök ringó ölükebe zárták a réteket.” (Kivi: Hét testvér.)

Térszínformák

Mocsarak. Lappföld egész területének 30-40 %-a mocsár. A nedves mocsárréteken pázsitfűfélék, sásfajok, a zombékos helyeken mocsári gólyahír (*Caltha palustris*) virul. A mocsár és lápvilág jellemzőbb fajtái közé tartozik a síkláp, főként a délibb területeken.

A lappföldi mocsarak egyik legkülönlegesebbje a lappul *balsa*, finnül *palsasuo* 'tőzegmocsár, tőzegláp'. Ez olyan dagadóláp, mely csak olyan területeken figyelhető meg, ahol az évi hőmérséklet $-10\text{ }^{\circ}\text{C}$ -nál is kevesebb (sarkkör és magasabb földfelszíni formáknál). Mintha barna vakondtúrások úszkálnának a helyenként kicsillanó vízfelületen. Csakhogy ezek a vakondtúrások zombékdombok, 2–4 méter magasak és 20 m szélesek is lehetnek. A tőzegmoha (*Sphagnum*) és szőrmoha (*Polytrichum*) fajainak zombékjaival vegyes mohaszint borítja ezeket a halmokat. A mohapárnákat örökzöld, erikoid levelű cserjék: mocsári molyúzó (*Ledum palustre*), varjúbogyó (*Empetrum nigrum*), tőzegáfonya (*Vaccinium oxycoccus*) szövik át. Ezek a tőzegmohalápok a tajgazónát jellemzik.

A lappul *áhpi*, finnül *aapa* szó sajátos mocsártípust jelent. Már első látásra megkülönbözteti a többi mocsárfajtától a sok zöldellő, egymással párhuzamos kis, kb. fél m széles és 0,5–2 m magas „hát”, amelyek között a víz csillog. A törpe szeder (*Rubus chamaemorus*) érése idején ezek a háta messziről sárgállnak.

Tajga. A szinte két évszakos zord lapp-tönk háromnegyed része az északi tajga övéhez tartozik, s csak északi szegélye fátlan tundra, a kettő közé a szintén keskeny átmeneti erdős tundra ékelődik. A boreális tülevelű erdőzóna a tajgaerdők zónája. A mérsékelt öv északi, hosszú és hidegtelű típusa jellemzi ezt a területet. A szubarktikus vagy tajgaterület nagyjából a sarkkörtől délre az 50-55 fok földrajzi szélességig húzódik, a hideg tél és a hűvös nyár, a nedves éghajlat jellemzi, uralkodóan elterjedt talaja a podzol. A boreális zóna fái (főleg luc és erdeifenyő) túli kis mértékben, de állandóan hullanak. A lehullott tülevelek még fokozottabban gátolják a megfelelő gye- és cserjeszint kialakulását. A fák ágai közt a talaj nagyon kevés levegőhöz és fényhez jut. A talajt borító száraz tülevélréteg nem kedvez a kicsírázásnak. Az eredmény: szegényes aljnövényzet a fák alatt. Páfrányok, mohák és csak néhány lágyszárú növény él, de ahol a fenyőfák zárt rendje megbomlik, ott másféle fafajta: fűz (*Salix*), nyír (*Betula*), helyenként éger (*Alnus*), rezgőnyár (*Populus*), illetve cserje és több lágyszárú növény kap életlehetőséget. A különféle fafajta határa is változó, a lucfenyő (*Picea abies*) északi határa az Enontekiö–Inari tó déli oldala között meghúzódó vonal az erdeifenyő (*Pinus sylvestris*) a Kaaresuvanto –Tenojoki – Karigasniemi – Näätämö vonal fölött tűnik el fokozatosan. A fák elfogyása nemcsak a sarkkör felé figyelhető meg, hanem bizonyos magasságban is tapasztalható. Észak felé az erdőrengetegek előbb-utóbb megritkulnak és apró, satnya tülevelű fáknak, törpe fűzeknek, törpe nyíreknek (*Betula*

nana) adják át a helyüket. Aztán nemsokára eltűnnek ezek is, és a hatalmas síkságot a törpehanga (*Loiseleuria procumbens*) szakadozott takarója borítja, csomókban tenyészik a „szőke” gyapjúsás (*Eriophorum*). De ez már a Lappföld talán legmarkánsabb nagy tájegysége: a **tundra**.

Tundrának nevezzük az északi fahatár és a sarkvidék jégtakaró között elterülő növényzetet, amelynek jellemvonása a fás növényzet hiánya.

Reguly Antal, a múlt századi kiváló nyelvész, kutató, néprajztudós használja először a tundra szót 'nem gyepes, hanem mocsaras steppe' (vö. TESz 1000) jelentésben.

Lappföld felszíni formáit a lappföldi hegyek (a finnül tunturi, lappul duottar) határozzák meg. A finn vagy a lapp jövevényszót aztán az oroszról tundra földrajzi műszóként ismerte meg a világ. A tunturi olyan „tundravidéki kopár hegyhát”, amely gyakran mocsaras környezetből emelkedik ki. A magyar fordítások „kopár hegy”, „tarhegy” félreérthetőek, hiszen csodálatos virágtenger borítja ezeket a nagy halmokat, igaz, ezek a növények liliputi méretűek. A TESz jelentése szerint: 'hideg éghajlatú, gyér növényzetű, fátlan vidék'. (vö. SSA 3: 268, 327; Keresztes 1997: 148–49) „Növényvilága mohákból, zuzmókból, évelő lágyszárú bozótokból és törpecserjékből áll. Lassú fejlődésű, alacsony növényzete a rövid, hűvös, fás vegetáció kialakításához elegendő meleget nem szolgáltató nyarakhoz igazodik” (Nemerkenyi–Sárfalvi 1990: 29). A leggyakoribb tundratípusok a következők:

Az **erdős tundra** átmeneti típus a tajga és a tundra között. Az éghajlata oceanikus vagy kontinentális volta és a szomszédos tajga jellege szerint az erdős tundra növényfajok szerinti összetétele változó. Egymástól nagy távolságra levő 6-8 m magasra növő luc, nyár vagy boróka (*Juniperus communis*) alkotja a szórványos faállományt. Itt él a cserjetermetű sarki fűz (*Salix polaris*), lapp fűz (*Salix lapponum*), törpe nyír, bibircses nyír (*Betula pendula*). „Ezek is az erős széljárástól eltorzult törzsűek, ún. szélnyírta fák. Az aljnövényzetet törpecserjék, fűfélék és egyéb virágos növények alkotják. A cserjés tundrában a fás vegetációt a törpecserjék képviselik. Ezeknek a földhöz lapult ágai takarják be a talajt. A tundra cserjeszintjét tartják legszebbnek” (Futó 1988: 37). Gyakoriak a hangafélék, áfonyák: hamvas áfonya (*Vaccinium uliginosum*), tőzegáfonya (*Vaccinium oxycoccos*), vörös áfonya (*Vaccinium vitis-idaea*). A sekély gyökérzetű törpecserjék kemény, örökzöld, gyakran pikkelyszerű levelekkel vészeli át a hótakaró alatt a telet, ill. a kedvezőtlen vízellátású periódust, teljesen kihasználva így a rövid tenyészidőszakot (Nemerkenyi–Sárfalvi 1990: 29).

Itt él Földünk legkisebb fás növénye, a mindössze 2 cm-es kúszószerű törpefűz, amely specifikus tundrai flóraelem.

A tundranövényzet megjelenésében, faji összetételében a havasi vegetációra emlékeztet: többek közt gyopárfélék (*Gnaphalium*) tenyésznek a tundrán. Többek közt többféle kötőrófű pl. fedelékes kötőrófű (*Saxifraga oppositifolia*) valamint a *Saxifraga rivularis* és *Saxifraga nivalis*, kék párnahanga (*Phyllodoce caerulea*), magcsákó (*Dryas octopetala*) fordul elő.

A **réti tundra** nagy területei az évelő fűfélék: perje (vö. *Poa alpina*, *Poa pratensis*, *Poa arctica*), csenkesz (vö. *Festuca ovina*, *Festuca rubra*), sás (vö. *Carex rostrata*, *Carex vesicaria*) uralkodnak. A törpecserjék közül az áfonyákat említhetjük meg. Virágos növények ebben a tundratípusban is tenyésznek, de közeledve a sarkkörhöz a zuzmós és mohos tundrák válnak mind általánosabbá. A nedvesebb részeken mohák, a szárazabbakon a zuzmók alkotnak összefüggő növényzetet. A zuzmós tundrán a rénszarvaszuzmó (*Cladonia rangiferina*) és izlandizuzmó (*Cetraria islandica*) található. Amellett, hogy a zuzmók a rénszarvas fő táplálékai, gyakorlati hasznuk abban van, hogy zuzmósavaik elősegítik a sziklák elmállását, s a fejlettebb növények számára termőtalajt készítenek elő.

Ismer még a természetföldrajz **poligonális** tundrát is, ami az olvadással és újrafagyással függ össze, és sokszögű feldarabolt talajfelszín létrehozása a végeredmény. Legfeljebb valamelyik fűféle, a moha és a zuzmó tudnak itt megélni.

A **köves tundra** csaknem teljesen növénytelen. A sziklák repedéseiben van néhol kevés zuzmó vagy moha (Futó 1998: 371).

Általánosságban elmondható, hogy a szélsőséges ökológiai tényezők közül a rövid tenyészidőszak és a nyári alacsony hőmérséklet jelenti a növényzet számára a legnagyobb kihívást. Ezeket az évelő növények viselik el leginkább. Az állandóan erős szél elleni védekezésül a növényzet összefüggő párnákká tömörül. A virágos növények sem nőnek nagyobbra 10-20 cm-nél. A lappföldi tundrán az ún. göcsörtös, csomoros, ágavesztett fák (leginkább: nyír) szép számmal vegetálnak. Érdekes a kevert fajok sokasága is. A *tunturikoivu*-ról (lp. *lageš*) azt tartják, hogy úgy született, hogy a törpe nyír (*Betula nana*) és a szőrös nyír (*Betula pubescens*) kereszteződött és a kettejük kereszteződéséből létrejött nyír megint kereszteződött az egyik ősével, általában a szőrös nyírral.

Mivel a közönséges nyír (*Betula pendula*) képes kereszteződni minden más lappföldi nyírral, az evolúciós alap kiszélesedése olyan bonyolulttá válik, hogy a létrejött alakzatok nem képeznek még egységes és azonos fajtát. A *tunturikoivu*-nak van ugyanakkor már tudományos neve: *Betula tortuosa*, de ez a fajta kialakulásának kezdetén van csak.

Látható tehát, hogy a keveredés nehezíti a névadást is. Bizonyos latin neveknek csak az utóbbi időben van magyar nevük, vö. *Diapensia lapponica* 'lappcserje'.

Ez a sokféle jellegzetesség, amelyet a gleccserek, lápok, erdőségek, a tajga és a tundra ad, különös és különleges, sehol másutt nem található életközösségeket hozott létre. Emiatt, valamint érintetlenségének megőrzése érdekében lett az emberiség közös kincse Lappföld.

Lappföld eddigi legalaposabb botanikai szempontú bemutatását minden bizonnyal a *Lappi* című finn kiadvány tette meg (például Tapio Rintanen: Suomen Lapin tunturien kasvisto). Ehhez a fejezethez felhasználtam még egy finn nyelvű lapp prospektust: *Lapista löydät luonnon ja hiljaisuuden kultaa* (Lapin Matkailu Oy). Ennek a résznek a

megírásában – különösen a klimatikus viszonyokat illetően – dr. Penyigei Erzsébet szaktanár szíves közléseire támaszkodtam.

3. Kutatástörténet és források

3.1. A finnugor nyelvek állat- és növényneveinek kutatásáról

A finnugrisztikában vannak hagyományai egy-egy nyelv lexikológiáján belül valamilyen szó- és fogalomcsoport elnevezései összegyűjtésének, rendszerezésének, etimológiai szempontú osztályozásának. Ez a módszer több más tudomány területét is érintheti. Az állatnevek vizsgálata érintkezik az állattannal (zoológia), a növényeké a növénytannal (botanika), a hegyneveké a természeti földrajzzal, a domborzati viszonyokkal (orológia), a településneveké a településtörténettel.

A finnugor nyelvészetben (beleértve a magyart is) az állatnevek összegyűjtése és feldolgozása népszerű feladatnak számított. A növényekről írt publikációk száma azonban sokkal kevesebb, főleg, ha a monográfiákat vesszük alapul.

Az állat- és növénynevek a nyelvekben a szókészlet legrégebb rétegeihez tartoznak, hiszen különösen a nyelvek kezdeti szakaszában az ember szoros kapcsolatban állt a természettel. Nem szorul tehát magyarázatra az a tény, hogy miért kellett az állatokat és a növényeket, a természeti jelenségeket megnevezni. A nyelvből azonban ki is avultak szavak (vö. *ugufa*, *mórágy* stb.) Ez a kihálás történhetett a lakóhely-változtatás miatt, ha az új helyen nem élt az adott állat vagy növény, maga a név is fölöslegessé vált. De történhetett névátvitel is, azaz a szót egy másik állatra vagy növényre kezdték használni. Szavak kikophattak, persze, a klimatikus változások miatt is, de azok még hosszabb idő alatt következtek be. A természet közeli életmódot folytató népeknél (pl. obi-ugorok vagy éppen a rénszarvastartó lappok körében) a népi nevek valószínűleg tovább élnek, mint a letelepült, földművelésre-állattenyésztésre áttért népeknél (finnek, észtek, magyarok). Ma sincs ez másképp: egy városi ember általában kevésbé ismeri ezeket a szócsoportokat, mint egy olyan vidéki, falusi ember, aki életét vizek partján, földeken, erdőkben tölti, ott dolgozik.

A) Állatnevek kutatása

Emlősök. Az *obi-ugor állatnevek* közül a prémes állatok neveit dolgozta fel nagy alaposággal Kálmán Béla dolgozata (1938). Mivel e munka nem egy nyelv adott lexikai körét mutatja be, ezért célszerű volt a tudományos nevet megadnia, és hozzá az osztják és vogul nyelvjárási adatokat. (A latin vezérszó címszóként szerepeltetését magam is fontolóra vettem, de azokat a növényneveket sem akartam kihagyni a szófejtő névtárból, amelyeknek nincs tudományos nevük. Ezt a kiindulási lehetőséget tehát elvettem.) – A permi nyelvekhez tartozó zürjénben a két monográfia jelent meg az állatnevekről.

Emlősök és madarak. Az észtek Anu Reet Hausenberg: *Названия животных в коми языке.– Сравнительно-исторический анализ.* Tallinn, 1972., és a német Reingart

Broicher–Schmidt: *Struktur, Semantik und Dialektgeographie syrischer Tiernamen* München, 1975. munkákról Károly Sándor írt alapos ismertetést: Két monográfia a zürjén állatnevekről. NyK 1977: 376–384. Hausenberg csak az emlősökkel, Broicher-Schmidt az emlősökkel és a madarakkal foglalkozik.

Madarak. Bízvást állíthatjuk: a madárnév-kutatás az állatnevek témakörén belül a finnugrisztika legnépszerűbb területe; és nemcsak a mennyiségről van szó, de a tanulmányok, monográfiák magas színvonaláról is.

Az első ilyen témájú monográfia Mart Mägernek az észti madárnevekről írt könyve volt (I. Bevezetés). Ennek alapos ismertetését adja Kiss Jenő (1973: 272–74).

Az ismertetés szerzőjének, Kiss Jenőnek *Magyar madárnevek (Az európai madarak elnevezései)* című monográfiája a Nyelvészeti tanulmányok sorozat 28. köteteként jelent meg. Ennek fűlszövegéből idézem: „A könyv több ezer régi és újabb, köznyelvi és nyelvjárási, tudományos és nyelvújítási madárnevünk szótörténetét és eredetét mutatja be. Közli a madárnevek legkorábbi előfordulását, alakváltozataikat, s ha a források lehetővé teszik, azt is, hol jegyezték fel azokat. A szómagyarázatokat gyakran színes ornitológiai idézetekkel támasztja alá.

A bevezető fejezetekben olvashatunk a madárnevek eredetvizsgálatának kérdéseiről, a felhasznált madártani és nyelvészeti források jellegéről és a madárnevek körében előforduló etimológia típusokról.

Külön fejezet szól a magyar madártani nevezéktan kialakulásának történetéről. A könyvet betűrendes (szaknyelvi elnevezéseket is magába foglaló) névmutató egészíti ki.”

A könyv bevezetőjében maga a szerző sem titkolja, hogy „a nyelvtörténeti anyaggal különösen sok gond volt. Ahogy haladunk a mától a múlt felé, úgy szaporodnak azonosítási gondjaink (ez természetesen valamennyi állat- és növénynévre vonatkozik)” (Kiss Jenő 1984: 15).

A szerző munkája ornitológiai, az enyém pedig botanikai, de a témák feldolgozásában vannak hasonló elvek: a binominális nomenklatura (kettős nevezéktan), az etimológiai típusok (pl. ősi szavak, belső keletkezésű szavak, tükörfordítások). Eltér természetesen a nyelv (magyar illetve lapp), melyből kiindultunk. A népi és a tudományos névadásról írt fejtegetéseit vonatkoztathatjuk a növényekre is.

Bár a névadás alapját, tárgyát tekintve nincs különbség a népi (motivált) és a tudományos (mesterséges, tudatos) madárnévadás között, a két névtípus mégis több tekintetben eltér egymástól.

Kezdetben és hosszú ideig csak népi névadás volt az élet minden területén. Mesterséges névadás azóta van, amióta tudomány van.

A népi névadás spontán névalkotás, a mesterséges névadás ezzel szemben tudatos, többnyire tudományos apparátussal dolgozó célirányos tevékenység.

A népi madárnév is informatív, a vele jelölt madárról olyasmint mond ugyanis, ami a névadó közösség számára fontos (ez nem feltétlenül egyezik meg a tudományos

szempontból annak tartottal). Hogy mi a fontos a nevet adó közösség számára egy madárban, azt több körülmény határozza meg, illetőleg befolyásolja. Például: mi a madárral való foglalkozás célja (vadászat, táplálkozás, eladás, védekezés ellenük, madártartás, nincs semmi cél); hol, mikor, milyen körülmények között ismerkednek meg a madárral (ezért lehet ugyanannak a madárnak *dunai* és *tisza*i jelzője is); milyen természeti, domborzati viszonyok között él a névadó közösség (a síkvidéki *erdei* jelzőnek hegyvidéken a *hegyi* felelhet meg, mert az erdők az utóbbi helyen a hegyen vannak).

A közelmúltban készített egy doktori értekezést Bogár Edit (*A lapp madárnevek rendszere*. Budapest–Debrecen 1991). Az általam ismert dolgozatában 836 szócikkben dolgozta fel Lappföld egész területét ornitológiai és ehhez kapcsolódva nyelvészeti szempontból.

De nemcsak magyar nyelvész foglalkozott madárnév-kutatással, hanem maguk a számuk is. Egy 255 lapos monográfia megjelenése keltette föl a figyelmemet: Anja Vest-Aikio–Jouni Aikio–Esko Aikio: *Lottit luonddus. Oahpa dovdat Sámi lottiid*. [Madarak a természetben. Ismerd meg Lappföld madarait!] Davvi Girji OS. Kárášjohka 1997.

Halak. A múlt század kilencvenes éveinek második felétől újabb állat- és növénytani munkákra kell hivatkoznunk, többek közt Ráczy János ichthyológiai munkájára: *A magyar nyelv halnevei* (1996). „A halnevek eredetvizsgálata a magyar szófejtés mostohán kezelt, nagyrészt feldolgozatlanul maradt területe” (Ráczy 1996: 7). A könyv 10–15. oldalán összegző áttekintést ad halneveink származásáról. Az alapnyelvi eredet minimális (*tathal*, *keszeg*, ? *küsz*, *ón*). A jövevényelemek szláv, német, latin, román és kisebb számban törökből valók. A halnevek őstörténeti kutatásokban című fejezetben (15–16.) utal arra, hogy a finnugorok régi szálláshelyeit a folyók mentén kell keresnünk. „Erre mutat e nyelveknek vízparti életre vonatkozó gazdag szóincse is: *láp*, *hab*, *víz*, *jó* (= folyó) és a mocsári flórára vonatkozó szavak” (Ráczy 1996: 15).

A halnevek épp az állatnevek változandósága és Eurázsia nagyjából egységes állatvilága miatt amúgy sem használhatók föl az őshaza fekvésének meghatározásánál. Alakilag nagyjából megegyező hálnév más-más fajtát jelentett, aszerint, hogy melyik nemzetség használta. Tehát a halak neve nem bizonyító erejű, egy-egy név az egyik nyelvben más fajt jelöl, mint a másikban (Ráczy 1996: 15–16).

B) Növénynevek kutatása

Botanikai szójegyzékek, szótárak nem készültek olyan mennyiségben, mint az állatneveket feldolgozó monográfiák, tanulmányok. (Ez nem jelenti azt, hogy az uráli nyelvcsaládhoz tartozó nyelvek állatnév-szójegyzékeinek, szótárainak a számát ne lehetne bővíteni és a kutatásokat, gyűjtéseket ne kellene folytatni.)

Már hivatkoztam vogul, osztják, zürjén, észt, lapp és magyar példákra, ezért külön is örvendetes, hogy a mordvin szótáriródom is gyarapszik.

A növénynevek kutatásában két kisebb mordvin könyvecske említhető: P. H. Бузакова: *Тикшень валкс. Szaranszk, 1996*; A. M. Гребнева–В. В. Леуцанкина: *Русско–эрзянский ботанический словарь (названия сосудистых)*. Szaranszk, 2002.

Grebnyeva és Lescsankina orosz–erza botanikai szótárukban tehát az edényes növények (harasztok és virágos növények) neveit gyűjtötték egybe.

A hazai uralisztikában egészen az utóbbi évekig sajnálatos módon hiányszakma volt a lappológia. A szókészletteni kutatásokban végzett madárnévtani és növénynévtani munka ezen a hiányon igyekszik enyhíteni úgy, hogy felvállalja az egész lapp nyelvterület speciális névanyagának az összegyűjtését és rendszerezését. Ha az állat- és növénynevek etimológiai vizsgálatát valamennyi uráli nyelvben elvégzik, abból az alapszókincsre, az őshazára, a vándorlások idejére is több következtetést lehet majd levonni. Természetesen csak bizonyos állat- és növénynevekről lehet szó, azokról, amelyek az uráliaktól, szűkebben: a finnugoroktól lakott területeken éltek és élnek. A mai nyelvek szókincse is hasznát látná, gazdagodna, sok szó nem veszne a feledés homályába, használni lehetne őket az összehasonlító vizsgálatokban, de a néprajzi, etnobotanikai, kultúrtörténeti kérdésekben is a segítségünkre lennének.

3.2. Nyelvészeti források

Az általam feldolgozott nyelvészeti források felsorolásakor elsőként kell említenem a botanikai tárgyú kutatásomban speciális helyet elfoglaló Carl von Linné *Lappländische Reise und andere Schriften* (1732) [= L] című munkáját, melynek *Nomina plantarum* fejezetében mintegy három tucat lapp növénynevet említ – nyelvjárás nélkül –, általában német és latin jelentéssel. A nyelvi összevetés lehetőségéből fakadóan Linné felsorolásának egy része az adattáramban megtalálható, vagy utalok arra, hogy a szó Linnénél is megvan. Másik műve szintén Lappföld növényvilágával foglalkozik: *Flora Lapponica exhibens plantas per Lapponiam* (1737).

A növénytani szakirodalom búvárlata elengedhetetlenül szükségessé tette a jeles XVIII. századi svéd botanikus könyveinek használatát, de más XIX. századi nyelvészeti forrásmunkáknál régebbi kiadvánnyal nem foglalkoztam.

A nyelvtudomány szempontjából igen jelentős könyvek: Petrus Fiellström [Fjellström] svéd-lapp szótára (*Dictionarum Sueco-Lapponicum*. Stockholm, 1738), a lapp–latin–svéd szótár, melyet Erik Lindahl és Johan Öhrling készített Svédországban (*Lexicon Lapponicum*. Stockholm 1780). Knud Leem latin–dán–norvéglapp szótára (*Lexicon Lapponiam Bipartitum*. Nidrosiae 1768).

A legrégebbi szójegyzék, amelyet tanulmányoztam a XIX. század közepéről, a sokoldalú körorvos, a finn mitikus nemzeti eposz, a Kalevala runóit egybeszerkesztő Elias Lönnrot *Ueber den enare lappischen dialektje* (1854) [= Lön]. Oldalszámmal utalok rá. Lönnrotnak *Flora Fennica. Suomen kasvisto*. SKS, Helsinki (1860) című munkája máig ismert a hazájában.

Az utolsó száz év lappológiai bibliográfiáját kronologikus sorrendben követem.

Jens Andreas Friis 1887-ben megjelent nagy lapp–latin–norvég szótára (*Ordbog over det lappiske Sprog...* Christiania 1887) nemcsak norvéglapp, de svédlapp, inari lapp, oroszlapp anyagot is tartalmaz. Ez utóbbi kettő egyaránt russisch–lappisch megjelöléssel szerepel. Sajnos, a szótár nem tünteti fel a nyelvi adatok kutatópontjait. Oldalszámmal jelzem a rá való hivatkozást.

Az ún. oroszlapp kutatásában Arvid Genetz *Wörterbuch der kola-lappischen Dialekte* (1891) [= Gen] németül és finnül írt könyve fél évszázadig fő forrásul szolgált a kolai lapp nyelv megismeréséhez. Genetz adataira a szócikk sorszámának megadásával utalok.

A hazai lappológia mindeddig legjelesebb alakja Halász Ignác volt, akinek két könyve: *Déli lapp szótár* (Budapest 1891) [= Hz] és *Pite lappmarki szótár és nyelvtan* [= Hal] (Budapest 1896) az utóbbi évekig egész biztosan úttörő és egyedülálló vállalkozás. Magyar kutató volta miatt nemzetközi megmérettetését is röviden idézem. „Ismeretes, hogy Wiklund nagyon lesújtó bírálatot mondott Halász kutatásairól és feljegyzéseinek pontosságáról. Vele szemben Setälä, majd Collinder és Lagercrantz kiemelte Halász érdemeit is.” (Lakó 1949c: 85)

Jelen fejezetünkben még szólunk Gustav Hasselbrinkről, aki részletesen foglalkozik Halász munkáival és megállapítja, hogy „a déli lapp nyelvjárások teljesen ismeretlenek voltak, s minthogy Halász semmiféle előzményekre nem támaszkodhatott, eredményei nem megvetendők, sőt: egyenesen a déli lapp kutatások úttörőjének mondhatjuk őt, akinek az anyagát maga Wiklund is alaposan kiaknázta *Urlappische Lautlehre*jében. Történeti érdeme Halásznak az is, hogy Lagercrantz előtt ő volt az egyetlen, aki összefüggő értekezéseket és gazdag nyelvyanyagot tett közzé a déli lapp nyelvjárások köréből. Ha Halász nem adta volna ki terjedelmes nyelvyanyagát, a déli lapp nyelvjárások a vefseni és részben a härjedaleni nyelvjárás kivételével még ma is terra incognita lenne a kutatások számára” (idézi: Lakó 1949c: 85–86). Halász mindkét könyvére oldalszámmal hivatkozom.

Norvégiában a lapp nyelv tudományos szempontú kutatásának megkezdése Just Knud Qvigstad nevéhez fűződik. Magam *Nordische Lehnwörter im Lappischen* [= QN] (Christiania 1893) publikációjával foglalkoztam. E forrást oldalszámmal jelölöm a szójegyzékben.

Qvigstad *Lappiske Plantenavne*-ja [= QL] (Kristiania 1901), a háromszázötven szócikkből (és valamennyivel több szóból) álló kiváló gyűjtés sok lappföldi kutatópontot ad meg. Sajnos, számos növénynév másutt nincs adatolva, így a hapax legomenonról nem tudjuk, hogy létezik-e az adat vagy már kiavult. Többször előfordul a lapp növénynév pontos jelentésének hiánya is. Ha Qvigstad maga is bizonytalan vagy ismeretlennek tekint valamilyen nyelvi alakulatot, a „kései” kutató nem kevésbé tanácstalanul áll a kérdőjelek láttán. Qvigstad adatai sorszámuk alapján található meg.

Wiklundtól haszonnal forgathattam lapp szöveggyűjteményét (*Lappische Chrestomathie mit Glossar* 1894) [= WLpChr], melyben a lulei lapp nyelvjárásokat választotta

vizsgálódása tárgyául, és a néhány etimológiát is tartalmazó *Lappische Studien I–III* [= W] (Uppsala 1927) című könyvét is. A könyvekre oldalszámmal utalok.

A déli lappal foglalkozik Eliel Lagercrantz *Wörterbuch des Südlappischen nach der Mundart von Wefsen* (Oslo 1926) [= LWfs]. Ugyanő *Lappischer Wortschatz* (Helsinki 1939) [= Lz] című, szinte egész Lappföldet átfogó könyvében közel harminc kutatóponton végez anyaggyűjtést. Lagercrantz a déli lapp alakokat vette címszónak. „Mennyiség szempontjából az eredmény nagyságát a következő adatok világítják meg legjobban: szótára 1036 lapból áll és 8859 szócikkelyt foglal magában” (Lakó 1949b: 225). Kritikául a nehezen követhető helyesírást említhetjük meg, ti. hangjelölése igen részletező. Az adattárhoz német nyelvű, fogalmi körök szerint rendezett mutató járul, mely három fő részre oszlik: ún. metodológiai, művelődési és természeti fogalmak osztályára. Mindkét művének nyelve a német, de föltétlenül hasznosnak tarthatjuk, hogy a *Wortschatz*-ban az élőlényeket jelentő szavakat, beleértve a növényneveket is, latinul közli. Mindkét szótárra sorszámmal utalok.

Az adattáram szócikkeinek címszava Sammallahti szótárának megjelenéséig a Nielsen-féle norvég-lapp alak volt. Konrad Nielsen *Lappisk ordbok* (Oslo 1932) [= N] ötkötetes norvég-lapp szótárából kezdetben az első hármát tanulmányoztam. A negyedik kötet ugyancsak jól használható, a fogalmi körök szerint rendezett mutató. Az ötödik kötet Nielsen és Asbjørn Nesheim [= NN] közös munkájaként 1956-ban és 1962-ben jelent meg, inkább csak kiegészítésként lapoztam át. „Nielsen nem a lapp nyelv történetét kutatta, hanem a korabeli norvég-lapp nyelvről kívánt minél sokoldalúbb és teljesebb képet adni.” (Lakó 1986: 20). A norvég nyelvtudós gyűjtőpontjai: Polmak, Karasjok, Kautokeino voltak. „Nielsen műve nem egyszerű szó-tár a szó szorosabb értelmében, hanem kifejezés-tár is. Nemcsak a szavak kiejtés módját ismerjük meg belőle, hanem azokat a szólásokat is, amelyekben az egyes szavak leggyakrabban előfordulnak.” (Lakó 1949b: 228). „A vezérszavak a norvég-lapp irodalmi nyelv helyesírásával egyezik, de több új írásjel segítségével ennél mégis jóval hívebben tükrözi a norvég-lapp kiejtést. A vezérszókat követő nyelvjárási változatok jelölésmódja viszont fonetikus, közelebbről ún. félfinom hangjelölés” (Lakó 1949b: 229). A szavak jelentésének értelmezése angol és norvég nyelvű. „A jelentés megállapítása rendkívüli gondnal történt, aminek bizonyossága, hogy a szerző szükség esetén növénytani, állattani, csillagászati és múzeumi szakemberek segítségét is igénybe vette” (Lakó 1949b: 229). A szótár anyagát Sammallahti felhasználja. Kevés azoknak a növényneveknek a száma, melyek csak Nielsennél vannak meg. A tudományos (latin) nevek miatt a jelentésmegadásban sokat segítő könyvre kötet- és oldalszámmal hivatkozom: a kötetre római, az oldalra arab számmal utalok. Az ötödik kötetet NN rövidítéssel jelzem.

Wiklund tanítványa, Bjørn Collinder *Lappisches Wörterverzeichnis aus Härjedalen* (Uppsala 1943) [= C] címen adott ki szójegyzéket. Ennek a jelentősége kettős: egyrészt az (akkor) még aránylag kevésbé ismert déli lapp nyelvjáráások szókincsének megismertetéséhez járul hozzá pontos feljegyzésű új anyaggal, másrészt egy

kihalófélben lévő nyelvjárás szóanyagát menti meg a tudomány számára. A szójegyzékre oldalszámmal utalok.

Nagyobb lexikológiai vállalkozás a *Lulelappsk ordbok – Lulelappisches Wörterbuch* (Uppsala 1946). [= Gr] Szerkesztője Harald Grundström, akinek lapp–svéd–német nyelvű szótára a saját gyűjtésén kívül Collinder és Wiklund jegyzeteit foglalja magában. „Az anyag elrendezésében követett eljárás általában a Wiklund–Nielsen-féle hagyományokon nyugszik; azaz az egymástól gyakran erősen eltérő nyelvjárási változatokat egyszerűsített alakú vezérszavak alá foglalja a szerkesztő. Ezek Grundström szótárában a lulei lapp irodalmi nyelvi szóalakokkal azonosak. A vezérszók után következnek azután a fonetikai pontossággal feljegyzett alakváltozatok. A szavak használatát kifejezések és példamondatok világítják meg.” (Lakó 1949c: 84) Szótárában a svédlappnak (Jokkmokk, Flakaberg, Gellivare) a norvéglappal való egyezéseire és különbségeire is rávilágít egy összevetésszerű, megfeleltetés-jellegű fejezetben. A bizonytalan jelentéseket is közlő szótárra oldalszámmal hivatkozom.

Wolfgang Schlachter, a német nyelvtudós, a *Wörterbuch des Waldlappendialekts von Malå und Texte zur Ethnographie-ban* (Helsinki 1958) [= Schl] a déli lapp felé átmeneti nyelvjárásként ismert umei nyelvjáráshoz tartozó malåi dialektusból gyűjtött jelentős szó- és szöveganyagot. A szótárra oldalszámmal utalok.

A fentebb említett Arvid Genetz publikációjára Toivo I. Itkonen támaszkodik a keleti lapp (kolttalapp, kildini, akkalai, teri lapp) nyelvjárásokat vizsgáló hatalmas szótárában (Koltan ja kuolanlapin sanakirja – Wörterbuch des Kolta und Kolalappischen. Helsinki 1958) [= ItkT], melynek végén finn és német nyelvű tárgymutató és norvéglapp regiszter található. A szavak hangjelölése (fonémajelölése?) talán túlságosan is aprólékos, mellékjelekben bővelkedő. A szótár feldolgozása nem könnyű feladat, de a növénynevek bőségével és a jelentések pontos megadásával feledteti az előző problémát. Erre a forrásra is az oldalszám megadásával hivatkozom.

Erkki Itkonen *Lappische Chrestomathie mit grammatikalischem Abriss und Wörterverzeichnis* (Helsinki 1960) [= ItkELpChr] című forrására sorszámmal utalok. A norvéglappnak ebben a gyűjtésében nem jelentős mennyiségben ugyan, de előfordulnak növénynevek, többször Itkonen etimologizálta is az adatokat.

Pekka Lukkari kis méretű lapp–finn szójegyzéke [= Lukk] viszonylag sok növénynevet tartalmaz. Még olyat is találtam, ami egyetlen más szótárban sem fordul elő (*tuiska miestatanas* 'saksanpensaskanerva'). Lukkarira az oldalszám megadásával utalok.

Gustav Hasselbrink, a karesuandói esperes az 1930-as évek második felében hazánkban is folytatott tanulmányokat, s így magyar nyelvtudása segítségével Halász lapp tárgyú tanulmányait és kiadványait is fel tudta használni. *Südlappisches Wörterbuch*-ja [= Hk] (Uppsala 1981) teljes képet ad a déli lapp nyelvjárásokról, nyelvtani fejezeteiben kitüntető szerep jut a hangtannak. Néhány néprajzi vonatkozás a harmadik kötet végén és magukban a szócikkekben is olvasható. Bibliográfiájából, rövidítésjegyzékéből számos utalást felhasználtam. A szótár előnye a latin nevek

megadása, a megbízható helyesírása és az a teljességigény, mellyel a déli lapp nyelvjárást Hasselbrink felvállalta. Sajnálatos módon azonban talán itt a legtöbb a jelentésbeli bizonytalanság, amely feltehetőleg más források átvételéből is származhat. Nehéz az efféle adatokkal dolgozni, azokat etimologizálni vagy azonosítani (vö. eine Pflanze). A legtöbb egyedi adatot – leszámítva Sammallahti (hagyományos kategóriákat használva) összetett és többszörösen összetett szavait – T. I. Itkonennél és Hasselbrinknél találtam. Ez az anyagbőséget is jelenti. A szótárra oldalszámmal hivatkozom.

T. I. Itkonen kétkötetes szótára után az oroszlapban Jouni Mosnikoffnak vannak múlhatatlan érdemei: *Sää'nnooccâm^e'rjj säämas da lääddas – Sanahakemisto koltaksi ja suomeksi* (1980) [= Mos]. Oldalszámmal utalok rá.

Kurucs számi–orosz szótára (1985) [= Kur] a legkeletibb lapp nyelvjárással, a terlappal vagy másképpen turjai lappal foglalkozik. A nyolcezer szót tartalmazó könyvnek sajnos igazán nagy hasznát mégsem tudtam venni szűk növénynévbázisa miatt. Egy latin névmutató nagyon hiányzik, annak elkészülte megkönnyítené az időigényes keresgélést. Kurucs a latin betűkre átírt (transzkribált) adatait használhatjuk, ezt föltétlenül a szerző érdeméül említem. Bár a szócikkek elején vannak sorszámok, de ez a számozás minden betűnél újakezdődik, így oldalszámmal utalok erre a szótárra is, akárcsak Kert munkájára (*Saamsko–russkij slovar'*. Leningrád 1986) [= Ke].

1988-ban jelent meg a Mosnikoff–Sammallahti szerzőpáros kis kolttalapp–finn szótára *U'cc sääm–lää'dd sää'nn^eârjaž* [= MosSI], melyre szintén oldalszám utal.

Ezen kívül Matti Sverloff Sevettijärviből való gyűjtése figyelemreméltó (*Suomi–koltansaame piensanasto – Suáma–sääm siesmsäennös* 1989) [= Sver]. Oldalszámmal hivatkozom rá.

Dolgozatomban külön nyelvjárási csoportba kerül az Inari-tó vidékének lapp nyelvjárása. E terület témába vágó nyelvi anyagát – Lönnrot korai írásától eltekintve – Erkki Itkonen háromkötetes *Inarilappisches Wörterbuch*-jából (Helsinki 1986-89) [= ItkE] merítettem. A szerző a jelentéseit németül és latinul közli. A szótárra a szócikk sorszámával tudok hivatkozni. A szótár negyedik kötete (Helsinki 1991) címe szerint három szerkezeti részre tagolódik: Beispiele zur flexionslehre; Norwegischlappisches Wortregister; Deutsches Wortregister. Ebben a szótárban is van hivatkozás Nielsen norvéglapp adataira.

A Sammallahti–Morottaja-féle *Säämi–suoma–säämi škovlasänikirje* (Helsinki 1983) [= SLMor], viszonylag kis terjedelme és nem túl bőséges növénynév-anyaga miatt az Itkonen-szótárhoz érdemben nemigen tudott mit hozzátenni. Oldalszám utal rá.

Pekka Sammallahti norvéglapp–finn szótára: *Sámi–suoma–sátnegirji* (Ohcejohka [Utsjoki] 1989) [= SI] hihetetlen széles adatbázissal rendelkezik. Ismereteim szerint e szótár a lapp nyelvi bizottság által 1978-ban elfogadott írásmóddal közölt szavakat tartalmaz. Szótára megjelenése előtt címszóként sokáig – amelyik szócikkemben csak lehetett – a Nielsen-szótár adatai álltak. Sammallahti hézagpótló, összefoglaló igényű szótárának megjelenése után kellett változtatnom, egyrészt a helyesírás miatt, másrészt a

több száz szóval megnövekedett adattár rendezése miatt is. Már a debreceni finnugor kongresszuson (CIFU–1990) a „Kasvien nimet lapin kielessä” (Máté 1990: 377–381) című előadásomban hiányoltam, hogy a szótár – nem követve elődei példáját – a növény- és állatnevekben nem közli a tudományos nevet. Meglepve tapasztaltam az összetett és többszörösen összetett szavak a korábbi forrásoktól gyökeresen eltérő páratlan gazdagságát. A lapp összetett, illetve kétrészes vagy kételemű szavaknak elemzésekor majdnem mindig felidéződik egy finn vagy skandináv (norvég, svéd) megfelelő is. Ez, gondolom, nem lehet véletlen, Sammallahtinak nyelvújító erényei is vannak. Tény viszont, hogy a szótár megjelenésével új irányt és lendületet adott a lappológiai kutatásoknak. Szótárába a korábbi norvéglapp szótárak (Friis, Qvigstad, Nielsen) adatait is bedolgozta.

Sammallahti *Sámi-suoma-sámi sátnegirji* (Ohcejohka, 1993) [= SIB] kétnyelvű kiadványa a növénynevek szempontjából igen hasznos volt. Érdekes a finn–számi felől indulni, mert a szerző több növénynevet közöl, mint a számi–finn részen. Az Előszóból ez ki is derül: a számi–finn részben kb. 12000 címszó, a finn–számi részben mintegy 20000 címszó van. A szerző a következőket írja a könyvről. „A szótár anyagát az 1989-ben megjelent lapp–finn szótárból gyűjtöttem az általánosan elterjedt szempontok figyelembe vételével; összesen kb. 10 ezer címszót, amelyek a finn–lapp rész alapjául is szolgálnak. A lapp–finn részt megtoldottam kétezer olyan szóval, amelyek általánosak a mai nyelvhasználatban, pl. nyomtatványokban (úrlapokon) és más hivatalos szövegekben. A finn–lapp rész jelentősen terjedelmesebb: nagy számban hozzávettem a finn nyelv szempontjából központi szerepet játszó szókinccset. Így a gyűjtött szóanyagot némiképp újjászerveztem” (Sammallahti 1993: 8).

A Sammallahti–Mosnikoff *Suomi–koltansaame sanakirja* [= SIMos] 10000 címszót dolgoz fel. Gyűjtött anyagát tekintve majdnem kétszer olyan nagy, mint az 1988-ban megjelent *Pieni koltansaame–suomi sanakirja*. A szótár a Sevettijärviden beszélt suoni-kyläi nyelvjáráson alapul. Valamennyi hiányzó szakszót a paatsjoki és a nuortijärvi nyelvjárásokból vettek át a kildinihez hasonlóan a T. I. Itkonen szótárból, közli a szerző (i. h.).

A Knut Bergsland–Lajla Mattson Magga *Áarjelsaemien-daaroen baakoegærja* (1993) [= BIM] a déli lapp kéziszótára. A könyv növénynevekben gazdag, néhány esetben pontosította a korábbi szerzők (Lagercrantz, Hasselbrink) adatait. Sokat segít az állat- és növénynevek tudományos névadásával az eligazodásban.

A lapp nyelvjárások szótárai, szójegyzékei, amelyeket tanulmányoztam, német, finn, angol, svéd, norvég, magyar nyelven közlik a jelentéseket. Ha ezek közül a tulajdonképpen anyaországok nyelvét (norvég, finn, svéd) és a máig folytatás nélkül álló két magyar forrást leszámítjuk, megállapítható, hogy Nielsen monografikus értékű szótárán kívül a nagy többség „munkanyelve” a német. Lagercrantz és Hasselbrink szótára német nyelvű, Grundströmé svéd és német, Nielsené norvég és angol, Erkki Itkonené német, T. I. Itkonené finn és német. Ezért döntöttem úgy, hogy az adattáram szócikkeiben a számi növények jelentését németül közlöm és nem angolul.

Ha terjedelmük alapján nézzük meg a felsorolt könyveket, a következőket tapasztaljuk: a déli lappnak Hasselbrink munkája a legteljesebb forrása, a svédlappnak Grundströmé, a norvéglappnak Nielsené, az inari lappnak Erkki Itkonené, a kolтта és kolai lappnak T. I. Itkonené, Lappföld egészére vonatkozóan Lagercrantz szótára a legbővebb. Az utóbb említett nyelvészt nem számítva, a fentebb felsorolt öt szerző többkötetes szótára is inspirált arra, hogy éppen ez az öt nagyobb nyelvjárás legyen e dolgozat elvi és gyakorlati alapja is, mert valamilyen egységesítésre, tömörítésre szükség volt.

A nyelvészeti források ismertetését nagyjából megjelenésük kronologikus sorrendjében végeztem el. Eltérés mindössze azoknál a nyelvészeknél volt (Qvigstad, Wiklund, Lagercrantz), akik több olyan művet publikáltak, mellyel foglalkoztam. Bár időben az ugyanazon szerző két megjelent szótára, szójegyzéke közt jelentősebb eltérés volt vagy lehetett (és ezalatt más lappológiai könyvek is megjelentek), mégis együtt, egymás után látszott célszerűnek e munkák bemutatása.

Még kétféle összefoglaló rendszerezés tűnt elfogadhatónak. Az egyik: a tőlem öt nagyobb nyelvi csoportba sorolt nyelvjáráshoz tartozó szótárak, szójegyzékek számbavétele, tehát: a déli lapp források, a svédlapp, a norvéglapp, az inari lapp, valamint a kolтта és kolai lapp források. Az időrendbe állított lappológiai kiadványokból az, hogy melyik nyelvjárásba tartozik, melyik nyelvjárást öleli fel, melyikből gyűjt, melyiket dolgozza fel, egyértelműen kiderül. Külön nehézséget okozna egy efféle csoportosításban Eliel Lagercrantz *Lappischer Wortschatz*ának elhelyezése, Friis szótára, Qvigstad munkái.

A másik rendszerezést túl szubjektívnek tartottam: azt a folyamatot leírni, ahogy én egyre újabb és újabb szakirodalommal ismerkedtem meg, és ez milyen hatással volt a dolgozatra, mit és mennyiben befolyásolt. Ennek leglényegesebb elemei – reményeim szerint – a dolgozatban megmutatkoznak.

Oldalszámmal utalok az etimológiai szótárakra. Az alábbiakat tanulmányoztam.

1. Indoeurópai nyelvcsalád

1.1. Skandináv nyelvek (svéd, norvég, dán)

1.1.1. Hellquist, Elob 1939: *Svensk etymologisk ordbok*. Lund. [= SEO]

1.1.2. Torp, Alf 1919: *Nynorsk etymologisk ordbok*. Kristiania. [= NEO]

1.1.3. Falk, Hjalmar–Torp, Alf 1960: *Norwegish–dänisches etymologisches Wörterbuch I–II*. Heidelberg. [= NDEW]

1.1.4. Bjorvand, Harald–Lindeman, Fredrik Otto 2000: *Våre arveord – Etymologisk ordbok*. Oslo. [= EO]

1.2. Orosz

Vasmer, Max 1958: *Russisches etymologisches Wörterbuch*. Heidelberg. [= REW]

2. Uráli nyelvcsalád

2.1. Finn

2.1.1. Toivonen–Itkonen, E.–Joki–Peltola 1955–1978: *Suomen kielen etymologian sanakirja* I–VII. Helsinki. [= SKES]

2.1.2. Itkonen, E.–Kulonen, Ulla-Maija 1992–2000: *Suomen sanojen alkuperä*. Helsinki. [= SSA]

2.2. Magyar

2.2.1. Lakó György (Főszerk.) 1967–1978: *A magyar szókészlet finnugor elemei* 1–3. Budapest. [= MszFE]

2.2.2. Benkő Loránd (Főszerk.) 1967–1976: *A magyar nyelv történeti etimológiai szótára* 1–3. [= TESz]

2.2.3. Benkő, Loránd (Főszerk.) 1993–1995: *Etymologisches Wörterbuch des Ungarischen* I–II. Budapest. [= EWUNG]

2.3. Uráli nyelvek

2.3.1. Collinder, Björn 1977: *Fenno-Ugric Vocabulary. An Etimological Dictionary of the Uralic Languages*. Hamburg. [= FUV]

2.3.2. Rédei, Károly (Főszerk.) 1986–1988: *Uralisches etymologisches Wörterbuch* I–II. Budapest. [= UEW].

Jóllehet nem egy értekezésben van a helye néhány recenzáló mondatnak, mégis fontossága miatt egy szótárral kivételt kell tennem. A dolgozat e szakaszában nagyon hasznos volt számomra, de minden bizonnyal általában az etimológiai kutatásokban is az 1992 és 2000 között megjelent *Suomen sanojen alkuperä* [= SSA]. Az első kötet főszerkesztője még Erkki Itkonen volt, majd ezt a feladatot Ulla-Maija Kulonen vette át. Az SSA szócikkei tömörek, lényegre törők, egy-egy szócikk végén a szóra utaló, a szóval összefüggő etimológiai források, hivatkozások találhatóak. Így a kutató a legfontosabb szakirodalmi adatok birtokában vetheti össze az elméleteket. Ez az egyik újdonsága a SKES-hez képest. A másik a nyilvánvalóan frissebb szemlélete mellett a korábbi etimológiák némelyikének megkérdőjelezése, vagy az előzővel egyenértékű újabb alternatíva ajánlása. Óvatosan jegyzem meg, hogy mintha az indoeurópai nyelvek pl. a balti és a germán (vö. Koivulehto) a korábbinál nagyobb hangsúlyt kapnának, tehát ebbe az irányba történő eltolódás érezhető a finn szavak eredetét illetően, és természetesen ez hatással van a finnugor kutatásokra is.

4. Botanikai kérdések

4.1. A növénynévadás történetéből

4.1.1. A tudományos névadás és a kettős nevezéktan. A növénynévadás alapjait görög és római tudósok fektették le, módszereik azonban a latin nyelv használatával tovább éltek Európa kolostoraiban és egyetemein. A növények tudományos (latin) elnevezésére a latin vagy az ókori görög nyelvből kölcsönöztek (kölcsönöznek) szavakat, amelyekkel a szóban forgó növényt nemzetközi használatban is egyértelműen meg lehetett jelölni (Vörös 1996: 12).

Az első rendszerező Arisztotelész volt. *A növények elmélete* címen a növény fogalmát fejtegeti, szerinte a köveknek nincs lelke, a növényeknek tökéletlen, az állatoknak tökéletesebb, az embernek pedig tökéletes lelke van. A növényi lélek táplálkozik és szaporodik. Mindezt tanítványa, Theophratosz könyveiből ismerjük. Arisztotelész és Theophratosz megjelenésük szerint a növényeket fákra, cserjékre és lágyszárú növényekre osztotta (Simon 1977: 23).

Egy olasz botanikus, Cesalpino (1519–1603) *A növényekről* írt 16 könyv című munkájában például a növények gyógyhatását marginális szempontnak tekinti, és az alak egybevetést tekinti kardinális kérdésnek. Valójában a természetes növényrendszernek „csírái” nála születnek meg.

Az 1700-as évek elején Kaspar Bauhin megkísérli, hogy a XVI. századi füveskönyvekben különböző néven leírt növényfajokat egymással azonosítsa, azok társneveit összeállítva megközelíti a faj fogalmát. A genusneveket elsőnek Tournefort (1704) írja le (Soó 1965: 13).

Carl Linné (1707–1778) előtt mintegy húsz mesterséges növényrendszer készült. A svéd botanikus munkássága igen jelentős a biológia történetében. Első főművében, a *Systema Naturae*-ban (1735) a növény- és állatvilágot nagy vonalakban csoportosítja. Rendszerezésében a fajból (species) indul ki. Egy fajban az azonos alaktani tulajdonságokkal rendelkező egyedeket foglalja össze. Kis eltérésekkel különbözik a fajtól a változat (varietas). A rokon fajokat egy nemzetségbe (genus), a genusokat rendekbe (ordo), a rendeket osztályokba (classis) sorolja. Korszakalkotó munkájában, a *Species Plantarum*-ban (1753) Linné már nem vette át a korabeli botanikusok és orvos gyógyszerészek által általánosan használt, több (vagy sok) szóból álló leíró frázisokat, hanem két latin szóval jelölt minden növényfajt, vagyis kidolgozta a binominális nomenklatúrát. A kétszavas nevezéktan szabályai szerint a fajok kettős nevet kapnak. Első a nemzetség (genus), második a faj (species) neve. A XVIII. századbeli társadalom, amely az alkotmányos monarchiának a kora, rendet teremtett a lakosságban – elrendelik, hogy mindenki kettős nevet viseljen. Ezt vette alapul Linné is, például a *Viola odorata* (illatos ibolya) névben *Viola* a nemzetségnév, *odorata* a faji név. Vannak növényfajok, amelyek hasonlítanak tulajdonságaikban az illatos ibolyára, ezek a *Viola*

genust alkotják. A kettős név végén egy nagy kezdőbetű áll, ez a névadó nevének rövidítése (L.=Linné). Ha ugyanazt a növényt többen, egymástól függetlenül is leírták, és később kiderült, hogy a különböző neveken leírt növények azonosak, a későbbi neveket társneveknek (szinonim) mondjuk. Amikor ugyanazon névvel több növényt illetnek, ezeket a neveket homonimnak nevezik (Soó 1965: 13–14).

Az idők során Linné növényosztályozási rendszerét a tudósok odáig fejlesztették, hogy botanikai jellemzőik alapján a teljes növényvilágot be tudják osztani egy sokszorosán elágazó „törzsfába”. Hogy a rendszer megfeleljen a tudományos, kertészeti és kereskedelmi igényeknek, ehhez elengedhetlenné vált a nemzetközi együttműködés. E cél elérésére ma már egységes szabályi vannak a nevezéktanok (Vörös 1996: 12).

4.1.2. A magyar növénynévadás vázlatos története. A könyvnyomtatás előtti időkben az oklevelek, kódexek, szójegyzékek ill. kéziratos szótártörödékek azok a források, amelyekből az akkori növényteni ismeretekről tudomást szerezhetünk. Összefüggő botanikai vagy rokon tárgyú (orvosi, gyógyszerészeti) szöveget ezekben sajnos nem találunk.

A XVI. században hatalmas léptekkel haladt előre hazánkban a növényismeret, a század vége felé – nyilván a fellendülő külföldi botanikai irodalom hatására is – folyamatosan jelennek magyar nyelvű növényteni tárgyú munkák (Vörös 1996: 12–13).

425 évvel ezelőtt 1578-ban Kolozsvárott jelent meg Melius Juhász Péter füves könyve, az 1236 növénynevet tartalmazó népszerű Herbárium. A könyv igazi címe tulajdonképpen az alcím: „Az fáknak, füveknek nevekről, természetekről és hasznairól”. Tömör és pontos kulcsszavak tájékoztatnak a szerzői szándékról és a könyv tartalmáról. Fák és füvek – a teljes növénytakaró; nevek – a dolgok ismeretének zálogai; az elméletre (a dolgok természetére) és a gyakorlatra (a dolgok hasznára) tekintő szándék (Szabó 1979: 5).

A herbárium – ’növénygyűjtemény’; ’<régebben> fűvészkönyv’. Latin szó, a herba (’fű, gyomnövény’) származéka olyan képzéssel, mint az almárium, akvárium (ISZESZ 152).

A ma embere számára a Herbárium olvasása – meglepetés. Meglepetés, de figyelmeztetés is: már évszázadokkal ezelőtt a vallási harcok, a járványoktól való félelmek, a hódítókkal való küzdelem mindennapos feszültsége ellenére, gondolkodó, alkotó emberek szívesen rácsodálkoztak egy-egy érdekes növényre, szép virágra, jó illatú, gyógyító herbára (Szabó 1979: 40).

Az első latin–magyar növényiszótár a németalföldi Charles de L’Ecluse (Carolus Clusius, 1526–1609) és Beythe István szerzőségével készült „Stirpium Nomenclator Pannonicus” 340 magyar növénynevet tartalmaz.

A XVII–XVIII. század tankönyvei latin nyelvűek, így bennük csak elvétve bukkanhatunk magyar növénynevekre. Ugyanakkor a népi növényismeret már meglehetősen fejlett volt. Bizonyítja ezt a XVIII. század utolsó negyedétől megjelenő

néhány növénytani (orvosbotanikai) tárgyú kiadvány. A legismertebb közülük Csapó József debreceni főorvos „*Új füves és virágos magyar kert*”-je (1775), mely mintegy 400 növényfajról sorol fel 1100-nál is több népi növénynevet (Priszter 1993: 560). A Pozsonyban megjelent munka fő célja az orvosi gyógyászati növények megismertetése. Ez Melius és Beythe András óta az első magyar nyelvű botanikai mű, amely a latinul nem tudók körében igyekezett növénytani ismereteket terjeszteni (Rácz 2002: 285).

Majd így folytatja ugyanitt: Alapvető jelentőségű Benkő József többnyelvű *Nomenclatura Botanicája*, mely Linné fontos növényfajainak első magyar növény-
szótára. A növényvilág terminológiájának összeállításakor Benkő nagyszámú szóalkotással bővítette, gazdagította az addigi botanikai irodalom szókincsét. A népi, különösen az erdélyi elnevezésekre is támaszkodott, szaknyelvi szóvá tett jónéhány arról a vidékről származó etnobotanikai terminust.

A névadás indítékaira is magyarázatot keres olykor. Azzal, hogy egy-egy növény magyar neveinek és tudományos elnevezésének felsorolása mellett megadja a német és francia megfelelőket is, lehetővé teszi, hogy a kor tükörszavait, az esetleges idegen nyelvi mintákat számba vehessük. Az erdélyi református lelkész összeállítása az első magyar növénytani nevezékben, „*Nomenclatura Botanica. Fűszeres nevezetek. Linneus rendi szerént*” (Pozsony, 1783).

A növénynevkutatásban Melius és Csapó után Földi János, a tehetséges debreceni orvos és természettudós adott ki kritikát a magyar növénynevek tartalmáról és kialakításáról (1795). A 60 oldalas könyvecskében 840 népi növénynevet említ, ill. bírál. Megbotránkoztatónak és kerülendőnek tartja az istenről, ördögről, angyalról vagy a szentekről elnevezetteket (Krisztus tenyere, ördögszekér, angyalfű, Szt. János kenyere), kerülendőnek ítéli a gyerekeseket (pl. papsajt, gyermekláncfű) vagy a jó ízlést sértőket (pl. agármonyfű). Helytelennek véli, hogy túl sok az állatnévi előtagú összetétel (pl. farkasbab, ebtej, macskamenta, békarokka), és feleslegesen elharapódzott a -fű toldat. Kiváló érzéssel mutat rá arra, hogy ne legyenek hat szótagnál hosszabb növénynevek, és ami talán a leginkább kiemelendő: nyomatékkal elkerülendőnek tartja a homonim nevek keletkezését (Priszter 1993: 561).

Debreceni szerzők Diószegi Sámuel és Fazekas Mihály is. Könyvük a jól ismert „*Magyar Fűvész Könyv*” (1807), bár sem flóraműként, sem növényhatározóként nem volt (már megjelenésekor sem) korszerű. Annál inkább kell viszont úttörő voltát hangsúlyozni a magyar terminológia és nomenklatura tényleges megalkotása terén. Még ma is igen tekintélyes részét használjuk az általuk alkotott sok száz morfológiai szakkifejezésnek, nemkülönben új nemzetség- és fajneveiknek. (Genusneveik közül csak a gólyahír, kígyószisz, libatop, müge, nőszírom, fajneveik közül a cseplesz-meggy, a lappangó sás, a pirókmuhar említhető.) A Fűvészkönyv időtálló neveinek talán az lehet a titka – és erre utal „*Szalontai*” (=Arany) János egyik cikke is a Magyar Nyelvőrben –, hogy szerzőik nyelvújításukban mértéktartóak voltak, és igen jó nyelvérzékükre támaszkodva alkották meg a magyar botanikai műnyelv és nomenklatura hiányzó szavainak többségét (Priszter 1993: 561).

A XIX. századból Borbás Vince nevét emelem ki. A magyar növényföldrajz első mestere 874 tudományos dolgozatot és közleményt írt.

A XX. században a szervezett növénygyűjtést Jávorka Sándor indította meg munkatársával, Csapody Verával. Mellettük Soó Rezső, Fialovski Lajos, Rapaics Raymund, Csapody István, Mágocsy-Dietz Sándor, Gombocz Endre nevét említhetjük.

Legújabb növénynév szótáraink közül Csapody Vera–Priszter Szaniszló *Magyar növénynevek* c. szótárát (1966), Priszter Szaniszló *Növényneveink. Magyar–latin szógyűjteményét* (1986) és Priszter Szaniszló 50000 cím-és utalószót tartalmazó kétnyelvű magyar–latin, latin–magyar növénynév szótárát emelem ki (*Növényneveink. A magyar és a tudományos növénynevek szótára*, 1998).

Újszerű témával foglalkozik Vörös Éva *Egzotikus gyümölcsök magyar neveinek történeti-etimológiai szótára* (1996), amelyben a szerző kizárólag a Magyarországon kívül honos növények gyümölcseinek magyar elnevezéseivel foglalkozik. Elsősorban növénytani, orvosi, gasztronómiai, nyelvészeti források alapján mutatja be a feldolgozott egzotikus gyümölcsök nevének történetét és eredetét. A dolgozat anyagát 112 trópusi-szubtrópusi gyümölcs 477 elnevezése alkotja. Az általa vizsgált korpusz különböző idegen nyelvű szakmunkák alapján jöhetett létre, mivel ilyen témájú hazai összefoglaló témájú munka nem állt rendelkezésére. Jelzi is a szerző, hogy „az egzotikus gyümölcsök témakörébe tartozó nevek jelentős hányada nem szerepel etimológiai szótárainkban, hiszen sok trópusi gyümölcs csak napjainkban tűnik fel, illetve fog feltűnni hazánkban” (VörEgz 5).

4.2. Növénynevek az őshazakutatásban

„A mai uráli népek elődei közös szálláshelyének a megállapításában a nyelvtudomány mellett több tudományág is fontos szerepet játszik. Így a régészet, a biogeográfia, a történeti embertan és a néprajz. Amit ma az uráli és a finnugor alapnyelvet beszélők szálláshelyéről tudunk, az elsősorban a nyelvészeti paleontológiának, más szóval életföldrajznak köszönhető” (Kiss Jenő 1993: 84–85).

Adalbert Kuhn dolgozta ki 1845-ben a nyelvi paleontológia (őslénytán) módszerét, „melynek lényege az a hipotézis, hogy az egyes indoeurópai nyelvek közös kultúrszavai közös örökséget tükröznek, tehát már az alapnyelvben is meg kellett lenniök. A módszer egyik változata, mely különösen a finnugrisztikában jutott uralomra: az életföldrajz. Lényeges következtetése e feltevésnek, hogy a kimutatott közös eredetű kultúrszavak alapján meghúzhatjuk az őshaza határait. Elsősorban az állat- és növényneveket vették vizsgálat alá. E módszernek, kétségtelenül nagy hasznossága mellett, van két alapvető bökkenője. Eredetileg azonos szavak jelentése az egyedi nyelvek fejlődése során oly mértékben megváltozhat, hogy az eredeti jelentés már nem bizonyos. A latin *quercus* szó pl. ’tölgyet’ jelent, a vele genetikailag azonos ófelnémet *voraha* ~ újfelnémet *Föhre* ~ angol *fir* viszont ’fenyőt’. Másrészt, amint ezt a nyelvföldrajz cáfolhatatlanul

bizonyítja, a szavak sokszor „vándorolnak”, egyik nyelvből a másikba, és így nem bizonyíthatják az egyenes ági genetikai párhuzamosságot” (Hutterer 1986: 25–26).

Mindenesetre a nyelvészeti paleontológia (szokták növény- és állatföldrajznak is nevezni) elfogadott módszer lett a finnugor őshazakutatásban is. Az elmélet lényege szerint csak ki kell válogatni a rokon nyelvek közös eredetű szókészletből az egyező állat- és növényneveket és azok eredeti jelentéseit rekonstruálni és már képet is kapunk arról, milyen fauna és flóra vette körül őseinket lakóhelyükön. „Ezekután az állatok és növények elterjedését feltűntető térképeken meg kell keresni azt a területet, ahol az elődeink ismert állatok és növények együttesen mind megtalálhatók. Az ekképp körülhatárolt területet tekinthetjük nyelvcsaládunk legrégebb kikövetkeztethető lakóhelyének” (Hajdú–Domokos [a továbbiakban: Hajdú] 1978: 46).

Azzal a lehetőséggel is számolnunk kell, hogy a mostani életföldrajzi határok egyben-másban eltérhetnek az évezredekkel ezelőtti állapotoktól” (Zsirai 1994: 114). Mivel az őshazakutatás és a növényföldrajz elválaszthatatlan egymástól, nem mellékes, ha a számunkra legfontosabb elméleteket vázolom.

Nem foglalkozom a Wiedemann–Castrén-féle belső-ázsiai koncepcióval és azzal az – elsősorban finn – feltételezéssel, amely az eurázsiai erdőövegetet a Baltikumtól Nyugat-Szibériáig az uráli népek őshazájának tartotta.

Hajdú Péter a klasszikus őshaza (az Uráltól nyugatra, a Volga középső folyása, a Káma, Belaja, Oka folyók vidéke kapcsán utal arra (Hajdú 1978: 47), hogy az uráli nyelvek gazdagok a különböző fenyőfélék megjelölésében: m. *lučfenyő* | fi. *kuusi* | lp. *guossa* | *Picea*, U **kuse* ~ *kose*; valamint a m. *cirbolyafenyő* | ztj. *sus-pu* | osztj. *teyet* | *Pinus sibirica*. A cirbolyafenyő magja az obi-ugorok körében népszerű csemege, a finnben a cirbolyamag neve érdekes jelentésfejlődésen ment át. A finn *nauris* ~ *nakris* elveszítvén régi jelentését, az új lakóhelyeken megismert kerekrépa (*Brassica rapa rapifera*) megnevezésére lett alkalmassá, alighanem azért, mert ennek alakja emlékeztet a cirbolya tobozára (vö. Hajdú 1978: 48; UEW 298).

A finnugor nyelvek közös szókincsében nemcsak a fenyőféléknek, hanem néhány lombos fának is egyező neve van, ilyen pl. a m. *szil* | fi. *salava* | cser. *šol*, *šolo* | mdE *šelej*, *šelen* M *šäl'i* | FU **šala* 'Ulme' (UEW 458). Északi lakóhelyre utal a 'berkenye' több finnugor nyelvből kimutatott neve, vö. fi. *pihlaja* | mdE *pižol* M *pižel* | cser *päzälmä*, *pizle* | vtj. *palez* | vog. *pičär* | FU **pičla* 'Vogelbeere'; és az északon termő mocsári szederfajt jelöl a fi. *muurain* | ztj. *m̄r*: *n̄ur-m̄r* 'Schellbeere' | osztj. *moräk* | vog. *morax* 'Rubus chamaemorus' || sam. jur. *maran̄ka* 'Moorbeere' | jen. *moragga* 'Schellbeere' | U **mura* 'Sumpf-, Torf-, Schell-, Multbeere; Rubus chamaemorus'.

„A nyelvészeti paleontológia tanításán alapuló Volga–Káma vidéki őshazaelméletnek az a legtámadhatóbb pontja – írja Zaicz Gábor, hogy ez a módszer a növény- és állatvilág XIX–XX. századi elterjedéséből vont le következtetéseket, és ezeket – a változtatásokat figyelmen kívül hagyva – visszavetítette a több évezreddel korábbi múltba” (Zaicz 1994: 612).

A finnugrisztika klasszikus őshazakoncepciójában nagy szerepe volt Köppen földrajztudósnak, de a nyelvészeti paleontológia statikus módszerével” (Hajdú 1978: 51) szakító László Gyula a tavi és mocsári üledékekben, tőzegrétegekben évezredekkel vagy évszázadokkal ezelőtti lerakódott virágpór laboratóriumi elemzéseirez folyamodott, hogy képet kapjunk a terület növénytakarójáról, illetve annak koronkénti változásáról. László elmélete arra irányította a figyelmet, hogy a hosszabb-rövidebb időtartamú hőmérséklet-ingadozások hatására változhattak az életfeltételek, emiatt pedig változhattak a különféle növények és állatok által elfoglalt terület határai is. Ezek a változások virágporelemzéssel, azaz pollenanalízissel nyomon követhetők, mert a pollen megmarad a talajrétegekben. A palynológia lett tehát az új módszer az őshazakutatásban.

László az őshazát a véleménye szerint az egész uráli nyelvcsaládban mindössze háromra tehető közös fanév, fafajta: az erdeifenyő, a nyír és az éger együttes előfordulási helye alapján a Kelet-Baltikum–Oka vidékén képzei el.

Őshazafelfogását nem fogadta el Hajdú Péter, aki új koncepciót alakított ki a paleontológia és a pollenkutatás eredményeit felhasználva. Áttekintette az uráli alapszókincshez tartozó szavakat, amelyek felhasználhatók a nyelvészeti paleontológiára alapozott őshaza-meghatározásban. Az állatnevekkel különösebben nem foglalkozott (pl. régi madárneveink zöme hangutánzó és hangfestő szó, tabunevek miatt kicserélődhetnek állatnevek stb.), mert helymeghatározó értékük nincs. Számba vette viszont az uráli nyelvek fanévetimológiáit. „Az edáfikusan igénytelen, tehát hideg és meleg talajon egyaránt termő, s így lokalizációs szempontból értéktelen nyárfán, nyírfán és fűzfán (*Betula*, *Populus*, *Salix*) és a helymeghatározó értékkel ugyancsak nem bíró erdeifenyőn (*Pinus sylvestris*) kívül a tajgai fák nevei mind megvannak az uráli és finnugor nyelvekben” (Hajdú 1978: 54).

A négy jellegzetes tajgai fa (luc-, cirbolya-, jegenye-, vörösfenyő), a lombos fák közül a szil, melynek neve visszavezethető a finnugor alapnyelvig. Hajdú szerint a szilfa keleti terjedése Európában elérte az Ural hegység északi részét is a Pecsora folyó felső vidékén. Ugyanerre a területre terjedtek át a nyugat-szibériai tajga felől a már említett tűlevelű fák (vö. Klima László 1998: 26, térkép).

Az uráli őshaza Nyugat-Szibériában az Urál hegység északnyugati részén és az Ob folyam alsó folyása között lehetett a Kr. e. VI–IV. évezredben. Az uráli nyelvközösség felbomlása után jelentős nyugati irányú mozgás következett be, a finnugorok átvándoroltak az urál nyugati oldalára. A finnugor őshaza az urál hegység és a Káma folyó közötti területen volt a Kr. e. III. és II. évezred táján (Kiss Jenő 1993: 85). A finnugor nyelvközösség bomlása a Kr. e. 2600–2100 közötti időszakra tehető. Az első kisjégkorszak beköszöntésével, klímaromlással magyarázható, hogy az Urál környéke nagy mértékben elmocsarasodott, az Urál hegység mindkét oldalát magába foglaló őshaza területének kisebbedése ment végbe (vö. Veres Péter 2000: 26–27).

Az utóbbi években az őshazakutatás megélénkült. Több érdekes elképzelés keletkezett, mint azt Klima László (Klima 2000: 17) is jelzi összefoglaló tanulmányában (Az uráli őshaza kutatásának története).

Magyarországon Veres Péter ismertette a legújabb virágporelemzések eredményeit, amelyekből kiderült, hogy a Hajdú őshaza-konceptiójában oly fontos szilfa az Urál hegység déli részein is fennmaradt az utolsó eljegesedés idején bizonyos kedvezőbb éghajlati területeken, menedékeken, azaz az ún. refugiumokban. Ez alapján Veres úgy gondolja, hogy az uráli őshaza délebbre terült el, mint ahogy Hajdú feltételezte.

Veres Péter *Az uráli és magyar őshaza meghatározása a legújabb adatok fényében* c. tanulmánya számos tudománytörténeti érdekességet tartogat. Bebizonyítja, hogy a vadon élő mézelő méh jelen van, sőt őshonos az Urálon túli vidékeken is a szibériai erdős térség sávjában. Rámutat továbbá, hogy a nyugat-szibériai pollenelemzések már a középholocén (Kr. e. V. évezred) elejétől kezdve egyértelműen bizonyítják, hogy folyamatosan voltak olyan lomboserdő-társulások, amelyekben a méhek megfelelő életföldrajzi feltételekre leltek az Urálon túl is. A hárs, a szil, a tölgy, a mogyoró jelentős virágport jelentenek a rovarok számára. Sőt, a méheknek mézharmatot adó tajgai fenyőfélék: a lucfenyő, az erdeifenyő, a vörösfenyő, a jegenyefenyő, a nyír-, nyár-, fűzfák nevei mind kimutathatók az uráli alapnyelvben. Majd kiegészítésként azt is hozzáfűzi, hogy az erdei aljnövényzettel, a sztyeppi fűfélékkel és a borókával, illetve a mocsaras területek vízínövényeivel mint mézadó virágzó növényfélésekkel az életföldrajzi kutatás eddig egyáltalán nem számolt (Veres 2000: 26).

A legfontosabb elméleteket – ha mégoly vázlatosan is – ismertettem, hangsúlyozva a növényföldrajzi szempontot. A növényvilág az a szemantikai mező, amely talán a legtöbb segítséget nyújthatja az őshazakutatóhoz.

Az Uralisches etymologisches Wörterbuch I–III. címszavai, rekonstruált alapalakjai és azok jelentése alapján magam is összeállítottam egy alapnyelvi (uráli, finnugor stb.) növénynévjegyzéket. A fő szempont az volt, hogy az ősi eredetű szó jelentsen valamilyen növénynevet, és ez legyen a kiindulási alap. Ettől csupán abban az esetben tértem el, ha magában szócikkben (pl. a lappban, finnben stb.) valamelyik nyelvi adat jelent növénynevet, pl. *mäkte 'Rasenhügel, Hügel', de lpN *miek'tä* species of Carex which forms tussocks and grows on bogs'.

Munkám első fázisában lapp nyelvi kiindulással – a lapp szótárak, szójegyzékek alapján – már elkészítettem egy hasonló fejezetet, amelyben magukhoz a lapp címszavakhoz „rendelhettem” alapnyelvi származás esetén kikövetkeztetett ősi alakot. Ezúttal a fordítottját végeztem el: az uráli, finnugor, finn-permi, finn-volgai eredet aspektusából vizsgáltam a növényneveket. Kettős cél vezetett: egy alapnyelvi (uráli, finnugor stb.) szójegyzék alapján megállapítani, hány növénynévnek lehet ősi származása, másrészt ezek közül mennyinek van folytatása a lappban.

Az e fejezet szócikkeinek felépítése: az ősi, rekonstruált alapforma és a németül, latinul megadott jelentés, valamint az alapnyelvi származásra történő utalás (U, FU, FP,

FV) volt a sorrend. Majd zárójelben közöltem a szócikk UEW-beli előfordulási helyét jelző oldalszámot, és mellette, ha van idevágó lapp növénynév az adattárban, annak sorszámát szögletes zárójelben.

Ha a szóban forgó szócikkben volt lapp növénynév, azzal folytattam, tehát kiemelten kezeltem, majd lehetőség szerint a finn és a magyar adatok következtek, illetve néhány más reprezentáns rokon nyelvi adat. A nyelveken belül az egyes nyelvjárásokat külön nem jelöltem (kivéve az erzát és a moksát), valamint az UEW sok nyelvjárási adatainak számát csökkentettem.

Fontos jelezni, hogy amennyiben az adattárban levő valamely lapp növénynév az UEW-ben is megvolt, következésképpen uráli stb. eredetet is közölt a szótár, abban az esetben jószérivel csak a lapp, esetleg a finn és a magyar alakot adtam meg, hiszen a következő fejezetek részletesen taglalták az egyes etimológiákat. Hoszszabb, illetve teljes szófejtést akkor ismertettem, ha az adattárban lapp oldalról adat híján ezt nem tudtam megtenni, mert az alapnyelvi formának nem volt folytatása a lappban.

Az UEW jelentéseit változtatás nélkül közöltem. Mindössze a német rövidítéseket jeleztem magyarul, ahogy azt a dolgozatban mindenütt.

Az ősi növénynevek jegyzékében többféle szempont szerint történhetett az alapalakok sorrendjének ismertetése: 1. az UEW betűrendjében közölt lista; 2. uráli, finnugor, finn-permi, végül finn-volgai rekonstruált alapalakok szerinti csoportosítás; 3. szemantikai jegyek figyelembevételével összeállított osztályozás (fa, virágos növény, sás, haraszt, zuzmó); 4. élőhely szerinti tagolás (vízi, vízparti, mezei, erdei, mocsári stb. növény).

Az UEW sorrendjében haladtam, már csak azért is, mert az első kötet az uráli és finnugor eredetűeket, a második a finn-permi, finn-volgai, ugor etimológiákat tartalmazza. Így nagyjából két szempontot is érvényesíthettem. Az ugor korra visszavezethető szavak már nem mutathatók ki a lappból, így azzal a néhány ugor növénynévi származással nem foglalkoztam. Kivételt abban az egy esetben tettem, amikor az UEW is. Mivel csak az ugor adatokat tekintem biztosnak, az uráli nyelvek adatait bizonytalannak, ezért az utóbbit megkérdőjelezi: *ń"r3 (ń!r3, ń!rk3) 'Rute, junger Schößling' Ug., ? U.; m. nyír 'Birke'| vog. ńär, ńir 'Rohr, Rute, Zweig' || ? szam. jur. ńer• 'Weide'; ? szelk. ńary 'Salix-art, paju'.* A következő fejezet néhány szócikke valamilyen mértékben óhatatlanul egyezni fog az 5.1. fejezet adataival, de eltérő a kiindulási szempont: itt az alapnyelvi, ott a lapp nyelvi. Vannak továbbá egyéb különbségek is: az uráli szójegyzékben előfordulnak olyan adatok, amelyek nem jelentenek növényt a lappban, ezért a lapp szempontú rendszerezésben nem találhatóak. Azok a szavak viszont az uráli, finnugor stb. növénynévjegyzékben nincsenek, amelyeket ilyen vagy olyan ok miatt nem tartalmaz az UEW, pl. az etimológiai szótár megjelenését követő lapp forrás adata stb.

Alapnyelvi (uráli, finnugor, finn-permi, finn-volgai) növénynévjegyzék

äñ3-ész 'Himbeere' FU (26): > mdE *iñzej*, M *iñezi* 'Himbeere' | cser. *äñyǎž* | vtj. *emež* | zrxj. *ImiÇ*.

č!kč3(-kk3) 'schwarze Johannisbeere; Ribes nigrum' FU (46): > ? vepsz. *čičik* 'Johannisbeere' | ? é. *sitik* 'schwarze Johannisbeere, Bocksbeere; Ribes nigrum' | ? mdE *šukštorov*, *čukštorov* M *čukštoru*, *šukštoru* 'Johannisbeere' | ? osztj. *čowčäk* 'schwarze Johannisbeere' | ? vog. *šošäy*, *sosiy*.

č!r3 'Blume, Blüte, Beere (unreif)' FU (47) [207]: > lpN *čuoro* (*čur'ru-*) 'unripe cloud-berry'.

βlme (*β#me*) 'Traubenkirsche, Ahlkirsche' U (65) [248]: > lpN *duobmâ* 'Prunus padus', fi. *tuomi* 'Traubenkirschbaum, Ahlbaum, Faulbaum', m. *gyimbor* 'Mistel, Vogelleimbeere' gehört wer lautlich noch semantisch hierher.

jäwje 'Bartflechte, Bartmoos' U (96) [542]: > lp. (Friis) *jeuj* 'muscus albidus in abietibus', I *jivjam*.

juw3 'Kiefer, Föhre; Pinus sylvestris' U (107): > osztj. *juγ*, *juχ* 'Baum; Holz' | vog. *jiw*, *jüw* || szam. jur. *je%* 'Kiefer (Baum)'; szelk. *tjööl-pu*, *tjye*, *kye*, *čwé* 'Kiefer, Föhre'; kam. *dǎ*, *d'b* 'Fichte, Föhre'; kojv. *džä* 'Fichte'; mot. *tčia*; taig. *džä*.

kapp3 'eine Baumart, die man bearbeiten kann: Pappel, Espe, Tanne' FU (127): > ? vtj. *kļpļ* 'Klotz, Baumstamm' | osztj. *χapjuχ* 'Espe' | *q#p-jiv* 'Tanne', *χapyä*, *χappä* 'nyárfa; Pappel'.

käč3 (*käčŋe*) 'Wacholder' FU (133) [320]: > ?? lpN *gāskās* 'juniper; Juniperus communis' L *kaskas* 'Wacholderbusch', -strauch'. Fi. *kataja* 'Wacholder' gehört wegen der velaren Vokale nicht hierher (s. unter **koča* 'eine Art Nadelbaum' FU).

kočm3 (*kačm3*) 'zwiebelartige Pflanze' FU (164): > vtj. *kumļz* 'Knoblauch; Allium sativum' | zrxj. *komiÇ* 'Lauch, Allium' | vog. *košäm*, *χ#šman* 'eine zwiebelartige wildwachsende Pflanze deren Stengel und Wurzel als Suppenwürze gebraucht werden; Zwiebel' | m. *hagyma* (dial. *hajma*) 'Zwiebel, Lauch', fokhagyma 'Knoblauch', vöröshagyma 'Zwiebel'.

koča 'eine Art Nadelbaum' FU (165): > ?? fi. *kataja*, *katava* 'Wacholder'; é. *kadakas* | lp. (Lind–Öhrl.) *kātse* 'ramis et folia abietis, pini vel junipè', N *goac'ce* 'pine-needle' L *kåtts#* 'Nadel(n) (der Nadelbaume) | ?? vog. *koš* 'ein großer Nadelbaum (Kiefer, Fichte, Lärche od. Zeder)'.

*kojwa*¹ 'Birke' U (169) [567]: > ? lp. *koaivū* | fi. *koivu* 'Birke' | ?? m. *hajó* 'Schiff'.

końćk3 ~ koćk3 'Bast, Baumrinde' FU, ? U (179): > fi. *kosku, koskus* 'dicke Baumrinde, Platte von Fichtenrinde'; é. *kosk* 'in langen Streifen abgezogene Fichtenrinde | zrz. *kać* 'Baumrinde (an Nadelbäumen, Wacholder, Espe, Erle; nicht Birke und Linde)' | osztj. *kľńt'* Saftschicht (der Kiefer, Birke usw.)' | m. *hárs (hass, hars)* 'Linde, Lindenbaum'; dial. a fa, kender felső héja || szam. jen. *sesa* 'Baumrinde'; tavg. *kasu* 'Rinde'; szelk. *q#s* 'Baumrinde; musta poppeli; schwarze Pappel; kam. *kázá* 'Baumrinde'.

kott3 'Heidelbeere' U (190): > ? vtj. *kudľ* 'Heidelbeere (Pflanze)' || szam. szelk. *kõtta* 'Sumpfheidelbeere'.

kunć3 ~ kuć3⁴ 'Birke' FU (211): > ?? fi. *kaski* 'abgeschwendetes Land, durch Abbrennen urbar gemachtes Land; abgehauener dürrer Baum; dial. nuori koivu, koivuinen kanki; junge Birke, Birkenstange, Stange' (>lp. long birch trunk'); é. *kask* 'Birke' | vtj. *ki)-pç*, *kiś-pç* | zrz. *kľč* 'Birke' | osztj. *χús* obere Birkenholzlage am Bügel des Bogens'; vog. *χūsna* 'der aus Birkenholz bestehende Teil des Bogens'.

kuse¹ ~ kose 'Fichte, Tanne; Picea excelsa' U (222) [432]: > lpN *guossá* 'Picea excelsa', fi. *kuusi* 'Tanne; Picea excelsa; Fichte'.

k!ć3 'Moos' U (226): > ? osztj. *káč* Moos (zum Verdichten von Häuseren)', *χáč* 'Flechte (nicht Moos)'; vog. *kaš* 'sammal; Moos', *χas, kas* || ? szam. szelk. *kít, qlč*.

k"r3¹ 'eine Weidenart' FU (230) [898]: > ? lp. (Lind.-Öhrl.) *skerre* 'Betula nana', N *skier're* 'dwarf-birch, Betula nana'.

marja 'Beere' FV, ? FU (264–65) [668]: > lpN *muor'je* | fi. *marja* 'Beere'.

mat3 (mot3) 'eine Art Beere' U (265–66): > ? cser. *muδç, modo* 'Heidelbeere, Blaubeere; Vaccinium myrtillus', *moto, modo* 'Blaubeere' || szam. kam. *modo* 'Heidelbeerkraut'.

mäkte 'Rasenhügel, Hügel' U (266) [652]: > lpN *miek'tá* 'a species of Carex which forms tussocks and grows on bogs' | fi. *mätäs* 'Rasenhügel, Erdhügel, Höcker, Mooshöcker'.

mol'3 (moß3) 'Beere irgendeines Strauches' FU (279): > ? cser. *muδ", modo* 'Heidelbeere, Blaubeere' | vtj. *mulľ, molç* 'Beere, Nuß | zrz. *mol'* 'Perle', *ńur-mol', turi-mol'* 'Moosbeere' (ńur 'Sumpf, Moor', turi 'Kranich') | osztj. *män, -mät'*: *wirmän, wěrmät'* 'rote Johannisbeere' (wir usw. 'Blut, Beerensaft) | m. *měggy* 'Weichsel, Weichselkirsche, Sauerkirsche'.

morr3 'eine Baumart' FU (281) [669]: > ?? lp. *muorrá* 'tree; wood, fuel'; L *muorra*, K, T *mérr*, Kld *mürr*, Not. *muorr*, A *mur* 'Holz, Baum' | ?? m. *mórágy, morágy* 'eine Art Wald'.

*mura*¹ 'Sumpf-, Torf-, Schell, Multbeere; *Rubus chamaemorus*' U (287): > fi. *murain*, *muurama* 'Sumpfbrom-, Torf-, Multbeere; *Rubus chamaemorus*', *maamuurain* 'Ackerbeere, nordische Himbeere', *suomuurain* 'Multbeere, Sumpfbrombeere, Torfbeere'; olon. *muura* 'moget hjorton, reife Multbeere'; é. *murakas* 'Schellbeere, *Rubus chamaemorus*', Knackelbeere, Schellbeere' | zřj. *mĭr*: *ńur-mĭr* 'Schellbeere' | osztj. *morăk*, *murăĥ* 'Sumpfbrombeere' | vog. *marĥ*, *morax* 'Rubus chamaemorus' || szam. jur. *maranĥa* 'Moorbrombeere; jen. *moragga* 'Schellbeere; *Rubus chamaemorus*'; tavg. *mură%ka*.

nakr3 'Zedernuß' FU (298): > lpN *n#wrăs* < fi. *nauris*, *nakris* 'Rübe' | é. *nairis*, *naeris*, *nauris* | lív *naggçr* 'Kartoffel' | osztj. *naĥă*, *naĥăr* 'Zedernuß, Zederzapfen (> vog. *nĥĥr* 'Zedernuß'; jur. *n#ĥar%* 'Zirbelnuß' | vog. *nKr*, *nKr* 'Zedernuß'.

năĥ3 'Lärche; *Larix sibirica*' FU (302): > zřj. *ńia*, *ńia-pu*, *ńeja-pu* 'Lärche; *Larix sibirica*' | osztj. *năĥk*, *n^mĥk* 'Lärchenbaum' | vog. *ńiĥjiv* 'Lärchenbaum' (*jiv* 'Baum').

noća 'Nessel; Distel, Dorn' U (307): > ? cser *nuž* 'Nessel' || ? szam. jur. *n#căed#j* 'Nessel; Distel' *n#cadae* 'Dorn'.

ńač3 'eine Art Gras' U (311) [714]: > ? lp (Friis) N *ńjuocco*: *ńjuuocco-rasse* 'Equisetum', L *ńjuohts#* 'blättrige Pflanze, die in Mooren und an kalten Quellen im Moos wächst und nach der das Rentier gelüstig ist; eine lange Grasart im Wasser' | ? zřj. *ńač*.

ńor3² 'eine Art Moos' U (325) [711]: > lpI *ńMr*(, Kld *ńūra* haarförmiges Moos auf dem Boden eines Flusses od. Baches' || ? szam. ?? jur. *ń#rcu* 'hellgelbliches Sumpfmoss, das in die Wiege gesammelt wird (? isländisches Moos)'; kam. *nor*, *n#r* 'Moos, Flechte, Weißmoos'.

ńuč(k)3 'Flechte, Moos' U (326): > ? zřj. *ńič* 'Moos' | ? vog. *ńюси* 'лишайник' || ? szam. jur. *ń#da* 'Rentierflechte'; jen. *ńara*, *ńada* 'Moos'.

ńulk3 'Weißtanne, Edeltanne; *Abies*' U (327): > cser. *nulyo* 'Eltanne, Weißtanne' | vtj. *ńĭl-pu* 'Weißtanne, Silbertanne, Pechtanne' | zřj. *ńĭl*, *ńĭv* sibirische Tanne; *Abies pichta*' | osztj. *ńăĥă* 'Weißtanne', *ńăĥa* 'Silbertanne' | vog. *ńol*, *ńul*, *ńuli* 'Weißtanne'; *Pichta*', *ńulăs* 'lucfenyves, Weißtannenwald', *ńulis* 'fenyves; Tannenwald' || szam. szelk. *ńjulg* 'Weißtanne'; kam. *ńолуо*, *ńалуо*.

ń"r3 (*ń!r3*, *ń!rk3*) 'Rute, junger Schößling' Ug., ? U (331): > ? cser. *ńörga* 'Sproß, Sprößling', *ńörgö* 'Zweig' | ? vtj. *ńlr* Rute, Zweig' | osztj. *ńăr* 'Laubholzhein' | vog. *ńăr*, *ńir* 'Rohr, Rute, Zweig' | m. *ńyír* 'Birke' || ? szam. jur. *ńerū* 'Weide'; jen. *ńigga* 'Weidengebüsch'; tavg. *ńerki* 'Weidenbaum'; szelk. *ńary* 'Salix-Art, paju'; kam. *ńarga* 'Weidengebüsch', taig. *ńerge* 'Weidenbaum'.

*paj3*² 'eine Salix-Art' U (349) [760]: > ? lp. *poajoi* | fi. *paju* 'Weide; Salix' | m. *fagyal* 'Rainweide, Liguster; Ligustrum vulgare'.

pelna (*polna*) 'irgendeine Pflanze: Lein, Flachs, Hanf' FU (370–71): > lpN *bcellēmās* ~ *biellēmās* 'flax', *telleva*, K Kld. *pilvas*, Not. *pielvas* 'Flachs, Flachsberg' < fi. *pellava* 'Lein, Flachs', (dial.) *pellavas* | osztj. *polän*, *putän* 'Hanf; Brennessel' | vog. *poln#*, *ponal* 'Hanf'.

peč3 'Weide; salix' FU (375): > ? vtj. *pu*i 'Knospe, Auge, unentwickeltes Palmkätzchen', *pućl* 'верба' | zřj. *paća* 'ветви ивы, вербы' | ? m. *füz* 'Weide'.

pes3 (*peč3*) 'Weide(nrute)' FU (375): > ?? lpN *b#ssudák* 'band or thong of twisted withe or birch-branch' | ?? m. *füz* 'Weide, Weidenbaum; Salix'.

pićla 'Vogelbeere, Vogelbeerebaum; Sorbus aucuparia' FU (376): > fi. *pihlaja* 'Eberesche; Sorbus aucuparia'; é. *pihl*, *pihlak*, *pihlakas* 'Eberesche, Vogelbeerbaum' | mdE *pižol*, M *pižel* 'Vogelbeere, Vogelbeerbaum' | cser. *pžälmä*, *pizle* 'Eberesche' | vtj. *palez* 'Vogelbeere, Sperlingsbeere, Eberesche' | zřj. *peľiÇ* | osztj. *pětär*, *pišTMr* 'Beere der Eberesche' | vog. *pićär*, *pašar* 'Ebereschenbeere'.

poj3 'Espe; Populus tremula' U (391): > mdE *poj*, M *poju* 'Espe' | vtj. *pi-pu*, *pi-pç* | zřj. *pi-pu* | osztj. *paj*, *poj* || szam. jur. *pī*; szelk *pīi*, *piikko*; kam. *pīni*; kojb. *пине* 'тополь'.

pola 'Beere' FU, ? U: > fi. *puola* 'Preiselbeere' (> lpEnon *puolu*^{HT}) é. *poolas*, *poolakas* | zřj. *pul* | vog. *pol*, *pul*, *pil* 'Beere' | m. *bogyó* (dial. *bogya*, *bugya*, *bolyó*, *bojó*) || ? szam. szelk. *palgong*, *palgok*, *palkoq* 'Schellbeere, Moltebeere, Rubus chamaemorus'.

pućke 'hohler Stengel der Pflanzen' U (397–98) [156]: > lpN *bos'ka* 'the umbel (or the bracts round the still undeveloped umbel) of the Archangelica plant' | fi. *putki* 'Rohr, Röhre; Hülse, Tube; hohler Stengel' (> lp. Ko. Not. *poftk^A* 'Rohr').

puwe¹ 'Baum, Holz' U (410–11): > fi., é. *puu* 'Baum, Holz' | cser., vtj., zřj. *pu* | vog. (in Zusammensetzungen) *-pä*, *-p#* | m. *fá* id. || szam. jur. *p#* id, Stock; jen. *fe*, *fÁ*, *pÁ* 'Baum'; tavg. *f#*; szelk. *p#*; kam., kojb. *pa*; mot. *cha*; karag. *chy* 'silva'; taig. *hä* 'Wald'.

soks3 (*saks3*, *slks3*) 'Zierbelkiefer; Pinus cembra' U (445): > vtj. *susĭ-pu* 'Wacholderstrauch; Juniperus communis' | zřj. *sus* 'sibirische Zeder; Pinus cembra' | osztj. *lĭyäl*, *jĭyäl*, *teχät* id., sibirische Kiefer | vog. *t#t*, *tKt* 'Pinus cembra' || szam. jur. *tide%* 'Zierbelkiefer, Arve'; jen. *tyri*, *tiddi*; szelk. *tädäk*, *tĭeng*, *tädĭk* 'Zeder'; kam. *t#däŋ* 'Pinus cembra'; mot. *тыдадь*, *кедр*; taig. *tiden*.

saŋ(3-)l3, *šun(3-)l3* 'eine Art Lilie (bzw. Zwiebel der Lilie); Lilium martagon U (451): > osztj. *loyäl*, *joyäl* 'Rübe; Lauch, je Art von Wurzelfrüchten (Kartoffel, Rüben, Lauch usw), Waldlauch' | vog. *taŋkäl* 'саранка; Lilium martagon (die gelblichen Wurzelknollen werden gegessen)' || szam. szelk. *togĭl* 'саран, (sibirische) Lilie'; kam. *tuγul* 'Lilienzwiebel (von Lilium martagon)'.

*šala*¹ 'Ulme' FU (458): > fi. *salava* 'Palmweide; Salix fragilis l. caprea | mdE *šelej*, *šeleŋ* M *šali* 'Ulme' | cser. *šol*, *šolo* 'Ulme' | m. *szil* 'Ulme, Rüster, Ulmus'.

šänts 'Getreideart' FU (496): > cser. *šädänyä*, *šidaŋ* 'Weizen' | zrlj. *šobdi*, *šogdi* | osztj. *länt* 'Getreide (Gerste, Roggen, Hafer), *jänt* 'Gerste' | ? m. † ? *ed*, ? *éd* 'Getreide'.

šorwa⁻² 'trocken, trocken werden' U (502) [914]: > lpN *soar've* 'dead pine-tree', L *sâr'v#* 'dürre Föhre'.

*tark*³ 'Nadelbaum; Rute' FU (510–11): > lpN *duor'gá* 'twig, cane', L *tuor'ka* 'Reisigbelag am Boden der Zeltkote' | osztj. *tuyrĭ*, *tuyär* 'der junge Nadelbaum, Baumnadel'.

täŋk 'irgendein Zündstoff; Moos, Grasart' FU (516–17): > zrlj. *teg* 'cepa', *is-tlg* 'Schwefel, Zündhölzchen' | osztj. *tunċ* (Sumpf-, Heide-, Baum) Moos, getrockneter Wasserschleim' | vog. *täŋ*, *täŋk* 'sammal; Moos', *taŋkw* 'tüzmoħa, moszat; Moos'.

*wol*³ 'Porsch; Ledum palustre' FU (582) [731]: > lpI *ūloD*^{1/2}, *olojn* 'Andromeda, Porsch'.

č3kč3-t3r3 'Johannisbeere; Ribes' FV (616): > ? fi. *siestar* 'schwarze Johannisbeere; é. *sōster* 'Johannisbeere' | ? mdE *šukštorov*, *čukštorov*, M *čukštoru*, *šukštoru*, *čukštoru* 'Johannisbeere'.

čoše 'Gerste' FP (622): > mdE M *čuž*, *šuž* 'Gerste' | cser. *šož* | vtj. *čužjem*, *čužjem* 'Malz' | zrlj. *čuž*, *čuž* id.

jäkä-lä 'Flechte, Rentierflechte' FP (632) [522]: > lp. *jeagel* | fi. *jäkälä*.

kusa 'Heckenkirsche, Geißblatt; Lonicera xylosteum' FP (678): > fi. *kuusama* 'Heckenkirsche, Faulbaum, Geißblatt; Lonicera xylosteum, Rhamnus frangula; é. *kuusman* 'Heckenkirsche, Lonicera xylosteum' | cser. *kuzç*, *oš-kiza*, *oš-kuže* 'Geißblatt' (*os*, *oš* 'Weiß') | vtj. *guzem-pu*, *guzen-pu* 'Heckenkirsche, Hundskirsche, Lonicera xylosteum'.

lel3 (*läł3*) 'Erle' FP (688): > cser. *läł-*, *löł-*, *lülpe*, *lölpö* 'Erle' | vtj. *lul-pu* | zrlj. *lol-pu*, *lopu*.

lemš3 (*leme-š3*) '(junge) Linde' FV (688): > fi. *lehmus* 'Linde, Tilia ulmifolia'; é. *löhme*, *löhmus* 'junge Linde (welche noch nicht zur Bastgewinnung benutzt werden kann)' | ? md E *levš*, M *levoš* 'Lindenbast' | ? cser. *nemeštä* 'abgehauene und abgeästete junge Linde, die abgeschält werden soll, junge Linde'.

leppä 'Erle' FV (689) [606]: > lpN *läibe* *Alnus incana*, fi. *leppä* 'betula, alnus, Erle, Blut'.

luppa 'Baumflechte, Moos' FV (694) [592]: > ? lpN *läp'po* *Alectoria*, *Usnea barbata*'.

ňolk3 ~ *ňalk3* 'Ulme, Ulmus' FP (715): > cser. *nolyo* 'Ulme' | vtj. *ňulo* 'Ulme; Ulmus campestris'.

olke 'Stroh, Halm' FV (717) [727]: > ? lp *Kld #lgk, vüölG^A* 'Riedgras, harte Segge'.

omena ~ *om3r3* 'Apfel' FV (718): > lpN *omen* < fi. *omena* 'Apfel' | é. *õun, õn, upin* 'Kartoffel'; lív *umar* 'Apfel' | ? mdE *umar* 'Apfel, Frucht', M *mar* 'Apfel, (in Zusammensetzungen, auch E) Beere'.

om(p)ra 'eine Art saure Wiesenpflanze' FP (718): > mdE *umrav, umbura, umbrav, umburav* M *umbrav* 'Ampfer' | zrj. *omra* 'eine röhrenstengelige Wiesenpflanze (wovon die Kinder Rohre nehmen), der Bär frißt gern ihre Wurzeln, eine hohe Wiesenpflanze mit dicken Stengel', *umra* 'eine große Kerbelart'.

päkšnā 'Linde' FV (726): > é. *pāhn* 1. 'alte Linde; *Tilia parvifolia*', 2. Rüster; *Ulmus effusa* | MdE *pekše*, M *pāšā* 'Linde' | cser. *pište*.

pān3 'Hafer' FP (726): > mdE *piñeme, piñem* 'Hafer' | zrj. *panol, panov* 'мякина, Spreu, Kaff, Kleie, Grieß, Graupen'.

pāsk3 'Nuß, Haselnuß' FP (726–27): > fi. *pāhkinä* 'Nuß'; é. *pāhkel, pāhel* | mdE *pešt'e, pešče* M *pāšt'ä* Haselnuß, E *pešks*, M *pāšks* 'Haselstrauch' | cser. *pūkš* 'Nuß' | vtj. *puš-pu* 'Haselnußstrauch' | ? zrj. *pāškan, pačkan* 'ягода, ягоды шиповника'.

rek3 (rey3) 'Moos' (FP) (744): > cser. *reyenā* Moos, Moosflechte (an Bäumen) | vtj. *Ěujĭ, Ěuj* 'Moos' | zrj. *roj* 'Baumflechte'.

sapt3-r3 (sopt3-r3) 'Johannisbeere; Ribes' FP (751): > cser. *šaptčr* 'Johannisbeere' | vtj. *suter* 'id., Krausbeere' | zrj. *setlr* 'Johannisbeere, Johannisbeerstrauch'.
Ung. *szeder* 'Brombeere, Maulbeere' gehört aus lautlichen Gründen nicht hierher.

sarñe 'eine Art Baum' FV (752): > fi. *saarne* Esche, *Fraxinus excelsior*; é. *saar*; vót *s#rni* | cser. *šārñi, šārñi, šertñe šartñe* 'Sahlweide, Silberweide, Weidenborke'.

sor3 'eine Art Pflanze, ? Getreide' FP (766): > mdE *suro*, M *sura* 'Hirse' | vtj. *zĭr, zlr* 'Roggentrespe (*Bromus secalinus*), ein Riedgras | zrj. *zlr* 'Hafer'.

Fi. *sara* 'Riedgras, Segge (*Carex*)' gehört aus lautlichen und semantischen Gründen nicht in diesen Zusammenhang.

šapa 'Espe; *Populus tremula*' FV (783) [943]: > lpN *suppe*, L *suhp#* 'Espe, Zitterpappel' | fi. *haapa* 'Espe'.

šew3 'Maßholderbaum, Wasserholunder, *Viburnum opulus*' FP (784): > mdE *čevgel', čavd'il'*, M *čevgä, čivgä* 'Maßholderbeere' | vtj. *šu* 'Beere des Kalinkenbaumes', *šu-pu* 'Maßholderbaum, Wasserholunder, Hirschholunder, Kalinkenbaum' | zrj. *žo-pu, žu* 'Schneeballenstrauch (*Viburnum opulus*), *žol-pu, žov-pu* 'Wasserholunder'; *Viburnum opulus*'.

tarna 'Gras, Heu' FP (792): > fi. *taarna* 'eine Art Riedgras'; é. *tarn* 'verfilztes, vorjähriges Gras, Teich- oder Morastgas' | vtj. *turĭm*, *turçm* 'Gras, Kraut, Heu' | zrj. *turun* id.

teškä (*tekšä*) 'etw. Hervorstehendes: Spitze, Bart, Ähre, Gras, Pflanze, Strauch' FP (795): > ?? fi. *tähkä* 'Ähre' | ??mdE *tikše*, M *tışä* 'Gras, Pflanze' | cser. *tüška* 'Strauch, Staude, kleine Pflanzenstaude' | vtj. *tuš* 'Bart' | zrj. *toš*, *tuš* 'Bart'.

toma 'Eiche' FV, ? FP (798): > fi. *tammi* 'Eiche'; é. *tamm* | mdE *tumo*, M *tuma* | cser. *tum*, *tumo* | ? vtj. *tçpç* 'Baum' | zrj. *tu-pu*.

wakšt3re (*wokšt3re*) 'Ahorn; Acer platanoides' FV (812): > fi. *vaahtera* 'Ahorn'; é. *vaher* | mdE *ukštor*, *ukštoro*, *ukštur* M *uštör*, *ukštör* | cser. *waštar*, *woštar*.

wešnä 'eine Art Getreide: Spelt, Dinkel, Weizen' FV (821): > fi. *vehnä* 'Weizen'; kar. *vehnä* | mdE M *viš*, M *višä* 'Spelt' | cser. *wiste*, *wište* 'id., Dinkel', *wiste* 'Spelt'.

5. A növénynevek eredet szerinti megoszlása

5.1. Az ősi növénynevek

5.1.1. Az uráli alapnyelvi növénynevek

Az uráli korból tíz lapp növénynév mutatható ki, nyolc biztos és két bizonytalannak tartott etimológiával számoltam.

A lapp *puäi* ~ *puáj'ju* 'fűz' és a *koaiv•* 'nyír' bizonytalan uráli származásúaknak tekintett adatok. A *puäi* megvan az inari, a kolai és kolтта lappban, az MSzFE (1967: 174–75) a SKES-re (465–66) is hivatkozva közli: „az első szótagi magánhangzó a lappban *o lehetett. Noha a fanevekben a hangalaki ingadozás nem ritka, mégis a lapp szó idetartozása a szabálytalan magánhangzó-megfelelés miatt bizonytalan.” A *koaiv•* arjeplogi (pitei lapp) adat, csak ebben a svédlapp nyelvjárásban van meg, ezért tekintik bizonytalan etimológiának. Valószínűbbnek tűnik a finn eredet, vö. *koivu* id.. Ezeknek az uráli alapnyelvhez kérdőjellel felvett szavaknak a feltételezett rokonsága viszont igen széles körű, azaz számos uráli nyelv adatával rokonítható.

A tíz lehetséges uráli adat közül öt fanév.

A *soarvi* 'elszáradt erdeifenyő' adatnál az UEW (502) szerint a magyar 'szárítani, szárazzá válni' és megfelelései az eredeti szókezdő *s*-hangjuk miatt nem tartoznak ide, mint ahogyan több kutató feltételezte vagyis idetartozónak vette.

A lapp *duopma* 'zelnice(meggy)' és *guossa* 'lucfenyő' faneveknek nincs ugyan magyar megfelelőjük, de a legtöbb rokon nyelvből kimutathatók az idevágó rokon példák, megfelelések.

A biztos uráli növénynevek közé tartozik a *boska* ~ *boská* 'angyalgyökér'; *juvjeme* 'szakállzuzmó'; *miekta* 'zsombéksás'. A kutató a mai adatok fényében törekszik a minél pontosabb növénynév-megfeleltetésre, tény azonban, hogy az alapnyelv időszakában ezek a nevek nem ennyire differenciáltak.

boska ~ **boská**: 1. *Angelica archangelica*, orvosi angyalgyökér, väinönputki, echte Engelwurz: D (Rör, H, Ov, O, Mer, Fr, V, Ht); S (Arj, Tys); N (Suj, Könk, Enon, Kt, Kr, P, Uts, Rep); K (Nä); 2. *Angelica sylvestris*, erdei (vízparti) angyalgyökér, karhunputki, Brustwurz: D (Ov, O); 3. [öreg csöves növény (nád), növény ehető virágzata]. – Bergsland adatainak (*batske*, *batjke*, *baktse*, *baktje*) jelentése *Angelica sylvestris* 'erdei (vízparti) angyalgyökér'. – Urali kori szó, vö. fi. *putki* 'nád, nádszárú növény, csöves növény', összetételekben: *koiranputki*, *karhunputki*, *väinönputki*; é. *putk* id, *putkeline* 'csöves növény'; mdE *počko*, M *počka* 'cső, üreges szár, *Angelica*'; cser. *puć*, *puč* 'nád, csöves növény (üreges szára)' sam. jur. *pūd* 'kis (fém)cső'; szelk. *pūč*; kam. *pottu* 'virágtengely, vacok'. Az uráli alapalak: **pućke*. A lpK alak finn jövevényszó. – Megfontolandónak tartanám az UEW **pućke* alakjának szóbelseji -ć-je helyett a szóbelseji -č- hangot rekonstruálni, valamint a második szótagi (szóvégi) -e- mellett

esetleg alternatívaként az *-a-* magánhangzós formát. A **pučke ~ *pučka* alapalakot támasztja alá a lapp, a szelkup, a kamasz és a volgai finnugor, különösen a mordvin. – Friis 93, WLPChr 63, Hal 102, QL 30, N I: 236, Lz 4612., 5091. 5268 b., C 10, Hk 296, SI 56, SIB 537, BIM 31 | SKES 662, UEW 397–8, Lr 941., SSA 2: 442–3. Vö. ádjá-, áhččán-, baján-, beatnat-, gaicca-, gearbmaš-, gicci-, guovžža-, jeagge-, ruolla-, stálo-, sohkar-, tјindјien-, truolla-.

duopma ~ fuome ~ fuöma: Prunus padus, zelnice (zelnicemeggy, zselnice), (pohjan) tuomi, Traubenkirschbaum: D (Tän, Rör, H, Ov, U, O, Mer, Skals, Vd, Hot, Fr, V, Ht, Vfs); S (Tys); N (Enon, Lg, Kv, Kt, Kr, P, Uts); I; K (Pa, Kld, T). – Uráli kori szó, vö. fi., karj.-aun. *tuomi*; észt *toom* 'zelnicefa'; lúd *toom* id.; vepsz. *tom*; vót *tōmi* 'zelnicefa'; mdE *l'om*, M *lajmä* id., E *lamar'*, M *lajmar'* 'zelnicebogyó'; cser. *lombo ~ lombç*; vtj., zrj. *l'm* 'zelnicefa'; vog. *lēm, lām*; osztj. *jfm, jum* 'zelnicebogyó'; szam. szelk. *čKm ~ t'ew ~ tjeuwa* 'zelnicefa, zelnicebogyó'; kam. *lem* 'zelnicebogyó'. – **βlme ~ β#me* (UEW) ~ *δōml* (Lr) 'zelnice'. – Friis 151-2, 156, Gen 2058. Ql 66., LWfs 240., N I: 583, Lz 1119., 8083., Lukk 158, Hk 503, ItkE 5155., MosSl 129, SI 126, SIB 411, 496, BIM 78 | ItkELpChr 449., SKES 1408, UEW 65, Lr 221., SSA 3: 329–30.

guossa: Picea abies, lucfenyő, kuusi, Fichte: D (Tän, Rör, H, An, U, O, Mer, Skals, Snå, F, V, St, Vfs); S (M, Arj, J, F, G); N (Könk, Kt, Kr, P, Uts, Nes); I; K (Pa, Nj, Kld, T). – Uráli alapnyelvi szó, vö. fi. *kuusi* 'jegenyefenyő, lucfenyő'; é. *kuusk* 'lucfenyő'; md E M *kuz* id.; cser. *kož*; vtj. *kĭz ~ kçz* id.; zrj. *koz ~ klz ~ kĭz*; osztj. *kol ~ çol*; vog. *çowt ~ kowt ~ kayt* 'jegenyefenyő'; szam jur. *çādī ~ kāt* 'lucfenyő'; jen. *kari ~ kadi* 'jegenyefenyő'; tv. *ku%a*; szelk. *Junt ~ kādē* 'jegenyefenyő'; kam. *kot*; taig. *kat* 'jegenyefenyő'. Az alapalak: **kuse ~ kose* id. Az SSA szerint a megfelelések az uráli nyelvcsaládon kívül is kimutathatók, többek közt: mong. *huši* 'Siperian sembra (mänty), vaivaissetri'(szibériai cirbolyafenyő, „törpecédrus”). – Gen 209, Hz 61, QL 133., LWfs 858., N II: 229, Lz 2936., C 41, Gr 284, Schl 54, ItkT 176, Lukk 80, Hk 693, SIMor 28, Kur 134, Ke 44, ItkE 1829., MosSl 42, SI 201, SIB 324, Sver 46 | FUV 49, SKES 253, UEW 222, Lr 536., SSA 1: 460.

juvjeme: 1. Usnea barbata, szakállzuzmó, naava(jäkälä), Bartflechte: D (Rör, H, Ov, O, Mer, Skals, Snå, Fr, V, Ht, Vfs); S (Sors); I; 2. Letharia vulpina, farkaszuzmó, („sárgás bokroszuzmó”) keltainen takkujäkälä; 3. Alectoria jubata [Bryoria fuscescens], fonalzuzmó, mustaluppo [tummaluppo]. – Uráli kori szó, vö. osztj. *jej, jěj*; szam. jur. *jūj, jūjko* 'szakállmoha, szakállzuzmó'; tv. *d'ie* 'moha'. – Az uráli alapalak: **jāwje*. – QL 170., LWfs 518., Lz 1825., C 50, Hk 786, SIMor 17 | UEW 96.

koaiw•: Betula, nyír(fa), koivu, Birke: S (Arj). – Uráli kori szó, **kojwa* 'nyír'. A lapp szó idetartozása kérdéses: az UEW kérdőjellel veszi fel, az SSA minősítése szerint talán finn jövevényszó. A szócsalád több szempontból is érdekes, mert nagyon bizonytalan

adatként ugyan, de magyar taggal is számol az UEW, vö. m. *hajó* (dial. *hijjó, hijó, hijó*) 'egy embernek való (faderékből vajt teknőforma) ladik'. Az idevágó uráli adatok: fi., ink., karj. *koivu*; é. *kōiv*; mdE *ki-l'ej, ki-l'eñ*, M *ke-lu*; cser. *kuyi, koyi, kue*; vog. *kKI', χ#l'*; szam jur. *h#, k#*; jen. *kua, koa*; szlk. *qwä, küe*; kam. *kojü, küjü*; kojb. *kuju*; mot. *ko*; taig. *kuo* id. – Hal 43 | SKES 208, MszFE 247–49, TESz II: 26–27, UEW 169, SSA 1: 386

miekta: *Carex elata*, zsombéksás, mätässara, Steifsegge: N (Kt, Kr, P). A déli nyelvjárás kivételével a szó megvan a lapp nyelvjárásokban, de azokban nem jelent növényt, ezért nem adatoltam. – Urali kori szó, vö. fi. *mätäs* 'gyepes / mohos dombocska, halom; ink. *mätäs*, lív *mät#l* id.; karj. *mätäs* 'csomó, rakás, halom, bokor, cserje, bozót'; lúd *mätäz* id.; vót *mätäz* 'gyepes domb, tőzeg, gyep'; é. *mätas* id.; szam. jur. *met*; szelk. *mäkte, mekte*; kam. *mekte*, *bäkte* id. Az uráli alapalak: **mäkte* 'gyepes dombocska, halom'. – N II: 659, SI 290 | SKES 361, FUV 53, UEW 266, Lr 664., SSA 2: 195.

njoora: [valamilyen szőrmoha (folyó v. patak alján)]: I *njuora*; K (Nj, Kld). – Talán uráli kori szó, vö. ? [szam. ?? jur. *n#rcu* 'világossárga tőzegmoha, (? izlandizuzmó)']; kam. *nor ~ n#r* 'moha, zuzmó, fehérülő vánkoscsmoha']. – Az uráli alapalak: **nor3* 'mohafajta'. – ItkT 309, SIMor 45, ItkE 2783., | UEW 325.

njuohcu ~ njuöcco|rasse: 1. *Menyanthes trifoliata*, vidrafű, raate, Fieberklee: S (J, G); 2. *Potamogeton?*, *békaszőlő ?*, *vita?*, *Laichkraut ?*: S (J, F, G); 3. *Equisetum*, zsurló, korte, Schachtelhalm. – Urali kori szó, vö. ? lpN *njuöcco*: *nj.-rasse* 'Equisetum', lpL 'mocsáron és a hideg forrásban mohák közt növény, rén számára kívánatos, leveles növény; magas vízi fűféle' | ? zrzj. *nač* 'puha, vízi fűféle' || ? [szam. tavg. *nota, not* 'fű'; szelk. *njuudš, njúds, njúds* 'fű, széna'; kam. *no%*; kojb. *но, номъ*; taig. *номнь*]. Az uráli alapalak: **nač3* 'egy fűféle'. Ö. sz.: *njuohcu* 'vidrafű' + *rásši* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Friis 496, QL 221., Gr 630–31, SI 321 | FUV 59, UEW 311.

puäi ~ puáj'ju: *Salix*, fűz, paju, Weide: N (Uts); I; K (Pa, Nā, Nj, S, Kld). – Urali kori szó, vö. fi., karj., aun., lúd, ink., vót, é. *paju* id. Az SSA kérdőjellel említi a vtj., zrzj. *bad'(pu)* 'fűz', m. *fagyal*, szam. jur. *pew* 'fűz belső kérge', szelk. *pl* 'fűz v.más fa kérge', kam. *po* 'hárs kérge; fűz ága' alakokat. Majd később: a feltételezett távoli megfelelések (permi és szamojéd szavak) hangtanilag homályosak, ellenben a magyar lehet olyan jó, mint lpI, K *poajui* id., mdE *poj*, M *poju* nyárfá. Az osztják alakokat az UEW és az SSA is kérdőjellel említi. Az uráli alapalak: **paj3*. 2. Viszont a lapp szó olyan nyelvjárásokban fordul csak elő, amely érintkezett a finnel, így a finn eredet, vö. *paju* 'fűz' sem zárható ki teljesen. – A *fagyal* a finnugor megfelelők tanúsága szerint egy fűzfaféleség neve volt. A *fagyal* magyar nyelvbeli jelentése egyes fűzfajtákhoz való hasonlósága alapján névátvitellel keletkezett. – Lön 244, Gen 2069., QL 14., Lz 5125.,

ItkT 383, 4, 1067, SIMor 55, Ke 75, ItkE 3359., MosSl 94, SIMos 87 | SKES 465, 6, TESz I: 826, MSzFE 174, UEW 349, SSA 2: 293.

soarvi: *Pinus sylvestris*, elszáradt erdeifenyő, kelohonka, dürre Föhre (verdorrt Kiefer); Kurucsnál: *смолистая сосна*: 'gyantás erdei fenyő' D (Tän, An, U, Snâ, St, Vfs); S (M, Arj, J, F, G, Tys); N (Kt, Kr, P); I; K (Sev, Pa, Nj, Im, T). – Uráli kori szó, vö. zrzj. *šural-*, *šured* 'szárad'; szam. jur. *tir#-* 'keményre szárad', mot. *тыры* 'kemény'. A finn nyelvjárási *sorva* id. lapp jövevényszó. Az uráli alapalak **sorwa-* 'szárad'. – Hz 142, WLpChr 112, Hal 124, QL 285., LWfs 2276., N III: 510, Lz 6810., Schl 133–4, ItkT 510–11, 946, Lukk 141, SIMor 70, Kur 335, Ke 89, ItkE 4396., MosSl 115, SIMos 19, 38, Sver 27, Sl 416 | ItkELpChr 1434, FUV 75, SKES 1083, UEW 502, Lr 1161.

5.1.2. A finnugor alapnyelvi növénynevek

A finnugor korra visszavezethető növénynévi etimológiák száma tizenegy. Közülük mindössze négy biztos és hét bizonytalan. A két, talán legbizonytalanabb adat a *skierri* 'törpe nyír', mert legfeljebb két, egymástól távoli nyelvben van megfelelője. Nagyjából hasonló a helyzet a *muorra* 'fa' esetében is, itt a távoli nyelv a magyar, ráadásul a *mór* fanevünk kiavult a nyelvből.

A fanevekhez tartozik a lpN *sádgin* ~ *saggem* 'fiatal, karcsú erdeifenyő', egyeztetni lehet a finnel (*honka*) és a cseremisszel (*šenge*), a magyarból az azonos jelentésű *ugufa* kihalt. „Ha a fenti egyeztetést elfogadjuk, egyúttal azt is feltehetjük, hogy az ómagyar *ugufa* fanévben, amelynek jelentése valószínűleg *Pinus silvestris* [erdeifenyő] volt, éppen úgy a fenyőfa egyik elfelejtett ősi magyar neve őrződött meg, mint a réginyelvi mórág erdő-, ill. helynév alapszavában, a mór fanévben” (N. Sebestyén 1943: 7).

A *guodja* 'fa rügye, bimbója', csak bizonyos megszorítással minősíthető növénynévnek (vö. Adattár 416. szócikke), biztos etimológiának tekinthető az UEW szerint, a *čurot* ~ *čurrot* ~ *čuru* 'éretlen tőzogszeder (lápi szeder, törpe szeder) bogyó' növénynevet viszont szemantikai okokból tekinti bizonytalanak az UEW. A *guodja* szóhoz kapcsolódó rokon nyelvi adatok hangtanilag tökéletesek. Véleményem szerint a nyelvrokonság egyik fő bizonyítéka, a szabályos hangmegfelelés megvan ugyan, de jelentésanilag legalább annyira ingatag, mint a *čurot* szó.

A területre jellemző lehetett a vizes, lápos táj is, hiszen a lp *luubbašk* ~ *loppan* 'sárga vízitök, tündérrózsa' vízhez kötött, a lp *čurot* ~ *čurrot* ~ *čuru* 'tőzogszeder' tőzeglápokon, fenyérekén nő, idetartozhat a kolttal lapp *njormm* 'fű (vízben)' (Sammallahti 1998: 120). Az utóbbi adat jelentése az SIMos szerint 'luhta', azaz vizes/parti rét, ártér'. A tudományos pontosságra törekvés készíteti a kutatót arra, hogy azonosítsa a növényneveket, lejegyezzen sárga vízitök, szakálluzmó vagy hozzájuk hasonlóan árnyalt meghatározású neveket. Nehezen hihető azonban, hogy megvolt egy ilyen fokú differenciáltság az ősi növénynevekben a megismert, megszokott fenyő, fűz, nyír stb. nevek mellett.

čurot ~ čurrot ~ čuru: Rubus chaemorus, éretlen törpe szeder, hillan raakile, unreife Sumpfbrombeere: N (Kt); I; K (Pa, Nj, Kld, T). – Talán finnugor alapnyelvi szó, vö. ? osztj. *šfräz* 'virág(zat)', vog. *sōr ~ ś,,ri* 'virág'. A finnugor alapalak: **č!r3* 'virág, bogyó (éretlen)'. Az etimológia szemantikai okokból bizonytalan. Rédei tévesen idevett szavaknak tartja a zrzj. *Čor* 'éretlen (bogyóról)' és *ČoriČ* 'virág' szavakat. Collindernél ez biztos etimológia. – N I: 442, ItkT 678, SIMor 8, Kur 398, Ke 106, ItkE 400., MosSI 19, SIMos 18, SI 95, SIB 254, 333, 427, 465 | FUV 92, UEW 47.

gaskkas ~ kaskas: Juniperus communis, boróka(fenyő), (lapin)kataja, Wacholder: D (Rör, H, Ov, U, O, Mer, Vd, V, Ht, Vfs); S (M, Arj, J, F, G, Tys); N (Könk, Enon, Lg, Kt, Kr, P); I; K (Sev, Nä, Pa, Nj, Im, Kld). – Talán finnugor eredetű szó. Valamennyi balti finn nyelvben ugyanabban a jelentésben megtalálható a növény neve, vö. ink. *kattāja, kataikko*; lüd *kadai, kadajik*; karj. *kataja, katajikko*; vepsz. *kadag*; vót *kataga, kataja*; é. *kadakas*; liv *kadāg*. Kérdéses a zrzj. *kač*: *kač-pomeļ, kač-ponel'* id, (*pomeļ, ponel'* 'fiatal fa, bokor'); vog. *kašĀpjüw* 'fa'. Más lehetőség szerint a balti finn szavak balti eredetűek, vö. lit. *kadagps*, lett *kadegs*, ópor. *kadegis* 'boróka'. A kölcsönzés iránya más is lehet, és főleg, ha a balti finn szavak a zürjén szóval összefüggésbe hozhatók, akkor a balti szavak származnak a közfinnből. A finnugor alapalak: **käč3* (*kačne*). – Friis 209, Gen 222, Hal 35, QL 98., LWfs 659., N II: 63, Lz 1982., C33, Gr 43, 186, Schl 46, 137, ItkT 111, 853, Kert 47, ItkE 1669., MosSI 38, Sver 39, SI 151, SIB 291, 334 | FUV 95, SKES 170, UEW 133, Lr 330., SSA 1: 326–7.

guodja ~ guodja|suidni: 1. Carex, sás, sara, Riedgras: S (J, G); I; 2. Eriophorum angustifolium, keskenylevelű gyapjúsás, monitähkävilla, schmalblättriges Wollgras: D (Snå, Vfs); I; 3. Carex flava, sárga sás, keltasara, Gelbsegge; 4. [kemény bimbójú vagy rügyű gyomnövény]: D (Snå, Vfs); S (Arj), N (Suj, Könk). – Finnugor eredetű szó. A lapp szó jelentése elsődlegesen 'fa rügye, bimbója', vö. fi. *koja* 'fakéreg, nyírkéreg'; ? zrzj. *kōja* 'taplógomba, fagomba'; osztj. *kōj* 'bőr az arcon, homlokon'; m. *haj* 'kéreg, héj'. – A finnugor alapalak: **koja* id. – QL 127., Lz 2875., Gr 266, Lukk 79, Hk 685, ItkE 1806., SI 197 | SKES 208, UEW 166, SSA 1: 386. (A legújabb finn etimológiai szótár lapp adatot nem említ.)

luubbašk ~ loppan ~ loppas: 1. Nuphar luteum, sárga vízitök, ulpukka, große Mummel: I; K (Pa, Nj, S, Kld); 2. Nymphaea, tündérrózsa (tavirózsa), lumme, Seerose (Wasserrose). – Talán finnugor kori szó, vö. fi. *lumme* 'vízitök'; karj. *lummeħ* 'vízitök, tündérrózsa'; észt *lemm ~ lemme-kupa* 'sárga vízitök', *lõmmu-kupa* 'fehér tündérrózsa'. Az SSA kérdőjelesen veti föl, hogy a finnből került az adott számi nyelvjárárokba. A SKES kérdőjellel említi a vog. *lumpänt* 'tündérrózsa' megfelelést, az UEW nem is közli a címszó etimológiáját. Az SSA a balti finn–lapp szavakat és a nekik megfelelő zrzj. *līb* 'felemelkedik, felvetődik, ringatózik'; vogE *lumpänt*, N *l#pant* 'vízitök' egyezésekről azt tartja, hogy talán különböző hangulatfestő-természeti szavak. Ami a jelentéseket

illeti, az SSA meghatározása szerint: *lumme* 'vesikasvi Nymphaea t. Nuphar (ulpukka) / weiße oder gelbe (új német helyesírással) Seerose', azaz tündérrózsa 'vízi növény Nymphae v. Nuphar (vízitök) / fehér vagy sárga tavirózsa'. A magyarban mindkét növényre, mint a németben is, használják a tavirózsa nevet. A két virág azonban markánsan eltér egymástól: a tündérrózsa jellegzetesen fehér, a vízitök jellegzetesen sárga. Természetesen más morfológiai különbségek is vannak: a tündérrózsa rásimul a vízre, a vízitök mintegy kimered a vízből. Sammallahti (SI) *loppanšattut* (Pl.) 'Nymphaeaceae, tündérrózsafélék, lummekasvit, Seerosengewächse' adata szerint azonos családba tartoznak. Azt, hogy Sammallahti (SIB) *loppan* ~ *loppas* 'lumme' adatában melyik fajnevet jelöli, nem tudjuk, ezért nem áll két részből a tudományos név. Magam a *pohjanlumme* 'Nymphaea candida, apró tündérrózsa' növényre gondolnék. – ItkT 218, ItkE 2256., SKES 308-9, SI 269, SIB 347 | SKES 308–9, SSA 2: 102.

muorra: [fa, puu, Baum]. – A szó valamennyi nyelvjárásban megtalálható, ezért a kutatópontok külön felsorolásától eltekintek. Talán finnugor kori szó, vö. m. †*mórágy*, †*morágy* 'erdő fajtája'. Lehet, hogy egy **mór* fafajta -gy képzős származéka, ilyenrel találkozhatunk, pl. *Szilágy*, *Füzegey*, *Egereg*. N. Sebestyén Irén (1943: 4-5) egyezteteti a számi és a magyar növénynevet. Rámutat, hogy az Oklevélszótárban előfordul a magyar erdőnév, és Lagercrantz várdali lapp adatában Tannenwald, mely szerint a szó eredeti jelentése fenyő volt. A lapp szóval azonos magyar *mór* fanév tehát a fenyő egyik elfelejtett régi magyar neve. A 'fenyő' ~ 'fa' jelentésmegfelelésre szamojéd példákat sorol (i. h.), pl. jurák *jie* 'Kiefer, Fichte' (erdeifenyő). Wiklund (1894: 98) zrij. *mêr* 'tuskó, tönk'; vog. *m•r* 'rövid, kerek fadarab' rokonításokat tesz fel. Az UEW viszont csak a lapp és a magyar szavakat fogadja el. E két nyelv közötti nagy távolsággal indokolja, hogy a finnugor kori származtatás bizonytalan. A finnugor alapalak: **mor* 'fafajta'. – Lön 238, Gen 2014., Hal 175, LWfs 1243., N II: 700, C 65, Schl 95, Hk 951, Gr 536, ItkT 265, SIMor 41, Kur 198, Ke 60, FgrÉ 4–5, ItkE 2548., MosSI 67, SIMos 99, SI 299, SIB 420, BIM 191 | WLPChr 98, MSzFE 450, UEW 281, Lr 692.

njormm ~ **njormm|sueinn:** luhtaheinä (heinikkö järvessä), [valamilyen tavi fű]: K (Kld). – Finnugor kori szó egyelemű szóként Sammallahti szerint. Ö. sz.: *njormm* 'vizes parti rét, ártér' + *sueinn* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. Sammallahti alapján (SISL 120) egyszerű szóként is jelent növényt. – ItkT 529, MosSI 73, SIMos 63, SISL 120.

olaš ~ **olaš|daņas:** 1. *Ledum palustre*, mocsári molyúzó, *suopursu*, Sumpfporst: I; 2. *olojn* ~ *ollojn:* *Andromeda*, *tőzegrozmaring*, *suokukka*, Porsch: K (Pa, Kld, T). – Ö. sz.: *olaš*- l. alább + *daņas* 'hangaféle növény'. Egyszerű szóként: finnugor eredetű szó, vö. osztj. *wäl* 'lombos fa vesszője'; vog. *w#l*: *w.-jiw*, *wal*: *w.-jiw* 'mocsári molyúzó'. – A finnugor alapalak: **wol*'3 id. – Gen 2076., QL 225., ItkT 317, Kur 242, SI 339 | FUV 133, UEW 582.

sádgin ~ saggem ~ saggen ~ saggem|beahci: [haszonfenyő, fiatal, karcsú fenyőfa, alul ágavesztett]: N (Kt, Kr, P, Nes); K (Nj). – Finnugor kori szó. Összetételként ugyanabban a jelentésben ismert. Sebestyén Irén elemzését veszem alapul. Az ismeretlen jelentésű ómagyar *ugufa* fanévre az Oklevélszótárból van adatunk. Ennek az elavult fanévnek a finnugor nyelvekben a következő pontos, szabályos megfelelőit mutathatjuk ki: a fi. *honka*, mely 'erdei öreg, sudár fenyő, fenyőszál', a cser. *pu-šege* 'élő fa', a lapp *saggem ~ saggen* Nielsennél 'young slender pine tree; chiefly in the compound *saggem-bæcce*, used in the same sense'. A szókezdő hangok – m. mgh., fi. -*h-*, cser. -*š-* – szabályos folytatói a fgr szókezdő **š-*hangnak. Szintén fgr **š* szókezdő hangra megy vissza a lapp adatok szókezdő *s*-hangja. A szóközépi hangok – m. -*g-*, fi. -*nk-*, -*ng-*, lp. -*gg-*, cser. - *ŋg-* – eredeti **ŋk* mássalhangzó kapcsolatra utalnak. Egyébként a kihalt magyar szó feltehetőleg erdei fenyő lehetett. – QL 251., N III: 363, ItkT 463, Sl 383, FgrÉ 6–7.

skier'ri: 1. *Betula nana*, törpe nyír, vaivaiskoivu, Zwergbirke: D (Rör, H, Ov, O, Skals, Vd, Fr, V, Vfs); S (M, Arj, J, G); N (Of, Park, Suj, Ib, Kt, Kr, P, Uts, Rep); I; K (Nä, Pa, Nj, Kld); 2. *Calluna vulgaris*, csarab, kanerva, Heidekraut: N (Park, Enon). – Lehtiranta közlapp korinak **k#rr#* tartja, ami nem zárja ki valamilyen még korábbi nyelvállapotba sorolását. Talán finnugor eredetű szó, vö. osztj. *k%rämsä* 'kis fűzfajta', *kœrm^{ms}* 'bokor alakú fűz'. Az egyeztetés azért bizonytalan, mert mindössze két távoli nyelvben van csak adat. A finnugor alapalak: **k"r3* 'fűzfajta'. A finn nyelvjárási *kieri*, *kieririsu* 'törpe nyír' lapp jövevényszó: < *skier're* id. Friis 627–28, Gen 2050., QL 274., N III: 434, Lz 6455., C 84, Gr 221, Schl 122, ItkT 504, Hk 1171, SlMor 69, Kur 10, Ke 38, ItkE 4257., Sl 402, SIB 514, BIM 265 | ItkELpChr 1403., SKES 188, UEW 230, Lr 430, SSA 1: 354.

5.1.3. A finn-permi kori növénynevek

Négy növénynév mehet vissza a finn–permi korba. Ráadásul az egyik etimológiának a gyengéje, hogy csak T. I. Itkonennél fordul elő 'tarackbúza' (tehát növény) jelentésben. A *kiedde* 'korábban fűvel benőtt lakóhely, rét, kaszáló, gyepes, füves hely'.

A nevek között az UEW (632) szócikke nyomán biztos etimológia a *jeagil* 'zuzmó'. A *danas* 'félcserje, hanga, csarab' finn-permi kori adatolása Lehtiranta (1989: 30–31) utalása alapján történt, aki etimológiailag és jelentésanilag összekapcsolja a zürjén *lanes* id. szóval. A finn nyelvész ezzel összefüggésben hivatkozik a KESK-re, (vö. Lytkin–Guljajev 1970: *Kratkij etimologičeskij slovač komi jazyka*. Moskva. és *Dopolnenija k kratkomu etimologičeskomu slovarju komi jazyka*. – *Komi filologija* 20. Syktyvkar, 1975.). Nyilvánvaló okok miatt a csoport legérdekesebb eleme a *beahci* 'erdeifenyő', amennyiben véleményem szerint egybevethető a magyar *fenyő* szóval, és így visszavezethető a finnugor korra.

beahci: *Pinus sylvestris*, erdeifenyő, mänty, Föhre (Kiefer): D (Tän, Rör, H, An, O, Mer, Vfs); S (M, Arj, J, G, Tys); N (Könk, Enon, Kt, Kr, P, Nes); I; K (Na, Pe, Nj, Im, Kld, T). – Ősi szó, de kora vitatott. 1. Finn-permi kori szó, vö. fi. *petäjä*; észt *pedajas ~ pädajas ~ pedakas*; mdE *piče*, M *pičä*; cser. *päntšä*, vtj. *pužim*; zrj. *požem* id. – A finn-permi alapalak: **pečä ~ *penčä*. A magyar *fenyő* szót itt nem veszi fel az UEW és az SSA. 2. Finnugor eredetű abban az esetben lehet, ha a **pečä* szóból fejlődött mordvin és finn alak mellett, a **penčä* alakra menne vissza a cseremisiz és a magyar adat. A szókezdő *p ~ f* szabályos, a magánhangzó-megfelelés szintén, a szóbelseji - *nč*-mássalhangzó-kapcsolatban a - *č* - képző lehet. Az UEW a magyar *fenyő* 'Tanne, Fichte' adatot a *p"n3* 'Fichte' alapformának megfelelő adataként tárgyalja. – Friis 112, Gen 1525., WLpChr 66, Hal 98, QL 51., LWfs 1659., N I: 277, Lz 4825., C 13, Gr 732, Schl 13, ItkT 374, Lukk 116, SIMor 53, Kur 251, Ke 71, ItkE 3187. MosSl 88, Sl 35, SIB 372, 405 | SKES 534, UEW 416, 727, Lr 901., SSA 2: 346. Vö. jeagge-, keälu-, saggem-, šošna-, tuoddar-.

daņas: 1. *Calluna vulgaris*, csarab (seprűvirág, „erika”, „hanga”), kanerva, Heidekraut. (Összetételben más hangafélét is jelent, pl. fekete áfonya.): D (H, Ht); S (Sors, Arj, J, F, G, Tys); N (Kt, Kr, P Suj, Könk, Lg, Enon, Uts, Nes); I; K (Nä, Kld, T). 2. félcserje, vessző, hajtás, ág, valaminek a szára: D, S, N, I, K. A kutatópontok e megadott jelentésére azonban nem térek ki hangsúlyozottan, hiszen nem felel meg a módszertani bevezetőben vázolt szempontrendszernek, vö. az ág, szár stb. nem növénynév. Halász Ignác (= Hal 138) *taņ#s* 'avarfű, Erica vulgaris'. – Ha a zürjén *l'aņes* id. szóval egybevethető, akkor a finn-permi korig vezethető vissza (Lr 218.). – Friis 120, Hal 138, QL 54., Lz 7652., N I: 484, C 21, ItkT 582, Sl 98, Lr 218.

jeagil: 1. *Cladonia rangiferina*, rénszarvaszuzmó, peuranjäkälä, Renntierflechte (Renn-tiermoos); 2. [a földön növő és a rénszarvastól kedvelt zuzmó általános megnevezése]: (*Cladonia*, *Cetraria* izlandizuzmó; *Stereocaulon*, tinajäkälä, fácskazuzmó, Strunkflechte): N (Grat, Könk, Enon, Kv, Kt, Kr, P, Uts, Nes); I; K (Sev, Pa, Nj, S, Kld, T). – Ősi szó, de kora vitatott. 1. Finn-permi kori szó, vö. fi. *jäkälä* 'zuzmó'; karj. *jägälä* 'rénszarvaszuzmó'; lúd *d'ägäl* 'zuzmó'; zrj. *jal: jal-nič, jala* 'tözegmoha, zuzmó'. A finn-permi alapalak: **jäkä-lä* (UEW). 2. Közfinn kori szó. A SKES a zürjén alakot kérdőjellel említi, az SSA nem veszi fel, így csupán a balti-finn együttélésig vezethető vissza. Megállapítható – az MSFOu-val összhangban (vö. Lehtiranta) –, hogy szó a közlapp korban megvolt, a déli és a középső (svéd) területekről hiányzik. – Friis 347, Gen 2055., QL 177., N II: 452–3, Lz 1691., ItkT 827, SIMor 16, Ke 30, ItkE 968., MosSl 26, Sver 35, Sl 231, SIB 278 | SKES 129, UEW 632, Lr 260., SSA 1: 256. Vö. bohce-, bohcco-, diehppe-, gassa-, guoppar-, isländda-, kuorba-, nällo-, ránes-, sarvva-, seaidne-, smarve-, sorva-, supta-, tuoddar-, varr-, vielgis-.

kiedde: *Triticum repens* (*Agropyron repens*), közönséges tarackbúza, juolavehnä, gemeine Quecke: K (Pa, Nj, S, Kld, T). – Finn-permi kori szó az UEW tanúsága szerint **kentä* 'mező, rét, legelő'. A növénynév ugyanakkor csak Itkonennél fordul elő. A szó

etimológiailag összefügg: fi., karj. *kenttä* 'legelő, fűvel benőtt hely'. A lappban a jelentése 'korábban fűvel benőtt lakóhely, rét, kaszáló, gyepes, füves hely'. Az SSA kérdőjellel említi a vtj., zrj. *gid* 'ól, istálló, karám, udvar része, ahol a jószágokat tartják'. Ez az UEW alapján biztos etimológiának vehető. – ItkT 115 | SKES 181–82, UEW 658–59, SSA 1: 343–44.

5.1.4. A finn-volgai kori növénynevek

Hat növénynév tartozhat a csoportba. Akár a finn-permi csoportban, itt is van zuzmót jelentő növénynév: *lahppu* 'fonalzuzmó, szakállzuzmó' (mai jelentése szerint). A biztosan finn-volgai kori adat ismét fanév: *suhipi* 'rezgő nyár'. A *leaibi* 'hamvas éger' is tartozhat a finn-volgai alapnyelvhez, de az UEW (689) felveti a finn eredetet, az SSA (2: 64–5) a balti származást, a kolai lappba pedig a finnségi közvetítést.

Szintén kérdéses a *suordna* 'kőris' idetartozása. Nem meglepő a valamilyen fűnek, sásnak a megjelenése: *vuolga* 'szár, szalmaszál, zsurlószerű fű v. sás', vö. uráli kori: *miekta* 'zsombéksás', finnugor alapnyelvi: *njormm* 'fű' (vízben).

A finn-volgai kori nyelvállapotnál régebbihez tartozhat a *muorji* 'bogyó' szó, amely lehet, hogy a finnugor korig is visszavezethető (UEW 264–65, SSA 2: 148).

lahppu: 1. *Alectoria*, fonalzuzmó; 2. *Usnea barbata*, szakállzuzmó, partanaava, Baumflechte (Bartflechte, Hängeflechte): S (M, Arj, J, G, Tys); N (Suj, Könk, Kt, Kr, P); K (Nj, Kld). – Vitatott eredetű. 1. Talán finn-volgai kori szó, vö. fi. *luppa*, *luppo*, *luppu*; karj. *luppo* 'szakállzuzmó'; mdE *nupoń*, *lupoń*, M *nupčń* 'moha, zuzmó'. A finn-volgai alapalak: **luppa*. A norvéglapp szó a finnből is átkerülhetett. 2. Az SSA szerint balti finn jövevényszó, de a kölcsönzés iránya fordított is lehet. – QL 185., N II: 501, 591, Lz 3174., 6602., Gr 393, Schl 84, ItkT 193, SI 249, SIB 374 | SKES 314, UEW 694, Lr 552., SSA 2: 112.

leaibi: *Alnus incana*, hamvas éger, harmaaleppä, Grauerle: D (Tän, H, Rör, U, Vd, Fr, V, Vfs); S (M, Sors, Arj, J, F, G, Tys, Hm); N (Enon, Lg, Kt, Kr, P, Uts, Kv, Rep, Nes); I; K (Pa, Nj, S, A, Im, Kld, T). – Sammallahti szerint különösen: *kuolanharmaaleppä* 'Alnus incana subsp. kolaënsis', azaz „kolai” éger, ami lehet fa is és bokor is. Vitatott eredetű. 1. Finn-volgai kori szó, vö. fi, karj, ink, vót *leppä* id; vepsze *lep* id; észt *lepp* id; lív *liep* 'éger, vér'; mdE *lepe*, M *lepä* 'éger'; ? lpN *leaibi* 'Alnus incana, Alder, white Alder', ? lpL *leip# ~ läip#* 'id.; auch: das Blut des Bären; das Menstruationsblut der Frau', lpK, T, Kld. *liehpe*, *liehp* 'Erle'. A finn-volgai alapalak: **leppä* id. (UEW 689). 2. ? Balti szláv, vö.lett *liepa*; litv. *liepa*; ópor. *leipa* 'hárs'. Innen kerültek volna a keleti nyelvjárások kivételével a lappba N, D, U, P, L, I, 'éger, vér' jelentésben. Ami a kolai és kolttalappot illeti, ott balti finn eredetről lehet szó, sőt még talán a mordvin szó is balti finn közvetítésű. – L 39, Friis 378, 381, Gen 1403., QL 197., LWfs 1058., N II: 599, Lz 3341., 3341: 2, C 60, Gr 408, Schl 85, ItkT 211, Hk 850, Kur 158, Kert 50, ItkE 2048., MosSI 55, SIMos 60, SI 257, SIB 248 | SKES 288, UEW 689, SSA 2: 64–5.

muorji: 1. [bogyó, gyümölcs, marja, Beere]; 2. Empetrum nigrum, varjúbogyó, variksenmarja, Krähenbeere: D (Tän, Rör, H, An, Ov, O, U, Mer, Skals, Snå, Fr, St, V); S (M, Arj, J, G); N (Suj, Könk, Enon, Kt, Kr, P, Uts, Rep, Nes); I; K (Sev, Nä, Pa, Nj, Kld, T). – Ősi szó, de kora vitatott. 1. Finn-volgai kori szó. 2. Finnugor kori szó. Vö. fi., karj., ink., vót *marja* 'bogyó'; é. *mari* (gen. *marja*) id.; lív *m#ra* id.; mdM *mar* 'alma', mdE M összetételekben: bogyó; cser. *mör*, *mörä* 'bogyó, kerti földieper'; ? vog. L *moäri*: *pul-moäri* 'bogyófűrt' N *moriŋ*, *morip*: *m. pil* id.; ? ostj I E *muräp* id. A finn-volgai alapalak: **marja* 'bogyó' (UEW 264). Az SSA (2: 149–50) megkérdőjelezi a mdM *mar* 'alma' idetartozását is. Finnugor eredetű akkor lehet, ha a vogul és/vagy az osztják adat idevonható, de az SSA szerint is, az UEW szerint is bizonytalan az idetartozásuk– Lön 238, Gen 2021., Hz 239, Hal 73–4, QL 206, N II: 700, Lz 4018., C 65, Gr 535–6, Schl 98, ItkT 265, 903, Hk 952, 3, SIMor 42, Kur 198, ItkE 2570., MosSl 67, SIMos 68, Sver 52, Sl 299, SIB 249, 358, BIM 194 | FUV 113, SKES 334, UEW 264, Lr 693., SSA 2: 149–50.

suhpi: Populus tremula, rezgő nyárfá, haapa, Espe: D (Tän, Rör, H, Ov, U, O, Skals, Fr, V, Vfs); S (M, J, G); N (Park, Suj, Grat, Talm, Könk, Kt, Kr, P, Uts); I; K (Kld). – Finn-volgai kori szó, vö. fi. *haapa*; karj. *hoaba*; aun. *hoabu* ~ *huabu*; lúd *huab* ~ *huabe* ~ *hoabu*; vepsz. *hab*; vót *#pa*; észt *haab* ~ *haav*; cser. *šapki* ~ *šapi* ~ *šopke* id. A finn-volgai alapalak: **šapa* 'rezgőnyár'. – Lön 252, Gen 1045., WLpChr 114, QL 301, LWfs 2303., N III: 607, Lz 7106., 7121c., C 92, Gr 1021, Schl 135, Lukk 144, Hk 1275, SIMor 73, Kur 328, Ke 88, ItkE 4627., MosSl 114, SIMos 13, Sl 432, SIB 244 | SKES 46, UEW 783, Lr 1165.

suordna: Fraxinus, kőris, saarni, Esche. – Bizonytalan eredetű. Talán finn jövevényszó. A SKES és az UEW nem említi a lapp adatot. 2. ? Finn-volgai kori szó. Bár csupán Sammallahntinál van adat, és ezért bizonytalan az etimológia, vö. fi. *saarni*; vót *s#rni*, *s#rnep*•; é. *saar*, *saarne*; lív *sarn* 'kőris'; cser. *šärtni*, *šertné* 'kecskefűz, fűz'. – Sl 435, SIB 444 | SKES 939, UEW 752, SSA 3: 139.

vuolga ~ vuolga|süöine: 1. Carex acuta, éles sás [hosszú, erős, kemény sásfajta], viiltosara, Schlanksegge: lpKo; 2. [szár, szalmaszál]: S (J); N; I olga; 3. korteva heinä I. sara, [zsurlószerű fű v. sás]: K (Pa, S, Kld); 4. Calamagrostis ?, nádtippan, kastikka, Reitgras: K (Kld). – Vitatott eredetű. 1. Finn-volgai kori szó, melynek része lehet a kolttai lapp szó is, bár ott is felvetődik az átvétel lehetősége. 2. Valószínűleg balti finn eredetű a többi lapp alak (SKES 427). ? Finn jövevényszó (SSA 2: 263–64). A szócsalád tagjai: fi., karj. *olki* 'szár, szalmaszál, (gabona)szár; lúd *ol'g(i)*; vepsze *ol'g*, •*g*; é. *ōlg*; lív *vol'g* id; mdE *olgo* 'szalmaszár'. A finn-volgai alapalak: **olke* 'szalma, fű v. gabonaszár'. – Gr 1493, N III: 162, ItkE 2963., ItkT 783, | SKES 427, UEW 717, SSA 2: 263–64.

5.1.5. A balti finn / közfinn kori növénynevek

5.1.5.1. Eredeti elemek a balti finn korból

Tizenkét adat idetartozása lehetséges, de a szótárak segítségével kevésbé támaszkodhatunk. A növénynevek közül korai közfinn kori a *jokŋa* 'vörös áfonya'; Lehtiranta Kaisa Häkkinen munkájára hivatkozik, amelyben röviden taglalja a szót (Häkkinen 1983: 393).

gaibbat: Solidago virgaurea, közönséges aranyvessző, kultapiisku, gemeine Goldrute: S (Sors). – Talán összevethető a finn *kaipaus* 'vágy, sóvárgás' szóval, valamilyen szimbolikus értelemben. – QL 79., SI 147.

jokŋa: Vaccinium vitis-idaea, vörösfőnya, puolukka, Preiselbeere: D (Tän, Rör, H, An, Ov, U, O, Mer, Skals, Fr, V, Vfs); S (M, Sors, Arj, J, F, G, Tys); N (Suj, Könk, Kt, Kr, P, Uts, Nes); I; K (Pa, Nj, Kld, T). – A SKES lapp adatot nem említ, bár a balti finn szócsaládot gazdagon képviselik az alábbi példák: fi. *juolukka* ~ *juopukka* ~ *juovukka*; karj. *juomigañe*; aun. *juomoi*, lúd *d'uomoi*; vepsz. *joñikaiñe*; vót *jõmukas*; é. *joovikas*; lív *j-oim[i]* 'hamvas áfonya'. Häkkinen a SKES-szel ellentétben egy **jõ* szótövet tesz fel (későbbi diftongizáció, csak a finnben van l-es alak), így a *jokŋa* 'vörös áfonya' növénynev is ennek a szócsaládnak a tagja. Lehtiranta is hivatkozik erre, vö. **joŋl* id. Az SSA szerint a kései közfinn korra visszavezethető a lapp szó. – L 38, Friis 332-33, 341, Gen 485., 2056., Hz 93, QL 171., LWfs 502., N II: 413, Lz 1767., 1816., C 49, Gr 126, Schl 78, ItkT 68, 582, Hk 800, ItkE 1077., SI 236, SIB 418, VestLuuk 137 | SKES 125, MSFOu. 200., Häkk 393, Lr 277., SSA 1: 249. Vö. beatnat-, giega-, repp-, k[™]r[™]naz-.

juopmu ~ **joãmu|graasie:** Rumex acetosa, mezei sóska, niittysuolaheinä, Sauerampfer: D (Rör, Ov, Mer, Vd, Fr, V, Ht, Vfs); S (M, Arj, J, F, G, Tys, Hm); N (Suj, Enon, Kt, Kr, P, Nes). – Ö. sz.: *joãmu* 'sóska' + *graasie* 'virág, lágyszárú virágos növény'. Talán közfinn kori szó. Egyelemű névként a fi. vót, é. nyj. *jamakka* 'savanyú tej' szóval hozható összefüggésbe. A finn *juomu* 'mezei sóska' lapp jövevényszó. – L 38, Friis 341, QL 173., LWfs 488., N II: 440, Lz 1789., Gr 120, Schl 76, Hk 795, SI 241, SIB 377, BIM 152 | SKES 125, SSA 236. Vö. beatnat-, ája-, gádde-, giedde-, gihpere-, guolbba-, guorgga-, skire-.

kanabor: Calluna vulgaris, csarab („hanga”), kanerva, Heidekraut. – Korai közfinn kori szó: fi. *kanerva*; karj. *kanarvo*; aun. *kanabro*; lúd *kanabr*; vepsz. *kanabr* ~ *kanambr*, vót *kanebro*; é. *kanarbik* id. Másképpen SSA: ka > lpT. – Összetételben: *kanabor-siin* id.: K (T). – ItkT 88 | SKES 155, SSA 1: 298.

látŋjá ~ **látŋji:** 1. [fiatal nyírfa]: N (Kt, Kr, P), 2. [vékony, hosszú, fiatal nyírfa vagy erdefenyő]: I. – Talán korai közfinn kori szó, vö. ész. *l#z* ~ *l#ñ*, gen. *l#ñe* 'nyirkos

földön levő sűrű lombos erdő'. – Friis 36, QL 181., N II: 471, SIMor 37, ItkE 1966., SI 25, SIB 308 | WLpChr 91.

müjsie: 1. [vörös, mérges bogyójú fa]; 2. Daphne mezereum, farkasboroszlán, näsiä, gemeiner Seidelbast: D (Vfs); 3. [vékony kérgű fa, nyír fanedve]. – Korai közfinn kori szó, vö. vepsze *mäjaz* (gen. *mäihän*), *mejaz* 'fenyőfa nedve'; vót *mähä* 'nyír, fenyőfa nedve'; észt *mähk* (gen. *mähja*), *mähi* 'fanedv'; fi. *mäihä* 'fanedv'; lpD *müjsie* 'vékonykérgű fa; nyírfá nedve; a fához közel levő vékony kéreg'. A számi szó leginkább egy **maiha* alaknak felelne meg, amely közel áll a finnhez. – LWfs 1257., Lz 3965., Hk 945, SKES 358, SSA 2: 191.

rogaš: Secale cereale, rozs, ruis, Roggen: D (Tän, H, Snå); S (M, J, G, Tys, Hm); N (Suj, Kl, Uts, Rep); I; K. – Az SSA finn jövevényszónak tartja a svéd lapp lulei, a norvég lapp és az inari lappban. Lagercrantz és Qvigstad szerint skandináv jövevényszó, vö. óno. *rogr*; no. *rog*; sv. *råg*. Nem elképzelhetetlen, hogy a közfinnen keresztül került a lappba a germán eredetre (**rugiz*) visszanyúló szó, vö. pl. fi. *ruis*, *rukiinen*; é. *rukis*, nyj. *rugis*; vepsz. *rugiz* id. Ami a finn *ruis* szó eredetét illeti, a balti származást is lehetségesnek kell tartanunk, vö. lit. *rugs*; lett *rudzis*; ópor. *rug(g)is* 'rozsszem'. – QN 270–1, Lz 5793., 5793: 2, 5884., C 79, Gr 896, Schl 112, SIMor 64, ItkE 3979., SI 371, SIB 438 | SKES 856, AEW 453, NEO 546, SEO 671, SSA 3: 101.

ruohk#: Phragmites, nád, ruoko, Schilf: S (M, Arj, J, G); I; K (Pa, S, Nj, Im, Kld). – Valószínűleg korai közfinn kori szó, vö. fi. *ruoko*, *ruoikko*; karj., aun. *ruoko*; lúd *ruog*, *ruagoi*; vepsze. *rogo*; vót *r#ko*, *r#ku*; észt *roog* 'nád'. A másik felfogás szerint (vö. pl. E. Itkonen) lehet, hogy a finnből került a lappba. Az SSA kérdőjellel említi a balti finn származást. A finn *ruoko* leginkább germán eredetű lehet, de a balti származás is felvetődött (vö. SSA). – Lz 5954b., Schl 111, Gr 873, ItkT 456, ItkE 3907., SIMos 107 | SKES 872, Lr 1065., SSA 3: 106.

sarrit ~ sar'ri: Vaccinium myrtillus, fekete áfonya, mustikka, Blaubeere: D (Rör, H, An, Ov, U, O, Mer, Skals, Fr, V, St, Vfs); S (M, Arj, J, F, G, Tys, Hm); N (Suj, Könk, Enon, Kt, Kr, P); I; K (Sev, Nä, Pa, Nj, Kld, T). – Talán korai közfinn kori szó, vö. fi. *herukka* 'fekete ribiszke'; é. *heraka-*, *herako-*, *hørko-*, *høraka-*, *hørrakamarja*, *hørakas* 'piros v. fekete ribiszke'; lív *ir#m#ra* 'piros ribizli'. A szó etimológiailag összefügg a finn *herukka* 'ribizli' > *hera* 'savó' szóval. A szócsaládot régi jövevénynek vélik a feltételezett germán alapnyelvi *sera* szóból, amely megfelel a latin *serum* 'savó' szónak < *ieur.* **sero-m* 'folyadék'. – Friis 609, Gen 999., Hz 141., QL 262., LWfs 2117., N III: 385, Lz 6053., 6244., 7329., C 81, Gr 936, Schl 118, ItkT 476, 582, Lukk 135, Hk 1138, SIMor 66, Kur 316, Ke 85, MosSl 105, SIMos 72, Sl 382, SIB 370, VestLuuk 140, ItkE 4044. | SKES 71, Lr 1090., SSA 1: 157, 159.

soahki: Betula, nyír, koivu, Birke: D (Tän, Rör, H, An, Ov, U, O, Mer, Skals, Vd, Snå, Fr); S (M, Arj, J, F, G, Tys); N (Park, Könk, Enon, Kt, Kr, P, Uts, Rep, Nes); I; K (Sev, Nä, Nj). – A számi szó a közlapp korig visszavezethető, s talán a korai közfinnig is, vö. fi. *suokko* 'hieskoivu, Betula pubescens, Moorbirke, szőrös nyír'; észt *sokk* 'pehmeälehtinen koivu, [puhalevelű] nyír', az alapalak **soka* id. A SKES a hangtani egyezés nehézségeire mutat rá, az SSA szerint is a párhuzam hangtani okokból nem kifogástalan. Másik lehetőségként felvetődik a *suokki* < *suo* származása, és a jelentése akkor *suolla kasvava* 'mocsáron növény', akkor a lapp szó más eredetű. Az SSA, Lagercrantz, Hasselbrink, Nielsen pontosítják a nyír fajtáját: Betula pubescens = Betula alba = B. odorata, szőrös nyír (molyhos ~ fehér ~ pelyhes ~), hieskoivu, Moorbirke. A többi nyelvjárás kutatópontjain lehet ugyanez, de lehet Betula pendula = B. verrucosa, bibircses nyír (közönséges ~), rauduskoivu, Hängebirke; illetve általános jelölése a nyír nemzetségnévnek, l. címszó. – Friis 658, Gen 936., Hz 141, WLPChr 112, Hal 125, QL 284., LWfs 2252., N III: 506, Lz 6791., C 87, Schl 134, Hk 1222, SIMor 70, Kur 333, ItkE 4380., MosSl 112, Sver 42, Sl 415, SIB 308, | ItkELpChr 1430., SKES 1112–3, Lr 1155., SSA 3: 214.

sámil ~ sámmál ~ seamul: 1. Polytrichum, szőrmoha, karhunsammal, Haarmoos: K (Pa, Nj, S, Im, Kld, T); 2. Sphagnum, tőzegmoha (moha), sammal (rahkasammal), Torfmoos (Moormoos): S (M, Tys); N (Könk, Enon, Lg, Kr); I; K (Nä); 3. [a házi mohafajták elnevezésére használt általános szakkifejezés]: N (Kt, Kr, P). – Korai közfinn kori szó, vö. fi. *sammal*; karj., aun. *šammal*, *sammal* 'moha, zuzmó'; vepsze *samal* 'moha'; észt, vót *sammal* id. Az általam használt forrásokban hangalakjukat tekintve több tucat mohanév található, de az irodalomban nem egyértelmű a mohák megnevezése és csoportosítása. Egy részük származása ismeretlen, más részük eredete kérdéses, egy jelentősebb csoportjuk finn vagy finnségi eredetű. – Gen 1062., 1086., QL 258., WlpStud III: 62–63, N III: 379, 623, Lz 6205., 6224b., Schl 118, ItkT 471, 487, NN 252, Lukk 135, SIMor 67, ItkE 4105., MosSl 105, Sl 386, 391, SIB 446 | SKES 961–62, SSA 3: 151.

skuolka: [ágavesztett, nagy nyír]: S (Tys). – Talán korai közfinn kori szó, vö. fi. *kolkka* 'pózna, rúd'; észt *kolk* 'tuskó, tönk'. – Lz 6564., | SKES 211.

A többé-kevésbé biztos adatok még: *juopmu* 'mezei sóska', *soahki* 'nyír', *ruohk#* 'nád', *kanabor* 'csarab, erika, hanga', *sámil* 'moha, szőrmoha, tőzegmoha', *látnjá* 'fiatal nyírfa', *müjsie* 'farkasboroszlán'. Talán a legkevésbé biztos növénynevek: *skuolka* 'nagy ágavesztett nyír', *gaibbat* 'aranyvessző'. Külön is érdemes a *rogaš* 'rizs' adatot megvizsgálni, még nyelvjárásonként is egymástól eltérő származású lehet. Az első négy növénynév biztosan megvolt a közlapp korban, de a többi esetben kérdéses, hogy a közfinn korban már megvoltak-e, és gyenge nyelvjárási elterjedtségük, adatoltságuk

miatt (pl. *gaibbat*, *skuolka*) a közlapp korig való visszavezetés is bizonytalan. A szótárakban ennek nincs nyoma.

5.1.5.2. Balti finn kori jövevényszavak

A korai közfinnt két nagy nyelvi hatás érte: a balti, a germán. Ezeket a hatásokat a földművelés, azon belül főleg a növényvilág szemszögéből mutatom be.

A balti kölcsönzések: Lehtiranta közlapp kori adatnak minősíti a *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános megnevezése' adatot, amely összefügg a fi. *heinä*, é. *hein* 'széna' ~ lit. *ši...nas* szavakkal. Balti eredetűek még: fi. *herne*, é. *hern* 'borsó' < lit. *žirnis*; fi. *siemen*, é. *seeme* 'vetőmag' < lit. *sémens* (vö. Bereczki 2000: 12).

suoidni: 1. *Carex vesicaria*, hólyagos sás, luhtasara, Blasensegge; 2. [a sásfélék általános neve]; 3. [fű, fűféle (pl. pászitfű), lágy szárú virágos növény, amely a lappok véleménye szerint levéltelen]; 4. [tágabb értelemben együttesen mindenféle fű, amit vágni lehet, és szénának használni]: D (Tän, Rör, H, An, Ov, U, O, Skals, Vd, Snå, Fr, V, St, Vfs); S (Arj, J, F, G, Tys); N (Kt, Kr, P); I; K (Sev, Pa, Nj, Im, Kld, T). – Korai közfinn kori szó **šaina*, vö. fi. *heinä*, észt *hain*, lív *aina*. A közfinnben balti jövevényszó, vö. lit. *ši...nas*; lett *siens* 'széna, fű'. – Lön 252., Friis 689, Hz 144, Hal 130, QL 297., LW fs 2246., N III: 588–59, Lz 7132., C 91, ItkT 528, Hk 1265, SIMor 73, Kur 330, Ke 88, ItkE 4651., MosSl 113, Sver 24, Sl 434, ItkELpChr 1478., SIB 250, Korh 30 | ItkELpChr 1478., Lr 1171., SKES 65, SSA 1: 150–51.

A balti hatás tartott még, amikor a Kr. e. II. évezred utolsó századaiban egy új népességgel, a germánokkal kerültek kapcsolatba a finn ségi népek elődei.

A germán hatás ezer évet fog át, és a balti finn nyelvek közös germán jövevényszavainak száma 450. Később ennek többszöröse került a svédből a finnbe, a németből az észtbe (Bereczki 2000: 13).

A témánkhöz szorosabban kapcsolódó terület szókincséből néhány példa: lp. *hombil* ~ *humbil*, fi. *humala*, é. *humal* 'komló' < óno. *humli*, sv. no. *humle*; lp. *hávvar* ~ *kaur#*, fi. *kaura*, é. *kaer* 'árpa' < ógót *hagri*, ósv. *haghre*, sv. no. *havre*, no. sv. nyj. *hagre*; lp. *rogaš* ~ *rohka*, fi. *ruis*, é. *rukis* 'rozs' < ógerm. *rugiz*, óno. *rugr*, no. *rug*, sv. *råg*.

5.1.6. Közlapp kori növénynevek

5.1.6.1. Eredeti elemek a közlapp korból

Ebben a csoportban található fanevek: *šuoddje* 'berkenye', *gálva* 'kérgetől megfosztott nyírfa vagy fenyő'; a jelentésmegadás itt elég bizonytalan. Találunk kisebb növényeket: *deappu* 'moszat', *gadna* 'zuzmó', gyakori a zsurló, lp. *hoašša*.

A korai közfinn csoportban már említett áfonyanevek (*jokŋa* 'vörösáfonya', *sar'ri* 'fekete áfonya' mellett ugyancsak bogyónév a *láttat* 'törpe szeder (tőzagszeder, lápi szeder)'. A növény éretlen formájának a neve (*čurot* ~ *čurrot* ~ *čuru* 'tőzagszeder, lápi ~, törpe ~) akár a finnugor alapnyelvig visszamehet. Érdemes megemlíteni, hogy a

finnben is több neve van a növénynek: *(suo)muurain*, *lakka*, *hilla*; a lappban a neve *luomi*, az érett törpeszeder bogyó neve *láttat*, az éretlené *čuru* ~ *čurot* id.

deappu: *Fucus vesiculosus*, hólyagmoszat [vagy más barna tengeri alga / moszat a tengerparton], rakkolevő (merilevő, ruskea levő), Blasen-Alge (Tang): N (Könk, Kt, Kr, P, Hf, Rep, Nes); K (Pa, Kld, T). – Lehtiranta szerint közlapp kori szó, déli, umeåi, pitei, luleåi, északi, valamint kolai és kolttalapp adatokat mutat be. A finn *temppu* lapp jövevényt szó. – Friis 161, QL 69, Lz 7781., N I: 607, ItkT 579, Sl 108, SIB 429 | Lr 1242., SKES 1268.

gâdnâ ~ **g'ïdne**: 1. *Parmelia omphaloides*, kislevelű tányérszuzmó, ruskea isokarve, Schildflechte (Schüsselflechte); 2. ? Krustenflechte, „kéregszuzmó”; 3. Steinflechte, „kövekre rögzült szuzmó”: D (Rör, H, Vfs). – Lehtiranta szerint közlapp kori szó. – Friis 185, C 30, LWfs 722., Lz 1923., 2431–2., Hk 429, 586, N II: 12, Gr 192 | Lr 313.

gálva: 1. [lehántolt, kergétől megfosztott, még élő, kemény, száraz lombosfa, főleg nyír]: D (Rör, H, Vfs); S (Arj); N (Kt, Kr, P, Suj, Könk, Lg, Enon); I; K (Pa, Nj, S, Kld); 2. [kidöntött száraz lehántolt fenyő]: K (Nj, S). Lehtiranta szerint közlapp kori szó **k#lvl*. – LWfs 564., N II: 38, Lz 2097., C 31, ItkT 86, 842, ItkE 1180. Sl 157 | Lr 356.

hoaš'ša: 1. *Equisetum*, zsurló, korte, Schachtelhalm; 2. *Equisetum hyemale*, téli zsurló, kangaskorte, Winterschachtelhalm; *Equisetum fluviatile*, tavizsurló, járvikorte, Teichschachtelhalm: S (M, J, G); N (Kv, Kr, P, Uts); I; K (Nä, Pa, Nj, Kld). Vitatott eredetű 1. Finn jövevényt szó: *hosia* 'téli zsurló' > lp. *hoaš'ša* 'zsurló, kemény, fűszerű növények általános neve'. 2. Lehtiranta a SKES-szel ellentétben közlapp korinak mondja a szót **#šš#* 'zsurló', a finn eredetet nem fogadja el. 3. Az SSA szerint: nyilvánvalóan ugyanolyan eredetű, mint a *huosia* 'súrolókefe' (gyakran iszapzsurlóból csinálták), vö. sv. nyj. *skäfte*(*gräs*), *skurskäfte* v. *fraken*, *skavfräken*, *-gräs* 'iszapzsurló', amelyben *skäfte* ugyanolyan eredetű, mint a *skaft* 'szár'; *skura* 'csutakolni, mosni pl. súrolókefével'. – QL 153b, N II: 331, Lz 1466., Gr 1518, Schl 160, ItkT 774, Lukk 57, SIMor 14, ItkE 800., Sl 219, SIB 312 | SKES 82, FUV 98, Lr 850., SSA 1: 174. Vö. bealdo-, cuobbu-, čuotnját, jávre-, jeagge-, kualaka-, niito-, sitte-, sđörv-.

láttat: *Rubus chamaemorus*, törpe szeder (tözegszeder, lápi szeder), (kypsä) hilla, (lakka, (suo)muurain), Moltebeere: D (Tän, Rör, H, Ov, U, O, Snå, Fr, V, St, Ht, Vfs); S (M, Arj, J, F, G); N (Suj, Enon, Kt, Kr, P); I; K (Pa, Nj, T). – Lehtiranta szerint közlapp kori szó, az alapalak: **l#ntlk*. – L 38, Friis 360-1, Gen 1399., Hz 250, QL 179., LWfs 1018., N II: 469-70, Lz 3200., Gr 401, Schl 83, ItkT 186, Hk 818, SIMor 32, Ke 51, MosSl 52, SIMos 18, Sl 255, SIB 254, 333, 465 | Lr 566.

šijj|mirr: *Sorbus aucuparia*, madárberkenye, pihlaja, Eberkirsche: K (T). – Ö. sz.: *šijj* 'természetfölötti lény, amely örül az ember bajának v. szerencsétlenségének' + *mirr*

'fa'. Lehtiranta egyszerű szóként tárgyalja, Lappföld déli nyelvjárását kivéve az egész nyelvterületen megvan a szó, amelyet közlapp korinak minősít. A közlapp alak *š#j# 'madárberkenye'. A jelzett alakok, pl. lpN *šuoŋge* Nielsennél: supernatural being which rejoices („laughs”) at people’s misfortunes; Sammallahtinál: *šuođji* ~ *šuođjá* 'paholainen (ördög)'; növénynevet nem jelöl. – Gen 886., QL 306., ItkT 552., N III: 679 | Lr 1209.

5.1.6.2. Közlapp kori skandináv jövevényszavak

Lehtiranta közlapp kori növénynevei közt korábban kimutattuk a balti kölcsönzést, a skandinávból három olyan adatunk van, amely kimutatható a közlapp kori nyelvállapotból. Ezek skandináv eredetét Sammallahti is közli: Proto-Scandinavian loanwords (several hundred); the following [words] have a relatively wide distribution in the Saami languages: *háika* 'old pine'; *rássi* 'flower'; *rissi* 'twig' (1998: 128–29). Ezek a növénynevek a lapp nyelvjárások szempontjából ugyanúgy viselkednek, mint az eredeti szavak. Ezekben a nyelvjárási tagolódás is kimutatható.

áika ~ **háika**: 1. *Pinus sylvestris*, erdeifenyő, mänty (petäjä), Föhre (Kiefer): D (Ov, U, O, Mer, Kall, Skals, Vd, Hot, Fr, V, Vfs); S (M, Sors, Arj, J, F, G, Tys) *haihka* 'nagyon nagy erdeifenyő'; N (Suj, Ib, Könk, Kt, Kr, P) (*h*)*ai'ká* 'fekete kérgű nagy erdeifenyő'; I *aikka* 'vékony kérgű vastag erdeifenyő, már nem nő, de még él'; K (Nj, T) *aikk* 'óriásfa'; 2. *Betula*, nyír, koivu, Birke: S (Arj); N (Ib); K (T) óriásfa; 3. *Picea*, lucfenyő, kuusi, Fichte: S (J, G); K (T) óriásfa; 4. *Quercus*, tölgy, tammi, Eiche: N (Kt, Kr, P, Rep); 5. *Abies*, jegenyefenyő, jalokuusi (hopea kuusi), Tanne: S (Sors). – Nielsennél: öreg fa, csak a népmesékben. A kutatók főleg azt hangsúlyozzák, hogy nagy (óriás) öreg fa. Ebben a jelentésben adja meg Lehtiranta is, közlapp korinak véve a szót, amely Lappföld egészén megvan. A feltételezett alapalak *#jkk 'aarnipuu, óriás fa'. Kicsit furcsának tűnhet ekkora jelentés-megoszlás, hiszen a valóságban szerény növényismerettel is meg lehet egy nyírfát vagy egy erdeifenyőt különböztetni egy tölgyfától. Skandináv jövevényszó, vö. óno., no. *eik*; ósv. *#k*, sv. *ek*; germ. **aik* 'tölgy'. A lapp (*h*)*ai'ká* > finn *aikki*. – Lön 222, Friis 284, QN 84, Hal 16, QL 2., LWfs 262., N I: 26, N II: 289, Lz 151., 1188., Gr 4, Schl 66, ItkT 6, Hk 711, SIMor 3, ItkE 50., MosSl 7, SIMos 73, Sl 12, SIB 478 | SKES 8, AEW 96, NEO 85, SEO 115, EO 180, Lr 34. Vö. háika.

rássi ~ **kraesie** ~ **kraassja**: kukka, ruoho, väinönputki, [virág; lágyszárú virágos növény, melynek levele van (így tartják a lappok); fű, angyalgökök]. Az *Angelica* jelentés főleg az északi és keleti kutatópontokról adatolható. A növénynév Lappföld egészén ismert, kutatópontokat külön nem veszek fel. A szó az összetett növénynevek leggyakoribb utótagja. Jelentésszűküléssel alakultak ki: 1. *Menyanthes trifoliata*, vidrafű, raate, Fieberklee (Bitterklee): D (Rör, H, Ov, O, Tr, Fr, Ht, Wfs); 2. *Comarum palustre*, tőzegeper, kurjenjalka, Blutauge: D (H); 3. *Trifolium*, here, apila, Klee: S. –

Skandináv jövevénytörő, vö. ósno. *grasja*; óno., no. *gras*; sv. *gras*, *gräs* 'fü, (gyógy)növény' A szó a germ. **grásja* töre megy vissza, melyben a *-ja* szuffixum. – Lön 249, Gen 1263., Hz 70, QN 259, QL 121., 122., 232., LWfs 951., Lz 2716., 3055., 5590., Gr 422, Schl 181, ItkT 422, Lukk 128, SIMor 66, Ke 80, SIMos 108, MosSl 104, Sver 106, Sl 359, SIB 317, 438, 537, WLPChr, Hal 49, 108, C 38, Hk 650-51, N III: 259, VestLuuk 107 | WLPChr 106, AEW 185, NDEW 355, NEO 178, SEO 207, EO 315.

ris'si: 1. Betula, törpe nyír, vaivaiskoivu, Zwergbirke: N (Kt, Kr, P); K (Nj, Kld, T); 2. [nyírfavessző, fűzfavessző]: Lehtiranta egész Lappföldre jelzi ebben a jelentésben, közlapp kori szó: **riss#*. – Bizonyára skandináv jövevénytörő a finnben, vö. fi *risu*; sv., no. *ris* 'vessző, bokor'. – N III: 292, Itk 442, MosSl 98, Sver 69, Sl 367, SIB 520, SIMos 106 | SKES 814, NEO 534, SEO 647, Lr 143., SSA 3: 83.

Összegzés. Milyen tanulsággal szolgál az ősi eredetű növénynevek vizsgálata? Ha az uráli alapnyelv felől követjük végig az adatokat, észrevehetjük a fanevek számának csökkenését, a növények alacsonyabbá válását, ugyanakkor a dúsuló aljnövényzetet, az áfonyákat és más bogyókat megnevező adatok számának növekedését.

Megneveztek tehát fákat, lucfenyőt, fűzet, égert, berkenyét, nyárfát, több név van a nyírre, az erdeifenyőre, akárcsak a zuzmóra. Az ősi eredethez tartozhatnak a moha, a zsurló, a sás, a bogyófélék, az angyalgyökér, a cserjék, a hangafélék adatai is.

Feltűnő, és különösen a biztosnak tartott etimológiák között az, hogy teljes mértékben hiányoznak a virágok, sem erdei, sem mezei vagy réti virágok nincsenek megnevezve. Ez a tény talán azzal függ össze, hogy a virág virágzása rövid, az adatközlők nem tudtak rámutatni a denotátumra, a nevek nem őrződtek meg, és nem hagyományozódtak tovább. A hasznosság, a növényfeldolgozás, az emberi esetleg állati táplálékként való felhasználás kevésbé jellemző a virágokra. Őseink korában pedig még nem a szépség lehetett a fontos. A virágokkal ellentétben a zuzmó, a moha, a fűfélék, a sásfélék egész évben jelen vannak, a bogyók táplálkozásra alkalmasak, a fák évtizedekig egy helyen állnak, jól megfigyelhetők, érzékelhető a lassú pusztulásuk is, vö. soarvi 'elszáradt erdeifenyő', gálva 'kéreg nélküli lombos fa vagy fenyő'.

Különösen a nagy vagy öreg fák mindig is lenyűgöző hatással voltak az emberre, örök megújulásuk miatt számos vallásban, mítoszban, babonában, vagy égitörő faként a mondákban és népmesékben, újból és újból ismétlődő motívumok, vö. lp. *áika* ~ *háika* 'tölgy, erdeifenyő, lucfenyő, jegenyefenyő, nyír', de különösen: 'óriás fa'; Nielsen: 'öreg fa, csak a népmesékben'.

5.1.7. Az ősi lapp növénynevek (összefoglalás)

	Biztos eredetek	Bizonytalan a lapp odatarozása
Uráli kori eredetek	<i>boska</i> ~ <i>boská</i> 'angyalgyökér' <i>duopma</i> 'zelnice(meggy)' <i>guossa</i> 'lucfenyő' <i>juvjeme</i> 'szakállzuzmó, farkaszuzmó' <i>miekta</i> 'zsombéksás' <i>njuohcu</i> ~ <i>njuöccurasse</i> 'zsurló, vízi fűféle' <i>soarvi</i> 'elszáradt erdeifenyő'	? <i>koaiv•</i> 'nyír' ? <i>njoora</i> 'szőrmoha' ? <i>puäi</i> ~ <i>puáj'ju</i> 'fűz'
Finnugor kori eredetek	<i>guodja</i> 'sás; gyapjúsás; kemény rügyű gyomnövény' <i>njormm</i> 'sás, fű a vízben' <i>olaš</i> 'molyúzó' <i>sádgin</i> ~ <i>saggem</i> 'fiatal, karcsú erdeifenyő'	? <i>čurot</i> 'éretlen törpe szeder' ? <i>gaskkas</i> ~ <i>kaskas</i> 'boróka' ? <i>luubbašk</i> ~ <i>loppan</i> 'sárga vízitök; tündérrózsa' ? <i>muorra</i> 'fa' ? <i>skierri</i> 'nyír'
Finn-permi kori eredetek	<i>beahci</i> (? PFU) 'erdeifenyő' <i>daņas</i> 'csarab, erika, hanga; félcserje' <i>jeagil</i> 'rénszarvaszuzmó, zuzmó (ált. neve)'	? <i>kiedde</i> 'mező, rét, legelő; tarackbúza'
Finn-volgai kori szavak	<i>leaibi</i> 'hamvas éger' <i>vuolga</i> ~ <i>oalga</i> 'szár, szalmaszál; zsurlószerű fű v. sás' <i>muorji</i> (? PFU) 'bogyó; varjúbogyó' <i>suhpi</i> 'rezgő nyár'	? <i>lahppu</i> 'fonalzuzmó, szakállzuzmó' ? <i>suordna</i> 'kőris'

Eredeti elemek a balti finn korból	<p><i>jokŋa</i> 'vörösáfonya' <i>müjsie</i> 'farkasboroszlán; fanedv' <i>ruohk#</i> 'nád' <i>samil</i> 'moha, tőzegmoha, szőrmoha' <i>skuolka</i> 'ágavesztett nagy nyír' <i>soahki</i> 'nyír'</p>	<p>?? <i>gaibbat</i> 'közönséges aranyvessző' ? <i>juopmu</i> 'mezei sóska' ? <i>kanabor</i> 'csarab, erika, hanga' ? <i>látŋjá</i> 'fiatal nyírfa v. erdeifenyő' ?? <i>nava</i> 'szakállzuzmó' ? <i>njuovvi</i> 'durdafű' ? <i>rogaš</i> 'rozs' ? <i>sarrit</i> 'fekete áfonya'</p>
Eredeti elemek a közlapp korból	<p><i>deappu</i> 'moszat' <i>gadna</i> 'kislevelű tányérzuzmó' <i>gálva</i> 'elszáradt fa (lombos fa v. fenyő)' <i>láttat</i> 'tőzegerszeder, lápi szeder, törpe szeder' <i>šuođdje</i> ~ vö. šijjmirr 'berkenye'</p>	<p>? <i>hoas'ša</i> 'zsurló'</p>
Balti szláv	<p><i>suoidni</i> 'fű, széna, sásfélék általános neve'</p>	
Közlapp skandináv jövevényszavak	<p>(h)<i>áika</i> 'tölgy; óriás fa (fenyő, nyír, tölgy óriás fa.)' <i>gordni</i> 'rozs, gabona' <i>rássi</i> 'virág, lágyszárú virágos növény, fű' <i>ris'se</i> 'törpe nyír; nyírfavessző, ág'</p>	

5.2. Jövevényszavak

5.2.1. Skandináv jövevényszavak

A lappok és a skandinávok között igen korán kialakultak kapcsolatok, már az i. e. 3. évszázadban, ez az ősgermán kor vége (i. e. 1200–300). A lappban összesen 3000 skandináv jövevényszó van (Korhonen 1981: 46), melyek a lapp külön életében átvett szavak. A legtöbbjük a nyugati lapp nyelvjárásokban jelenik meg, amelyek folyamatos érintkezésben vannak a skandináv nyelvekkel, de a keleti nyelvjárásokban is – egészen a turjai / teri lappig – találunk bizonyítékokat arra, hogy a skandináv hatás egykoron az egész területen érvényesült. A skandináv jövevényszavak nagy része (a lappban) viszonylag új.

5.2.1.1. Skandináv alapnyelvi jövevényszavak

Nyelvtörténetileg érdekes csoportként különül el a legrégebbi réteg, amely a közlapp korban került be az közskandinávból. Az idők folyamán ennek a rétegnek a nagyságáról való nézet nagyon váltakozott. Qvigstad (1893: 70–74) teljes egészében tagadta annak létezését, míg Wiklund (1918: 21) a skandináv alapnyelvi eredetű jövevényszavak számát a lappban több mint 600 szóra becsülte.

A kutatások előrehaladásával sok, Wiklund által ismertetett időmeghatározás bizonytalanokká vált. Ugyanakkor a becslések óvatosabbakká váltak. Így pl. Collinder (1941b: 83) már csak 400, később (1953: 62) már csak legfeljebb 200 szó kölcsönzéséről beszél.

A skandináv alapnyelvi átvételek hangtani jellemzőinek részletekbe menő vizsgálata során Tryggve Sköld (1961: 197) arra az eredményre jutott, hogy a biztos esetek száma alig 200 szó.

A legutóbbi kutatások (vö. Korhonen 1981: 46) alkalmat adnak a lapp germán és skandináv eredetű kölcsönzőcsoportjai közötti határok kijelölésére (Korhonen 1981: 46–47).

A skandináv hangváltozások datálásában segít az egykori ógermán rovásírás. Az ilyen változások nagy része régebbi, mint (bármelyik) skandináv rúnairás, tehát már az i. sz. 200 előtt történtek. Ez azt jelenti, hogy a lapp–skandináv érintkezések már ez előtt elkezdődtek.

Mostanság meglehetősen egyetértés uralkodik abban, hogy a lappok ősei és a skandinávok ősei Skandinávia északi részén, a Jeges-tenger környékén találkoztak, ahol az első átvételek történtek (vö. Korhonen 1981: 47). Egy másik feltételezés szerint a kölcsönzési érintkezések Finnországban történtek (Setälä 1926: 186). Ez a teória azonban meggyőző bizonyítás nélkül maradt.

A Jeges-tenger mellett szólnak a terület skandináv eredetű lapp helynevei, amelyek a lappban archaikus hangalakban őrződtek meg szinte az össkandináv időktől változatlan formában, pl. lp *M#kkâr-awjo*, no. *Magerøy* [lpN *awje* 'meadow hay'; óno. *hey*, no. *heu* 'széna'] (Wiklund 1986: 27, Sköld 1961: 170–172, Korhonen 1981: 47).

A skandináv alapnyelvi időszak az i. sz. 700-as évekig tartott. Ezt abból következtették ki, hogy az össkandináv kölcsönzés minden lapp nyelvjárásban megjelenik, és hogy az átvételek átestek a nyelvjárások önálló életének hangváltozásain. Van olyan vélemény, hogy a lappok akkor a közlapp szakaszban éltek, amelyben éles nyelvjárési különbségek még nem voltak (Wiklund 1896: 14–19, Collinder 1953: 62). Az után a kor után is folyamatosak a skandináv kölcsönzések, de csak azokban a nyugati lapp nyelvjárásokban, amelyek folyamatosan érintkeztek a skandináv nyelvekkel. Az újabb kölcsönszókincsnek kisebb része a keleti nyelvjárásokba is beszivárgott (Korhonen 1981: 47).

A skandináv alapnyelvet (kantaskandinaavi, urnordish) követi az óészaki nyelvállapot, amely nyugati és keleti skandinávra bomlott. „A nyugatihoz tartozott az izlandi, a färöi, a norvég, a keletihez a svéd és a dán. Ez az i.sz. 6. században még így is volt, de ma már a hagyományos nyugati skandináv csoport egyik tagja, a norvég, a hagyományos keleti skandináv csoport egyik tagjával, a svédvel nőtt a szó nyelvtudományi értelmében egy nyelvvé össze”(Hutterer Miklós 1986: 380–81). A lappban előforduló szavak norvég vagy svéd eredetét megállapítani ezért sem mindig lehet, ez esetben maradok a skandináv minősítésnél, nem vállalkozva arra, hogy pontosítsam az átadó nyelvet.

Az ún. viking kor, azaz az óizlandi vagy ónorvég kor az SSA szerint az i. sz. 800–1550, az ósvéd 800–1526 közötti időszakot fogta át. Ez a mintegy háromnegyed évezred adhatja a skandináv jövevényszavak második nagy rétegét.

Mivel a finnben is bőven vannak germán és skandináv (elsősorban svéd) kölcsönszók, és mivel a lappba folyamatosan érkeztek kölcsönszók a finnből, természetes, hogy egy része a lapp skandináv eredetű szókészletének a finnen keresztül érkezett. A finn közvetítette kölcsönzéseket több esetben lehetetlen elkülöníteni a közvetlenül skandináv kölcsönzésektől. Bizonyos kritériumok mégis vannak, amelyek alapján némelyik szóról ki lehet mutatni, hogy a finnen keresztül érkeztek (vö. Korhonen 1981: 48).

Növénynevek

Lehtiranta (1989) négy olyan növénynevet minősített közlapp korinak, amely skandináv eredetű:

- lpD (Ov, U, O, Mer, Kall, Skals, Vd, Hot, Fr, V, Vfs), S (M, Sors, Arj, J, F, G, Tys), N (Suj, Ib, Könk, Kt, Kr, P, Rep), I, K (Nj, T) **áika** ~ **háika** ’tölgy; erdeifenyő; nyír; lucfenyő; óriás fa’ (34.) [42];
- lpD, S, N (Kt, Kr, P), K (Nj, Kld, T) **rissi** ’törpe nyír, ág’ (1043.) [795];
- lpD, S, N, I, K **rássi** ’virág, lágyszárú virágos növény; fű; angyalgyökér’ (1025.) [775];
- lpD (U, St), S (J, F, G), N (Kt, Kr, P) **gordni** ’rozs; takarmány, abrak, gabona’ (460) [407]. (Kerek zárójelben Lehtiranta sorszám, szögletesben az adattáramé.) A nevek Lappföld egészén megtalálhatóak, ezt a régebbi szótárak adatai is igazolják. Annak a ténynek, hogy egy nyilvánvalóan őshonos növény (pl. nyír, erdeifenyő, szederfélék

stb.) neve ismert minden nyelvjárásban, egyik lehetséges magyarázatául kínálkozik a közlapp kori eredet, ugyanis ez idő tájt még nem beszélhetünk széttagoltan létező nyelvjárásokról.

5.2.1.2. Skandináv nyelvekhez köthető elemek

Harminc fölött van azoknak a növényneveknek a száma, amelyek származhatnak az ónorvégból vagy az ósvédből, vagy ezek folytatóiból. Az etimologizálásban Qvigstad Nordische Lehnwörter im Lappischen című könyve volt számomra a leghasznosabb, az ő jelzéseit használom.

- lpN (Ib, Lnv) **arvak** 'tyúkhúr' = óno. *arfi*; no. *arve*, sv. *arv* id.;
- lpD (Ht), S (Tn), N (Kl) **asspa** 'rezgő nyárfá' = óno. *osp*; no. *asp, osp, esp*; sv. *asp* id.;
- lpD (Tän, Rör) **baatskere** ~ **baaktjere** [éretlen bogyó, főleg törpeszeder bogyója] < *össv, besker, beskare*; óno. *beiskr*; sv., no. *besk* 'fanyar, keserű';
- lpD (Ht) S I K (Pa) **bihpar** 'bors' = ósv. *pepar*; sv. *peppar, pipar*, óno. *piparr*; no. *pipar, pepper* id.;
- lpD (Snå), N (Suj, Kt, Kr, P, Rep) **bivgi** 'árpa' = sv. *bjugg, bägg*; no. *bygg* id.;
- lpD **bliedne** 'burgonya; orvosi angyalgyökér levele(i) < no., sv. *blad* 'levél';
- lpS (Arj), N (Of, Ib, Krl, Kv, Kt, Kr, P) **boht#htos** ~ **bot#htos** 'burgonya' < no. *potetes*; sv. *potatis* id.;
- lpN (Kt, Kr, P) **darfi** 'tőzegmoha; szőrmoha' < no. *torv*; sv. *torv, torf* 'tőzeg';
- lpD (V, Fr, Tr Ht, Vfs), S, N, I, K (Arj) **duoreke** ~ **doerehke** 'palástfü; kemény fűféle; ág, gally' < sv. dial. *dårg* 'tülevelű ág, rongy, szemét, szalmaszál';
- lpD (Ht), S (Sors, Arj, Tys, Hm), N (Bls, Kl, Kt, Kr, P, Rep, Nes), I, K (Pa) **earta** ~ **hearta** 'borsó' = óno. *ertr*; no. *erter, ert*; sv. *ärt* id.;
- lpN **easka** 'kőris' = óno. *askr*; no., sv. *ask* 'kőris';
- ? lpN **easki** 'iszapzsurló' (vö. **easka**);
- lpD (An, U, O, Mer, Stjörd, Tr, K, Skals, Vd, Hot, Snå, Ht); S (J, F, G, Tys, Hm); lpN (Sdv) **#ppel** ~ **#bel** ~ **#hpel** ~ **äblaa** 'alma' = óno. *epli*; no. *eple, æble*; sv. *äpple* id.;
- lpD (Rör, H, Ov, U, O, Mer, Fr, V, Ht, Vfs), S (J, F, G, Tys, Hm), N (Of, Ib, Enon, Lnv, Krl, Kt, Kr, P, Uts), K (Na) **fádn** = *hvonn*; no. *kvann(a)*; sv. *kvanne* id.;
- lpD (An, U) lpD (Vfs); N (Kv, Kt) **gälla** ~ **källa** 'káposzta; mocsári gólyahír; lókörmű' = óno. *kál*; no., sv. *kål* 'káposzta';
- lpD (Ht), S (Sors, Arj, J, F, G, Tys, Hm), I, N, K (Pa) **gárvenat** ~ **karven** 'kömény' = no. *karve*; no. dial. *karvi*; sv. dial. *karfe* id.;
- lpD (U, St), S (J, F, G), N (Kt, Kr, P) **gordni** 'rozs' = ósno. *korna*; no., sv. *korn* id.;
- lpD (Rör, H, Ov, U, O, Mer, Stjörd, Kall, Skals, Fr, V, St, Ht, Vfs) **greege** ~ **kreege** 'varjúbogyó' = sv. *kråk*; sv. dial. *skräk*; no. *krækje, krøkje* 'varjú';
- lpN **hással** 'mogyoró' < sv., no. *hassel* 'mogyoróbokor';
- lpD (Snå, Ht), S (J, F, G, Tys), N (Suj, Ib, Könk, Enon, Lnv, Kl, Kv, P, Uts), K (Pa) **hávvar** 'zab' = no. *havre, hagre*; sv. *hafre* id.;
- lpN **hombil** ~ **humbil** 'komló' = óno. *humli*; no.; sv. *humle* id.

- lpN **jeavne** 'korpafü' = sv. *jämn(a)*, *jamn(a)*; no. *jamne* 'lapos korpafü';
- lpD (Vfs, Ht) **krijke** ~ **krīke** '? korpafü, varjúbogyó' = sk (?), no. *kreking*, *krøkjebær*;
- ? lp **kol^oHko** harang; ?harangvirág = sv. *klocka*; no. *klokke* 'harang';
- lpD (H) **krøkjebear** 'varjúbogyó' no. *kraakebær*, *krekjebær*; sv. *kråkbär* id;
- lpN (Kt, Kr, P, Uts, Nes), K (Pa, S, Kld, T) **lávki** 'hagyma' = óno. *laukr*, no. *lauk*; sv. *lök* id.;
- lpN (Uts, Sdv), K (Nj, S) **livdnju** = sv. *ljung*, óno., no. *lyng* id.;
- lpN (Enon, Kt, Kr, P, Uts, Nes), I, K (Nä, Pa, Nj, Kld, T) **luomi** 'tözegszeder' < no., sv. *blom* 'virág';
- lpS (J, G) **luotni** 'zsurló' < *blom* 'virág';
- lpN **luovvar** '(ló)here' < sv. *klöver*; no. *kløver* id.;
- lpS (Arj) **moss#n** 'tözegmoha' = sv. *mossa*; no. *mose*, *mossa* id.;
- lpN **niehti** < sv. *nöt*, sv. dial. *nött*; no. *nøtt* id.;
- lpD (Tän, Rör, H, Ov, U, O, Mer, Stjörd, Kall, Skals, Vd, Hot, Ht, Vfs), S (M, Sors, Tn, Arj, J, F, G) **raavneje** 'berkenye' < ósno. *rau(δ)nia*; óno. *røynir*; no. dial. *raun*; no. *rogn*; sv. *rönn* id.;
- lpD (Tän, H, Snå), S (M, J, G, Tys, Hm), N (Suj, Kl, Uts, Rep), I, K **rohkka** 'rozs' = óno. *rogr*; no. *rog*; sv. *råg* id.;
- lpD (Rör) **ruönjie** [kis fehér virágú növény] < ? sv. *grön*; no. *grøn* 'zöld';
- lpD (Rör, Ov, O, Fr) **saarke** ~ **saarhke** ~ **saarhkehke** 'palástfü' < ? sv. *särk* 'nöi ing'; no. *serk* id.;
- lpD (Rör, H, Ov, O, Fr, Vfs, Tän) **sjkiëpte** 'téli zsurló; sás';
- lpN (Lg) **skoalpa** ~ **skoalppablomstar** 'mocsári gólyahír' < no. *skolp* id., sv. *skopbliomä* id.;
- lpN (Of, Ib, Lg, Bls, Lnv, Kl, Kv, Kt, Kr, P, Hf, Ks), K (Pa) **stárrá** ~ **darra** 'fatörzsmoszat; barna tengeri moszat, hínár' < no. *tare*; sv. nyj. *tare* 'barna tengeri moszat';
- lpD (Tän, H, Ov, U, O, Fr, V), S (M, Arj, J, G) **staarroe** ~ **staarra** 'sás' < sv. *star*; no. *storr* id.;
- lpN (Kt, Kr, P) **stohkki** [száraz, korhadt fa, nyír] < no. *stokk*; sv. *stock* 'fatörzs, tuskó';
- lpD (Vfs) **strommpuo** [száraz, csomós nyír] < ? sv., no. *strumpa* 'harisnya, csonk, maradék';
- lpD (Rör, H, Ov, O, Mer, Skals, Snå, Fr, V, Ht, Vfs), S (M, Arj, J, G, Tys, Hm), N (Of, Park, Talm, Ib, Könk, Lg, Bls, Kl, Kv, Kt, Kr, P), K (Nä, Kld) **šállja** 'kecskefűz; berkenye; törpe nyír' < óno. *selja*; no. *selje* 'kecskefűz, fűz'; sv. *sälg*; sv. nyj. *sälje* id.;
- lpD (Vfs) **talle** 'erdeifenyő' < no., sv. *tall* id.;
- lpD (Snå, Ht), S (Tys, Hm), N (Of, Ib) **tančä** ~ **danč** 'hólyagmoszat' < sv. *tång*; no. *tang* id.;

- lpD (Mer), I **trierä** [vékony kérgű, gyakran üreges fenyő] < ? sv. *trä*; no. *tre* 'fa';
- lpD (Ht), S (Arj, J, F, G, Tys, Hm), N (Kt, Kr, P, Sdv) **urttas** [ehető gyökerű gumós növény, főleg angyalgyökér gyökere] < óno. *yrt, urt*; no., sv. *ört, urt* 'lágyszárú, virágos növény; gyógyfű; fűszernövény'.

5.2.1.3. Svéd jövevényszavak

Az eredetmeghatározásokban a lappológus etimológusok véleményét fogadtam el. Nemegyszer ezek a vélemények eltérőek, egymásnak elletmondóak is lehetnek. Előfordul az is, amikor egyáltalán nem bukkanunk a szó megfejtését boncolgató, netán felgöngyölítő elméletekre. Saját, kezdeményező szófejtéseink – pillanatnyilag figyelmen kívül hagyva a nem nyelvészeti aspektusokat – két fő szempont szerint történik: a hangtani és a jelenéstani kritériumok figyelembevételével. Ehhez társul harmadikként az adatokat szolgáltató kutatópontok földrajzi (finn, svéd, norvég, orosz) elhelyezkedése, jóllehet ez utóbbinak bizonytalanabb a szerepe a növénynevek meghatározásában. A svéd jövevényszavakkal kell a legkörültekintőbben bánni a kölcsönszók közül, mert a finnbe ugyan több száz kimutathatóan svéd szó került át, köztük növénynevek is, vö. pl. sv. *kurbits* 'tök' > fi. *kurpitsa* id., de a lappban a svéd eredetet már nem olyan egyszerű bizonyítani, vö. lpN **gurbbet** 'tök' < vlsz. sv. *kurbits* id.; sv. *päron* 'körte' > fi. *päärynä* id., lpN **b#ron** 'körte' < sv. *päron* id. Egyrészt, mert a finn közvetítő nyelvként működött: onnan is kerülhettek a lappba növénynevek, vö. lpN **dilla** 'kapor' < fi. *tilli* id. < sv. *dill* id., lpD (U, Fr), N (P) **beaika** 'bükk' < fi. *pyökki* id. < sv. *bok, bök*; no. *bøk* id. Másrészt a svédnek tartott átvételek egy része kérdéses, mellettük alternatívaként ott van a norvég származás lehetősége is, vö. lpN **sitron** 'citrom' < sv. *citron* ~ no. *sitron* id.; lpD (Tän, H), S (M, J) **vete** ~ **väita** 'búza' < sv. *vete* id. De no. *hvete* id., a *h-* a msh-kapcsolatban a szó elején nem hangzik, esetleg valamilyen északi norvég nyelvjárásban, így a szó mind hangtanilag, mind szemantikailag egyezik a svéd névvel. Bizonyító erejűnek a kutatópontokat tartom, amelyek egytől egyig svédlapp források, hasonlóan: lpD (An, U) **frukta** 'gyümölcs' < sv. *frukt* id. ~ no. *frukt* id.

Ugyanakkor vannak olyan növénynevek, amelyeket a „Nemzetközi szavak” kategóriába (is) besoroltam (vö. pl. lp **sitron**), noha a legvalószínűbb közvetlen átadó nyelv a svéd. Svéd közvetítéssel számolhatunk: lpN **syr#na** 'orgona' < sv. *syren* id.; lpN **ingefeara** 'gyömbér' < sv. *ingefära* id.; lpN **redišša** 'hónaposretek' < sv. *rädisa* id.

Nem zárható ki hasonló folyamat a tükörszavak keletkezésében sem. Az összetett lapp növénynév összetételi tagjainak jelentése legtöbbször egyezik a norvéggal, svédvel vagy a finnel, vagyis tükörfordítás. Ezt látszólag könnyű eldönteni, de az azonos névadási szemlélet, hogy tudniillik a különböző nyelvek ugyanazt hangsúlyozzák egy-egy növénynévben, szintén elképzelhető, pl. lp *duottarbussageahpil* 'alpesi macskatalp, fi. *tunturikissankäpälä*'. A kétrészes név összetevői: *duottar* 'tarhegy, kopár hegy' + *bussageahpil* 'macskamancs, ~ talp', vö. sv. *fjällkattfot*, no. *fjellkattefot* id.

Egyéb svéd eredetű növénynevek:

- lpN **gurka** 'uborka' < sv. *gurka* id.;
- lpD (Tän, Rör, H, U, O, Mer, Stjörd, Kall, Skals, Vd, Hot, Snå, Fr, V, Ht, Vfs), S (J, Tys, Hm) **peäraa** 'burgonya' < sv. dial. *pära, päru* id.;
- lpD (Tän, Rör, H, Ov, O, Tr, Vd, Fr, V, Ht, Vfs); S (Arj,
- J, G, Tys) **jeadža** ~ **jearjá** ~ **jearji** 'havasi tejelőke' < sv. *nyj. järja* id.

5.2.1.4. Norvég jövevényszavak

A lapp növénynevek etimológiai vizsgálatában a szótárak tanúsága szerint a norvég eredet lényegesen többször fordul elő, mint a svéd. Megfigyeléseim szerint a kutatók (Qvigstad, Lagercrantz, Nielsen, Wiklund) sokkal határozottabban minősítenek egy szót norvég eredetűnek, mint svédnek. Ez részben azért sem meglepő, mert Norvégiában él a legtöbb (25000) lapp, részben a legtöbb írásos anyag (könyv, szótár stb.) is norvéglapp nyelven jelenik meg, bár ezt Svédországban és főleg Finnországban is beszélik. A lapp–svéd érintkezés kevesebb, gyéribben lakott területen találkozhattak, ráadásul finnek is éltek ott Lappföld középső vidékein. Ha megfigyeljük a nagy nyelvjárási csoportok adatoltságát, azonnal szembetűnik a norvéglapp sokasága.

Mintegy 20 olyan növénynév vizsgálandó, melyet a szótárak szerkesztői norvég eredetűnek tartanak, vagy hangtani, jelentéstani érvek alapján annak minősítik. Ezek közül egy nemzetközi szóban norvég közvetítést teszek fel: lpN **estragon** 'tárkony' < no. *estragon* id.

- lpD (Ht), S (Hm), N (Lg, Bls, Lnv, Kl, Krl, Ib) **aimul** ~ **hemmulo** ~ **heaimula** ~ **höimulo** 'hosszúlevelű lórom; fodros lórom' < no. *heimula, høymula, hemmula* 'lórom';
- lpN **águrka** 'uborka' < no. *agurk* id.;
- lpN (Kl) **breanheahitto** 'apró csalán' < no. *brenneta* id.;
- lpD (Ht), S (Hm), N (Of, Ib) **eahkkarak** (Pl.) 'tengerparti székfű; tyúkhúr' < no. *eakre* id.;
- lpD, S, N **gáiski** ~ **gáiskkit** 'pajzsika, páfrány' < no. *gjeiske, gjeske* id.;
- lpN (Ib) **kriŋŋ#bearra** 'málna' < no. *bringebær* id.;
- lpD (H, Ov, U, Ht), S (Sors, Arj, Tys), N (Of, Ib, Lg, Bls, Lnv, Kl) **náhpoš** ~ **náppoš** ~ **n#hppo** 'karórépa' < óno., no. *næpa* id.;
- lpN **pearra** 'körte' < *pære* id.; lp *risko* [a tél folyamán a hó alatt is álló, hervadt, vékony fű] < no. *ryskje* 'káka, szittyó';
- lpN (Kt, Kr) **rullit** 'cickafark' < no. *ryllik, røllek, rylk* id.;
- lpD (Rör, V, Ht, Vfs), N (Enon, Kt, Kr, P) **rávra** 'nád, erdeikáka, szittyó' < no. *røyr* 'nád';
- lpS (Sors, Ht) **roavva** 'karalábé' < no. *rova* id.;
- lpD, S, N, I **sitnu** 'sédbúza, juhcsenkesz, szittyó, hólyagos sás, kígyófü stb.' < no. *sína, sina, sennegras* 'fűféle';
- lpD (Of), S (M, J, F, G, Tys, Hm), N (Suj, Ib, Könk, Lg, Lnv, Kt, Kr, P, Uts, Nes) **skáhpi** 'berkenye' < no. *skav* id.;
- lpN (Kt, Kr, P) **skilligrasse** 'csörgő kakascímer' < no. *skjellegras, skillingras* id.;

- lpN (Lnv, Kv) **skroahppadarak** (Pl..) 'fatórzsmoszat' < no. *skráp-tare* id.;
- lpN (Lg) **skurbba** 'törpe som' < no. *skrubba* id.;
- ? lpN (Hf) **stovvra** 'hosszúlevelű lórom' < no. *staur* 'fiatal fa, karó';
- lpN (Lg, Kl, Krl) **strihpu** 'perje' < no. *stripa*; ? *strip* 'zsurló';
- lpD (Snå) **sviskerä** 'szilva' < no. *sviske* 'aszalt szilva'.

5.2.2. Finn jövevényszavak

A finn és a lapp rokonsági kapcsolatai ősi eredetűek, az alapnyelvi szintekből számos szó kimutatható. A két nyelv a rokonsági fok mellett a területi közelség miatt is állandó kapcsolatban van egymással, bár az érintkezések iránya inkább a fejlettebb kultúrájú finnektől mutat a lapp felé. Így egyaránt kerülhettek a lappból a finnbe és a finnből a lappba szavak, egyes esetekben a kölcsönzés iránya nem egyértelmű az etimológusok számára sem (vö. lpN (Kt, Kr) *skárba* [fiatal, magas kevés ágú nyír; vékony fa] SKES).

Világos a származás iránya, amikor csak egy-egy lapp kutatóponton – pl.: lpN (Suj) **omen** 'alma' < fi. *omena* id.; lpN (Lg) **varam** 'erdei málna' < fi. *vaara(i)n, vaarama* id.; lpN (Enon) **puolut** 'vörösáfonya' < fi. *puolukka* id.; lpN (Suj) **juogut** ~ **juolut** 'hamvas áfonya' < fi. *juolukka* adathozható, illetve legfeljebb egy-egy nyelvjárásban fordul elő adat: lpN **vádot** 'sarkvidéki szeder' < fi. *vattu* ~ *vatukka* 'málna, sarkvidéki szeder'; lpI **pihlejTMÉ** ~ **pihlejTMÉ** ~ **bihhajaš** 'berkenye' < fi. *pihlaja* id.; lpN **jálvi** szil(fa) < fi. *jalava* id.; lpN **gorddet** 'zsurló' < fi. *korte* id.; lpN (Suj) **kurjapuolava** 'tőzegeper' < fi. dial. *kurjenpolvi* 'golyorr'.

A legnagyobb jelentéskörökben egyaránt találhatók haszonnövény- és gyümölcsnevek, különböző fanevek és vízi növények nevei.

Haszonnövények: lpN **nisu** ~ **niso** ~ **nisut** ~ **nisot** 'búza' < fi. *nisu*; lpN **báhpu** 'bab' < fi. *papu* id.; lpN **lánto** 'répa' < fi. *lanttu* 'karalábé helyett használt répa'; lpN **geassegurbbet** 'olasz tök, cukkini' < fi. *kesäkurpitsa* id.; lpN, I, K **beallemas** 'len' < *pellava* (dial.) *pellavas* id.; lpS (M, G), N (Kt, Kr), I, K **budeita** ~ **buđet** ~ **buhtat** 'burgonya' < fi. dial. *potakka* id.; lpN **gilvva** 'vetőmag, vetőburgonya'; lpS (J, F, G), N (Suj, Könk, Enon, Lg, Kt, Kr, P, Uts, Nes), I, K (Nä, Pa, Nj, Kld) **návrraš** 'tarlórépa, kerekrépa' < fi. *nauris* id.; lpN **kaura** 'zab' < fi. *kaura* id.

Gyümölcsnevek, bogyók nevei: lpN **sitrovdna** 'citrom' < fi. *sitruuna* id.; lpN **rusiidna** 'majsola' < fi. *rusiina* id.; lpN (Suj) **omen** 'alma' < fi. *omena* id.; lpN (Lg) **varam** 'erdei málna' < fi. *vaara(i)n, vaarama* id.; lpN (Enon) **puolut** 'vörösáfonya' < fi. *puolukka* id.; lpN (Suj) **juogut** ~ **juolut** 'hamvas áfonya' < fi. *juolukka* lpN **vádot** 'sarkvidéki szeder' < fi. *vattu* ~ *vatukka* 'málna, sarkvidéki szeder' lpI **h#đen** ~ **headalm** 'gyümölcs' < fi. *hedelmä* id.; lpS (Tys), N (Park, Kt, Kr, P, Uts), I **jieret** 'kerti ribiszke' < fi. *herukka* 'fekete ribiszke' lpN **lupmu** 'szilva' < fi. *luumu* id. lpN **greiapa** 'grépfrút' < fi. *greippi* id.

Fanevek, cserjék neve: lpS **g#hrek** 'ágas, tekervényes fa', N (Kt, Kr, P) 'elsatnyult, hajlott, sok ágú fa', I 'egyenes, ágavesztett, vékony erdefenyő' < fi. *karahka* 'száraz fenyőág, félig elszáradt fiatal fenyő'; lpN (Kt, Kr, P) **malga** 'fiatal fenyőfa, amelyben nagy mennyiségű fakorhadás van' < fi. *malka* id.; lpI **keälu** 'elszáradt erdefenyő'; K

(Nj) 'száraz, kérgevesztett erdeifenyő v. lucfenyő' < fi. *kelo* 'száraz fenyőszál'; lpS (J, F, G), N (Kr, P, Uts) **ráidá** 'kecskefűz' < fi. *raita* id.; ? lpN **suordna** 'kőris' < fi. *saarni* lpI **pilhej**^{TMÉ} ~ **pihlej**^{TMÉ} ~ **bilhajaš** 'berkenye' < fi. *pihlaja* id.; lpN **jálvi** szil(fa) < fi. *jalava* id. lpN **duordna** 'homoktövis' < fi. *tyrni* id

Vízi életmódra utaló növénynevek: lpN (Kt, Kr, P) **gorddet** 'iszapzsurló, tarkazsurló' < fi. *korte* id.; lpI **varegäadis** 'lápi (kicsiny) békabuzogány' < fi. *virankanto* 'pajzsika, közönséges édesgyökerű-páfrány; lpN (Suj) **vihte** 'békaszőlő' < fi. *vita* id.; lpN (Suj, Kt) **rád#** ~ **rädie** ~ **rágirassi** 'vidrafű' < fi. *raate* ~ *raake* id.; lpS (J, G), N (Kt, Kr, P), I, K(S) **lukti** ~ **lukta** 'sás, hólyagos sás' < fi. *luhta* 'sás, sásos vidék, füzes part, vizes part, ártér, rét'.

Egyéb növénynevek: lpN (Kt, Kr, P) **gielá** 'lapos korpafű; északi galaj' < fi. *kelta* 'sárga (szín); növénynev (pl. korpafű)'; lpN. **oritapper** 'gyepűrózsa, vadrózsa; töviskoszorú' < fi. *orjantappura* id.; lpN **ruvsu** 'rózsa' < fi. *ruusu* id. lpN (Kt, Kr, P), I **guhká** 'cickafark; ernyősvirágzatú növény' < fi. *kukka* 'virág'; lpN (Kr, P, Enon, Lg, Uts), K (Sev, Kld) **horbma** 'lúdhúrkéjú füzike, erdei füzike, hosszúlevelű lórom' < fi. v. karj. **horma** ~ **horsma** 'erdei füzike; réti legyezőfű'.

5.2.3. Orosz jövevényszavak

A Kola-félsziget az 1100-as években Novgorod fennhatósága alá került, de a lapp nyelvre gyakorolt közvetlen orosz hatás egészen az 1500-as évekig elég kicsi lehetett, akkor Petsamóban alapítottak egy kolostort. Tehát az oroszok nem őslakosok a vidéken, a keresztény hit terjesztésével kezdődtek az érintkezések. Az 1632-ben kötött szerződés értelmében Novgorodnak adóbehajtási joga volt a norvég–orosz közös területen egész a Lyngen–Skibotn vonalig, és pl. az inari lappok a svédek és a norvégok mellett az oroszoknak is fizettek adót. A kereskedelem is előmozdította a kapcsolatokat, és az árukkal együtt a szókölcsönzés is megkezdődött. Az orosz szavak kisebb hányada még a norvég-lappba és az inari lappba is eljutott (vö. Korhonen 1981: 52–53).

Orosz jövevényszavak – így növénynevek is – elsősorban a kolai és koltta lappban vannak: 17 orosz eredetű növénynévvel számolhatunk. Szemantikailag vizsgálva az adatokat, megállapítható, hogy egyetlen fanév sincs közöttük, vadon élő növények neveivel jószerivel nem is találkozhatunk. Úgy tűnik, a természetközeli életmódot folytató lappoknak nem volt szükségük a növénynévkinccs eme szegmensére. A növényneveken belül a nagyobb jelentéstani csoportok közé (éppen a már említett kereskedelem – és esetleg a földművelés – révén) elsősorban gyümölcs- és zöldségnevek, gabonafélék és más haszonnövények nevei tartoznak.

Gyümölcsnevek: lpK (Sev) **jabl** ~ **яблэк** 'alma' < or. *яблоко* id.; lpK (S, Sev, Kld) **oreh** 'dió' < or. *орех* id.; lpK (Sev) **gruza** 'körte' < or. *груша* id.; lpK (Sev, Im) **malin** 'málna' < or. *малина* id.

Zöldség- és fűszernevek: lpK (Sev, Nj) **käära**[^] 'borsó' < or. *горох* id.; lpK (Sev, T) **kapusta** 'káposzta' < or. *капуста* id.; lpK (Kld, T) **kartofel** 'burgonya' < or.

картофель id.; lpK (T) **ripe** 'tarlórépa, kerekrépa, fehérrépa' < or. *pena* takarmányrépa, id.; lpK (Sev) **pee'rec** 'bors' < or. *перец* id.

Gabonafélék nevei: lpK (S, Nj, Kld) **prááss** '(termesztett) köles' < or. *npoco* id.; lpK (S, Nj) **áá'ves** 'zab' < or. *овѣс* id.; lpK **šienne** 'búza' < or. *пишено* 'kölesszemek'.

Egyéb haszonnövénynevek: lpK (T) **lyjju** 'len' < or. *лѣн* id.; lpK (A) **trost** 'nád' < or. *трость* id.;

Egyéb növénynevek: lpN (Nes) **tuðkka** 'orvosi angyalgyökér' < or. *δυδικα* 'síp, nádsíp'; lpK (Kld, T) **mľöχχα** 'moha' < or. *μοχ* id.; lpK **čichau** 'zászpa' < or. *чихать* 'tüsszent, tüsszög'.

5.2.4. Nemzetközi szavak

Az egyes kultúrköröket, ország- sőt földrészhatárokat is átlépő, világnyelvekben is meglevő szavakat, amelyekben a művelődési viszonyok egymásra gyakorolt hatásai tükröződnek, nemzetközi szavaknak nevezzük. E szavak „szülőföldjét, átadóját alig lehet megállapítani, mert széles körű elterjedésük folytán több nyelv is számításba jöhet” (vö. Kiss Lajos 1966: 182, Vörös 1996: 20).

A nemzetközi szók a népek műveltségének közös voltáról tanúskodnak, e minősítés szóföldrajzi kategória. Átvitt értelemben etimológiai kategóriának is minősíthető, úgynevezett műveltségbeli nyelvrokonság (Kiss Lajos 1966: 188).

Az egyes nyelvekben élő változatok írásképe (olykor hangalakja is) és jelentése annyira közel áll egymáshoz, hogy azonosságuk könnyen bizonyítható. A szavaknak – így a növényneveknek is – hangalakjuk azonban igazodik a mindenkori átadó és átvevő nyelvekhez, tehát meg is változhat, jelentésük akár különböző irányban is fejlődhet tovább.

Tipikus hangváltozásokat írhatunk le, ha a lapp, a finn, a norvég és a svéd adatokat összevetjük. A nemzetközi eredetűnek minősített lapp nyelvű növénynevek származását egyértelműen megállapítani igencsak nehézkes, azaz a közvetítő nyelv azonosítása kérdéses, vitatható: a három nyelv (finn, svéd, norvég) egyaránt szóba jöhet. Azt sem lehet kizárni, hogy párhuzamos átvételek keletkeztek, egyszerre több nyelvből történt a szókölcsonzás, akár úgy is, hogy a különböző lapp nyelvjárásokba eltérő irányból érkeztek a jövevényszavak (pl. *sitron* – *sitrovdna*).

A nemzetközi növénynevek közül kiválasztottam néhányat: a lappban *-a*-ra végződnek, a finnben *-i*-re, a svédben és a norvégban a szó végén mássalhangzó (rendszerint *-n* áll).

lapp	finn	norvég	svéd	magyar
appelsiidna	appelsiini	appelsin	apelsin	'narancs'
aprikosa	aprikoosi	aprikos	aprikos	'őszibarack'
banána	banaani	banan	banan	'banán'

mandariina	mandariini	mandarin	mandarin	'mandarin'
rosmariidna	rosmariini	rosmarin	rosmarin	'rozmaring'
syr#na ~ syriidna	syreeni	syrin	syren	'orgona'
tulipána	tulppaani	tulipan	tulpan	'tulipán'

A táblázat adatainak analógiája szerint (is) megállapítható, hogy a lp *syriidna*, *sitrovdna* forma egészen biztosan finn átvétel, a *syr#na* alak pedig skandináv. Valószínűsíthető a svéd közvetítés. A lapp valamennyi adatot saját nyelvi struktúrája szerint alakította ki, melyben fontos szerep jutott az analógiának.

A lappban a legújabb átvételek, a legújabb növénynév-kölcsönzések maguk a nemzetközi szavak (vö. *avokádo*, *artišohka*, *ananas*). A tekintélyes mennyiség (legalább 50 adat) összefügg a globalizációval, minden nagyáruházban ugyanazokat a zöldségeket, gyümölcsöket, fűszereket lehet vásárolni. A szókincsnek ehhez a rétegéhez tartozó nevek nem a növények fáját jelölik, hanem magját, termését, gyümölcsét.

A nemzetközi szavak közt vannak igen régiiek is, pl. *fikon* ~ *viikanmuõrr* 'füge, fügefafa' megvan a lpD, lpS, lpI, lpN néhány pontján, már Lönnrot és Qvigstad közlik az adatot (vö. Bibliai növénynevek).

A nemzetközi szavak között vannak egészen újak, amelyek adatoltsága is minimális, pl. *avokádo*, *basilika*, *aprikosa* (vö. Vest, Jovvna-Ánde–Luukkonen, Marsa 1992: *Matkalle mukaan. Suomi–saame–suomi sanakirja*).

A nemzetközi szavak a növénynevek közt négy nagy szemantikai típust képviselnek.

1. Dísznövények, virágok: lp. **syr#na** ~ **syriidna** 'orgona'; lp. **orkid#a** 'orchidea'; lp. **tulipána** 'tulipán'; lp. **narsissa** 'nácisz'; lp. **hibiskus** 'hibiszkusz'; lp. **krysantēma** 'krizantém'.
2. Zöldségek: lp. **paprihkka** 'paprika'; lp. **seller** 'zeller'; lp. **saláhtta** 'saláta'; **aspárgus** 'spárga'; lp. **ingefeara** 'gyömbér'; lp. **sáfrán** 'sáfrány'; lp. **spenáht(t)a** ~ **spináht(t)a** 'spenót, paraj'; lp. **májja** ~ **maajse** 'kukorica'.
3. Fűszerek: lp. **basilika** 'bazzalikom'; lp. **timjam** 'kakukkfű'; lp. **rosmariidna** 'rozmaring'; lp. **mejram** 'majoránna'; lp. **kimman** 'kömény'.
4. Gyümölcsök: lp. **dádel** 'datolya'; lp. **mándel** 'mandula'; lp. **aprikosa** 'kajszibarack'; lp. **kiive** 'kivi'; lp. **čirsi** 'cseresznye'; lp. **banána** 'banán'.

Az alábbi gyümölcsök nevei voltak meg minimális szótári adatoltsággal (magyarul közlöm a neveket): *mandarin*, *citrom*, *datolya*, *kivi*, *füge*, *banán*, *avokádó*, *ananász*, *narancs*, *grépfrút*. A szótárakból – egyelőre – hiányoztak más, ismert egzotikus gyümölcsnevek: pl. *licsi*, *mangó*, *karambola* (= *csillaggyümölcs*), *pisztácia*, *kesu(dió)*, *kókusz(dió)*, *papaja* (= *dinnyefa*) stb.

5.2.5. Tükörszavak

„Az egyes nyelvek kapcsolatára nemcsak a jövevényszavak utalhatnak, hanem olyan szóképzési elemek is, amelyekből első látásra vagy hallásra aligha állítanánk, hogy nem egy-egy adott nyelv saját (eredeti vagy meghonosodott) szavai” (Gerstner 2003: 137). Az ebbe a csoportba tartozó szavak hangalakja és írásképe teljesen megfelel a lapp nyelv szóalkotási módjainak (elsősorban a szóösszetételnek), bár azok eredetileg egy másik (finn, norvég, svéd) nyelvben keletkeztek, és a tartalmukat mintegy lefordították lappra. A szóalkotás általában nem tudatos művelet, hanem a nyelv spontán eszközeihez tartozik. Mégis, leginkább az írók, a tudósok és a nyelvészek mesterségesen is létrehozhatnak új szavakat, ha tárgyuk, szakmájuk úgy kívánja.

Mesterséges szóalkotáskor a szóalkotásmód kiválasztása is többé-kevésbé tudatos: nyelvi-stilisztikai megfontolások, a jó hangzás, a célszerűség, az egyértelműség, a rövidsége törekvés meghatározza a nyelvi alakulatot: a szót vagy a kifejezést.

A tükörszó tehát olyan szókölcönzés, amikor az átvevő nyelv (jelen esetben a lapp) nem az idegen nyelvi (finn, norvég stb.) hangalakban veszi át a szót, hanem az átadó nyelvi tartalmát saját nyelvi elemeivel „tükrözteti vissza”, azaz szóról szóra lefordítja.

„Mivel a tükörszó megteremtésében az átadó és az átvevő nyelv speciális szóalkotó szerepe egyaránt érvényesül, a szóképzlet gyarapításának ez a módja átmeneti kategóriát alkot az idegen nyelvi elemek és a belső keletkezésű szavak között” (Benkő 1967: 305).

A lapp kételemű növénynevek kialakulására hatással voltak a növénynévi rendszerezésben előttük járó finn, svéd, norvég botanikai könyvek. Főleg a finn, másodsorban a két skandináv nyelv összetett növénynévi elemei tükröződnek a lapp kétrészes nevek elemeiben. A lapp *lottegälla* a finn *linnunkaali* átvétele, az *oravanmarja* a lappban *oar'rimuorji*. A finnből a lappba azért egyszerű „átvenni” a szavakat, mert részint etimológiailag összefüggnek, pl. fi. *orava* = lp. *oar'ri*; fi. *marja* = lp. *muorji*, részint jövevényszóként korábban átkerültek olyan szavak, amelyekkel később összetételeket alkothattak, pl. fi. *pelto* > lp. *bealdu*, vö. *bealdomádir* < fi. *peltomatara*. Az oarrimuorji-típusú növénynevek nem igazi tükörfordítások, a névadási szemlélet teljes azonossága felvetődhetne ugyan, ám aligha valószínű, hogy a finn vagy a skandináv nyelvvel megegyező, szóban forgó lapp növénynevek függetlenek idegen nyelvi társaiktól. Bizonyosság erre, hogy a lappok ismerik az anyaország nyelvét is, ha pedig maga a szótárkészítő keres pl. a finn növénynévnek lapp megfelelőt, segítik nyelvi ismeretei, a lapp nyelv belső rendszerének megfelelő, annak szókincsére nem ráerőltetett, mesterkélt neveket ad, konzultál magukkal a lappokkal, de botanikusokkal is. A latin kettős név is hatással lehet az elnevezések kialakulásában, esetleg egyezésekben is.

A tükörfordítás esetei: teljes és részleges tükörfordítás, képzéses vagy egyszerű tükörszó (Gerstner 2003: 138).

Teljes tükörfordítás: az indukáló és az indukált 100%-osan megfelel egymásnak, vö. ném. *Sturmmöwe* > m. *viharsirály* (Kiss Jenő 1984: 29), ném. *Schwanengesang* > m. *hattyúdal* (Gerstner 2003: 138).

A tükörfordítások leggyakoribb és legtipikusabb esetét a következő példákkal mutatom be: **biikaskahpi:** *biika* 'tüske' + *skahpi* 'berkenye' < fi. *orapihlaja*: *ora* = *biika* + *pihlaja* = *skahpi*; **bursarássi:** *bursa* 'pénztárca' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény' < fi. *pieni laukku* ~ *kukkarohainä*: *kukkaro* = *bursa* + *heinä* 'fű, széna'; **muohtacivzza:** *muohta* 'hó' + *civzza* 'fanyar, keserű' < fi. *tunturikatkerro* ~ *lumikatkerro*: *lumi* = *muohta* + *katkerro* = *civzza*; **gottesáhpal:** *gotte* (gen.) 'vad rénszarvas' + *sáhpal* 'kaszanyügbükköny' < fi. *peuranvirna*: *peura* = *goddi* + *virna* = *sáhpal*. Az előtag a lappban és a finnben egyaránt genitivusban áll; **ēhtemassiedga:** *ēhtemas* 'hamvas áfonya' + *siedga* 'fűz' < *joulukkapaju*: *juolukka* = *ēhtemas* + *paju* = *siedga*; **alitnarti:** *alit* 'kék' + *narti* 'kötörőfű' < fi. *sinirikko*: *sini(nen)* = *alit* + *rikko* = *narti*; **duiskkaniehti:** *duiskka* 'német' + *niehti* 'mogyoró' < fi. *saksanpäkinä*: *saksa* = *duiskka* + *päkinä* = *niehti*; **vuoktaguodja:** *vuokta* 'hajszál' + *guodja* 'sás' < fi. *hapsisara*: *hapsi* = *vuokta* + *sara* = *guodja*; **beaivvašlieđdi:** *beaivvaš* 'napocska' + *lieđdi* 'virág' < fi. *auringonkukka*: *aurinko* = *beaivvi* + *kukka* = *lieđdi*; **gierdolieđdi:** *gierdu* 'karika, kör, gyűrű' + *lieđdi* 'virág' < *kehäkukka*.

A tükörfordításhoz tartoznak még az olyan növénynevek, amelyeknek természet, valódi, közönséges stb jelzője van (vö. Vörös 1996: 23): **gilvvaēppelmuorra:** *gilvva* 'abrák, takarmány' + *ēppel* 'alma' + *muorra* 'fa' < fi. *tarhaomenapuu*: *tarha* = kert (a *gilvva* lp. előtag arra utal, hogy természet és / vagy kerti növény) + *omenapuu* = *eppelmuorra*; **gilvvasáhpal:** *gilvva* 'abrák, takarmány' + *sáhpal* 'kaszanyügbükköny' < fi. *rehuvirna*: *rehu* = *gilvva* + *virna* = *sáhpal*.

A részleges tükörfordítás egyik eleme megmarad idegen, vö. ném. *Amokläufer* > m. *ámokfutó*, *Zibetkatze* > *cibetmacska* (Gerstner: i. h.), *Litchipflaume* > *licsiszilva* (Vörös 1996: 25). Ilyen a lappban a **láglerlasta** < sv. *lagerblad*, vö. *blad* = *lasta*; **gumpemuorji:** *gumpe* 'farkas' + *muorji* 'bogyó' < *sudenmarja*: *susi* = *gumpe* (genitivusban) + *marja* = *muorji*; **gollenarti:** *gol'li* 'arany' + *narti* 'kötörőfű' < sv. *gullbräcka*: *gull* = *gol'li* + *bräcka* = *narti*; **giegalieđdi:** *giega* (a *giehka* genitivusa.) 'kakukk' + *lieđdi* 'virág' < fi. *käenkukka*: *käki* (gen. *käen*) = *giega* + *kukka* = *lieđdi*.

A következő példák körültekintésre intenek: lp. **álssetluovvar** a fi. *alsikeapila* részleges fordítása lehetne, de a svéd *alsikeklöver* ezt megkérdőjelezi, ugyanis a lp. *luovvar* feltehetőleg skandináv jövevényszó, vö. no. *kløver*, sv. *klöver*. Valószínűbb a svéd származás az előtag jelentése miatt. Gyakorlatilag az előtag mindhárom nyelvben (lapp, finn, svéd) ugyanaz, ugyanis az *alsikeapila*, *alsikeklöver* nevű növényt az uplandi *Alsike* megyéről nevezték el. A növény termesztése Közép-Svédországban kezdődött néhány száz évvel ezelőtt, de csak az 1800-as évek végén a marhatartás igényelte szénatermelés kezdetén terjedt el a növény termesztése Európában és Amerikában. A magyarul *korcs here* vagy *svéd here* az egyetlen jelentős haszonnövény, amelynek a

termesztése az északi országokban kezdődött (vö. Vuokko 1994: 1/ 230–31). Nem mindig lehet közelebről meghatározni az átadó nyelvet, a fentebbi svéd példák névadása ugyanaz, mint a finn: *gullbräcka* = *kultarikko*; *lagerlasta* = *laakerinlehti*; a lp. **skirebiel'lu** előtagja a norvég *skjære* jövevényszó, a norvég növénynév viszont *englokke*, melynek előtagja a 'mező' jelentésű *eng*, a finn teljes tükörfordítású adatnak felel meg: *harakankello*: *harakka* = *skire*; *kello* = *biel'lu*.

A képzéses tükörszó idegen mintája valamilyen képzett szó (vö. lat. *materia* < *mater* + képző ~ m. *anyag* < *anya* + képző), talán ilyen szerkezetű a lp. **boaldálas**, benne a *-las* képző, hatással lehet rá a finn *rautanokkonen* 'apró csalán' *-nen* képzője; lp. **gaskalás**, benne a *-las* képző, vö. fi *iso nokkonen* 'nagy csalán'.

Közelebről nem határozható meg az átadó nyelv: **duottarbusságeahpil**: *duottar* 'tarhegy' + *bussá* 'macska' + *geahpil* 'talp, mancs' < no. *fjellkattefot*; sv. *fjällkattfot*; fi. *tunturikissankäpälä* 'alpesi macskatalp'; **monnešaddu**: *monne* 'tojás' + *šaddu* 'növény, gyümölcs, termés' < sv. *äggplanta*; no. *eggfrukt*; az előtag a finnel rokon, vö. *muna*; **jassanarti**: *jassa* 'maradék hó' + *narti* 'kötőrőfű' < fi. *lumirikko*; sv. *snöbräcka*; **nástenárti** 'csillagos kötőrőfű' < fi. *tähtirikko*; sv. *stjärnbräcka*; **báktelukti**: *bákti* 'szikla' + *lukti* 'sás' < fi. *kalliosara*; sv., no. *klippstarr*, vö. sv. *klippa*, no. *klippe* = *kallio* 'szikla'; *starr* = *sara* 'sás'.

5.2.6. Bibliai növénynevek

Ez a fejezet azokat a növényneveket gyűjti egybe, amelyek nem a lappföldi előfordulásuk miatt kerültek be a szótárakba. Nem is feltétlenül a mai nemzetközi szavak csoportjába tartoznak, mint az egzotikus növények (gyümölcsök, virágok, fűszerek), annál jóval régebbiek. További kutatások feladata lehet a Biblia lefordított fejezeteinek (pl. Máté evangéliumának) feldolgozása. A vizsgálódások közepette növény- és állatnevekkel is találkozhatunk.

A Bibliában előforduló, de Lappföldön nem honos növények nevét átveszi a lapp nyelv, ebben az esetben ismert lesz egy lexéma, de amit jelöl, a denotátum viszont nem. Történhet másképpen is: a lappföldi flórához nem tartozó növénynevet egy másik növénynévvel helyettesítik.

E fejezet létrejöttének alapgondolatát Nielsentől merítettem, aki utal a Bibliára (vö. *bastilislátnjá*). Összegyűjtöttem néhány olyan növénynevet, amelynek egészen biztosan szakrális háttere, biblikus kultúrtörténeti vonatkozásai vannak. Az adatok alfabetikus rendben állnak, elsősorban a norvég-lappból adathatók (8 név), csekélyebb számban (2) a kolttalappból. A kilenc növénynévből három nemzetközi elnevezés.

bastilis|látnjá 'gyepűrózsa, csipkerózsa'. A kétrészes név: *bastilis* 'szűrős, tövises' + *látnjá* 'fiatal nyírfa, fenyő' jelentésben fordul elő. A csipkerózsa bokra, azaz a

csipkebokor jelentésben fordul elő, a szúrós, tövises bokorra utal a no. *torn(ebusk)*, ang. *thorn(-bush)* adat is (vö. N I: 145). A Bibliában Isten jelenlétének, az isteni kinyilatkoztatásnak a szimbóluma: az Úr égő csipkebokor képében jelenik meg Mózesnek. „Go njealljelot jagi ledje vássán, de engel almmustuvai sutnje Sinaivári meahcis buolli bastilislánjá dollanjuokčamiin” (Ahpel 7, 30). [És negyven esztendő elteltével megjelenék néki a Sinai hegy pusztájában az Úrnak angyala csipkebokornak tüzes lángjában.] Apostolok cselekedetei 7, 30. Szimbtár 99, KML 63–64; Friis 61–62, NI: 145, SI 27, SIB 390

bálbma ~ **bálbma|muorra** ’pálma(fa)’. Az ókeresztény művészetben életfaként jelenik meg a Paradicsomban. Jelenti Krisztus és a vértanúk örökre szóló győzelmét. Jézus Jeruzsálemben földre terített pálmaágakon vonul be. Bevonulásakor pálmaággal köszöntik. Húsvét előtt egy héttel ez a pálma- vagy virágvasárnap. Az élet fáját gyakran pálmának, később szőlőtőnek ábrázolták. Európában a fűz helyettesíti, a fűz barkája. KML 91, 257; Friis 538, QN 100, N III: 220, SI 30, 348, SIB 397 | SKES 477, NEO 482, SEO 560, SSA 2: 303

fiikon ~ **viikan|muõrr** ’füge(fa)’. A teremtéstörténetben a bűnbeeséssel kapcsolatban megtudjuk, hogy Ádám és Éva fügefaleveleket fűztek össze, és „kötényt” csináltak maguknak, hogy ne legyenek meztelenek. Ezért a tudás fáját már az ókeresztény művészetben fügefának ábrázolták. Később egyre gyakoribb ebben az összefüggésben az almafa. Máté evangéliuma szerint Jézus Jeruzsálemben tartva meglátott egy fügefát, amelyen nem talált gyümölcsöt, csak levelet, ezért megátkozta. Ez a kiszáradt fügefa Izrael terméketlen és ezért megbüntetett népét jelképezi, a Messiásban nem hívöket. „Mo fiikonmuorra sáhtii ástat nu fargga?” (Mt 21, 20) [Hogyan száradt el a fügefa oly hirtelen?] (Máté Evangélioma) Szimblex 124, KML 91, 102; Lön 222, QN 151, WLPChr 73, MosSI 137, SIMos 147, SI 143, SIB 529, VestLuuk 135 | VörEgz 84–86

gáskalas ’bogáncs’. A passióval kapcsolatban a tövis a szenvedésre és a töviskoronára utal. Jézus példabeszédében az elvetett magok egy részét a szúrós bogáncs elfojtja. KML 306; WLPChr 76, QL 97., N II: 61, Lukk 67, SI 159, SIB 379

gordni|gippo ’szárba szökkent gabona’. A kételemű név: *gordni* ’rozs, gabona’ + *gippo* ’fürt, kalász’. A gabona északon a rozsot jelentheti. A kalász a keresztény szimbolikában a feltámadott Krisztusra, az utolsó vacsora kenyérére vonatkoztatva az oltáriszentséget jelképezi. Az Újtestamentumban Jézus példázatában: elvetett, elpusztuló gabonamag, mely majd új, termékeny életre kel, Isten országa. Az Énekek éneke liliomokkal körberakott búzarakásnak mondja a menyasszonyt, a német misztika ezt a képet a Szűzanyával hozta kapcsolatba. Ebben az értelemben Máriát szent

búzamezőnek tekintették, amely vetés nélkül termést hozott, ti. Krisztust, az élet kenyérét teremtette. Szimbtár 167, KML 161–162; N II: 115

lilljá ~ liljá 'liliom'. „A mezők lilioma” Jézusnak a hegyi beszédben elmondott példázata a megkérdőjelezhetetlen isteni gondviselés jelképe. Gábrriel arkangyal liliomot tart a kezében. Paradicsomi virág, Krisztusnak, a világ világosságának jelképe. A fehér liliom a tisztaság jelképe. Szimblex 245–246, KML 206; Friis 384, WLpChr 93, N II: 529, SI 262 | AEW 356, NEO 379, SEO 409

ori|tapper '1. tüskés bokor; gyepúrózsa, csipkerózsa, 2. töviskoszorú'. A finn *orjantappura* szó alapján a Krisztus fejére rakott koszorúról lehet szó. A második jelentésben használatos. QL 226., SKPS 2: 367

viidne|muorji 'szőlő(fürt)', a finn *viinimarja* szó hathatott a lapp növénynévre. Kétrészes név: *viidni ~ viidna* 'bor, pálinka' + *muorji* 'bogyó'. Már Qvigstadnál előfordul, s mint tudjuk, Lappföldön nem érik be a szőlő. A szőlő szakrális tartalma nyilvánvaló. A keresztet és az életfát is szokás szőlőtőként ábrázolni. A bor a szőlő „vére”, melyet gyakran szimbolikus kapcsolatba hoztak a vérrel. A kenyér és a bor (gabonából és szőlőből) Krisztus teste és vére. „Mun lean duohta viidnemuorra.” (Jn 15, 1–11) [Én vagyok az igazi szőlőtő.] (János evangyélioma 15, 1–11) Szimbtár 57; WLpChr 122, QL 337., SI 474, SIB 440, 529, VestLuuk 141

vuōjj|muōrr 'olajfa'. Kolttalapp adat: *vuōjj* 'vaj, zsír, olaj' + *muōrr* 'fa'. Az ősidőktől fogva tisztelt olajfa a keresztény művészetben mint örökzöld fa az örök életet jelképezi. Az Ószövetségben az olajfák az áldás, a kegyelem, a bölcsesség és az Istenbe vetett bizalom jeleként szerepelnek. Az özönvíz után egy galamb olajágot hoz Noé bárkájára annak jeléül, hogy a föld ismét lakható. Jákob, miután mennyei létráról álmodott, megkente Bétél követét olajjal. A Messiás szó jelentése felkent. KML 249; MosSI 143, SIMos 156

5.3. Belső keletkezésű szavak

5.3.1. A belső keletkezésű kételemű növénynevek szerkezetéről

Ha a növénynevek alaki szerkezete módosul, szerkezeti változásnak nevezzük. A névalakulásnak ebben a típusában egy már meglevő névalakot tekintünk kiindulási alapnak. Ezek a névalakok fejlődésük során vagy hosszabbak vagy rövidebbek lehetnek, bővülnek egy-egy magyarázó, értelmesítő utótaggal, és akkor nagyobb terjedelműek lesznek, vagy az előtag magára vonja, mintegy magába olvasztja az általában magasabb rendű növénynévi utótag jelentését és akkor az utótagra mint nyelvi jelre nincs is szükség. Megfigyelhető a párhuzamos névadás jelensége, egymás mellett léteznek egyelemű és kételemű adatok, azaz az egyik nyelvjárásban egyrészes a név, a másikban kétrészes. Természetes fejlemény, hogy az egyik tag elhagyásával a másik tag önállósul úgy, hogy megőrzi az összetétel teljes jelentését. Ilyen a magyarban az *akácfa*, *nyírfa* > *akác*, *nyír* tautologikus szűküléses szinekdoché, illetve a *fa* utótag elhagyásával, elvonásával – különösen a gyümölcsfákra igaz ez – az önállóvá vált előtag kettős jelentést kapott: 1. '*fa*'; 2. '*gyümölcs(e)*'. Hagyományosan (szó)elvonásnak nevezik, de nevezhetjük névrésznyi névcsökkenésnek, vagyis **ellipszis**nek is. A névalakok nagyobb vagy kisebb terjedelme a lapp növénynevekben elsősorban a névrészek szintjén történt meg, a névelemek szintjén történt változás elenyésző. A névelemnyi névcsökkenés, azaz a **redukció** a következő növénynevekben mutatkozik meg: az azonos vagy hasonló hangok vagy szótagok egyszerejtése, a haplológia következtében lesz a tragikokomikusból > tragikomikus, a gazdaasszonyból > gazdasszony; a lappban pl. *rivg|oaivvi*: *rivgu* 'nem lapp nő' + *oaivvi* 'fej'; *aláš|hái|suoidni*: *aláš* 'csúcs, hát, tető' + *hái* 'szag, illat' + *suoidni* 'fű, sás', a *hái* kialakulására 1. a *hádja* fokváltakozott töve a *hája*, és az *-a* lekopott; 2. a finn *haisu* 'rossz szag, bűz' szó második szótagja lekopott, vö. *hái|suoidni* ~ *háiso|suoidni*; 3. a finn *haju* 'illat, szag' szóvégi magánhangzója kopott le; *diep'p|oai('ve)|rasse*: *diehppi* 'bojt, rojt, füzéres fűrtvirágzat' + *oai* 'fej' + *rassi* 'virág, virágos növény'. A név azért is érdekes, mert az előtagban két helyen is történhetett redukció. A névrésznyi névcsökkenésre, az ellipszisre példa: *nyír* '*sotnji*' ~ '*sotnje|soahki*', törpe *nyír* '*snarraa*' ~ '*snarruo|soahki*'. A névrészek szintjén **kiegészülés**re is akad példa: a *njuohco* uráli kori szó, a *suoidni* a közlapp korban kölcsönzött a baltiból, akkor ezt szükségképpen későbbi fejleménynek tekinthetjük, vö. *guodja* ~ *guodja|suoidni*. Egyelemű névként finnugor kori adat.

A kétrészes nevek alaptagja, azaz determinánsa általában növényt jelentő szó, bővítménye a legkülönbözőbb szemantikai kategóriákba sorolható. A leggyakrabban előforduló elemek: *muorji* 'bogyó', *suoidni* 'fű, sás', *rassi* 'virág, virágos növény', *muorra* 'fa'. Az összetételi előtagok között tipikus jelenség az, hogy *-e*-re vagy *-o*-ra végződnek, ilyenkor *i* > *e* és *u* > *o* hangváltozás történik. Egyelemű névként és utótagként *-i* és *-u* a végződése: *bađvi* > *bađve|rassi*; *rassi* > *rásse|lávki*; *báddi* > *bádde|muorji*; *bákti* > *bákte|gáiski*; *bákte|lukti*; *beaivi* > *beaive|čalbmi*; *bohcci* > *bohce|jeagil*; *bohce|rassi*; *bohce|suoidni*; *bohce|šaddu*; *botnji* > *botnje|miestta*;

čáhci > čáhce|guossa; čáhce|lukti; čáhce|melona; bullji > bullje|lasta; diehppi > diehppe|rássi; dihkki > dihkke|rássi; duvdni > duvdne|rássi, gáddi > gádde|juopmu, gádde|ruosta; gádde|ruvsu; gádde|suoidni, gádde|vitku; geassi > geasse|gurbbet, gieddi > giedde|civzza; giedde|hilsku; giedde|juopmu; giedde|mádir; giedde|muorji; giedde|siedga, giedde|sitnu; giedde|vihti; jávri > jávre|lieddi; jeaggi > jeagge|beahci; jeagge|boska; jeagge|čoalči; jeagge|guohca; jeagge|hilsku; jeagge|horbmá; jeagge|muorji; jeagge|narti; jeagge|sáhpal; lieddi > liedde|gálla; násti > náste|lieddi; náste|narti; boallu > boallo|gálla; boallo|oaivi; boallo|rássi; báidnu > báidno|rássi; bealdu > bealdo|biššan; bealdo|fiski; bealdo|gálla; bealdo|jeađjá; bealdo|mádir; bealdo|vajálgeahtesnásti; nállu > nállu|jeagil; opmu > opmo|rásáš; riddu > riddo|mádir; rohtu > rohto|hilsku; rohto|horbmá; rohto|jeađjá; rohto|mádir; rohto|suoidni; rohto|vajálgeahtesnásti; ruvdu > ruvdo|rássi; ruvsu > ruvso|gálla;

Az előtag általában nominativusban vagy genitivusban áll.

Példák a nominativusos formára: boallo|rássi; bursa|rássi; cuoppo|rássi; čakča|mielkerássi; deagga|fiskesloppan; dáige|jierit; duottar|bussageahpil; duottar|hávvar; duottar|horbmá; duottar|leavvedolgi; duottar|sáhpal; geasse|gurbbet; gidđa|boallu; gilvva|sáhpal; goahcce|muorra; goddebeallje|rássi; guolbba|čoalči; guolbba|gorddet; guolbba|juopmu; guolbba|mielkerássi; guossa|rássi; hádja|gáiski; hádja|hearta; hádja|rássi; jassa|narti ~ jassa|nárti; jámeš|biellu; jávre|lieddi; jeagge|beahci; jeagge|hilsku; jeagge|horbmá; jeagge|mádir; jijjebiejjie|blummaa; johka|hávvar; juovka|lukti; juovva|gáiski; krumma|muörje; lasta|rássi; lávžža|muorji < lávža; matta|lemma; meahcce|luovvar; mearra|dárrá; mihcamár|rássi; monne|šaddu; moarse|rássi; oaive|gálla; nođđo|gálla;

Nominativus és genitivus egyaránt lehet: eana(n)|muorji; eana(n)|niehtti.

Accusativus–genitivusban (gyakorlatilag birtokos eset) álló előtagok: ádjá|boska < áddjá; áhká|rás < áhkká; bahken|hingse < bahke; bealhtoen|muerjie < bealhtoe; bieger|muörjie < bieger; bohccoburhvie < boazu; bohkárássi < bohkká; čuotnját|rássi; čuotnját|suoidni < čuonjá; gáicca|muorji < gáica; giega|lieddi < giehka; guovžža|boska; guovžža|lasta < guovža; laanden|muörjie < laande; olbmo|rássi < olmmoš; stálo|bárggeš; stálu|bursa < stállu; svaalen|njoektjeme < svaale; vándádivga < vánddis; guorgga|juopmu < guorga

genitivusi csonka tő: beatnatboska; beatnatgiel dá; beatnat|miestta; beatnat|muorji; beatnat|rávra < beana;

possessivusi -n: áhččán|boska < áhčči; áhččá|rássi < áhčči (-n lekopásával).

5.3.2. Összetett szavak

Az egyszavas növénynevek elemzésében az etimont kell vizsgálni, a szó elemeire, tövére, eredetére keresve a választ. A szóalkotással vagy szószerkezetté válással létrejött elnevezésekben inkább a névhasználat oka, a névadás szemlélete az érdekes és fontos, miért éppen így nevezték el az adott növényt. A lapp növénynevek – hagyományos szerkezeti kategóriákkal bemutatva őket, ahogy az adattári részben is tárgyalom – szinte kizárólag összetétellel és többszörös összetétellel alakulnak, emellett csekélyebb mértékben a kiegészülés, az ellipsis és képzés figyelhető meg, vö. előző fejezet.

A kételemű nevek vizsgálatakor megállapítható, hogy az utótagok túlnyomó része növényt jelentő szó: *fa, virág, fű, bokor, bogyó* stb. Az előtag is jelenthet növényt vagy növényi részt.

I. Előtagok

Növénynévi előtagok

őszirózsa '**áster**': *ásteršattut* 'őszirózsafélék'; nyír '**beas'si**': *beas'simuorra* 'nyírfá'; bors '**bihppor**': *bihporruohtas* 'torma'; angyalgyökér '**boska**': *boskalávki* 'póréhagyma'; burgonya '**bullere**': *bullerenblenie* 'burgonya (növény); csarab, erika, hanga, vessző, hajtás '**daņas**': *daņasruvso* 'lappföldi havasszépe'; **daņasiedga** 'fásodó fűz'; *taņasmuörji* 'varjúbogyó' hamvas áfonya '**#htemas**': *#htemassiedga* 'kukojszafűz'; **gálla** 'káposzta, burgonya, répa szárai, levelei; mocsári gólyahír, martilapu': *gállajeađjá* 'szelíd csorbóka'; *gállaruohtas* 'karórépa'; [kérgétől megfosztott, még élő, kemény, lombos fa, főleg nyír] '**gálva**': *gálvagordet* 'mezei zsurló'; vetés, elvetett gabona '**gilvva**': *gilvvakrássa* 'kerti zsázsa'; *gilvasáhpal* 'takarmánybükköny'; *gilvva#ppelmuorra* 'nemes alma' iszapzsurló, tarkazsurló '**gorddet**': *gordesuoidni* 'zsurló'; rozs, takarmány '**gordni**': *gordnegip'po* 'szárba szökent gabona'; *gordnešaddu* 'gabonanövény'; sás, gyapjúsás '**guodja**': *guodjasuoidni* 'sárga sás'; lucfenyő '**guossa**': *guossarássi* 'erdei zsurló; fenyérmirtusz; vízi-lófark (vízifenyőke); **kuosatj**: *kuosatjrássi* 'erdei füzike'; kender '**hamppa**': *hampparássi* 'kender'; bokor, cserje, csarab, lágyszárú növény '**h'ñse**': *h'ñsenmuörjeh* 'varjúbogyó'; köles '**hirsá**': *hirsagordni* 'termesztett köles'; nőszirm ' **éris**': *érisšattut* 'nőszirmfélék'; fiatal nyírfá v. erdeifenyő '**labnja** ? **latnja**: *labnjarássi* 'erdei gólyaorr'; hagyma '**lávki**': *lávkeoaivi* 'hagyma(fej); virág '**lieddi**': *lieddidañas* 'lappcserje'; **lieddigállá** 'karfiol'; *lieddirássi* 'mocsári gólyahír'; sárga vízitök '**luubbašk ~ loppan**': *lohppanšattut* 'tündérrózsfélék'; zombéksás '**miekta**': *miektaguodja*: 'fekete sás'; *miektarássi* 'fekete sás'; fa '**muorra**': *muorraguodja*: sás; zuzmó '**naaluó**': *naaluobürhvie* "'hüvelyknyi bokroszuzmó"; kötörőfű '**narti**': *nartešattut* 'kötörőfűfélék'; sás '**njeahcet**'= *njeahcetsuoidni*; *njeahcetjiekta* 'gyepes sás, szittyó'; juhcsenkesz '**njeavdi**'= *njeavdesuoidni*; pálma '**palma**' = *pálbmamuurra*; porcsin '**portuláhkka**': *portuláhkkašattut* 'porcsinfélék'; lágyszárú virágos növény '**rássi**': *rássalávki* 'metélőhagyma'; rezedá '**reseda**': *resedašattut* 'rezedafélék'; rozs

'**rohka** ~ **rogaš**: *rohkarássi* 'kék búzavirág'; rózsza '**ruvsu**': *ruvsogálla* 'bimbós kel'; fenyőfa, haszonfenyő '**sáđgin**: *sáđginbeahcci* 'karcú fenyőfa'; bükköny '**sáhpal**': *sáhpalrássi* 'kaszanyügbükköny'; kígyófü 'sálttos': *sálttosšattut* 'kígyófüfélék'; moha '**seytil**': *seytiljääyvil* 'valamilyen zuzmó'; szittyó '**s#liddet**': *s#liddetrássi* 'cérnaszálú szittyó'; nyír '**siedga**': *siedgaskierri* 'lapp fűz'; csőrös sás '**sjlaavdje**' = *sjlaavdjesuoidni*; izlandizuzmó '**skaaldje**': *skaaldjebürfie* 'rénszarvaszuzmó'; törpe nyír '**snarruo**' *snarruosoahki*; bibircses nyír '**sotnji**' = *sotnisoahki*; gomba '**spábba**': *spábbarássi* 'zergeboglár'; fű, széna sásféle '**suoidni**': *suoidnelukti* 'sárga sás'; *suoidniruhtarássi* 'nagy (nagyvirágú) kakascímer'; *suoidnevihti* 'fülevelű békaszőlő'; barnamoszat '**šleanca**': *šleancasuoidni* 'barnamoszat, tavi fű'; erdeifenyő '**šošna**' = *šošnabiehttse*; tamariskusz '**tamariska**': *tamariskašattut* 'tamariskafélék'; angyalgyökér '**tjindjie**': *tjindjebatske* ~ *tjindjebaktje* 'angyalgyökér, sás'.

Növényrésznév-elótagok

hüvely, tok, héj '**bađvi**': *bađverássi* 'palástfű'; *bađvešaddu* 'hüvelyes növény'; **vista**: *vistarássi* 'csörgő kakascímer' nyírhéj, nyírfakéreg '**beas'si**': *beas'segatna* [nyírkérgen növő zuzmó]; túske '**biika**': *biikaskahpi* 'galagonya', cső, szár, csöves növény '**bipo**': *biporasek* 'csöves növény; keserű gyökerű növény'; **bocce**: *boccerássi* 'valamilyen fű'; *boccesuoidni* [üreges szárú fűfajta]; *bohcejegil* 'tölcséres zuzmó, gömbös bokroszuzmó'; *bohcešaddu* '[valamilyen csöves növény, üreges szárú növény]; görcs, bog, csomó '**čuolbma**': *čuolbmamuorra* 'lonc, ükörkelonc, [csomoros fa]; bojt, rojt, bóbita, buga, füzéres virágzat '**diehppi**': *diehpepegálla* 'karfiol'; *diehpejeagil* 'alpesi bokroszuzmó'; *diehpeoaivirási* [bojtos fejű fű], *diehpperássi* 'zergeboglár'; tülevel, fenyőtű '**dürrie**': *dürriebürhvie* 'rénszarvaszuzmó'; **goahcci**: *goahcemuorra* 'tülevelű fa'; fűnemű- v. gabonanövény virágrésze; murvalevél '**helve**': *helvesuoidni* 'zilált kásafű; nádtippán ; Linné-cserje; közönséges aranyvessző'; kéreg '**garra**': *garrasinut* 'csenkesz'; mézga, növényi nedv '**hibmie**': *hibmiemuore* 'zelnice(meggy); levél '**lasta**': *lastamuorra* 'lombos fa'; *lastarássi* 'hófehérlevelű aszat; ? erdei gólyaorr'; méreg '**mirkko**': *mirkkorássi* [mérgező fű]; szár, szalmaszál, gabonaszár '**oalga**': *oalgasuoidni* 'nádtippán'; lombos fa vesszője '**olaš**': *olašdaņas* 'mocsári molyűző'; *olašrássi* 'mocsári molyűző'; *olžvueivv* 'tőzegrozmaring'; olaj '**olju**': *oljomuorra* 'olajfa'; **vuōjj**: *vuōjjmuōrr* 'olajfa'; pálmaág '**palmarisse**': *palmarissesohi* '[finom, lecsüngő ágú nyír]; hántolt szem, dara, gríz '**rievdni**': *rievdneguodja* 'hólyagos sás'; buzogány '**šlubbo**': *šlubborássi* 'gyékény'; káka, szittyó, kötél, rost, szál '**taive**': *taivemuōrji* 'kövi szeder'; barka, lombos fa, sásfélék virágzata '**upmol**': *upmolguodja* 'szürkés sás'; *upmolsuoidni* 'keskenylevelű gyapjúsás'; fa gyökere '**veaddi**': *veaddemuōrji* 'kövi szeder'; *veāddaagraasie* ? 'kövi szeder'; vaj, zsír, olaj '**vuodja**': *vuodjalasta* 'lápi (mocsári) hízóka; *vuodjarássi* 'pongyola pitypang'; forgács, murvalevél, toklász '**vuolahas**': *vuolahasrássi* 'mezei perjeszittyó'; ér, ín, érfonal '**suotna**': *suotnabáidni* 'hosszúlevelű veronika'; túske '**biika**': *biikaskahpi* 'galagonya'.

Illat, szag **'(h)aisso'**: *(h)aisso* (Pl.) 'illatos borjúpázsit; „északi” szentperje; közönséges cickafark; gyöngyvessző'; **hádja**: *hádjagáiski* 'illatos pajzsika'; *hádjahearta* 'szagos lednek'; *hádjarássi* 'réti legyezőfű; illatos borjúpázsit, „északi szentperje”, közönséges cickafark; gyöngyvessző'; **'háisu'**: *háisuoidni* ~ *háisosuoidni* 'illatos szentperje; déli szentperje; illatos borjúpázsit; menta; szag, illat **evsa**: *evsisüöine* [illatos fű]; vizeletszag **'kuonna'**: *kuonnamuorje* 'törpe (svéd) som'.

Állatnévi előtagok

Mintegy 130 összetett növénynév előtagja valamilyen állatnév. A legáltalánosabb két nagy csoportját az emlősök (70 feletti adattal) és a madarak (40 feletti adattal) alkotják.

Emlősök

ló **'heastta'**: *heasttagazarássi* 'lókörömfű'(vö. testrészek); *heasttarássi* 'kaszanyűgbükköny'; *heasttaseaibi* 'vízi-lófark'; *heastasarre* 'hamvas áfonya'; **heavuš** ~ **h#hpos** ~ **heäppaž**: *h#hpossuoidni* 'erdei zsurló'; *h#hposteäppu* 'barnamoszat'; *heäppažkaura* 'zab'; *heäppažoves* 'zab'.

„Az állatneves analitikus metaforák sorában a háziállatokéval képzetek közt a ló-előtagúak mellett feltűnő a kutya- jelzői előtaggal alakult összetételek gyakorisága. A zoomorf metaforák *eb-* (vagy *kutya-*) előtagja a jelölt növény használhatatlanságának, élvezhetetlenségének, csúnyaságának vagy éppen mérgező voltának, egyéb rossz tulajdonságának a kifejezője. Az ilyen összetételek – gyakran az utótaggal jelölt növényvel szemben – vadon termő, értéktelen, hitvány fajokat jelölnek. A névadási szemlélet háttere tehát leggyakrabban az, hogy az ilyen elnevezésekkel jelölt növények az ember, a névadó közösség számára értéktelenek, hasznavehetetlenek, sőt jelenlétük nemkívánatos. Gyomokat, mérgező növényeket, csekély élvezeti értékű gyümölcsöket hívnak így. Az előtag megkülönböztető jelző: az utótag jelölte megbecsült, hasznos növényvel szemben az ilyen összetétel vadon termő, hitvány fajok elnevezése; pl. *szőlő* ~ *ebszőlő*, *székfű* ~ *ebszékfű*, *cseresznye* ~ *kutyacseresznye* stb. De utalhat az előtag arra is, hogy az állat számára fontos gyógyszer, vagy éppen ellenkezőleg, egészségére komoly veszélyt jelentő mérgező növényfaj” (Rácz 2001: 419). Az emlős állatot jelentő előtagú kételemű lappföldi növénynevek közt a leggyakoribb – tucatnál is több – a *kutya* **'beana'**: *beatnatboska* 'erdei turbolya'; *beatnatdanas* 'törpe som'; *beatnagagarvvenak* (Pl.) 'erdei turbolya'; *beatnatgielá* 'kapcsos korpafű'; *beatnatjokŋa* 1. svéd som, 2. havasi medveszőlő, 3. hamvas áfonya, 4. [piros bogójú törpebokor, melynek termése nagyobb a vörösáfonya bogójánál, és nem fogyasztható, élvezhetetlen, kisebb, mint a vörösáfonya bogója, és kacson/indán ül]; *beatnatjuomut* (Pl.) 'pimpó'; *beatnatmiestta* 'kányabangita'; *beatnatmuorji* '1. fekete békabogyó, 2. törpe som, 3. hamvas áfonya (*beatnat* 'kutya' (gen.) + *muorji* 'bogyó'); *beatnatrássi* 1. (orvosi) ebnyelvélfű, hosszúlevelű lórom; *beatnatrávra* 1. nád, 2. csomós ebír, 3. [nagy fűfajta, melynek leveleit a kutyák különösen kedvelik] (*beatnat* 'kutya' (gen.) + *rávra* 'nád, káka, szittyó, kemény fű és sásféle ált. megnevezése'. „A kutya gyógyírként eszi,

ha a gyomra fáj, a szúrós, csipős kalászszálkák miatt hányásra kényszerül, így megkönnyebbül”(Rácz 2001: 419).; *beatnatruvsomuorji* ’gyepűrözsa, kutyarözsa’; *beatnatsarrit* 1. havasi medveszőlő, 2. hamvas áfonya; *beadnagasinot* (Pl.) ?? ’csomós ebír’; *beatnatsuoidni* 1. közönséges aranyvessző, 2. (réti) ecsetpázsit, 3. csomós ebír, 4. gyepes sédbúza; *beadnatvadno* ? ’erdei deréce’; **biënje**: *biënjenaaksjaavtja* ’pirosuló (vöröslő) nádtippán’; *biënjenjoåmuograasie* ’vérontófü (vérontópimpó); *biënjenjugnegraasie* ’vörösáfonya’; **peannuv**: *peannulyeme* ’törpe szeder’.

„A botanikában az olyan összetételek, melyeknek jelzői előtagja a *farkas* név, erősen pejoratív jellegűek; a kártékony, félt és megvetett állat nevével jelölt növények hasznavehetetlenségét, vadságát, mérgező voltát fejezik ki” (Rácz 2001: 187). Az utótaggal jelölt növénnel szemben – akárcsak a *kutya* előtagú nevekben – a vadon termő, hitvány fajokat jelölik: *cseresznye* ~ *farkascseresznye*, *szőlő* ~ *farkasszőlő*. Talán meglepő, de adattáramban ez utóbbi adat fordul elő mindössze: *gumpemuorji* ’farkasszőlő’ (*gumpe* ’farkas’ + *muorji* ’bogyó’).

Nyolc összetett növénynév előtagjának a jelentése ’medve’, de különböző szempontok alapján jöhettek létre az elnevezések, az állattal kapcsolatban a névadási szemlélet más és más. Az első a táplálékforrás: *biërnenmuörjie* ’1. vadszeder, 2. fekete áfonya, 3. négylevelű farkasszőlő, 4. havasi medveszőlő, 5. tőzegáfonya, 6. hamvas áfonya’ (*biërne* ’medve’ + *muörjie* ’bogyó’). A medve ezek közül többféle bogyót fogyaszt, innen a névadás. Ilyen példák: *guovžžalasta* ’havasi medveszőlő’; *guovžžamuorji* ’havasi medveszőlő’, *guovžžavádot* ’vadszeder (vadmálna). A *guovččarássi* ’orvosi angyalgyökér’, a növény óriási mérete miatt is és a szár keménysége miatt is kaphatta a ’medve’ jelentésű előtagot (*guovža* ’medve’ + *rássi* [itt] ’angyalgyökér’). A *guovžžaboska* ’Heracleum sphondylium, medvetalp’ növénynévben a lapp és a latin „*Heracleum* név azon alapul, hogy a növény levelei – melyek háromszorosan-négyszeresen szárnyasan összetettek, nagyok, húsosak és laposak, az alsók 50 cm-ig terjedő hosszúságúak – a medve talpához hasonlatosak. (A növény német neve is *Bärenklau*). A *sphondylium* pedig Dioscoridestől származik (i. sz. I. sz.). A szó görögül „meghatározhatatlan” növényt jelent. Ez gyógyászati hatásának pontosítására vonatkozott, a növényt ugyanis sok betegség ellen használták” (Rácz 2001: 199). A medve tiszteletben tartása, kultikus szerepe miatt tabunév illeti meg: *boeltaajjan* ’erdei öreg ~ apó’ = medve: *boeltaajjangåbloe* ’erdei füzike’; *boeltaajjankraesie* ’erdei füzike’.

A rénszarvassal, mint a kétrészes nevek előtagjával, azaz bővítményével jórészt a táplálékul szolgáló zuzmónévi determinánst jelölik: szelíd rénszarvas ’**boazu**’ (gen. **bohcco**): *bohccoburhvie* ’rénszarvaszuzmó’; *bohccojeagil* ’rénszarvaszuzmó’; *bohccovistie* ’rénszarvaszuzmó’; *bohccosuoidni* ’iszapzsurló’; **buvdje**: *buvdjenbürhvie* ’rénszarvaszuzmó, „alpesi bokroszuzmó”’.

A továbbiakban a lappföldi faunához tartozó háziállatok és vadon élő emlős állatok neveit szedem sorba, amennyiben a kételemű növénynevek bővítményei:

vad rénszarvas **'goddi'**: *gottesáhpal* 'fagyos csüdfű'; jávorszarvas **'sarvva'**: *sarvvajeagil* 'izlandizuzmó'; *sarvenburhvie* 'izlandizuzmó'; *sarvvarássi* 'réti legyezőfű'; *sorvajäyvil* 'izlandizuzmó', *söörvuášš* 'erdei zsurló'; kecskebab **'bohkká'**: *bohkarássi* 'földitömjén'; kecske **'gáica'**: *gáiccabáidnu* 'alpesi korpa'; *gaiccabosska* 'podagrafű'; *gaiccamuorji* 'málna'; *gaicakole* ? 'erdei deréce'; *gaicarasse* 'zergevirág'; *gaicastarra* 'valamilyen moszat'; gödölye **'gicci'**: *giccibosska* 'podagrafű'; bárány, anyajuh **'sávza'**: *sávzarássi* 'mezei zsurló'; *sávzzasinut* 'juhcsenkesz'; tehén **'gussa'**: *gusarássi* 'mocsári gólyahír'; *gusasáhpal* 1. réti csormolya; 2. réti perje; borjú **'gálbi'**: *gálbberássi* 1. rózsagyökér, 2. gyöngy vessző; disznó **'spine'**: *spinemuorjie* 'törpe som'; **'svijne'**: *svijnebüste* [mocsári fű]; *svijniegraasie* [mocsarakban előforduló fű]; macska **'bussa'**: *bussageahpil* 'parlagi macskatalp'; nyúl **'njoammel'**: *njoammelrássi*: réti zsurló; *njoammelsuoidni* 'réti zsurló'; mókus **'oar'ri'**: *oar'rimuorji* 'árnyékvirág (kisgyöngyvirág)'; egér, pocok **'sáhpán'**: *sapanruđak* (Pl.) 'csörgő kakascímer'; *sapansidno* [valamilyen fű]; egér, vándoregér, lemming **'säplig'**: **'säpligtivga ~ säpligtiuga** 'harangvirág'; cickány **'vánddis'**: *vándádivga* 'Linné-cserje'; róka **'rieban'**: **'riebanmuorje** 'kövi szeder'; sarkiróka **'njállá'**: *njálanjuovčča* 1. havasi törpebogáncs, 2. aranyvessző; **'svaale'**: *svaalennjoektjeme* 1. norvég gyopár, 2. májusi gyöngyvirág, 3. [egy tavasszal először virágzó hegyi növény neve], 4. [magas, nyelvhez hasonló fű], 5. hófehérlevelű aszat, 6. pettyes (foltos) orbáncfű; hód **'vadnin'**: *vadnemmuorje* 'valamilyen szeder, málna'; cet **'bossu'**: *bossuárpu* 'tengerihúr'; **'bossomuorje** 'erdei málna (málnaszeder)'; fóka **'njuorju ~ njuorjo'**: *njuorjorasek* (Pl.) 'tengerihúr'.

Madárnévi előtagok:

Az összetételekben szereplő *madár* előtag a kicsinységet, könnyűséget, a rendes mértéktől elütöt fejezi ki. Gyümölcsöt termő növényeknél a madár apró szeműt jelent. De utalhat a vadon élő madarak környezetére, élőhelyére is, jelentése 'mezei, erdei, vad, azaz ott termő', illetve arra, hogy a jelölt növény gyümölcse a madarak táplálékául szolgál (Rácz 2002: 48). A lappban elenyésző számú a **'loddi** 'madár' előtagú növénynév: *läddienbeäbmuo* 'varjúbogyó' (*läddi* 'madár' + *beäbmuo* 'eleség'); *lottegállá* 'bojtorjansaláta' (*loddi* 'madár' + *gállá* 'káposzta'); A madárnevek közül a **'holló** és a **'kakukk** előtag a leggyakoribb, vö. *holló* **'gáranas'**: *gáranasrássi* 'törpe (svéd) som'; *gáranasbaika* 'varjúbogyó'; *gáranasmuorji* 'havasi medveszőlő'; *k#rnassujn* 'havasi medveszőlő'; *gaaraanassenhiñse* 'varjúbogyó'; **'garjá'**: *garjábiellu* 'kereklevelű harangvirág'; *garjamuorje* 'hamvas áfonya'; **'guorpe'**: *guorpenmuorjie* 'varjúbogyó'; **'k#rhtji'**: *k#rtjimuorj* 'varjúbogyó'; *kTMrTMnazjuñña* [kevésbé ízletes, földön növő piros bogyó]; **'krumma'**: *krummuorje* 'havasi medveszőlő'; *krummasarre* 'hamvas áfonya'; kakukk **'giehka'**: *geechennivo* 'gyapjúsás'; *giegajokña* 1. tőzegáfonya; 2. sarkvidéki szeder; *giegalieddi* 'kakukkszegfű'; *gieganjuolas ~ gieganjuolla* 1. májusi gyöngyvirág; 2. erdei deréce; 3. aranyvessző; 4. hüvelyes gyapjúsás; 5. ? ecsetpázsit; *giegenmuorjie* 'tőzegáfonya'; *giegenlaaddeh* 'sarkvidéki

szeder'; *giekablomstar* 'kakukkszegfű'; *giekaluönit* [? páfrány, pajzsika, fodorka]; *gieganjuovčča* 'madársóska' (*giega* 'kakukk' + *njuovčča* 'nyelv'). A legutóbbi növényt azért hívják így, mert amikor a kakukk kakukkol, akkor virágzik 2-3 hétig. Általában a kakukk megérkezésekor nyílnak virágos növények, termést hozók ekkor érlelik be a termést.

Jellegzetesen északi vidékre utal a két hófajdnévi előtag: alpesi hófajd '**géron**': *géronbiellorássi* 'harangvirág'; *géronlasta* 'fűnemű fűz'; *gierenenskarre* ~ *gierenenskarrehts* 'berki szellőrózsa'; *kierunamuorje* 'havasi medveszőlő'; sarki hófajd '**rievssat**': *rievssatmuorji* 'havasi medveszőlő'; **repp**: *reppjonη* 'tőzegáfonya'; vetési lúd '**čuonjá**': *čuotnjátborran* 'erdei zsurló'; *čuotnjáthoašša* 'mocsári zsurló', *čuotnjátrássi* 'erdei zsurló'; *čuotnátsuoidni* 'erdei zsurló'; fűtülöréce '**snaartal**': *snartalsyevvi* 'sziki víziboglárka v. fehér virágú vizinövény'; hattyú '**njukča**': *ńuvtšlenga* ~ *ńuvtšluogga* 'békaszőlő', *njuvččalikkut* (Pl.) 'békaszőlőfélék'; daru '**guorga**': *guorggajuopmu* 'izlandi tundrakeserűfű'; sas: ? '**koaskem**': *koaskremsujn* 'csalán'; szarka '**skire**': *skirebiellu* 'harangvirág'; *skirejuopmu* 1. hosszúlevelű lórom; 2. fodros lórom; sarkantyús sármány '**cicaš**': *cicašbarvve* 'közönséges palástfű'; *cizz*TM*tiuga*É 1. lápi (mocsár) hízóka; 2. harangvirág'.

A magyar és a lapp éghajlati, földrajzi s ebből következően életmódbeli és szemléletbeli különbségeire világítanak rá az alábbi sorok.

A növényvilág terminológiájának nagy hányada olyan szóösszetétel, amelyben az előtag valamely állatnév vagy állatok testrészeinek elnevezése. Növényneveknél gyakorta szolgált névadási indítékul az, hogy a kérdéses növény a háziállatok egyikének fontos takarmánynövénye, esetleg éppen ellenkezőleg, veszélyes, mérgező számára. Metaforikus elnevezéseknél pedig a jelölt növény valamely sajátos részét hasonlították egy-egy állati testrészhez. Így keletkezett számos olyan – részben etnobotanikai – terminus, amelyben baromfínevek (csirke, kakas, liba, tyúk) szerepelnek (Rác 2002: 57-58). A magyarban sok ilyen növénynév van: tyúkhúr, kakastaréj, kakaslábfű, kakasmandikó, kakascímer, kacsavirág, csibehúr, csibeláb, libatop, libapimpó. A lappban viszont egyetlen baromfí, ún. háziszárnyas sem szerepel előtagként. A tyúkhúr neve többek közt *šilljohilsku* (*šilljo* 'udvar, mező' + *hilsku* 'gyom, tyúkhúr'); a csörgő kakascímer lappul *bursarássi* (*bursa* 'tok, pénztárca, erszény' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény') és *ruhtarássi* (*ruhta* 'pénz' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'); a kakastaréj pedig *guolbbačoalči* (*guolbba* 'ritka erdő, mezőség, homokpuszta, hangafüves homokerdő' + *čoalči* 'délceg, nyalka személy').

Hüllők

kígyó '**gearpmaš**': *gearpmašnjuovča* 'kígyónyelv'; *gearpmašbosska* [valamilyen gyökér]; *giěrmesjgraasie* [valamilyen páfrány, haraszt];

A botanikában előforduló állatnevek közül a lappban talán szűkebb körű, a magyarban mindenesetre jelentékenyebb csoport a vizek világával összefüggő

terminológia, amelyet érzékletesen mutat be RácZ János egyik tanulmánya. Bevezető gondolataiból idézek. „A vízinövények élettere közös a névadó állatival. Elsősorban nyelvjárási szavak ezek, a népképzelet fáradhatatlan működésének eredményei, melyeket a mindennapi tapasztalaton nyugvó népi növényismeret és – ehhez kapcsolódóan – az ilyen típusú névadáshoz szükséges megfigyelés, állatismeret hozott létre. Egy elmúlt ép világban, a természetben (és a vele harmóniában) élő és dolgozó ember színes és kifejező szókincsének maradványa az a hatalmas névanyag, amely a rendkívül változatos ártéri, mocsári, lápi növényeket rendszerbe foglalja. Sok ilyen nyelvi helyes és kifejező népi elnevezés került a botanika szaknyelvébe. A vízinövények nevezéktanában elsősorban metaforikus elnevezésekkel találkozunk, melyek zoomorf terminusok. Mint már 1830-ban megállapította Bugát Pál (Tud. Gyűjt. 4.: 226): „... az ember, és egyéb állatok tagjairól igen kedvelték a mi őseink is a füveket elnevezni, mint p. o. cziczka farka, tinóru, galambbegy, lóhere s a t.”. A névadás motivációja tehát nem csupán a közös élettér és az ezt jelző állatnév, hanem sokkal nagyobb számban a jelölt növény valamely részét hasonlítják a névben egy-egy állati testrészhöz. Morfológiai sajátosság, alaki egyezés a névadási szemlélet alapja. Másrészt a növénynév utalhat arra is, hogy az összetételben szereplő állat kedveli, eszi a szóban forgó növényt. Előfordul, hogy menedéket nyújt a növény az állatnak, rejtőzködésre, levelére mászva sütkérezésre vagy zsákmányszerző helyként használja” (RácZ 2000: 329–330).

A következő két rendszertani kategóriába tartozó lapp példák igazolják az elmondottakat.

Halak

csuka **'hávgha'**: *hávgharássi* fűlevelű békaszőlő'; **'nukkeš'**: *nukkešsujn* 'úszó békabuzogány' **'puško'**: *puškosityevvi* [fehér virágú, mély vízben növő vízi növény]; **'mánni** 'nagymaréna': *mánniráške* 'békaszőlő';

Kételtűek

béka **'cuoppu'**: *cubborássi* ~ *cuopporássi* '1. úszó békaszőlő; 2. mocsári zsurló; 3. erdei zsurló'; *cuobbuuhoasši* 'mezei zsurló; 2. erdei zsurló';

Egyéb (pl. rovarok)

légy **'čurot** ~ **'čurrot** ~ **'čuru'**: *čurolasta* 'harmatfű'; *čurrorássi* 'gyujtoványfű'; bögöly **'lávža'**: *lávžžamuorji* 'kövi szeder'; dongó, poszméh **'uvlu** ~ **'uvhlu'**: *uvllorássi* ~ *hulvvorássi* 'pongyola pitypang'; tetű **'dihkki'**: *dihkkerássi* '1. kapcsos korpafű; 2. részeg györfű'; pók **'heavne'**: *heavnesavcca* 'gyapjúsás'.

Élőhely, termőhely

csúcs, tető, hát **'aláš'**: *alášbađverássi* 'alpesi palástfű'; *alášgohcet* 'csajkavirág'; *alášháisuoidni* "'alpesi" szentperje'; *alášsinut* 'csenkesz'; *alášsuoidni* 'havasi perje';

halom **'bahke'**: *bahkenhingse* 'törpehanga (Loiseleur-hanga, szőnyeghanga)';
mező, szántóföld **'bealdu'**: *bealdojeađja* 'mezei csorbóka'; *bealdogála* 'vad-
réparepce; tarlórépa'; *bealdobiššan* 'mezei aszat'; *bealdofiski* 'közönséges borbálfű';
bealdohoašša 'mezei zsurló'; *bealdomáđir* 'gyanús galaj'; *bealdor#ttet* 'repcsénretek';
bealdovajálgeahtesnásti 'parlagi nefelejcs'; *bealdovi#la* 'mezei (apró) árvácska';
bealhtoenmuerjie 'tőzegáfonya'; *pealtopoalla* 'európai zergeboglár';

mező, tér **'gieddi'**: *gieddecivzza* 'vékonyka tárnicska'; *gieddehilsku* 'pázsitos
csillaghúr'; *gieddemáđir* 'északi galaj'; *gieddejuopmu* 'mezei sóska'; *gieddemuorji*
'erdei szamóca'; *gieddesieđga* 'sárga fűz'; *gieddesitnu* 1. réti csenkesz; 2. gyepes
sédbúza'; *gieddesuoidni* 'réti perje'; *gieddeullu* 'keskenylevelű gyapjúsás'; *gieddevihtu*
'fülevelű békaszőlő'; *gieddevi#la* 'háromszínű ibolya (árvácska)';

(vörös) mohás mocsár **'bieger'**: *biegeraddje* 1. mohafajta; 2. mocsárban növény moha;
3. nagy (csónakos) tőzegmoha; *biegerenmuörjie* 'tőzegáfonya';

árok, patak **'ája'**: *ájaplumma* 'vízi virág'; *ájabađverássi* 'hegyeskaréjú palástfű';
ájalukti 'sárga sás'; *ájagollaš* 'mocsári gólyahír'; *ájahilsku* 'csillaghúr (tyúkhúr)';
ájahorbma 'lúdhúrképű (murvapikkelyes) füzike'; *ájajuopmu* 'lapp lórom'; *ájanarti*
'kötörőfű'; *ájasámil* 'moha'; *ájasuoidni* 1. törpe zsurló; 2. iszapzsurló;

sziklafal, nagy szikla **'bákti'**: *báktegáiski* ~ *báktegáiskkit* 'közönséges édesgyökerű-
páfrány'; *báktelukti* 'szirti sás';

nagy mocsár, láp **'jeaggi'**: *jeaggibeahci* 'mocsárfenyő'; *jeaggebiššan* 'mocsári
aszat'; *jeaggeboska* 'mocsári kocsord'; *jeaggečoalči* 'posványkakastaréj'; *jeagge-
guohca* 'mocsári molyúzó'; *jeaggehilsku* 'tyúkhúr'; *jeaggehorbma* 'mocsári füzike';
jeaggehoašša 'mocsári zsurló'; *jeaggettemuorji* 'tőzegáfonya'; *jeaggemáđir* 'lápi
galaj'; *jeaggemuörji* 'tőzegáfonya'; *jeaggenarti* 'bucsecsi kötörőfű'; *jeaggarasse*
'mocsári molyúzó'; *jeaggesáhpal* 'mocsári lednek'; *jeaggeullu* 'gyapjúsás'; *jeaggevi#la*
'posványibolya';

folyó, patak **'johka'**: *johkahávvar* 'aranyzab';

égetett föld **'kuorba'**: *kuorbajel* 'szemölcsös serlegzuzmó';

kis tó **'kuovđa'**: *kuovđasyeinih* [kis tóban és annak partján növény fű];

föld **'laande'**: *laandenmuörjie* 1. sarkvidéki szeder; 2. erdei szamóca; **matta**:
mattalemma 'izlandizuzmó';

mocsár, lápföld **'lampe'**: *lampesuöine* ~ *lampohksujn* 'gyapjúsás'; **pluevie**:
pluevienburhvie 'tőzegmoha'; **suotnju**: *suotnjoruški* 'tőzegeper';

udvar, mező **'šillju'**: *šilljokrássa* 'koshomlok (útszéli zsázsa)'; *šilljolasta* 'nagy útifű
(útilapu)';

vizenyős **'tjaetsie'**: *tjaetsieslaavtje* 'csőrös sás';

tarhegy háta **'tšarr'**: *tšarremirr* 'tölgy';

kis erdő, liget, berek: **'rohtu'**: *rohtosuoidni* 'ligeti perje (berki ~)'; *rohtohilsku* 'erdei
csillaghúr'; *rohtohorbma* 'füzike'; *rohtojeađja* 'szibériai saláta'; *rohtomáđir* 'galaj';
rohtovajálgeahtesnásti 'változós színű nefelejcs'; *rohtovi#la* 'pelyheserű ibolya';

édes víz **'saivva'**: *saivvarasse* 'erdei angyalgyökér';

fal **'seidni'**: *seidnejeagil* 'közönséges sárgazuzmó';
 erdő **'vuovdi'**: *vuovdesáhpal* 'erdei csormolya'; *vuovdesiedga* 'északi fűz';
vuovdesitnu 'erdei sédbúza'; *vuovde#ppelmuorra* 'vadalma'; *vuovdefiski* 'erdei
 csormolya'; *vuovdegáiskkit* 'közönséges tölgyespáfrány (közönséges hármalevelű-
 páfrány); *vuovdehilsku* "'hosszúlevelű" tyúkhúr'; *vuovderuusu* 'fahéjrózsa (cimet-
 rózsa)'; *vuovdevi#la* 'nagyvirágú ibolya'; **meahcci**: *meahccehealva* 'erdei sédbúza';
meahcceluovvar 'erdei (tekerős) here';
 tenger **'mearra'**: *mearradárrá* ~ *mearrastárrá* [tengeri moszat]
 gyepes halom, zombék **'miehta'**: *miektaguodja* ? 'fekete sás'; *miektanarti* 'gyepes
 kötőrőfű (kőrontófű)'; *miektarássi* 'sás'; *miektaruoš'si* 'apró kisgyapjúsás';
 mocsaras hely, sár, iszap **'mohti'**: *mohtehávvggarássi* 'békabuzogány';
 hó **'muohta'**: *muohtacivzza* 'havasi tárnics'; *muohtanarti* 'kötőrőfű'; maradék hó
 'jassa': *jassanarti* ~ *jassanárti* 'vmilyen kötőrőfű'; *jassanuorsa* 'vmilyen boglárka';
 mező, rét **'niitu'**: *niitobiellorássi* 1. terebélyes harangvirág; 2. bókoló
 gyömbérgyökér'; *niitohoaš'sa* 'réti zsurló', *niitoravdarássi* [gyepes útszéli növény];
niitosáhpal 'réti lednek'; *niitositnu* 'réti perje'; *niitoullu* 'gyapjúsás';
 agyag, vályogtalaj **'njaija'**: *njaijar*TM_{zz}TM 'É boglárka';
 hajlat, mélyedés, hegyszoros, hágó **'njoaski'**: *njoaskehilsku* 'mocsári csillaghúr';
njoaskevajálgeahtesnásti 'gyepes nefelejcs;
 mocsári forrás, posvány, mocsár **'opmu'**: *opmorásás* 'tavaszi forrásfű';
 tarhegy **'duottar'**: *duodderrássi* 'mocsári molyüző'; *duottarčikŋa* 'lappföldi
 havasszépe'; *duottarbussageahpil* 'alpesi macskatalp'; *duottarhávvar* 'aranyzab';
duottarhorbmá 'füzike'; *duottarleavvedolgi* 'dárdás vesepáfrány'; *duottarsáhpal* 'havasi
 csüdfű';
 föld, vidék **'eana'**: *eanamuorji* 1. eper (ananászeper, termesztett eper); 2.
 varjúbogyó; *eananiehtti* 'amerikaimogyoró (földimogyoró);
 part **'gáddi'**: *gáddefiski* 'merev borbálfű'; *gáddejuopmu* 'vízi lórom (lósóska);
gáddeuosta 'havasi kantusfű'; *gáddeuvsu* 'májusi rózsa (cimet-rózsa)'; *gáddeuoidni*
 'mocsári perje'; *gáddevitku* 'hosszúlevelű veronika'; **'riddu'**: *riddomádir* 'mocsári galaj';
riddopájnu 'galaj'; *riddopajuj* [parton növő fűz, kisebb, mint a kecskefűz];
 sártócsa, kátyú **'rivot** ~ **rivut**: *rivotlukti* 'feketés sás';
 kő **'geadgi'**: *geadgegatna* 'zuzmó'; *geadgívisste* 'zuzmó'; **giergie**: *giergienbürfie* ~
giergienbürhvie 'zuzmó'; *giergiend'idne* ~ *giergiengitne* 1. kéregzuzmó; 2.
 tányéruzuzmó;
 ritka erdő, mezőség, hangafüves homokerdő **'guolbba'**: *guolbbačcoalči* 'lapp
 kakastaréj'; *guolbbagorddet* 'téli zsurló'; *guolbbajuopmu* 'juhsóska';
guolbbamielkerássi 'erdei csormolya'; *guolbbanarti* 'kőkörcsin'; *guolbbanásti*
 'harmatos hegyékesség'; *guolbbavi#la* 'homoki ibolya'; *kuolbajäyvil* 'zuzmó';
 tó **'jávri'**: *jávrehoaš'sa* 'tavi zsurló'; *jávrieddi* 1. sziki víziboglárka; 2. nagy
 víziboglárka;

víz **'čáhci'**: *čázetrássi* 'mocsári gólyahír'; *čáhceguossa* 'vízi lófark'; *čáhcelukti* 'csőrös sás'; *čáhcemelona* 'görögdinnye'; *čáhcešaddu* 'vízi növény'; *čäcinääpi* 1. vízigázló (kispajzsika); 2. ernyős körtike; *čäcsyejn ~ čäcisyejn* 'iszapos sás';

kavics, sóder, kavicsos vidék **'čievra'**: *čievrauolporássi* 'alpesi palástfű';

erdős hegy **'várri'**: *varrj#l* [gombával kevert erdei zuzmó]; *várrebáinna* 'alpesi (havasi) korpafű'; *várregielda* 'havasi korpafű'; *várrecivzza* 'vékonyka tárnicska'; *várresiedga* 'kékes fűz'; *várresilvi* 'lapos korpafű'; *várresitnu* 'alpesi (havasi) sédbúza'; *várresuoidni* 'havasi perje'; *väripoajuj* 'fűz' [hegyen nő, nagyobb és világosabb/fényesebb, mint a parton];

szemétdomb, trágyadomb **'duvdni'**: *duvdnerássi* 'hosszúlevelű lórom'.

Tulajdonság

Alak, forma, méret

tű **'áibmi'**: *áibmelukti* 'kétlaki sás'; *áibmesuoidni* 'valamilyen hínárnövény'; madzag, zsinór **'báddi'**: *báddemuorji* 'tőzegáfonya'; szúrós ? **'bastačiddje'**: *bastačiddjerasse* 'apró csalán'; éles, szúrós **'bastilis'**: *bastilislátnjá* 'gyepürózsa (csipkerózsa, vadrózsa); öreg, régi korú **'boares aka'**: *boares aka ullogukkalat* (Pl.) 'gyapjúsás'; étel **'borran'**: *borranrássi* 'angyalgyökér'; sodrott fonal, kötél **'botnji'**: *botnjemiestta* 'közönséges kutyabenge'; kidülledt pont vagy dolog, kidudorodás **'bullji'**: *bulljelasta* 'borsos varjúháj'; egyenes, meredek, függőleges **'ceakko'**: *ceakkočiegusčalbmi* 'közönséges szemvidító(fű); hegyes, éles **'čohka'**: *čokejmist* [éles, tüskés bokor]; szúrós, szurkáló **'čuoggu'**: *čuoggurássi* 'csalán'; ragadós **'darvánaddan'**: *darvánaddanrássi* 'hóféhérlevelű aszat'; közönséges **'dábálaš'**: *dábálašhilsku* 'tyúkhúr'; tűz, láng **'dälle'**: *dällemuörjie* 'málna'; törpe **'deagga'**: *deaggafiskesloppan* 'törpe vízitök'; *deaggahávvggarássi* 'lápi (kicsiny) békabuzogány'; *deaggamádir* 'galaj'; *deagganoarsa* 'törpe boglárka'; *deaggavuodjalasta* 'hízóka'; levő, heverő **'deaške'**: *deaškedaņas* 'törpehanga'; *deaškevihti* 'bodros békaszőlő'; lapos **'duolba'**: *duolbadaņas* 'törpehanga'; *duolbasuoidni* 'laposszárú (lapítottszárú) perje'; eredeti, ősi, szülő **'eami'**: *eamigiddesuoidni* 'réti perje'; ? pompás, nagyszerű **'ebmos'**: *ebmosliedagat* (Pl.) 'tátogatók'; harapdáló, ráfogató **'gaskačakis'**: *gaskačakisrasse* 'apró csalán'; *gáskkašahkes* 'aszat'; kövér, sűrű, vastag **'gassa'**: *gassajeagil* [valamilyen zuzmó]; *gassarássi* 'erdei turbolya'; tüsszentő, prüszkölő **'gastin'**: *gastinrássi* 'kenyérbél-cickafark; fehér zászpa'; harapó, szúró, csípő **'gáskka'**: *gáskkarássi* 'csalán, ? aszat'; emelet, szint **'geardi'**: *geardesámil* 'emeletesmoha'; karika, kör, gyűrű **'gierdu'**: *gierdolieđđi* 'körömvirág'; kalap **'gihpere'**: *gihperejäämoe* 'savaska (havasi törpesóska); *gihperekraesie* 'erdei gólyorr; savaska'; *gihperemuorjie* 'málna'; repülő **'girdi'**: *girdihávvar* 'héla zab'; széles **'govda'**: *govdalasta* 'nagy útifű'; korhad, rothadt, rossz szagú vagy ízű **'guohca'**: *guohcadaņas* 'mocsári molyúzó'; *guohcarássi* 'mocsári molyúzó'; három élű, szegélyű **'gulmenburdh'**: *gulmenburdhsuojnie* 'Buxbaum-sás'; szőr **'gulga'**: *gulgoaivve* 'aszat'; méz **'honnet'**:

honnetmelona 'sárgadinnye'; *honnetrássi* 'kakukkfű'; '**miehta**': *miehtamuorji* 'sarkvidéki szeder; mazsola'; *miehtaskázir* 'réti legyezőfü'; halál '**jaameme**': *jaamememuorjje* 'farkasboroszlán'; égő, belső fájdalmat okozó '**jijleteh**': *jijletehmüjsie* 'kutyabenge; farkasboroszlán'; kerek, gömbölyű, hengeres '**jorba**': *jorbasuoidni* 'réti perje; kisgyapjúsás'; *jurbetakke* 'burgonya'; tojás '**monni**': *monnešaddu* 'padlizsán (tojásgyümölcs)'; tű '**nállu**': *nállojeagil* 'bokroszuzmó'; édes '**njálggis** ~ **njálggá**': *njalgasyeini* 'illatos (szagos) borjúpázsit'; *njalgisgrasie* 'palástfü'; *njálggaháiruhtas* 'illatos rózsásvarjúháj'; *njálggaháisuoidni* 'illatos szentperje'; névtelen '**ñimmetes**': *ñimmetesmuore* 'kutyabenge; farkasboroszlán'; egyenes '**njuolggo**': *njuolggohávvggarássi* 'egyszerű békaszőlő'; gombolyag '**noddu**': *noddogállá* 'fejeskáposzta'; rövid '**oanehis**': *oanehis(giedde)suoidni* [valamilyen perje]; ragadós '**paššnanttei**': *paššnantteirasse* 'aszat'; kesernyés, fanyar '**rihča**': *rihčamuorji* 'kerti egres'; ránc, redő '**roamšo**': *roamšogállá* 'kel(káposzta), vas '**ruovdi**': *ruovdegáskalas* 'apró csalán'; *ruovdeguodja* 'éles sás'; *ruovdelátnjá* [sötét kérgű fiatal nyír]; só '**salt(e)**': *saltrasse* 'mocsári molyüző'; *sáltesuoidni* 'mezei sóska'; tiszta, mindennapi '**sieiva**': *sieivasuoidni* 'nyári perje'; nagy '**stuorra**': *stuurragáiski* 'hegyi pajzsika'; *stuurramádir* 'közönséges galaj'; *stuurraneillet* 'buglyos szegfü'; hab, tajték '**supta**': *suptajäyvil* [hosszú, fehér, bolyhos, puha zuzmó]; kis, kicsi '**uhca**': *uhca bulljelasta* 'egyéves varjúháj'; feledhetetlen '**vajálgeahtes**': *vajálgeahtesnásti* 'parlagi nefelejcs'; bor, pálinka '**viidni** ~ **viidna**': *viidnemuorji* 'szőlő(fürt)'; éretlen '**visseeh**': *visseehmyerji* '(éretlen) varjúbogyó'.

Színek

A kék, a sárga és a fehér színből van a legtöbb, a növény a virága színéről kapta a nevét.

kék '**alit**': *alitbiellorássi* 'kereklevelű harangvirág'; *alitcearki* 'csatavirág'; *alitdeappu* 'kékmoszat'; *alitjeadžá* 'havasi tejelőke'; *alitikreakta* ~ *alitreahтта* 'kereklevelű harangvirág'; *alitinarti* 'fedelékes kötőrőfű'; *alitinásti* '1. nemes (háromkarjú) májvirág; 2. havasi (hószéli) tárnics'; *alitrássi* 'erdei (hegyi) gólyorr'; *alitsuoidni* 'kékellő perje'; *alitvuodjalasta* 'lápi (mocsári) hízóka;

sárga '**fiskes**': *fiskesgieldá* 'lapos korpafű'; *fiskesiris* mocsári nőszirmom (sárga nőszirmom); *fiskeslávki* 'sárga hagyma'; *fiskesloppan* ~ *fiskesloppas* 'sárga vízitök'; *fiskesmádir* 'tejoltó galaj'; *fiskesnarsissa* 'csupros nárcisz (sárga nárcisz)'; *fiskesrássi* 'réti boglárka'; *fiskesnásti* 'bogláros szellőrózsa'; *fiskesnjalggaháisuoidni* 'illatos borjúpázsit'; *fiskesruhtas* 'sárgarépa'; *fiskessiedga* 'babérfűz'; *fiskesvi#la* sárga ibolya (kétvirágú ibolya); *fisskisbolkkko* 'közönséges zergeboglár'; *fisskisbainok* ~ *fisskisbainodagasak* (Pl.) 'lapos korpafű; havasi (alpesi) korpafű'; *viskiskiedj#k* 'réti boglárka'; *viskisbürhvie* [sárga v. szürke] rénszarvaszuzmó;

fehér '**vilges**': *vilgisjääyvil* [fehér zuzmó]; *vilgisbeaivvičalbmi* 'mocsári fehérmájvirág'; *vilgeshorbmá* 'füzike'; *vilgeslávki* 'fokhagyma', *vilgesloppan* 'kis (fénylő) tündérrózsza; *vilgesluovvar* 'fehér (kúszó) here'; *vilgesmádir* 'északi galaj'

vilgesnásti 'berki szellőrözsa', *vilgesoairássi* 'gyapjúsás'; *vilgesruohtas* 'közönséges tarackbúza'; *vilgessiedga* 'gyapjas fűz'; *vilgesvuodjalasta* 'havasi hízóka'; *véll'k'esp'#ss'm•rr* 'szőrös (fehér) nyír'; '**čuvges**': *čuvgesboallorássi* 'hófehérlevelű aszat'; *čuvgeslukti* 'sás'; *čuvgesnjuovvi* 'tűskésspórájú durdafű';

fekete '**čáhppes**': *čáhppesbihppor* 'fekete bors', *čáhppesjierit* 'fekete ribizli'; *čáhppeslukti* 'feketés sás'; *čáhppesmuorji* 'varjúbogyó'; *čáhppessiedga* 'feketálló fűz', *tšappesmuorra* 'zelnice';

piros '**rukses**': *rukkeskálla* 'vörös káposzta'; *rukseslávki* 'vöröshagyma', *ruksesluovvar* 'vörös here (réti here); *ruksesruohtas* 'cékla', *ruksessiedga* 'tealevelű fűz'; *ruknessinut* 'vörös csenkesz'; '**ruopsis**': *ruopsisajnu* 'lakmusszuzmó';

kék, zöld '**tšiives**': *tšiiveskeazai* 'kereklevelű harangvirág';

zöld '**ruonas**': *ruonasdeappu* 'zöldmoszat';

halványszürke, halványszürkés-kék '**čuovjat ~ čuvjes**': *čuovjenásti* 'havasi (hószéli) tárnics';

szürke '**ránis**': *ránesjeagil* 'izlandizuzmó'; *ráneslukti* 'szürkés sás'; *ránessiedga* 'dárdás fűz';

arany '**gol'li**': *gol'lenarti* 'pillás kötőrfű'; *goll'lerássi* 'mocsári gólyahír, zergeboglár'; *gol'leruohtas* 'sárgarépa'.

Tulajdonnévi előtagok

Személynévi előtagok

Pál '**Bávlos**': *bávlosrássi* 'afrikaiibolya (Uzambara-ibolya)'; Péter '**Biettar ~ Biehtár**': *bieltargukka ~ biehtárguhkká* 'közönséges cickafark'; *bieltarrássi* 'közönséges cickafark'; Iván, János '**Evvan**': *evvanpeivvpuáll* 'közönséges zergeboglár'; gólyahír'; **JuhTMnaz**: *juhTMnazrääsi* [Szent Iván napi virág, ? erdei gólyaorr]; **Jonsok** (norvég név) *junasokkugrasie* 'réti legyezőfű'; Mária '**Marit**': *maritnjalfat* 'közönséges palástfű'.

Földrajzi névi előtagok

Alsike (svéd helynév) '**Álsset**': *álssetluovvar* 'körös (svéd) here'; Izland '**Islánda**': *islándaajeagil* 'izlandizuzmó'; Olaszország, olasz '**Itália**': *itáliaráisuoidni* 'olaszperje (szálkásperje); Szibéria '**Sibirijá**': *sibirijálastaguossa* 'szibériai vörösfenyő (orosz vörösfenyő).

Égitest, természeti jelenség

nap, Nap '**beaivi**': *beaivečalbmi* 'mocsári fehérmájvirág'; *beaivvášliedđi* 'napraforgó'; *beaivvášboallu* 'zergeboglár'; *peivvrääss* 'napraforgó'; mennydörgés, villámlás '**dierbmá**': *dierbmámuorji* 'négylevelű farkasszőlő; törpe (svéd) som'; *dierbmárássi* 'erdei turbolya; zászpa; erdei angyalgyökér'; *tiermessuöini* [páfrány, pajzsika]; **baján**: *bajánboska* 'orvosi angyalgyökér'; eső '**ebrie**': *ebriegierehtse* 'kék

csatavirág; palástfű, erdei füzike'; Kutycsillag, Sziriusz '**Boares Gállá'**: *boaresgállarassi* 'erdei gólyaorr', csillag '**násti'**: *nasstebloomstar* 'erdei nefelejcs'; *nástinarti* 'csillagos kötőrőfű', *nástelieddi* 'erdei nefelejcs'.

Évszak, időszak

ősz '**čakča'**: *čakčamielkerassi* 'őszi orozslánfog'; nyár '**geassi'**: *geassegurbbet* 'olasz tök (cukkini); *gessráss* 'erdei turbolya'; tavasz '**gidđa'**: *gidđaboallu* 'fedelékes kötőrőfű'; *gidđačalbmi* 'tavaszi kankalin'; *gidđadivgarassi* 'gyöngyvirág'; Szent Ivánnap, nyárközép '**mihamár'**: *mihamárrassi* 'közönséges zergeboglár'; *mihamárruvso* 'jaj-rózsa'.

Égtáji előtagok

észak '**davvi'**: *davvilottečalbmi* 'valamilyen veselke'; *davviruhtarassi* 'valamilyen kakascímer'; dél '**mátta'**: *máttačáhppesmuorji* 'varjúbogyó'; *máttačuopmajas* 'varjúbogyó'; kelet '**nuorta'**: *nuortagáiskkit* [kisebb páfrány]; nyugat, dél '**oarji'**: *oarjiháisuoidni* 'illatos szentperje'.

Személyt jelentő nevek, rokonságnevek, népnevek

öreg ember, nagypapa, apó '**ádjá'**: *ádjáboska* 'szibériai medvetalp, erdei angyalgyökér'; apa, ős '**áhčči'**: *áhččánboska* 'erdei angyalgyökér'; *áhččárassi* 'erdei angyalgyökér'; öregasszony '**áhká'**: *áhkárás* 'északi sisakvirág'; nagypapa, öregember; mennydörgés '**ájjih'**: *ájjihtiuga* [harangvirághoz hasonló virág]; kis öreg (ember), mennydörgés '**baján'**: *bajánboska* 'orvosi angyalgyökér'; pap '**báhpa'**: *báhpačeabet* ~ *báhpač#hporas* 'papvirág (margaréta)'; *báhpakráva* 'papvirág (margaréta), tengerparti székfű'; pap, úr '**herra'**: *herrankrag* 'papvirág', német '**duiskka'**: *duiskkaniehti* 'dió'; *tuiska miestatanas* 'csermelyciprus (tamariszkusz)'; gyerekek '**manak'**: *manakrasse* 'orvosi angyalgyökér'; menyasszony '**moarsi'**: *moarserassi* 'szúnyoglábú bibircsvirág'; nem lapp nő '**rivgu'**: *rivgoaivve* 'pongyola pitypang'; *rivgovuolpu* 'közönséges palástfű; hegyi (szürkezőld) palástfű'; orosz '**ruošša'**: *ruoššarievni* 'tatárka (tatárbúza)'

Testrésznevek

kutyanyelv '**beatnatnjuovčča'**: *beatnatnjuovččarassi* 'közönséges (erdei) aranyvessző'; rénszarvasfű '**goddebeallji'**: *goddebealljerassi* 'törpe vízitök'; fej '**oaivi'**: *oaivegalla* 'fejes káposzta'; gyapjú '**ullu'**: *ullurasse* 'gyapjúsás'; *ollsuein* 'gyapjúsás'; *ulluroošši* 'havasi gyapjúsás'; lókörom '**heasttagazza'**: *heasttagazarassi* 'lóköromfű'; göndör hajfűt '**smarvi'**: *smarvejeagil*: 'fácskazuzmó'; szemöldök '**haarjeme'**: *haarjemegraasjie* [mocsárban növő kemény fű]; ujj '**suorbma'**: *suorbmarassi* 'libapimpó';

Mese, hiedelemvilág

boszorkány **'haccišeane'**: *haccišeanejerek* 'hamvas áfonya'; szellem, kísértet **'jámeš'**: *jámešbánit* (Pl.) 'kaporlevelű ebszékfű'; *jámešbiellu* 'kereklevelű harangvirág'; ördög, gonosz **'ruolla'**: *ruollaboska* 'erdei turbolya'; óriás felesége, boszorkány **'ruvteh ~ ruvtege ~ Ruvteh ~ Ruvtege'**: *ruvtegenoajjaa* '[valamilyen sás; hosszú, vékony, daliás fű]; óriás, manó, erdei csodalény, a lapp mesékben szereplő ostoba óriás **'stállu ~ Staaloe ~ Staala'**: *staalanslaabre ~ staalansleehph* 'északi sisakvirág'; *staaluongraasie* 'erdei deréce; északi sisakvirág'; *stálobárggeš* 'hegyi pázsitliliom'; *stáloblumma* 'sisakvirág'; *stáloboska* 'északi sisakvirág; erdei angyalgyökér'; *stálubursa* 'erdei angyalgyökér; pöfeteg'; *stálugáiski* 'fodorka', *stálunjuvdem* 'tölcséreszuzmó'; természetfölötti lény, amely örül az ember bajának, szerencsétlenségének; ördög **'šijj ~ šuogge'**: *šijjmirr* 'madárberkenye'; manó, ördög **'truolla'**: *truollaboska* 'erdei turbolya'.

II. Utótagok

Növénynév

beahci: erdeifenyő; jeagge-, keälu-, saggem-, šošna-, tuoddar-.

biñjen|aaksj'|aavtja: pirosuló nádtippán (vöröslő nádtippán).

bliedne ~ plienie: burgonya, orvosi angyalgyökér levele(i), [mocsári fű].
bullerenblienie.

blomstar: virág; giehka-, naste-, skoalppa-.

blumma: virág; äja-, jijjebiejjie-, stálo-.

boska ~ boská: orvosi angyalgyökér, erdei (vízparti) angyalgyökér [öreg csöves növény (nád), növény ehető virágzata; ádjá-, áhččán-, baján-, beatnat-, gaicca-, gearbmaš-, gicci-, guovžža-, jeagge-, ruolla-, stálo-, sohkar-, tjindjien-, truolla-.

bürhvie: rénszarvaszuzmó; bohcco-, buvdjen-, d'uvke-, dürrie-, naaluo-, sarven-, skaaldje-, tjuolmeke-.

daņas: csarab (seprűvirág, „erika”, „hanga”); beatnat-, deaške-, duolba-, fisskisbaino-, guohca-, heavuš-, liedde-, miesta-, olaš-.

deappu: hólyagmoszat; alit-, ruonas-, duölba-, h#hpos-.

earta ~ hearta: borsó; bisso-.

ebrie|gieriehtse ~ ebrien|gieriehtse ~ ebrien|gierenasse: 1. [magas, elágazó, kék virágú növény (különösen régi égés helyén nő)]: kék csatavirág,

2. [egy bizonyos növény]: 3. [piros virágú, keskeny levelű növény, amely augusztusban nő], erdei füzike (erdei deréce), 4. palástfű.

fádnú: orvosi angyalgyökér; beadnag-.

fiskes|éris: mocsári nőzirom, (sárga nőzirom, „sárga liliom”).

gádnâ ~ g'idne: 1. kislevelű tányérszuzmó 2. „kéregszuzmó” 3. „kövekre rögzült szuzmó”: beasse-, geađge-.

gáiski ~ gáiskkit: 1. szálkás pajzsika 2. saspáfrány 3. [valamilyen páfrány] 4. erdei pajzsika (hímharaszt) 5. vesepáfrány 6. fodorka 7. struccpáfrány 8. [zsombékon növő hosszú fű]; bákte-, hádja-, juovva-, stálu-, stuorra-, nuorta-, vuovde-.

gálla ~ kálla: 1. káposzta; [burgonya, répa szárai és levelei] 2. mocsári gólyahír 3. martilapu (lőkörömfű); bealdo-, boallo-, diehppe-, liedde-, lotte-, noddo-, oaive-, roamšo-, ruvso-.

gárvenat (Pl.) ~ karven: kömény; beadnaga-.

gáskálas: 1. nagy csalán 2. bogáncs; ruovde-.

gielá: 1. lapos korpafű 2. északi galaj; beatnat-, fiskes-, várre-.

gorddet: 1. iszapzsurló 2. tarkazsurló; gálva-, girje-, guolba-, seakka-.

gor'dne|gip'po: szárba szökkent gabona.

gordni: 1. rozs 2. [takarmány, abrak, gabona]; hirs-.

guhkká: 1. közönséges cickafark 2. [ernyősvirágzatú növény]; biehtár-, biettar-.

guossa: lucfenyő; čáhce-, sibirijálasta-.

gurbbet: tők; geasse-.

hávvar ~ kau'rā: zab; duottar-, girdi-, johka-, meahce-.

hilsku: 1. gyom, dudva, gaz; főleg: 2. tyúkhúr; ája-, dábálaš-, giedde-, jeagge-, rohto-, šilljo-, vuovde-.

h'ñse: 1. bokor, cserje, lágyszárú növény, csavarodva kapaszkodó növény; 2. csarab, „hanga”, „erika”; gaaraanassen-, bahken-.

hoáš'sa: 1. zsurló 2. téli zsurló, tavizsurló; bealdo-, cuobbuu-, čuotnját, jávre-, jeagge-, kualaka-, niito-, sitte-, sōđrv-.

horbma: 1. lúdhúrképű (murvapikkelyes) füzike 2. erdei füzike (deréce); ája-, duottar-, jeagge-, rohto-, vilges-.

jeadja ~ jearjá ~ jearji: havasi tejelőke (havasi kakicsvirág); alit-, bealdo-, gáll-
roava-, rohto-.

jeagil: 1. rénszarvaszuzmó 2. [a földön növő és a rénszarvastól kedvelt zuzmó általános megnevezése] ('izlandizuzmó', 'fácskazuzmó'); bohce-, bohcco-, diehppe-, gassa-, guoppar-, islándda-, kuorba-, náll-
o-, ránes-, sarvva-, seaidne-, smarve-, sorva-, supta-, tuoddar-, varr-, vielgis-.

jokŋa: vörösáfonya; beatnat-, giega-, repp-, kTMrTMnaz-.

juopmu ~ joåmuo|graasie: mezei sóska; beatnat-, ája-, gádde-, giedde-, gihpere-, guolbba-, guorgga-, skire-.

krøkje|bear: varjúbogyó.

látnjá ~ látnji: 1. [fiatal nyírfa] 2. [vékony, hosszú, fiatal nyírfa vagy erdeifenyő]; bastilis-, ruovde-.

láttat: törpe szeder (tözegszeder, lápi szeder); giëgen-.

lávki: szibériai hagyma; boska-, fiskes-, rásse-, rukses-, vilges-.

lieddi: virág; beaivvaš-, diehppe-, ebmos-, giega-, gierdo-, jávre-, náste-.

lil'já ~ lilljá ~ lilja: liliom; beassáš-, mearra-.

lukti ~ **lukta** ~ **lukta|suoidni**: 1. sás 2. hólyagos sás; áibme-, ája-, bákte-, čáhce-, čáhppes-, čuvges, juovka-, ránes-, rivot-, suoidne-.

luovvar: (ló)here; álsset-, meahcce-, rukses-, vilges-.

luubbašk ~ **loppan** ~ **loppas**: 1. sárga vízitök 2. tündérrózsa (tavirózsa); fiskes-, deaggafiskes-, vilges-.

mádir ~ **mádir|šattut**: északi galaj; bealdo-, deagga-, fiskes-, giedde-, jeagge-, riddo-, rohto-, stuorra-, vilges-.

mátta|čuopmajas: varjúbogyó.

meahcce|healva: erdei sédbúza.

melona: dinnye; čáhce-, honnet-.

miehta|skážír: réti legyezőfű.

mirko|urttas: gyilkos csomorika.

muorji: 1. bogyó, gyümölcs 2. varjúbogyó; akker-, bádde-, bealhtoen-, beatnat-, biegeren-, biello-, biernen-, bosso-, čáhppes-, dälle-, dierbmá-, eana-, gadde-, gáicca-, garja-, gasskalas-, gáranas-, giedde-, giëgen-, gihpere-, gumppe-, guorpen-, guovžža-, h'ñsen-, jaam'eme-, jeagge-, jeaggelotte-, k#rtji-, kieruna-, krumma-, kuonna-, laanden-, lávžža-, máttáčáhppes-, miehta-, muõrr-, oar'ri-, rieban-, rievssat-, rihča-, spine-, taive-, taņas- tsiedseteh-, tšalm-, vadnem-, veadde-, viidne-, visseeh-, vuoražas- ~ vuorča- ~ voerhtjen-.

muorra: fa; osta-, bálbma- ~ pálbma-, beasse-, ceskes-, čalbme-, čuolbma-, easka- ~ áske-, viikân-, goahce-, hibmie-, jierit-, kâ'lšš-, kuä'c'cev-, lasta-, moy-, nimmetes-, ol'jo-, šijj-, tšappes-, tšarre-, véll'k'es p'#ss'-, vuovde#ppel, vuõjj-.

müjsie: 1. [vörös, mérges bogyójú fa]; 2. farkasboroszlán 3. [vékony kérgű fa, nyír fánedve]; jijleth-.

narsissa: nárcisz; fiskes-.

narti: kötőrőfű; ája-, alit-, čuolbma-, guolbba-, jassa-, jeagge-, miekta-, muohta-, náste-.

njuovvi: durdafű; čuvges-.

náhpöš ~ **náppoš**: 1. cukorrépa 2. karórépa; sohkar-.

násti: szellőrózsa; alit-, čuovje-, fiskes-, guolbba-, vajálgeahtes-, bealdovajálgeahtes-, rohtovajálgeahtes-, skarre-, vilges-.

neilihkka ~ **n#illet**: 1. szegfű 2. szegfűszeg; stuorra-.

niehtti: mogyoró; duiskka-, eana-.

noarsa ~ **noarsa|rássi**: gleccserboglárka 2. magcsákó; deagga-.

puäi ~ **puäj'ju** ~ **puihmur**: fű; riddo-, väri-.

rássi ~ **kraesie** ~ **kraassja**: [virág; lágyszárú virágos növény, melynek levele van (így tartják a lappok); fű, angyalgyökér].

Jelentésszüküléssel alakultak ki: 1. vidrafű 2. tőzegeper 3. here; aadjaan- ~ aatjan-, aisso- ~ haisso-, alášbađve-, alitbiel'lo-, bastačiddje-, báidno- ~ báinna-, bávlos-, beatnat-, beatnatnjuovčča-, biel'lo-, biettar-, bipo-, biššan-, biënjenjoåmuo-, biënjenjugne-, boallo-, boaresgálla-, bohce-, bohká-, borran-, bursa-, ciŋkal-, cuoppo- ~ cubbo-, čakčamielke-, čievrvuolpo-, čokkej-, čuoggu-, čuotnjat-, čur'ro-, čuvgesboallo- ~

čuvjesboallo, darvánaddan-, davviruhta-, deaggahávvgga-, diep'poi('ve)-, diehppe-, dierbmá-, dihkke-, doartta-, duodder-, duvdne-, fierbme-, fiskes-, gaica-, gaskačakis-, gassa-, gastein-, gálbbe-, gáranas-, gáskka-, gáskkašahkes-, gess-, gidđadivga-, giërmesj-, gihpere-, géronbiel'lo-, goddebeallje-, gol'le-, guohca- ~ kuohca-, guolbbamielke-, guorce-, guossa-, guovčča-, gusa-, haarj'eme-, hamppa-, hádja-, hearva-, heastta-, heasttagazza-, honnet-, jeagge-, jindj'en-, juh™nazz-, joåmuo-, juvlesukke-, kuosatj-, labnja-, lasta-, liedde-, loddjem-, lohppaloai-, manak-, mihcamár-, miekta-, mirkko-, moarse-, mohtehávvgga-, niitobiell'lo-, niitoravda-, njalgis- ~ njaelkies-, njoammel-, njuöcco-, njuolggohávvgga-, njuörjo-, noarsa-, olaš-, olbmo-, olbmoborran-, paššnanttei-, pei'vv-, rági-, riekkes-, rohka-, ruhta-, ruvdo-, saivva-, salt-, sarvva-, sáhpal-, sávzza-seakkahávvgga-, s#liddet-, silve-, skillig-, skoddo-, slappak-, soahte-, spábba-, staaunon-, suoidneruhta-, suorbma-, sulle-, svijnie-, šlubbo-, divgga-, ul'lo-, uvlo- ~ hulvo-, veáddaa-, vilgesoai-, vista-, vuodja-, vuolahas-, vuolpo-, vuoskkobiika-.

ráške: 1. nagy víziboglárka 2. úszó békabuzogány; mánni-.

rávra: 1. nád 2. erdeikáka 3. szittyó 4. többféle kemény fű és sásféle általános megnevezése; beatnat-.

risen|rievdna ~ risen|rievdni ~ riss: rizs.

ruošša|rievdni: tatárka (tatárbúza, tatár pohánka).

ruošši: nád; miekta-, ul'lu-.

ruvsu: rózsa; vuovde-, daņas-, gádde-, mihcamár-.

saláhtta: saláta.

sarrit ~ sar'ri: fekete áfonya; heasta-, krumma-, beatnat-.

sáhpal ~ sáhpal|rássi: kaszanyügbükköny; duottar-, gilvva-, gotte-, gusa-, jeagge-, niito-, seakka-, vuovde-.

siedga: fűz; čáhppes-, daņas-, #htemas-, fiskes-, giedde-, orde-, ránes-, rukses-, várre-, vilges-, vuovde-.

sitnu ~ sinut: 1. erdei sédbúza 2. juhcsenkesz 3. csomós szittyó 4. békaszittyó 5. hólyagos sás 6. kígyófű 7. apró kisgyapjúsás 8. [rövid és vékony fű, mezőn v. réten nő]; aláš-, beadnaga-, garra-, giedde-, niito-, rukses-, sapan-, sávzza-, várre-, vuovde-.

sjlaavdje ~ slaavtje ~ slaavtjehke ~ sjlaavdje|suöjnie: csőrös sás; tjaetsie-.

sjülk'e: [egy növény]; aadjaan-.

skarre ~ skarre|naestie: berki szellórózsa; giërenen-.

skáhpi: berkenye; biika-.

skier'ri: 1. törpe nyír; siedga-.

soahki: nyír; lipmiek-, palma-, palmarisse-, snarruo-, sotnje-, tuoddar-.

stárrá ~ darra: 1. fatörzsmoszat 2. [nagy, levél alakú, barna tengeri moszat, hínár]; gaica-, mearra-.

suoidni: 1. hólyagos sás 2. [a sásfélék általános neve] 3. [fű, fűféle (pl. pázsitfű), lágy szárú virágos növény 4. [tágabb értelemben együttesen mindenféle fű, amit vágni lehet, és szénának használni]; aláš-, alášhái-, alit-, áibme-, álás-, beatnat-, bohce-, bohcco-, čac-, ~ čäci-, čereuöjv-, čuotnját-, duolba-, eamigiedde-, elve- ~ helve-, evsi-,

fiskesnjálggahái-, gádde-, giedde-, gorde-, gulmenburdh-, ~ golmenborth-, guodja-, guolašmam-, haipak-, hái- ~ háiso-, h#hpos-, itáliarái-, jieggi-, jorba-, k#nras-, k#tsk-, keällu-, koaskrem-, kuovđa-, lađas-, lampe- ~ lampohk-, lukta-, njalga-, njálggahái-, njeahcet-, njeavde-, njoammel-, njormm-, nuggešsuin-, oalga-, oanehis(giedde)-, oarjehái-, rauta-, ráht#-, roava-, rohto-, sálte-, seakka-, sieppa-, sieiva-, sjlaavdje-, sujten-, suolle-, šleanca-, tiermes-, tšuoggi-, ullo-, ubmol-, várre-, vuolga-, (vuask)s#đ-.
suov'vi: 1. sziki víziboglárka 2. [vizinövény, melynek egy fehér virága van]; puško-, snartal-.

šilljo|krás'sa: koshomlok (útszéli zsázsa, kásafű).

urttas: [ehető gyökerű gumós növény, főleg angyalgyökér gyökere]; mirko-.

varra|várpu ~ vára|várpá: kék párnahanga (kúszófenyér).

vádot: sarkvidéki szeder; guovžža-.

vihte: békaszőlő; deaške-, giedde-, suoidne-.

viola: ibolya, árvácska; bealdo-, guolbba-, rohto-, vuovde-.

vistie ~ vistee: rénszarvaszuzmó; pállu-, geađgi-, bohcco-.

Növényi részek

lasta 'levél': *alit|vuodja*-: lápi (mocsári) hízóka; *bullje*- ~ (*fiskes*) *bullje*-: borsos varjúháj; *čuro*-: harmatfű, rovarévó növény; *deagga|vuodja*-: valamilyen hízóka; *fierbme|géron*-: recéslevelű fűz; *géron*-: 1. fűnemű fűz 2. havasi medveszőlő; *govda*-: nagy útifű; *guovžža*-: havasi medveszőlő; *láger*-: babérlevél; *šal'les|giron*-: északi fűz; *šilljo*-: nagy útifű (útilapu); *šodba|čuro*-: hosszúlevelű harmatfű; *uhca bullje*-: egyéves varjúháj (szédum); *vilges|vuodja*-: havasi hízóka; *vuodja*-: lápi (mocsári) hízóka.

ruohtas 'gyökér': *bihppor*-: torma; *fiskes*-: sárgarépa; *njálgga|hái*-: illatos rózsásvarjúháj; *rukses*-: cékla (céklarépa, vörös répa); *sohkar*-: cukorrépa; *varra*-: vérontófű (vérontó pimpó, vérhasgyökér); *vilges*-: közönséges tarackbúza.

goahti 'héj, tok': *suorbma*-: 1. kék csatavirág 2. réti kakukktorma 3. [kék virágú növény].

Növényi festékanyag: *gáicca|báidnu*: alpesi korpafű (havasi korpafű); *ruopsis|p^mjnu*: lakmuzzuzmó; *suotna|báidni*: hosszúlevelű veronika; *várre|báinna*: alpesi (havasi) korpafű.

Testrészek

oaivi 'fej': *boallo*-: zergeboglár; *guölg*-: aszat; *lávke*-: hagyma(fej); *olž|vui'vv*: mocsári molyűző; *rivg*-: pongyola pitypang; *ruvtegen|oájjaa*: 1. valamilyen sás 2. [hosszú, vékony daliás „derék” fű, amelyik sík zombékon nő]; *ul'l*-: 1. réti boglárka 2. gyapjúsás 3. pongyola pitypang.

čalbmi 'szem': *beaive-*: mocsári fehérmájvirág; *ceakko|čiegus-*: közönséges szemvidító(fű); *(davvi)|lotte-*: vmilyen veselke; *giđđa-*: tavaszi kankalin; *sáme|bárdni|čiegus-*: sarkvidéki szemvidítófű; *vilggis|beaivvi-*: mocsári fehérmájvirág.

njuovčča 'nyelv': *bohccu-*: [valamilyen fű]; *gearbmaš-*: kígyónyelv; *giega-*: (erdei) madársóska; *njala-*: 1. havasi törpebogáncs 2. aranyvessző 3. növény; *svaalen|njoektjeme-*: 1. norvég gyopár 2. májusi gyöngyvirág 3. [egy tavasszal először virágzó hegyi növény neve] 4. [magas, nyelvhez hasonló fű] 5. hófehérlevelű aszat 6. pettyes (foltos) orbáncfű.

geahpil 'talp': *bussa-*: parlagi macskatalp (kétlaki macskatalp); *duottar|bussa-*: alpesi macskatalp; *gáisá|bussá-*: parlagi macskatalp.

ul'lu 'gyapjú': *giedde-*: keskenylevelű gyapjúsás; *jeagge-*: gyapjúsás; *niito-*: gyapjúsás.

Egyéb testrészek:*báhpa|čeabet* ~ *báhpa|čēhporas*: papvirág (réti margitvirág, margaréta); *boelt|aajjan|gábloe*: erdei füzike (erdei deréce); *čäci|nääpi*: 1. vízigázló (kispajzsika) 2. ernyős körtike; *duottar|leavve|dolgi*: dárdás vesepáfrány; *vuogo|dolgi*: struccpáfrány; *fisskis|bolkkko*: közönséges zergeboglár; *heastta|seaibi*: vízi-lófark (vízifenyőke); *jámeš|bánit*: kaporlevelű ebszékfű 2. [? törpe szeder éretlen bogyója] 3. [valamilyen növény, melynek fekete virágai vannak]; *kurja|puolava*: tőzegeper; *njeahcet|jiekta*: 1. gyepes sás 2. szittyó.

Ruházat

kráva 'gallér': *báhpa|kráva*: 1. réti margitvirág 2. tengerparti székfű (balti székfű); *herran|krag*: réti margitvirág tengerparti székfű.

boallu 'gomb': *beaivváš-*: zergeboglár; *evvan|pei'vv|puäll*: 1. közönséges (európai) zergeboglár 2. gólyahír; *giđđa-*: fedelékes kötőrőfű; *hier'v^a|poall^a*: zergeboglár; *pealto|poalla*: európai zergeboglár; *viskes|pualla*: boglárka.

árpu 'cérna': *bos'su|árpu*: tengerihúr.

barvvi 'kabátka': *cicaš|barvve*: közönséges palástfű.

čikŋa 'dísz, ékszer': *duottar|čikŋa*: lappföldi havasszépe.

lavčči 'szíj': *hirra|lavčče*: tengerihúr.

njal'fat 'vállvédő': *marit|njalfat*: közönséges palástfű.

lenga ~ luogga 'rongy, rojt': *núvtš|lenga* ~ *núvtš|luogga*: békaszóló.

vuolpu 'női ruha, köpeny': *sáigo-*: havasi (alpesi) palástfű; *rivgo-*: 1. közönséges palástfű 2. hegyi palástfű (szürkezőld ~, bozontos ~).

Használati tárgy

cearki 'pohár': *alit-*: valamilyen csatavirág.

kreakta ~ reahtta 'tölcsér': *alit-* ~ *alit-*: kereklevelű harangvirág.

ruhta (Pl.) 'péNZ': *sapan|rudak*: csörgő kakascímer.

bursa 'péNZtárca': *stálu|bursa*: 1. erdei angyalgöyökér 2. pöfeteg.

tiugaÊ 'csengő(cske)', biel'lu 'harang': *äjijh|tiugaÊ*: [harangvirághoz hasonló növény]; *cizzTM|tiugaÊ*: 1. lápi (mocsári) hízoka 2. harangvirág; *garjjá|biel'lu*:

kereklevelű harangvirág; *jámeš|biel'lu*: kereklevelű harangvirág; *säplig|tivga ~ säplig|tiiugaĚ*: harangvirág; *skire|biel'lu*: harangvirág; *vándá|divga*: Linné-cserje (Linné-virág).

Egyéb tárgy: *bealdo|biššan*: mezei aszat; *jeagge|biššan*: mocsári aszat; *stálo|bárggeš*: hegyi pázsitliliom; *svijn'e|büst'e*: [egy, a mocsarakban általánosan előforduló fű]; *várre|silvi*: valamilyen lapos korpafű.

Színek: *bealdo|fiski*: közönséges borbálafű (fiski 'sárga szín'); *gádde|fiski*: merev borbálafű; *vuovde|fiski*: erdei csormolya; *suotnjo|ruški*: tőzegeper (ruški 'barnáspiros szín; őszi színpompa').

Tulajdonság: *giedde|civzza*: vékonyka tárnicska (civzza 'fanyar, keserű'); *muohta|civzza*: havasi tárnics; *várre|civzza*: vékonyka tárnicska (vékony tárnics); *jeagge|guohca*: mocsári molyűző (guohca 'rothadt, korhadt, rossz szagú vagy ízű'); *jeagge|čoačči*: posványkakastaréj (čoačči 'délceg, nyalka személy, alak).

Állatnév: *heavne|savcca*: gyapjúsás.

Egyéb: *aláš|gohcet*: csajkavirág; *ája|golláš*: mocsári gólyahír; *bieger|addje*: 1. [egy mohafajta] 2. [mocsárban növő vörös moha] 3. nagy (csónakos) tőzegmoha; *čuoťnját|borran*: erdei zsurló; *čuvges|njuovvi*: tüskésspórájú durdafű; *eatnaman luad'da*: burgonya; *gádde|ruosta*: havasi kantusfű, (Bartsch-fű); *gádde|vitku*: hosszúlevelű veronika; *gáranas|baika*: varjúbogyó; *giega|njuolas ~ giega|njuolla*: 1. májusi gyöngyvirág 2. erdei deréce 3. aranyvessző 4. hüvelyes gyapjúsás 5. [az első növény tavasszal]; *jurbe|takke*: burgonya; *ledtien|beapmoe ~ läddien|beäbmuo*: varjúbogyó (bogyója); *matta|lemma*: izlandizuzmó; *njuovčča|likkut*: békaszőlőfélék.

5.3.3. Képzett szavak

A szóalkotási módok közül általában a két legproduktívabb a szóösszetétel és a szóképzés. Ez nincs így a lapp növénynevekben. Ez a lexikai csoport roppant gazdag szóösszetételekben, tükörfordításokban, de más szóalkotási módokra alig tudunk példát említeni.

Elenyésző a képzéssel alakult számi növénynevek száma. Ezek két típusba sorolhatók. Az első csoportban a kételemű vagy kétrészes növénynevek elő- vagy utótagján megjelenő képzőket tárgyalom.

a) Az összetett szavakon belüli képzők:

Utótagon megjelenő képző *ájagollaš* 'mocsári gólyahír': *ája* 'forrás, patak, árok + *gol'li* 'arany' + -š kicsinyítő képző;

bealdo|fiski: *bealdu* 'mező, szántófield' + *fiskes* 'sárga' > *fiski* 'a sárga (szín)'
vuovde|fiski: *vuovdi* 'erdő' + *fiski* 'a sárga (szín)'; *suotnju|ruški* 'tőzegeper':
suotnju 'mocsár, láp' + *ruškes* > *ruški* 'barnáspiros, piros, barna; őszi színpompa'. A lapp jelzői funkciójú (attributív) melléknévből főnév lett. A finn analóg hatása kimutatható: *sininen* 'kék' > *sini* 'a kék(ség), a kék szín'; *ruskea* 'barna' > *ruska* 'őszi színpompa' (főleg a vörös, barnás színárnyalatok uralkodnak ilyenkor a természetben)

stalu|njuvdem: *stállu* 'óriás'+ *njuvdi* 'zúz, összetör, lapít, nyom' ige befejezett participiuma

bealdo|vajálgeahtesnásti: *bealdu* 'mező, szántófield' + *vajálgeahtes* 'felejtethetlen' < *vajálduhttit* ~ *vajáldahttit* 'elfelejteni' + *násti* 'csillag'; vö. *njoaskevajálgeahtesnásti*.

Előtagon megjelenő képző *darvánaddan|rássi* 'hófehérlevelű aszat': *darvánaddat* 'megragad, megtapad' + -n aktív melléknévi igenévi képző + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény';

gáskkašahkes|rássi 'aszat': *gáskkašit* 'rágogat, harapdál' + -*akkes* melléknévképző + *rássi* id.;

nimmetes|muore 'kutyabenge, farkasboroszlán': *nimme* 'név' + -*tes* fosztóképző + *muore* 'fa'.

b) A valódi képzett szavak csoportja, amely nem összetételben fordul elő, és amelyet alig néhány szó alkot:

boaldálas 'apró csalán': *boaldit* 'éget' + -*las* melléknévképző;

gáskalas 'nagy csalán': *gaskit* 'rág, szúr, harap' + -*las* melléknévképző; Felvethető azonban, hogy akár előtagként, akár utótagként állhattak: pl. *boaldálas rássi*. Ebben az esetben kiegészülés történik, egyelemű névként, az értelmesebb utótag elmaradásával elliptikus szóalkotási módról van szó. Kicsinyítő képzős adat: *pilhej*^{TMÉ} ~ *bilhajaš* 'berkenye'.

6. Szófejtő névtár

A szófejtő névtár szócikkeinek felépítése. Az adattár szócikkeiben a zárójelben levő sorszám után félkövérrel szedett címszóként áll a növény norvég-lapp neve, ezt a Nielsen-szótár alapján készítettem, majd a Sammallahti-szótárak megjelenése után ez utóbbi jelöléseit alkalmaztam, s mivel tőle van a legtöbb adatom, az ő írásrendszerére részletesebben kitérek. A szótáraiban az aposztróf, azaz a sor fölötti rövid vonalnak pl. *biel'lu* 'csengő, harang' a mássalhangzó-kapcsolatok (általában gemináták) között ugyanaz a szerepe, mint a Nielsen és a Bergsland–Ruong írásrendszerben: ezzel jelzik az úgynevezett harmadik hosszúsági fokot, a túlhosszú konzonáns-kapcsolatokat pl. *oar'ri* 'mókus', *hoas'ša* 'zsurló'. Az *u*, *o*, *i*, és *e* felett levő vízszintes vonal a hosszú magánhangzót fejezi ki és kb. a Nielsen-írásrendszerének hosszú magánhangzó jeleinek felel meg; a hosszúságot a norvég-lapp enontekiői nyelvjárások alapján jelezték, amelyekben a hosszú vokális hang azokban az esetekben is megőrződött, amikor a szintén norvég-lapp koutokeinói nyelvjárásban már rövid magánhangzó áll, pl. *éris* 'nőszirm'; *b#ron* 'körte'; *vi#la* 'ibolya, árvácska'. Nem alkalmaztam viszont a Sammallahti-szótárakban meglévő *a*, *o*, *e*, *u* alatt a második szótagokban A norvég-lapp név után a tudományos (latin) név, majd a magyar, a finn és végül a német jelentés. A német jelentés után a többi lapp nyelvjárás kutatópontjainak adatait veszem sorra. Ha a növény neve a norvég-lappban nincs meg, akkor címszóként azt a nyelvjárásbeli alakot adom meg először, amely a dél–észak, észak–kelet irányban haladva először fordul elő; ez lehet: déli vagy svéd-lapp, de lehet akár inari vagy kolтта- kolai lapp adat is. Nyelvjárás nélkül szerepel a csak Sammallahtitól származó adat, az Sl, SlB rövidítés pontosan jelzi a szó norvég-lapphoz tartozását. Vannak azonban olyan szócikkek is, amelyek csak a T. I. Itkonen vagy az Erkki Itkonen szótárában meglévő adatot tartalmazzák. Ha tehát a szócikkben nincs jelezve nyelvjárás, de az ItkT vagy az ItkE rövidítés meg van adva, akkor az az lpK-t és az lpI-t jelenti. Friis vagy Qvigstad viszont közölhet nyelvjárás jelzés nélküli növénynevet is, akkor tehát valóban hiányzik a dialektus vagy a gyűjtőpont feltüntetése. Számomra Qvigstad lpS, azaz svédországi lapp adata sem teljes mértékű információ, mert az én rendszeremben az lpD és az lpS is lehet, mert mindkét nyelvjárásban vannak svédországi kutatópontok.

Ezek után a szavak eredete, majd a nyelvészeti források: a lapp szótárak, szójegyzékek, etimológiai szótárak rövidítései következnek. A szócikk végén nincs pont, ha a szótár oldalszámot jelöl, pont van akkor, ha sorszámra utal. Egy függőleges vonal | jelzi az összetételi határokat a címszóban, ugyanígy | választja el a nyelvészeti, lappológiai és a botanikai forrásokat az etimológiai irodalmaktól. [] jelek között adom meg azt a részt, amit magam fordítok németből, angolból, finnől vagy más nyelvből, idézőjelben Priszter Szaniszló néhány botanikai adatát.

A szócikkek összeállításának sorrendiségében két lehetőség adódott: a botanikai és az alfabetikus. Abban az esetben, ha minden lapp adatnak lett volna latin megfelelője, valószínűleg nehezebben döntöttem volna. Botanikai aspektusból nézve – bár Sammallahtinál már csekély számban előfordulnak családok, rendek, vö. *šattut* – rendszerszerűségről nem beszélhetünk. Ez kizárta a botanikai kiindulást. Ugyanakkor az adattáram egyik fontos rendező elve a binominális nomenklatura (kettős nevezéktan) alapján a növények meghatározása. Nyelvészeti szempontú dolgozat megírását tűztem ki célul, kézenfekvő megoldás volt tehát az alfabetikus rendszer. A betűrend szigorán lehetett volna abban az esetben enyhíteni, ha az etimológiailag vagy szemantikailag összetartozó kétrészes növényneveket egymás után közöljük, ami miatt mégsem került rá sor, a lapp írásmódok sokfélesége: elég ehelyütt a *b d g – p t k* hangok egymástól való távolságát említenem. Nielsen, Hasselbrink, Erkki Itkonen, majd Sammallahti és Bergsland szótárainak ábécéjét tanulmányozva alakítottam ki és állítottam össze a következő alfabetikus sorrendet: *a â á # [™] ä å b (p) c č d (t) đ e # ~ f g (k) h i é ï j k k ^ l l m n ñ ò # ò õ p r r s š t t' u • ü v (w) z Å ž Ê y*.

Általában a hagyományos latin ábécé szerint dolgoztam, szabályként szem előtt tartva, hogy a mellékjellel ellátott betűk mindig a nekik megfelelő alapbetűk után állnak. A szócikkekben található utalások más szócikkekre vagy azok sorszáma, vö. szókezdő *a- ~ h-* hangok; növényt jelentő utótagok utalásrendszere (*rássi, suoidni, boska, muorra, muorji* stb.)

A szócikkeket térképek (latin és lapp növénynévi adatokkal) teszik teljesebbé, könnyebben használhatóvá. Az értekezésnek ebben a fázisában összeállítottam egy latin névmutatót. A további munkálkodás során ezt magyar, finn és német jelentésmutatóval egészítettem ki.

A lapp növénynevek eredetük szerint: alapnyelvi (uráli, finnugor, finn-permi, finn-volgai kori, korai közfinn, közlapp); jövevény (óskandináv, svéd, norvég, finn, orosz, nemzetközi szó, tükörszó); belső keletkezésű szavak (összetétel, kiegészülés, ellipszis, képzés).

- (1) **aadjaan|graasie ~ aatjan|kraesie**: 1. *Aconitum septentrionale*, északi sisakvirág, pohjan ukonhattu, Eisenhut (Sturmhut): D (V, St, Ht); S (Sors, J, G); 2. *Epilobium angustifolium* (*Chamaerion angustifolium*), erdei deréce (keskenylevelű ~, vágási ~), maitohorsma, schmalblättriges Weidenröschen: S (J, F, G). –
 Ö. sz.: *aadja ~ aatja* '(menny)dörgés, villám(lás)' + *graasie ~ kraesie* (N rássi) 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Gr 48, Hk 191, BIM 20
 Vö. rássi
- (2) **aadjaan|sjülk'e**: [egy növény]: D (Vfs). Hasselbrink az *aadjaan|graasie* szóval veti egybe.
 Ö. sz.: *aadjaa* '(menny)dörgés, villám(lás)' + *sjülk'e* 'egy növény'. – LWfs 2542., Hk 192, BIM 20
 Vö. sjülk'e
- (3) **abberik**: *Epilobium angustifolium* (*Chamaerion angustifolium*), erdei deréce (keskenylevelű ~, vágási ~) (füzike), maitohorsma, schmalblättriges Weidenröschen: D (Ht). –
 Ismeretlen eredetű. – QL 1.
- (4) **aimul ~ hemmulo ~ heaimula ~ höimulo**: 1. *Rumex domesticus* (*Rumex longifolius*), hosszúlevelű lórom, hevónhierakka, Gemüseampfer; 2. *Rumex crispus*, fodros lórom, poimuhierakka, krauser Ampfer: D (Ht); S (Hm); N (Lg, Bls, Lnv, Kl, Krl, Ib). A kétfajta lórom megnevezése Qvigstad és Torp véleménykülönbségét tükrözi. –
 Norvég eredetű, vö. *heimula, høymula, hemmula* id. – QN 85, NEO 239
 Vö. hemmulo ~ heaimula ~ höimulo
- (5) **aisso|rasek ~ haisso|rasek** (Pl.): 1. *Anthoxanthum odoratum*, illatos (szagos) borjúpázsit, simake, gemeines Ruchgras; 2. *Hierochloë borealis*, „északi” szentperje (máriafü), hyvänhajuinen maarianheinä, eine Art Mariengras; 3. *Achillea millefolium*, közönséges cickafark, siankäsämö, gemeine Schafgarbe; 4. *Spiraea ulmaria*, gyöngyvessző (bajnóca), pensasangervo (spirea), Spierstrauch (große Spierstaude): N (Kr). – A növénynévadás alapja az első két esetben a növény illata, a finn hyvänhajuinen 'jó illatú'.
 Ö. sz.: (*h*)*aisso* (N *hádja*) 'szag, illat' + *rasek* 'virág, lágyszárú virágos növény, fű'. – QL 3.
 Vö. haissorasek
- (6) **akelče**: *Pinus exarida*, [valamilyen fenyő]. –
 Ismeretlen eredetű. – Friis 14, QL 5.
- (7) **akker|muorji**: *Rubus arcticus*, sarkvidéki szeder, mesimarja, Nordbeere. – A szó előtagja a norvég *åker* 'mező, szántófield'.
 Ö. sz.: *akker* 'mező, szántófield' + *muorji* 'bogyó'. – Friis 15, QN 87, QL 6.
 Vö. muorji

- (8) **aláš|bađve|rássi:** *Alchemilla alpina*, alpesi palástfű, tunturipoimulehti, Alpenfrauenmantel. –
T. ö. sz.: *aláš* 'csúcs, tető, hát' + *bađvi* 'hüvely, héj, tok' + *rássi* 'virág, lágyszárú növény'. Az egyrészes előtag a növény élőhelyére vonatkozik. – Sl 3, SIB 495
Vö. rássi
- (9) **aláš|gohcet:** *Oxytropis lapponica*, csajkavirág, tunturikeulankärki, Fahnenwicke. –
Ö. sz.: *aláš* 'csúcs, tető, hát' + *gohcet* 'örök, virrasztók'. Az utótag valószínűleg plurális alak. A növény virágai sokféle irányba mutatnak, olyanok, mintha ébren lennének, örködnének, virrasztának, – innen a névadás. – SIB 495
- (10) **aláš|hái|suoidni:** *Hierochloë alpina*, „alpesi” szentperje, tunturimaarianheinä, Alpenmariengras. –
T. ö. sz.: *aláš* 'csúcs, tető, hát' + *hái* (N *hádja*) 'szag, illat' + *suoidni* 'fű, fűféle'. – Sl 3, SIB 495
Vö. suoidni
- (11) **aláš|sinut:** *Festuca richardsonii*, valamilyen csenkesz, tunturinata, eine Art Schwingel. –
Ö. sz.: *aláš* 'csúcs, tető, hát' + *sinut* 'erdei sédbúza; juhcsenkesz; csomós szittyó'. – Sl 3
Vö. sitnu
- (12) **aláš|suoidni:** *Poa arctica*, havasi perje, lapinnurmikka, arktisches Rispengras. –
Ö. sz.: *aláš* 'csúcs, tető, hát' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – Sl 3, SIB 334
- (13) **alit|biel'lo|rássi:** *Campanula rotundifolia*, kereklevelű harangvirág, kissankello, rundblättrige Glockenblume. – A névadás a virág színéről és alakjáról történhetett.
T. ö. sz.: *alit* 'kék' + *biel'lu* 'harang, csengő' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Sl 4, SIB 306
- (14) **alit|cearki:** *Polemonium acutiflorum* / *complanatum*, valamilyen csatavirág, kellosinilatva, Himmelsreiter. –
Ö. sz.: *alit* 'kék' + *cearki* 'csésze, kupa, serleg, pohár'. – Sl 4
- (15) **alit|deappu:** Cyanophyta, kékmoszat (kékalga), sinilevä, Blualge. –
Ö. sz.: *alit* 'kék' + *deappu* 'hólyagmoszat (vagy más barna tengeri alga / moszat a tengerparton)'. – Sl 4
Vö. deappu

- (16) **alit|jeadžá:** Cicerbita alpina, havasi tejelőke, sinivalvatti, Alpenmilchlattich. –
 Ö. sz.: *alit* 'kék' + *jeadžá* 'havasi tejelőke'. – SIB 456
 Vö. jeadžá
- (17) **alit|kreakta ~ alit|reahtta:** Campanula rotundifolia, kereklevelű harangvirág,
 kissankello, rundblättrige Glockenblume: N (Kt, Kr, P). –
 Ö. sz.: *alit* 'kék' + *kreakta ~ reahtta* 'tölcsér'. – N I: 41, Sl 4
- (18) **alit|narti:** Saxifraga oppositifolia, fedelékes kötörőfű, sinirikko, roter
 (gegenblättriger) Steinbrech. –
 Ö. sz.: *alit* 'kék' + *narti* 'kötörőfű'. – Sl 4, SIB 456
 Vö. narti
- (19) **alit|násti:** 1. Hepatica nobilis, nemes (háromkaréjú) májvirág, sinivuokko,
 Leberblümchen; 2. Gentiana nivalis, havasi (hószéli) tárnics, tunturikatkeró,
 Schnee-Enzian. – Mind a két növény kék virágú és virágjuk csillag alakú. A
 virág alakja talán inkább a második jelentést támogatja.
 Ö. sz.: *alit* 'kék' + *násti* 'csillag'. – Sl 4, SIB 456
 Vö. násti
- (20) **alit|rássi:** Geranium sylvaticum, erdei (hegyi) gólyaorr, metsä-kurjenpolvi,
 Storchschnabel (Kranichschnabel): N (Kr, P)
 Ö. sz.: *alit* 'kék' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Friis 18, QL 8., N
 I: 41, Sl 4, SIB 322
 Vö. rássi
- (21) **alit|suoidni:** Poa glauca, kékellő perje, pahtanurmikka, blaugrünes Rispengras.
 – Ö. sz.: *alit* 'kék' + *suoidni* 'fű, fűféle növény'. – Sl 4
- (22) **alit|vuodjalasta:** Pinguicula vulgaris, lápi (mocsári) hízóka, siniyökönlehti,
 echtes Fettkraut. –
 T. ö. sz.: *alit* 'kék' + *vuodja* 'vaj, zsír, olaj' + *lasta* 'levél'. – Sl 4, SIB 456
- (23) **amaryllis:** Hippeastrum x hybridum (Hippeastrum x hortorum), amarillisz
 (lovagsillag), amaryllis (ritarinkukka), Amaryllis. –
 Nemzetközi szó, vö. ang. *amaryllis*. A lappba valamelyik környező nyelvből
 került át. – Sl 6
- (24) **ananas:** Ananas, ananász, ananas, Ananas. –
 Nemzetközi szó, vö. port., sp. *ananás*; fr., ang. *ananas*; or. *ананас* id. Az
 ananász végső forrása a Brazíliában élő guarani indiánok *naná* id. szava. Ebből
 a szóból a spanyolok alkották meg az *ananas* alakot. Európába portugál-
 spanyol közvetítéssel került (Vörös 1996: 58). A lappban lehet akár finn, akár
 valamelyik skandináv nyelvi átvétel is. Mivel minden nyelven egyformán
 hangzik (pl. no. *ananas*), kideríthetetlen a származás. – VestLuuk 133, VörEgz
 58

- (25) **anemone**: *Anemone nemorosa*, berki szellőrózsa, anemone, Windröschen (Anemone). – Nemzetközi szó, vö. ol., ang. *anemone*. A közvetlen átadó nyelv a norvég vagy a finn lehetett, vö. *anemone* id. – SI 6
- (26) **appelsiidna**: Citrus, narancs, appelsiini, Apfelsine: N (Rep). – Nemzetközi szó, vö. or. *апельсин*. A lappba bizonyára valamelyik környező nyelvből került, vö. még no. *appelsin*; sv. *apelsin* id. – Lz 222., SI 7, SIB 225, VestLuuk 133 | NDEW I: 31, SEO 16
- (27) **aprikosa**: *Prunus armeniaca*, kajsz (barack, kajszibarack, sárgabarack), aprikoosi, Aprikose. – Nemzetközi szó, vö. or. *апріко́с*; ang. *apricot*. Az átadó nyelv bizonyára no. *aprikos* id. – VestLuuk 133
- (28) **artišohkka**: *Cynara scolynus*, kerti articsóka, artisokka, Artischocke (Erdschocke, Speisedistel). – Nemzetközi szó, vö. ang. *artichoke*; or. *артишо́к*. Az utolsó szótagi magánhangzó a finn átvételre utal, a szibiláns a norvégra, vö. *artisjokk* id. – VestLuuk 133
- (29) **arvak**: *Stellaria media*, tyúkhúr, pihatáhtimö, Vogelmiere: N (Ib, Lnv). – Skandináv jövevényszó, vö. óno. *arfi*; no. *arve*; sv. *arv* id. – QN 93, AEW 13, NEO 7, SEO 19
- (30) **aspárggus**: *Asparagus officinalis*, étkezési spárga (közönséges spárga, nyúlárnyék spárga), ruokaparsa, Spargel. – Nemzetközi szó, vö. port. *espargo*, *aspargo*; sp. *espárrago*; fr. *asperge*; ang. *asparagus*, ol. *asparago*, *asparagio*; or. *снарѡжа* id. A no. *asparges* id. A lapp a latin nevet vette át. – SI 8
- (31) **asspa**: *Populus tremula*, rezgő nyárf, haapa, Espe: D (Ht); S (Tn); N (Kl). – Skandináv jövevényszó, vö. óno. *osp*; no. *asp*, *osp*, *esp*; sv. *asp* id. – QN 94 | AEW 688, NEO 480, SEO 21
- (32) **assto ~ lasto ~ lassto ~ osta|muorra**: 1. *Salix phylicifolia*, tealevelű fűz, kiiltopaju, Zweifarbenweide; 2. *Salix nigricans* = *Salix myrsinifolia*, feketéllő fűz, mustuvapaju, Schwarzweide: S (J G); 3. *Salix*, fűz, paju, Weide: S (Tys, Hm); N (Park, Jukkasj, Talm, Enon); K (Im); 4. [olyan kis fűz, mint a *Salix glauca* (kékellő fűz) és *Salix myrsinites* (puszpángfűz)]. Összetételben: K (Pa). Bizonytalan eredetű. A SKES szerint talán egyeztethető: fi. *lusto* 'fa évgyűrűje, kemény felületi réteg'. Az SSA szerint viszont hamarabb hozható a *lehto* 'fiatal lombos erdő; fiatal lombos fa v. annak az ága' szóval kapcsolatba. – Friis 533, QL 9., 187., 228., Lz 111., 3279., Gr 398–99, ItkT 231, 323, SKES 315, SSA 2: 113, 58–59
Vö. *lasto* ~ *lassto*

- (33) **avokádo**: *Persea* (*Persea gratissima*), avokádó (mexikói avokádó), avokado, Avocado (Aquacate, Ahuaca). – Nemzetközi szó, vö. fr. *avocat*, *avocatier*; ang. *avocado*; or. *αβοκάδο* id. A szó végső forrása a nahua *ahuacacuahuitl*, amelynek rövidített alakját a spanyol nyelv *aquacate* formában vette át, majd ebből alakult ki a spanyol *avocado*, valamint a brazil *abacatl*. Nevezik *avokádókörtének* is (fi. *avokadopäärynä*), a gyümölcs körte alakú termése miatt (Vörös 1996: 61). – VestLuuk 133
- (34) **áj|p^Hlumma**: [vízi virág]: D (Arj). – Összetett szó, melynek előtagja esetleg: *ájäH* 'forrás a mocsárban' + *p^Hlumma* 'virág'. – Lz 169: 3.
- (35) **ád|j|boska**: 1. *Heracleum sibiricum*, szibériai medvetalp, idänukonputki, Gemeinerbärenklau (Wiesenbärenklau); 2. *Angelica sylvestris*, erdei (vízparti) angyalgyökér, karhunputki, Waldengelwurz (Brustwurz): D (V, St, Vfs). – Ö. sz.: *áddjá* 'öreg ember, nagypapa, apó' + *boska* ~ *boská* 'angyalgyökér'. – Az első jelentésben a magyar név az alsó levelek alakjára és nagyságára utal, melyek olyanok, mint a medve talpa. A második jelentés a szárak keménységére vonatkozik. Itt a növény hatalmas termete is analóg Észak óriásával. – LWfs 62., Hk 191, Sl 10, SIB 290, BIM 20
Vö. boska
- (36) **águrka**: *Cucumis*, uborka, kurkku, Gurke. – Norvég jövevényszó, vö. *agurk* id. SLB 322
- (37) **áhččán|boska**: *Angelica sylvestris*, erdei angyalgyökér, karhunputki, Waldengelwurz. – Ö. sz.: *áhčči* 'apa, ős' + *boska* 'angyalgyökér'. – QL 11., Sl 11
- (38) **áhččá|rássi**: 1. *Aconitum septentrionale*, erdei angyalgyökér, karhunputki, Waldengelwurz: D (St, U); 2. [magas, kék virágú növény]: S (Arj). – Ö. sz.: *áhčči* 'apa, ős' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Hz 70, QL 10., Lz 138: 3
- (39) **áhká|rás**: 1. *Aconitum lycoctonum* subsp. *lycoctonum* (*Aconitum septentrionale*), északi sisakvirág, pohjan ukonhattu, (lehto)ukonhattu, Eisenhut (Sturmhut). – Ö. sz.: *áhká* 'öregasszony' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Friis 14, QL 4., Sl 11,
- (40) **áibme|lukti**: *Carex dioica*, kétlaki sás, äimäsara, zweihäusige Segge. – Ö. sz.: *áibmi* 'tű' + *lukti* 'gyapjúsás'. – Sl 11, SIB 548
Vö. lukti
- (41) **áibme|suoidni**: *Subularia aquatica*, valamilyen hínárnövény (keresztesvirágú család), äimäruoho, Wasserpfriemenkresse. – Ö. sz.: *áibmi* 'tű' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – Sl 11

- (42) **áika ~ háika**: 1. *Pinus sylvestris*, erdeifenyő, mänty (petäjä), Föhre (Kiefer): D (Ov, U, O, Mer, Kall, Skals, Vd, Hot, Fr, V, Vfs); S (M, Sors, Arj, J, F, G, Tys) *haihka* 'nagyon nagy erdeifenyő'; N (Suj, Ib, Kõnk, Kt, Kr, P) (*h*)*ai'ká* 'fekete kérgű nagy erdeifenyő'; I *aikka* 'vékony kérgű vastag erdeifenyő, már nem nő, de még él'; K (Nj, T) *aikk* 'óriásfa'; 2. *Betula*, nyír, koivu, Birke: S (Arj); N (Ib); K (T) óriásfa; 3. *Picea*, lucfenyő, kuusi, Fichte: S (J, G); K (T) óriásfa; 4. *Quercus*, tölgy, tammi, Eiche: N (Kt, Kr, P, Rep); 5. *Abies*, jegenyefenyő, jalokuusi (hopea kuusi), Tanne: S (Sors). – Nielsennél: öreg fa, csak a népmesékben. A kutatók főleg azt hangsúlyozzák, hogy nagy (óriás) öreg fa. Ebben a jelentésben adja meg Lehtiranta is, közlapp korinak véve a szót, amely Lappföld egészén megvan. A feltételezett alapalak **#jkk* 'aarnipuu, óriás fa'. Kicsit furcsának tűnhet ekkora jelentés-megoszlás, hiszen a valóságban szerény növényismerettel is meg lehet egy nyírfát vagy egy erdeifenyőt különböztetni egy tölgyfától.
Skandináv jövevényszó, vö. óno., no. *eik*; ósv. *#k*, sv. *ek*; germ. **aik* 'tölgy'. A lapp (*h*)*ai'ká* > finn *aikki*. – Lön 222, Friis 284, QN 84, Hal 16, QL 2., LWfs 262., N I: 26, N II: 289, Lz 151., 1188., Gr 4, Schl 66, ItkT 6, Hk 711, SIMor 3, ItkE 50., MosSl 7, SIMos 73, Sl 12, SIB 478 | SKES 8, AEW 96, NEO 85, SEO 115, EO 180, Lr 34.
Vö. háika
- (43) **ája|badve|rássi**: *Alchemilla borealis* (vulgaris), hegyeskaréjú palástfű, harvahammaspoimulehti, eine Art Frauenmantel. –
T. ö. sz.: *ája* 'forrás, patak, árok' + *badvi* 'hüvely, héj, tok' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Sl 13, SIB 248
- (44) **ája|golláš**: *Caltha palustris minor*, mocsári gólyahír, purorentukka, Sumpfdotterblume. –
Ö. sz.: *ája* 'forrás, patak, árok' + *gol'li* 'arany' + *-š* kicsinyítőképző. – Sl 13
- (45) **ája|hilsku**: *Stellaria borealis* (*Stellaria calycantha*), valamilyen csillaghúr (tyúkhúr), pohjantähtimö, eine Art Vogelsternmiere. –
Ö. sz.: *ája* 'forrás, patak, árok' + *hilsku* 'gyom, dudva; tyúkhúr'. – Sl 13
Vö. hilsku
- (46) **ája|horbma**: *Epilobium alsinifolium*, lúdhúrképű (murvapikkelyes) füzike, hetehorsma, Mierenweidenröschen. –
Ö. sz.: *ája* 'forrás, patak, árok' + *horbma* 'erdei deréce (keskenylevelű ~, vágási ~)' Sl 13. –
Vö. horbma
- (47) **ája|juopmu**: *Rumex lapponicus*, lapp lórom, lapinsuolaheinä, eine Art Ampfer. –
Ö. sz.: *ája* 'forrás, patak, árok' + *juopmu* 'mezei sóska'. – Sl 13
Vö. juopmu

- (48) **ája|lukti**: 1. *Carex flava*, sárga sás, keltasara, Gelbsegge; 2. *Carex aquatilis*, valamilyen sás, vesisara, Wassersegge. –
 Ö. sz.: *ája* 'forrás, patak, árok' + *lukti* 'sás, hólyagos sás'. – SI 13, SIB 526
- (49) **ája|narti**: *Saxifraga rivularis*, valamilyen kötőrőfű, purorikko, Bachsteinbrech. –
 Ö. sz.: *ája* 'forrás, patak, árok' + *narti* 'kötőrőfű'. – SI 13, SIB 420
- (50) **ája|sámil**: vesisammal, [valamilyen moha, amely tavasszal nő]: N (Kt, Kr, P), (Kt: a rénszarvas télen és tavasszal is eszi). –
 Ö. sz.: *ája* 'forrás, patak, árok' + *sámil* 'szőrmoha, tőzegmoha'. – N I: 30, SI 13, SIB 526
- (51) **álás|suoidni**: 1. *Equisetum scirpoides*, törpe zsurló, hentokorte, eine Art Schachtelhalm; 2. *Equisetum limosum* (*Equisetum fluviatile*), iszapzsurló (tavi zsurló), járvikorte, Teichschachtelhalm. –
 Ö. sz.: *álás* 'meztelen, csupasz' + *suoidni* 'fű, széna'. – Friis 16, QL 7., SI 13, SIB 252
- (52) **álsset|luovvar**: *Trifolium hybridum*, korcs here (svéd here), alsikeapila, Schwedenklee. –
 Ö. sz.: *álsset* [helynév] + *luovvar* '(lő)here'. – A finn név mellett a svéd *alsikeklöver* előtagja is *alsike*, ami svéd földrajzi név, Uppsala vidéke. A hely arról nevezetes, hogy innen származik az egyetlen *Trifolium*-faj, amely Skandináviából terjedt el. – SI 15, SEO 1250
 Vö. *luovvar*
- (53) **áster|šattut** (Pl.): Asteraceae, őszirózsafélék, asterikasvit, Aster. –
 Sammallahthinál egyszerű szóként az *áster* nem szerepel. –
 Ö. sz.: *aster* 'őszirózsa, gerebcsin, aszter' + *šattut* 'növények'. – SI 18
- (54) **ávža ~ háwča**: 1. *Prunus padus*, zelnice (zelnicemeggy, májusfa), tuomi, Traubenkirsche (Ahlkirsche, Faulbaum): D (H); S (Arj, J, G, Tys); N (Suj, Park, Könk, Lg); 2. *Prunus padus* subsp. *borealis*, valamilyen zelnice, (pohjan)tuomi, Traubenkirsche (Ahlkirsche, Faulbaum): N. –
 Skandináv jövevényszó, vö. óno. *heggr*; no. *hegg*; sv. *hägg* id. – Friis 41, QN 98, Lz 271., 1264., Gr 54, Lukk 36, Hk 221, SI 20, SIB 411 | AEW 215, NEO 205, SEO 255
- (55) **ájjih|tiugaÊ**: [harangvirághoz hasonló növény]: I. –
 Ö. sz.: *ájjih* (N *áddjá*) 'nagyapa, öregember, mennydörgés' + *tiugaÊ* (N *divga*) 'csengőcske'. – ItkE 173.
- (56) **áá'ves**: *Avena*, zab, kaura, Hafer: K (S, Nj)
 Orosz jövevényszó, vö. *ovëc* id. – ItkT 326, MosSl 149, SIMos 37

- (57) **baar'eke ~ baerehke**: *Carex rostrata*, csőrös sás, pullosara, Schnabelsegge: D (Rör, Ht). – Ismeretlen eredetű. – QL 16., Hk 271, BIM 28
- (58) **baatskere ~ baaktjere**: [éretlen bogyó, főleg törpeszeder bogyója]: D (Tän, Rör). – A szó germán eredetre *bai(tska) megy vissza. Hangalakját tekintve igen régi, legalább az óskandináv korig visszavezethető, vö. össv. *besker, beskare*; óno. beiskr; sv., no. *besk* 'fanyar, keserű'; ?? N (Kt, Kr, P) *bihcir* 'éretlen bogyó'. A norvég lapp adat talán szóalakvegyüléssel, a *bitter* és a *besk* kontaminációjával keletkezhetett. – Lz 4708^b: 2, Hk 273, Sl 43 | SEO 38, EO 76–77
- (59) **badve|rássi**: *Alchemilla*, palástfű, poimulehti, Frauenmantel. – Ö. sz.: *badvi* 'hég, hüvely, tok' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Sl 22, SIB 412
- (60) **badve|šaddu**: hüvelyes növény, palkokasvi. – Ö. sz.: *badvi* 'hég, hüvely, tok' + *šaddu* 'növény; termés'. Valószínűleg a finn alapján keletkezett tükörszó. – Sl 22
- (61) **bahken|hingse**: *Loiseleuria procumbens*, törpehanga (Loiseleur-hanga, szönyeghanga), sielikkö, Alpenheide (*Loiseleuria*, Alpenazalee): D (Vfs) Ö. sz.: *bahke* 'halom' + *hingse* 'bokor, cserje; csarab'. – Lz 4639: 2., Hk 283, BIM 29
- (62) **baján|boska**: *Angelica archangelica*, orvosi angyalgöyökér, idänukonputki, echte Engelwurz. – Ö. sz.: *baján* 'kis öreg (ember); mennydörgés, villámlás' + *boska* 'angyalgöyökér'. Valószínűleg finn mintára keletkezett részleges tükörfordítás. Ezt igazolni látszik, hogy mindössze Sammallahtinál előforduló hapax legomenon. – Sl 23, 56
- (63) **banána**: *Musa* (*Musa paradisiaca*), banán, banaani, Banane. – Nemzetközi szó, vö. ol., ang., sp. *banana*; fr. *banane*; or. *банана* id. A banán végső forrása a bizonytalan eredetű, talán a kongói (bennszülött nyelvi) *banam* alakból származó port. *banana* id. (VörEgz. 63). – VestLuuk 133, SIB 230
- (64) **barju**: [kiugró, kiálló ágú, szép, nagy, kopár hegyi erdeifenyő]: N (Kt, Kr, P). – Ismeretlen eredetű. – N I: 136–7, Sl 26
- (65) **basilika**: *Ocimum basilicum*, bazsalikom, basilika, Basilikum (Baslienkraut). – Nemzetközi szó, vö. port. *basílico*; ol. *basilico*; fr. *basilic*; ang. *basil*; or. *базилук* id. no. *basilikum*. A lappban finn v. svéd (vö. *basilika*) átvétel. – VestLuuk 133

- (66) **bastačiddje|rasse**: *Urtica urens*, apró csalán, rautanokkonen, kleine Brennessel: S (Tys). –
 Ö. sz.: *bastačiddje* 'szűrő, szurkáló, csípő' jelen idejű (folyamatos) melléknévi igenév + *rasse* 'virág, lágyszárú virágos növény'. Az előtag a *bastit*, fi. *pystyä* szóval rokon; az SSA szerint a lp E, In, T nyelvjárásokban *pistää* 'szűr, csíp, mar'. A lapp szó a fi. *pistellä* 'szurkál' szó lapp megfelelőjével analóg. – QL 17. | SSA 2: 376–77
- (67) **bastilis|látnjá**: ? *Rosa canina*, tüskés bokor; gyepúrózsa (kutyarózsa, csipkerózsa, vadrózsa), orjantappurapensas, Hundsrose: N (Kt, Kr, P). –
 Ö. sz.: *bastilis* 'éles, szúrós' + *látnjá* 'fiatal nyírfa'. A címszó tüskés bokor, galagonyabokor, csipkebokor jelentésben fordul elő. Nielsen (Kt): ismert a Bibliából. – Friis 61–2, N I: 145, SI 27, SIB 390
- (68) **bádde|muorji**: *Vaccinium oxycoccos*, tőzegáfonya, karpalo, Moosbeere. –
 Ö. sz.: *bádde* 'madzag, zsinór, kötél, spárga, szalag' + *muorji* 'bogyó'. – A növény a nevé a száráról kaphatta, amely az előtag jelentését idézhette föl a nyelvtudatban. – SIB 290
- (69) **báhpa|čeabet ~ báhpa|čēhporas**: *Leucanthemum vulgare* (*Chrysanthemum leucanthemum*), papvirág (réti margitvirág, margaréta), päivänkakkara, Wiesenmargerite. A virág fehér szirmai emlékeztetnek egy magas fehér ingnyakra. –
 Ö. sz.: *báhpa* 'pap' + *čeabet* 'nyak' ~ *čēhporas* 'ingnyak'. – SI 29
- (70) **báhpa|kráva**: 1. *Chrysanthemum leucanthemum*, réti margitvirág, päivänkakkara, Wiesen-Margerite; 2. *Tripleurospermum inodorum* (*Tripleurospermum maritimum*, *Matricaria inodora*, *Matricaria maritima*), tengerparti székfű (hamiskamilla, balti székfű), (pelto)saunio (tuoksuton saunio), geruchlose Kamille: N (Kr, P). –
 Ö. sz.: *báhpa* 'pap' + *kráva* 'gallér'. – QL 15., N I: 130, SI 29
- (71) **báhpu**: 1. *Phaseolus vulgaris*, veteménybab, pensaspapu, Gartenbohne; 2. *Phaseolus vulgaris* convar. *communis*, karóbab (karós bab, futóbab), salkopapu; 3. *Phaseolus vulgaris* var. *subcompressus*, kerti bab (közönséges bab), tarhapapu. –
 Finn jövevényszó, vö. *papu* 'bab'. – SI 29, SIB 399, VestLuuk 133 | SKES 489
- (72) **báidno|rássi ~ báinna|rássi**: 1. *Lycopodium*, korpafű, liekokasvi, Bärlapp: N (Kt); K (Nj); 2. *Diphasiastrum complanatum*, lapos korpafű, kangaskeltalieko, gemeiner Flachbärlapp. –
 Ö. sz.: *báidnu* ~ *báinna* 'szín, festék' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény, melynek levele van, (úgy tartják a lappok); fű, angyalgyökér'. – Sammallanti két címszavának alaki és jelentésbeli elkülönítése (pontosabb a második adat), nem teljesen meggyőző. Nem tartom indokoltnak két különálló címszó felvételét sem a szótárba, sem az adattáramba. – Gen 2071., ItkT 332, SI 29, SIB 340

- (73) **báktele|gáiski ~ báktele|gáiskkit**: Polypodium vulgare, közönséges édesgyökerű-páfrány, kallioimarre, gemeiner Tüpfelfarn. –
 Ö. sz.: *bakti* 'sziklafal, nagy szikla' + *gáiski ~ gáiskkit* 'páfrány'. Az előtag a növény élőhelyére utal. – SI 30
- (74) **báktele|lukti**: Carex rupestris, szirti sás, kalliosara, Felsensegge. –
 Ö. sz.: *bakti* 'sziklafal, nagy szikla' + *lukti* 'sás'. – SI 30, 271
- (75) **bálbma ~ bálbma|muorra ~ pálbma|muorra**: Palma, pálma(fa), palmu, palmunoksa, Palme: N (Kv, Kt, Kr, P, Ks), Kt: a Bibliából ismert pálma. – Nemzetközi szó, vö. ol., port. *palma*; ang. *palm-tree*, or. *пальма* 'pálma'. A szó az óskandinávban megvan, vö. óno. *palmi*; no. *palma*; sv. *palm*. Összetételben megvan a lappban is, a magyarban is, az utótag magyarázó szerepű. Friis 538, QN 100, N III: 220, SI 30, 348, SIB 397| SKES 477, NEO 482, SEO 560, SSA 303
- (76) **bámbu**: Bambusa, bambusz, bambu, Bambus. – Nemzetközi szó, vö. port. *bamba*; sp. *bambú*; ang. *bamboo*; or. *бамбук* id. Az átadó nyelv a fi. v. sv. lehet, vö. *bambu* id. – SI 30
- (77) **bávlos|rássi**: Saintpaulia ionantha, paavalinkukka, [saintpaulia], afrikaiibolya, (Uzambara-ibolya), [fokföldi ibolya]. –
 Ö. sz.: vö. *bávlos* 'Pál' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. A szó előtagja svéd keresztnév. Az ibolya a rejtett erény és szépség jelképe. A keresztény szimbolikában illata és lila színe miatt vált az alázatosság kifejezőjévé, ezért vonatkozik a latin és a finn név Szent Pálra. A kétrészes lapp név előtagjában ugyanaz a Pál van benne. Maga a növény Afrikából, az Uzambara-hegységből származik (– ezt tükrözi a magyar névadás –). Tanzániában nem szobanövény, hanem kint, a természetben, az esőerdőben virágzik. – SI 34, SKPS 3: 9, Szimbtár 223
- (78) **beadnaga|garvvenak** (Pl.): Anthriscus sylvestris, erdei turbolya, koiranputki, wilder Kerbel. –
 Ö. sz.: *beana* 'kutya' (gen.) + *garvvenak* 'kömény'. – QL 41.
- (79) **beadnaga|sinot** (Pl.): ?? csomós ebír: N (Kt). – Qvigstad adatából lehetetlen pontosan következtetni, Sammallahtinál egy *beatnatsinut*-féle alak hiányzik. Ö. sz.: *beana* 'kutya' (gen.) + *sinot* 'pázsitfűféle'. – QL 46.
- (80) **beahci**: Pinus sylvestris, erdeifenyő, mänty, Föhre (Kiefer): D (Tän, Rör, H, An, O, Mer, Vfs); S (M, Arj, J, G, Tys); N (Könk, Enon, Kt, Kr, P, Nes); I; K (Na, Pe, Nj, Im, Kld, T). –
 Ősi szó, de kora vitatott. 1. Finn-permi kori szó, vö. fi. *petäjä*; észt *pedajas ~ pädajas ~ pedakas*; mdE *piče*, M *pičä*; cser. *päntšä*, vtj. *pužim*; zrj. *požem* id. – A finn-permi alapalak: **pečä ~ *penčä*. A magyar *fenyő* szót itt nem veszi fel az UEW és az SSA. 2. Finnugor eredetű abban az esetben lehet, ha a **pečä*

szóból fejlődött mordvin és finn alak mellett, a **penčä* alakra menne vissza a cseremis és a magyar adat. A szókezdő *p ~ f* szabályos, a magánhangzó-megfelelés szintén, a szóbelseji - *nč*- mássalhangzó-kapcsolatban a - *č* - képző lehet. Az UEW a magyar *fenyő* 'Tanne, Fichte' adatot a *p"n3* 'Fichte' alapformának megfelelő adataként tárgyalja. – Friis 112, Gen 1525., WLpChr 66, Hal 98, QL 51., LWfs 1659., N I: 277, Lz 4825., C 13, Gr 732, Schl 13, ItkT 374, Lukk 116, SIMor 53, Kur 251, Ke 71, ItkE 3187. MosSl 88, Sl 35, SIB 372, 405 | SKES 534, UEW 416, 727, Lr 901., SSA 2: 346
Vö. jeagge-, keälu-, saggem-, šošna-, tuoddar-,

- (81) **beaika**: *Fagus sylvatica*, közönséges bükk, pyökki, Rotbuche (gemeine Buche): D (U Fr); N (P). – Nielsen inkább a bükk nyersanyagára utal. A SKES és az SSA idevágó lapp szót nem említ.
Jövevényszó, de az átadó nyelv vitatott. 1. skandinávból vagy 2. a finnből kerülhetett a szó a lappba, vö. no. *bøk* 'bükk'. A korai újsvéd *böök*, *bök*, ósv., sv. *bok*, *bök* > fi. *pyökki* id. – Hz 238, N I: 280, Sl 35 | SKES 677, NEO 32, SEO 54, SSA 2: 454
- (82) **beaive|čalbmi**: *Parnassia palustris*, mocsári fehérmájvirág, vilukko, Sumpferzblatt. –
Ö. sz.: *beaivi* 'nap' + *čalbmi* 'szem'. – Sl 35
- (83) **beaivváš|boallu**: *Trollius europaeus*, zergeboglar, kullero, Trollblume: N (Lg). – Ö. sz.: *beaivaš* 'nap' + *boallo* 'gomb'. – QL 49.
- (84) **beaivváš|lieddi**: *Helianthus*, napraforgó, aurigonkukka, Sonnenblume. –
Ö. sz.: *beaivváš* 'nap' + *lieddi* 'virág, virágzat'. – Sl 35
- (85) **bealbi**: *Polygonum amphibium*, vidra keserűfű, vesitatar, Wasserknöterich: K (Nj). –
Ismeretlen eredetű. – ItkT 348, Sl 36, SIB 526
- (86) **bealdo|biššan**: *Cirsium arvense*, mezei aszat, pelto-ohdake, Ackerkratzdistel (Ackerdistel). –
Ö. sz.: *bealdu* 'mező' + *biššan* 'kampócska' (A szótárakban ilyen szó nem volt, de összetételi tagként előfordul, amelynek jelentése 'kampócska'). – Sl 36
- (87) **bealdo|fiski**: *Barbarea vulgaris*, közönséges borbálfű, peltokanankaali, echte Winterkresse (Barbarakraut). –
Ö. sz.: *bealdu* 'mező' + *fiskes* 'sárga'. Valószínűleg finn analógiára vö. *sininen* 'kék' > *sini* 'kék (pl. ég kékje), kék szín, kékség' a lapp jelzői funkciójú (attributív) melléknévből (*fiskes* 'sárga') főnév lesz: *fiski* 'a sárga (szín)', vö. fi. *kelta* 'keltaväriin ja usean kasvin nimi'. – Sl 36, SIB 401 | SSA 1: 342

- (88) **bealdo|gállá:** Brassica rapa (subsp.) campestris, vad-réparepce (vad-káposztarepce), peltokaali, Stoppelrübe. – A címszó meghatározása is nehéz, a finn oldal sem könnyíti meg a meghatározást, ráadásul a tudományos név (a Brassica nemzetség) szerteágazó. A Suomen kielen perussanakirja alapján a peltokaali: ristikukkaisiin kuuluva nauriin näköinen rikkaruoho [a keresztesvirágúakhoz tartozó, tarlórépaszerű/ kerekrépaszerű gyomnövény]; A Värkasvio újabb információja szerint: Peltokaalin viljelymuotoja ovat nauris, turnipsi, ja rypsi [a szóbanforgó növény nemesített formája a tarlórépa / kerekrépa, a fehérrépa és a réparepce].
 Ö. sz.: *bealdu* 'mező' + *galla* ~ *kalla* 'káposzta'. – A szó előtagja finn jövevényelem a lappban (vö. SSA 3: 334), biztosra vehető a Sammallahiti-adat részleges tükörfordítása. Sl 36, SIB 401, SKPS 2: 439
- (89) **bealdo|hoaš'ša:** Equisetum arvense, mezei zsurló, peltokorte, Ackerschachtelhalm. –
 Ö. sz.: *bealdu* 'mező' + *hoa'sha* 'zsurló'. – Sl 36, SIB 401
- (90) **bealdo|jeadžá:** Sonchus arvensis, mezei csorbóka, peltovalvatti, Ackergänsedistel. –
 Ö. sz.: *bealdu* 'mező' + *jeadža* 'havasi tejelőke'. – Sl 36, SIB 401
 Vö. jeadžá
- (91) **bealdo|mádir:** Galium spurium, gyanús galaj, peltomatará, kleifrüchtiges Klettenlabkraut. –
 Ö. sz.: *bealdu* 'mező' + *mádir* 'északi galaj'. – Sl 36
 Vö. mádir
- (92) **bealdo|rëttet:** Raphanus raphanistrum, repcsénretek (repcsényretek), peltoretikka, Ackerrettich (Hederich). –
 Ö. sz.: *bealdu* 'mező' + *rëttet* 'retek'. – Sl 36
 Vö. r#ttet
- (93) **bealdo|vajálgeahtes|násti:** Myosotis arvensis, parlagi nefelejcs, peltolemmikki, Ackervergissmeinnicht. – A magyar szó a ne felejts tiltó igealak főnevesülésével német mintára (*vergiss mein nicht*) alkotott tükörfordítás. Számos más európai nyelvben keletkezett hasonló összetétel, amelyben a szerelmesek kéri a rájuk való emlékezést, pl. a franciában: *ne m'oubliez-pas*; az angolban: *forget-me-not*; a svédben: *förgetmigej*; a norvégban: *forglemmegei*; az oroszban: *незабыдка*. A névadás azzal kapcsolatos, hogy a virágszimbolikában ezzel a növényvel fejezték ki a szerelmesek, hogy távollétük idején sem felejtik el egymást. Így a szerelmi hűség, a boldogság, az öröm közvetítőjének, szimbólumának tekinthetők az égszínkék virágok. Ugyanakkor a virágok kékje kifejezheti a vágyódó, bánatos érzést is. A német romantikában (Tiecknél) az elérhetetlen boldogság szimbóluma a kék virág. Ami a finn névadást illeti, a szó másik jelentése

kedvenc, a lappban *csillag* az alakja miatt. Mindkettő használatos átvitt értelemben is.

T. ö. sz.: *bealdu* 'mező' + *vajálgeahtes* 'feledhetetlen' + *násti* 'csillag'. – SI 36 | TESz 2: 1005

- (94) **bealdo|vi#la**: *Viola arvensis*, mezei (apró) árvácska, peltó-orvokki, Feldstiefmütterchen. –
Ö. sz.: *bealdu* 'mező' + *vi#la* 'ibolya, árvácska'. – SI 36
Vö. *vi#la*
- (95) **bealhtoen|muerjie**: *Oxycoccus quadripetalus* (*Vaccinium oxycoccus*), tőzegáfonya (kukojsza), karpalo, gemeine Moosbeere
Ö. sz.: *bealthoe* [N *bealdu*] + *muerjie* 'bogyó'. – BIM 31
- (96) **beallemas**: *Linum*, len, pellava, Lein: I; K
Finn jövevényszó, vö. fi. *pellava* (dial. *pellavas*) > lpN *beallemâs*, *biellemâs* 'len'. – SI 36, SIB 401 | SSA 2: 333, UEW 370–71
- (97) **beas'se|gatna**: koivunkylkijäkälä, [zuzmó, amely nyírkérgen nő]: N (Kt, P)
Ö. sz.: *beas'si* 'nyírhéj, nyírfakéreg' + *gatna* 'zuzmó'. – N I: 301, SI 38
- (98) **beasse|muorra**: 1. *Betula odorata*, illatos nyír, ? hyvänhajuinen koivu, eine Art Birke: I; K (Nj, Kld, T); 2. [kis tarhegyi nyír] K (Pa); 3. *Betula*, nyír, koivu, Birke: K (Pa, Nj, S, Im, Kld, T). –
Ö. sz.: *beasse* 'nyír' + *muorra* 'fa'. – Gen 1553., QL 50., ItkT 372, Kur 254
- (99) **beas'sás|liljá**: *Narcissus pseudonarcissus*, csupros nárcisz (trombita nárcisz, sárga nárcisz), pääsiäislilja (keltanarssissi), Osterlilie (gelbe Narzisse). –
Ö. sz.: *beas'sás* 'húsvét' + *liljá* 'liliom'. – A kétrészes szó előtagja a finn *pääsiäinen*, *pääsiäis*- alakból ered, tehát jövevényszó a lappban. – SI 38 | SSA 3: 464
- (100) **beatnat|boska**: *Cerefolium silvestre* (*Anthriscus sylvestris*), erdei turbolya, koiranputki, Waldkerbel (Wilderkerbel, Wiesenkerbel). –
Ö. sz.: *beana* (gen.) 'kutya' + *boska* 'angyalgyökér'. – QL 40., SI 39
- (101) **beatnat|daņas**: *Cornus suecica*, törpe (svéd) som, ruohokanukka, Kornelkirsche: N (Kr). –
Ö. sz.: *beana* 'kutya' (gen.) + *daņas* 'félcsérje, vessző, hajtás; bokor'. – N I: 278, SI 39
- (102) **beatnat|gieldá**: *Lycopodium clavatum*, kapsos korpafű, katinlieko, Keulenbärlapp: N (Kt, Kr, P). –
Ö. sz.: *beana* 'kutya' (gen.) + *gieldá* 'lapos korpafű; északi galaj'. – N I: 278, SI 39, SIB 291

- (103) **beatnat|jokŋa:** 1. *Cornus suecica*, svéd som (bogyója), ruohokanukan marja, schwedischer Hartriegel: N (Kt, Kr, P, Hf); 2. *Arctostaphylos uva-ursi*, havasi medveszőlő, sianpuolukka, echte Bärentraube: N (Kt, Kr); 3. *Vaccinium uliginosum*, hamvas áfonya, juolukka, Moorheidelbeere (Rauschbeere, Trunkelbeere): S (J, F, G, Tys); 4. [piros bogyójú törpebokor, melynek termése a) nagyobb a *Vaccinium vitis-idaea* (vörösáfonya, puolukka, Preiselbeere) bogyójánál, és nem fogyasztható, élvezhetetlen; b) kisebb, mint a vörösáfonya bogyója, és kacson / indán ül]: I. –
Ö. sz.: *beana* 'kutya' (gen.) + *jokŋa* 'vörösáfonya'. – QL 42., N I: 278, Lukk 116, ItkE 3234., SI 39
- (104) **beatnat|juomut** (Pl.): *Potentilla*, pimpó, hanhikki, Fingerkraut. –
Ö. sz.: *beana* 'kutya' (gen.) + *juopmu* 'mezei sóska'. – SI 39
- (105) **beatnat|miestta:** *Viburnum opulus*, kányabangita, koiranheisi, gemeiner Schneeball. –
Ö. sz.: *beana* 'kutya' (gen.) + *miestta* 'bokor, cserje'. – SI 39
- (106) **beatnat|muorji:** 1. *Actaea spicata*, fekete békabogyó, konnanmarja, Christophskraut; 2. *Cornus suecica*, svéd som, ruohokanukka, schwedischer Hartriegel: N (Kt, Kr, P); K (Pa, Nj, S, Kld); 3. *Vaccinium uliginosum*, hamvas áfonya, juolukka, Rauschbeere (Trunkelbeere, Moorheidelbeere): D (Mer, V). – Sammallahtinál az első két jelentés szerepel; a norvég lapp, a kolttai és a kildini adatok a második jelentést támasztják alá. A déli lappban fordul elő a 3. jelentésben.
Ö. sz.: *beana* 'kutya' (gen.) + *muorji* 'bogyó'. – Friis 105, Gen 2072., QL 42., N I: 278, Lz 4853: 8., ItkT 265, 369, 930, Hk 319, SI 39, SIB 438, BIM 35, SIMos 108
- (107) **beatnat|njuovčča|rássi:** *Solidago virgaurea*, közönséges (erdei) aranyvessző (aranyos istápfű), kultapiisku, gemeine Goldrute. –
T. ö. sz.: *beana* 'kutya' (gen.) + *njuovčča* 'nyelv' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – SI 39
- (108) **beatnat|rássi:** 1. ? *Cynoglossum officinale*, közönséges (orvosi) ebnyelvűfű, koirankieli, echte Hundszunge; 2. *Rumex longifolius*, hosszúlevelű lórom, hevонhierakka, Gemüseampfer: NN (P)
Ö. sz.: *beana* 'kutya' (gen.) + *rasse* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 43., NN 130
- (109) **beatnat|rávra:** 1. *Phragmites australis*, nád, järviruoko, gemeines Schilf; 2. *Dactylis glomerata* ?, pallerokoiranheinä, csomós ebír, gemeines Knäuelgras (Knäuelgras): N (Lg); 3. [nagy fűfajta, melynek leveleit a kutyák különösen kedvelik]: N (Kr, P). –
Ö. sz.: *beana* 'kutya' (gen.) + *rávra* 'nád; erdeikáka; szittyó'. – QL 44., N I: 278, SI 39
Vö. rávra

- (110) **beatnat|ruvso|muorji:** Rosa canina, gyepúrózsa („csipkerózsa”, kutyarózsa, vadrózsa), [csipkebogyó = a vad rózsafajok termése], ruusunmarja, Hagebutte (Hagebuttenrose, Heckenrose, Heidenrose, Dornrose, Heidenröslein). – T. ö. sz.: *beatnat* ’kutya’ (gen.) + *ruvso* ’rózsa’ + *muorji* ’bogyó’. Hasonló szemléletűek a magyar és a lapp elnevezések: nem tarthatták nagyon értékesnek a bogyót, illetve a növényt, mert a név a ’kutya’ összetételi tagot tartalmazza. – VestLuuk 133
- (111) **beatnat|sarrit:** 1. Arctostaphylos uva-ursi, havasi medveszőlő, sianpuolukka (sianpuola), echte Bärentraube: S (J, F, G, Tys); N (Of); 2. Vaccinium uliginosum, hamvas áfonya, juolukka, Moorheidelbeere: S (Sors, J, F, G, Tys). – Ö. sz.: *beana* ’kutya’ (gen.) + *sarrit* ~ *sar’ri* ’feketeáfonya’. Sem az első, sem a második jelentésű növény nem értékes a vörös áfonyához vagy a fekete áfonyához képest. – QL 45., Lz 4853: 8., Sl 39
- (112) **beatnat|suoidni:** 1. Solidago virgaurea, közönséges aranyvessző, kultapiisku, gemeine Goldrute: N (Uts); 2. Alopecurus aequalis, (réti) ecsetpázsit, (ranta)-puntarpää, rotgelber Fuchsschwanz: K (Pa); 3. Dactylis glomerata, csomós ebír, (pallero)-koiranheinä, gemeines Knäuelgras (Knäuelgras): N (Kt, Kr, P); 4. Aira cespitosa (Deschampsia cespitosa), gyepes sédbúza, nurmilauha, Rasenschmiele: N (Kr). – Ö. sz.: *beana* ’kutya’ (gen.) + ’*suoidni* ’fű, széna, sásfélék általános neve’. – QL 47., N I: 278, ItkT 369, Lukk 116, Sl 39
- (113) **beadnat|vadno:** Chamerion angustifolium, erdei deréce (keskenylevelű ~, vágási ~), maitohorsma, schmalblättriges Weidenröschen: N (Of). Nehezen fogadható el Qvigstad egyeztetése, inkább valamilyen angyalgyökérfajtát vagy erdei turbolyát várnánk. Ö. sz.: *beana* ’kutya’ (gen.) + *vadno* ’angyalgyökér’. – QL 48.
- (114) **b#ron:** Pyrus, körte, päärynä, Birne. – Svéd jövevényszó. A finn *päärynä* < sv. *päron* id. Egy régebbi jövevényszó ugyanebből az irányból *peruna*, amelyből eredezteti az SSA a lp *bearon* ’burgonya’ alakot. – SIB 425 | SSA 2: 342, 464
- (115) **bieger|addje:** 1. [egy mohafajta]; 2. [mocsárban növő vörös moha]; 3. Sphagnum palustre, nagy (csónakos) tőzegmoha, rahkasammal, Torfmoos: D (Rör, H, Ov, U, Mer, Vd, V, Vfs). – Ö. sz.: *bieger* ’mohás mocsár, vörös mohás mocsár’ + *addje* ’?’’. – Hk 309
- (116) **biegeren|muörjie:** Oxycoccus palustris (Vaccinium oxycoccus), tőzegáfonya (kukojsza), karpalo, Moosbeere: D (Mer). – Ö. sz.: *bieger* ’mohás mocsár, vörös mohás mocsár’ (gen.) + *muörjie* ’bogyó’. – Hk 310, Lz 4993: 3, BIM 35

- (117) **biello|muörjie**: *Vaccinium uliginosum*, hamvas áfonya, juolukka, Moorheidelbeere (Rauschbeere, Trunkelbeere). – Az elnevezés valószínűleg a virág csengőcskéhez hasonló alakjáról történet. – Ö. sz.: *biello* (N *biel'lu*) 'harang, csengő' + *muörje* 'bogyó'. – QL 19.
- (118) **biel'lo|rássi**: 1. *Campanula rotundifolia*, kereklevelű harangvirág, kissankello, Glockenblume; 2. *Campanula*, harangvirág, kissankello, Glockenblume: N (Kt, Kr, P)
Ö. sz.: *biel'lu* 'harang' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 20., N I: 164, Sl 42
- (119) **biettar|guk'ka ~ biehtár|guhkká**: *Achillea millefolium*, közönséges cickafark, siankäsämö (Pietarinkukka), gemeine Schafgarbe: N (Kt, Kr, P). –
Ö. sz.: *biettar* ~ *biehtár* 'Péter' + *guk'ka* ~ *guhkká* 'virág'. A két szó Nielsen és Sammallahti írásmódját tükrözi. – QL 21., N I: 167–8, Sl 42, SIB 453
- (120) **biettar|rasse**: *Achillea millefolium*, közönséges cickafark, siankäsämö (Pietarinkukka), gemeine Schafgarbe: N (Kt, Kr, P, Uts); I. –
Ö. sz.: *biettar* 'Péter' + *rasse* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Friis 540, QL 21., N I: 168, Lz 5019: 2., ItkE 3259.
- (121) **biënjen|aaksj'|aavtja**: *Calamagrostis purpurea*, pirosuló nádtippán (vöröslő nádtippán), korpikastikka, Purpurreitgras: D (Rör). –
T. ö. sz.: *biënje* (N *beana*) 'kutya' + *aakse* 'kalász' + *aavtja* 'erdő, erdős vidék'. – Hk 319, BIM 35
- (122) **biënjen|joåmuo|graasie**: *Potentilla erecta*, vérontófü (vérontópimpó, vérhasgyökér), rätvänä, Tormentill: D (Vfs). –
T. ö. sz.: *biënje* 'kutya' + *joåmuo* (N *juopmu*) 'mezei sóska' + *graasie* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Lz 4853: 7., Hk 319
- (123) **biënjen|jugne|graasie**: [egy fűnek a neve]: D (Vfs). –
T. ö. sz.: *biënje* 'kutya' + *jugne* (N *jokna*) 'vörösáfonya' + *graasie* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – LWfs 1638., Hk 319
- (124) **biërnen|muörjie**: 1. *Rubus fruticosus*, vadszeder (földi szeder, fekete ~), karhunvatukka, Brombeere; 2. *Vaccinium myrtillus*, fekete áfonya, mustikka, Heidelbeere (Blaubeere); 3. *Paris quadrifolia*, négylevelű farkasszőlő (varjúszem), sudenmarja, Einbeere; 4. *Arctostaphylos alpina*, havasi (nyári) medveszőlő, riekonmarja, Alpenbeerentraube; 5. *Vaccinium oxycoccos*, tőzegáfonya (kukojsza), karpalo, Moosbeere; 6. *Vaccinium uliginosum*, hamvas (mocsári) áfonya, juolukka, Moorheidelbeere. – Bergsland ez utóbbi jelentést adja meg, vö. no. *blokkebær*, *mikkelbær*, *skinstryte*. Nála ez az adat megegyezik a *biënjen|muerjie* jelentésével.
Ö. sz.: *biërne* 'medve' (S *bierdna*) + *muörjie* 'bogyó'. – Lz 5009: 2., Hk 322, BIM 36

- (125) **bihpar ~ bihppor**: Piper, bors, pippuri, Pfeffer: D (Ht); N (Of, Lg, Lnv, Krl, Kt, Kr, P); I; K (Pa). – Nemzetközi szó, vö. gör. *péperi*; ang. *pepper* id.; a skandinávban igen régi, vö. ósv. *pepar*; sv. *peppar, pipar*; óno. *piparr*; no. *pipar, pepper* id.; lpN *bippur* 'bors' < fi. *pippuri* id, lpS, I, K, Kld *bippár* 'bors' < bizonyára sk. – QN 108, N I: 178, ItkT 379, ItkE 3323., MosSl 85, Sl 43, SIB 409, VestLuuk 409 | SEO 570, SSA 2: 371
- (126) **bihppor|ruohtas**: *Armoracia rusticana*, torma, piparjuuri, Meerrettich. – Ö. sz.: *bihppor* 'bors' + *ruohtas* 'gyökér'. – Sl 43, SIB 409, VestLuuk 133
- (127) **biika|skahpi**: *Crataegus monogyna*, galagonya, orapihlaja, eingrifflicher Weissdorn. – A finn alapján keletkezett tükörszó, vö. *ora* 'tövis, túske' + *pihlaja* 'berkenye'. – Ö. sz. *biika* 'túske' + *skahpi* 'berkenye'. – Sl 44
- (128) **bipo|rasek** (Pl.): 1. [valamilyen csöves növény]; 2. [keserű gyökerű növény]: N (Kt, Kr, P). – Ö. sz.: *bipo* 'cső' + *rasek* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 23., NN 116
- (129) **bisso|eartta**: *Vaccinium uliginosum*, hamvas áfonya, juolukka, Moorheidelbeere: N (Lg). – Ö. sz.: *bisso* 'puska' + *eartta* 'borsó'. – Ql 24.
- (130) **biššan|rássi**: *Cirsium helenioides*, hófehérlevelű aszat (felemáslevelű aszat, változó ~), huopaohdake, verschiedenblättrige Kratzdistel (Alantdiestel). – Ö. sz.: *biššan* 'kampócska' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Sl 47
- (131) **bivgi**: *Hordeum*, árpa, ohra, Gerste: D (Snâ); N (Suj, Kt, Kr, P, Rep) Skandináv jövevényszó, vö. sv. *bjugg, bägg*; no. *bygg* id. – Friis 80, Lz 4903., 4978., N I: 191, Sl 47 | NEO 51, SEO 44, SKES 512
- (132) **bliedne ~ plienie**: 1. *Solanum tuberosum*, burgonya, perunakasvi, Kartoffelkraut: D (H); 2. Blatt (Blätter) *Angelica archangelica* 'orvosi angyalgyökér levele(i)'; 3. Moorgras [mocsári fű]. A SKES alább jelzett oldalszáma lapp adatot nem ad. Bizonytalan eredetű. Talán egyeztethető, sv. no. *blad* 'levél'. – C 8, Lz 5043., 5385. | SKES 279
- (133) **blomstar**: virág, kukka, kukinto, Blume, Blüte: D (Mer, Ht, Vd); S (Arj, Tys); N (Lg, Kl, Sdv, Rep). – Norvég jövevényszó, vö. no. *blomster* 'virág, virágzat'. – QN 111., Lz 5047° Vö. gieka-, naste-, skoalppa-.
- (134) **blumma**: virág, kukka, kukinto, Blume, Blüte: D (Mer), S (Arj, M). – Svéd jövevényszó, vö. sv. *blomma* 'virág, virágzat'. – Lz 5047^b, Schl 106, Hk 344 Vö. âja-, jijjebiejjie-, stálo-.

- (135) **boaldálas**: *Urtica urens*, aprócsalán, (rauta)nokkonen, kleine Brennessel: N (Lg, Bls). –
Képzett szó: *boaldit* 'éget' + *-las* melléknévképző. Kialakulására talán hatással volt a finn *polttiainen* = rautanokkonen. A csalán okozta égető érzést mindenki ismeri. – QL 25., 26., SI 49, SIB 379, 431
- (136) **boallo|gálla**: *Brassica oleracea* convar. *gongylodes*, karalábé, kyssäkaali (kaalirapi), Kohlrabi. –
Ö. sz.: *boallu* 'gomb' + *gálla* 'káposzta'. – SI 50
- (137) **boallo|oaivi**: *Trollius europaeus*, zergeboglár, kullero, Trollblume: N (Kr, P). –
Ö. sz.: *boallu* 'gomb' + *oaivi* 'fej'. A virág alakjáról kapta a nevét. – N I: 202, SI 50
- (138) **boallo|rássi**: *Trollius europaeus*, zergeboglár, kullero, Trollblume: N (Kt, Kr, P, Kl, Uts). –
Ö. sz.: *boallu* 'gomb' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 27., N I: 202, SI 50, SIB 317
- (139) **boares aka ullo|gukkalat** (Pl.): *Eriophorum*, gyapjúsás, niittyvilla, Wollgras: N (Lg). –
Jelzővel ellátott ö. sz.: *boares* 'öreg' + *aka* 'kor(ú)' + *ullo* 'gyapjú' + *gukkalat* 'ernyősvirágzatú növény'. – QL 29.
- (140) **boares|gálla|rássi**: *Geranium sylvaticum*, erdei (hegyi) gólyaorr, metsäkurjenpolvi, Waldstorchschnabel: N (Kl).
T. ö. sz.: *Boares Gál'la* 'Kutyacsillag, Sziriusz' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. A növénynek ismert egy másik neve is, ez közelebb vihet az elnevezés magyarázatához. A *juhannuskukka* arra utal, hogy Szent Ivánkor virágzó növényről van szó. Nyári virágról tehát, amikor a Sziriusz, a Nagy Kutya (*Canis major*) csillagkép legfényesebb csillaga fent van az égen. A Sziriusz névre két mitológiai magyarázat is kínálkozik. Az ismertebb, mely szerint Orion kutyája volt ő, a kevésbé ismert arról szól, hogy Ikariosz, az első szőlőtermesztő és borász kutyája volt Maira, aki részeg pásztoroktól megölt gazdájához vezette a férfi kislányát. Dionüszosz isten mindhármukat feljuttatta az égbe, Mairából Sziriusz néven csillag lett. Maira emlékezete a mai napig sem homályosult el egészen: a rómaiak és a görögök a Sziriusz nyári feltűnése körüli hőségnapokat „kutyánapoknak” *dies caniculares*-nek nevezték (vö. dán *hundedage*, ném. *Hundstage*). Mi is kánikuláról beszélünk, anélkül, hogy tudatában lennénk Ikariosz kutyája és e megjelölés összefüggésének. – QL 29., SI 50, ISzESz 192, Zam 298–299, 372

- (141) **boelt'|aajjan|gåbloe**: *Epilobium angustifolium*, erdei deréce (keskenylevelű ~, vágási ~), maitohorsma, schmalblättriges Weidenröschen: D (Ht). – T. ö. sz.: *boelte* 'erdei' + *aajja* 'öreg(ember), apó' = *boeltaajja* 'medve' + *gåbloe* '? hólyag'. Qvigstad egybeveti a no. *bjørn-gupla* szóval. – QN 175, BIM 40
- (142) **boelt'|aajjan|kraesie**: *Epilobium angustifolium*, erdei deréce (keskenylevelű ~, vágási ~), maitohorsma, schmalblättriges Weidenröschen. – T. ö. sz.: *boelte* 'erdő' + *aajja* 'öreg(ember), apó' + *kraesie* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – BIM 40
- (143) **bohcce|jeagil**: 1. *Cladonia pyxidata*, szemölcsös serlegzuzmó, torvijäkälä, eine Art Flechte; 2. *Cladonia coccifera*, vöröstermőtestű serlegzuzmó, punareunainen torvijäkälä: N (Kt, P). – Ö. sz.: *bohcci* 'cső' + *jeagil* 'zuzmó'. – N I: 209, SI 52, SIB 491
- (144) **bohcce|rássi**: [valamilyen fű]: N (Lg). – Ö. sz.: *bohcci* 'cső' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 33
- (145) **bohcce|suoidni**: [fűféle, melynek üreges szára (virág) van]: N (Kt, Kr, P). – Ö. sz.: *bohcci* 'cső' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – QL 34., N I: 209
- (146) **bohcce|šaddu**: [valamilyen csöves növény, üreges szárú növény]. – Ö. sz.: *bohcci* 'cső' + *šaddu* 'növény, termés'. – SI 52
- (147) **bohcco|burhvie**: *Cladonia rangiferina*, rénszarvaszuzmó, poronjäkälä, Renntiermoos: D (Rör, Vfs). – Ö. sz.: *boazu*, (gen.) *bohcco* '(szelíd) rénszarvas' + *burhvie* 'zuzmó'. – Lz 5115: 8.
- (148) **bohcco|jeagil**: *Cladonia*, rénszarvaszuzmó, poronjäkälä. – A finn adat alapján a pontosabb tudományos nevet nehéz megadni, ugyanis a *poronjäkälä* lehet: *palleroporonjäkälä* '*Cladonia stellaris*, csillagos rénszarvaszuzmó'; *harmaaporonjäkälä* '*Cladonia rangiferina*, rénszarvaszuzmó'; *valkoporonjäkälä* '*Cladonia arbuscula*, bókoló rénszarvaszuzmó'. A két utóbbi egymás mellett nő, az előbbi hamuszín vagy kékesszürke, a *valkoporonjäkälä* zöldes, zöldbe játszó sárgásszürke. – Ö. sz.: *boazu*, (gen.) *bohcco* '(szelíd) rénszarvas' + *jeagil* 'zuzmó'. – SI 52
- (149) **bohcco|suoidni**: *Equisetum fluviatile*, iszapzsurló (tavi zsurló), järvikorte, Teichschachtelhalm: N (Sdv). – Ö. sz.: *boazu*, (gen.) *bohcco* '(szelíd) rénszarvas' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – QL 36., SI 52, SIB 280
- (150) **bohcco|vistie**: *Cladonia rangiferina*, rénszarvaszuzmó, poronjäkälä, Renntiermoos: S (Arj) Ö. sz.: *boazu*, (gen.) *bohcco* 'rénszarvas' + *vistie* 'zuzmó'. – Lz 8650: 3.

- (151) **bohccu|njuovčča**: [valamilyen fű]: N (Lg). –
 Ö. sz.: *boazu*, (gen.) *bohccu* 'szelíd) rénszarvas'+ *njuovča* 'nyelv'. – QL 35.
- (152) **bohká|rássi**: Pimpinella, földitömjén, ahopukinjuuri, Pimpinelle (Bibernelle, Anis). –
 Ö. sz.: *bohkká*, (gen.) *bohká* 'hím kecske, bak' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. Nevét bakszagú gyökere alapján kapta, ami gyógyír. Nem véletlen tehát, hogy a finn, a lapp és a magyar névadás is ezt a növényi részt hangsúlyozza. SI 53, SIB 417
- (153) **bohkere ~ bukkere**: *Solanum tuberosum*, burgonya, peruna, Kartoffel: D (Rör, H, O, Mer, Snå, Fr) *bullere, buoldere, bundeke, buovdere*. – Nem tartottam célszerűnek külön-külön szócikkbe venni e jelentésükben ugyanaz, hangalakjukban igen hasonló neveket, hiszen csupán alakváltozatok. – Ismeretlen eredetű. – C 12, Hk 378, 379, 382, 388, 1047, BIM 41
- (154) **boht#htos ~ bot#htos**: *Solanum tuberosum*, burgonya, peruna, Kartoffel: S (Arj); N (Of, Ib, Krl, Kv, Kt, Kr, P). –
 Skandináv jövevényt, vö. sv. *potatis*; no. *potetes*. – QL 113, N I: 237, SI 53, 56, NEO 497, SEO 593
- (155) **borran|rássi**: *Angelica archangelica*, orvosi angyalgyökér (angyélika, angyalfű), väinönputki, echte Engelwurz. Mind a tudományos (*Angelica*), mind a magyar elnevezései a latin *angelus* = angyal szóra vezethetők vissza, amely abból a mondából ered, hogy az állítólag gyógyerejű növényt az embereknek egy angyal mutatta meg. –
 Ö. sz.: *borran-* 'étel' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – SI 56
- (156) **boska ~ boská**: 1. *Angelica archangelica*, orvosi angyalgyökér, väinönputki, echte Engelwurz: D (Rör, H, Ov, O, Mer, Fr, V, Ht); S (Arj, Tys); N (Suj, Könk, Enon, Kt, Kr, P, Uts, Rep); K (Nä); 2. *Angelica sylvestris*, erdei (vízparti) angyalgyökér, karhunputki, Brustwurz: D (Ov, O); 3. [öreg csöves növény (nád), növény ehető virágzata]. – Bergsland adatainak (*batske, batjke, baktse, baktje*) jelentése *Angelica sylvestris* 'erdei (vízparti) angyalgyökér'. – Uráli kori szó, vö. fi. *putki* 'nád, nádszárú növény, csöves növény', összetételekben: *koiranputki, karhunputki, väinönputki*; é. *putk* id, *putkeline* 'csöves növény'; mdE *počko*, M *počka* 'cső, üreges szár, *Angelica*'; cser. *puć, puč* 'nád, csöves növény (üreges szára)' szam. jur. *pūd* 'kis (fém)cső'; szelk. *pūč*; kam. *pottu* 'virágtengely, vacok'. Az uráli alapalak: **pućke*. A lpK alak finn jövevényt. –
 Megfontolandónak tartanám az UEW **pućke* alakjának szóbelseji -ć-je helyett a/egy szóbelseji -č- hangot rekonstruálni, valamint a második szótagi (szóvégi) -e- mellett esetleg alternatívaként az -a- magánhangzós formát. A **pućke ~ *pučka* alapalakot támasztja alá a lapp, a szelkup, a kamasz és a volgai finnugor, különösen a mordvin. – Friis 93, WLPChr 63, Hal 102, QL 30, N I:

236, Lz 4612., 5091. 5268 b., C 10, Hk 296, Sl 56, SIB 537, BIM 31 | SKES 662, UEW 397–8, Lr 941., SSA 2: 442–3

Vö. ádjá-, áhččán-, baján-, beatnat-, gaicca-, gearbmaš-, gicci-, guovžža-, jeagge-, ruolla-, stálo-, sohkar-, tjindjien-, truolla-

- (157) **boska|lávki**: *Allium porrum*, póréhagyma (párhagyma), purjosipuli, Porree (Winterlauch). –
Ö. sz.: *boska* 'angyalgyökér; nád; csöves növény' + *lávki* 'szibériai hagyma'. – Sl 56, SIB 419, VestLuuk 134
- (158) **bosso|muörje**: *Rubus idaeus*, erdei málna (málnaszeder), vadelma, Himbeere: S (Tys). –
Ö. sz.: *bosso* (N *bos'su*) 'cet' + *muörje* 'bogyó'. – QL 32.
- (159) **bos'su|árpu**: *Chorda filum*, tengerihúr, jouhilevä, Meersaite: N (Kl). –
Ö. sz.: *bos'su* 'cet' + *árpu* 'cérna, fonal'. – QL 31.
- (160) **botnje|miestta**: *Rhamnus frangula* (*Frangula alnus*), közönséges kutyabenge, (korpi)paatsama, Faulbaum. –
Ö. sz.: *botnji* 'sodrott fonál, kötél' + *miestta* 'bokor, cserje'. – Sl 57
- (161) **brean|heahtto**: *Urtica urens*, apró csalán, rautanokkonen, Brennessel: N (Kl). –
Norvég jövevényszó, vö. *brenneta* id. – QN 118, NEO 39
- (162) **budeita ~ budet ~ buhtat ~ pottTMTMk**: *Solanum tuberosum*, burgonya, peruna, Kartoffel: S (M, J, G); N (Kt, Kr); I; K. –
Nemzetközi szó, vö. port., sp. *batata*; ol. *patata*; ang. *potato* 'burgonya'. A lappban finn jövevényszó, vö. *potakka* 'burgonya' (fi. dial.). – Gr 765, Schl 17–8, 107, N I: 243, ItkT 400, SIMor 57, ItkE 3452., Sl 58, SIB 403, VestLuuk 134, MosSl 95, SIMos 91 | SSA 2: 404
- (163) **bulleren|blienie**: *Solanum tuberosum*, burgonya, peruna, Kartoffelkraut: D (Rör). –
Ö. sz.: *bullere* 'burgonya' + *blienie* 'burgonyanövény'. A szó magát a növényt jelöli, nem az ehető szármódosulást. – Hk 379
Vö. bliedne
- (164) **bullje|lasta ~ (fiskes) bulljelasta**: *Sedum acre*, borsos varjúháj, keltamaksaruoho, scharfer Mauerpfeffer. –
Jelzővel ellátott ö. sz.: *fiskes* 'sárga' + *bullji* 'kidülledt pont vagy dolog, kidudorodás' + *lasta* 'levél'. – Sl 59, SIB 296, 357
- (165) **bursa|rássi**: *Rhinanthus minor*, csörgő kakascímer, pieni laukku (pikkulaukku), kleiner Klappertopf: N (Lg). –
Ö. sz.: *bursa* 'pénztárca' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. A csörgő kakascímer magjait a felfújt csészelevelek mögé rejtett tokban érleli. Ezek a

csészébe rázódva csörögnek, zörögnek. Erszényre emlékeztető keskeny szárán fenn még kakastaréjszerűen sokasodnak a nyíló virágok. A magyar névadás a virág kakastaréjhoz hasonlóságát és a csörgő hanghatást veszi figyelembe. A finn erszényke, pénztárca a növénytok miatt kaphatta a nevét, ahogy a lapp növénynév is. Finn minta alapján keletkezett tükörszó. A finn növénynév variánsai közt található még pl. *kukkaroheinä* [pénztárcafű, erszényfű], *taskuheinä* [táskafű]. – QL 39., Sl 63

- (166) **bussa|geáhpil**: *Antennaria dioica* (*A. tomentosa*), parlagi macskatalp (kétlaki macskatalp), kissankäpälä, Katzenpfötchen. –
 Ö. sz.: *bus* 'sá' 'macska, cica' + *geáhpil* 'mancs, talp'. Finn mintára készített tükörszó. A szótár finn–számi részén megvolt az adat, a számi–finn részen nem. Talán ez is bizonyítja, hogy a finn növénynév volt előbb. – SIB 306
- (167) **buvdjen|bürhvie**: *Cladonia alpestris*, „alpesi bokroszuzmó” (hébe-hóba a *Cladonia rangiferina*-val nő együtt), palleroporonjäkälä, Renntiermoos. – A *palleroporonjäkälä* másik tudományos neve *Cladonia stellaris* 'csillagos rénszarvaszuzmó': D (Rör, Vfs). –
 Ö. sz.: *buvdje* 'rénszarvas' + *bürhvie* 'rénszarvaszuzmó'. – Lz 5115: 8., Hk 393–4
- (168) **bürhvie**: *Cladonia rangiferina*, rénszarvaszuzmó, harmaaporonjäkälä, Renntierflechte: D (Tän, Rör, H, An, Ov, U, O, Mer, Vd, Snå, Fr, V, St, Vfs). – Ismeretlen eredetű. – Hz 199, LWfs 1800., Lz 5255., Hk 389, BIM 44
 Vö. bohcco-, buvdjen-, d'uvke-, dürrie-, naalu-, sarven-, skaaldje-, tjuolmeke-.
- (169) **ceakko|čieguš|čalbmi**: *Euphrasia stricta*, közönséges szemvidító(fű), ketosilmäruoho, steifer Augentrost. –
 T. ö. sz.: *ceakko*- 'egyenes, függőleges, meredek' + *čieguš* 'láthatatlan, rejtett, titkos' + *čalbmi* 'szem'. Az első összetételi tag a növényre, magára vonatkozik, a másik két összetételi tag pedig a virágra. Az alacsony növény virágában a szemhez való hasonlóságok figyelhetők meg. Ezért a szemvidítófünek jó híre volt a szembetegségek gyógyításában, akár a vakság megszüntetésében is a homeopátia vagyis a hasonszervi gyógy módjében. – Sl 67
- (170) **ceskes|muorra**: *Rosa cinnamomea* = *Rosa majalis*, májusi rózsa (cimetrózsa, fahéjrózsa), (Rauhala: gyömbérrózsa), nurmiruusu, Mairose. –
 Ö. sz.: *ceskes* '??' + *muorra* 'fa'. – QL 309., Sl 68
- (171) **cicaš|barvve**: *Alchemilla vulgaris*, közönséges palástfü, poimulehti, Frauenmantel: N (Kv). –
 Ö. sz.: *cicaš* 'sarkantyús sármány' + *barvve* 'nők által régebben viselt (daróc)kabátka, ujjas zeke'. – QL 312.
- (172) **ciňkal|rasse**: *Angelica archangelica*, orvosi angyalgöyökér, väinönputki, echte Engelwurz. –
 Ö. sz.: *ciňkal* '??' + *rasse* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 311.

- (173) **cizzTM|tiugaĚ**: 1. Pinguicula vulgaris, lápi (mocsári) hízóka, sininen yökönlehti, echtes Fettkraut; 2. Campanula, harangvirág, sinikello, eine blaue Glockenblume: I. –
 Ö. sz.: *cizzTMĚ* (Ll *cissáás*; N *cizás*) 'lappföldi cinege' + *tiugaĚ* 'csengőcske'. – ItkE 241: 2., 5009: 2., Ll 195
- (174) **cuobbu|hoašši**: 1. Equisetum arvense, mezei zsurló, peltokorte, Ackerschachtelhalm; 2. Equisetum sylvaticum, erdei zsurló, metsäkorte, Waldschachtelhalm: I. –
 Ö. sz.: *cuoppu* 'béka' + *hoašši* 'zsurló'. – SIMor 5, ItkE 258.
- (175) **cuoppo|rássi ~ cubbo|rássi**: 1. Potamogeton natans, úszó békaszőlő, uistinviita, Schwimmendeslaichkraut: N (Lg); 2. Equisetum sylvaticum, erdei zsurló, metsäkorte, Waldschachtelhalm; 3. Equisetum palustre, mocsári zsurló, suokorte, Sumpfschachtelhalm; 4. Equisetum arvense, mezei zsurló, peltokorte, Ackerschachtelhalm. –
 Ö. sz.: *cuoppu* 'béka' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 310., Sl 70, 71, SIB 505
- (176) **čakča|mielke|rássi**: Leontodon autumnalis, őszi orozslánfog, syysmaitiainen, Herbstlöwenzahn. –
 T. ö. sz.: *čakča* 'ősz' + *mielki* 'tej' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. A nemzetség tudományos, magyar és német neve is (a latin *leo*, a német *Löwe* 'oroszlán'; latin *dens*, német *Zahn* 'fog'; *leontodon* 'oroszlánfog') a levél fogazott szélén alapul. A szárnak tejnedve van, innen a finn és a lapp megnevezés; virágzási ideje pedig július–október, mindegyik név tartalmazza az őszi évszakot. – Sl 74
- (177) **čalbme|muorra**: 1. Lonicera xylosteum, ükörkelonc, lehtokuusama, rote Heckenkirsche; 2. Lonicera, lonc (lonicer-cserje), kuusama, Geisblatt (Lonicera): K. –
 Ö. sz.: *čalbmi* 'szem' + *muorra* 'fa'. Bizonyára a közös kocsányon érő két piros ikerbogyóról kapta a növény a nevét. Mintha a kocsányról két szem meredne a távolba, – gondolhatta a lapp „névadó” is. – Gen 2061., QL 318. ItkT 666, Sl 74
- (178) **čazit ~ čázet ~ čázetrássi**: Caltha palustris, mocsári gólyahír, rentukka, Sumpfdotterblume: N (Sør). –
 Ellipszissel keletkezett szó: *čáhci* 'víz', a *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény' jelentésű értelmesítő utótag lekophatott. – QL 315., Sl 79, SIB 432
- (179) **čáhce|guossa**: Hippuris vulgaris, vízi-lófark (vízifenyőke), vesikuusi, Tannenwedel. –
 Ö. sz.: *čáhci* 'víz' + *guossa* 'lucfenyő'. Jó példának tartom a lapp, a finn és a magyar közti párhuzamokra, a hasonló névadási szemléletre. Finn mintára keletkezett részleges tükörfordítással, vö. *vesi* 'víz' + *kuusi* 'lucfenyő'. – Sl 77, SIB 526

- (180) **čáhce|lukti**: *Carex rostrata*, csőrös sás, pullosara, Schnabelsegge. –
Ö. sz.: *čáhci* 'víz' + *lukti* 'sás'. – SI 77
- (181) **čáhce|melona**: *Citrullus lanatus* subsp. *vulgaris*, görögdinnye, vesimeloni, Wassermelone (Arbuse). –
Ö. sz.: *čáhce* 'víz' + *melona* 'dinnye'. Részleges tükörfordítás finnből. – VestLuuk 134
- (182) **čáhce|šaddu**: [vízi növény]. –
Ö. sz.: *čáhci* 'víz' + *šaddu* 'növény'. Finn mintára keletkezett tükörszó. – SI 77
- (183) **čáhppes|bihppor**: *Piper*, *Piper nigrum*, fekete bors, mustapippuri, schwarzer Pfeffer. –
Ö. sz.: *čáhppes* 'fekete' + *bihppor* 'bors'. Talán részleges tükörfordítás finnből. A bors az egyik legfontosabb fűszer, a görög-római idők óta Európában is ismert. Őshazája Délnyugat-India. A fekete bors éretlen állapotban betakarított termések fermentálásával, azaz a zamat erősítése érdekében mikroorganizmusokkal való kezelésével jön létre. Ha túl gyorsan szárítják vagy raktározzák, zöld színű marad (lp. *ruonábihppor*, fi. *viherpippuri*). A fehér borsnál (lp. *vilgesbihppor*, fi. *valkopippuri*) az érett termést lehántják, a kőmag marad vissza. A megszáritott érett termések pedig a rózsaszínű borsot (lp. *rosabihppor*, fi. *rosépipuri*) eredményezik. – VestLuuk 134
- (184) **čáhppes|jierit**: *Ribes nigrum*, fekete ribiszke, mustaherukka (mustaviinimarja), schwarze Johannisbeere. –
Ö. sz.: *čáhppes* 'fekete' + *jierit* 'kerti ribiszke'. Valószínűleg tükörfordítás finnből. – SI 77, SIB 369, 529, VestLuuk 134
- (185) **čáhppes|lukti**: *Carex atrata*, feketés sás, mustasara, geschwärzte Segge (Trauersegge). –
Ö. sz.: *čáhppes* 'fekete' + *lukti* 'sás'. – SI 77, SIB 369
- (186) **čáhppes|muorji**: *Empetrum nigrum*, varjúbogyó (mámorka), (pohjan)variksenmarja (kaarnikka), gemeine Krähenbeere. –
Ö. sz.: *čáhppes* 'fekete' + *muorji* 'bogyó'. – QL 314., SI 77, SIB 283, 411
- (187) **čáhppes|siedga**: *Salix nigricans*, feketéllő fűz, mustuvapaju, Schwarzweide. –
Ö. sz.: *čáhppes* 'fekete' + *siedga* 'fűz'. – SI 77
- (188) **čäci|nääpi**: 1. *Hydrocotyle vulgaris*, vízigázló (kispajzsika), sammakonputki, gemeiner Wassernabel; 2. *Chimaphila umbellata*, ernyős körtike, sarjatalvikki, Nabelkraut. –
Ö. sz.: *čääci* 'víz' + *nääpi* 'köldökszínór, köldök'. Az Itkonen-szótár kolai lapp adata két német növénynevet ad meg. Valószínűbb az első adat. A növénynev a levél és a szár köldökhöz, köldökszínórhoz hasonlóságán alapszik. A növénynevekben sokszor benne van az emberi világ is, az antropomorfizáció itt az, hogy az emberi testrész nevét az elnevező átviszi a növényre. – ItkE 297.

- (189) **čäc|syejn ~ čäci|syejn**: *Carex limosa*, iszapos sás, liejusara, Schlammriedgras (Schlammsegge): K. –
 Ö. sz.: *čääci* 'víz' + *syejn* 'fű, széna'. – ItkE 297., 4651.
- (190) **č#kal**: [egy fűfajta]: S (J, G, Tys, Hm). Qvigstad: „schw. dial. (Norrb.) *jägla* (Wiklund)”. Ismeretlen eredetű. – QN 335, QL 316.
- (191) **č#re|uōjv|sujn**: *Leucanthemum vulgare* (*Chrysanthemum leucanthemum*), réti margitvirág (papvirág, margaréta), Gänseblume. –
 Ö. sz.: *č#re* 'lekaszált' + *uōjv* 'fej' + *sujn* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. A lpK ezt az egyetlen adatát Itkonen kihaltaknak tekinti. – QL 317., Gen 2060., ItkT 656
- (192) **čichau**: *Veratrum*, zászpa, pärskäjuuri, Germer: K. –
 Valószínűleg onomatopoeízissal keletkezett szó. T. I. Itkonen az orosz *чухамь* 'tüsszent, tüsszög' igével hozza kapcsolatba. Az adatot kiavultnak tartja. A magyar népi elnevezés trüszsöntőfű. A növény protoveratrin és germarin (innen a latin és német nevük) nevű alkaloidokat, mérgező anyagokat tartalmaz, ezek egyéb más mellett a bőrben levő idegvégződések ingerlésével hatnak. Az orrban már 1 / 50000 grammnyi mennyiségük is tüsszentésre ingerel. – Gen 2059., QL 320., ItkT 665
- (193) **čievra|vuolpo|rássi**: *Alchemilla alpina*, alpesi palástfű, tunturipoimulehti, Alpenfrauenmantel. –
 T. ö. sz.: *čievra* 'kavics, sóder, kavicsos vidék' + *vuolpu* 'női ruha, köpeny' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Sl 83
- (194) **čirsi**: *Prunus avium*, cseresznye, kirsikka, Kirsche. –
 Nemzetközi szó, vö. pl. népi lat **ceresia*; port. *cereja*; sp. *cereza*; fr. *cerise*; ol. *ciliegia*; ang. *cherry* id. A szókezdő mássalhangzó vetheti fel azt a kérdést, hogy történt-e hanghelyettesítés (-k- -č-), mert a németben *Kirsche*, a finnben *kirsikka*, mely átvétel a svédből, vö. *kirseber* id. A növény neve számos nyelven ugyanakkor (vö. szláv nyelvek, pl. szln. *črešnja* id.) -č- hanggal kezdődik. – VestLuuk 134 | TESz 1: 509–510, SSA 1: 372
- (195) **čokej|mist ~ čokkej|ra¹s**: [valamilyen éles, tüskés bokor, pl. csipkebokor vagy galagonyabokor]: K. –
 Ö. sz.: Az előtag talán a *čohka* 'éles, hegyes' szóval függ össze. Esetleg a *čohkkat* 'ül, leselkedik, ólálkodik' szó valamilyen származéka. Az első lehetőség a jelentés ismeretében elképzelhető. A második javaslat egy „ülő, guggoló” bokrot tesz fel, amely apróbb madarakat csapdába ejthet, „les rájuk”, + *mist* 'bokor, cserje' és *ra¹s* 'virág'. Qvigstad is egy szócikkbe veszi a két adatot, bár az utótagok közt különbség van, az első esetben magát a bokrot, a másodikban a virágot jelentheti. – QL 321.
- (196) **čuhča ~ suhča**: [karcsú, fiatal erdeifenyő]: I. –

- Ismeretlen eredetű. – ItkE 422.
- (197) **čuoggu|rássi**: *Urtica*, csalán, nokkonen, Brennessel. –
 Ö. sz.: *čuoggut* 'szúr, szurkál' jelen idejű (folyamatos) melléknévi igeneve +
rássi 'virág, lágyszárú virágos növény'. – SI 91
- (198) **čuolbma|muorra**: 1. *Lonicera*, lonc, kuusama, Geissblatt (Heckenkirsche, Doppelbeere); 2. *Lonicera xylosteum*, ükörkelonc, lehtokuusama, rote Heckenkirsche; 3. *Lonicera pallasii*, idänsinikuusama. A Sammallahtitól megadott jelentésekből indultam ki, azért van több megfelelés. 4. [csomoros fa]: I. –
 Ö. sz.: *čuolbma* 'csomó, görcs, bog' + *muorra* 'fa'. – ItkE 446., SI 93
- (199) **čuolbma|narti**: *Saxifraga cernua*, csüngő kötörőfű (kőrontófű), nuokkurikko, nickender Steinbrech. –
 Ö. sz.: *čuolbma* 'csomó, görcs, bog' + *narti* 'kötörőfű'. – SI 93
- (200) **čuopmajas**: 1. *Empetrum nigrum*, varjúbogyó, variksenmarja, gemeine Krähenbeere; 2. *Empetrum hermaphroditum*, bőtermő varjúbogyó (mámorka), pohjanvariksenmarja, zwitterige Krähenbeere: S (M, Arj, J, F, G); I; K (Nä, Pa, Nj, Kld). –
 Talán egyeztethető: fi. *suomus* 'pikkely'. A tételbeli jelentésre nem találtam utalást a SKES-ben. Lehtiranta a szót elterjedtsége alapján közlapp korinak tartja: **č#m#* 'varjúbogyó'. – QL 322., Gen 179., Lz 429., Gr 1181, ItkE 476., MosSI 18, SIMos 143, SI 94, SIB 411 | SKES 1115–6, Lr 199.
- (201) **čuotnját|borran**: *Equisetum sylvaticum*, erdei zsurló, metsäkorte (karvakorte), Waldschachtelhalm: K (T). –
 Ö. sz.: *čuonjá* (gen.) 'vetési lúd' + *borran* 'étel'. – ItkT 691, SI 94
- (202) **čuotnját|hoas'ša**: *Equisetum palustre*, mocsári zsurló, suokorte, Sumpfschachtelhalm (Duwock). –
 Ö. sz.: *čuonjá* (gen.) 'vetési lúd' + *hoas'ša* 'zsurló'. – SI 94
- (203) **čuotnját|rássi**: *Equisetum sylvaticum*, erdei zsurló, (metsä)korte, Waldschachtelhalm: N (Kr). –
 Ö. sz.: *čuonjá* (gen.) 'vetési lúd' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – N I: 428, SI 94, SIB 362
- (204) **čuotnját|suoidni**: *Equisetum sylvaticum*, erdei zsurló, metsäkorte, Waldschachtelhalm. –
 Ö. sz.: *čuonjá* (gen.) 'vetési lúd' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – SI 94
- (205) **čuovje|násti**: *Gentiana nivalis*, havasi (hószéli) tárnics, tunturikatkerö, Schnee-Enzian. –

- Ö. sz.: *čuvjes* 'halványszürke, halványszürkés-kék' + *násti* 'csillag'. – SI 95, SIB 495
- (206) **čuro|lasta**: *Drosera rotundifolia*, kereklevelű harmatfű, kihokki, rundblättriger Sonnentau. –
 Ö. sz.: *čurot* ~ *čurrot* ~ *čuru* 'légy' + *lasta* 'levél'. Rovarevő növény, innen a névadás. – SI 95, SIB 301
- (207) **čurot** ~ **čurrot** ~ **čuru**: *Rubus chamaemorus*, éretlen törpe szeder, hillan raakile, unreife Sumpfbrombeere: N (Kt); I; K (Pa, Nj, Kld, T). –
 Talán finnugor alapnyelvi szó, vö. ? osztj. *šfräχ* 'virág(zat), vog. *šör* ~ *š,,ri* 'virág'. A finnugor alapalak: **č!r3* 'virág, bogyó (éretlen)'. Az etimológia szemantikai okokból bizonytalan. Rédei tévesen idevett szavaknak tartja a ztj. *Čor* 'éretlen (bogyóról)' és *ČoriČ* 'virág' szavakat. Collindernél ez biztos etimológia. – N I: 442, ItkT 678, SIMor 8, Kur 398, Ke 106, ItkE 400., MosSI 19, SIMos 18, SI 95, SIB 254, 333, 427, 465 | FUV 92, UEW 47
- (208) **čur'ro|rássi**: *Linaria*, gyujtoványfű, kannusruoho, Leinkraut (Frauenflachs). –
 Ö. sz.: *čurot* ~ *čurrot* ~ *čuru* ~ *čurru* 'légy' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. A növény virágait dongók porozzák be, valószínűleg innen az elnevezés. – SI 95
- (209) **čuvges|boallo|rássi** ~ **čuvjes|boallo|rássi**: 1. *Cirsium helenioides*, hófehérlevelű aszat (felemáslevelű aszat, változó ~), huopaohdake, verschiedenblättrige Kratzdistel; 2. *Cirsium*, aszat, ohdake, Kratzdistel: N (Uts). –
 T. ö. sz.: *čuvges* 'fehér, világos, halvány' + *boallu* 'gomb' + *rássi* 'virág, lágyszárú növény'. – QL 323., SI 96, SIB 259
- (210) **čuvges|lukti**: *Carex livida*, valamilyen sás, vaaleasara, eine Art Segge. –
 Ö. sz.: *čuvges* 'fehér, világos, halvány' + *lukti* 'sás'. – SI 96
- (211) **čuvges|njuovvi**: *Isoetes echinospora*, tuskésspórájú durdafű, vaalealahnaruooho, stachelsporiges Brachsenkraut. –
 Ö. sz.: *čuvges* 'fehér, világos, halvány' + *njuovvi* 'mészáros, sintér'. – SI 96
- (212) **daņas**: *Calluna vulgaris*, csarab („erika”, „hanga”), kanerva, Heidekraut. (Összetételben más hangafélét is jelent, pl. fekete áfonya.): D (H, Ht); S (Sors, Arj, J, F, G, Tys); N (Kt, Kr, P Suj, Könk, Lg, Enon, Uts, Nes); I; K (Nä, Kld, T). A szó 'félcserje, vessző, hajtás, ág, valaminek a szára' jelentésben igencsak ismert. A kutatópontok e megadott jelentésére azonban nem tértem ki hangsúlyozottan, hiszen nem felelt meg a módszertani bevezetőben vázolt szempontrendszernek. Halász 'avarfű' jelentést ad. – Lehtiranta szerint egybevehető a zürjén *l'aņas* id. szóval, így a finn-permi korig vezethető vissza. – Friis 120, Hal 138, QL 54., Lz 7652., N I: 484, C 21, ItkT 582, SI 98, Lr 218.

Vö. beatnat-, deaške-, duolba-, físskísbaino-, guohca-, heavuš-, liedde-, miesta-, olaš-

- (213) **daņas|ruvso**: Rhododendron lapponicum, lappföldi havasszépe, lapinalppiruusu, Alpenrose. –
Ö. sz.: *daņas* 'csarab („erika”, „hanga”); ág, vessző, hajtás, félcserje' + *ruvsu* 'rózsa'. – SI 98
- (214) **daņas|siedga**: Salix arbuscula, fásodó fűz, kääpiöpaju, Baumchenweide. –
Ö. sz.: *daņas* 'csarab („erika”, „hanga”); hajtás, ág, félcserje, vessző + *siedga* 'fűz'. – SI 98
- (215) **darfi**: 1. Sphagnum, tőzegmoha, rahkasammal, Torfmoos; 2. Polytrichum, szőrmoha, karhunsammal: N (Kt, Kr, P). –
Skandináv jövevényszó, vö. no. *torv*; sv. *torv*, *torf* 'tőzeg' – QL 55., N I: 487, SI 98 | NEO 797, SEO 995
- (216) **darvánaddan|rássi**: Cirsium heterophyllum (Cirsium helenoides), hófehérlevelű aszat, huopaohdake, verschiedenblättrige Kratzdistel (Alantdistel). –
Ö. sz.: *darvánaddan* 'ragadós' (aktív múlt idejű melléknévi igenév) + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – SI 98, SIB 259
- (217) **(davvi)|lotte|čalbmi**: Chrysosplenium tetrandrum, lapinlunnunsiilmä, vmilyen veselke, Goldmilz (Milzkraut). –
T. ö. sz.: *davvi* 'észak' + *lotte* (N *loddi*, nom.) 'madár' + *čalbmi* 'szem'. – SIB 334
- (218) **davvi|ruhta|rássi**: Rhinanthus groenlandicus, valamilyen kakascímer, lapinlaukku, eine Art Klappertopf. –
T. ö. sz.: *davvi* 'észak' + *ruhta* 'péncz' + *rássi* 'virág, lágyszárú növény'. – SI 100, SIB 334
- (219) **dábálaš|hilsku**: Stellaria media, tyúkhúr, pihatähtimö, Sternmiere. –
Ö. sz.: *dábálaš* 'közönséges' + *hilsku* 'tyúkhúr'. – SI 100, 217, SIB 406
- (220) **dádel**: Phoenix dactylifera, datolya, taateli, Dattel. –
Nemzetközi szó, vö. port. *datil*; sp. *dátil*; ang. *date* 'datolya'. Végső forrása a gör. *daktylos* 'sormi, (sormea muistuttava) taateli(laji) [ujj, ujjra emlékeztető datolya(faj)]. A görög névből alakult ki a lat. *dactylus*, majd a velencei ol. *dátolo*, irod. ol. *dattero* id. A lapp forrása lehet a finn alak is, az ún. korábbi újsvéd (XVI–XVIII. század) *dadel*, *daddel* id., kevésbé valószínű a no. *daddel* id. – SIB 474, VestLuuk 134 | SSA 3: 250., VörEgz 73–74.
- (221) **dáigeljierit**: Ribes alpinum, havasi ribiszke, taikinamarja, Alpenjohannisbeere. –
Ö. sz.: *dáigi* 'nyers tészta, gyurma' + *jierit* ~ *jieret* 'kerti ribiszke'. – Az

íztelen, nyálkás bogyókról nevezték így el a növényt. Finn mintára részleges tükörfordítással keletkezett. – SI 102

- (222) **dávttat**: *Angelica archangelica*, (virágzó) orvosi angyalgyökér, (kukkiva) väinönputki, echte Engelwurz: N (Kt, Kr, P). – Ismeretlen eredetű. – N I: 501, SI 106, SIB 537
- (223) **dålle|muörjie**: *Rubus idaeus*, málna, vadelma, Himbeere: D (V). – Ö. sz.: *dålle* 'tűz, láng' + *muörjie* 'bogyó'. – Hk 415
- (224) **deagga|fiskes|loppan**: *Nuphar pumila*, törpe vízitök, konnanulpukka, Zwergmummel. – T. ö. sz.: *deagga* 'törpe' + *fiskes* 'sárga' + *loppan* 'vízitök'. – SI 107
- (225) **deagga|hávgha|rássi**: *Sparganium minimum*, lápi (kicsiny) békabuzogány, pikkupalpakko, Zwergigelkolben. – T. ö. sz.: *deagga* 'törpe' + *hávgha* 'csuka' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – SI 107, SIB 407
- (226) **deagga|mádir**: *Galium trifidum*, valamilyen galaj, pikkumatara, dreispaltiges Labkraut. – Ö. sz.: *deagga* 'törpe' + *mádir* 'galaj'. Tükörfordításszerű névalkotás, melynek alapja a finn (*pikku* 'pici' + *matara* 'galaj') vagy a skandináv, pl. a svéd (*dvärg* 'törpe' + *måra* 'galaj' egyaránt lehetett. – SI 107, SIB 407
- (227) **deagga|noarsa**: *Ranunculus pygmaeus*, törpe boglárka, pikkuleinikki, eine Art Hahnenfuss. – Ö. sz.: *deagga* 'törpe' + *noarsa* 'valamilyen boglárka; magcsákó'. – SI 107
- (228) **deagga|vuodja|lasta**: *Pinguicula villosa*, valamilyen hízóka, karvayökönlehti, eine Art Fettkraut. – T. ö. sz.: *deagga* 'törpe' + *vuodja* 'vaj, zsír, olaj' + *lasta* 'levél'. – SI 107
- (229) **deappu**: *Fucus vesiculosus*, hólyagmoszat [vagy más barna tengeri alga / moszat a tengerparton], rakkolevä (merilevä, ruskea levä), Blasen-Alge (Tang): N (Könk, Kt, Kr, P, Hf, Rep, Nes); K (Pa, Kld, T). – Lehtiranta szerint közlapp kori szó, déli, umeåi, pitei, luleåi, északi, valamint kolai és kolttalapp adatokat mutat be. A finn *temppu* lapp jövevényszó. – Friis 161, QL 69, Lz 7781., N I: 607, ItkT 579, SI 108, SIB 429 | Lr 1242., SKES 1268
alit-, ruonas-, duölba-, h#hpos-
- (230) **deaške|daņas**: *Loiseleuria procumbens*, törpehanga, sielikkö, Alpenazalee (Gemsheide). – Ö. sz.: *deaške-* '... levő, heverő' + *daņas* 'csarab; vessző, hajtás, ág, valaminek a szára, félcserje'. – SI 108

- (231) **deaške|vihti**: Potamogeton compressus, bodros békaszőlő, litteäivita, flachstengliges Laichkraut. –
 Ö. sz.: *deaške*- 'levő, heverő' + *vihti* 'békaszőlő'. – SI 108
- (232) **diehppe|gälla**: Brassica oleracea convar. botrytis provar botrytis, karfiol, kukkakaali, Blumenkohl. –
 Ö. sz.: *diehppi* 'bojt, rojt; üstök, bóbíta; buga, füzéres fürtvirágzat' + *gälla* 'káposzta'. – SI 110, SIB 317
- (233) **diehppe|jeagil**: Cladonia alpestris (Cladonia stellaris), csillagos rénszarvaszuzmó, palleroporonjäkälä, eine Art Flechte. –
 Ö. sz.: *diehppi* 'bojt, rojt, üstök, bóbíta, buga, füzéres fürtvirágzat' + *jeagil* 'zuzmó'. – SI 110
- (234) **diehppe|liedagat** (Pl.): ? Compositae, fészkesek (fészkesvirágzatúak), mykerökukkaiset (mykerökukkaiskasvit), Korbbütengewächse. –
 Ö. sz.: *diehppi* 'bojt, rojt; üstök, bóbíta; buga, füzéres fürtvirágzat' + *liedagat* 'virágok'. – SI 110, SIB 371
- (235) **diehppe|rássi**: Trollius, zergeboglár, kullero, Trollblume: N (Kt, Kr, P). –
 Ö. sz.: *diehppi* 'bojt, rojt, bóbíta, füzéres fürtvirágzat, buga; üstök' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – N I: 518, SI 110, SIB 317 | ItkLpChr 391.
- (236) **dielgi**: Polystichum (Dryopteris filix-mas), erdei pajzsika (hímharaszt), kivikkoalvejuuri, Gemeiner Wurmfarne: N (Of, Bls, Krl). –
 Ismeretlen eredetű. – QL 57., SI 111
- (237) **diep'|oai('ve)|rasse**: [bojtos fejű fű]: N (Kt, Kr). –
 Ö. sz.: *diehppi* 'bojt, rojt, bóbíta, füzéres fürtvirágzat, buga, üstök' + *oai* 'fej' + *rassi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 58., NN 155
- (238) **dierbmá|muorji**: 1. Paris quadrifolia, négylevelű farkasszőlő, sudenmarja (ukkosen marja), Einbeere; 2. Cornus suecica, törpe (svéd) som, kanukka, Kornelkirsche: N (Nj); 3. [hüvelyben vagy tokban növekedő fekete bogyó, amelyet nem esznek]: K (Nj). A valószínűbb az első jelentés. –
 Ö. sz.: *dierbma* 'mennydörgés, villámlás' + *muorji* 'bogyó'. – ItkT 265, 590, 951, SIMos 118, SI 111, SIB 462
- (239) **dierbmá|rássi**: 1. Anthriscus sylvestris, erdei turbolya, koiranputki, Wiesenkerbel: N (Kt, Kr); 2. Veratrum album, zászpa, valkopärskäjuuri, weisser Germer: K (T); 3. Angelica sylvestris, erdei angyalgyökér, karhunputki, Waldengelwurz. –
 Ö. sz.: *dierbma* 'mennydörgés, villámlás' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Friis 130, QL 59., ItkT 590, NN 155, SI 111, SIB 308
- (240) **dihkke|rássi**: 1. Lycopodium clavatum, kapsos korpafű, katinlieko, Keulanbärlapp; 2. Lycopodium selago = Huperzia selago, részeg györgyfű

- (mohos korpafű, részeg ~), ketunlieko, Tannenteufelsklaue: D (Ht); N (Kv, Hf). –
 Ö. sz.: *dihkki* 'tetű' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 61., NN 155, SI 112
- (241) **dil'da**: [fűfajta, mely a hántásra szánt tölgyerdőben, sarjerdőben nő]: N (KR, P). –
 Ismeretlen eredetű. – N I: 527
- (242) **dil'la**: Anethum, kapor, tilli, Dill(kraut). –
 Nemzetközi szó, vö. ang. *dill* 'kapor'; no. *dill* id.; fi. *tilli* 'kapor' < sv. *dill*, az átvétel történhetett akár a kései ósvéd időszakból (1375–1526) *dil* id. formában is. A lappba kerülhetett a finnből, bár nem zárnám ki a skandináv, leginkább svéd eredetet. – SIB 487, VestLuuk 134
- (243) **doartta|raset** (Pl.): Equisetum arvense, mezei zsurló, peltokorte, Ackerschachtelhalm: N (Lg). –
 Ö. sz.: *doartta* 'rokka' + *raset* 'virág(ok), lágyszárú virágos növény(ek)' QL 62.
- (244) **duiskka|niehhti**: Juglans regia, közönséges dió, saksanpähkinä, echte Walnuss. –
 Ö. sz.: *duiskka* 'német' + *niehhti* 'mogyoró'. Finn mintára keletkezett tükörszó. – SI 122, SIB 445
- (245) **duodder|rasse**: Ledum palustre, mocsári molyűző, suopursu, Sumpfporst: I. –
 Ö. sz.: *duottar* 'tundra, tarhegy' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 67.
- (246) **duolba|daņas**: Loiseleura procumbens, törpehanga, sielikkö, Alpenazalee (Gemsheide). –
 Ö. sz.: *duolba* 'lapos' + *daņas* 'csarab, „erika”, „hanga”; félcserje, vessző, hajtás, ág, valaminek a szára. – SI 125
- (247) **duolba|suoidni**: Poa compressa, laposszárú (lapítottszárú) perje, litteänurmikka, Platthalmrispe. –
 Ö. sz.: *duolba* 'lapos' + *suoidni* 'fű, széna'. – SI 125
- (248) **duopma ~ fuome ~ fuöma**: Prunus padus, zelnice (zelnicezeggy, zselnice), (pohjan)tuomi, Traubenkirschbaum: D (Tän, Rör, H, Ov, U, O, Mer, Skals, Vd, Hot, Fr, V, Ht, Vfs); S (Tys); N (Enon, Lg, Kv, Kt, Kr, P, Uts); I; K (Pa, Kld, T). –
 Uráli kori szó, vö. fi., karj.-aun. *tuomi*; észt *toom* 'zelnicefa'; lüd *toom* id.; vepsz. *tom*; vót *tōmi* 'zelnicefa'; mdE *lom*, M *lajmä* id., E *lamař*, M *lajmař* 'zelnicebogyó'; cser. *lombo* ~ *lombç*; vtj., ztj. *l'lm* 'zelnicefa'; vog. *l'ēm*, *l'ām*; osztj. *jfm*, *jum* 'zelnicebogyó'; szam. szelk. *čKm* ~ *t'ew* ~ *tjeuwa* 'zelnicefa, zelnicebogyó'; kam. *lem* 'zelnicebogyó'. – *βlme ~ β#me (UEW) ~ δōml (Lr) 'zelnice'. –

Friis 151–2, 156, Gen 2058. Ql 66., LWfs 240., NI: 583, Lz 1119., 8083., Lukk 158, Hk 503, ItkE 5155., MosSI 129, SI 126, SIB 411, 496, BIM 78 | ItkELpChr 449., SKES 1408, UEW 65, Lr 221., SSA 3: 329–30

- (249) **duordna**: Hippophaë rhamnoides, európai (tengerparti) homoktövis, tyrni, Sanddorn Finn jövevényszó. – SI 126 | SSA 3: 348
- (250) **duoreke ~ doerehke**: 1. Alchemilla vulgaris, közönséges palástfű, poimulehti, Frauenmantel: D (V); 2. [kerek levelű alpesi növény]: D (Fr, V); 3. [egy növény]: D (Tr, Fr, V, Ht, Vfs); 4. [szőrös bimbójú vagy rügyű, kemény fűféle]: S (Arj); 5. [lombos fa (a Vfs-ben fenyőfa is) ága, gallya]. – A SKES ebben az 5. jelentésben közli, általánosan ismert: D; S; N; I; K kutatópontokon. Bergsland viszont az első jelentést adja meg. Skandináv vagy germán eredetű, vö. sv. dial. *dårg* 'tülevelű ág, rongy, szemét, szalmaszál'. – QL 68., LWfs 2682., Lz 7971: 2., 8095. Hk 469, BIM 64 | SKES 1353–54
- (251) **duottar|čikŋa**: Rhododendron lapponicum, lappföldi havasszépe, lapinalppiruusu, nordische Alpenrose. –
Ö. sz.: *duottar* 'tundra, tarhegy' + *čikŋa* 'dísz, ékszer'. – SI 127
- (252) **duottar|bussa|geahpil**: Antennaria alpina, alpesi macskatalp, tunturikissankäpälä, eine Art Katzenpfötchen. –
T. ö. sz.: *duottar* 'tarhegy, tundra' + *bus'sá* 'macska' + *geahpil* 'mancs, talp'. – Valószínűleg finn mintára keletkezett tükörszó. Szerkezetében és jelentésében hasonló a svéd, vö. *fjäll|katt|fot* id. – SI 127, SIB 495
- (253) **duottar|hávvar**: Trisetum spicatum, valamilyen aranyzab, tähkäkaura, Ährengrannenhafer (ähriger Goldhafer, ähriger Grannenhafer). –
Ö. sz.: *duottar* 'tarhegy, tundra' + *hávvar* 'zab'. – SI 127, SIB 50
- (254) **duottar|horbmá**: Epilobium anagallidifolium, valamilyen füzike, deréce, tunturihorsma, Gauchheilweidenröschen. –
Ö. sz.: *duottar* 'tarhegy, tundra' + *horbmá* 'erdei deréce (keskenylevelű ~, vágási ~)'. – SI 127, SIB 495
- (255) **duottar|leavve|dolgi**: Polystichum lonchitis, dárdás vesepáfrány, suippohärkylä, Lanzenschildfarn. –
T. ö. sz.: *duottar* 'tundra, tarhegy' + *leavvi* 'laza, finom, törékeny' + *dolgi* 'toll'. A levelek madártollhoz hasonlóak, ezért kaphatta a nevét a növény. – SI 127
- (256) **duottar|sáhpal**: Astragalus alpinus, havasi csüdfű, tunturikurjenherne, Alpentragant. –
Ö. sz.: *duottar* 'tarhegy, tundra' + *sáhpal* 'kaszanyűgbükköny'. – SI 127, SIB 495

- (257) **duõlba|debbuk** (Pl.): Fucus, valamilyen tengeri moszat, levä, Tang: N. –
 Ö. sz.: *duõlba* 'lapos' + *debbuk* 'moszat'. – QL 69.
- (258) **duvdne|rássi**: Rumex longifolius (Rumex domesticus), hosszúlevelű (sarki) lórom, (hosszúlevelű lósóska, hosszúlevelű sóska), hevonhierakka, Gemüseampfer: N (Hf). –
 Ö. sz.: *duvdni* 'szemétdomb, trágyadomb' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 65., Sl 128, SIB 253
- (259) **d'uvke|bürfie ~ dovhke|burhvie**: Cladonia pyxidata, szemölcsös serlegzuzmó, ruskeapikarinen torvijäkälä, Bechermoos: D (Rör, O, Fr, V, Vfs). –
 Ö. sz.: *d'uvke* 'csengőcske' ~ *dovhke* 'kerek réncengő' + *bürfie* 'rénszarvaszuzmó'. – Hk 472–3, BIM 66
- (260) **dürrie|bürhvie**: Cladonia silvatica v. rangiferina, rénszarvaszuzmó, harmaaporonjäkälä, Renntierflechte: D (Rör). –
 Ö. sz.: 1. *dürrie* 'völgy a hegységben'; 2. *dürrie* 'tülevél' + *bürhvie* 'rénszarvaszuzmó'. Mindkét összetételi előtag lehetséges: az egyik az élőhelyet jelölheti, a másikra magyarázat a zuzmók közé beleragadt tülevelek. – Hk 471
- (261) **dürsjie ~ düssjie ~ dursjie ~ dussjie**: 1. [fü- vagy növényfajta, ami a hegyen, a kövek közt nő]: D (Ov, V); 2. Sedum rosea = Sedum roseum = Rhodiola rosea, illatos rózsásvarjúháj, ruusujuuri, Rosenwurz. Az első adat Hasselbrinknél fordul elő, a második, Bergsländé pontosítja a jelentést. – Ismeretlen eredetű. – Hk 472, BIM 67
- (262) **eahkkarak** (Pl.): 1. Matricaria inodora (Matricaria maritima), tengerparti székfű, tuoksuton saunio, geruchlose Kamille: D (Ht); 2. Stellaria media, tyúkhúr, pihatahtimö, Vogelsternmiere: S (Hm); 3. [ugaron levő fű]: N (Of, Ib). – Norvég jövevényszó, vö. *eakre* id. – QN 355, 6
- (263) **eami|giedde|suidni**: Poa alpigena / Poa pratensis, réti perje, pohjannurmikka, eine Art Rispe. –
 T. ö. sz.: *eami* 'eredeti, ősi, szülő-' + *gieddi* 'mező, rét' + *suoidni* 'fű, széna'. – Sl 132
- (264) **eana(n)|muorji**: 1. Fragaria ananassa, eper, (ananászeper, természetett eper), (tarha)mansikka, Gartenerdbeere; 2. Empetrum nigrum, varjúbogyó, variksenmarja, Krähenbeere: S (Tys). Sammallahti az első jelentést adja meg. –
 Ö. sz.: *eana* 'föld, vidék' + *muorji* 'bogyó'. – Lz 868: 4., Sl 132, SIB 357, VestLuuk 135
- (265) **eana(n)|niehtti**: Arachis hypogaea, amerikaimogyoró (földimogyoró), maapähkinä, Haselnuss. –
 Ö. sz.: *eana* 'föld' + *niehtti* 'mogyoró'. – Sl 132, SIB 355

- (266) **earta ~ hearta**: *Pisum sativum*, borsó, herne, Erbse: D (Ht); S (Sors, Arj, Tys, Hm); N (Bls, Kl, Kt, Kr, P, Rep, Nes); I; K (Pa). – Skandináv jövevényszó, vö. óno. *ertr*; no. *erter*, *ert*; sv. *ärt* id. A germán ősforma *arwīt*. – QN 356, N III: 873, Lz 885., 1355–1357., ItkT 40, SIMor 13, ItkE 771., Sl 134, 215, SIB 252 | NEO 90, SEO 1223, EO 191
Vö. bisso-; hearta
- (267) **easka ~ easka|muorra ~ áske|muorra**: *Fraxinus excelsior*, magas kőris (hegyi kőris), (lehto)saarni, gemeine Esche. – Skandináv jövevényszó, vö. óno. *askr*; no. *ask*; sv. *ask* 'doboz, kőris'. A közgermán forma **áska*. Az SSA szerint kezdetben (erre utal a norvég és a svéd név) a *kőrifát* jelölte. – Friis 862, QL 347., Sl 134 | NDEW 34, NEO 8, SEO 20, SKES 27, SSA 1: 86
- (268) **easki**: *Equisetum fluviatile*, iszapzsurló, járvikorte, Teichschachtelhalm. – Valószínűleg skandináv jövevényszó, vö. az *easka* címszónál a norvég és svéd etimonokat. Hangalakját tekintve azonos eredetű az *easka* szóval, jelentéstanilag bizonytalan az egyeztetés. Lappföldön iszapzsurló fordul elő. – Sl 134
- (269) **eatnaman luad'da**: *Solanum tuberosum*, burgonya, peruna, Kartoffel. – Ö. sz.: *eäd'nama* 'föld, vidék' + *luad'da* 'golyó'. – Schl 37, 87
- (270) **eatnan|šaddu**: [gyümölcs]: N (Kt, Kr, P). – Ö. sz.: *eana* 'föld, vidék' + *šaddu* 'növény, termés, gyümölcs'. – N III: 866, Sl 134
- (271) **eavru ~ neäbruo ~ daebrie**: *Oxyria digyna*, savaska (havasi törpesóska), hapro, Alpensäuerling: D (Mer, V, Vfs); S (Arj, J, G); N (Könk, Enon, Kt, Kr). – Ismeretlen eredetű. A finn *hapro*, *apro*, *äbro* id. lapp jövevényszó. – Friis 862, LWfs 1329., N III: 876, Lz 837., 4137., Gr 1535, Lukk 49, Hk 224–5, 398, 974–5, 976, BIM 56, Sl 135, SIB 247 | SKES 57, SSA 1: 140
- (272) **ebmos|liedagat** (Pl.): Scrophulariaceae, tátogatók (tátogatófélék), naamakukkaiset, Braunwurzgewächse. – Ö. sz.: *ebmos* '? pompás, nagyszerű' + *liedagat* 'virágok'. – Sl 135
- (273) **ebrehke ~ äbr'ege ~ äbr'eke**: 1. *Epilobium angustifolium*, erdei deréce (keskenylevelű ~, vágási ~), maitohorsma, schmalblättriges Weidenröschen: D (Fr, V); 2. *Oxyria digyna*, savaska = havasi törpesóska, Alpensäuerling: D (Fr V). – Valószínűleg képzett szó. Töve az *ebrie* 'eső' + *-ge*, *-ke* képző. Hk 224, BIM 73

- (274) **ebrie|gierehtse ~ ebrien|gierehtse ~ ebrien|gierenasse**: 1. [magas, elágazó, kék virágú növény (különösen régi égés helyén nő)]. A svéd név *blåkulla* alapján: *Polemonium coeruleum*, kék csatavirág, lehtosinilatva, blaue Himmelsleiter: D (Rör, O, H, U, Ov); 2 [egy bizonyos növény]: D (H, U); 3. [piros virágú, keskeny levelű növény, amely augusztusban nő], (*Chamerion angustifolium*) = *Epilobium angustifolium*, erdei deréce (keskenylevelű ~, vágási ~), maitohorsma, Waldweidenröschen: D (Rör); 4. *Alchemilla*, palástfü, poimulehti, Frauenmantel. A bergslandi címszók az *Epilobium* jelentéssel egyenértékűek. –
Ö. sz.: *ebrie* 'eső' + *gier'enasse* ~ *gier'etse* 'egy növény'. – Hk 225, BIM 73
- (275) **elve|suoidni ~ helve|suoidni**: 1. *Milium effusum*, zilált kásafű (pongyola kölesperje), tesma, Wildflattergras: N (Kt, Kr, P, Uts); 2. *Calamagrostis*, nádtippán, kastikka, Reitgras; 3. *Linnaea borealis*, Linné-cserje Linné-virág), vanamo, Moosglöckchen; 4. *Solidago virgaurea*, közönséges aranyvessző, kultapiisku, gemeine Goldrute. –
Ö. sz.: *helve* 'fünemű v. gabonanövény virágrésze, murvalevél' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – Friis 167, 295, QL 70., N II: 316, Lz 1334., SI 135, 216, SIB 484
Vö. *helve|suoidni*
- (276) **ertep**: *Vaccinium uliginosum*, hamvas áfonya, juolukka, Moorheidelbeere (Rauschbeere). –
Ismeretlen eredetű. – QL 71.
- (277) **estragon**: *Artemisia dracunculus*, tárkony (tárkonyüröm), rakuuna, Estragon (Dragon, Bertram). –
Nemzetközi szó, vö. fr., sp. *estragón*; or. *εστραγον* id. A lappba minden bizonnyal a norvég közvetítette, vö. *estragon* id. – VestLuuk 135
- (278) **evsi|süöine**: hajuheinä [? illatos fű]: K (Pa). –
Ö. sz.: *evsa* 'szag, illat' + *süöine* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – ItkT 22
- (279) **evvan|pei'vv|puäll**: 1. *Trollius europaeus*, közönséges (európai) zergeboglár, kullero („Iivananpäivän l. juhannuksen nappi”), Trollblume: K (Pa, Nj, Kld); 2. *Caltha*, gólyahír, rentukka, Dotterblume: K (Pa). –
T. ö. sz.: *evvan* 'Iván' + *pei'vv* 'nap; Nap' + *puäll* 'gomb'. – ItkT 384, 817, 923, MosSI 21, SIMos 48
- (280) **ehtemas**: *Vaccinium uliginosum*, hamvas áfonya, juolukka, Rauschbeere (Moorheidelbeere): S (J, F, G, Tys); N (Kr, P, Uts); I; K (Nä, Pa, Nj, S, A, Kld, T). –

Ismeretlen eredetű. – Friis 860–1, QL 348., N I: 624–5, Lz 891., ItkT 57, SIMor 11, ItkE 542., MosSI 27, SI 135, SIB 276

- (281) **ēhtemas|siedga**: *Salix myrtilloides*, kukojszafűz, juolukkapaju, Heidelbeerweide. –
Ö. sz.: *ēhtemas* 'hamvas áfonya' + *siedga* 'fűz'. Finn mintára keletkezett tükörszó, vö. *juolukka* 'hamvas áfonya' + *paju* 'fűz'. – SI 135, SIB 276
- (282) **ēppel ~ ēbel ~ ēhpel ~ äblaa**: *Malus*, alma, omena, Apfel: D (An, U, O, Mer, Stjörd, Tr, K, Skals, Vd, Hot, Snå , Ht); S (J, F, G, Tys, Hm); N (Sdv). – Skandináv jövevényszó, vö. óno. *epli*; no. *eple*, *æble*; sv. *äpple* id. – Hz 11, Lz 94^b 2., 873^b., N I: 623, Hk 224, 477, SI 135–36, SIB 388, VestLuuk 135 | NEO 90, SEO 1217
- (283) **fádnu**: *Angelica archangelica*, orvosi angyalgökér, väinönputki, echte Engelwurz: D (Rör, H, Ov, U, O, Mer, Fr, V, Ht, Vfs); S (Sors, Arj, J, F, G, Tys, Hm); N (Of, Ib, Enon, Lnv, Krl, Kt, Kr, P, Uts); K (Na). – Skandináv jövevényszó, vö. óno. *hvunn*; no. *kvann(a)*; sv. *kvanne* id. A szókezdő *-f-* hang analógiájára, vö. fi. *valas*, no. *hval*, lp. *fälis* 'cet' – L 38, Friis 168, QN 143, QL 72., LWfs 182., N I: 626, 632, Lz 938. C 26 Hk 481–2, SI 138, SIB 537 | NEO 341, SEO 373–4
- (284) **farbma**: *Rumex crispus*, fodros lórom, poimuhierakka, krauser Ampfer. – Ismeretlen eredetű. – Friis 171, QL 73.
- (285) **fierbme|géron|lasta**: *Salix reticulata*, recéslevelű fűz, verkkolehtipaju, Netzweide. –
T. ö. sz.: *fierbmi* 'háló' + *géron* 'havasi hófajd' + *lasta* 'levél'. – SI 142
- (286) **fierbme|rássi**: 1. *Vicia sepium*, gypübükköny (sövénybükköny), aivotirna, Zauwicke; 2. *Vicia cracca*, kaszanyügbükköny (kaszanyüg), hiirenvirna, Vogelwicke. –
Ö. sz.: *fierbme* 'háló' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 339, SI 142
- (287) **fierpene ~ fierpese**: *Potentilla erecta*, vérontófű (vérontópimpó, vérhasgyökér), rätvänä, Tormentill: D (Rör, Vfs); 2. [lágyszárú, sárga virágú, nagy gyökerű növény]: D (Vfs). – Ismeretlen eredetű. – QL 76., LWfs 213., Lz 1042., Hk 491, BIM 77
- (288) **féhkön ~ fiikon ~ viikân|muõrr**: *Ficus*, füge, viikuna, Feige: D (Ht); S (J, F, G); I; N (Lg, Kv, Sdv). – Nemzetközi szó, velencei olasz eredetű: *fighe* (Pl.) 'fügék', ol. *fico*; ang. *fig*; fr. *figue*; or *phuza* id. Skandináv, főleg svéd jövevényszó a finnben, talán a lappban is, esetleg finn közvetítéssel, vö. no. *fiken*; sv. *fikon*; fi. *viikuna* id. Nem elképzelhetetlen, hogy a Biblia hatását is ki lehet mutatni egyrészt az adatok régisége miatt (Lönnrot, Qvigstad), másrészt nincs füge(fa) Lappföldön,

- de a név mégis létezik, tehát valamit jelölnie kell. – Lön 222, QN 151, WLPChr 73, MosSl 137, SIMos 147, Sl 143, SIB 529, Sl 147, VestLuuk 135 | VörEgz 84–86
- (289) **fiskes|giel dá**: *Lycopodium complanatum*, (*Diphasiastrum complanatum*, *Diphasium* ~), lapos korpafű, keltalieko, gemeiner Flachbärlapp. –
 Ö. sz.: *fiskes* 'sárga' + *giel dá* 'korpafű'. Finn mintára keletkezett tükörszó, vö. *kelta(inen)* 'sárga' + *lieko* 'korpafű'. – SIB 296
- (290) **fiskes|éris**: *Iris pseudacorus*, mocsári nőszirm, (sárga nőszirm, „sárga lilium”), keltakurjenmiekkka, Wasserschwertlilie. –
 Ö. sz.: *fiskes* 'sárga' + *éris* 'nőszirm'. – Sl 144, SIB 322
- (291) **fiskes|lávki**: *Allium flavum*, sárga hagyma, keltasipuli. –
 Ö. sz.: *fiskes* 'sárga' + *lávki* 'hagyma'. A finn alapján keletkezett tükörszó, vö. *kelta* 'sárga' + *sipuli* 'hagyma' – VestLuuk 135
- (292) **fiskes|loppan ~ fiskes|loppas**: *Nuphar luteum*, sárga vízitök (vízimák, sárga tavirózsa), (iso)ulpukka, große Mummel. –
 Ö. sz.: *fiskes* 'sárga' + *loppan* 'sárga vízitök'. – Sl 144
- (293) **fiskes|mádir**: *Galium verum*, tejoltó galaj (tejoltófű), keltamatara, echtes Labkraut. –
 Ö. sz.: *fiskes* 'sárga' + *mádir* 'galaj'. Valószínűleg a finn alapján keletkezett tükörszó. – Sl 144
- (294) **fiskes|narsis'sa**: *Narcissus pseudonarcissus*, csupros nárcisz (sárga nárcisz, trombitanárcisz), keltanarsissi, gelbe Narzisse. –
 Ö. sz.: *fiskes* 'sárga' + *narsis'sa* 'nárcisz'. Részleges tükörfordítás, valószínűleg a finnből. – Sl 144
- (295) **fiskes|násti**: *Anemone ranunculoides*, bogláros szellőrózsa, keltavuokko, gelbes Windröschen. –
 Ö. sz.: *fiskes* 'sárga' + *násti* 'csillag'. – Sl 144
- (296) **fiskes|njálgga|hái|suoidni**: *Anthoxanthum odoratum*, illatos borjúpázsit, simake, gemeines Ruchgras. –
 T. ö. sz.: *fiskes* 'sárga' + *njálgga* 'jóízű' + *hái* 'szag, illat' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – Sl 144
- (297) **fiskes|rássi**: *Ranunculus acris*, réti boglárka, (idän)niittyleinikki, scharfer Hahnenfuss: N (P, Uts); I. –
 Ö. sz.: *fiskes* 'sárga' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – N I: 653, Lz 1025: 4., Sl 144, SIB 264, 338 | ItkELpChr 516.
- (298) **fiskes|ruohtas**: *Daucus carota*, sárgarépa, porkkana, wilde Möhre. –
 Ö. sz.: *fiskes* 'sárga' + *ruohtas* 'gyökér'. – Sl 144, SIB 413

- (299) **fiskes|siedga**: *Salix pentandra*, babérfűz, halava, Lorbeerweide. –
 Ö. sz.: *fiskes* 'sárga' + *siedga* 'fűz'. – SI 144, SIB 245
- (300) **fiskes|viola**: *Viola biflora*, sárga ibolya (kétvirágú ibolya), lapinorvokki,
 zweiblütiges Veilchen. –
 Ö. sz.: *fiskes* 'sárga' + *viola* 'ibolya, árvácska'. – SI 144, SIB 334
- (301) **fisskis|bainok ~ fisskis|baino|dagasak** (Pl.): 1. *Lycopodium complanatum*,
 lapos korpafű, keltalieko, gemeiner Flachbärlapp; 2. *Lycopodium alpinum*
 (*Diphasiastrum alpinum*), havasi (alpesi) korpafű, tunturilieko,
 Alpenflachbärlapp: I. –
 T. ö. sz.: *fisskis* 'sárga' + *bajnok* 'szín, festék' + *dagasak* 'csarab; félcserje,
 vessző, hajtás, ág, valaminek a szára'. – QL 74., ItkE 3152: 4., 5574.
- (302) **fisskis|bolkko**: *Trollius europaeus*, közönséges zergeboglár, kullero,
 Trollblume. –
 Ö. sz.: *fisskis* 'sárga' + *bolkko* 'belső rész, belül való elhelyezkedés'. – QL 75.
- (303) **frTMmt** –: 1. *Betula nana*, törpe nyír, vaivaiskoivu, Zwergbirke: D (Vfs); 2.
 [fenyőbokor]. D (Snå). –
 Ismeretlen eredetű. – LWfs 254., Lz 1088.
- (304) **frukta**: [gyümölcs]: D (An, U). –
 Valószínűleg svéd jövevényszó, vö. sv., no. *frukt* id. A kutatópontok alapján
 gondolom a svéd eredetet. – Hz 208
- (305) **fuörkanak** (Pl.): *Stellaria media*, tyúkhúr, pihatáhtimö, Vogelsternmiere: S
 (Tys); N (Bls). –
 Ismeretlen eredetű. – QL 77.
- (306) **gaaraanassen|h'iñse**: *Empetrum nigrum*, varjúbogyó, variksenmarja,
 Krähenbeere (Rabenheidekraut). D (Vd, V, Vfs). –
 Ö. sz.: *gaaraanasse* 'holló' + *hiñse* 'csarab; bokor, cserje, lágyszárú növény,
 csavarodva kapaszkodó növény'. – LWfs 576., Lz 2141: 2.
- (307) **gaarenes**: [nagy bogyók, amikor éretlenek, világoszöld színűek, de ha
 megérnek, belül pirosak és kívül feketék lesznek]. – Bizonytalan, hogy melyik
 bogyót jelölik a következő tudományos nevek: 1. *Vaccinium uliginosum*,
 hamvas áfonya, juolukka, Sumpfheidelbeere; 2. *Cornus suecica*, törpe som,
 ruohokanukka, schwedischer Hartriegel; 3. *Empetrum nigrum*, varjúbogyó,
 variksenmarja, Rabenheidekraut (Krähenbeere): D (H). A jelentéseket a D (H,
 O, V) kutatópontokon adták. Valószínűleg ellipszissel keletkezett szó. Egy
 értelmesítő utótag is állhatott a címszó után (*muorji*). Erre bizonyíték a Lz
 2141: 9. szócikk, de maga Hasselbrink is jelzi ezt: Hk 524. –
 A *gaarenes* jelentése holló. – C 32, Hk 524

- (308) **gaddel|muörjek** (Pl.): [valamilyen bogyók]: N (Uts). –
 Ö. sz.: *gáddi* 'part' + *muörjek* 'bogyók'. – QL 78.
- (309) **gaibbat**: *Solidago virgaurea*, közönséges aranyvessző, kultapiisku, gemeine Goldrute: S (Sors). –
 Bizonytalan eredetű. Talán finn jövevényszó, és összevethető a finn *kaipaus* 'vágy, sóvárgás' szóval, valamilyen szimbolikus vagy metaforikus értelemben. – QL 79., SI 147
- (310) **gaica|kole**: *Epilobium angustifolium* (*Chamerion angustifolium*), erdei deréce (keskenylevelű ~, vágási ~), maitohorsma, schmalblättriges Weidenröschen: S (Arj). – Talán a növénymegfelelést meg kellene vizsgálni. Ha egyáltalán létezik az adat, magam a finn *vuohenkaali* 'kakicsvirág' (vö. Rauhala 1970: 24) növénynévvel vetném egybe.
 Ö. sz.: *gaica* 'kecske' + *kole* 'széleslevelű harangvirág'. – QL 83.
- (311) **gaica|rasse**: ? *Doronicum*, *vuohenjuuri*, zergevirág, Gemswurz: N (Hf). –
 Ö. sz.: *gaica* 'kecske' + *rasse* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 85.
- (312) **gaica|starra**: [valamilyen moszat]: N (Lg, Sdv). –
 Ö. sz.: *gaica* 'kecske' + *starra* 'fatörzsmoszat; barna tengeri moszat'. – QL 86.
 | NEO 771
- (313) **gaicca|bosska**: ? *Aegopodium podagraria*, podagrafű (köszvényfű, baktopp), *vuohenputki*, *Giersch* (*Geissfuss*): N (Hf). – A tőlem feltett növénynév-megfelelést a finn segítette. A magyarban is van olyan név (*baktopp*), mely e jelentéskörbe tartozik. –
 Ö. sz.: *gaica* 'kecske' + *bosska* 'angyalgyökér; csöves növény'. Finn mintára keletkezett tükörszó, részleges tükörfordítás. – QL 82.
- (314) **gáicca|báidnu**: *Diphasiastrum alpinum* (*Lycopodium alpinum*, *Diphasium alpinum*), alpesi korpafű (havasi korpafű), *tunturilieko*, *Alpenbärlapp*. –
 Ö. sz.: *gáicca* 'kecske' + *báidnu* 'szín (festésre)'. – QL 81., SI 154, SIB 495
- (315) **gáicca|muorji**: *Rubus idaeus*, málna, *vadelma* (*vattu*), *Himbeere*: N (Lg, Bls, Kl). –
 Ö. sz.: *gáicca* 'kecske' + *muorji* 'bogyó'. – QL 84., SI 154, SIB 512, 523, VestLuuk 135
- (316) **garja|muörje**: *Vaccinium uliginosum*, hamvas áfonya, *juolukka*, *Moorheidelbeere*: N (Lg, Kt, Kr, P). –
 Ö. sz.: *garjá* 'holló' + *muörjie* 'bogyó'. – Friis 204, QL 93., N II: 52
- (317) **garjjá|biel'lu**: *Campanula rotundifolia*, kereklevelű harangvirág, *kissankello*, *rundblättrige Glockenblume*: N (Lg, Kv). –
 Ö. sz.: *garjá* 'holló' + *biel'lu* 'harang, csengő'. – Friis 204, QL 92. SI 149

- (318) **garra|sinut**: *Festuca trachyphylla*, valamilyen csenkesz, jäykkänata, Rauhblattschwingel. (A magyarban van merev csenkesz 'Festuca x stricta' nevű növény, a finn *jäykkänata* szó szerint ennek felelne meg.)
 Ö. sz.: *garra* 'kéreg' + *sinut* 'erdei sédbúza; juhcsenkesz; csomós szittyó; békaszittyó, hólyagos sás; kígyófü; kisgyapjúsás'. – SI 149
 Sammallahti (1989): *sitnu* 'ruoho (lyhyt, nurmikko muodostava)' [fü, ami rövid, gyepes, füves helyet, pázsitot kialakító] SI 398
- (319) **gaskačakis|rasse**: *Urtica urens*, apró csalán, rautanokkonen, kleine Brennessel: N (Of, Ib). –
 Ö. sz.: *gaskačakis* (*gáskkašit* igéből képzett szó) 'harapdáló, rágogató' + *rasse* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 96.
- (320) **gaskkas ~ kaskas**: *Juniperus communis*, boróka(fenyő), (lapin)kataja, Wacholder: D (Rör, H, Ov, U, O, Mer, Vd, V, Ht, Vfs); S (M, Arj, J, F, G, Tys); N (Könk, Enon, Lg, Kt, Kr, P); I; K (Sev, Nä, Pa, Nj, Im, Kld). –
 Vitatott eredetű. 1. Talán finnugor eredetű szó. Valamennyi balti finn nyelvben ugyanabban a jelentésben megtalálható a növény neve, vö. ink. *kattāja*, *kataikko*; lüd *kadai*, *kadajik*; karj. *kataja*, *katajikko*; vepsz. *kadag*; vót *kataga*, *kataja*; é. *kadakas*; lív *kadāg*. Kérdéses a zrij. *kač*: *kač-pomel'*, *kač-ponel'* id, (*pomel'*, *ponel'* 'fiatal fa, bokor'); vog. *kašApjüw* 'fa'.
 2. A másik lehetőség szerint a balti finn szavak balti eredetűek, vö. lit. *kadagps*, lett *kadegs*, ópor. *kadegis* 'boróka'. A kölcsönzés iránya a másik is lehet, és főleg, ha a balti finn szavak a zürjén szóval összefüggésbe hozhatók, akkor a balti szavak származnak a közfinnből.
 A finnugor alapalak: **käč3* (*kačne*). Friis 209, Gen 222, Hal 35, QL 98., LWfs 659., N II: 63, Lz 1982., C33, Gr 43, 186, Schl 46, 137, ItkT 111, 853, Kert 47, ItkE 1669., MosSl 38, Sver 39, Sl 151, SIB 291, 334 | FUV 95, SKES 170, UEW 133, Lr 330., SSA 1: 326–7
- (321) **gassa|jeagil**: putkijäkälä, [valamilyen zuzmó]. –
 Ö. sz.: *gassa* 'kövér, sűrű, vastag' + *jeagil* 'zuzmó'. – SI 151
- (322) **gassa|rássi**: *Anthriscus sylvestris*, erdei turbolya, koiranputki, Wiesenkerbel. –
 Ö. sz.: *gassa* 'kövér, sűrű, vastag' + *rássi* 'virágos lágyszárú növény, virág'. – SIB 308
- (323) **gasskalas|muörjek** (Pl.): *Rubus idaeus*, málna, vadelma, Himbeere. –
 Ö. sz.: *gasskalas* 'nagy csalán, bogáncs' + *muörjek* 'bogyók'. – Friis 209, QL 97.
- (324) **gastin|rássi**: 1. *Achillea ptarmica*, kenyérbél-cickafark, ojakärsämö, Sumpfschafgarbe (Bertramschafgarbe); 2. *Veratrum album*, fehér zászpa, (valko)pärskäjuuri, weißer Germer: N (Kt, Kr). –

- Ö. sz.: *gastin* 'tüsszentő, prűszkölő' (*gastit* 'tüsszenteni' participiuma) + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Friis 211, QL 99., NN 175, SI 151, SIB 387
- (325) **gâdnâ ~ g'ïdne**: 1. *Parmelia omphaloides*, kislevelű tányéruzuzmó, ruskea isokarve, Schildflechte (Schüsselflechte); 2. ? Krustenflechte, [kéregzuzmó]; 3. Steinflechte, kivijäkälä, [kövekre rögzült zuzmó]: D (Rör, H, Vfs). – Lehtiranta szerint közlapp kori szó, vö.* *klnl* 'hilse, päällysjäkälä'. – Friis 185, C 30, LWfs 722., Lz 1923., 2431–2., Hk 429, 586, N II: 12, Gr 192 | Lr 313.
- (326) **gâdde|fiski**: *Barbarea stricta*, merev borbálfű, rantakanankaali, Winterkresse
Ö. sz.: *gâddi* 'part' + *fiski* vö. *fiskes* 'sárga'. – SI 152, SIB 429
- (327) **gâdde|juopmu**: *Rumex aquaticus*, vízi lórom (lósóska, sóska), vesihierakka, Ampfer
Ö. sz.: *gâddi* 'part' + *juopmu* 'mezei sóska'. – SI 152
- (328) **gâdde|ruosta**: *Bartsia alpina*, havasi kantusfű, (Bartsch-fű), punakko, Alpenhelm (Bartschie). –
Ö. sz.: *gâddi* 'part' + *ruosta* 'rozsa, üszök'. – SI 153
- (329) **gâdde|ruvsu**: *Rosa majalis*, májusi rózsa (cimetrózsa), nurmiruus, Mairose (Zimtrose). –
Ö. sz.: *gâddi* 'part' + *ruvsu* 'rózsa'. – SI 153
- (330) **gâdde|suoidni**: *Poa palustris*, mocsári perje, rantanurmikka, Sumpfrispe. –
Ö. sz.: *gâddi* 'part' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. Finn mintára keletkezett tükörszó. – SI 153, SIB 430
- (331) **gâdde|vitku**: *Veronica longifolia*, hosszúlevelű veronika, rantatädyke, langblättriger Blauweiderich. –
Ö. sz.: *gâddi* 'part' + *vitku* 'csomó, köteg, csokor, nyaláb'. – SI 153, SIB 430
- (332) **gâisá|bussá|geahpil**: *Antennaria dioica*, parlagi macskatalp, ruijankissankäpälä, gemeines Katzenpfötchen. –
T. ö. sz.: *gâisá* 'havas hegycúcsú hegy' + *bus'sá* 'macska' + *geahpil* 'mancs, talp'. – SI 155, SIB 438
- (333) **gâiski ~ gâiskkit**: 1. *Dryopteris carthusiana*, szálkás pajzsika, metsäalvejuuri, dorniger Wurmfar (Dornfar); 2. *Pteris aquilina* (*Pteridium aquilinum*), saspáfrány, sanajalka, Adlerfar: D (Rör, H, O, V, Vfs); S (Arj, Tys); N (Uts); 3. [valamilyen páfrány]: N (Kt, Kr, P); 4. *Polypodium filix-mas* (*Dryopteris filix-mas*), erdei pajzsika (hímharaszt), kivikon alvejuuri, gemeiner Wurmfar: N (Lg, Kv); 5. *Polystichum*, vesepáfrány, härkylä, Schildfar; 6. *Asplenium*, fodorka, raunioinen, Streifenfar; 7. *Struthiopteris* (*Matteuccia struthiopteris*), struccpáfrány, kotkansiipi, Straußfar; 8. [zsombékon növő hosszú fű]: D (Vfs). –

- Norvég jövevényszó, vö. no. *gjeiske, gjeske*. – Friis 190, QN 159, QL 80., LWfs 544., C 30, N II. 22, Lz 2051: 1., 2., 3., 2037: 4., Hk 512, Sl 155, 487–8, SIB 447
- Vö. bakte-, hádja-, juovva-. stálu-, stuorra-, nuorta-, vuovde-.
- (334) **gálbbe|rássi**: 1. *Rhodiola roseum*, rózsagyökér, ruusujuuri, Rosenwurz; 2. *Spiraea ulmaria*, gyöngyvessző, pensasangervo, Spierstrauch: N (Lg, Hf). – Ö. sz.: *gálbi* 'borjú' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 87., Sl 155, SIB 440
- (335) **gálla ~ kálla**: 1. káposzta; [burgonya, répa szárai és levelei]: D (Vfs); N (Kv); 2. *Caltha palustris*, mocsári gólyahír, rentukka, Sumpfdotterblume: N (Kt); 3. *Tussilago farfara*, martilapu (lókörömfű), leskenlehti, Huflattich: N (Kt). – Finn vagy skandináv jövevényszó, vö.f. *kaali* 'káposzta; fehérrépa, burgonya szárai és levelei' vagy óno. *kál*; no. *kål*; sv *kål* 'káposzta'. – Friis 195, QN 161, QL 88., LWfs 987., N II: 31, 32, Sl 156, 243, SIB 282 | SKES 134
- Vö. bealdo-, boallo-, diehpe-, liedde-, lotte-, nođđo-, oaive-, roamšo-, ruvso-.
- (336) **gállajeadjá**: *Sonchus oleraceus*, szelíd csorbóka, kaalivalvatti, Kohlgänsedistel. – Ö. sz.: *gálla* 'káposzta; burgonya, répa stb. szárai, levelei' + *jeadja* 'havasi tejelőke (havasi kakicsvirág)'. Részleges tükörfordítás, bizonyára finnból. – Sl 156, SIB 282
- (337) **gálla|ruohtas**: *Brassica napus convar. rapifera*, (karalábé helyett használt) répa (karórépa), lanttu, Kohlrübe (Steckrübe). – Ö. sz.: *gálla* 'káposzta; burgonya, répa stb. szárai, levelei' + *ruohtas* 'gyökér'. – Sl 156
- (338) **gálva**: 1. [lehántolt, kergétől megfosztott, még élő, kemény, száraz lombosfa, főleg nyír]: D (Rör, H, Vfs); S (Arj); N (Kt, Kr, P, Suj, Könk, Lg, Enon); I; K (Pa, Nj, S, Kld); 2. [kidöntött száraz lehántolt fenyő]: K (Nj, S). Lehtiranta szerint közlapp kori szó **k#lwl*. – LWfs 564., N II: 38, Lz 2097., C 31, ItkT 86, 842, ItkE 1180. Sl 157 | Lr 356.
- (339) **gálva|gorddet**: *Equisetum arvense*, mezei zsurló, peltokorte, Ackerschachtelhalm. – Ö. sz.: *gálva* 'száraz (nyír)fa' + *gorddet* 'iszapzsurló, tarkazsurló', – N II: 39, Sl 157, SIB 401
- (340) **gáranas|baika**: *Empetrum nigrum*, varjúbogyó, variksenmarja, Krähenbeere: N (Kt, Kr, P). – Ö. sz.: *gáranas* 'holló' + *baika* 'ürülék' (vulg.). – Nielsen: raven's excrement és a crow's excrement szerkezetekben két madárnevet ad: *holló* és *varjú*. Magyarázható a madarak és a bogyók közös fekete színével. Kínálkozik azonban más magyarázat is. A finn név előtagja, a *varjú* tudomásunk szerint nem kedveli a varjúbogyót. A növény neve például a *fekete áfonyával* egybevetve egy lebecsült, ócsárolt bogyót jelent, amint azt a növény más nevei:

- harakanmustikka, sianmustikka, kissanmustikka* [szarka-, disznó-, macskaáfonya] is mutatják. A varjúbogyó védelmében megemlíthető magas C-vitamintartalma. Egyébként a mókusnak, a medvének és a hófajdnak megfelel ez nyers, savanykás ízű bogyó. – N II: 45, NN 173, SI 157
- (341) **gáranas|muorji**: *Arctostaphylos alpina*, havasi medveszőlő, riekonmarja, Alpenbärentraube: D (Ov, O, Fr, V); I; N (Kt, Kr, P, Hf); K (Pa, T); 2. *Arctostaphylos uva-ursi*, orvosi medveszőlő, sianpuolukka, echte Bärentraube; K (Pa, T); 3. *Empetrum nigrum*, varjúbogyó, variksenmarja, Krähenbeere: D (Ov, O, Fr, V); S (J, G); N (Uts); K (Pa); 4. *Cornus suecica*, törpe som, ruohokanukka, schwedischer Hartriegel; 5. *Vaccinium uliginosum*, hamvas áfonya, juolukka, Moorheidelbeere. –
 Ö. sz.: *gáranas* 'holló' + *muorji* 'bogyó'. – L 38, Friis 201, QL 91., N III: 45, Lz 2141: 9., Gr 177, ItkT 91–2, 265, Lukk 66, Hk 522, ItkE 1275., MosSI 48, SIMos 31, SI 157 | SKES 135
- (342) **gáranas|rássi**: 1. *Cornus suecica*, svéd som, ruohokanukka, schwedischer Hartriegel: D (V, Vfs); 2. [valamilyen alacsony fűz]: D (Vfs). –
 Ö. sz.: *gáranas* 'holló' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Lz 2141: 8., Hk 524, SI 157
- (343) **gárvenat (Pl.) ~ karven**: *Carum carvi*, kömény, kumina, Kümmel: D (Ht); S (Sors, Arj, J, F, G, Tys, Hm); I; N; K (Pa). –
 Skandináv jövevényszó, vö. no. *karve*; no. dial. *karvi*; sv. *karv(e)*; sv. dial. *karfe* id. – QN 165, QI 94., Gr 183, ItkT 33, ItkE 1219., SI 159, 243, SIB 318 | NDEW I: 500, NEO 260, SEO 304
- (344) **gáskálas**: 1. *Urtica dioica*, nagy csalán, (iso) nokkonen, Nessel; 2. bogáncs (a szó csak a Bibliából ismert). –
 Képzett szó: *gaskit* 'rág, szúr, harap' + *-las* melléknévképző. – WLPChr 76, QL 97., N II: 61, Lukk 67, SI 159, SIB 379
- (345) **gáskka|rássi**: 1. *Urtica*, csalán, nokkonen, Nessel; 2. *Cirsium* ?, aszat ?, ohdake ?, Distel ?, [tüskés, szúrós növény: a földtől 50 cm magasra nő, szúrós, néhány levele van, szára kemény]: I. –
 Ö. sz.: *gáskka* 'harapó, szúró, csípő' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 95., ItkE 1333: 2., SI 159
- (346) **gáskkašahkes|rássi**: *Cirsium*, aszat, ohdake, Kratzdistel. –
 Ö. sz.: *gáskkašit* 'rágogat, harapdál' + *akkes* melléknévképző + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – SI 159, SIB 385
- (347) **gährek**: 1. [ágas, tekervényes fa]: S; 2. [csúnya, elsatnyult, hajlott, sokágú, nem ledöntött fa (bármilyen fajta, élő vagy elpusztult)]: N (Kt, Kr, P); 3. [egyenes, ágavesztett, vékony erdeifenyő]: I. –
 Finn jövevényszó, vö. *karahka* 'száraz fenyőág, félig elszáradt fiatal fenyő'. – N II: 16, ItkE 1302. | SKES 161, SSA 1: 309

- (348) **geadge|gatna**: kivi-, rupijäkälä, karve, [sárga, lemez alakú, kövekre rögzült zuzmó]: N (Kt, Kr, P); I; kiventtiira, kivijäkälä: K (Pa, Nj). –
 Ö. sz.: *geadgi* 'kő' + *gatna* 'zuzmó'. – A finnben lényegesen több elfogadott zuzmónév van, mint a hazai botanikában volt.
 QL 141., N II: 263, ItkT 106, ItkE 1375., 1648., MosSl 50, SIB 439
- (349) **geadgi|visste**: kivijäkälä, „valamilyen kövekre rögzült zuzmó”, Steinflechte. –
 Ö. sz.: *geadgi* 'kő' + *visste* 'rénszarvaszuzmó'. – Schl 46
- (350) **gealle|rukša|miestta**: Daphne mezereum, farkasboroszlán, näsiä, gemeiner Seidelbast (Kellerhals). –
 T. ö. sz.: *gealli* 'orsó, cséve' + *rukša* 'agyag, kő' + *miestta* 'bokor, cserje'. – Sl 165
- (351) **gearbmaš|bosska**: [valamilyen növény]: N (Kt). –
 Ö. sz.: *gearpmaš* 'kígyó' + *bosska* 'angyalgyökér; valamilyen csöves növény'. – QL 142.
- (352) **gearbmaš|njuovča**: Ophioglossum vulgatum, kígyónyelv, kärmeenkieli, Natternzunge: N (Kt). –
 Ö. sz.: *gearpmaš* 'kígyó' + *njuovča* 'nyelv'. – Az előtagot a mai helyesírás szerint adom meg. Tükörszó, vö. no. *ormtunge*; sv. *ormtunga*; fi. *kärmeenkieli*. A közvetlen átvétel nyelv nem állapítható meg. – QL 143.
- (353) **gearde|sámil**: Hylocomium splendens, emeletesmoha, kerrossammal, Etagenmoos. –
 Ö. sz.: *geardi* 'emelet, szint' + *sámil* 'moha'. – Sl 165
- (354) **geasse|gurbbet**: Cucurbita pepo varietas giromontiina, olasz tök (csíkos tök, cukkini), kesäkurpitsa, Zucchini. –
 Ö. sz.: *geassi* 'nyár' + *gurbbet* 'tök'. – Az előtag a finn-volgai korig vezethető vissza, az utótag svéd jövevényszó (vö. *kurbits*) a finnben, a lapp vélhetően onnan vette át. – VestLuuk 135
- (355) **geecheen (f: gieken) nivo**: Eriophorum polystachion (Eriophorum angustifolium), keskenylevelű gyapjúsás, monitähkävilla (soukkalehtinen niityvilla), schmalblättriges Wollgras. –
 Ö. sz.: *gieken* (N *giehka*) 'kakukk' + *nivo* '??'. – QL 107.
- (356) **gess|ras**: Anthriscus sylvestris, erdei turbolya, koiranputki, Wiesenkerbel: K (Nj). –
 Ö. sz.: ? *geassi* 'nyár' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – ItkT 422

- (357) **gicci|bosska**: ? *Aegopodium podagraria*, podagrafű, vuohenputki, Giersch: N (Hf). –
 Ö. sz.: *gicci* 'kecskegida, gödölye' + *bosska* 'angyalgyökér; valamilyen csöves növény'. – A magyarázatot lásd *gaicca-bosska*. QL 113.
- (358) **gidđa|boallu**: *Saxifraga oppositifolia*, fedelékes kötörőfű, sinirikko, roter Steinbrech (gegenblättriger Steinbrech). –
 Ö. sz.: *gidđa* 'tavasz' + *boallu* 'gomb' – Friis 219, QL 101., Sl 169, SIB 456
- (359) **gidđa|čalbmi**: *Primula veris*, tavaszi kankalin, kevätesikko, Wiesenrimel (Wiesenschlüsselblume). –
 Ö. sz.: *gidđa* 'tavasz' + *čalbmi* 'szem'. – Sl 169
- (360) **gidđa|divga|rássi**: *Convallaria*, gyöngyvirág, kielo, Maiglöckhen. –
 T. ö. sz.: *gidđa* 'tavasz' + *divga* 'harang' + *rássi* 'virág; lágyszárú virágos növény'. – Sl 169
- (361) **giedde|civzza**: *Gentianella tenella*, vékonyka tárnicska, hoikkakatkerro, [hentokatkerro ~ hentoketokatkerro], zarter Franzenzian. –
 Ö. sz.: *gieddi* 'mező, rét' + *civzza* 'keserű, fanyar, csípős'. – Sl 169
- (362) **giedde|hilsku**: *Stellaria graminea*, pázsitos csillaghúr, heinätähtimö, Grasstermiere. –
 Ö. sz.: *gieddi* 'mező, rét' + *hilsku* 'gyom, dudva, gaz; tyúkhúr; laboda. – Sl 169
- (363) **giedde|juopmu**: *Rumex acetosa*, mezei sóska, niittysuolaheinä, Wiesensaueramfer. –
 Ö. sz.: *gieddi* 'mező, rét' + *juopmu* 'mezei sóska'
- (364) **giedde|mádir**: *Galium boreale*, északi galaj, ahomatara, nordisches Labkraut. –
 Ö. sz.: *gieddi* 'mező, rét' + *mádir* 'északi galaj'. – Sl 169
- (365) **giedde|muorji**: *Fragaria vesca*, erdei szamóca, ahomansikka, Walderdbeere: S (Hm); N (Ib, Hf). –
 Ö. sz.: *giedde* 'mező, rét' + *muorji* 'bogyó'. – QL 102., Sl 169
- (366) **giedde|siedga**: *Salix starkeana*, sárga fűz, ahopaju, bleiche Weide. –
 Ö. sz.: *gieddi* 'mező, rét' + *siedga* 'fűz'. Finn mintára keletkezett tükörszó. – Sl 169
- (367) **giedde|sitnu**: 1. *Festuca pratensis*, réti csenkesz, nurminata, Wiesenschwingel; 2. *Deschampsia cespitosa*, gyepes sédbúza, nurmilauha, Rasenschmieie. –
 Ö. sz.: *gieddi* 'mező, rét' + *sitnu* 'séd-búza, csenkesz, szittyó'. – Sl 169, SIB 381
- (368) **giedde|suoidni**: *Poa pratensis*, réti perje, niittynurmikka, Wiesenrispe. –
 Ö. sz.: *gieddi* 'mező, rét' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – N II: 90, NN 178, Sl 169–70, SIB 377

- (369) **giedde|ul'lu**: Eriophorum angustifolium, keskenylevelű gyapjúsás, luhtavilla (niittyvilla), schmalblättriges Wollgras: K (Pa). –
 Ö. sz.: *gieddi* 'mező, rét' + *ul'lu* 'gyapjú'. – ItkT 115, 318, Sl 170
- (370) **giedde|vihti**: Potamogeton gramineus, fűlevelű békaszőlő, heinävita, Laichkraut (Seegras). –
 Ö. sz.: *giedde* 'mező, rét' + *vihti* 'békaszőlő'. – SIB 250
- (371) **giedde|viöla**: Viola tricolor, háromszínű ibolya (árvácska), keto-orvokki, wildes Stiefmütterchen. – Az árvácska elnevezés az eltérő alakú és színű virágszirmokra utal: a legalsó szírom a mostohaanya, a két csatlakozó, többnyire hasonló színű szíromlevél az „édeslányokat” jelképezi, míg a felsők – többnyire eltérő színűek – a „mostohaleányok”, amint ezt legalábbis a népi magyarázat tartja. –
 Ö. sz.: *gieddi* 'mező, rét' + *viöla* 'ibolya, árvácska'. – Sl 170
- (372) **giegaljokŋa**: 1. Vaccinium oxycoccos, tőzegáfonya, karpalo, gemeine Moosbeere; 2. Rubus arcticus, sarkvidéki szeder, mesimarja, schwarze ~ braunrote Himbeere: D (Vfs); S (J, F, G); N (Park)
 Ö. sz.: *giehka*, gen. *giega* 'kakukk' + *jokŋa* 'vörösáfonya'. – QL 105., LWfs 691., Lz 2406: 3., Hk 592, Sl 170, BIM 100. – Sammallahti: *tőzegáfonya*; Bergsland: *sarkvidéki szeder*.
- (373) **giegalieddi**: Lychnis flos-cuculi, kakukkszegfű, käenkukka, Lichtnelke. –
 Ö. sz.: *giehka*, gen. *giega* 'kakukk' + *ieddi* 'virág'. Valószínűleg részleges tükörfordítás finnől. – Sl 170, SIB 326
- (374) **giega|njuolas ~ giega|njuolla**: 1. Convallaria majalis, májusi gyöngyvirág, kielo, Maiglöckchen; 2. Epilobium angustifolium, erdei deréce (keskenylevelű ~, vágási ~), maitohorsma, schalblättriges Weidenröschen: S (Tys); I; K (Pa, S); 3. Solidago, aranyvessző, kultapiisku, Goldrute: K (S); 4. Eriophorum vaginatum, hüvelyes gyapjúsás, tupasvilla, scheidiges Wollgras: D (Rör, H, Ov, Vd, Snå, Fr, V, Vfs); S (Arj, J, G, Tys); N (Suj); 5. [az első növény tavasszal]: Alopecurus ?, ecsetpázsit ?, puntarpää ?, Fuchsschwanz ? : D (Vd). –
 Ö. sz.: *giehka*, gen. *giega* 'kakukk' + *njuolas ~ njuolla* 'nyíl'. – QL 103., LWfs 691., Lz 2406: 4., 5., 4462: 2., C 34, Gr 209, ItkT 116, 308, 856, Hk 592, Sver 27, SIMos 19, Sl 170, SIB 356, BIM 100 | SKES 180, SSA 1: 342. –
 Sammallahti szerint *gyöngyvirág*, a Bergsland-szótárban a címszó jelentése *hüvelyes gyapjúsás*.
- (375) **giega|njuovčča**: Oxalis acetosella, (erdei) madársóska, käenkaali (ketunleipä), Waldsauerklee. –
 Ö. sz.: *giehka*, gen. *giega* 'kakukk' + *njuovčča* 'nyelv'. – Sl 170, SIB 326
- (376) **giëgen|laaddeh**: Rubus arcticus, sarkvidéki szeder, mesimarja, Sumpfbrombeere: D (An, Ov, U, Of, Mer, Stjörd, Kall, Skals, Vd). –

Ö. sz.: *giège* (N *giehka*) 'kakukk' + *laaddeh* ' törpe szeder ~ tőzagszeder ~ lápi szeder'. – Hz 44, 250, Hk 592

- (377) **giëgen|muörjie**: *Oxycoccus quadripetalus* (*Vaccinium oxycoccus*), tőzegáfonya, (iso)karpalo, Moosbeere: D (V). –
Ö. sz.: *giège* (N *giehka*) 'kakukk' + *muorji* 'bogyó'. – Hk 592, BIM 100
- (378) **gieka|blomstar**: *Lychnis flos-cuculi*, kakukkszegfű, niittykäenkukka, Kuckukslichtnelke: N (Lg). –
Ö. sz.: *gieka* 'kakukk' + *blomstar* 'virág'. – QL 104. | NEO 31
- (379) **gieka|luönit**: [? valamilyen páfrány, pajzsika, fodorka]: N (Lg). –
Ö. sz.: *gieka* 'kakukk' + *luotni* 'páfránylevél'. – QL 106.
- (380) **gieldá**: 1. *Diphasiastrum complanatum*, lapos korpafű, (kangas)keltalieko, gemeiner Flachbärlapp: N (Kt, Kr, P); 2. *Galium boreale*, északi galaj, ahomatara, nordisches Labkraut. –
Finn jövevényszó, vö. *kelta* 'sárga (szín) és gyakran növénynev is (pl. korpafű)'. – Friis 221, QL 108., N II: 93, SI 171, SIB 296, 340 | SSA 1: 342
Vö. beatnat-, fiskes-, várre-.
- (381) **gierdo|lieddi**: *Calendula officinalis*, körömvirág, kehäkukka, Gartenringelblume. –
Ö. sz.: *gierdu* 'karika, abroncs, kör, gyűrű' + *lieddi* 'virág'. A finn alapján készített tükörszó, vö. *kehä* 'kör, gyűrű; ring; keret, ráma' + *kukka* 'virág' – SI 172
- (382) **giergien|bürfie ~ giergien|bürhvie**: [kövekre rögzült zuzmók (fekete és sárga színűek)]: D (Rör, Vd). –
Ö. sz.: *giergie* 'kő' + *bürfie* 'rénszarvaszuzmó'. – Lz 5255: 4., Hk 600
- (383) **giergien|d'idne ~ gierkien|gütne**: 1. Krustenflechte = kéregzuzmó, 2. *Parmelia*, tányérezuzmó, karve, Steinflechte: D (Rör, H). –
Ö. sz.: *giergie* 'kő' + *d'idne ~ gütne* 'zuzmó'. – Hk 600, BIM 101
- (384) **giërenen|skarre ~ giërenen|skarrechts**: 1. [egy magashegyi növény]: D (Vfs); 2. *Anemone nemorosa*, berki szellőrózsa, valkovuokko, Windröschen. – Kitűnő példa arra, hogy egy bizonytalan meghatározás (*Lagercrantz*nál) pontosítható. Ezt igazolja a második adat a *Bergsland–Magga* szótár alapján.
Ö. sz.: *giërene* (N *géron*) 'alpesi hófajd' + *skarre* 'berki szellőrózsa'. – LWfs 709., BIM 100
- (385) **giërmes|graasie ~ giërmes|kraesie**: Farnkraut, [? valamilyen páfrány v. haraszt]: D (V). –

- Ö. sz.: *giërmesje* ~ *giërmeh* 'kígyó' + *graasie* 'virág, lágyszárú virágos növény; fű'. Teljesen bizonytalan jelentés-meghatározás, vö. Moosfarn, Adlerfarn, Buchenfarn, Frauenfarn, Blasenfarn, stb. – Hk 601–2, BIM 102
- (386) **gihpere|jáamoe**: [valamilyen lágyszárú növény]: D (Mer); 2. *Oxyria digyna*, savaska (havasi törpesóska), *Alpensäuerling*. –
Ö. sz.: *gihpere* 'kalap' + *jáamoe* 'sóska'. Úgy vélem, a Bergsland-szótár pontosítja a jelentést. – Lz 2364., BIM 103
- (387) **gihpere|kraesie**: 1. *Geranium sylvaticum*, erdei gólyaorr, metsä-kurjenpolvi, Waldstorchschnabel: D (Tr); 2. *Oxyria digyna*, savaska (havasi törpesóska), hapro, *Alpensäuerling*. –
Ö. sz.: *gihpere* 'kalap' + *kraesie* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 111., BIM 103
- (388) **gihpere|muerjie**: 1. *Rubus idaeus*, erdei málna, vadelma, Himbeere: D (Tys); S (J, F, G); 2. *Fragaria vesca*, erdei szamóca, ahomansikka, Walderdbeere: D (Tys). –
Ö. sz.: *gihpere* 'kalap' + *muerjie* 'bogyó'. A kalapos vagy sapkás bogyó inkább a málnát jelentheti. A névadás alapja, hogy a gyümölcs csészelevelei valamilyen fejfedőhöz hasonlítanak. – L 39, QL 110., Lz 1943: 2., BIM 103
- (389) **giilu**: 1. *Juncus filiformis*, cérnaszálú szittyó, jouhivihvilä, Faden-Binse; 2. [kemény, durva fűfajta, amely a mezőkön nő]: N (Kt, Kr, P). –
Ismeretlen eredetű. – N II: 105, SI 174, SIB 274
- (390) **gilvva**: [vetőmag, vetőburgonya]. –
Finn jövevényszó, vö. *kylvö* > *gilvin* 'vetés, elvetett gabona', vö. még *fi. kylvää* > *lp. gilvit* 'vet'. – SI 176, SIB 325 | SKES 254, SSA 1: 463
- (391) **gilvva|ēppel|muorra**: *Malus domestica*, nemes alma, tarhaomenapuu, Kulturapfel. –
Ö. sz.: *gilvva* 'vetőmag, vetőburgonya' + *ēppel* 'alma' + *muorra* 'fa'. – SI 176
- (392) **gilvva|krás'sa**: *Lepidium sativum*, kerti zsázsa, vihaneskrassi, Gartenkresse. – SI 176
Ö. sz.: *gilvva* 'vetőmag, vetőburgonya' + *krás'sa* 'zsázsa'. – SI 176
- (393) **gilvva|sáhpal**: *Vicia sativa*, takarmánybükköny, rehuvirna, Saatwicke. –
Ö. sz.: *gilvva* 'vetőmag, vetőburgonya' + *sáhpal* 'kaszanyügbükköny'. Valószínűleg finn mintára készített tükörszó, vö. *rehu* 'takarmány, abrak' + *virna* 'bükköny' – SI 176, SIB 432
- (394) **girdi|hávvar**: *Avena fatua*, héla zab (fekete zab, szőrös zab), hukkakaura, Flug-Hafer. –
Ö. sz.: *girdi* 'repülő' + *hávvar* 'zab'. – SI 177, SIB 257

- (395) **girje|gorddet**: Equisetum variegatum, tarka zsurló, kirjokorte, bunter Schachtelhalm. –
 Ö. sz.: *girji* 'könyv, levél' + *gorddet* 'zsurló'. – SI 177
- (396) **géron|biel'lo|rássi**: Campanula uniflora, valamilyen harangvirág, kiirunankello, eine Art Glockenblume. –
 T. ö. sz.: *géron* 'alpesi hófajd' + *biel'lu* 'harang, csengő' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – SI 177, SIB 302
- (397) **géron|lasta**: 1. Salix herbacea, fűnemű fűz, vaivaispaju, Krautweide; 2. Arctostaphylos alpina, havasi medveszőlő, riekonmarja, Bärentraube: S (J, F, G). –
 Ö. sz.: *géron* 'alpesi hófajd' + *lasta* 'levél'. – QL 112., Gr 222, SI 177, SIB 514
- (398) **goahcce|muorra ~ kuä'c'ce ~ kuä'c'cev|muõrr**: 1. havupuu [túlevelű fa]; 2. pieni, oksikas vaarakoivu, kleine ästige Bergbirke [kis ágas-bogas hegyi nyír]. –
 Ö. sz.: *goahcci* 'fenyőtű, túlevel, levágott fenyőgally' + *muorra* 'fa'. – SI 179, SIB 249. – ItkT 167, MosSI 43, SIMos 16
- (399) **goalšu**: 1. Phragmites, nád, ruoko, Röhr; 2. [nagy, kemény sásfaj]: N (Kv, Kt, Kr, P). –
 Ismeretlen eredetű. – Friis 235, N II: 140, SI 180, SIB 439
- (400) **godde|beallje|rássi**: Nuphar pumila, törpe vízitök, konnanulpukka, Zwergmummel: K (Kld). –
 T. ö. sz.: *goddi* 'vad rénszarvas' + *beallji* 'fül' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – ItkT 422, 866, SI 185
- (401) **gol'le|narti**: Saxifraga aizoides, pillás kötörőfű (kőrontófű), kultarikko, Borstensteinbrech (Fetthennensteinbrech). –
 Ö. sz.: *gol'li* 'arany' + *narti* 'kötörőfű'. A névadás az aranyszínű virágokról történhetett, melyben szintén számolhatunk a mesterséges névadással: tükörfordítás finnől. – SIB 318
- (402) **gol'le|rássi**: 1. Caltha palustris, mocsári gólyahír, rentukka, Sumpfdotterblume: N (Kt, Kr, P); 2. Trollius europaeus, zergeboglár, kullero, Trollblume: N (Kt, P, Uts). –
 Ö. sz.: *gol'li* 'arany' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 118., N II. 174, Lz 2530: 2., Lukk 76, SI 188, SIB 432
- (403) **gol'le|ruohtas**: Daucus carota, sárgarépa, porkkana, wilde Möhre. –
 Ö. sz.: *gol'li* 'arany' + *ruohtas* 'gyökér'. – SI 188–89
- (404) **gorddet ~ gordesuoidni**: 1. Equisetum fluviatile, iszapzsurló, järvikorte, Teichschachtelhalm; 2. Equisetum variegatum, tarkazsurló, kirjokorte, bunter Schachtelhalm: N (Kt, Kr, P). –

Finn jövevénytörző a számiban, vö. *korte* id. – QL 119., N II: 178, SI 190 | SKES 220, SSA 1: 407

Vö. gálva-, girje-, guolba-, seakka-,

- (405) **gor'dně|gip'po**: szárba szökkenet gabona (a Bibliából ismert): N (P). –
Ö. sz.: *gordni* 'rozs; gabona' + *gip'po* 'csomó, fürt, kalász'. – N II: 115
- (406) **gordne|šaddu**: [gabonanövény]. –
Ö. sz.: *gordni* 'rozs; gabona' + *šaddu* 'gyümölcs, termés, növény'. – SI 190
- (407) **gordni**: 1. Secale, rozs, ruis, Roggen: D (U, St); 2. [takarmány, abrak, gabona]: S (J, F, G); N (Kt, Kr, P). –
Skandináv jövevénytörző, vö. ósno. **korna*; óno., no., sv. *korn* id. Lehtiranta közlapp kori szónak tartja, vö. **k#rnl* 'jyvä, vilja'. – Hz 36, WLpChr 81, N II: 178, SI 190, SIB 530 | NEO 309, SEO 345, Lr 460.
Vö. hirsä-
- (408) **gotte|sáhpal**: Astragalus frigidus, fagyos csüdfü, peuranvirna, Gletschertragant (Gratlinse). –
Ö. sz.: *goddi*, gen. *gotti* 'vad rénszarvas' + *sáhpal* 'kaszanyügbükköny'. A finn alapján keletkezett tükörszó, vö. *peura* 'vad rénszarvas' + *sáhpal* 'bükköny'. – SI 191, SIB 405
- (409) **govda|lasta**: Plantago major, nagy útifü, piharatamo, Breitwegerich. –
Ö. sz.: *govda* 'széles' + *lasta* 'levél'. – SI 191, SIB 406, 430
- (410) **greeg'e ~ kreg'e ~ greegenmuörje**: Empetrum nigrum, varjúbogyó, variksenmarja, Krähenbeere: D (Rör, H, Ov, U, O, Mer, Stjörd, Kall, Skals, Fr, V, St, Ht, Vfs). –
Skandináv eredetű, vö. sv. *kräk*; sv. dial. *skräk*; no. *krækje*, *krøkje* 'varjú, varjúbogyó'; összetételben: *greeg'en|muörjie* 'varjúbogyó': D (Mer, V); *greeg'en|s'ighe ~ greeg'en|h'iñse*: D (St, Vfs), melyben az összetételi tagok jelentése: *varjú* + *bokor*, és itt elsősorban a növényről van szó, nem a bogyókról. – L 38, Hz 139, QN 178, LWfs 955., 959., Lz 3060: 1., 2., 3., Hk 654–5, NEO 320
- (411) **greaipe ~ greaipešaddu**: Citrus decumana, grépfrút, greippi, Grapefruit: N Nemzetközi szó, vö. ang. *grapefruit*, or. *zpeünq̄pym* id. Egyrészes névként a lappba a finn közvetítette, kételemű névként a norvég vagy a svéd az átadó nyelvből, vö. no., sv. *grapefrukt* id. – SIB 243
- (412) **gruza**: Pyrus, körte, päärynä, Birne: (Sev). –
Orosz jövevénytörző, vö. *zpyua* id. – Sver 66

- (413) **guhkká:** 1. *Achillea millefolium*, közönséges cickafark, siankårsämö, gemeine Schafgarbe; 2. [ernyősvirágzatú növény]: N (Kt, Kr, P); I; 3. virág, kukka, Blume: N; I. –
Finn jövevényszó, vö. *kukka* 'virág'. – N II: 196, Lukk 78, ItkE 1771., SI 194, SIB 453 | SKES 232, SSA 1: 427
Vö. biehtár-, biettar-.
- (414) **gulmen|burdh|suöjnie ~ golmen|borth|suejnie:** *Carex polygama* (*Carex buxbaumii*), Buxbaum-sás, nuijasara, Buxbaums Segge: D (Rör). –
T. ö. sz.: *gulme* 'három' + *burdeh* 'él, szél, szegély' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – Hk 679, BIM 109
- (415) **gumppe|muorji:** *Paris quadrifolia*, négylevelű farkasszőlő, sudenmarja, Einbeere. –
Ö. sz.: *gumpe* 'farkas' + *muorji* 'bogyó'. A finn alapján keletkezett részleges tükörfordítás. A skandináv nyelvek nem jöhetnek szóba a tükörfordításban, mert: no. *firblad* = 'négy levél'; sv. *ormbär* 'kígyóbogyó'. A nemzetség latin neve *Paris*, amely az ógörög mitológiát idézi fel a tudatunkban. A bogyó ugyanis Erisznek, a vizsály istennőjének almáját jelképezi, amelyért Héra, Pallasz Athéné és Aphrodité versengenek, és Parist, a legszebb földi férfit kéri fel döntőbírónak. A *quadrifolia* az egyforma négy levélre utal, ahogy a norvég is. A magyarban a TESz. (1: 847) szerint szintén tükörszó, vö. fr. *raisin de loup* 'farkasszőlő'. A levélörv közepén álló egyetlen virágból gömbölyű, kékesfekete bogyó lesz, emiatt hasonlítják a szőlőhöz. Csábító bogyója azonban mérges, rizómája és szára is mérgező hatású *paris-typhnin* nevű alkaloidot tartalmaz. A növény a mérgező szaponinok miatt kellemetlenül keserű ízű. Általában a nép farkasnak nevezi a veszedelmes, mérges növényeket. Ezek már nevükkel elárulják a veszélyt, melyet fogyasztásuk okoz (Rác 2001: 198). – SI 197, SIB 462
- (416) **guodja ~ guodja|suoidni:** 1. *Carex*, sás, sara, Riedgras: S (J, G); I; 2. *Eriophorum angustifolium*, keskenylevelű gyapjúsás, monitähkävilla, schmalblättriges Wollgras: D (Snå, Vfs); I; 3. *Carex flava*, sárga sás, keltasara, Gelbsegge; 4. [kemény bimbójú vagy rügyű gyomnövény]: D (Snå, Vfs); S (Arj), N (Suj, Könk). –
Finnugor eredetű szó. A lapp szó jelentése elsődlegesen 'fa rügye, bimbója', vö. fi. *koja* 'fakéreg, nyírkéreg'; ? zrij. *kōja* 'taplógomba, fagomba'; osztj. *kōj* 'bőr az arcon, homlokon'; m. *haj* 'kéreg, héj'. – A finnugor alapalak: **koja* id. Az összetételi utótag kiegészüléssel keletkezhetett. – QL 127., Lz 2875., Gr 266, Lukk 79, Hk 685, ItkE 1806., SI 197 | SKES 208, UEW 166, SSA 1: 386 (A legújabb finn etimológiai szótár lapp adatot nem említ.)
Vö. miekta-, muorra-, rievde-, ruovde-, upmol-, vuokta-.
- (417) **guohca|daņas:** *Ledum palustre*, mocsári molyűző, suopursu, Sumpfporst: K (Pa, T?).-

- Ö. sz.: *guohca* 'rothadt, korhadt, rossz szagú vagy ízű' + *danas* 'csarab; vessző, hajtás, félcserje, valaminek a szára'. – Gen 2048., QL 135., ItkT 160, 582, 1063, SI 198
- (418) **guohca|rássi ~ kuohca|rássi**: *Ledum palustre*, mocsári molyúzó, *suopursu*, Sumpfstroh: S (J, G); N (Kt, Kr, P, Uts); K (T?). –
 Ö. sz.: *guohca* ~ *kuohca* 'rothadt, korhadt, rossz szagú vagy ízű' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 135., N II: 208, Lz 2859: 6., Gr 286, Lukk 79, SI 198, 247, SIB 465
- (419) **guolašmam|suöin**: [valamilyen fű]: K (Pa). –
 Ö. sz.: *guolašmam* (talán a *guolli* 'hal' szónak valamilyen származéka) + *suöin* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. Itkonen a nyelvjárásból kiavultnak tekinti a szót. – QL 128., ItkT 529, 1061
- (420) **guolbba|čcoalči**: *Pedicularis lapponica*, lapp kakastaréj, *lapinkuusio*, eine Art Läusekraut. –
 Ö. sz.: *guolbba* 'ritka erdő, mezőség, homokpuszta, hangafüves homokerdő' + *čcoalči* 'délceg, nyalka személy, alak'. – SI 199, SIB 334
- (421) **guolbba|gorddet**: *Equisetum hyemale*, téli zsurló, kangaskorte, Winterschachtelhalm. –
 Ö. sz.: *guolbba* 'ritka erdő, mezőség, homokpuszta, hangafüves homokerdő' + *gorddet* 'zsurló'. Az előtag az élőhelyet nevezi meg, ahogy a finnben is. – SI 199
- (422) **guolbba|juopmu**: *Rumex acetosella*, juhsóska, *ahosuolaheinä*, kleiner Sauerampfer. –
 Ö. sz.: *guolbba* 'ritka erdő, mezőség, homokpuszta, hangafüves homokerdő' + *juopmu* 'sóska'. – SI 199, SIB 287
- (423) **guolbba|mielke|rássi**: *Melampyrum sylvaticum*, erdei csormolya, kangasmaitikki, Waldwachtelweizen. –
 T. ö. sz.: *guolbba* 'ritka erdő, mezőség, homokpuszta, hangafüves homokerdő' + *mielki* 'tej' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – SI 199
- (424) **guolbba|narti**: *Pulsatilla vernalis*, kököröcsin, kangasvuokko, Frühlingküchenschelle. –
 Ö. sz.: *guolbba* 'ritka erdő, mezőség, homokpuszta, hangafüves homokerdő' + *narti* 'kötörőfű'. – SI 199
- (425) **guolbba|násti**: *Trientilla europaea*, harmatos hegyékesség, metsätähti, europäischer Siebenstern. –
 Ö. sz.: *guolbba* 'ritka erdő, mezőség, homokpuszta, hangafüves homokerdő' + *násti* 'csillag'. – SI 119
- (426) **guolbba|vi#la**: *Viola rupestris*, homoki ibolya, *hietaorvokki*, Sandviola. –

- Ö. sz.: *guolbba* 'ritka erdő, mezőség, homokpuszta, hangafüves homokerdő' + *vi#la* 'ibolya, árvácska'. – SI 199
- (427) **guoppar|jeagil**: *Cetraria islandica*, közönséges izlandizuzmó, hirvenjäkälä, Elchmoos. –
Ö. sz.: *guoppar* 'gomba' + *jeagil* 'zuzmó'. – SI 200
- (428) **guorce|rássi**: *Spirea ulmaria*, gyöngyvessző, pensasangervo, Spierstrauch: N (Kl, Krl). –
Ö. sz.: *guorce* '?' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 131., SI 200
- (429) **guorgalagak** (Pl.): *Chamerion angustifolium*, erdei füzike, maitohorsma, schmalblattriges Weidenröschen. –
Képzett szó: *guorga* 'daru' + *lak* névszóképző. – QL 130.
- (430) **guorgga|juopmu**: *Koenigia islandica*, izlandi tundrakeserűfű, kurjentatar, Koenigie. –
Ö. sz.: *guorga* 'daru' + *juopmu* 'sóska'. A kis növény Finnországban csak Enontekiö tarhegyein él. – SIB 322
- (431) **guorpen|muörjie**: *Empetrum nigrum*, varjúbogyó, variksenmarja, Krähenbeere: D (V). –
Ö. sz.: *guorpe* 'holló' + *muörjie* 'bogyó'. – Hk 693
- (432) **guossa**: *Picea abies*, lucfenyő, kuusi, Fichte: D (Tän, Rör, H, An, U, O, Mer, Skals, Snå, F, V, St, Vfs); S (M, Arj, J, F, G); N (Könk, Kt, Kr, P, Uts, Nes); I; K (Pa, Nj, Kld, T). –
Uráli alapnyelvi szó, vö. fi. *kuusi* 'jegenyefenyő, lucfenyő'; é. *kuusk* 'lucfenyő'; md E M *kuz* id.; cser. *kož*; vtj. *kľz* ~ *kčz* id.; zrj. *koz* ~ *klz* ~ *kľz*; osztj. *kol* ~ *χol*; vog. *χowt* ~ *kowt* ~ *kayt* 'jegenyefenyő'; szam jur. *χādī* ~ *kāt* 'lucfenyő'; jen. *kari* ~ *kadi* 'jegenyefenyő'; tvg. *ku%a*; szelk. *junt* ~ *kādē* 'jegenyefenyő'; kam. *kot*; taig. *kat* 'jegenyefenyő'. Az alapalak: **kuse* ~ *kose* id. Az SSA szerint a megfelelések az uráli nyelvcsaládon kívül is kimutathatók, többek közt: mong. *huši* 'Siperian sembra (mänty), vaivaissetri' (szibériai cirbolyafenyő, „törpecédrus”). – Gen 209, Hz 61, QL 133., LWfs 858., N II: 229, Lz 2936., C 41, Gr 284, Schl 54, ItkT 176, Lukk 80, Hk 693, SIMor 28, Kur 134, Ke 44, ItkE 1829., MosSI 42, SI 201, SIB 324, Sver 46 | FUV 49, SKES 253, UEW 222, Lr 536., SSA 1: 460
Vö. čáhce-, sibirijálasta-,
- (433) **guossa|rássi**: 1. *Equisetum sylvaticum*, erdei zsurló, kuusikorte (karvakorte, metsäkorte), Waldschachtelhalm: N (Suj); K (Sev, Nj, S); 2. *Myrica gale*, fenyérmirtusz, suomyrtti, Gagel: S (J, F, G); 3. *Hippuris vulgaris*, vízi-lófark, vesikuusi, Tannenwedel. –
Ö. sz.: *guossa* 'lucfenyő' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 134., Lz 2936: 2., ItkT 176,7, Sver 46, SI 201, SIB 362, 465, 526

- (434) **guovčča|rássi**: *Angelica archangelica*, orvosi angyalgöyökér, väinönputki, echte Engelwurz. –
 Ö. sz.: *guovčča* (N *guovža*) 'medve' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 139.
- (435) **guovžža|boska**: *Heracleum (sphondylium)*, (közönséges) medvetalp, idänukonputki, eine Art Bärenklau. –
 Ö. sz.: *guovža*, (gen.) *guovžža* 'medve' + *boska* 'angyalgöyökér, valamilyen csöves növény'. – SI 203
- (436) **guovžža|lasta**: *Arctostaphylos alpina*, havasi medveszölő, riekonmarja, echte Bärentraube: N (P). –
 Ö. sz.: *guovža* 'medve' (gen.) + *lasta* 'levél'. – NN 191, SI 203
- (437) **guovžža|muorji**: *Arctostaphylos alpina*, havasi medveszölő, riekonmarja, echte Bärentraube: N (P). –
 Ö. sz.: *guovža* 'medve' (gen.) + *muorji* 'bogyó'. – QL 138., NN 191, SI 203, SIB 433
- (438) **guovžža|vádót**: *Rubus fruticosus*, vadszeder, vadmálna (fekete szeder, fekete málna, földi ~), karhunvatukka, Brombeere. –
 Ö. sz.: *guovža* 'medve' (gen.) + *vádót* 'sarkvidéki szeder'. A névadási szemlélet ugyanaz, mint a finnben. – VestLuuk 136
- (439) **gurbbet**: *Cucurbita*, tök, kurpitsa, Kürbis. –
 Valószínűleg jövevényszó, de az átadó nyelv vitatott. 1. Svéd jövevényszó a lappban, vö. sv. *kurbits* 'tök'; 2. finn kölcsönszó, vö. fi. *kurpitsa* id. – SI 203, SIB 322, VestLuuk 136 | SKES 246, SEO 369, SSA 1: 450 (utóbbi lapp adatot nem tartalmaz).
 Vö. geasse-
- (440) **gurka**: *Cucumis*, uborka, kurkku, Gurke. –
 Svéd jövevényszó, vö. *gurka* 'uborka'. – SI 204, SIB 322, VestLuuk 136
- (441) **gusa|rássi**: *Caltha palustris*, mocsári gölyahír, rentukka, Sumpfdotterblume: N (Uts). –
 Ö. sz.: *gussa* 'tehén' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. A tehénnek csemege ez a virág, erre utal a név előtagja. A finnben is van a növénynévnek azonos jelentésű előtagja (ugyanúgy genitívusban, mint a lappban), vö. fi. *lehmänherukka* 'ribizli; (délnyugati nyj.) gölyahír; boglárka'. A névadás, legalább részben motiválhatta a lapp névadót. – QL 140., SI 205, SIB 432 | SSA 1: 159
- (442) **gusa|sáhpal**: 1. *Melampyrum pratense*, réti csormolya, niittymaitikka, ?
 Ackerwachtelweizen. 2. *Poa pratensis*, réti perje, niittynurmikka, Rispengras. –

Ö. sz.: *gussa* 'tehén' + *sáhpal* 'kaszanyügbükköny'. Az első jelentést a korábbi Sammallahti-szótár adja, elképzelhető, hogy a későbbiben korrigál. – SI 205, SIB 377

- (443) **guovddo|jeagel**: [valamilyen fehér moha]. –
Ö. sz.: *guovddo-* 'közép-' + *jeagel* 'zuzmó'. – QL 137.
- (444) **guölg|oaivve**: *Cirsium*, aszat, ohdake, Kratzdistel: N (Kt). –
Ö. sz.: *guölg* (N *guolga*) 'szőr' + *oaivvi* 'fej'. – QL 129.
- (445) **haaleke**: [valamilyen mohafajta]: D (Rör). –
Ismeretlen eredetű. – Hk 711
- (446) **haarj'eme|grassjie**: [mocsárban növe kemény fű, nem sás]: D (Rör). –
Ö. sz.: *haarj'eme* 'szemöldök' + *grassjie* 'virág, fű, lágyszárú virágos növény' –
Hk 714
- (447) **haccišeanel|jerek**: *Vaccinium uliginosum*, hamvas áfonya, juolukka, (Rauschbeere) Moorheidelbeere. Az előtag jelentéséből arra lehet következtetni, hogy a bogyó valamilyen varázslatot, bódító állapotot okozhat nagyobb mennyiségben. A német Rausch 'bódulat' is erre utal. –
Ö. sz.: *haccišean* 'boszorkány' + *jerek* 'kerti ribiszke'. – QL 149.
- (448) **haipak|suine**: [valamilyen mocsári növény]. –
Ö. sz.: *haipak* '? fafejű, tökfilkó' + *suine* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. –
QL 147.
- haissorasek**: vö. *aissorasek*
- (449) **hamppa|rasse**: ? *Cannabis sativa*, kender, hamppu, Kulturhanf: N (Lg). –
Ö. sz.: *hamppa* 'kender' + *rasse* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 148.
- (450) **hádja|gáiski**: *Dryopteris fragrans*, illatos pajzsika, tuoksualvejuuri (tuoksusaniainen), eine Art Wurmfarn. –
Ö. sz.: *hádja* 'illat, szag' + *gáiski* 'pajzsika, páfrány'. – SI 207
- (451) **hádja|hearta**: *Lathyrus odoratus*, szagos lednek (illatosbükköny, szagosbükköny), tuoksuherne, duftende Platterbse (Gartenwicke). –
Ö. sz.: *hádja* 'illat, szag' + *hearta* 'borsó'. – SI 207
- (452) **hádja|rássi**: 1. *Filipendula ulmaria*, réti legyezőfű, mesiangervo, echtes Mädesüß; 2. *Anthoxanthum odoratum*, illatos borjúpázsit, (tuoksu)simake, gemeines Ruchgras; 3. *Hierochloë borealis*, „északi” szentperje, hyvänhajuinen maarianheinä, eine Art Mariengras; 4. *Achillea millefolium*, közönséges cickafark, siankäršämö, gemeine Schafgarbe; 5. *Spiraea ulmaria*, gyöngy vessző, pensasangervo, große Spierstaude (Spierstrauch). –
Ö. sz.: *hádja* 'illat, szag' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. –
Sammallahti az első jelentést adja csak. – QL 144., SI 207, SIB 361

(453) **háí|suoidni ~ háiso|suoidni**: 1. Hierochloë odorata, illatos szentperje, hyvänhajuinen maarianheinä, Duftmariengras; 2. Hierochloë hirta, déli szentperje, niittymaarianheinä, rauhes Mariengras; 3. Anthoxanthum odoratum, illatos borjúpázsit, (tuoksu)simake, gemeines Ruchgras; 4. Mentha, menta, minttu, Minze: N (Suj, Kv); 5. [illatos fű]: N (Kt, Kr); I; K (Nj). –
Ö. sz.: *háí(so)* 'illat, szag' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – Friis 12, 284, QL 3., 145., N II: 290, Lz 1188: 2., ItkT 35, SIMor 12, ItkE 611, SI 208

háika: vö. áika

(454) **hássel**: Corylos, mogyoró, pähkinäpensas, Hasel. –
Skandináv jövevényyszó, vö. sv. *hassel*; no. *hasl*. – SI 211 | NEO 201, SEO 228

(455) **hávgga|rássi**: Potamogeton gramineus, fűlevelű békaszőlő, (heinä)vita, Graslachkraut: N (P). –
Ö. sz.: *hávgga* 'csuka' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Friis 292, QL 150., N II: 312, SI 212, SIB 398, 533

(456) **hávvvar ~ kau'rā**: Avena, zab, kaura, Hafer: D (Snå, Ht); S (J, F, G, Tys); N (Suj, Ib, Könk, Enon, Lnv, Kl, Kv, P, Uts); K (Pa). –
A szócsalád egyik része viszonylag új finn jövevényyszó, vö. *kaura* id. > lpL *kaur#*, N **gaw're*, **gawra* id., másik része korábbi skandináv átvétel, vö. ógót *hagri*, ósv. **haghre*; sv. nyj. *hagre*, *hagra*, *h#gri*; no. nyj. *hagre* id. – QN 191, C 44, N II: 311, Lz 1281., 2201., Gr 199, ItkT 99, SI 212, BIM 126 | SKES 174, SEO 229, NEO 202 SSA 1: 332
Vö. *duottar-*, *girdi-*, *johka-*, *meahce-*.

háwča: vö. ávža

hearta: vö. earta

(457) **hearva ~ hearva|rássi**: 1. kirkaanvärinenkukka [élénk színű virág]; [fehér, sárga, vörös vagy kék virágú növény]: N (Kt, Kr, P); 3. [többnyire sárga, ritkábban vörös virágú vízi növény, a virág közepén fehér folt van]: I; K (T). –
Egyszerű szóként csak T. I. Itkonen teri lapp adata szolgált.
Ö. sz.: *hearva* 'dísz, hímzés, kedvtelés' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény' – N II: 358, ItkE 773., MosSI 23, ItkT 40, SI 215

(458) **heasta|sarre**: Vaccinium uliginosum, hamvas áfonya, juolukka, Moorheidelbeere: N (Lg). –
Ö. sz.: *heasta* 'ló' + *sarri* 'fekete áfonya'. – Friis 311, QL 162.

(459) **heastta|gazza|rássi**: Tussilago farfara, lókörmű, leskenlehti, Huflattich: N (Bl). –

T. ö. sz.: *heasta* 'ló' + *gazza* 'köröm' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'.
– QL 160., SI 215, SIB 339

- (460) **heastta|rássi**: *Vicia cracca*, kaszanyügbükköny, hiirenvirna, Vogelwicke: N (Hf). –
Ö. sz.: *heasta* 'ló' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 161., SI 215
- (461) **heastta|seaibi**: *Hippuris vulgaris*, vízi-lófark (vízifenyőke), vesikuusi, Tannenwedel. –
Ö. sz.: *heasta* 'ló' + *seaibi* 'farok'. Az elnevezést a növény alakja kínálta. – SIB 526
- (462) **heavne|savcca**: *Eriophorum*, gyapjúsás, niittyvilla (tupasvilla), Wollgras: N (Kt). –
Ö. sz.: *heavne* 'pók' + *savcca* 'bárány'. Lehet, hogy lekopott egy értelmesítő utótag. – QL 163.
- (463) **heavuš|daņas**: *Calluna vulgaris*, csarab, kanerva, Heidekraut. –
Ö. sz.: *heavuš* 'ló' + *daņas* 'csarab; féleserje'. – SI 215
- (464) **heäppaž|kaura**: *Avena*, zab, kaura, Hafer: K (Pa). –
Ö. sz.: *heäppaž* 'ló' + *kaura* 'zab'. A szó előtagja a finn *hepo* ~ *hevonen* 'ló' alakra megy vissza, az SSA tanúsága szerint innen került a norvéglappra, az inari, a kola és a kildini nyelvjárásokba. Az utótag finn szó, vö. *kaura* 'zab'. – ItkT 99 | SSA 1: 156
- (465) **heäppaž|love's**: *Avena*, zab, kaura, Hafer: K (S). –
Ö. sz.: *heäppaž* 'ló' + *ove's* 'zab'. Az utótagot az oroszról vette át a lapp nyelv. – ItkT 326, 820–1

helvesuoidni: vö. *elvesuoidni*

- (466) **herran|krag**: *Matricaria inodora* (*Matricaria maritima*), tengerparti székfű, tuoksuton saunio, geruchlose Kamille: D (Ht). Qvigstad latin adatát némi óvatossággal kezelném, inkább a *Leucanthemum vulgare*, päivänkakkara, réti margitvirág (margaréta, papvirág), Gänseblume növénynevről lehet szó.
Ö. sz.: *herra(n)* 'úr, pap' + *krag* 'gallér'. – QL 151.
- (467) **hēden ~ heeadalm**: [gyümölcs]: I. –
Finn jövevényszó, vö. *hedelmä* id. – Lön 223, SIMor 13, ItkE 751., SI 215, SIB 249 | SSA 1: 150
- (468) **hēhpos|suoidni**: 1. *Equisetum sylvaticum*, erdei zsurló, metsäkorte, Waldschachtelhalm; 2. [valamilyen sás]: N (Uts). –
Ö. sz.: *hēhpos* 'ló' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – A Qvigstad adta 2. jelentés = *Equisetum arvense*, mezei zsurló, peltokorte,

Ackerschachtelhalm. A sás és a zsurló azonban különböznek, így valamelyik adat téves, vagy eltérő a névadás, a névadási szemlélet. – QL 159., Sl 216, SIB 362

- (469) **hēhpos|teäppu**: *Fucus inflatus* v. [*Ascophyllum nodosum*], ? valamilyen barnamoszat, ? ruskolevä, ? Blasenalge. –
Ö. sz.: *hēhpos* 'ló' + *deappu* 'hólyagmoszat, barna tengeri alga'. – Lz 7781: 2.
- (470) **hibiskus**: *Hibiscus trionum*, varjómák, ajannäyttäjä, Gelbestudenblume.-
Nemzetközi szó vö. ang., fr. *hibiscus*; ol *ibisco*; or. *zūbuckyc* 'hibiszkusz' – Sl 216
- (471) **hibmie|muore**: *Prunus padus*, zelnicemeggy, tuomi, Traubenbeerbaum: D (Vfs). –
Ö. sz.: *hibmie* 'mézga, növényi enyv' + *muore* (N *muorra*) 'fa'. – Lz 1389., Hk 727
- (472) **hieŗv^a|poall^a**: *Trollius*, zergeboglár, kullero, Trollblume: K (Pa). –
Ö. sz.: *hieŗva* 'minta, dísz, ék(esség)' + *boallu* 'gomb'. A szép sárga virágot dísznövényként is használják, erre utal az előtag neve. – ItkT 821
- (473) **hilsku**: 1. gyom, dudva, gaz; főleg: 2. *Stellaria media*, tyúkhúr, pihatähtimö, Vogelstermiere: N (Kr, P); I; K (Pa); 3. *Atriplex*, laboda, maltsa, Melde: K (Pa). –
Ismeretlen eredetű. – Friis 297, QL 152., N II. 323, ItkT 44, Lukk 56, ItkE 890., Sl 217
Vö. ája-, dábálaš-, giedde-, jeagge-, rohto-, šilljo-, vuovde-.
- (474) **h'ĩŋse**: 1. bokor, cserje, lágyszárú növény, csavarodva kapaszkodó növény; 2. *Calluna vulgaris*, csarab, „hanga”, „erika”, kanerva, Heidekraut: D (Rör, H, An, Ok, U, O, Vd, Snå, Fr, V, Vfs). A jelentések nem választhatók szét élesen. – Ismeretlen eredetű. – Friis 298, Hz 77, LWfs 353., Lz 1394., Hk 731
Vö. gaaraanassen-, bahken-.
- (475) **h'ĩŋsen|muörjieh**: *Empetrum nigrum*, varjúbogyó, variksenmarja, Krähenbeere (Rauschbeere): D (V). –
Ö. sz.: *h'ĩŋse* 'bokor, cserje, lágyszárú növény, csavarodva; csarab, „erika”, „hanga” + *muörjieh* 'bogyó'. – Hk 731
- (476) **hirra|lavčče**: *Chorda filum*, tengerihúr, ?, Meersaite. –
Ö. sz.: *hirra* '?' + *lavčče* 'szíj'. – QL 153a.
- (477) **hirsal|gordni**: *Panicum miliaceum*, termesztett köles (gabona), (vilja)hirssi, echte Hirse (Rispenhirse). –
Ö. sz.: *hirsal* 'köles' + *gordni* 'rozs'. – Sl 218
- (478) **hoaš'ša**: 1. *Equisetum*, zsurló, korte, Schachtelhalm; 2. *Equisetum hyemale*, téli zsurló, kangaskorte, Winterschachtelhalm; *Equisetum fluviatile*, tavizsurló, järvikorte, Teichschachtelhalm: S (M, J, G); N (Kv, Kr, P, Uts); I; K (Nä, Pa, Nj, Kld).

- Vitatott eredetű 1. Finn jövevényt: *hosia* 'téli zsurló' > lp. *hoas'ša* 'zsurló, kemény, fűszerű növények általános neve'.
2. Lehtiranta a SKES-szel ellentétben közlapp korinak mondja a szót *#šš# 'zsurló', a finn eredetet nem fogadja el.
3. Az SSA szerint: nyilvánvalóan ugyanolyan eredetű, mint a *huosia* 'súrolókefe' (gyakran iszapzsurlóból csinálták), vö. sv. nyj. *skäfte*(gräs), *skurskäfte* v. *fraken*, *skavfräken*, -gräs 'iszapzsurló', amelyben *skäfte* ugyanolyan eredetű, mint a *skaft* 'szár'; *skura* 'csutakolni, mosni pl. súrolókefével'. – QL 153b, N II: 331, Lz 1466., Gr 1518, Schl 160, ItkT 774, Lukk 57, SIMor 14, ItkE 800., SI 219, SIB 312 | SKES 82, FUV 98, Lr 850., SSA 1: 174
- Vö. bealdo-, cuobbu-, čuotnját, jávre-, jeagge-, kualaka-, niito-, sitte-, söörv-
- (479) **hoántjeme**: 1. *Alchemilla vulgaris*, közönséges palástfü, poimulehti, Frauenmantel: D (Rör); 2. *Geranium sylvaticum*, erdei gólyaorr, kurjenpolvi, Waldstorchschnabel: D (Tr). – Ismeretlen eredetű. – QL 155., Lz 1460., Hk 734, BIM 134
- (480) **hombil ~ humbil**: *Humulus lupulus*, közönséges komló, humala, gemeiner Hopfen. – Skandináv jövevényt, vö. óno. *humli*; no. *humle*; sv. *humle* id. Az SSA szerint valószínűleg germán jövevényt, távolabbról török eredetű. A törökből közvetlenül átvehette több finnugor nyelv, így a magyar is: *komló* < *qumlak* 'borostyánszerű növény, amelyből mézzel ízesítése után italt csinálnak'. A közfinnbe – a kereskedelemmel összefüggésben – egyenesen a volgai bolgárból kölcsönözhető a szó ugyanúgy, mint a germánba is. A szótár számi adatot nem említ. – QL 154., SI 219–20, SIB 257 | NDEW 429, SKES 86, NEO 226, SEO 246, SSA 1: 183
- (481) **honnet|melona**: *Cucumis melo*, sárgadinnye, hunajameloni, Zuckermelone (Honigmelone). – Ö. sz.: *honnet* 'méz' + *melona* 'dinnye'. Az előtagban skandináv származás mutatható ki, vö. no. *hunning* 'méz'; az utótag nemzetközi szó. – VestLuuk 136
- (482) **honnet|rássi**: *Thymus*, kakukkfű, (tenon)ajuruoho, Thymian (Quendel). – Ö. sz.: *honnet* 'méz' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – SI 220
- (483) **horbma**: 1. *Epilobium alsinifolium*, lúdhúrképű (murvapikkelyes) füzike, hetehorsma, Mierenweidenröschen; 2. *Epilobium angustifolium*, erdei deréce (keskenylevelű ~, vágási ~), horsma, Weidenröschen: N (Kr, P); K (Sev, Kld); 3. *Rumex longifolius*, hosszúlevelű lórom, hevонhierakka, Gemüseampfer: N (Enon, Lg, Uts). – Finn vagy karjalai jövevényt a lappban, vö. *horma* 'erdei deréce (keskenylevelű ~, vágási ~); réti legyezőfü'. – Gen 2054., QL 156., N II: 336, Lz 1435., ItkT 41, Lukk 57, Sver 27, SI 220, SIB 256 | SKES 81, SSA 1: 173 Vö. ája-, duottar-, jeagge-, rohto-, vilges-

- (484) **hotme**: *Vaccinium uliginosum*, hamvas áfonya, juolukka, Moorheidelbeere. – Ismeretlen eredetű:– L 38, QL 157.
- (485) **humbere**: *Rumex acetosa*, mezei sóska, niittysuolaheinä, Sauerampfer: D (Tän, Rör, H, An, Ov, U, O, Mer, Stjörd, Kall, Skals, Vd, Hot). – Ismeretlen eredetű. – QL. 158., Lz 1505., C 45, Hk 738
- hulvvorássi**: vö. uvlloorássi
- (486) **hújjaa**: [vízi fű]: D (M). – Ismeretlen eredetű. – Schl 67
- (487) **idni ~ irdni**: 1. *Lycopodium clavatum*, kapsos korpafű, (pohjan)katinlieko, Keulenbärlapp; 2. *Diphasiastrum alpinum*, alpesi (havasi) korpafű, tunturilieko, Alpenbärlapp: N (Kl, Kt, Kr, Hf). – Ismeretlen eredetű. – Friis 312, QL 164., N II. 363, Sl 222, 226, SIB 291, 411
- (488) **ingefeara**: *Zingiber officinale*, gyömbér, inkivääri, Ingwer. – Nemzetközi szó, vö. port. *gengibre*; sp. *jengibre*, *zingiber*; fr. *gingembre*; ang. *ginger* 'gyömbér'. A lappba minden bizonnyal a svéd közvetítette, vö. *ingefära* id. – SIB 267, VestLuuk 136
- (489) **islánda|jeagil**: *Cetraria islandica*, izlandizuzmó, islanninjäkälä, isländisches Moos. – Ö. sz.: *islánda* 'Izland' + *jeagil* 'zuzmó'. – SIB 267
- (490) **itália|rái|suoidni**: *Lolium multiflorum*, olaszperje (szálkásperje), italianraiheinä, welsches Weidelgras (italienisches Raigras). – T. ö. sz.: *itália* 'olasz' + *rái* '? perje' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – Sl 226
- (491) **ivssut**: *Hysoppus officinalis*, izsóp, iisoppi, Ysop. – Nemzetközi szó, vö. port. *hissopo*; sp. *hisopo*; ang. *hyssop* 'izsóp'. A lappba kerülhetett a finnől, de sem a SKES, sem az SSA nem adatolja a szót. – Sl 226
- (492) **éris|šattut** (Pl.): Iridaceae, nőszirmfélék, kurjenmiekkakasvit, Schwertlilengewächse. – Ö. sz.: *iris* 'nőszirm' + *šattut* 'növények'. – Sl 226
- (493) **jaam'eme|muörjie**: *Daphne mezereum*, farkasboroszlán, näsiä, Beere von Kellerhals (Seidelbast): D (V). – Ö. sz.: *jaam'eme* 'halál' + *muörjie* 'bogyó'. A növény valamennyi szerve a csípős ízű mezerin nevű méreganyagot tartalmazza, tehát halált okoz a fogyasztása. – Hk 754, BIM 140

- (494) **jabl**: Malus, alma, omena, Apfel. –
Orosz jövevénytörzs, vö. *яблоко* id. – Ke 115, Sver 58
- (495) **jar'so**: Cetraria islandica ?, izlandizuzmó ?. iso hirvenjäkälä, isländisches Moos?
Ismeretlen eredetű. – Gr 104
- (496) **jassa|narti ~ jassa|nárti**: Saxifraga tenuis, valamilyen kötörőfű, lumirikko, Steinbrech. –
Ö. sz.: *jassa* 'maradék hó' + *narti ~ nárti* 'kötörőfű'. Azonos jelentésű elemekből épül fel a számi és a finn növénynev, valószínűleg finn tükörszó. – SI 228, SIB 347
- (497) **jassa|nuorsa**: Ranunculus nivalis, valamilyen boglárka, lumileinikki, Schneehahnenfuss. –
Ö. sz.: *jassa* 'maradék hó' + *nuorsa* 'gleccserboglárka; magcsákó'. A ritka növény nedves helyen nő, a legészakibb „tarhegyeken”. Erre utal a nevének előtagja is, mely a finn és a lapp azonos névadási szemléleten alapszik. Nem zárható ki, hogy finn tükörszó lenne a lappban. – SI 228, SIB 347
- (498) **javva|šadda**: [gabonaféle növény], jauhokasvi (viljakasvi), Getreidepflanze: K (Pa). –
Ö. sz.: *javva* 'liszt' + *šattu* 'növény'. – ItkT 51–2
- (499) **jáhnek**: 1. [csúnya öreg nyírfa]: N (Kt, P); 2. Betula nana, törpe nyír, kääpiömäinen tunturikoivu, zwergartige Gebirgsbirke: K (Kld). –
Ismeretlen eredetű. Itkonen szerint a szó az oroszban *ѣрник* 'kis bokor, cserje' jelentésben vált ismertté. Ezek szerint lapp jövevénytörzs. – N II: 383, ItkT 50, 1058 | REtWb I: 403, III: 493
- (500) **jálvi**: Ulmus, szil(fa), jalava, Ulme. –
Valószínűleg finn jövevénytörzs, vö. *jalava* id. – SI 229, SIB 271
- (501) **jámeš|bánit** (Pl.): 1. Tripleurospermum inodorum (Chrysanthemum inodorum, Matricaria inodorum / inodora, Matricaria maritima), kaporlevelű ebszékfű, peltosaunio (saunakukka), geruchlose Kamille; 2. [? törpe szeder éretlen bogyója]: N (P); 3. [valamilyen növény, melynek fekete virágai vannak]: N (Kr). Sammallahiti két szótárában az 1. jelentés áll, ha abból indulunk ki, hogy a kísérteteket fehér színűnek képzelik, a virágok szirmai is fehérek. A fehér szín a gyász színe is, régen fehér v. sárga virágokat helyeztek a sírokra, pl. krizantémot. Az utótag jelentése a szirmokra vonatkozhat. –
Ö. sz.: *jámeš* 'szellem, kísértet' + *bánit* 'fogak'. – QL 165, N II: 392, SI 230, SIB 448
- (502) **jámeš|biel'lu**: Campanula rotundifolia, kereklevelű harangvirág, kissankello (sinikello), rundblättrige Glockenblume: N (Kr, P). Temetéskor v. valakinek a halálakor megszólaltatott kis harang a temetőben a lélekharang. A harang

szakrális jelkép, a templomokhoz kapcsolódik. Térben is közel lehetett a temető vagy éppen a sír és a virág, és természetesen a virág alakja ihleti az elnevezést. –

Ö. sz.: *jámeš* 'szellem, kísértet' + *biel'lu* 'harang, csengő'. – N II: 392, SI 230

- (503) **jávre|hoáš'sa**: Equisetum fluviatile, tavi zsurló, járvikorte, Teichschachtelhalm: K (S). –
Ö. sz.: *jávri* 'tó' + *hoáš'sa* 'zsurló'. – ItkT 774, SI 231, SIB 280
- (504) **jávre|lieddi**: 1. Ranunculus peltatus, sziki víziboglárka, járvisätkin, Schildwasserhahnenfuss; 2. ? Batrachium aquatile, nagy víziboglárka, vesileinikki, gemeiner Wasserhahnenfuss. –
Ö. sz.: *jávri* 'tó' + *lieddi* 'virág, virágzat'. – Lukk 60, SI 231
- (505) **jeadja ~ jearjá ~ jearji**: Mulgedium alpinum (Lactuca alpina, Cicerbita alpina), havasi tejelőke (havasi kakicsvirág), pohjansinivalvatti, Alpenmilchlattich: D (Tän, Rör, H, Ov, O, Tr, Vd, Fr, V, Ht, Vfs); S (Arj, J, G, Tys). –
Svéd jövevényszó, vö. sv. nyj. *järja* id. – Friis 330, QL 168., LWfs 396., Lz 1667., C 49, Gr 1562, Hk 767, BIM 139, SI 231, SIB 410
- (506) **jeagge|beahci**: Peucedanum palustre, mocsárfenyő, suomänty (rapamänty), ? : K (Nj). –
Ö. sz.: *jeaggi* 'nagy mocsár' + *beahci* 'erdei fenyő'. – ItkT 53
- (507) **jeagge|biššan**: Cirsium palustre, mocsári aszat, suo-ohdake, Sumpfkrazdistel. – Ö. sz.: *jeaggi* 'nagy mocsár' + *biššan* 'kampó(cska)'. –
- (508) **jeagge|boska**: Peucedanum palustre, mocsári kocsord, suoputki, Sumpfhhaarstrang. –
Ö. sz.: *jeaggi* 'nagy mocsár' + *boska* 'angyalgyökér; csöves, üreges szárú növény' – SI 231
- (509) **jeagge|čoałči**: Pedicularis palustris subsp. borealis, posványkakastaréj, pohjanluhtakuusio, Sumpflausekraut. –
Ö. sz.: *jeaggi* 'nagy mocsár' + *čoałči* 'délceg, nyalka személy, alak'. – SI 231, SIB 411
- (510) **jeagge|guohca**: Ledum palustre, mocsári molyűző, suopursu, Sumpfprost. –
Ö. sz.: *jeaggi* 'nagy mocsár' + *guohca* 'rothadt, korhadt, rossz szagú vagy ízű'. – QL 175.
- (511) **jeagge|hilsku**: Stellaria crassifolia, valamilyen tyúkhúr, lettotähtimö, dickblättrige Sternmiere. –
Ö. sz.: *jeaggi* 'nagy mocsár' + *hilsku* 'tyúkhúr'. – SI 231, SIB 339
- (512) **jeagge|hoáš'sa**: Equisetum palustre, mocsári zsurló, suokorte, Sumpfschachtelhalm: K (S). –

- Ö. sz.: *jeaggi* 'nagy mocsár' + *hoas'ša* 'zsurló'. – ItkT 774, 827, SI 231
- (513) **jeagge|horbmá**: *Epilobium palustre*, mocsári füzike, suohorsma, Sumpfweidenröschen. –
Ö. sz.: *jeaggi* 'nagy mocsár' + *horbmá* 'füzike'. – SI 231, SIB 464
- (514) **jeagge|lotte|muorji**: *Vaccinium oxycoccus*, tőzegáfonya, isokarpalo, gemeine Moosbeere: K (Nj). Itkonen: *jänkälinnun* l. *viklan* [f: viklon] *marja* [nagy mocsári, lápi madár v. cankó bogyója]. –
T. ö. sz.: *jeaggi* 'nagy mocsár' + *lotte* 'madár' + *muorji* 'bogyó'. – QL 176., ItkT 53, 265, SI 231
- (515) **jeagge|mádir**: *Galium uliginosum*, lápi galaj, luhtamatara, Moorlabkraut. –
Ö. sz.: *jeaggi* 'nagy mocsár' + *mádir* 'galaj'. A növény élőhelyére utal az előtag. – SI 231
- (516) **jeagge|muorji**: *Vaccinium oxycoccus*, tőzegáfonya, karpalo, Moosbeere. –
Ö. sz.: *jeaggi* 'nagy mocsár' + *muorji* 'bogyó'. A bogyó termőhelyét jelöli az előtag. – VestLuuk 136
- (517) **jeagge|narti**: *Saxifraga hirculus*, bucsecsi kötörőfű, lettorikko, Moorsteinbrech. –
Ö. sz.: *jeaggi* 'nagy mocsár' + *narti* 'kötörőfű'. – SI 231, SIB 339
- (518) **jeagge|rassi**: *Ledum palustre*, mocsári molyúzó, suopursu, Sumpfprost. –
Ö. sz.: *jeaggi* 'nagy mocsár' + *rassi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 175.
- (519) **jeagge|sáhpal**: *Lathyrus palustris*, mocsári lednek, rantanätkelmä, Sumpflatterbse. –
Ö. sz.: *jeaggi* 'nagy mocsár' + *sáhpal* 'kaszanyügbükköny'. – SI 231, SIB 430
- (520) **jeagge|ul'lu**: *Eriophorum*, gyapjúsás, niittyvilla (suovilla), Wollgras: N (P). –
Ö. sz.: *jeaggi* 'nagy mocsár' + *ul'lu* 'gyapjú'. – N II: 452, SI 231, 377
- (521) **jeagge|viöla**: *Viola palustris*, posványibolya, suo-orvokki, Sumpfveilchen. –
Ö. sz.: *jeaggi* 'nagy mocsár' + *viöla* 'ibolya, árvácska'. – SI 231, 465
- (522) **jeagil**: 1. *Cladonia rangiferina*, rénszarvaszuzmó, peuranjäkälä, Renntierflechte (Renntiermoos); 2. [a földön növő és a rénszarvastól kedvelt zuzmó általános megnevezése]: (*Cladonia*, *Cetraria* izlandizuzmó; *Stereocaulon*, tinajäkälä, fácskazuzmó, Strunkflechte): N (Grat, Könk, Enon, Kv, Kt, Kr, P, Uts, Nes); I; K (Sev, Pa, Nj, S, Kld, T). –
Ősi szó, de kora vitatott. 1. Finn-permi kori szó, vö. fi. *jäkälä* 'zuzmó'; karj. *jägälä* 'rénszarvaszuzmó'; lüd *d'ägäl* 'zuzmó'; zřj. *jal*: *jal-nič*, *jala* 'tőzegmoha, zuzmó'. A finn-permi alapalak: **jäkä-lä* (UEW). 2. Közfinn kori

szó. A SKES a zürjén alakot kérdőjellel említi, az SSA nem veszi fel, így csupán a balti-finn együttélésig vezethető vissza. Megállapítható – az MSFOu-val összehangban (vö. Lehtiranta) –, hogy szó a közlapp korban megvolt, a déli és a középső (svéd) területekről hiányzik. – Friis 347, Gen 2055., QL 177., N II: 452–3, Lz 1691., ItkT 827, SIMor 16, Ke 30, ItkE 968., MosSl 26, Sver 35, Sl 231, SIB 278 | SKES 129, UEW 632, Lr 260., SSA 1: 256
 Vö. bohcce-, bohcco-, diehppe-, gassa-, guoppar-, islándda-, kuorba-, nállor-, ránes-, sarvva-, seaidne-, smarve-, sorva-, supta-, tuoddar-, varr-, vielgis-

- (523) **jearta**: Peucedanum palustre, mocsári kocsord, suoputki, Sumpfhaarstrang. – Ismeretlen eredetű. – L 38, QL 169., Sl 232
- (524) **jeavne**: 1. Lycopodium, korpafű, lieko, Bärlapp; 2. Diphasiastrum complanatum, lapos korpafű, lieko, gemeiner Flachbärlapp. – Skandináv eredetű, vö. sv. *jämn(a)*, *jamn(a)*; no. *jamne* 'lapos korpafű'; vö. SKES: skand. > lpN *jævne* 'északi galaj'. – QN 204 | NDEW I: 471, NEO 247, SEO 285, 427, SKES 130
- (525) **jieggi|syejni**: 1. [mocsárban növényfü]: I; K (Pa); 2. [mocsáron növény sás]: S (J, G). – Ö. sz.: *jegge* 'nagy mocsár' + *syejni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – Gr 108, ItkT 53, ItkE 981.
- (526) **jiakta|šattut** (Pl.): Juncaceae, szittyófélék, vihviläkasvit, Binsengewächse. – Ö. sz.: *jiakta* 'szőrös bőr' + *šattut* 'növények'. – Sl 232, SIB 252
- (527) **jierit ~ jieret ~ jierit|muorra**: Ribes rubrum, kerti ribiszke, (lapinpuna)herukka (punainen viinimarja), Johannisbeere (Johannisbeerstrauch): S (Tys); N (Park, Kt, Kr, P, Uts); I. – Finn jövevényszó, vö. *herukka* 'fekete ribiszke'. Összetételben utótagjának jelentése *muorra* 'fa'. – Friis 330, QL 167., N II: 404, Lz 1741., ItkE 1002., Sl 233, SIB 252, 334, 369, 529, VestLuuk 137 | MSFOu 58: 249–251, SKES 71, SSA 1: 159
- (528) **jiije|biejje|blummaa**: Viola tricolor, háromszínű vadárvacsk (árvacsk), keto-orvokki, Wildes Stiefmütterchen: D (H). – T. ö. sz.: *jiije* ~ (N iggjâ) 'éj' + *biejje* ~ (N beaivi) 'nap' + *blummaa* 'virág'. – C 47, Hk 787
- (529) **jiileth|müjsie**: 1. Frangula officinalis, kutyabenge, korpipaatsama, Faulbaum; 2. Daphne mezereum, farkasboroszlán, näsiä, Kellerhals: D (Vfs). – Ö. sz.: *jiileth* 'égő, belső fájdalmat okoz' + *müjsie* 'vörös, mérges bogyójú fa; farkasboroszlán; vékony kérgű fa, nyír fanedve'. Bergslandnál a második jelentés szerepel. – LWfs 460., Hk 788, BIM 146

- (530) **jindj'en|graasie ~ jindj'ese**: [növény, mely a 'faadno'-hoz (Angelica archangelica, orvosi angyalgyökér, vainönputki, echte Engelwurz) hasonló, csak kisebb, csöves szára van, de a levelei kisebbek; mocsaras, ingoványos, lápos földön nő]. Valószínűleg: Angelica sylvestris, erdei angyalgyökér, karhunputki, Brustwurz: D (Rör). A Bergsland-szótár igazolja az én növénynév-megfeleltetésemet. –
 Ö. sz.: *jindj'ese* 'erdei angyalgyökér' + *graasie* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – Hk 792, BIM 147
- (531) **johka|hávvar**: Trisetum subalpestre, valamilyen aranyzab, lapinkaura, eine Art Grannenhafer. –
 Ö. sz.: *johka* 'folyó, patak' + *hávvar* 'zab'. – SI 235, SIB 334
- (532) **jokŋa**: Vaccinium vitis-idaea, vörösáfonya, puolukka, Preiselbeere: D (Tän, Rör, H, An, Ov, U, O, Mer, Skals, Fr, V, Vfs); S (M, Sors, Arj, J, F, G, Tys); N (Suj, Könk, Kt, Kr, P, Uts, Nes); I; K (Pa, Nj, Kld, T). –
 A SKES lapp adatot nem említ, bár a balti finn szócsaládot gazdagon képviselik az alábbi példák: fi. *juolukka ~ juopukka ~ juovukka*; karj. *juomigaŋe*; aun. *juomoi*, lüd *d'uomoi*; vepsz. *joŋikaiŋe*; vót *jōmukas*; é. *joovikas*; lív *j-oim[i* 'hamvas áfonya'.
 Häkkinen a SKES-szel ellentétben egy **jō* szótövet tesz fel (későbbi diftongizáció, csak a finnben van l-es alak), így a *jokŋa* 'vörös áfonya' növénynév is ennek a szócsaládnak a tagja. Lehtiranta is hivatkozik erre, vö. **joŋl* id. Az SSA szerint a kései közfinn korra visszavezethető a lapp szó. – L 38, Friis 332-33, 341, Gen 485., 2056., Hz 93, QL 171., LWfs 502., N II: 413, Lz 1767., 1816., C 49, Gr 126, Schl 78, ItkT 68, 582, Hk 800, ItkE 1077., SI 236, SIB 418, VestLuuk 137 | SKES 125, MSFOu. 200., Häkk 393, Lr 277., SSA 1: 249
 Vö. beatnat-, giega-, repp-, kTMrTMnaz-.
- (533) **jorba|suoidni**: 1. Poa pratensis, réti perje, niittynurmikka, Wiesenrispe; 2. [valamilyen perje]: D (Ht); 3. Scirpus cespitosus = Trichophorum cespitosum, apró kisgyapjúsás, villapääluikka, Rasige Haarsimse: D (Vfs). –
 Ö. sz.: *jorba* 'kerek, gömbölyű, hengeres' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – QL 166., LWfs 419: 3., Lz 6010: 3., Hk 765, SI 237, BIM 142
- (534) **juhTMnaz|rääsi**: [egy virág]. –
 Ö. sz.: *juhTMnaz* 'János' + *rääsi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – ItkE 1055.,
- (535) **junasokku|grasie**: Spiraea ulmaria (Filipendula ulmaria), réti legyezőfű, mesiangervo, echtes Mädesüß (große Spiestaude): D (Ht). –
 Ö. sz.: *junasokku* 'Jonsok (norvég név)' + *grasie* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 172., BIM 149
- (536) **juogut ~ juolut**: Vaccinium uliginosum, hamvas áfonya, juolukka, Moorheidelbeere: N (Suj). –

Finn jövevényt, vö. *juolukka* id. – Lz 1861., Sl 240, 241, SKES 125

- (537) **juopmu ~ joåmu|graasie**: *Rumex acetosa*, mezei sóska, niittysuolaheinä, Sauerampfer: D (Rör, Ov, Mer, Vd, Fr, V, Ht, Vfs); S (M, Arj, J, F, G, Tys, Hm); N (Suj, Enon, Kt, Kr, P, Nes). – Ö. sz.: *joåmu* 'sóska' + *graasie* 'virág, lágyszárú virágos növény'. Talán közfinn kori szó. Egyelemű névként a fi. vót, é. nyj. *jamakka* 'savanyú tej' szóval hozható összefüggésbe. A finn *juomu* 'mezei sóska' lapp jövevényt. – L 38, Friis 341, QL 173., LWfs 488., N II: 440, Lz 1789., Gr 120, Schl 76, Hk 795, Sl 241, SIB 377, BIM 152 | SKES 125, SSA 236
Vö. beatnat-, ája-, gádde-, giedde-, gihpere-, guolbba-, guorgga-, skire-.
- (538) **juovka|lukti**: *Carex lasiocarpa*, gyapjasmagvú sás, jouhisara, Fadensegge. – Ö. sz.: *juovka* 'lósör' + *lukti* 'sás'. – Sl 241
- (539) **juovva|gáiski**: *Dryopteris filix-mas*, erdei pajzsika, kivikkoalvejuuri, gemeiner Wurmfarn. – Ö. sz.: *juovva* 'rovátka, csík, sáv, ér, köves hely, kórakás' + *gáiski* 'pajzsika, páfrány'. – Sl 241
- (540) **jurbe|takke**: *Solanum tuberosum*, burgonya, peruna, Kartoffel: D (Rör). – Ö. sz.: *jurbe* 'kerek' + *takke* '?. Az elnevezés előtagja nyilván a burgonya alakjára utal. – Hk 807
- (541) **juvle|sukke|graasie**: 1. [növény neve, mely a mi földi szedrűnkhez hasonló]: D (St). Halász adatára utal Hasselbrink: 2. Name einer Pflanze. – T. ö. sz.: *juvle* 'kerék' + *sukke* 'bujtóvessző' + *graasie* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Hz 70, Hk 812
- (542) **juvjeme**: 1. *Usnea barbata*, szakállzuzmó, naava(jäkälä), Bartflechte: D (Rör, H, Ov, O, Mer, Skals, Snå, Fr, V, Ht, Vfs); S (Sors); I; 2. *Letharia vulpina*, farkaszuzmó, („sárgás bokroszuzmó”), keltainen takkujäkälä; 3. *Alectoria jubata*, fonalzuzmó, mustaluppo. – Uráli kori szó, vö. osztj. *jej*, *jěj*; *szam. jur. jūj*, *jūjko* 'szakállmoha, szakállzuzmó'; *tv. d'ie* 'moha'. – Az uráli alapalak: **jāwje*. – QL 170., Lwfs 518., Lz 1825., C 50, Hk 786, SIMor 17 | UEW 96
- (543) **ka^ht2**: [félig elszáradt erdeifenyő]: N (Suj). – Ismeretlen eredetű. – Lz 1889.
- (544) **kamomil'lá**: *Chamomilla recutita* (*Matricaria chamomilla*), orvosi székfű (kamilla), kamomillaunio, echte Kamille. – Nemzetközi szó vö. ol. *camomilla*; ang. *camomile* 'kamilla'. A lappba feltehetően a finnből került. – Sl 243
- (545) **kanabor**: *Calluna vulgaris*, csarab („hanga”), kanerva, Heidekraut. – Korai közfinn kori szó: fi. *kanerva*; karj. *kanarvo*; aun. *kanabro*; lüd *kanabr*; vepsz. *kanabr* ~ *kanambr*, vót *kanebro*; é. *kanarbik* id. Másképpen SSA: karj. > lpT. – Összetételben: *kanabor-siin* id.: K (T). – ItkT 88 | SKES 155, SSA 1: 298

- (546) **kánel** ~ **kánelat** (Pl.): Cinnamomum (C. verum), fahéj, kaneli, Kaneel (Zimt). – Nemzetközi szó, vö. port., sp. *canela* 'fahéj'; ol. *cannella* id.; a lat. *canna* 'cső' > fr. *canne* (demin.) *can(n)elle* id. > ném. *Kaneel* > dán, svéd *kanel* 'cinnamomum' > fi. id.; lpN *k#nël* ~ *k#nëlák* < no. *kanel* id. – N II: 456, SIB 287 | SSA 1: 298
- (547) **kapusta**: Brassica, káposzta, kaali, Kohl: K (Sev). – Orosz jövevénytyszó, vö. *капуста* id. – Kur 99, Sver 36
- (548) **kardemum'ma**: Elettaria cardamomum, malabári kardamom, kardemumma, Kardamom. – Nemzetközi szó, vö. ang. cardamom 'kardamom'. A lapp a finnől vette át. – SI 243 | NDEW I: 496, SEO 301
- (549) **kartofel'**: Solanum tuberosum, burgonya, peruna, Kartoffel: K (Kld). – Orosz jövevénytyszó, vö. *картофель*. – ItkT 94, Kur 102
- (550) **kómm^(a)**: kiventtiira (kivijäkälä), [köveken növény zuzmó], Steinflechte: K (T). – Ismeretlen eredetű. – ItkT 87
- (551) **ka—g**: Linum, len, pellava, Lein. – Ismeretlen eredetű. – Ke 35
- (552) **kálla|saláhtta**: Brassica rapa subsp. chinensis, kínai kel, kiinankaali. – Ö. sz.: *kálla* 'káposzta' + *saláhtta* 'saláta'. – VestLuuk 137
- (553) **kál'lá**: Calla palustris, sárkánygyökér (tündérkonty, apácakonty), vehka, Drachenwurz (Sumpfcalla, Schweinsohr). – Feltehetőleg a tudományos név átvétele, vö. lat. *Calla* id. Mesterséges névadás. A növény elnevezése az ún. kúszógyöktörzstől ered. Valamikor kigyómarás ellen alkalmazták. – SI 243
- (554) **kTMrTMnaz|juŋŋa**: [kevésbé ízletes, teljesen a földön növény piros bogyó]: I. – Ö. sz.: *kTMrTMnaz* 'holló' + *juŋŋa* 'vörös áfonya'. – ItkE 1275.
- (555) **kārnas|sujn**: Arctostaphylos alpina, havasi (nyári) medveszőlő, sianmarja, Alpenbärentraube: K (Pa, Kld). – Ö. sz.: *kārnas* 'holló' + *sujn* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – Gen 2052., ItkT 529
- (556) **kārtji|muor'j**: Empetrum nigrum, varjúbogyó, variksenmarja, Krähenbeere: S (J). – Ö. sz.: *kār'htji* 'holló' + *muorji* 'bogyó'. – Gr 181
- (557) **kā^tsk|suini**: Urtica, csalán, nokkonen, Brennessel: K (Kld). – Ö. sz.: *gáska* 'harapó, szúró, csípő' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – ItkT 95

- (558) **kooraġ**: *Pisum sativum*, borsó, herne, Erbse: K (Sev, Nj). – Orosz jövevényszó, vö. *zopox*. – ItkT 34, MosSl 46, Sver 25, SIMos 17
- (559) **keällu|syejni**: [valamilyen fű (perje?)]: I. – Ö. sz.: *keällu* 'harang, óra' + *syejni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – A kérdéses nevet jelentéstanilag igen bizonytalannak tartom. Az előtag jelentése alapján valamilyen virág várható és nem perje, az utótag viszont fűfélét sejtet. – ItkE 1358.
- (560) **keälu ~ keälu|peeci**: 1. [elszáradt erdefenyő]: I; 2. [száraz, kérgevesztett erdefenyő vagy lucfenyő]: K (Nj). – Finn jövevényszó, vö. *kelo* 'száraz fenyőszál' > lpI 'sima, ágatlan, vékony kérgű erdefenyő'. – Az SSA szerint: lábön elszáradt, kéreg nélküli fa, különösen erdefenyő. Összetett szóként a jelentése ugyanaz. – ItkT 101, ItkE 1360. | SKES 180, SSA 1: 341
- (561) **kiedde**: *Tricicum repens* (*Agropyron repens*), közönséges tarackbúza, juolavehnä, gemeine Quecke: K (Pa, Nj, S, Kld, T). – Finn-permi kori szó az UEW tanúsága szerint **kentä* 'mező, rét, legelő'. A növénynev ugyanakkor csak Itkonennél fordul elő. A szó etimológiailag összefügg: fi., karj. *kenttä* 'legelő, fűvel benőtt hely'. A lappban a jelentése 'korábban fűvel benőtt lakóhely, rét, kaszáló, gyepes, füves hely'. Az SSA kérdőjellel említi a vtj., zrz. *gid* 'ól, istálló, karám, udvar része, ahol a jószágokat tartják'. Ez az UEW alapján biztos etimológiának vehető. – ItkT 115 | SKES 181–82, UEW 658–59, SSA 1: 343–44
- (562) **kiedj#k ~ kÁdj#k**: 1. tözegszeder virágzata, Blüte der Multbeere; 2. egy növény virág(zat)a, die Blüte einer Pflanze: S (J, G). – Ismeretlen eredetű. – Gr 209
- (563) **kieli|kam**: ? *Gyrophora*, valamilyen lemezeszuzmó, eräs levyjäkälä, Scheibenflechte (Kreisflechte). – Talán ö. sz.: *kieli* 'nyelv, nyelv alakú dolog' + *kam* '? köveken levő zuzmó'. – Gen 2053., QL 109., ItkT 117
- (564) **kieruna|muor'je**: *Arctostaphylos alpina*, havasi medveszőlő bogyója, riekonmarja, Bärentraube: S (J, G). – Ö. sz.: *kieruna* 'havasi hófajd' + *muor'je* 'bogyó'. – Gr 222
- (565) **kiive**: *Actinidia chinensis*, kivi, kiivi, Kiwi. – Nemzetközi szó, vö. ol., ang., fr. *kiwi* 'kivi'; a lappba akár a svéd vagy a norvég, akár a finn közvetíthette. Talán érdekes és érdemes megemlíteni, hogy a *kivi* „végső forrása a maori *kivi* 'egy fajta madár', amely angol közvetítéssel ju-

tott Európába. A névátvitel alapja a madár tollatlan, barna, szőrös teste volt, amely a gyümölcs barna, szőrös héjára emlékeztet” (Vörös 1997: 112). – SIB 302

- (566) **kimman**: Carum carvi, kömény, kumina(t), Kümmel: S (J, F, G). – Nemzetközi szó, vö. port. *cominho*; sp., ol. *comino*; fr. *cumin noir*; ang. *cum(m)in* ’kömény’; a lappba valamelyik skandináv nyelvből jöhetett: < sv. *kummin*; no. *kymmen*, *kummen*. A finnben svéd jövevényszó. Távolabbról latin eredetre megy vissza *cuminum* id., ide a görögből került *kýminon*, végső forrás a sémi nyelvek, pl. héber *kammôn* id. – QN 170, Gr 238 | NDEW I: 593, SEO 367, SSA 1: 436
- (567) **koiv•**: Betula, nyír(fa), koivu, Birke: S (Arj). – Uráli kori szó, **kojwa* ’nyír’. A lapp szó idetartozása kérdéses: az UEW kérdőjellel veszi fel, az SSA minősítése szerint talán finn jövevényszó. A szócsalád több szempontból is érdekes, mert nagyon bizonytalan adatként ugyan, de magyar taggal is számol az UEW, vö. m. *hajó* (dial. *hijjó*, *hijó*, *hijó*) ’egy embernek való (faderékből vájt teknőforma) ladik’. Az idevágó uráli adatok: fi., ink., karj. *koivu*; é. *kōiv*; mdE *ki-l’ej*, *ki-l’ej*, M *ke-lu*; cser. *kuvi*, *koyi*, *kue*; vog. *kKl*, *χ#l*; szam jur. *h#*, *k#*; jen. *kua*, *koa*; szlk. *qwä*, *küe*; kam. *kojü*, *küjü*; kojb. *kujü*; mot. *ko*; taig. *kuo* id. – Hal 43 | SKES 208, MszFE 247–49, FUV 45, TESz II: 26–27, UEW 169, SSA 1: 386
- (568) **koaskrem|sujn**: Urtica, csalán, nokkonen, Nessel: K. – Ö. sz.: *koaskrem* [f: *koaskem*] ’sas’ + *sujn* ’fű, széna, sásfélék általános neve’. Itkonen elavult szónak tartja. A sast jelentő előtag, vö. fi. *kotka* a finn-permi alapnyelvre visszavezethető **kočka* id. – Gen 2049., QL 116., ItkT 137
- (569) **kodšek**: Oxytropis campestris, havasi csajkavirág, keulankärki, Fahnenwicke: K. – Ismeretlen eredetű. Itkonen Genetz adatát kihaltnak lekinti. – Gen 2047., QL 116a., ItkT 140
- (570) **kole**: Campanula latifolia, széleslevelű harangvirág, ukonkello, breitblättrige Glockenblume. – Ismeretlen eredetű. – QL 117.
- (571) **kol^oHko**: [egy hegyi fehér virág neve], ? Campanula, harangvirág, kellokukka, Glockenblume. – A jelentést pontosan nem ismerjük, eredete szerint valószínűleg skandináv jövevényszó, vö. sv. *klocka*; no. *klokke* ’harang’. Maga a szó onomatopoeízzal keletkezhett. Egy értelmesítő, magyarázó utótag lekopása nem elképzelhetetlen. – Lz 2527–8., NDEW I: 535, SEO 320–21
- (572) **kolša ~ kâ^lšš|muõrr**: Betula, nagy nyír, koivu, große Birke. –

Egyszerű szóként ismeretlen eredetű. Az összetett szó utótagjának jelentése: *muõrr* 'fa'. A koltta lappban több szó is van a nyír jelölésére, a címszó minősítése itt: kemény, száraz. – ItkT 146, MosSl 35, SIMos 44

- (573) **krijke**: ? Lycopodium, korpafű, lieko, Bärlapp: D (Vfs). – Lagercrantz kérdőjellel említi a növény nevét. Skandináv eredetűnek tartja a szót. Magam talán a no. *kråkefot* 'korpafű' szót javasolnám, amelyből keletkezhetett. – Lz 2734.
- (574) **kriŋŋ#|bearra**: 1. Rubus idaeus, erdei málna, vadelma, Himbeere: N (Ib); 2. Rubus plicatus, ráncos szeder, faltblättrige Brombeere. – Norvég jövevényszó, vö. *bringeber* 'málna'. A szókezdő mássalhangzóban lehet elírás, félrehallás, esetleg hanghelyettesítés. – QN 179 | NDEW I 102, NEO 41
- (575) **krøkje|bear**: Empetrum nigrum, varjúbogyó, variksenmarja, Krähenbeere: D (H). – Skandináv jövevényszó, vö. no. *kraakeber*, *krøjber*; sv. *kråkbär* id. Összetételként vette át a lapp. – C 53 | NDEW I: 588
- (576) **krumma|muörje**: Arctostaphylos alpina, havasi medveszőlő, riekonmarja, Alpenbärentraube: N (Kl). – Ö. sz.: *krumma* 'holló' + *muörji* 'bogyó'. – QL 124.
- (577) **krumma|sarre**: Vaccinium uliginosum, hamvas áfonya, juolukka, Moorheidelbeere: N (Kl). – Ö. sz.: *krumma* 'holló' + *sarri* 'fekete áfonya'. – QL 125.
- (578) **krysant#ma**: Chrysanthemum segetum, margitvirág (krizantém), krysanteemi (keltapáivänkakkara), Saatwucherblume. – Nemzetközi szó, vö. port. *crisântemo*; sp. *crisantema*, *crisantemo*; ol. *crisantemo*; ang. *chrysanthemum*; or *хризантема* 'krizantém'. A lappba valószínűleg a finn közvetítette. – Sl 246
- (579) **kualaka|hoašša**: Equisetum, zsurló, karvakorte, haariger Schachtelhalm. – Ö. sz.: *kualaka* 'szőr' + *hoašša* 'zsurló'. – Lz 4591: 4.
- (580) **kuolba|jäävil**: [száraz erdei talajon gyorsan növő zuzmó], Heideflechte: I. – Ö. sz.: *kuolba* 'ritka erdő, mezőség, homokpuszta, hangafüves homokerdő' + *jäävil* 'zuzmó' – ItkE 968.
- (581) **kuonna|müörje**: Cornus suecica, törpe som, kanukka, schwedischer Hartriegel: K (Nj). – Ö. sz.: *kuonna* 'vizeletszag' + *müörje* 'bogyó'. A bogyó ugyan nem mérgező az ember számára, de az íztelensége miatt egyáltalán nem gyűjtik. A finneknél ilyen népi nevekkkel csúfolják, ócsárolják a bogyót: *hepo-*, *kanan-*, *kivi-*, *käärmeen-*, *madon-*, *rotan-*, *sianmarja*, azaz ló-, tyúk-, kő-, kígyó-, féreg-, patkány-, disznóbogyó. – ItkT 174, 265

- (582) **kuorbajjel**: *Cladonia pyxidata*, szemölcsös serlegzuzmó, ruskeapikarinen torvijäkälä: K (Pa, Kld). –
 Ö. sz.: *kuorba* 'égetett föld' + *jel* 'zuzmó'. – ItkT 877
- (583) **kuosatj|r#ss#**: *Chamerion angustifolium* [*Epilobium angustifolium*], erdei deréce (keskenylevelű ~, vágási ~), maitohorsma, schmalblättriges Weidenröschen: S (J, G). –
 Ö. sz.: *kuosatj* 'lucfenyő' + *r#ss#* 'virág, lágyszárú virágos növény'. QL 132., Gr 283
- (584) **kuoudne**: *Sphagnum*, tőzegmoha, rahkasammal, Torfmoos (Sumpfmoo). – Ismeretlen eredetű. – QL 136.
- (585) **kuovda|syeinih**: [kis tóban és annak partján nőző fű]: I.
 Ö. sz.: *kuovda* 'kis tó' + *syeinih* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – ItkE 1839.
- (586) **kurja|puolava**: *Comarum palustre*, tőzegeper, kurjenjalka, Kranichknie: N (Suj). –
 Finn jövevényszó, vö. fi. dial. *kurjenpolvi*. Lagercrantz adatának gyenge pontja, hogy a *kurjenpolvi* latin neve a *Geranium*, azaz gólyaorr. Lehet, hogy valamelyik finn nyelvjárásban így használják, vagy felcserélték az adatot. Mindkét finn növénynév előtagjának jelentése '*daru*'. – Lz 2815.
- (587) **laanden|muörjie**: 1. *Rubus arcticus*, sarkvidéki szeder, mesimarja, Ackerbeere (schwarzrote Himbeere); 2. *Fragaria vesca*, erdei szamóca, ahomansikka, Walderdbeere: D (V). –
 Ö. sz.: *laande* 'föld' + *muörjie* 'bogyó'. – Hk 826
- (588) **labbe**: *Menyanthes trifoliata*, vidrafű, raate, Bitterklee: K. – Ismeretlen eredetű. Az adatot Itkonen elavultnak tekinti. – ItkT 185
- (589) **labnja|rasse**: *Geranium sylvaticum*, erdei gólyaorr, metsäkurjenpolvi, Waldstorchschnabel. –
 Ö. sz.: *labnja* '??' (*f* : *latnjá*) + *rasse* 'virág'. – QL 178.
- (590) **ladas|suoidni**: *Equisetum*, zsurló, korte, Schachtelhalm: N (Kt). –
 Ö. sz.: *ladas* 'ízület, perc; csomó, bütyök' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. Talán egybevehető: no. *lidgras*, sv. *ledgräs* '*Equisetum limosum*'. Az előtag a no. *ledd* 'ízület, perc; csomó, bütyök' – QL 182., SI 248
- (591) **lageš**: *Betula pubescens* subsp. *tortuosa*, szőrös ~ molyhos ~ pelyhes nyír altípusa [tarhegyi nyír], tunturikoivu, Moor-Birke: N (Ib, Kv, Kt, Kr, P). – Ismeretlen eredetű. – Friis 364, QL 183., N II: 482, SI 249, SIB 308, 495

- (592) **lahppu**: 1. Alectoria, fonalzuzmó; 2. Usnea barbata, szakállzuzmó, partanaava, Baumflechte (Bartflechte, Hängflechte): S (M, Arj, J, G, Tys); N (Suj, Könk, Kt, Kr, P); K (Nj, Kld). –
 Vitatott eredetű. 1. Talán finn-volgai kori szó, vö. fi. *luppa*, *luppo*, *luppu*; karj. *luppo* 'szakállzuzmó'; mdE *nupoń*, *lupoń*, M *nupčń* 'moha, zuzmó'. A finn-volgai alapalak: **luppa*. A norvéglapp szó a finnből is átkerülhetett.
 2. Az SSA szerint balti finn jövevényszó, de a kölesönzés iránya fordított is lehet. – QL 185., N II: 501, 591, Lz 3174., 6602., Gr 393, Schl 84, ItkT 193, Sl 249, SIB 374 | SKES 314, UEW 694, Lr 552., SSA 2: 112
- (593) **lampe|suöine ~ lampohk|sujn**: Eriophorum, gyapjúsás, niittyvilla, Wollgras: K (Kld, T). –
 Ö. sz.: *lampe* 'mocsár, lápföld' + *suöine* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – Gen 1353., QL 184., ItkT 191–92, 529, 882 | SKES 273–74, SSA 2: 42
- (594) **lamseh ~ lamsehke**: Caltha palustris, mocsári gólyahír, rentukka, Sumpfdotterblume: D (V). –
 Ismeretlen eredetű. – Hk 838, BIM 167
- (595) **lasta|muorra**: [lombos fa]: K. –
 Ö. sz.: *lasta* 'levél' + *muorra* 'fa'. – MosSl 58, Sl 250, SIB 337, WLPChr 92
- (596) **lasta|rássi**: 1. Cirsium heterophyllum (Cirsium helenioides), hóféhérlevelű aszat, huopaohdake, verschiedenblättrige Kratzdistel (Alantdistel): N (Hf); 2. (?) Geranium sylvaticum, erdei gólyaorr, metsäkurjenpolvi, Waldstorchschnabel. –
 Ö. sz.: *lasta* 'levél' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 186., Sl 250
lasto ~ lassto: vö. assto
- (597) **lašpa**: Brassica oleracea convar. capitata, fejeskáposzta, kupukaali, Kopfkohl. –
 Ismeretlen eredetű. – Lukk 84, Sl 250
- (598) **láger|lasta**: Laurus, babérlevél, laakerinlehti, Lorbeerblatt. –
 Ö. sz.: *láger* 'babér' + *lasta* 'levél'. Részleges tükörfordítás svédből, vö. sv. *lagerblad*. – SIB 331
- (599) **lánto**: 1. Brassica oleracea convar. gongylodes, karalábé, lanttu, Kohlrabi; 2. Brassica napus convar. rapifera, karórépa, lanttu, Kohlrübe (Steckrübe). –
 Feltehetőleg finn jövevényszó. A *lanttu* a karalábé helyett használt répát jelenti (Karanko–Vilkuna–Keresztes 1978: 198). – Sl 254, SIB 334
- (600) **látnjá ~ látnji**: 1. [fiatal nyírfa]: N (Kt, Kr, P), 2. [vékony, hosszú, fiatal nyírfa vagy erdeifenyő]: I. –
 Talán korai közfinn kori szó, vö. észt *l#z ~ l#ń*, gen. *l#ne* 'nyirkos földön levő sűrű lombos erdő'. – Friis 36, QL 181., N II: 471, SIMor 37, ItkE 1966., Sl 25, SIB 308 | WLPChr 91
 Vö. bastilis-, ruovde-

- (601) **láttat**: *Rubus chamaemorus*, tőzegszeder (lápi szeder, törpe szeder), (kypsä) hilla, (lakka, (suo)muurain), Moltebeere: D (Tän, Rör, H, Ov, U, O, Snå, Fr, V, St, Ht, Vfs); S (M, Arj, J, F, G); N (Suj, Enon, Kt, Kr, P); I; K (Pa, Nj, T). – Lehtiranta szerint közlapp kori szó, az alapalak: **l#ntlk*. – L 38, Friis 360-1, Gen 1399., Hz 250, QL 179., LWfs 1018., N II: 469-70, Lz 3200., Gr 401, Schl 83, ItkT 186, Hk 818, SIMor 32, Ke 51, MosSl 52, SIMos 18, Sl 255, SIB 254, 333, 465 | Lr 566.
- (602) **lávke|oaivi**: *Allium*, hagyma(fej), sipuli, Lauch. – Ö. sz.: *lávki* 'hagyma' + *oaivi* 'fej'. – Sl 256, SIB 456
- (603) **lávki**: *Allium schoenoprasum* var. *sibiricum*, szibériai hagyma, laukka, (rantasipuli), wilde Zwiebel (Schnittlauch): N (Kt, Kr, P, Uts, Nes); K (Pa, S, Kld, T). – Az SSA szerint germán jövevényszó **lauka-*, vö. óno. *laukr* 'hagyma'; ófelnl. *louh*; sv. *lök* id. A skandinávból vagy a finnől került a lappba (norvég, inari, kolai, koltta). Magam a következőképpen gondoltam: a szó főként skandináv jövevényszó lehet. Valószínűleg a norvégból került a lappba, esetleg a finnbe és úgy a lappba. Másfelől szintén germán átvétel a szlávban. Az oroszból jutott a lpK-ba, vö. ősg. *lauka*; no. *lauk*; or. *лук*. – QL 189., N II: 512, Lz 3295., ItkT 200, 224, 529, 891, MosSl 59, SIMos 115, Sl 256, SIB 336, 439, 456, VestLuuk 137 | WlpStud I: 12–14, SKES 281, NEO 366, SEO 444, SSA 2: 53–4 Vö. boska-, fískes-, rásse-, rukses-, vilges-.
- (604) **lávžža|muorji**: *Rubus saxatilis*, kövi szeder, lillukka, Felsenhimbeere (Steinbrombeere): N (Lg). – Ö. sz.: *lávžža*, gen. *lávžža* 'bögöly' + *muorji* 'bogyó'. – QL 190, Sl 256, SIB 342
- (605) **l#ht**: [moha, mocsári moha, tőzegmoha]: K (Sev, Nj). – Ismeretlen eredetű. A szó összevethető a finn *liitta* 'nyálka a vízben, nyálkás szemét, amely a halfogószerszámokba beleragad'. Valószínű, hogy a lappból került a finn nyelvjárásba a szó. – Gen 1353., QL 188., MosSl 61, Sver 73 | JSFOu 32: 12/138.
- (606) **leaibi**: *Alnus incana*, hamvas éger, harmaaleppä, Grauerle: D (Tän, H, Rör, U, Vd, Fr, V, Vfs); S (M, Sors, Arj, J, F, G, Tys, Hm); N (Enon, Lg, Kt, Kr, P, Uts, Kv, Rep, Nes); I; K (Pa, Nj, S, A, Im, Kld, T). – Sammallahti szerint különösen: *kuolanharmaaleppä* 'Alnus incana subsp. kolaënsis', azaz „kolai” éger, ami lehet fa is és bokor is. Vitatott eredetű. 1. Finn-volgai kori szó, vö. fi, karj, ink, vót *leppä* id; vepsze *lep* id; észt *lepp* id; lív *liep* 'éger, vér'; mdE *lepe*, M *lepä* 'éger'. A finn-volgai alapalak: **leppä* id.

2. Az SSA kérdőjellel felveti a balti eredet lehetőségét: lett *liepa*; litv. *liepa*; ópor. *leipa* 'hárs'. Innen kerültek volna a keleti nyelvjárások kivételével a lappba, 'éger, vér' jelentésben. Ami a kolai és kolttalappot illeti, ott a balti finn eredetről lehet szó, sőt még a mordvin szó is balti finn közvetítésű. – L 39, Friis 378, 381, Gen 1403., QL 197., LWfs 1058., N II: 599, Lz 3341., 3341: 2, C 60, Gr 408, Schl 85, ItkT 211, Hk 850, Kur 158, Kert 50, ItkE 2048., MosSI 55, SIMos 60, SI 257, SIB 248 | SKES 288, UEW 689, SSA 2: 64–5

- (607) **leadja**: *Cicerbita alpina*, havasi tejelőke, vuohenkaali, Milchlattich. – Ismeretlen eredetű. – Friis 409
- (608) **ledtien|beapmoe ~ läddien|beäbmuo**: *Empetrum nigrum*, varjúbogyó (bogyója), variksenmarja, Krähenbeere: D (V)
Ö. sz.: *ledtie* + *n* (gen.) 'madár' + *beapmoe* 'eleség'. – Hk 833, BIM 169
- (609) **lieddi**: virág, kukinto; kukka, kukkanen, Blume: N (P, KT, Kr, Nä); K. – Lz 3454., N II: 518, ItkT 208, SI 259, SIB 129, 317,
- (610) **liedde|danas**: *Diapensia lapponica*, lappcserje, uuvana, Diapensie. – Ö. sz.: *lieddi* 'virág' + *danas* 'csarab, „hanga”, „erika”'; félcserje. – SI 259, SIB 510
- (611) **liedde|gälla**: *Brassica oleracea* convar. *botrytis*, karfiol, kukkakaali, Blumenkohl. – Ö. sz.: *lieddi* 'virág' + *gälla* 'káposzta'. – SI 259, VestLuuk 137
- (612) **liedde|rasse**: *Caltha palustris*, mocsári gólyahír, rentukka, Sumpfdotterblume. – Ö. sz.: *lieddi* 'virág' + *rasse* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 191., SI 259
- (613) **lihkk#**: *Calluna vulgaris*, csarab, („hanga”, „erika”), kanerva, Heidekraut: S (Hm). –Norvég jövevénytyszó, vö. *lyng* id. – QN 217 | AEW 370, NEO 402
- (614) **lil'já ~ lilljá ~ lilja**: *Lilium*, lilium, lilja, Lilie: S; N (Krl, Kt, Kr, P, Sdv). Nielsen: csak a Bibliából ismert. – Nemzetközi szó, vö. ol *giglio*; ang. *lily*; or. *лилия* A lappban skandináv jövevénytyszó, vö. no., sv. *lilja* id.; Wiklund szerint norvég eredetű. – Friis 384, WLPChr 93, N II: 529, SI 262 | AEW 356, NEO 379, SEO 409
Vö. beassás-, mearra-.
- (615) **lipmiek|s#hkie**: *Betula pendula*, bibircses nyír, koivu, Hängebirke: S (Arj). – Ö. sz.: *lipmiek* '??' + *s#hkie* 'nyír'. Az előtag csak összetételben fordul elő. – Lz 3418b. | SKES 293
- (616) **livdnju**: *Calluna vulgaris*, csarab, kanerva, Heidekraut: N (Uts, Sdv); K (Nj, S). –

Skandináv jövevényszó, vö. sv. *ljung*; óno., no. *lyng* id. – Friis 386, QN 217, QL 192., WlpStud III: 58–9, ItkT 216, SI 263 | AEW 370, NDEW I. 670, NEO 402, SEO 416

- (617) **loddjem|rasse**: [valamilyen fű]: K (Pa). –
Ö. sz.: *loddjem* ’? finom, gyenge’ + *rasse* ’virág, lágyszárú virágos növény’.
Kihalt szó az Itkonen-szótár szerint. – QL 193., ItkT 422
- (618) **lohppal|oai|rássi**: 1. [az első fű, amit a rén tavasszal kap enni]: K (S, Kld); 2. Eleocharis, csetkása, luikka, Sumpfsimse. –
T. ö. sz.: *lohppal* ? *lohppet* ige származéka: ’összemenő, megalvadó’ + *oai* ’fej’ (az *oaivi* szó megrövidült alakja) + *rássi* ’virág, lágyszárú virágos növény’. – Itk T 422, 821, 1064, SI 268
- (619) **lotte|gälla**: *Lapsana communis*, bojtorjansaláta, linnunkaali, gemeiner Rainkohl. –
Ö. sz.: *loddi* ’madár’ + *gälla* ’káposzta’. – SI 270, SIB 342
- (620) **lujke**: *Eriophorum*, gyapjúsás, niittyvilla, Wollgras: N (Suj). –
Leginkább a finn *luikko* ’hattyú’ szóval hozható kapcsolatba. A hattyú fehér színén alapszik többek közt a *luikka*, *luikki*, *luike* ’gyapjúsás’ elnevezés is. A SKES lapp szót nem említi, mégis én idevágó adatnak vélem finn jövevényszóként. Rauhala alapján a *luikka* növénynév jelentése: ’csetkása, Eleocharis, Sumpfsimse’. Az SSA-ban sincs lapp adat, ott a *luikka* címszó ’*Eriophorum*, Eleocharis’ jelentésben szerepel. – Lz 3570. | SKES 306, SSA 2: 99
- (621) **lukti ~ lukta ~ lukta|suoidni**: 1. *Carex*, sás, sára, Segge (Riedgras); 2. *Carex vesicaria*, hólyagos sás, luhtasara (rakkosara), Blasen-Segge: S (J, G); N (Kt, Kr, P); I; K (S). –
Finn jövevényszó, vö. *luhta* ’sás, sásos vidék, füzes part, vizes part, ártér, rét’.
Ö. sz.: *lukti* ~ *lukta* ’sás’ + *suoidni* ’fű, széna, sásfélék általános neve’ – QL 194., N II: 569, Gr 450, ItkT 224, ItkE 2219., MosSI 59, SIMos 63, SI 271, SIB 345, 447 | SKES 306, SSA 2: 98
Vö. áibme-, ája-, bákte-, čáhce-, čáhppes-, čuvges, juovka-, ránes-, rivot-, suoidne-.
- (622) **luomi**: *Rubus chamaemorus*, tőzegszeder (lápi szeder, törpe szeder), hilla (lakka), Sumpfbrombeere (Moltebeere): N (Enon, Kt, Kr, P, Uts, Nes); I; K (Nä, Pa, Nj, Kld, T). –
Talán germán jövevényszó, vö. ném. *Blume*; sv. *blom* ’virág’. A virág és a bogyó szavak jelentésének kapcsolatára l. még a *čurot* ~ *čurrot* ~ *čuru* címszó, valamint UEW 47. A finn *lyömänä* lapp jövevényszó, valószínűleg a *luomi* genitivuszából, vö. *luopmä.n*. – Lön 235, Friis 405, Gen 1436., QL 196., N II: 582, Lz 3635., ItkT 226,7, 892, SIMor 36, Kur 167, Ke 53, ItkE 2270., MosSI

- (623) **luotni**: 1. Equisetum, zsurló, korte, Schachtelhalm; 2. páfránylevél: S (J, G). – Ismeretlen eredetű. – Gr 445, SI 274
- (624) **luovvar**: Trifolium, (ló)here, apila, Klee. – Skandináv jövevényszó, vö. svéd *klöver*; no. *kløver*. – SI 275, SIB 224
Vö. álsset-, meahcce-, rukses-, vilges-.
- (625) **lupmu**: Prunus domestica subsp. domestica, szilva, luumu, Pflaume. – Finn jövevényszó. – SIB 349, VestLuuk 137
- (626) **luubbašk ~ loppán ~ loppas**: 1. Nuphar luteum, sárga vízitök, ulpukka, große Mummel: I; K (Pa, Nj, S, Kld); 2. Nymphaea, tündérrózsa (tavirózsa), lumme, Seerose (Wasserrose). –
Vitatott eredetű. 1. Talán finnugor kori szó, vö. fi. *lumme* 'vízitök'; karj. *lumme* 'vízitök, tündérrózsa'; észt *lemm ~ lemme-kupa* 'sárga vízitök', *lõmmu-kupa* 'fehér tündérrózsa'. 2. ? Finn jövevényszó a lappban (SSA). A SKES kérdőjellel említi a vog. *lumpänt* 'tündérrózsa' megfelelést, az UEW nem is közli a címszó etimológiáját. Az SSA a balti finn–lapp szavakat és a nekik megfelelő zrij. *Īĭb* 'felemelkedik, felvetődik, ringatózik'; vogE *lumpänt*, N *l#pant* 'vízitök' egyezésekről azt tartja, hogy talán különböző hangulatfestő-természeti szavak.
Ami a jelentéseket illeti, az SSA meghatározása szerint: *lumme* 'vesikasvi Nymphaea t. Nuphar (ulpukka) / weiße oder gelbe (új német helyesírással) Seerose', azaz tündérrózsa 'vízi növény Nymphae v. Nuphar (vízitök) / fehér vagy sárga tavirózsa'. A magyarban mindkét növényre, mint a németben is, használják a tavirózsa nevet. A két virág azonban markánsan eltér egymástól: a tündérrózsa jellegzetesen fehér, a vízitök jellegzetesen sárga. Természetesen más morfológiai különbségek is vannak: a tündérrózsa rásimul a vízre, a vízitök mintegy kimered a vízből.
Sammallahti (SI) *loppanšattut* (Pl.) 'Nymphaeaceae, tündérrózsafélék, lummekasvit, Seerosengewächse' adata szerint azonos családba tartoznak. Azt, hogy Sammallahti (SIB) *loppán ~ loppas* 'lumme' adatában melyik fajnevet jelöli, nem tudjuk, ezért nem áll két részből a tudományos név. Magam a *pohjanlumme* 'Nymphaea candida, apró tündérrózsa' növényre gondolnék. – ItkT 218, ItkE 2256., SKES 308-9, SI 269, SIB 347 | SKES 308–9, SSA 2: 102
Vö. fiskes-, deaggafiskes-, vilges-.
- (627) **lyjijn**: Linum, len, pellava, Lein. – Orosz jövevényszó, vö. *лѣн* id. – Kur 174, Ke 50
- (628) **maajse ~ máisa**: Zea mays, kukorica, maissi, Mais: D (Snå). –

Nemzetközi szó, vö. sp. *maíz*; fr. *maïs*; ol. *mais* 'kukorica'; a lappba talán a svédből került, vö. *majs* id.; (no. *mais* id). – Lz 3737., Hk 887, SIB 356, VestLuuk 138 | SEO 449–50

- (629) **mandariina**: *Citrus reticulata*, mandarin, mandariini, Mandarine. – Nemzetközi szó, vö. sp. *mandarina*; fr., ang. *mandarine*; ol. *mandarino*; or. *мандарин* valószínűleg finn jövevényszó a lappban. – SIB 357, VestLuuk 138
- (630) **malga**: [fiatal fenyőfa, amelyben nagy mennyiségű fakorhadás van]: N (Kt, Kr, P). – Finn jövevényszó, vö. *malka* id. – N II: 621 | MSzFE 420, SKES 330, SSA 2: 143
- (631) **malin**: *Rubus idaeus*, málna, vadelma, Himbeere: K (Sev, Im). – Orosz jövevényszó, vö. *малина* id. – ItkT 235, Sver 91
- (632) **manak|rasse**: *Angelica archangelica*, orvosi angyalgyökér, väinönputki, echte Engelwurz. – Ö. sz.: *manak* 'gyerekek' + *rasse* 'virág, lágyszárú virágos növény'. A növényt (főleg a szárával) gyerekek játszanak, feltehetőleg innen az elnevezés. – QL 199.
- (633) **marit|njalfat**: *Alchemilla vulgaris*, közönséges palástfű, poimulehti, Frauenmantel (Marienmantel). – Ö. sz.: *marit* 'Mária' + *njalfat* 'vállvédő'. – QL 200.
- (634) **mašško**: [vizes mocsárban növő fiatal fűz]. – Ismeretlen eredetű. – QL 202.
- (635) **matta|lemma**: *Cetraria islandica*, izlandizuzmó, hirvenjäkäla, isländisches Moos. – Ö. sz.: *matta* 'föld, vidék' + *lemma* 'hártya, kéreg'. – ItkT 205
- (636) **mádir** ~ **mádir|šattut**: *Galium boreale*, északi galaj, ahomatara, nordisches Labkraut: N (Kt, Kr, P, Ks). – Germán jövevényszó, vö. sv. *måra*, *madra*; no. *modra*, *more*, *maare*, *maure*; kfeln. *matare*, *metere* id. Norvég, esetleg svéd jövevényszó lehet, akár úgy, hogy először a finnbe került, és úgy a lappba, akár közvetlenül a norvégból a lappba. Az SSA is felveti a finn eredetet. – Friis 412, 3, 4, QN 228,9, QL 198., N II: 613, Sl 281, SIB 358 | SKES 337, NEO 430, AEV 375, SEO 500, SSA 2: 154
Vö. bealdo-, deagga-, fiskes-, giedde-, jeagge-, riddo-, rohto-, stuorra-, vilges-.
- (637) **málvá**: *Malva*, mályva, malva, Malve. – Nemzetközi szó, vö. ang. *mallow*; ol. *malva*; or. *мальва*; a lappban a svéd és a finn közvetítés egyaránt szóba jöhet. – Sl 283
- (638) **mándel** ~ **mánddal**: *Prunus dulcis* var. *sativa*, mandula, manteli, Mandel. –

Nemzetközi szó, vö. sp. *almendra*; ol. *mandorla*; ang. *almond*; or. *миנדаль*; no. *mandel* id. – SIB 357, VestLuuk 138

- (639) **mánni|ráške**: Potamogeton, békaszőlő, vita, Laichkraut: K (Pa). –
Ö. sz.: *mánni* 'nagymaréna' + *ráške* 'víziboglárka; békabuzogány'. – ItkT 238, 423
- (640) **mátta|čáhppes|muorji**: Empetrum nigrum, varjúbogyó, variksenmarja, Krähenbeere. –
T. ö. sz.: *mátta* 'dél' + *čáhppes* 'fekete' + *muorji* 'bogyó'. – SI 285
- (641) **mátta|čuopmajas**: Empetrum nigrum, varjúbogyó, variksenmarja, Krähenbeere. –
Ö. sz.: *mátta* 'dél' + *čuopmajas* 'varjúbogyó'. – SI 285
- (642) **meahcce|healva**: Deschampsia flexuosa, erdei sédbúza, metsälauha, Rasenschmiele. –
Ö. sz.: *meahcci* 'erdő' + *healva* ? talán összefügg: '*helve*' fűnemű v. gabonanövény virágrésze, murvalevél'. – SI 286, SIB 362
- (643) **meahcce|luovvar**: Trifolium medium, erdei (tekerzős) here, metsäapila, Zickzackklee. –
Ö. sz.: *meahcci* 'erdő' + *luovvar* '(ló)here'. – SI 286
- (644) **mearra|dárrá ~ mearra|stárrá**: merilevä, [tengeri moszat]. –
Ö. sz.: *mearra* 'tenger' + *dárrá ~ stárrá* 'fatörzsmoszat; nagy, levél alakú, barna tengeri moszat, hínár'. – SI 288, SIB 361
- (645) **mearra|lillja**: Pancratium maritimum, közönséges tengerinárcisz (közönséges tengerparti-liliom, Pankrácius-liliom), merililja. –
Ö. sz.: *mearra* 'tenger' + *lillja* 'liliom'. – SI 288
- (646) **mejram**: Origanum majorana, majoránna, meirami, Majoran. –
Nemzetközi szó, vö. port. *mejorana*; sp. *majorána*; fr. *marjolaine*; ol. *maggiorana* 'majoránna'. A lappban leginkább sv. *mejram* id. – VestLuuk 138
- (647) **melona**: Citrullus lanatus subsp. vulgaris, dinnye, meloni, Melone. (A latin név a görögdinnye tudományos neve). –
Nemzetközi szó, vö. port. *melão*; sp. *melón*; fr., ang. *melon*; ol. *melone* 'sárgadinnye'. A lappban talán finn jövevényszó, de nem zárható ki a no., sv. *melon* id. sem. – VestLuuk 138
Vö. *čáhce-*, *honnet-*.
- (648) **mihcamár|rássi**: Trollius europaeus, közönséges zergeboglár, kullero, Trollblume. –

Ö. sz.: *mihcamár* 'nyárközép, tkp. Szent Iván-nap (jún. 24.)' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – A *mihcamár* szó a sv. *midsommar* id. alakra megy vissza. – SI 291, SIB 317

- (649) **mihcamár|ruvso**: *Rosa pimpinellifolia*, jaj-rózsa, juhannusruusu, Stachelrose. – Ö. sz.: *mihcamár* 'nyárközép' + *ruvso* 'rózsa'. – SI 291, SIB 275
- (650) **miehta|muorji**: 1. *Rubus arcticus*, sarkvidéki szeder, mesimarja, nordische Himbeere: I; K (Pa, S, Nj); 2. mazsola, rusina, Rosine: K (P, S). – Ö. sz.: *miehta* 'méz' + *muorji* 'bogyó'. Az íze és az illata alapján az egyik legkiválóbb erdei bogyó Európában, – állapítja meg róla Lönnrot. – ItkT 254, 265, SI Mor 39, SI 289
- (651) **miehta|skážir**: *Filipendula ulmaria*, réti legyezőfű, mesiangervo, echtes Mädesüß (große Spierstaude). – Ö. sz.: *miehta* 'méz' + *skážir* 'széna v. fű szára, fűszál'. – SI 289, SIB 361
- (652) **miekta**: *Carex elata*, zsombéksás, mätässara, Steifsegge: N (Kt, Kr, P). A déli nyelvjárás kivételével a szó megvan a lapp nyelvjárásokban, de nem jelent növényt, ezért nem adatoltam. Uráli kori szó, vö. fi. *mätäs* 'gyepes / mohos dombocska, halom; ink. *mätäs*, lív *mät#l* id.; karj. *mätäs* 'csomó, rakás, halom, bokor, cserje, bozót'; lúd *mätöz* id.; vót *mätöz* 'gyepes domb, tözeg, gyp'; é. *mätas* id.; szam. jur. *met*; szelk. *mäkte*, *mekte*; kam. *mekte*, *bäkte* id. Az uráli alapalak: **mäkte* 'gyepes dombocska, halom'. – N II: 659, SI 290 | SKES 361, FUV 53, UEW 266, Lr 664., SSA 2: 195
- (653) **miekta|guodja**: *Carex nigra* sub. *juncinella*, ? fekete sás, tupassara, eine Art Segge.. – Ö. sz.: *miekta* 'zsombéksás; gyepes halom, zsombék' + *guodja* 'sás, gyapjúsás'. – SI 290
- (654) **miekta|narti**: *Saxifraga cespitosa*, gyepes kötőrőfű (kőrontófű), mätäsrikko, Steinbrech. – Ö. sz.: *miekta* 'zsombéksás, gyepes halom, zsombék' + *narti* 'kötőrőfű'. – SIB 372
- (655) **miekta|rássi**: *Carex juncinella* [*Carex nigra* subsp. *juncella*], valamilyen sás, tiheään mätästävä sara [tupassara], eine Art Segge [*C. nigra* = Wiesensegge v. Braunsegge]. – Ö. sz.: *miekta* 'zsombéksás; gyepes halom, zsombék' + *rássi* 'virág, fű'. – Friis 429, QL 203., SI 290
- (656) **miekta|ruošši**: *Trichophorum cespitosum*, apró kisgyapjúsás, villapääluikka (tupasluikka), raasige Haarsimse. – Ö. sz.: *miekta* 'zsombéksás; gyepes halom, zsombék' + *ruošši* 'nád; sásfajta'. – SI 290

- (657) **minta**: Mentha, menta, minttu, Minze. – Nemzetközi szó, vö. ol., port., sp. *menta* 'menta'; ang. *mint* id. A görög eredetre: *minth*# visszavezethető szó a latinon keresztül jutott az európai nyelvekbe. Talán skandináv jövevényszó, vö. ósv., sv., no. *mynta*. A finnbe valószínűleg a skandinávból került, ahogy a számiba is. Felvetődhet a finnen át a lappba kerülés is, de az SSA lapp adatot nem közöl. – SI 292, VestLuuk 138 | SKES 346, AEW 398
- (658) **mirkko|rasse**: [mérgező fű]. – Ö. sz.: *mirkko* 'méreg' + *rasse* 'virág, lágyszárú virágos növény, fű'. – QL 204.
- (659) **mirko|urttas**: *Cicuta virosa*, gyilkos csomorika, myrkkykeiso, Wasserschierling. – Ö. sz.: *mirko* ~ *mirku* ~ *mirkko* 'méreg' + *urttas* 'ehető gyökerű gumós növény, főleg angyalgyökér'. – SI 293
- (660) **miöχχa**: moha, sammal, Moos: K (Kld, T). – Orosz jövevényszó, vö. *mox*. – ItkT 250, 898
- (661) **moarse|rássi**: *Gymnadenia conopsea*, szúnyogládú bibircsvirág, kirkiruoho, Händelwurz (Züngel). – Ö. sz.: *moarsi* 'menyasszony' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. Finn mintára keletkezett tükörszó. – SI 294, SIB 305
- (662) **moy|m•rr**: *Betula*, valamilyen hegyi nyír, vaarakoivu, Bergbirke: K (Kld). – Ö. sz.: *moyga* 'nagy zsombék, gyepes domb' + *m•rr* 'fa'. – ItkT 258
- (663) **mohte|hávvgga|rássi**: *Sparganium hyperboreum*, valamilyen békabuzogány, pohjanpalpakko, eine Art Igelkolben. – T. ö. sz.: *mohti* 'mocsaras hely, sár, iszap' + *hávvgga* 'csuka' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – SI 294, SIB 411
- (664) **monne|šaddu**: *Solanum melongena*, padlizsán (tojásgyümölcs, tojáscsucsor, törökparadicsom), munakoiso, Eierfrucht (Aubergine). – Tükörfordítás valamelyik környező nyelvből, vö. no. *eggfrukt* 'tojásgyümölcs'; sv. *eggplanta* 'tojásnövény'. VestLuuk 138
- (665) **moss#n**: *Sphagnum*, tőzegmoha, rahkasammal, Torfmoos: S (Arj). – Skandináv (talán svéd) jövevényszó, vö. sv. *mossa*; no. *mose*, *mossa* id. – QL 205., Lz 3920. | NDEW I: 733, NEO 434, SEO 486–87
- (666) **muohta|civzza**: *Gentiana nivalis*, havasi tárnics, tunturikatkeru (lumikatkeru), Schnee-Enzian. – Ö. sz.: *muohta* 'hó' + *civzza* 'keserű, fanyar, csípős'. Mindegyik nyelv utal az élőhelyre, a finn és a lapp valamilyen kesernyész, fanyar ízre. Tükörfordítás a fi. *lumikatkeru* szóból. – Lukk 97, SI 298, SIB 346, 495

- (667) **muohta|narti**: *Saxifraga nivalis*, valamilyen kötőrófű, lumirikko, Schneesteinbrech. –
 Ö. sz.: *muohta* 'hó' + *narti* 'kötőrófű'. – Lukk 97, Sl 298, SIB 347
- (668) **muorji**: 1. [bogyó, gyümölcs marja, Beere]; 2. *Empetrum nigrum*, varjúbogyó, variksenmarja, Krähenbeere: D (Tän, Rör, H, An, Ov, O, U, Mer, Skals, Snå, Fr, St, V); S (M, Arj, J, G); N (Suj, Könk, Enon, Kt, Kr, P, Uts, Rep, Nes); I; K (Sev, Nä, Pa, Nj, Kld, T). –
 Finn-volgai, esetleg finnugor kori szó, vö. fi., karj., ink., vót *marja* 'bogyó'; é. *mari* (gen. *marja*) id.; lív *m#ra* id.; mdM *mar'* 'alma', mdE M összetételekben: bogyó; cser. *mör*, *mörä* 'bogyó, kerti földieper'; vog. L *moári*: *pul-moári* 'bogyófűrt' N *morin*, *morip*: *m. pil* id.; ? ostj I E *muräp* id. A finn-volgai alapalak: **marja* 'bogyó'. – Lön 238, Gen 2021., Hz 239, Hal 73–4, QL 206, N II: 700, Lz 4018., C 65, Gr 535–6, Schl 98, ItkT 265, 903, Hk 952, 3, SIMor 42, Kur 198, ItkE 2570., MosSl 67, SIMos 68, Sver 52, Sl 299, SIB 249, 358, BIM 194 | FUV 113, SKES 334, UEW 264, Lr 693., SSA 2: 149–50
 Vö. akker-, bádde-, bealhto-, beatnat-, biegeren-, biello-, biernen-, bosso-, čáhppes-, dälle-, dierbmá-, eana-, gadde-, gáicca-, garja-, gasskalas-, gáranas-, giedde-, giëgen-, gihpere-, gumppe-, guorpen-, guovžža-, h'ñsen-, jaam'eme-, jeagge-, jeaggelotte-, k#rtji-, kieruna-, krumma-, kuonna-, laanden-, lávžža-, máttáčáhppes-, miehta-, muõrr-, oar'ri-, rieban-, rievssat-, rihča-, spine-, taive-, taņas- tsiedseteh-, tšalm-, vadnem-, veadde-, viidne-, visseeh-, vuoražas- ~ vuorča- ~ voerhtjen-.
- (669) **muorra**: [fa, puu, Baum]. –
 A szó valamennyi nyelvjárásban megtalálható, ezért a kutatópontok külön felsorolásától eltekintek.
 Talán finnugor kori szó, vö. m. † *mórágy*, † *morágy* 'erdő fajtája'. Lehet, hogy egy **mór* fafajta -gy képzős származéka, ilyenrel találkozhatunk, pl. *Szilágy*, *Füzege*, *Egrefy*. N. Sebestyén Irén (1943: 4–5) egyezteteti a számi és a magyar növénynevet. Rámutat, hogy az Oklevélszótárban előfordul a magyar erdőnév, és Lagercrantz várdali lapp adatában Tannenwald, mely szerint a szó eredeti jelentése fenyő volt. A lapp szóval azonos magyar *mór* fanév tehát a fenyő egyik elfelejtett régi magyar neve. A 'fenyő' ~ 'fa' jelentésmegfelelésre szamojéd példákat sorol (i. h.), pl. jurák *jie* 'Kiefer, Fichte' (erdeifenyő). Wiklund (1894: 98) zrj. *mêr* 'tuskó, tönk'; vog. *m•r* 'rövid, kerek fadarab' rokonításokat tesz fel. Az UEW viszont csak a lapp és a magyar szavakat fogadja el. E két nyelv közötti nagy távolsággal indokolja, hogy a finnugor kori származtatás bizonytalan. A finnugor alapalak: **mor* 'fafajta'. – Lön 238, Gen 2014., Hal 175, LWfs 1243., N II: 700, C 65, Schl 95, Hk 951, Gr 536, ItkT 265, SIMor 41, Kur 198, Ke 60, FgrÉ 4–5, ItkE 2548., MosSl 67, SIMos 99, Sl 299, SIB 420, BIM 191 | WLPChr 98, MSzFE 450, UEW 281, Lr 692.
 Vö. osta-, bálbma- ~ pálbma-, beasse-, ceskes-, čalbme-, čuolbma-, easka- ~ áske-, viikân-, goahce-, hibmie-, jjerit-, kâ'lšš-, kuä'c'cev-, lasta-, moy-, nimmetes-, ol'jo-, šijj-, tšappes-, tšarre-, véll'k'es p'#ss-', vuovde#ppel, vuõjj-.

- (670) **muorra|guodja**: *Carex aquatilis*, valamilyen sás, vesisara, Wassersegge. – Ö. sz.: *muorra* 'fa' + *guodja* 'sás, gyapjúsás'. – SL 299, SIB 526
- (671) **muošká ~ muoskkáš**: 1. *Menyanthes trifoliata*, vidrafű, raate, Bitterklee: N (Of, Ib, Lg, Kv, Kt); I; K (Nj, S, Kld); 2. *Stellaria media*, tyúkhúr, pihatahtimö, Vogelsternmiere: N (Kt, Kr, P); 3. *Nuphar intermedium*, valamilyen vízitök, jkn ulpukka, eine Art Mummel, Teichrose: N (Kr); 4. *Trifolium*, here, apila, Klee: I. – Ismeretlen eredetű. – Friis 449, QL 207., 208., 209., N II: 701, 2, Lz 4024., ItkT 262, SIMor 42, ItkE 2299., 2522., SIMos 103, SI 299, SIB 427
- (672) **muõrr|mue´rjj**: *Ribes rubrum*, erdei ribiszke, herukka, viinamarja, rote Johannisbeere: K (Nj, Pa, S). – Ö. sz.: *muõrr* 'fa' + *mue´rjj* (N *muorji*) 'bogyó'. Cserjén levő bogyóról van szó. – ItkT 265–66, SIMos 17
- (673) **müjsie**: 1. [vörös, mérges bogyójú fa]; 2. *Daphne mezereum*, farkasboroszlán, näsiä, gemeiner Seidelbast: D (Vfs); 3. [vékony kérgű fa, nyír fanedve]. – Korai közfinn kori szó, vö. vepsze *mäjäz* (gen. *mähän*), *mejaz* 'fenyőfa nedve'; vót *mähä* 'nyír, fenyőfa nedve'; észt *mähk* (gen. *mähja*), *mähi* 'fanedv'; fi. *mähä* 'fanedv'; lpD *müjsie* 'vékonykérgű fa; nyírfa nedve; a fához közel levő vékony kéreg'. A számi szó leginkább egy **maiha* alaknak felelne meg, amely közel áll a finnhez. – LWfs 1257., Lz 3965., Hk 945 | SKES 358, SSA 2: 191
Vö. jijleth-
- (674) **naaluke ~ naaleke ~ naaluo|bürhvie**: *Cladonia uncialis*, fogalakú serlegzuzmó, tupas-torvijäkälä, [okatorvijäkälä], [zahnförmige Cladonie]: D (Rör, O, V). – Ö. sz.: *naaluo* 'zuzmófajta' + *bürhvie* 'rénszarvaszuzmó'. – Hk 960, BIM 200
- (675) **narsissa**: *Narcissus*, nárcisz, narsissi, Narzisse, – Nemzetközi szó, vö. ol., sp., port. *narciso*; ang. *narcissus*; or. *napucca* 'nárcisz'; a lappban finn jövevényszó. – SI 302
- (676) **narti**: *Saxifraga*, kötörőfű, kivirikko, Steinbrech. – Ismeretlen eredetű szó. Sammallahtinál megvan összetételben: *narte|šattut* (Pl.): *Saxifragaceae*, kötörőfűfélék, rikkokasvit, Steinbrechgewächse. – SI 302, SIB 306
Vö. ája-, alit-, čuolbma-, guolbba-, jassa-, jeagge-, miekta-, muohta-, náste-
- (677) **nasste|blomstar**: *Myosotis sylvatica*, erdei nefelejcs, lemmikki, Waldvergissmeinnicht: N (Lg). – Ö. sz.: *násti* 'csillag' + *blomstar* 'virág'. – QL 210b.
- (678) **nava**: *Usnea barbata*, szakállzuzmó, naava, Bartflechte: S. – Talán finn jövevényszó, vö. *naava* 'puissa riippuvana kasvava jäkälä' (fán függő növény zuzmó). – QL 211.

Másfelől a szó balti finn kori: a finn *naava* etimológiailag összefügg a Sammallahtitól megadott *njuovvešattut* 'lahnaruohokasvit durdafűfélék' előtagjával (*njuovvi*), amely viszont nem jelent növénynevet. A szó tehát megvan a svéd (lulei), a norvég és az inari lappban, de más jelentésben.

- (679) **njuovvi**: Isoëtes, durdafű, lahnaruoho, Brachsenkraut: K (Pa, S, Kld); vö. még karj. *hoava* 'zuzmó; vízi növényeken vagy vízben levő köveken megtapadó nyálka'; lüd *nuav* 'zuzmó'. Talán érdemes egy pillantást vetni a latin, magyar stb. növénynévadásra. A latin név a régi görög *isoetés* szóból származik (< gör. *isos* 'azonos' + *etos* 'év'), azaz: egész éven át a növésben azonos marad, egyformán zöldell (Rácz 2000: 331). A régi *durda* 'Abramis brama' halmnév őrződött meg ebben a vízinnövényben. Valószínűleg a németből keletkezett tükörfordítással: *Brachsen* 'Abramis brama' (keszegfajta) + *Kraut* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. A finnben ugyanezek a jelentések: *lahna* 'dévérkeszeg' + *ruoho* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. A svédben levő *braxengräs* esetleg a finnre hathatott a némethez hasonlóan. – ItkT 290, 311, 529, 916, SI 323 | JSFOu 32: 27/ 226.
Vö. čuvges-.
- (680) **náhpoš ~ náppoš**: 1. Beta vulgaris crassa, cukorrépa, sokerijuurikas, Zuckerrübe; 2. Brassica napus rapifera, karórépa, lanttu, Rübe: D (H, Ov, U, Ht); S (Sors, Arj, Tys); N (Of, Ib, Lg, Bls, Lnv, Kl). – Sammallahti szótárában: *náhpoš* 'sokerijuurikas'; *náppoš* 'lanttu' jelentésben található, nem tartom valószínűnek és indokoltnak a két címszó külön szerepeltetését, etimológiailag összefüggnek. –
Norvég jövevényszó, vö. óno., no. *naepa* id. – QN 243, QL 210a., Lz 4114., C 71, Lukk 97, Hk 974, 996, SI 304, 305, SIB 334
Vö. sohkar-.
- (681) **nálløjjeagil**: Cladonia, bokroszuzmó, torvijäkälä. –
Ö. sz.: *nállu* 'tű' + *jeagil* 'zuzmó'. – LLN 240/6., SI 304, SIB 491
- (682) **náste|lieddi**: Myosotis sylvatica, erdei nefelejcs, metsälemmikki, Waldvergissmeinnicht. –
Ö. sz.: *násti* 'csillag' + *lieddi* 'virág'. – SIMor 43, SI 305
- (683) **náste|narti**: Saxifraga stellaris, csillagos kötörőfű, tähtirikko, Sternsteinbrech. – Ö. sz.: *násti* 'csillag' + *narti* 'kötörőfű'. – Lukk 99, SI 305, SIB 501
- (684) **násti**: Anemone, szellőrózsa, vuokko, Windröschen. –
Ismeretlen eredetű szó. – SIB 534
Vö. alit-, čuovje-, fiskes-, guolbba-, vajálgeahtes-, bealdovajálgeahtes-, rohtovajálgeahtes-, skarre-, vilges-.
- (685) **návrraš**: Brassica rapa convar. rapa, tarlórépa (kerekrépa, répa), nauris, Rübe: S (J, F, G); N (Suj, Könk, Enon, Lg, Kt, Kr, P, Uts, Nes); I; K (Nä, Pa, Nj, Kld). –

Finn jövevényyszó, vö. *nauris* id. – Lön 239, Friis 466, 7, Gen 1151., 1210., QL 212., N III: 30; Lz 4126., 7172., Gr 584, ItkT 275, 906, SIMor 43, Ke 63, ItkE 2586., MosSl 70, SIMos 76, Sl 305, SIB 376 | SKES 369, UEW 298, SSA 2: 210

- (686) **nållede**: *Linnaea borealis*, Linné-cserje (Linné-virág, ikervirág), vanamo, Moosglöckchen: D (An). –
Ismeretlen eredetű. – Hz 168, Hk 969
- (687) **neilihkka ~ n#illet**: 1. *Dianthus*, szegfű, neilikka, Nelke. 2. *Syzygium aromaticum*, szegfűszeg, neilikka, Gewürznelke. –
Az első címszó finn jövevényyszó, a második norvég, vö. *nellik* 'szegfű; szegfűszeg'. – Sl 306, SIB 376
Vö. *stuorra-*.
- (688) **niehtti**: *Corylus*, mogyoró, pähkinä, Hasel. –
Skandináv jövevényyszó, vö. sv. *nöt*, sv. dial. *nött*; no. *nøtt* id. – Sl 307, SIB 423 | SEO 538
Vö. *duiskka-*, *eana-*.
- (689) **niito|biello|rássi**: 1. *Campanula patula*, terebélyes harangvirág, harakankello (niitty- tai ojakellukka), Wiesenglockenblume; 2. *Geum rivale*, bókoló gyömbérgyökér, niitykellukka (ojakellukka), Bachnelkenwurz. –
T. ö. sz.: *niitu* 'mező, rét' + *biellu* 'harang, csengő' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Sl 308, SIB 387
- (690) **niito|hoašša**: *Equisetum pratense*, réti zsurló, lehtokorte, Wiesenschachtelhalm. –
Ö. sz.: *niitu* 'mező, rét' + *hoašša* 'zsurló'. – Sl 308
- (691) **niito|ravda|rássi**: piennarkasvi, [valamilyen gyepes útszéli növény]. –
T. ö. sz.: *niitu* 'mező, rét' + *ravda* 'széle valaminek, mezsgye' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Sl 308
- (692) **niito|sáhpal**: *Lathyrus pratensis*, réti lednek, niittynätkelmä, Wiesenplatterbse. –
Ö. sz.: *niitu* 'mező, rét' + *sáhpal* 'kaszanyügbükköny'. – Sl 308, SIB 377
- (693) **niito|sitnu**: *Poa pratensis*, réti perje, niittynurmikka, Wiesenrispe. –
Ö. sz. *niitu* 'mező, rét' + *sitnu* 'sédbúza; csenkesz; juhcsenkesz; szittyó'. – Sl 308
- (694) **niito|ullu**: *Eriophorum*, gyapjúsás, niittyvilla, Wollgras. –
Ö. sz.: *niitu* 'mező, rét' + *ullu* 'gyapjú'. – Lukk 100, Sl 308, SIB 377
- (695) **nisu ~ niso ~ nisut ~ nisot**: *Tricicum vulgare*, búza, vehnä, Weizen: N (Kt, Kr, P, Rep); I. –
Finn jövevényyszó, vö. *nisu* id. – Friis 472, 3, N III: 37, Lz 4182., ItkE 2656., Sl 308, SIB 523 | SKES 386, SSA 2: 225

- (696) **njaija|rTMzzTMÊ**: Ranunculus, boglárka, leinikki, Ranunkel: I. A német megfelelő szerint: „Lehmgräschen” ’vályog-, agyagfüvecske’. –
 Ö. sz.: *njaija* ’agyag, vályogtalaj’ + *rTMzzTMÊ* ’kis virág, virágocska’. – ItkE 2680.
- (697) **njalga|syejni**: Anthoxanthum odoratum, illatos (szagos) borjúpázsit, simake, Ruchgras (? Duftgras): N (Sdv), I. –
 Ö. sz.: *njälgis* ~ *nja(a)lga* ’édes’ + *syejni* ’fű, széna, sásfélék általános neve’. – QL 215., ItkE 2719.
- (698) **njalgis|grasie ~ njaelkies|kraesie**: 1. Alchemilla vulgaris, közönséges palástfű, poimulehti, Frauenmantel: D (Ht); 2. Alchemilla alpina, havasi (alpesi) palástfű, tunturipoimulehti, Alpenfrauenmantel. – A címszó első alakja Qvigstadnál fordul elő, a második Bergslandnál.
 Ö. sz.: *njalgis* ’édes’ + *grasie* ’virág, lágyszárú virágos növény’. – Ql 216., BIM 206
- (699) **njála|njuovčča**: 1. Saussurea alpina, havasi törpebogánics, lääte, Alpenscharte (Alpenschärfling): N (Kt, Kr, P, Uts); 2. Solidago virgaurea, aranyvessző, kultapiisku, gemeine Goldrute; 3. növény: I. –
 Ö. sz.: *njälla*, gen. *njála* ’sarkiróka’ + *njuovčča* ’nyelv’. – Friis 477, QL 214., N III: 47, Lz 4351: 2., ItkE 2681., Sl 312, SIB 353
- (700) **njálgga|hái|ruohtas**: Rhodiola rosea, illatos rózsásvarjúháj, ruusujuuri, Rosenwurz. –
 T. ö. sz.: *njálgga* ’édes’ + *hái* ’illat, szag’ + *ruohtas* ’gyökér’. – Sl 312, SIB 440
- (701) **njálgga|hái|suoidni**: Hierochloë odorata, illatos szentperje, hyvänhajuinen maarianheinä, Duftmariengras. –
 T. ö. sz.: *njálgga* ’édes’ + *hái* ’illat, szag’ + *suoidni* ’fű, széna, sásfélék általános neve’. – Sl 312, 3
- (702) **njeahcet ~ njeahcet|suoidni**: Carex, sás, sara(heinä), Segge: N (Kt, Kr, P). –
 Sammallahtinál egyszerű szó, ismeretlen eredetű. A fűvet, fűfélét, szénát, sásfélét jelentő értelmesítő utótag lekophatott.
 Nielsennél összetett szó: *njeahcet* ’„sásfű”, sás’ + *suoidni* ’fű, széna, sásfélék általános neve’. – QL 222., N III: 108, Sl 315
- (703) **njeahcet|jiekta**: 1. Carex cespitosa, gyepes sás, mätässara, Rasensegge, 2. Juncus, szittyó, vihvilä, Binse: K (T). –
 Ö. sz.: *njeahcet* ’sás’ + *jiekta* ’szőrös bőr’. – ItkT 65, 298, Sl 315
- (704) **njeavdi ~ njeavde|suoidni**: Festuca ovina, juhcsenkesz, lampaannata, echter Schafschwingel: N (Kt, Kr, P). –
 Ö. sz.: *njeavdi* ’juhcsenkesz’ + *suoidni* ’fű, széna, sásfélék általános neve’. – N III: 113, Sl 315

- (705) **nümmetes|muore**: 1. Frangula officinalis, kutyabenge, paatsama, Faulbaum; 2. Daphne mezereum, farkasboroszlán, näsiä, gemeiner Seidelbast: D (Rör, H, O, Vd, Snå, Fr, V, Vfs). Mindkét növény mérgező, a farkasboroszlán halálosan. Talán ezért névtelen bogyó, névtelen fa, mert féltek tőle, és nem merték megnevezni. –
 Ö. sz.: *nüimme* 'név' + *-tes* fosztóképző + *muore* 'fa'. – LWfs 1315: 2., Lz 4066: 20., 21., Hk 981–2, BIM 216
- (706) **njoammel|rássi**: Equisetum pratense, réti zsurló, lehtokorte, eine Art Schachtelhalm. –
 Ö. sz.: *njoammel* 'nyúl' + *rássi* 'virág', lágyszárú virágos növény'. – QL 217., N III: 80, SI 318
- (707) **njoammel|suoidni**: Equisetum pratense, réti zsurló, lehtokorte, eine Art Schachtelhalm. –
 Ö. sz.: *njoammel* 'nyúl' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – N III: 80, SI 318
- (708) **njoaske|hilsku**: Stellaria palustris, mocsári csillaghúr, luhtatähtimö, graugrüne Sternmiere. –
 Ö. sz.: *njoaski* 'hajlat, mélyedés, (hegy)szoros, hágó' + *hilsku* 'tyúkhúr'. – SI 318
- (709) **njoaske|vajälgeahtes|násti**: Myosotis laxa subsp. caespitosa, gyepes nefelejcs, rantalemmikki, Rasenvergissmeinnicht. –
 T. ö. sz.: *njoaski* 'hajlat, mélyedés, (hegy)szoros, hágó' + *vajälgeahtes* 'feledhetetlen' + *násti* 'csillag'. – SI 318
- (710) **njolgo**: Phragmites, nád, ruoko, Rohr; Ismeretlen eredetű. – QL 218.
- (711) **njoora**: [valamilyen szőrmoha (folyó v. patak alján)]: I *njuora*; K (Nj, Kld). – Talán uráli kori szó, vö. ? [szam. ?? jur. *n#rcu* 'világossárga tőzegmoha, (? izlandizuzmó)'; kam. *nor* ~ *n#r* 'moha, zuzmó, fehérülő vánkoscsmoha']. – Az uráli alapalak: **nor3* 'mohafajta'. – ItkT 309, SIMor 45, ItkE 2783., | FUV 59, UEW 325
- (712) **njormm ~ njormm|sueinn**: luhtaheinä (heinikkö järveissä), [valamilyen tavi fű]: K (Kld). –
 Finnugor kori szó egyszerű szóként Sammallahti szerint. Ö. sz.: *njormm* 'vizes parti rét, ártér' + *sueinn* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. Sammallahti alapján (SISL 120) egyszerű szóként is jelent növényt. – ItkT 529, MosSI 73, SIMos 63, SISL 120
- (713) **njouke**: 1. [vízi növény]; 2. Ranunculus aquatilis, (vízi)boglárka, vesileinikki, gemeiner Wasserhahnenfuss: S (M, J, G). –
 Ismeretlen eredetű. – Friis 490, QL 219., Gr 631, Schl 102

- (714) **njuohcu ~ njuocco|rase**: 1. Menyanthes trifoliata, vidrafű, raate, Fieberklee: S (J, G); 2. Potamogeton?, békaszőlő?, vita?, Laichkraut?: S (J, F, G); 3. Equisetum, zsurló, korte, Schachtelhalm. –
Uráli kori szó, vö. ? lpN *njuocco*: *nj.-rase* 'equisetum', lpL 'mocsáron és a hideg forrásban mohák közt növény, rén számára kívánatos, leveles növény; magas vízi fűféle' | ? zrz. *háč* 'finom, vízi fűféle' || ? [szam. tavg. *ńota, ńot* 'fű'; szelk. *njuudš, njúds, njúdš* 'fű, széna'; kam. *no%*; kojb. *но, номъ*; taig. *номнь*]. Az uráli alapalak: **háč3* 'egy fűféle'. Ö. sz.: *njuohcu* 'vidrafű' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Friis 496, QL 221., Gr 630–31, Sl 321| FUV 59, UEW 311
- (715) **njuolggo|hávgha|rássi**: Sparganium emersum, egyszerű békaszőlő, rantalpakkó, einfacher Igelkolben. –
T. ö. sz.: *njuolggo-* 'egyenes' + *hávgha* 'csuka' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Sl 321
- (716) **njuovčča|liedagat** (Pl.): Pyrolaceae, körtikefélék, talvikkikasvit, ?. –
Ö. sz.: *njuovčča* 'nyelv' + *liedagat* 'virágok'. – Sl 323
- (717) **njuvčča|likkut** (Pl.): Potamogetonaceae, békaszőlőfélék, vidat, Laichkrautgewächse. –
Ö. sz.: *njukča njuvčča* (gen.) 'hattyú' + *likku likkut* (Pl.) 'szerencse, boldogság'. – Sl 323
- (718) **njuörjo|rasek** (Pl.): Chorda filum, tengerihúr, jouhilevä, Meersaite: N (Krl). –
Ö. sz.: *njuorju ~ njuörjo* 'fóka' + *rasek* 'fű, fűfélék'. – Friis 494, QL 220.
- (719) **noarsa ~ noarsa|rássi**: Ranunculus glacialis, gleccserboglárka, jääleinikki, Gletscherhahnenfuss: S (J, G); 2. Dryas octopetala, magsákó, lapinvuokko, Silberwurz. –
A szó etimológiája némiképp bonyolult lehet. A svéd *nors* 'csile, eperlánlázac' jövevényszó a finnben, vö. *norssi* id. A finnból vagy a svédből került át a szó a lappba. A nehézségeket az okozza, hogy a halfajtából hogyan lesz növény. A Sammallahti-szótár (Sl) alapján: *noarsa* 'jääleinikki, lapinvuokko'; *noarsa* 'mutu (kalalaji); *noarsarássi* 'jääleinikki'. Az összetett szó ezek szerint csak egyféle növényt jelent. Az etimológiai szótárak növénynevet nem említenek. Valószínű azonban, hogy homonímáról van szó. – QL 224., Gr 658, Sl 324, SIB 281, 334 | SKES 393, SSA 2: 232
Vö. *deagga-*.
- (720) **noddō|gállá**: Brassica oleracea convar. capitata, fejeskáposzta, keräkaali, Kopfkohl. –
Ö. sz.: *noddū* 'gombolyag' + *gállá* 'káposzta'. – Sl 324

- (721) **nuggeš|suin**: Sparganium natans, úszó békabuzogány, pikkupalpakko, Zwergigelkolben: K (Kld). –
 Ö. sz.: *nuggeš* 'csuka' + *suin* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – ItkT 529, 915
- (722) **nuert ~ niörta**: Juniperus communis, boróka, kataja, Wacholder: K (T). –
 Ismeretlen eredetű. – Gen 1187., 2065., QL 213., ItkT 281
- (723) **nuorta|gáiskkit**: [Gymnocarpium continentale], idänimarre [tölgyespáfrány, hármalevelű-páfrány]. –
 Ö. sz.: *nuorta* 'kelet' + *gáiskkit* 'páfrány'. – SIB 264
- (724) **ńuvtš|lenga ~ ńuvtš|luogga**: Potamogeton, békaszőlő, vita, Laichkraut: K (Pa, Kld). –
 Ö. sz.: *njuhčč* (N *njukča*, gen. *njuvčča*) 'hattyú' + *lenga ~ luogga* 'rongy, rojt, fodor'. – ItkT 206, 226, 305–6
- (725) **oaive|gállá**: Brassica oleracea convar. capitata, fejes káposzta, keräkaali. –
 Ö. sz.: *oaivi* 'fej' + *gállá* 'káposzta'. – SI 332
- (726) **oaivve|jeagil**: Cladonia alpestris, csillagos rénszarvaszuzmó: N (Kr). –
 Ö. sz.: *oaivi* 'fej' + *jeagil* 'zuzmó'. Nissen: [head-lichen]. Well known and widely used name on Cladonia alpestris. P. J. M. [karasjoki adatközlő] also designated *C. rangiferina* and *C. silvatica* as *oaivve-jeagel*, he maintained that these lichens in full-grown state developed into *oaivve-jeagel*. This conception is widely distributed. Qvigstad identified *oaivve-jeagel* with 'Cladonia rangiferina', probably sensu latiore, inclusive of *C. silvatica* and *C. alpestris*. – LLN 240–41., QL 177.
- (727) **oalga|suoidni ~ vuolga ~ vuolga|süöine**: 1. Carex acuta, éles sás [hosszú, erős, kemény sásfajta], viiltosara, Schlanksegge: lpKo; 2. [szár, szalmaszál]: S (J); N; I olga; 3. korteva heinä I. sara, [zsurloszerű fű v. sás]: K (Pa, S, Kld); 4. Calamagrostis, nádtippan, kastikka, Reitgras: K (Kld). –
 Vitatott eredetű. 1. Ősi, finn-volgai kori szó, melynek része lehet a kolttai lapp szó is, bár ott is felvetődik az átvétel lehetősége. 2. A SKES balti finn eredetűnek valószínűsíti a többi lapp alakot, 3. az SSA finn jövevényszónak. A szócsalád tagjai: fi., karj. *olki* 'szár, szalmaszál, (gabona)szár; lúd *ol'g(i)*; vepsze *ol'g*, •*g*; é. *ōlg*; lív *vol'g* id; mdE *olgo* 'szalmaszár'. A feltételezett finn-volgai alapalak: **olke* 'szalma, fű v. gabonaszár'.
 Ö. sz.: *oalga* '(gabona)szár, szalmaszál, sás' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – Gr 1493, N III: 162, ItkE 2963., ItkT 529, 783, SI 333 | SKES 427, UEW 717, SSA 2: 263–64
- (728) **oanehis|(giedde)|suoidni**: Poa subcaerulea, valamilyen perje, matalanurmikka, Salzwiesenrispe. –
 T. ö. sz.: *oanehis* 'rövid' + *gieddi* 'mező, rét' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – SI 334

- (729) **oarje|hái|suoidni**: Hierochloë odorata, illatos szentperje, lännenmaarianheinä, Duft-mariengras. –
T. ö. sz.: *oarji* 'nyugat, dél' + *hái* 'szag, illat' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – SI 335
- (730) **oar'ri|muorji**: Maianthemum bifolium, árnyékvirág (kisgyöngyvirág), oravanmarja, zweiblättrige Schattenblume. –
Ö. sz.: *oar'ri* 'mókusz' + *muorji* 'bogyó'. A névadást vizsgálva a következőket állapíthatjuk meg: a tudományos név magyarul kétlevelű májusi virágot jelent. A rövid, kanyargó gyöktörzsű, nagy, vékony levelű növény a nedves, árnyékos helyet kedveli, hogy megakadályozza a kiszáradását. Levelei alapján könnyen összetéveszthető a gyöngyvirággal, – innen a magyar megnevezés. A németben: [kétlevelű árnyékvirág]. A finn és a lapp összetételi tagok visszavezethetők az alapnyelvig. Nem zárnam ki a finn név lappra tett hatását. Számomra két elképzelés kínálkozik arra, hogy miért éppen [mókuszvirág]. A levelek alakja hasonlít a mókusz farkának kecses alakjára. A másik lehetőség, hogy az erdei növények közül az egyik legkorábban barnásodó növény, ami összefügg a fagyérzékenységgel. Így tehát a mókuszhoz hasonló színe miatt kaphatta az elnevezését. – SI 335, SIB 390
- (731) **olaš ~ olaš|daņas**: 1. Ledum palustre, mocsári molyűző, suopursu, Sumpfporst: I; 2. *olojn ~ ollojn*: Andromeda, tőzegrozmaring, suokukka, Porsch: K (Pa, Kld, T). –
Ö. sz.: *olaš*- 1. alább + *daņas* 'hangaféle növény'
Egyszerű szóként: finnugor eredetű szó, vö. osztj. *wäl* 'lombos fa vesszője'; vog. *w#l*: *w.-jiw*, *wal*: *w.-jiw* 'mocsári molyűző'. – A finnugor alapalak: **wol*³ id. – Gen 2076., QL 225., ItkT 317, Kur 242, SI 339 | FUV 133, UEW 582
- (732) **olaš|rássi**: Andromeda polifolia, közönséges tőzegrozmaring (láprozmaring), suokukka. –
Ö. sz.: *olaš* 'mocsári molyűző, tőzegrozmaring' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – SI 339
- (733) **olbmo|borran|rássi**: Angelica archangelica, orvosi angyalgyökér, väinönputki, echte Engelwurz: N (Kt, Kr, P, Nes). –
T. ö. sz.: *olmmoš* 'ember' + *borran* 'étel' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – N III: 191, Lz 5080: 22., Lukk 108, SI 339
- (734) **olbmo|rássi**: Angelica archangelica, orvosi angyalgyökér, väinönputki, echte Engelwurz. –
Ö. sz.: *olmmoš* 'ember' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény, fű, angyalgyökér'. Az elnevezés a növény hatalmas méretéről, ember magasságáról történhetett. – SIB 537
- (735) **ol'jo|muorra**: Olea europaea, európai olajfa, öljypuu, Ölbaum. –
Ö. sz.: *ol'ju* 'olaj' + *muorra* 'fa'. Bibliai eredetre utalhat a növénynév. – SI 340, SIB 550

- (736) **olž|vuei'vv**: Ledum palustre, mocsári molyúzó, suopursu, Sumpfporst: K (Pe, Pa, Nj, A, Im, Kld). –
 Ö. sz.: *olž* 'molyúzó' + *vuei'vv* (N *oaivi*) 'fej'. – Gen 2076., QL 225., ItkT 317, MosSl 78, SIMos 119
- (737) **omen**: Malus, alma, omena, Apfel: N (Suj). –
 Finn jövevényyszó, vö. *omena* id. – Lz 4504. | SKES 429
- (738) **opmo|rásás'**: Montia verna, tavaszi forrásfű, hetekaali, eine Art Quellkraut. –
 Ö. sz.: *opmu* 'mocsári forrás, posvány, mocsár' + *rásás'* 'virágocska'. – Sl 342, SIB 253
- (739) **orde|siedga**: Salix xerophila, valamilyen fűz, kangaspaju, eine Art Weide. –
 Ö. sz.: *ordi* 'él, szöglet' + *siedga* 'fűz'. – Sl 342
- (740) **oregáno**: Origanum vulgare, közönséges szurokfű (oregánó), oregano. –
 Nemzetközi szó. – VestLuuk 139
- (741) **oreh**: Juglans, dió, pähkinä, Nuss: K (S, Sev, Kld). –
 Orosz jövevényyszó, vö. *opex* id. – ItkT 320, Sver 65, SIMos 100
- (742) **ori|tapper**: Rosa canina, tüskés bokor; gyepürózsa (vadrózsa), orjantappura, Hundsröse; 2. [töviskoszorú]–
 Finn jövevényyszó, vö. *orjantappura* id. – QL 226., SKPS 2: 367
- (743) **orkid#a**: ?, orchidea, orkidea, Orchidee. –
 Nemzetközi szó, vö. port., sp. *orquídea*; ang. *orchid*. – SIB 390
- (744) **orpin**: [valamilyen növény]: K. –
 Bizonytalan eredetű. Talán a finn *urpiainen* 'zsezse' szó átvétele. A kismadár és egy fatöng gyökere térben közel lehettek egymáshoz, és ebből adódhat a tévedés. Az adatközlő és az információ feljegyzője félreérthette egymást. Itkonen kihalt szónak tekinti. – QL 227., ItkT 320
- (745) **palma|risse|soahi ~ palmu|soahi**: [finom, lecsüngő ágú nyír]: I. –
 T. ö. sz.: *palma* 'pálma' + *risse* 'törpe nyír, nyírfavessző, fűzfavessző' + *soahi* 'nyír'. – ItkE 3074.
- (746) **paprihkka**: Capsicum, paprika, paprika, Paprika. –
 Nemzetközi szó, vö. ang., fr., ol. *paprika* 'paprika'; végső forrása az óind *pipari-* 'bogyó, a borsfa termése', majd a görögön át eljutott a szerb-horvátba, ott a *papar* 'bors'-*ika* növényképzős származéka. Európai karrierjét a magyarnak köszönheti, hiszen a mi konyhánk alapfűszere. Az első írásos adatunk a XVIII. század közepéről való. Bizonyítható, hogy az angol, a német, a francia, az orosz, a szlovák, a cseh *paprika* magyar átvétel. A lappba kerülhetett akár a finnől, akár a norvégból vagy a svédéből, attól függően, hogy

melyik néppel, ill. nyelvvel érintkezett az adott nyelvjárás. Ezt a szótári adatok még nem igazolják. – VestLuuk 139 | TESz 3: 93–94, SSA 2: 312

- (747) **paššnanttei|rasse**: Cirsium, aszat, ohdake, Distel: K (Kld). –
Ö. sz.: *paššnantei* 'ragadós' + *rasse* 'lágyszárú virágos növény'. – Gen 1538., ItkT 360, 422
- (748) **ppll#|vist#**: [fehér, cső alakú rénszarvaszuzmó]: S (J, G). –
Ö. sz.: *pallo* 'gömb' + *viste* 'rénszarvaszuzmó'. – Gr 774
- (749) **pealto|poalla**: ? *Trollius europaeus*, európai zergeboglár, kullero, Trollblume: K (Kld). –
Ö. sz.: *pealto* 'mező, rét' + *poalla* 'gomb'. – Gen 1630., QL 18.
- (750) **peannu|lyeme**: *Cornus suecica*, törpe som, ruohokanukka, schwedischer Hartriegel: I. –
Ö. sz.: *pæennuv* [N *beana*] 'kutya' + *lyeme* [N *luomi*] 'törpe szeder'. – ItkE 3234, SIMos 108
- (751) **pearra**: *Pyrus*, körte, päärynä, Birne. –
Norvég jövevényt szó, vö. *pære* id. Valószínűleg összevonható a következő szócikkkel, de jelentésében is eltér, s talán az eredet irányát tekintve is. VestLuuk 139
- (752) **peäraa**: *Solanum tuberosum*, burgonya, peruna, Kartoffel: D (Tän, Rör, H, U, O, Mer, Stjörd, Kall, Skals, Vd, Hot, Snå, Fr, V, Ht, Vfs); S (J, Tys, Hm). – Svéd vagy jövevényt szó, vö. sv. dial. *pära*, *päru* 'burgonya'. – Hz 180, QN 106, LWfs 1846., Lz 5356., C 75, Gr 805, Hk 1046 | SKES 526
- (753) **persil'já**: *Petroselinum*, petrezselyem, persilja, Petersilie. –
Nemzetközi szó, vö. fr. *persil*, ang. *parsley*, ol. *petrosello* 'petrezselyem'. A finn etimológiai szótár vonatkozó szócikke lapp adatot nem tartalmaz. A lappban svéd v. finn jövevényt szó. – Sl 348, SIB 403, VestLuuk 139 | SEO 757, SKES 526, SSA 2: 341
- (754) **peer'ec**: *Piper*, bors, pippuri, Pfeffer. –
Orosz jövevényt szó, vö. *nepey* id. – MosSl 85, SIMos 93
- (755) **pei'vv|rää'ss**: *Helianthus* (*Helianthus annuus* var. *macrocarpus*), napraforgó, auringonkukka, Sonnenblume. –
Ö. sz.: *pei'vv* (N *beaivi*) 'nap' + *rää'ss* (N *rássi*) 'virág, lágyszárú virágos növény'. – SIMos 6
- (756) **pilhej^{TMĚ} ~ bilhajaš**: *Sorbus aucuparia*, berkenye, pihlaja, Eberesche: I. –
Finn jövevényt szó, vö. *pihlaja* id. A címszavakban metatézis mutatható ki. – QL 22., ItkE 3287., 3307. | SKES 542, SSA 2: 351

- (757) **pluevien|burhvie**: Sphagnum, tőzegmoha, rahkasammal, Torfmoos: D (H). –
 Ö. sz.: *pluevie* 'mocsár' + *burhvie* 'rénszarvaszuzmó'. – C 13, BIM 227
- (758) **portuláhhká|šattut** (Pl.): Portulacaceae, porcsinfélék, portulakkakasvit,
 Portulakgewächse. –
 Ö. sz.: *portuláhhká* 'porcsin' + *šattut* 'növények'. Az előtag nemzetközi szó,
 vö. ang. *purslane* 'porcsin'. A lapp a finnből kölcsönözte. Az adattárba azért
 vettem fel, mert feltehetőleg egyszerű szóként is megvan a lappban.
 Füzesabonyban hallottam a *portulácska* alakot, tehát nálunk is létezik a
 tudományos névre emlékeztető változatban. – SI 349
- (759) **prååss** (Pl.) *Panicum miliaceum*, termesztett köles, hirssi, Hirse: K (Nj, S,
 Kld). –
 Orosz jövevénytyszó, vö. *npoco* id. – ItkT 402, MosSI 91, SIMos 18
- (760) **puäi ~ puáj'ju ~ puihmur**: *Salix*, fűz, paju, Weide: N (Uts); I; K (Pa, Nä, Nj,
 S, Kld). –
 Uráli kori szó, vö. fi., karj., aun., lúd, ink., vót, é. *paju* id. Az SSA kérdőjellel
 említi a vtj., ztj. *bad'(pu)* 'fűz', m. *fagyal*, szam. jur. *pew* 'fűz belső kérge',
 szelk. *pl* 'fűz v. más fa kérge', kam. *po* 'hárs kérge; fűz ága' alakokat. Majd
 később: a feltételezett távoli megfelelések (permi és szamojéd szavak)
 hangtanilag homályosak, ellenben a magyar lehet olyan jó, mint lpI, K *poajui*
 id., mdE *poj*, M *poju* nyárfa. Az osztják alakokat az UEW és az SSA is
 kérdőjellel említi. Az uráli alapalak: **paj3*. –
 A *fagyal* a finnugor megfelelők tanúsága szerint egy fűzfaféleség neve volt. A
fagyal magyar nyelvbeli jelentése egyes fűzfajtákhoz való hasonlósága alapján
 névátvitellel keletkezett. Összetett szóként kihalt. – Lön 244, Gen 2069., QL
 14., Lz 5125., ItkT 383, 4, 1067, SIMor 55, Ke 75, ItkE 3359., MosSI 94,
 SIMos 87 | FUV 64, SKES 465, 6, TESz I: 826, MSzFE 174, UEW 349, SSA
 2: 293
 Vö. riddo-, väri-.
- (761) **pujikko ~ pujikko|pottTMk**: *Solanum tuberosum*, [hosszúkás] burgonya,
 pitkänomainen peruna, langliche Kartoffel: I. –
 Összetett szóként: *pujikko* id. + *pottTMk* 'burgonya'. – ItkE 3480. | SKES 628
- (762) **puolut**: *Vaccinium vitis-idaea*, vörösáfonya, puolukka, Preiselbeere: N (Enon).
 – Finn jövevénytyszó, vö. *puolukka* id. – Lz 5313. | SKES 645, UEW 392, SSA
 2: 430
- (763) **puško|syevvi**: [fehér virágú, mély vízben növő vízinövény]: I. –
 Ö. sz.: *puško* 'csuka' + *syevvi* 'sziki víziboglárka'. – ItkE 4659.

- (764) **raavneje**: Sorbus aucuparia, berkenye, pihlaja, Eberesche: D (Tän, Rör, H, Ov, U, O, Mer, Stjörd, Kall, Skals, Vd, Hot, Ht, Vfs); S (M, Sors, Tn, Arj, J, F, G). – Skandináv jövevényszó, vö. ósno. *rau(δ)nia*; óno. *røynir*; no. dial. *raun*; no. *rogn*; sv. *rönn*. – Hz 241, QN 260, QL 234., LWfs 1902., Lz 5612: 2., C 76, Gr 841, Schl 109, Hk 1057–8, Kur 297 | NEO 517, SEO 681
- (765) **rabárber**: Rheum x cultorum, rebarbara, raparperi, Rhabarber. – Nemzetközi szó, vö. sp., port. *ruibarbo*; fr. *rhubarbe*; ol. *rabarbaro*; ang. *rhubarb*. – SI 351, VestLuuk 139 | SSA 3: 49 (nem jelöl lapp adatot)
- (766) **rau'ta ~ rauta|suoin#**: Festuca rubra, vörös csenkesz, punanata, Rotschwingel: S (J, F, G); 2. Sesleria ?, nyúlfarkfű ?, lupikka, Kopfgras: S (J, F, G). – Egyszerű és összetett szóként is előfordul. Egyszerű szóként adatolva megállapítható a ‘fű, széna, sásféle’ jelentésű értelmesítő utótag lekopásának ténye. Lévén svéd lapp adat, felvetném a sv. *röd* ‘piros, vörös’ származási lehetőséget. Másfelől a finn *rauta* ‘vas, rozsdá’ szóval hozható összefüggésbe. – QL 235., Gr 841
- (767) **rád# ~ rádie ~ rági|rássi**: 1. apilamainen raate; 2. Menyanthes trifoliata, vidrafű, raate, Bitterklee: N (Suj, Kt). – Az értelmesítő utótag itt is elmaradhatott, de előfordulhat összetett szóként. Finn jövevényszó, vö. *raate*, fi. dial. *raake*. Az SSA lapp adatot nem említi, csupán arra utal, hogy Lagercrantz finn eredetűnek tartja. Magának a finn szónak az eredete nem világos, felvetődik a germán származás is. – QL 230., Lz 5522., SI 356 | SKES 709, SSA 3: 35
- (768) **ráške**: 1. Ranunculus aquatilis, nagy víziboglárka, vesileinikki („järvirikka”), gemeiner Wasserhahnenfuss; 2. Sparganium natans, úszó békabuzogány, palpakko, Zwergigelkolben. – Vitatott eredetű. 1. T. I. Itkonen szerint: fi ~ lpKo, Kld, tehát korai közfinn kori szó, mert a balti finn nyelvekben megvannak a megfelelőek. 2. A SKES szerint finn jövevényszó, vö. *raiska* ‘tavi szemét, hulladék, rongy’. – ItkT 423 | SKES 718, 9, SSA 3: 40
Vö. mánni-.
- (769) **ráidá**: Salix caprea, kecskefűz, raita, Salweide: S (J, F, G); N (Kr, P, Uts). – Finn jövevényszó, vö. *raita* id. – QL 231., 233., N III: 239, Lz 5539., SI 357, SIB 428 | SKES 719, SSA 3: 41
- (770) **ránes|jeagil**: Cetraria islandica, izlandizuzmó, iso hirvenjäkäla, isländisches Moos. – Ö. sz.: *ránis* ‘szürke’ + *jeagil* ‘zuzmó’. – LLN 242/8., SI 359
- (771) **ránes|lukti**: Carex canescens, szürkés sás, harmaasara, Grausegge. – Ö. sz.: *ránis* ‘szürke’ + *lukti* ‘sás’. – SI 359

- (772) **ránes|siedga**: *Salix hastata*, dárdás fűz, kalvaspaju (nuolipaju), Spiessweide. – Ö. sz.: *ránis* 'szürke' + *siedga* 'fűz'. – SI 359
- (773) **rápša**: 1. *Brassica napus*, repce, rapsi, Raps; 2. *Brassica rapa* subsp. *oleifera*, réparepce, rypsi, Rübsamen (Rübesaat, Rübsen). – Nemzetközi szó, vö. ang. *rape*; or. *panc* 'repce'. Az 1. jelentés az SSA szerint: *Brassica napus oleifera*. A szó végső forrása a latin *rapa*, *rapum* 'juurikas, nauris' [répa, tarlórépa, kerekrépa]. A németből került a svédbe, onnan a finnbe: *Raps* id. > *raps* id. > *rapsi*. A 2. jelentés az SSA alapján: rypsi < sv. *rybs*, *ryps* 'réparepce', dán *rybs* < ném. Rübsen. Hasonlóan más ún. nemzetközi szó terjedéséhez, a lappba kerülhetett a svédből is, ahogy a finnbe, vagy a finn lehetett a közvetítő nyelv. – SI 359 | SSA 3: 50, 118
- (774) **rásse|lávki**: *Allium schoenoprasum*, metélőhagyma, ruohosipuli, Schnittling. – Ö. sz.: *rásse* 'virág, fű, lágyszárú virágos növény' + *lávki* 'hagyma'. Tükörfordítás lehetséges, akár a finnből, akár a norvégből (*gresslök*) vagy a svédből (*gräslök*), a névadási szemlélet ugyanaz. A közvetlen átadó nyelv nem állapítható meg. – VestLuuk 139, SIB 438
- (775) **rássi ~ kraesie ~ kraassja**: kukka, ruoho, väinönputki, [virág; lágyszárú virágos növény, melynek levele van (így tartják a lappok); fű, angyalgyökér]. Az *Angelica* jelentés főleg az északi és keleti kutatópontokról adatolható. A növénynevét Lappföld egészén ismert, kutatópontokat külön nem veszek fel. A szó az összetett növénynevek leggyakoribb utótagja. Jelentésszűküléssel alakultak ki: 1. *Menyanthes trifoliata*, vidrafű, raate, Fieberklee (Bitterklee): D (Rör, H, Ov, O, Tr, Fr, Ht, Vfs); 2. *Comarum palustre*, tőzegeper, kurjenjalka, Blutaugen: D (H); 3. *Trifolium*, here, apila, Klee: S. – Skandináv jövevényszó, vö. ósno. *grasja*; óno., no. *gras*; sv. *gras*, *gräs* 'fű, (gyógy)növény' A szó a germ. **grásja* töre megy vissza, melyben a *-ja* szuffixum. – Lön 249, Gen 1263., Hz 70, QN 259, QL 121., 122., 232., LWfs 951., Lz 2716., 3055., 5590., Gr 422, Schl 181, ItkT 422, Lukk 128, SIMor 66, Ke 80, SIMos 108, MosSl 104, Sver 106, SI 359, SIB 317, 438, 537, WLPChr, Hal 49, 108, C 38, Hk 650–51, N III: 259, VestLuuk 107 | WLPChr 106, AEW 185, NDEW 355, NEO 178, SEO 207, EO 315 Vö. aadjaan- ~ aatjan-, aisso- ~ haisso-, alášbađve-, alitbiel'lo-, bastačiddje-, báidno-~ báinna-, bávlos-, beatnat-, beatnatnjuovčča-, biel'lo-, biettar-, bipo-, biššan-, biēnjenjoåmuo-, biēnjenjugŋe-, boallo-, boaresgälla-, bohce-, bohká-, borran-, bursa-, ciŋkal-, cuoppo- ~ cubbo-, čakčamielke-, čievravuolpo-, čokkej-, čuoggu-, čuotnjat-, čur'ro-, čuvgesboallo- ~ čuvjesboallo, darvánaddan-, davviruhta-, deaggahávvgga-, diep'poi('ve)-, diehppe-, dierbmá-, dihkke-, doartta-, duodder-, duvdne-, fierbme-, fiskes-, gaica-, gaskačakis-, gassa-, gaste-, gálbbe-, gáranas-, gáskka-, gáskkašahkes-, gess-, gidđadivga-, giērmesj-, gihpere-, géronbiel'lo-, goddebeallje-, gol'le-, guohca- ~ kuohca-, guolbbamielke-, guorce-, guossa-, guovčča-, gusa-, haarj'eme-, hamma-, hádja-, hearva-, heastta-, heasttagazza-, honnet-, jeagge-, jindj'en-, juhTMnazz-, joåmuo-, juvlesukke-, kuosatj-, labnja-, lasta-, lieđde-, loddjem-, lohppaloai-

manak-, mihcamár-, miekta-, mirkko-, moarse-, mohtehávgha-, niitobiel'lo-, niitoravda-, njalgis- ~ njaelkies-, njoammel-, njuocco-, njuolggohávgha-, njuörjo-, noarsa-, olaš-, olbmo-, olbmoborran-, paššnanttei-, pei'vv-, rági-, riekkes-, rohka-, ruhta-, ruvdo-, saivva-, salt-, sarvva-, sáhpal-, sávzza-seakkahávgha-, s#liddet-, silve-, skillig-, skoddo-, slappak-, soahte-, spábba-staaluon-, suoidneruhta-, suorbma-, sulle-, svijnie-, šlubbo-, divgha-, ul'lo-, uvlló- ~ hulvo-, veäddaa-, vilgesoai-, vista-, vuodja-, vuolahas-, vuolpo-, vuoskkobiika-

- (776) **rávra**: 1. Phragmites, nád, ruoko, Rohr: D (Rör, V, Ht, Vfs); 2. Scirpus, erdeikáka, kaisla, Simse; 3 Juncus, szittyó, vihvila, Binse, 4. többféle kemény fű és sásféle általános megnevezése: N (Enon, Kt, Kr, P). – Norvég jövevényszó, vö. no. *røyr* 'nád'. – QN 261, QL 236., LWfs 1903., N III: 270, Lz 5614., Hk 1058, Sl 360, SIB 439 | AEW 443, NEO 562, SEO 682
- (777) **råht#|suoine**: Carex, sás (füzesben nő), sara, Riedgras: S (J, G); K (Pa, S). – Ö. sz.: *råht#* 'füzesbozót (a magas hegy kopár térsége alatt sűrű bozót)' + *suoi'ne* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – Gr 905
- (778) **råšnn ~ rošnn**: 1. Sorbus aucuparia, berkenye, pihlaja, Eberesche: K (Sev, Nä, Pa, Nj, Kld); 2. alacsony berkenye: K (Nj, Kld); 3. Betula nana, törpe nyír, vaivaiskoivu, Zwergbirke: K (T). – Ismeretlen eredetű. – Gen 1262., 2066., QL 243., Lz 5808., ItkT 451, Kur 297, Ke 82, MosSl 102, SIMos 92, Sver 62
- (779) **reatká**: Juniperus communis, boróka, (lapin)kataja, Wacholder: N (Kr, P, Uts, Rep, Nes); I. – Bizonytalan eredetű. Talán összefügg a finn *rätkä* 'nyír gyenge ága' jelentéssel. A SKES szerint egy deskriptív-onomatopoetikus szócsaládhoz tartozhat a lapp alak is. – Friis 594, 5, WLpChr 109, QL 250., N III: 355, Lz 5658., SIMor 65, ItkE 3662., Sl 362, SIB 291, 334 | SKES 917
- (780) **rediš'ša**: Raphanus sativus var. radícula, hónaposretek, retiisi, Rettich. – Nemzetközi szó, vö. or. *peđucka*; fr. *radis* (*rose*); ang. *radish* 'retek'. A lappban bizonyára svéd, vö. *rädisa* 'retek' jövevényszó. – Sl 362, VestLuuk 139, SIB 433
- (781) **repp|joηη**: Vaccinium oxycoccus, tőzegáfonya, karpalo, Moosbeere: K. – Ö. sz.: *repp* 'sarki hófajd' + *joηη* 'vörösáfonya'. – Gen 2067., QL 241., MosSl 98, SIMos 35
- (782) **reseda|šattut** (Pl.): Resedaceae, rezedafélék, resedakasvit, Resedengewächse. – Ö. sz.: *reseda* 'rezeda' + *šattut* 'növények'. – Az előtag nemzetközi szó, vö. ol. *reseda* 'rezeda' kézenfekvőnek tűnik a finn közvetítés. – Sl 363
- (783) **r#ttet ~ r#ttehas**: Raphanus sativus, retek, retikka, Gartenrettich. –

Nemzetközi szó. A finnbe biztosan svéd közvetítéssel jutott (vö. SSA 3: 68), a számiba valószínűleg a finnból. A *r#ttehas* forma talán a finn nyelvjárási *räätikäs* alakból származhat. – Sl 363

- (784) **riddo|mádir**: Galium palustre, mocsári galaj, rantamatar, Sumpflabkraut. – Ö. sz.: *riddu* 'part' + *mádir* 'galaj'. – Sl 364
- (785) **riddo|p^mjnu**: 1. Galium, galaj, matara, Labkraut: I; K (Nj); 2. [a száraz parton növő törpebokor].
Ö. sz.: *riddu* 'part' + *p^mjnu* (N *báidnu*) 'szín; festék'. – Az összetételekben gyakran előfordul, hogy körülírással utalnak az adott növényre. – ItkT 332, SIMor 61, ItkE 3751.
- (786) **riddo|poajuj**: [parton növő fűz, kisebb, mint a kecskefűz]: I. – Ö. sz.: *riddu* 'part' + *poajuj* 'fűz'. – ItkE 3751.
- (787) **rieban|muörje**: Rubus saxatilis, kövi szeder, lillukka, Felsenhimbeere (Steinbeere): N (Kl). –
Ö. sz.: *rieban* 'róka' + *muörje* 'bogyó'. A róka vörös színéről kaphatta nevét a bogyó. – QL 238.
- (788) **riekkes|rássi**: Calendula officinalis, kerti körömvirág (orvosi körömvirág, kenyérbélvirág), kehäkukka, Gartenringelblume. –
Ö. sz.: *riekkis* 'kör, karika, gyűrű' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Sl 364
- (789) **rievdne|guodja**: Carex vesicaria, hólyagos vesicaria, hólyagos sás, luhtasara (rakkosara), Blasensegge. –
Ö. sz.: *rievdni* 'hántolt szem, dara, gríz' + *guodja* 'sás, gyapjúsás'. – Sl 365, SIB 429
- (790) **rievssat|muorji**: Arctostaphylos alpina, havasi medveszőlő, riekonmarja, Alpenbärentraube: N (Kt, Kr, P). –
Ö. sz.: *rievssat* 'sarki hófajd' + *muorji* 'bogyó'. – QL 239., N III: 282, NN 247, Sl 365, SIB 433
- (791) **rihca**: Rubus chamaemorus, törpeszeder, pieni hilla, Moltebeere. –
Talán képzett szó, a *rihccát* 'szegénynek, jelentéktelennek, semminek lenni vhol' származéka; korábban a *rihccut* 'meztelen, pucér' szó származékának véltem a címszót. – Sl 365 | SKES 791 (nincs növényre utaló jelentése). –
- (792) **rihča|muorji**: Ribes uva-crispa, kerti egres (közönséges ~, termesztett ~, köszméte, pöszméte), karviainen (karviaismarja), Stachelbeere. –
Ö. sz.: *rihča* 'keserű, kesernyés, fanyar' + *muorji* 'bogyó'. – Sl 366, VestLuuk 139
- (793) **ripe**: Brassica rapa rapifera, tarlórépa (kerekrépa, fehérrépa), nauris, Stoppelrübe, Wasserrübe: K (T). –

- (794) **risen|rievdna ~ risen|rievdni ~ riss**: *Oryza sativa*, rizs, riisiryyni, Reis. –
 Ö. sz.: *rise ~ riss* 'rizs' + *rievdna* 'hántolt szem, dara'. Az összetételi utótag:
rievdna 'ryyni' etimológiailag összefügg, eredetük leginkább a svéd *gryn* 'dara,
 gríz' szóból vezethető le. Az előtag egyszerű szóként a kolttalappban fordul
 elő. Nemzetközi szó, a finnbe a skandinávból került, vö. sv. *ris*; no. *rís* id. A
 latin *oryza*, gör. *óryza* formák iráni közvetítéssel (afg. *vriž#*) keletkeztek, végső
 forrásuk az óind. *vrīhih* id. – N III: 292, SI 367, SIB 434, MosSI 99, SIMos 106
 | SSA 3: 75
- (795) **ris'si**: 1. *Betula*, törpe nyír, vaivaiskoivu, Zwergbirke: N (Kt, Kr, P); K (Nj,
 Kld, T); 2. [nyírfavessző, fűzfavessző]: Lehtiranta egész Lappföldre jelzi ebben
 a jelentésben, közlapp kori szó: **riss#*. –
 Bizonyára skandináv jövevényszó a finnben, vö. fi *risu*; sv., no. *ris* 'vessző,
 bokor'. – N III: 292, Itk 442, MosSI 98, Sver 69, SI 367, SIB 520, SIMos 106 |
 SKES 814, NEO 534, SEO 647, Lr 143., SSA 3: 83
- (796) **rissko**: [a tél folyamán a hó alatt is álló, hervadt, vékony fű]. –
 Bizonyára norvég jövevényszó: < *ryskje* 'káka, szittyó'. – QN 266, NEO 557
- (797) **rivg|oaivve**: *Taraxacum officinale*, pongyola pitypang, voikukka, gemeine
 Kuhblume: N (Lg). –
 Ö. sz.: *rivg(u)* 'nem lapp nő' + *oaivve* 'fej'. Talán tréfás vagy gúnyos kifejezés
 lehet, mert a sárga virág esetleg szőke hajra asszociálhat, ez a számikra annyira
 nem jellemző. Ilyen módon hasonlósági névátvitel. – QL 242.
- (798) **rivgo|vuolpu**: 1. *Alchemilla vulgaris*, közönséges palástfű, poimulehti,
 Frauenmantel; 2. *Alchemilla glaucescens*, hegyi palástfű (szürkezöld ~,
 bozontos ~), keräpääpoimulehti, Bastardfrauenmantel: N (Kr, P). –
 Ö. sz.: *rivgu* 'nem lapp nő' + *vuolpu* 'palást'. A finn *riuku* 'rúd, bot; magas,
 sovány ember' (vö. m. *colos*) utalhat arra, hogy az illető nem számi. Az
 idevonható szavak további magyarázattal szolgálnak a gúnyos névadásra. Az
 adatokat Sammallahti számi–finn szótárából veszem, elől a lapp adattal:
rivgostallat 'käyttäytyä kuten ei-saamelaisnainen, „riuku” [nem számi nőként
 viselkedik]; *rivgosuonti* 'iso ja kömpelö suomalaisnainen' [nagy, esetlen,
 ügyetlen finn nő, asszony]; *rivguluuvvat* 'ruveta käyttäytymään kuten ei-
 saamelaisnainen, „riuku”, norjalaistua, suomalaistua (saamelaisnaisesta)' [nem
 számi nőként kezd viselkedni]; „elnorvégosodik”, „elfinnesedik”. – N III: 296,
 SI 368
- (799) **rivot|lukti**: *Carex atrata*, feketés sás, mutasara, Schwärzliche Segge. –
 Ö. sz.: *rivot ~ rivut* 'sártócsa, kátyú, pocséta' + *lukti* 'sás'. – SI 368
- (800) **roamšo|gállá**: *Brassica oleracea convar. sabauda*, kel(káposzta), kurttuakaali,
 Wirsing. –
 Ö. sz.: *roamši* 'ránc, redő' + *gállá* 'káposzta'. – SI 370

- (801) **roattala**: *Betula nana*, törpe nyír, vaivaiskoivu, Zwergbirke: K (T). – Ismeretlen eredetű, maga Itkonen is elavult szónak tekinti. Magam a finn *ruto* 'sűrű lombos erdő, berek, liget, parti cserjés' szóval hoznám összefüggésbe, de ezt a szótárak (SKES, SSA) nem igazolják. – ItkT 446 | SKES 885, SSA 3: 112
- (802) **roava|jeadža**: *Sonchus asper*, szúrós csorbóka, otavalvatti, rauhe Gänse-distel. – Ö. sz.: *roavva* ~ *roava* 'durva, kemény, érdes' + *jeadža* 'havasi tejelőke (kakicsvirág)'. – SI 371, SIB 391
- (803) **roava|suoidni**: *Poa trivialis*, sovány perje, karheanurmikka, gemeines Rispengras (gewöhnliches Rispengras, rauhes Rispengras). – Ö. sz.: *roava* 'durva, kemény, érdes' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – SI 371
- (804) **roavva**: *Brassica oleracea* subsp. *caulorapa* var. *gongyloides*, karalábé, kyssäkaali (kaalirapi) Kohlrabi: S (Sors, Ht). – Qvigstad adata szerint norvég jövevényszó, vö. *rova*. – QN 270
- (805) **roázz** ~ **ruus**: *Rosa*, rózsa, ruusu, Rose. – Nemzetközi szó, vö. port., sv., ol. *rosa*; ang. *rose* 'rózsa'. A *ruus* 'rózsa' < fi. *ruusu* id. – Sver 70, SIMos 109
- (806) **rogaš** ~ **rohka**: *Secale cereale*, rozs, ruis, Roggen: D (Tän, H, Snå); S (M, J, G, Tys, Hm); N (Suj, Kl, Uts, Rep); I; K. – Az SSA finn jövevényszónak tartja a svéd lapp lulei, a norvég lapp és az inari lappban. Lagercrantz és Qvigstad szerint skandináv jövevényszó, vö. óno. *rogr*; no. *rog*; (EO: óno. *rugr*; no. *rug*); sv. *råg*; Nem elképzelhetetlen, hogy a közfinnen keresztül került a lappba a germán eredetre (**rugiz*) visszanyúló szó, vö. pl. fi. *ruis*, *rukiinen*; é. *rukis*, nyj. *rugis*; vepsz. *rugiž* id. Ami a finn *ruis* szó eredetét illeti, a balti származást is lehetségesnek kell tartanunk, vö. lit. *rugs*; lett *rudzis*; ópor. *rug(g)is* 'rozsszem'. – QN 270–1, Lz 5793., 5793: 2, 5884., C 79, Gr 896, Schl 112, SIMor 64, ItkE 3979., SI 371, SIB 438 | SKES 856, AEW 453, NEO 546, SEO 671, SSA 3: 101, EO 738
- (807) **rohka|rássi**: *Centaurea cyanus*, kék búzavirág, ruiskaunokki, Kornflockenblume. – Ö. sz.: *rogaš*, gen. *rohka* 'rozs' + *rassi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – SI 372
- (808) **rohto|hilsku**: *Stellaria nemorum*, erdei csillaghúr, lehtotähtimö, Hainsternmiere. – Ö. sz.: *rohtu* 'berek, liget, kis erdő, parti cserjés' + *hilsku* 'tyúkúr'. Az előtag a növény élőhelyére utal. – SI 372

- (809) **rohto|horbmá:** Epilobium hornemannii, valamilyen füzike v. deréce, pohjanhorsma, Hornemanns Weidenröschen (Moosweidenröschen). –
Ö. sz.: *rohtu* 'berek, liget, kis erdő, parti cserjés' + *horbma* 'erdei deréce (keskenylevelű ~, vágási ~)'. – SI 372, SIB 410
- (810) **rohto|jeadžá:** Lactuca sibirica, szibériai saláta, siperiansinivalvatti, eine Art Lattich. –
Ö. sz.: *rohtu* 'berek, liget, kis erdő, parti cserjés' + *jeadžá* 'havasi tejelőke'. – SI 372, SIB 456
- (811) **rohto|mádir:** Galium triflorum, valamilyen galaj, lehtomatarara, dreiblütiges Labkraut. –
Ö. sz.: *rohtu* 'berek, liget, erdőcske, parti cserjés' + *mádir* 'galaj'. – SI 372
- (812) **rohto|suoidni:** 1. Poa nemoralis, ligeti (berki) perje, lehtonurmikka, Hainrispe; 2. [fű a füzesben]: N (Suj). –
Ö. sz.: *rohtu* 'berek, liget, kis erdő, parti cserjés' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – Lz 5813., SI 372
- (813) **rohto|vajálgeahtes|násti:** Myosotis decumbens, változósínű nefelejcs, lapinlemmikki, kälte-Vergissmeinnicht. –
T. ö. sz.: *rohtu* 'berek, liget, kis erdő, parti cserjés' + *vajálgeahtes* 'felejthetetlen' + *násti* 'csillag'. – SI 372
- (814) **rohto|vi#la:** Viola epipsila, pelyheserű ibolya, korpiorvokki, Torfveilchen. –
Ö. sz.: *rohtu* 'berek, liget, kis erdő, parti cserjés' + *vi#la* 'árvácska, ibolya'. – SI 372
- (815) **rosmariidna:** Rosmarinus, rozmaring (rozmarin), rosmariini, Rosmarin (Kranzenkraut). –
Nemzetközi szó, vö. port. *rosmaninho*, ol. *rosmarino*; fr. *romarin*; ang. *rosemary* 'rozmaring'. A finnben svéd jövevény, vö. *rosmarin*, a lappban talán finn. – VestLuuk 139, SSA 3: 93
- (816) **rottet:** 1. Calamus rotang, rotang (rotangpálma, kúszópálma, spanyolnád), rottinki, Rotangpalme. –
Nemzetközi szó, vö. ang. *rattan* 'rotang'. A finnbe biztosan a svédből jött *rotting* (SSA 3: 96), onnan a hollandból, vö. *rotting*, *rotan*, végső forrása a maláj *r#tan* id. A lappba talán a finnből került át. – SI 373
- (817) **ručkis|pajnsijne:** Galium ?, galaj ?, matara ?, Labkraut ?: K (Kld, T)
T. ö. sz.: *ručkis* 'sárga, sárgászöld' + *pajn* (N *báinna*; *báidnu*) 'szín, festék' + *sijne* (N *suoidni*) 'fű, széna, sásfélék általános neve'. Kihalt szó. – Gen 1255., QL 249., ItkT 461

- (818) **ruhta|rássi**: *Rhinanthus minor*, csörgő kakascímer, pieni laukku (pikkulaukku), Klappertopf: N (Kt, Kr, P). –
 Ö. sz.: *ruhta* 'pénz' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. Finn alapján keletkezett tükörszó. A növénynek vannak más elnevezései, így pl. *ropoheinä*: 'ropo' 'fillér' + *heinä* 'fű, széna, sásfélék általános neve' + *rahaheinä*: *raha* 'pénz' + *heinä* 'fű, széna, sásfélék általános neve', – QL 244. , N III: 348, SI 374, SIB 407
- (819) **ruhtor**: [valamilyen répafajta]: S (M). –
 Ismeretlen eredetű. – Schl 111
- (820) **rukkes|kálla**: *Brassica oleracea* subsp. *capitata rubra*, vörös káposzta, punakaali, Rotkohl. –
 Ö. sz.: *rukkes* 'vörös' + *kálla* 'káposzta'. A lapp összetett szó ugyanolyan elemekből épül fel, mint a finn, a német vagy pl. a norvég. – VestLuuk 139
- (821) **rukkes|lávki**: *Allium cepa*, vöröshagyma, punasipuli, Zwiebel. –
 Ö. sz.: *rukkes* 'piros, vörös' + *lávki* 'hagyma'. – VestLuuk 127
- (822) **rukkes|luovvar**: *Trifolium pratense*, vörös here (réti here), puna-apila, Rotklee. –
 Ö. sz.: *rukkes* 'piros, vörös' + *luovvar* 'here'. – SI 374, SIB 418
- (823) **rukkes|ruohtas**: *Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* convar. *crassa* provar. *conditiva*, cékla (céklarépa, vörös répa), punajuuri, rote Rübe (rote Beete). –
 Ö. sz.: *rukkes* 'piros, vörös' + *ruohtas* 'gyökér'. – Lukk 132, SI 374, VestLuuk 139
- (824) **rukkes|siedga**: *Salix phylicifolia*, tealevelű fűz, kiiltopaju, zweifarbige Weide. –
 Ö. sz.: *rukkes* 'piros, vörös' + *siedga* 'fűz'. – SI 374
- (825) **rukkes|sinut**: *Festuca rubra*, vörös csenkesz (vereslő ~), punanata, Rotschwengel. –
 Ö. sz.: *rukkes* 'piros, vörös' + *sinut* 'fűféle, szittyó, sédbúza, csenkesz'. – SI 374
- (826) **rullit**: *Achillea millefolium*, közönséges cickafark, siankårsämö, gemeine Schafgarbe: N (Kt, Krl). –
 Norvég jövevényszó: *ryllik*, *røllek*, *rylk* id. – QN 274, SI 375, SIB 453 | NEO 556
- (827) **ruohk#**: *Phragmites*, nád, ruoko, Schilf: S (M, Arj, J, G); I; K (Pa, S, Nj, Im, Kld). –
 Vitatott eredetű. 1. Valószínűleg korai közfinn kori szó, vö. fi. *ruoko*, *ruoikko*; karj., aun. *ruoko*; lúd *ruog*, *ruagoi*; vepsze. *rogo*; vót *r#ko*, *r#ku*; észt *roog* 'nád'.

2. A másik felfogás szerint (vö. pl. E. Itkonen) lehet, hogy a finnől került a lappba.

Az SSA kérdőjellel említi a balti finn származást. A finn *ruoko* leginkább germán eredetű lehet, de a balti származás is felvetődött (vö. SSA). – Lz 5954b., Schl 111, Gr 873, ItkT 456, ItkE 3907., SIMos 107 | SKES 872, Lr 1065., SSA 3: 106

- (828) **ruolla|boska**: *Anthriscus sylvestris*, erdei turbolya, koiranputki, Wiesenkerbel. – Ö. sz.: *ruol'la* 'ördög, gonosz, rossz' + *boska* 'angyalgyökér'. – Sl 376, SIB 308
- (829) **ruomse ~ remse**: *Polytrichum commune*, óriás szörmoha, karhunsammal, Haarmoos (Widerton). – Ismeretlen eredetű. – Friis 558, QL 246.
- (830) **ruonas|deappu**: 1. ? Chlorophyta, ? zöldmoszat, viherlevä; 2. ? Cladophora, ? békanyálmoszat, viherlevä. – Ö. sz.: *ruonas* 'zöld' + *deappu* 'moszat'. – Sl 376
- (831) **ruopsis|p^mjnu**: *Lecanora*, lakmuszuzmó, kehräjäkälä (muurijäkälä), Farberflechte. – Ö. sz.: *ruopsis* 'piros' + *p^mjnu* 'szín, festék'. – ItkE 3152.
- (832) **ruošša|rievdni**: *Fagopyrum tataricum*, tatárka (tatárbúza, tatár pohánka), rikkatatar, Buchweizen: N (Rep). – Ö. sz.: *ruošša* 'orosz' + *rievdni* 'hántolt szem, dara, gríz'. – Lz. 5976: 4
- (833) **ruošši**: 1. *Phragmites communis*, nád, järviruoko (ryti), Gemeines-Schilf; 2. *Carex*, sás, sara, Segge: S (Arj). Bizonytalan eredetű. Talán egyeztethető a *ruošša* 'orosz' szóval, hasonló formára vö. *hoaš'ša ~ hoaš'ši* 'zsurló'. Arra, hogy egy népnév növényt is jelent vö. fi *ruotsi* 'svéd; aszat'; karj.-aun. *ruot'šši* 'finn, luteránus, svéd; aszat vagy más növény'; é. *Rootsi* 'Svédország', *rootsikas* 'galaj'. – Lz 5977., Sl 377 | SKES 876
- (834) **ruovde|gáskálas**: *Urtica urens*, apró csalán, rautanokkonen, kleine Brennessel. – Ö. sz.: *ruovdi* 'vas' + *gáskálas* 'csalán'. – Sl 378
- (835) **ruovde|guodja**: *Carex acuta* (*C. gracilis*), éles sás, viiltosara, eine Art Segge. – Ö. sz.: *ruovdi* 'vas' + *guodja* 'sás, gyapjúsás'. – Sl 378
- (836) **ruovde|látnjá**: *tummakuorinen nuori koivu*, [sötét kérgű fiatal nyír]. – Ö. sz.: *ruovdi* 'vas' + *látnjá* 'fiatal nyírfá'. – Sl 378
- (837) **ruönjie**: [száraz földön, de csak magas hegyen nő, hosszú gyökerű, kis fehér virágú kis fehér növény]: D (Rör). –

Skandináv eredetű lehet, vö. sv. *grön*; no. *grøn* 'zöld'. – Hk 1091

- (838) **rušpi**: *Daucus carota*, sárgarépa (murokrépa), porkkana, Möhre (Mohrrübe). – Ismeretlen eredetű. – Lukk 133, Sl 379, SIB 413, VestLuuk 140
- (839) **ruvdo|rássi**: 1. *Phyllodoce caerulea*, kék párnahanga (kúszófenyér), kurjenkanerva, Kantenheide (Moosheide): N (Kt, Kr, P); 2. *Cassiope tetragona*, négysoros mohahanga, liekovarpio, vierkantige Heide. –
Ö. sz.: *ruvdu* [a cipőfüzőnek az a része, ami a cipő fülén van] + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Friis 583, N III: 349., NN: 251, Sl 379, SIB 340
- (840) **ruvso|gállá**: *Brassica oleracea* convar. *gemmifera*, bimbós kel (kelbimbó), ruusukaali brysselinkaali, Rosenkohl. –
Ö. sz.: *ruvsu* 'rózsa' + *gállá* 'káposzta'. – Sl 379, SIB 440, VestLuuk 140
- (841) **ruvsu**: *Rosa*, rózsa, ruusu, Rose. –
Finn jövevényszó. – Sl 379
Vö. *vuovde-*, *daņas-*, *gádde-*, *mihamár-*.
- (842) **ruvtegen|oåjjaa**: 1. *Carex junicella* *juncella* [*Carex nigra* subsp. *juncella*], valamilyen sás, tupassara; [*Carex nigra* = Wiesen v. Braun-Segge] 2. [hosszú, vékony daliás „derék” fű, amelyik sík zombékon nő]. –
Ö. sz.: *ruvteh* ~ *ruvtege* ~ *Ruvteh* ~ *Ruvtege* (gen.) 'óriás felesége, boszorkány' + *oåjjaa* 'fej'. – Hk 1095, BIM 240
- (843) **r•sen** ~ **rusiidna**: mazsola, rusina, Rosine. –
Nemzetközi szó, vö. ang. *raisin* 'mazsola'. A finnbe valamelyik skandináv nyelvből kerülhetett, vö. sv. *russin*, no. *rusin*; távolabbról a fr. *rosin*, *raisin* 'szőlő'. Az etimológiai szótárak a lappra nem utalnak, de az első címszó skandináv eredetre utal, a második finn jövevény. Sl 378, SIB 439, VestLuuk 140 | SKES 880, SSA 3: 110
- (844) **saarke** ~ **saarhke** ~ **saarhkehke**: *Alchemilla vulgaris*, közönséges palástfű, poimulehti, Frauenmantel: D (Rör, Ov, O, Fr). –
A szó talán a sv. *särk* 'női ing'; no. *serk* id.; germ. **sarki* átvétele lehet: a női ruhadarab (palást, ing, szoknya) alakja révén a növényt is jelöli, vö. m. *palást*; fi. *poimu* 'ránc, fodor'; ném. *Frauenmantel* 'női kabát'. – QL 263., Lz 6135., Hk 1105, BIM 247 | SKES 976, NEO 575, SEO 938–9
- (845) **sabmere**: [hosszú, fehér moha a mocsáron]: D (Vfs). –
Bizonytalan eredetű, talán a *sammal* 'moha' szóval nem hozható kapcsolatba, erre az SSA nem utal. – LWfs 2051., Lz 6038., Hk 1107–8
- (846) **saivva|rasse**: *Angelica sylvestris*, erdei angyalgyökér, karhunputki, Waldengelwurz (Brustwurz): N (Lg). –
Ö. sz.: *saivva* 'édes víz' + *rasse* 'virág, fű, angyalgyökér'. – Friis 601, QL 252.

- (847) **saláhtta**: Lactuca, saláta, salaatti, Lattich (Salat). – Talán finn jövevényszó a lappban. – SI 381, SIB 445, VestLuuk 140
- (848) **salla**: Rhodymenia palmata, valamilyen vörösmoszat. – Ismeretlen eredetű. – QL 254.
- (849) **salt|rasse**: Ledum palustre, mocsári molyúzó, suopursu, Sumpfporst: N (Kt). – Ö. sz.: *salt* 'só' + *rasse* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 256.
- (850) **sapan|rudak** (Pl.): Rhinanthus minor, csörgő kakascímer, pikkulaukku, kleiner Klappertopf: N (Hf). – Ö. sz.: *sapan* 'egér, pocok' + *ruhta* 'pénz'. – QL 260.
- (851) **sapan|sidno**: [valamilyen fű]: N (Kt). – Ö. sz.: *sapan* 'egér, pocok' + *sitnu* 'sédbúza, csenkesz, szittyó'. – QL 261.
- (852) **sarrit ~ sar'ri**: Vaccinium myrtillus, fekete áfonya, mustikka, Blaubeere: D (Rör, H, An, Ov, U, O, Mer, Skals, Fr, V, St, Vfs); S (M, Arj, J, F, G, Tys, Hm); N (Suj, Könk, Enon, Kt, Kr, P); I; K (Sev, Nä, Pa, Nj, Kld, T). – Talán korai közfinn kori szó, vö. fi. *herukka* 'fekete ribiszke'; é. *heraka-*, *herako-*, *hõrko-*, *hõraka-*, *hõrrakamarja*, *hõrakas* 'piros v. fekete ribiszke'; lív *ir#m#ra* 'piros ribizli'. A szó etimológiailag összefügg a finn *herukka* 'ribizli' > *hera* 'savó' szóval. A szócsaládot régi jövevénynek vélik a feltételezett germán alapnyelvi *sera* szóból, amely megfelel a latin *serum* 'savó' szónak < *ieur*. **sero-m* 'folyadék'. – Friis 609, Gen 999., Hz 141., QL 262., LWfs 2117., N III: 385, Lz 6053., 6244., 7329., C 81, Gr 936, Schl 118, ItkT 476, 582, Lukk 135, Hk 1138, SIMor 66, Kur 316, Ke 85, MosSl 105, SIMos 72, Sl 382, SIB 370, VestLuuk 140, ItkE 4044. | SKES 71, Lr 1090., SSA 1: 157, 159
Vö. *heasta-*, *krumma-*, *beatnat-*.
- (853) **sarven|burhvie**: Cetraria islandica, izlandi zuzmó, islanninjäkälä, Elchmoos (isländisches Moos): D (Mer, V, Vfs). – Ö. sz.: *sarve* (gen.) 'jávorszarvas' + *burhvie* 'zuzmó'. – LWfs 2055., Lz 5255: 3., Hk 1117
- (854) **sarvva|jeagil**: Cetraria, [szürke zuzmó, amely mohában, vastag fenyőtörzseken és köveken nő], izlandizuzmó, røyhelöjäkälä, Elchflechte. – Ö. sz.: *sarvva* 'jávorszarvas' + *jeagil* 'rénszarvaszuzmó'. – Friis 610, ItkE 4439., Sl 382
- (855) **sarvva|rássi**: Filipendula ulmaria, réti legyezőfű, mesiangervo, echtes Mädesüß. – Ö. sz.: *sarvva* 'jávorszarvas' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Sl 382

- (856) **satmi**: 1. vedessä kasvava sammal, vesisammal, [vízben növő moha, vízimoha]: I; 2. Hypnum parietinum, fali álommoha, palmikkosammal, weißes Moormoos: N (Kv); K (Nä); 3. [vízben növő mohafaj általános megnevezése]: N (Kt, Kr, P). –
Ismeretlen eredetű. – Friis 611, QL 265., N III: 389, Lz 6051., 6167., Lukk 136, SIMor 66, SI 382, SIB 526
- (857) **sádgin ~ saggem ~ saggen ~ saggem|beahci**: [haszonfenyő, fiatal, karcsú fenyőfa, alul ágavesztett]: N (Kt, Kr, P, Nes); K (Nj). –
Finnugor kori szó. Összetételként ugyanabban a jelentésben ismert. Sebestyén Irén elemzését veszem alapul. Az ismeretlen jelentésű ómagyar *ugufa* fanévre az Oklevélszótárból van adatunk. Ennek az elavult fanévnak a finnugor nyelvekben a következő pontos, szabályos megfelelőit mutathatjuk ki: a fi. *honka*, mely 'erdei öreg, sudár fenyő, fenyőszál', a cser. *pu-šege* 'élő fa', a lapp *saggem ~ saggen* Nielsennél 'young slender pine tree; chiefly in the compound *saggem-bæcce*, used in the same sense. A szókezdő hangok – m. mgh., fi. *-h-*, cser. *-š-* – szabályos folytatói a fgr szókezdő **š-*hangnak. Szintén fgr **š* szókezdő hangra megy vissza a lapp adatok szókezdő *s-*hangja. A szóközépi hangok – m. *-g-*, fi. *-nk-*, *-ng-*, lp. *-gg-*, cser. *-ng-* – eredeti **ηk* mássalhangzó kapcsolatra utalnak. Egyébként a kihalt magyar szó feltehetőleg erdei fenyő lehetett. – QL 251., N III: 363, ItkT 463, SI 383, FgrÉ 6–7
- (858) **sáfrán**: Crocus, sáfrány (krókusz), (kevät)sahrami, Krokus. –
Nemzetközi szó, port. *açafrão*; sp. *azafrán*; fr. *safran*; ol. *zafferano*; or. *uaφpan*; arab *zafar#n*. A lappba feltehetőleg az ósv. v sv. *saffran* alakból kerülhetett. – SI 383 | SKES 943
- (859) **sáhpal ~ sáhpal|rássi**: Vicia cracca, kaszanyúgbükköny, hiirenvirna, Vogelwicke: N (Lg, Kl, Hf). –
Ismeretlen eredetű. Összetett szóként is használatos, de a *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény' értelmestítő utótag el is maradhatott. – QL 259., SI 384, SIB 254, 532
Vö. duottar-, gilvva-, gotte-, gusa-, jeagge-, niito-, seakka-, vuovde-
- (860) **sáigo|vuolpu**: Alchemilla alpina, havasi (alpesi) palástfü, tunturipoimulehti, Alpen-Frauenmantel. –
Ö. sz.: *sáigu* 'rongy, elkoptatott ruha' + *vuolpu* 'női ruha, köpeny'. – A palástra vonatkozó elnevezés a levél alakjára utal, amely egy általvetett köpenyre emlékeztet, amint azt a régi, Máriát ábrázoló képeken gyakran látni lehet. – SI 385
- (861) **sálte|suoidni**: Rumex acetosa, mezei sóska, suolaheinä, Wiesensauerampfer. –
Ö. sz.: *salte* 'só' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. Az előtag skandináv eredetű, vö. no. *salt* id., az utótag korai közfinn kori szó. A növény a savanyú ízű leveleiről kapta a nevét. – QL 257., SI 385
- (862) **sálttos|šattut** (Pl.): Triglochis, kígyófü (hutsza), suolakekasvi, Dreizack. –

Ö. sz.: *salttos* 'kígyófű' + *šattut* 'növények'. – SI 386

- (863) **sáme|bárdni|čiegus|čalbmi**: Euphrasia arctica, sarkvidéki szemvidítófű, lapinsilmäruoho, eine Art Augentrost. –
T. ö. sz.: *sámi* 'számi, lapp' + *bárdni* 'fiú' + *čiegus* 'láthatatlan, rejtett, titkos'
+ *čalbmi* 'szem'. – SI 386
- (864) **sámil ~ sámmál ~ seamul**: 1. Polytrichum, szőrmoha, karhunsammal, Haarmoos: K (Pa, Nj, S, Im, Kld, T); 2. Sphagnum, tőzegmoha (moha), sammal (rahkasammal), Torfmoos (Moormoos): S (M, Tys); N (Könk, Enon, Lg, Kr); I; K (Nä); 3. [a házi mohafajták elnevezésére használt általános szakkifejezés]: N (Kt, Kr, P). –
Korai közfinn kori szó, vö. fi. *sammal*; karj., aun. *šammal*, *sammal* 'moha, zuzmó'; vepsze *samal* 'moha'; észt, vót *sammal* id. Az általam használt forrásokban hangalakjukat tekintve több tucat mohanév található, de az irodalomban nem egyértelmű a mohák megnevezése és csoportosítása. Egy részük származása ismeretlen, más részük eredete kérdéses, egy jelentősebb csoportjuk finn vagy finnségi eredetű. – Gen 1062., 1086., QL 258., WlpStud III: 62–63, N III: 379, 623, Lz 6205., 6224b., Schl 118, ItkT 471, 487, NN 252, Lukk 135, SIMor 67, ItkE 4105., MosSI 105, SI 386, 391, SIB 446 | SKES 961–62, SSA 3: 151
Vö. ája-, gearde-.
- (865) **sávzza|rássi**: Equisetum arvense, mezei zsurló, peltokorte, Ackerschachtelhalm: N (KI). –
Ö. sz.: *sávza* 'bárány, anyajuh' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 266., SI 388, SIB 401
- (866) **sávzza|sinut**: Festuca ovina, juhcsenkesz, lampaannata, echter Schafschwingel. – Ö. sz.: *sávza* 'bárány, anyajuh' + *sinut* 'csenkesz, szittyó'. – SI 388
- (867) **säplig|tivga ~ säplig|tiiugaÊ**: Campanula, harangvirág, kellokukka, Glockenblume. –
Ö. sz.: *säplig* 'egér, vándoregér, lemming' + *tivga* 'csengő' ~ *tiiugaÊ* 'csengőcske'. – ItkE 4081.
- (868) **seaidne|jeagil**: Xanthoria parietina, közönséges sárgazuzmó, haavan keltajäkälä. –
Ö. sz.: *seaidni* 'fal' + *jeagil* 'zuzmó'. – SI 389
- (869) **seakka|gorddet**: Equisetum scirpoides, törpe zsurló, hentokorte, eine Art Schachtelhalm. –
Ö. sz.: *seakka* 'zacskó, zsák, tarisznya' + *gorddet* 'zsurló'. – SI 390, SIB 252
- (870) **seakka|hávvgga|rássi**: Sparganium angustifolium, keskenylevelű ágasbuzogány (békabuzogány), kaitapalpakko, schmalblättriger Igelkolben. –

T. ö. sz.: *seahkka* 'zacskó, zsák, tarisznya' + *hávga* 'csuka' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – SI 390

- (871) **seakka|sáhpal**: *Vicia angustifolia* (*Vicia sativa* subsp. *nigra*), keskenylevelű bükköny, kaitavirna, schmalblättrige Wicke. –
Ö. sz.: *seahkka* 'zacskó, zsák, tarisznya' + *sáhpal* 'bükköny'. – SI 390
- (872) **seakka|suoidni**: ? *Poa angustifolia*, ? keskenylevelű perje, hoikkanurmikka, ? schmalblättriges Rispengras. –
Ö. sz.: *seakka* 'zacskó, zsák, tarisznya' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – SI 390
- (873) **seäht^{TMl}|čooda|jääyvil**: [zuzmó, moha közt növő zuzmó]. –
T. ö. sz.: *seäht^{TMl}* 'moha' + *čooda* 'át, keresztül, teljesen egészben' + *jääyvil* 'zuzmó'. – Itk E 4110.
- (874) **seeu'ter**: *Sphagnum*, tőzegmoha, rahkasammal, Torfmoos: K (Sev, Pa, S, Nj, Kld, T). –
Ismeretlen eredetű. – Friis 617, Gen 940., ItkT 487, Kur 340, Ke 86, 90, MosSI 106, SIMos 103, Sver 73
- (875) **seeytil**: [a szárazföldön és nem zsombékon növő moha (mint a *seäyη^{TMl}*), hanem, mint egy szőnyeg]. –
Ismeretlen eredetű. – ItkE 4110.
- (876) **sel'ler**: *Apium graveolens*, zeller, selleri, Sellerie, Scheiberich. –
Nemzetközi szó, a finnbe a svédből került, vö. *selleri*, *silleri*, a lappba kerülhetett egyenesen a finnből. A növénynev megvan a norvégban is, vö. *selleri* id. A szó maga a gör. *sélinon* > lat. *selinon*, *selinum* 'petrezselyem, zeller', majd az újlatin nyelvek közvetítették tovább, vö. fr. *céleri*; ol. dial. *sellero*, majd or. *сельдепей*, ang. *celery* 'zeller'. – SI 392, VestLuuk 140 | SEO 900, SSA 3: 167
- (877) **seytil|jääyvil**: [valamilyen zuzmó (moha benőtte helyen nő, meglehetősen silány a rénszarvasnak)]. –
Ö. sz.: *seytil* ~ *säytil* 'moha' + *jääyvil* 'zuzmó'. – ItkE 968.
- (878) **s#liddet|rássi**: *Juncus filiformis*, cérnaszálú szittyó, jouhivihvilä, Fadenbinse: N (P). –
Ö. sz.: *s#liddet* 'szittyó' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. Nielsennél *s#ldig-rasse* ~ *s#ldig-suoi'dne* áll címszóként, én Sammallahti adatát tekintem mérvadónak. – N III: 393, SI 392, SIB 274
- (879) **sibirijá|lasta|guossa**: *Larix sibirica*, szibériai vörösfenyő (orosz vörösfenyő), siperianlehtikuusi, sibirisches Lärche. –
T. ö. sz.: *sibirijá* 'Szibéria' + *lasta* 'levél' + *guossa* 'lucfenyő'. – SIB 456

- (880) **siedga**: Salix, fűz, paju, Weide: D (Tän, Rör, H, Ov, O, Fr, Vfs); S (M, Arj, J, F, G, Tys, Hm); N (Park, Suj, Könk, Enon, Lg, Kt, Kr, P, Uts); I [kis fűz]; K (Pa) [alacsony tarhegyi fűz]. –
Ismeretlen eredetű. A finn nyelvjárási *sietki* 'kis nyír, nyírhajtás' < lp. *siedga*. – Friis 616–17, QL 269., LWfs 2090., N III: 397, Lz 6307., Schl 115, ItkT 488, Lukk 137, Hk 1131, SIMor 67, ItkE 4153., SI 393 | ItkELpChr 1372., SKES 1011
Vö. čáhppes-, daņas-, #htemas-, fiskes, giedde, orde-, ránes-, rukses-, várre-, vilges-, vuovde-.
- (881) **siedga|skier'ri**: 1. Salix lapponum, lapp fűz, pohjanpaju (lapin paju), lappländische Weide; 2. Salix myrsinites, puszpángfűz, lettopaju, Myrtenweide: N (Kt, Kr, P). –
Ö. sz.: *siedga* 'fűz' + *skier'ri* 'törpe nyír'. – QL 269., N III: 397, SI 393
- (882) **sieiva|suoidni**: Poa annua, nyári perje, kylänurmikka, einjähriges Rispengras. –
Ö. sz.: *sieiva* 'tisza, mindennapi, közönséges' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – SI 393, SIB 325
- (883) **sieppa|syieni**: [mocsáron levő nagyon rövid, kerek és tömött fű]. –
Ö. sz.: *sieppa* 'szeméremszőrzet' + *syieni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – ItkE 4158.
- (884) **sihkor|saláhtta**: Cichorium endivia, cikória (salátacikória), sikurisalaatti, (salaattisikuri), Zichorie. –
Ö. sz.: *sihkor* 'cikória' + *saláhtta* 'saláta'. Finn mintára keletkezett tükörszó. A VestLuuk az első finn növénynevet veszi fel, az SKPS jobbnak tartja a zárójeles finn alakot, amelynek az elsőhöz képest fordított a szórendje. – VestLuuk 140, SKPS 3: 81
- (885) **sihta**: 1. järviruoho, [valamilyen tavi fű]; 2. Angelica archangelica, orvosi angyalgyökér, väinönputki, Echte Engelwurz: K (T). –
Ismeretlen eredetű. – QL 271., SI 395
- (886) **silvi ~ silve|rássi**: Diphasiastrum complanatum, lapp korpafű, keltalieko, kangaskeltalieko, gemeiner Flachbärlapp. –
Ö. sz.: *sil'li* 'szűrő' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – SI 396
- (887) **sitnu ~ sinut**: 1. Deschampsia flexuosa, erdei sédbúza, metsälauha, Drahtschmiele (Schlängelschmiele): D (Rör, H, Ov, Skals, V, Vfs); S (M, Arj, J, F, G, Tys, Hm); 2. Festuca ovina, juhcsenkesz, lampaannata, ecter Schafschwingel: D (Rör, H, Ok, Skals, V, Vfs); S (M, Arj, J, F, G, Tys, Hm); N (Ib, Lg, Kt, Kr, P, Kv); 3. Juncus conglomeratus, csomós szittyó, keräpäävihvilä, Knauelbinse: S (M, Arj, J, F, G, Tys, Hm); N (Ib, Lg, Kt, Kr, P, Kv); 4. Juncus effusus, békaszittyó, röyhvihvilä, Flatterbinse: S (J, F, G); 5. Carex vesicaria, hólyagos sás, lapin sara (rakkosara, luhtasara), Blasensegge: K (Pa, T); 6. Triglochin, kígyófű, suolake, Dreizack: N (Ib, Lg, Kt, Kr, Hf); 7.

Trichophorum cespitosum, apró kisgyapjúsás, tupasluikka, rasige Haarsimse: N (Ib, Lg, Kt, Kr, Hf); 8. [rövid és vékony fű, mezőn v. réten nő]: I. – Sammallahiti meghatározása: *sitnu* 'ruoho' (lyhyt, nurmikko muodostava), azaz *fű* (alacsony, gyepet, pázsitot, rétet, kaszálót kialakító). Általában a szó finom hegyi füvet jelent, vö. 2. 3. jelentés. Számos forrásban csak nemzetségneveket találunk: a *Juncus* nem mindig conglomeratus v. effusus, a *Festuca* nem feltétlenül ovina. A szócikket tovább zsúfolni adatokkal már nem érdemes, így sem könnyű áttekinteni, tehát valamelyest egyszerűsíteniem kellett.

T. I. Itkonen és Lagercrantz szerint norvég jövevényszó, vö. *sennegras* id. (1–3. jelentés). Qvigstad szerint skandináv jövevényszó – bár ő is norvég adatokat közöl – vö. óno. *sína*, no. *sina* id. – Friis 615, QN 286, QL 267., LWfs 2039., N III: 395, Lz 6010., 6270., Gr 965, Schl 116, ItkT 481, 1069, Hk 1111, ItkE 4191., Sl 398, SIB 381 | SKES 1034, MSFOu 58: 42–3/88.

Vö. alás-, beadnaga-, garra-, giedde-, niito-, rukses-, sapan-, sávzza-, várre-, vuovde-.

- (888) **sitron ~ sitrovdna**: Citrus, citrom, sitruuna, Zitrone. – Nemzetközi szó. A *sitron* alakban skandináv származást sejtethetünk, vö. no. *sitron* id.; a *sitrovdna* alak egyértelműen finn eredetű. A finnbe a svédből került, vö. *citron*, a latinból olasz (*citrone* 'citromfa, citrom') közvetítéssel jutott Európa más országaiba és nyelveibe, vö. ang., fr. *citron* id. – Sl 398, SIB 458, VestLuuk 140 | SKES 1047, SSA 3: 189
- (889) **sitte|oašša**: ? Equisetum, ? zsurló, ? korte, ? Schachtelhalm. – Ö. sz.: *sitte* '??' + *oašša* (N *hoas'sa*) 'zsurló'. QL 272.
- (890) **sjkieblie ~ skiblie**: valamilyen zuzmó: 1. [nyírfán növő zuzmó]: D (H, O, V, Vfs); 2. [lévelhez hasonló, kövön növő zuzmó]: D (Rör, Ov, Fr); 3. *Saxifraga groenlandica* (*Saxifraga rosacea*), rózsáslevelű kötörőfű, mätäsrikko, eine Art Steinbrech. – Ismeretlen eredetű. – LWfs 2411., 2434., Lz 6419: 2., C 84, Hk 1168–9
- (891) **sjkiëpte**: 1. *Equisetum hyemale*, téli zsurló, kangaskorte, Winterschachtelhalm: D (Rör, H, Ov, O, Fr, Vfs); 2. [kemény, hajlékony fű, amely száraz földön nő]: D (Vfs); 3. *Carex*, sás, sara, Segge: D (Tän, Vfs). – Skandináv jövevényszó, vö. no. *skjefte*, sv. *skäfte* id. – LWfs 2141., 2446., Lz 7364., Hk 1170, BIM 265
- (892) **sjlaavdje ~ slaavtje ~ slaavtjehke ~ sjlaavdje|suöjnie**: *Carex rostrata*, csőrös sás, pullosara, Schnabelsegge: D (Rör, Ht, Vfs). – Ismeretlen eredetű. Egyszerű szóként fordul elő főleg, az értelmesítő utótag (fű, sás) elmaradhatott. – QL 308., LWfs 2472., Lz 7396., 7396: 2., Hk 1190, BIM 273
Vö. tjaetsie-.
- (893) **sjülk'e**: [egy növény]: D (Vfs). –

Ismeretlen eredetű. – LWfs 2542., Lz 7567., Hk 1153
Vö. aadjaan-.

- (894) **skaaldje ~ skaaldje|bürfie ~ skaaldje|bürhvie**: 1. *Cetraria islandica*, izlandizuzmó, iso hirvenjäkälä, isländisches Moos: D (Rör, Ov, O, Fr, V); 2. *Cladonia rangiferina*, rénszarvaszuzmó, harmaa poronjäkälä, Rentierflechte: D (Rör, Vd). –
Ismeretlen eredetű egyszerű szóként, összetett szóként az utótag jelentése rénszarvaszuzmó. Mivel az előtag és az utótag jelentése is zuzmó, lekophatott a magyarázó értelmű utótag. – Lz 6372., Hk 1157
- (895) **skarre ~ skarre|naestie**: *Anemone nemorosa*, berki szellőrózsa, valkovuokko, Windröschen: D (Vfs). –
Bizonytalan eredetű. Az egyelemű névről a Bergsland–Magga szótár megjelenése előtt a következőket gondoltam: talán skandináv jövevényszó, vö. sv. *skare* 'hótakaró, hómező'. Egy növényt jelentő értelmesítő utótag elmaradhatott. Esetleg a sv. *skär* 'szirt, szikla, zátony' szó mellől kopott le az utótag. A szótárban kétrészes növénynev szerepel, az egyelemű névvel párhuzamosan. Az előtag Lagercrantz-nál, Hasselbrink-nél magát a növényt jelenti, az utótag jelentése: *naesti* 'csillag'. – LWfs 2433., Lz 7347., Hk 1164–65, BIM 262
Vö. giërenen-.
- (896) **skáhpi**: *Sorbus aucuparia*, berkenye, pihlaja, Eberesche (Vogelbeerbaum): D (Of); S (M, J, F, G, Tys, Hm), N (Suj, Ib, Könk, Lg, Lnv, Kt, Kr, P, Uts, Nes). – Norvég jövevényszó, vö. *skav* id. – Friis 625, QN 292, QL 273., N III: 425, Lz 6387., Gr 169, Schl 121, Lukk 138, Sl 399, SIB 406 | ItkELpChr 1400.
Vö. biika-
- (897) **skárba**: 1. [fiatal, magas, kevés ágú nyír]; 2. [magas, vékony, néhány ágú fa]: N (Kt, Kr). –
Ezt a növénynevet a finn etimológiai szótárak nem tárgyalják, etimológiailag talán összefügghet a finn *karppu* 'vékony kenyér' = lp. *karp*, (s)*kar*'*hpa* 'papírvékony árpakenyér'. A kéreg kenyér helyetti fogyasztása ismert volt. A jelentések egyeztetése még így is nehézkes. Ezt a szót a SKES finnből lappba vagy lappból finnbe történő származásnak veszi. Ugyanezt az SSA skandináv irányból eredezteti, sv. nyj. *skarp* 'száraz, kemény'. – N III: 426, Sl 400 | SKES 165, SSA 1: 316
- (898) **skier'ri**: 1. *Betula nana*, törpe nyír, vaivaiskoivu, Zwergbirke: D (Rör, H, Ov, O, Skals, Vd, Fr, V, Vfs); S (M, Arj, J, G); N (Of, Park, Suj, Ib, Kt, Kr, P, Uts, Rep); I; K (Nä, Pa, Nj, Kld); 2. *Calluna vulgaris*, csarab, kanerva, Heidekraut: N (Park, Enon). –
Talán finnugor eredetű szó, de kora vitatott. Vö. osztj. *k%rämsä* 'kis fűzfajta', *kærm*^{ms} 'bokor alakú fűz'. Az egyeztetés azért bizonytalan, mert mindössze két távoli nyelvben van csak adat. A finnugor alapalak: **k"r3* 'fűzfajta'.

Lehtiranta szerint a közlapp korban megvolt, a rekonstruált forma: **k#rr#*. A finn nyelvjárási *kieri*, *kieririsu* 'törpe nyír' lapp jövevényszó: < *skier're* id. Friis 627–28, Gen 2050., QL 274., N III: 434, Lz 6455., C 84, Gr 221, Schl 122, ItkT 504, Hk 1171, SIMor 69, Kur 10, Ke 38, ItkE 4257., Sl 402, SIB 514, BIM 265 | ItkELpChr 1403., SKES 188, FUV 128, UEW 230, Lr 430, SSA 1: 354
Vö. siedga-.

- (899) **skiesjlie**: *Betula nana*, törpe nyír, vaivaiskoivu, Zwergbirke. – Ismeretlen eredetű. – QL 275., BIM 265
- (900) **skilligrasse**: *Rhinanthus minor*, csörgő kakascímer, pikkulaukku, kleiner Klappertopf: N (Kt, Kr, P). –
Ö. sz.: *skillig* 'kis pénz, fillér, garas' + *rasse* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – A szó összefügg a no. *skjellegras* = *skillingras*; sv. *skälla* = *skallergräs* alakkal. A lappban feltehetőleg közvetlen norvég átvétel. – QL 276., N III: 438, NN 258 | NEO 600
- (901) **skire|biel'lu**: *Campanula patula*, terebélyes harangvirág, harakankello, Glockenblume. –
Ö. sz.: *skire* 'szarka' + *biel'lu* 'harang, csengő'. – Valószínűleg tükörszó, de az átadó nyelv nem állapítható meg pontosan, vö. fi. *harakankello*; sv. *ängsklocka* Sl 404
- (902) **skire|juopmu**: 1. *Rumex longifolius*, hosszúlevelű lórom, hevонhierakka, Gemüseampfer: N (Kv); 2. *Rumex crispus*, fodros lórom, poimuhierakka, krauser Ampfer. –
Ö. sz.: *skire* 'szarka' + *juopmu* 'mezei sóska' – Friis 630, QI 277., Sl 404, SIB 253
- (903) **scoalpa ~ skoalppa|blomstar**: *Caltha palustris*, mocsári gólyahír, rentukka, Sumpfdotterblume: N (Lg). –
Skandináv jövevényszó, vö. no. *skolp* id., sv. dial. *skopbliomä*. A *blomstar* 'virág' összetételi utótag el is maradhatott. – QL 278., Sl 405, SIB 432 | NEO 610
- (904) **skoddo|rasek**: *Taraxacum officinale*, pongyola pitypang, voikukka, gemeine Kuhblume. –
Ö. sz.: *skoddo* '? árnyék' + *rasek* 'virág'. – QL 279.
- (905) **skroahppa|darak** (Pl.): *Laminaria saccharina*, valamilyen fatörzsmoszat, jkn levä: N (Lnv, Kv). –
Norvég jövevényszó: *skrâp-tare* id. – QN 299
- (906) **skuolka**: [ágavesztett, nagy nyír]: S (Tys). –
Talán korai közfinn kori szó, vö. fi. *kolkka* 'pózna, rúd'; észt *kolk* 'tuskó, tönk'. – Lz 6564., | SKES 211

- (907) **skurbba**: *Cornus suecica*, törpe som, ruohokanukka, schwedischer Hartriegel: N (Lg). –
Norvég jövevényszó, vö. *skrubba* id. A szóban metatézis történt. – QL 280. | NEO 622
- (908) **slappak|r#ss#**: *Nymphae*, tündérrózsa, lumme, Seerose: S (J, F, G, Tys). –
Ö. sz.: *slappak* 'mocsár, kis tó' + *r#ss#* 'virág, lágyszárú virágos növény'. –
QL 281., Gr 393, Hk 1189
- (909) **smarvve ~ smarve|jeagil**: 1. muurijäkälä; 2. *Stereocaulon*, fácskazuzmó, tinajäkälä. –
Ö. sz.: *smarvi* 'göndör hajfűrt, fodor, csavarodás, tincs' + *jeagil* 'rénszarvaszuzmó'. – LLN 241/11., N III: 476, Sl 409, SIB 487
- (910) **snarraa ~ snårroo ~ snarruo|soahki**: *Betula nana*, törpe nyír, vaivaiskoivu, Zwergbirke: D (Tän, H, Ov, O, Mer, Skals, Fr, V, Vfs). –
Egyszerű szóként ismeretlen eredetű, összetételben az utótag: *soahki* 'nyír'. –
LWfs 2224., Lz 6677., Hk 1209
- (911) **snartal|syevvi**: [fehér virágú vízinövény': I. –
Ö. sz.: *snaartal* 'fütyülőréce' + *syevvi* 'sziki víziboglárka v. vízinövény, amelynek egy fehér virága van'. –ItkE 4352.
- (912) **soahki**: *Betula*, nyír, koivu, Birke: D (Tän, Rör, H, An, Ov, U, O, Mer, Skals, Vd, Snå, Fr); S (M, Arj, J, F, G, Tys); N (Park, Könk, Enon, Kt, Kr, P, Uts, Rep, Nes); I; K (Sev, Nā, Nj). –
A lapp szó a közlapp korig visszavezethető, s talán a korai közfinnig is, vö. fi. *suokko* 'hieskoivu, *Betula pubescens*, Moorbirke, szőrös nyír'; észt *sokk* 'pehmeälehtinen koivu, [puhalevelű] nyír', az alapalak **soka* id. A SKES a hangtani egyezés nehézségeire mutat rá, az SSA szerint is a párhuzam hangtani okokból nem kifogástalan.
Másik lehetőségként felvetődik a *suokki* < *suo* származása, és a jelentése akkor *suolla kasvava* 'mocsáron növény', akkor a lapp szó más eredetű. Az SSA, Lagercrantz, Hasselbrink, Nielsen pontosítják a nyír fajtáját: *Betula pubescens* = *Betula alba* = *B. odorata*, szőrös nyír (molyhos ~ fehér ~ pelyhes ~), hieskoivu, Moorbirke. A többi nyelvjárás kutatópontjain lehet ugyanez, de lehet *Betula pendula* = *B. verrucosa*, bibircses nyír (közönséges ~), rauduskoivu, Hängebirke; illetve általános jelölése a nyír nemzetségnévnek, l. címszó. – Friis 658, Gen 936., Hz 141, WLpChr 112, Hal 125, QL 284., LWfs 2252., N III: 506, Lz 6791., C 87, Schl 134, Hk 1222, SiMor 70, Kur 333, ItkE 4380., MosSl 112, Sver 42, Sl 415, SIB 308, | ItkELpChr 1430., SKES 1112–3, Lr 1155., SSA 3: 214
Vö. lipmie-, palma-, palmarisse-, snarruo-, sotnje-, tuoddar-.
- (913) **soahte|rássi**: *Lycopodium annotinum*, kígyózó korpafű, riidenlieko, sprossender Bärlapp: K (Nj). –
Ö. sz.: *soahti* 'harc, küzdelem' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. –
ItkT 422, Sl 415, SIB 434

- (914) **soarvi**: *Pinus sylvestris*, elszáradt erdeifenyő, kelohonka, dürre Föhre (verdorrt Kiefer); Kurucsnál: *смолистая сосна*: 'gyantás erdei fenyő' D (Tän, An, U, Snå, St, Vfs); S (M, Arj, J, F, G, Tys); N (Kt, Kr, P); I; K (Sev, Pa, Nj, Im, T). –
Uráli kori szó, vö. zry. *šural-*, *šured* 'szárad'; szam. jur. *tir#-* 'keményre szárad', mot. *тыры* 'kemény'. A finn nyelvjárási sorva lapp jövevényt. Az uráli alapalak **sorwa-* 'szárad'. – Hz 142, WLpChr 112, Hal 124, QL 285., LWfs 2276., N III: 510, Lz 6810., Schl 133–4, ItkT 510–11, 946, Lukk 141, SIMor 70, Kur 335, Ke 89, ItkE 4396., MosSl 115, SIMos 19, 38, Sver 27, Sl 416 | ItkELpChr 1434, FUV 75, SKES 1083, UEW 502, Lr 1161.
- (915) **sohkar|bohcci**: *Saccharum*, cukornád, sokeriruoko, Zuckerrohr. –
Ö. sz.: *sohkar* 'cukor' + *bohcci* 'üreges szárú növény, nád, angyalgyökér'. – Sl 418
- (916) **sohkar|náhpoš**: *Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* convar. *crassa* provar. *altissima*, cukorrépa, sokerijuurikas, Zuckerrübe. –
Ö. sz.: *sohkar* 'cukor' + *náhpoš* 'cukorrépa, karórépa'. – Sl 418, SIB 459
- (917) **sohkar|ruohtas**: *Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* convar. *crassa* provar. *altissima*, cukorrépa, sokerijuurikas, Zuckerrübe. –
Ö. sz.: *sohkar* 'cukor' + *ruohtas* 'gyökér'. – Sl 418, SIB 459
- (918) **sorva|jääyvil**: *Cetraria islandica*, izlandizuzmó, iso hirvenjäkälä, Elchflechte: I. – Ö. sz.: *sorva* 'jávorszarvas' + *jääyvil* 'zuzmó'. – Friis 610, ItkE 968., 4439.
- (919) **sotnji ~ sotnje|soahki**: *Betula pendula*, bibircses nyír, riippakoivu, Hängebirke. –
Ö. sz.: *sotnji* 'bibircses nyír; közönséges nyír; rojt; csüngő tárgy' + *soahki* 'nyír'. Ismeretlen eredetű. – Sl 420, SIB 434
- (920) **sõõrv|vuáš's**: *Equisetum sylvaticum*, erdei zsurló, metsäkorte, Waldschachtelhalm. –
Ö. sz.: *sõõrv* 'jávorszarvas' + *vuáš's* (N *hoáš'sa*) 'zsurló'. – MosSl 111, SIMos 70
- (921) **spábba|rássi**: *Trollius europaeus*, közönséges zergeboglár, kullero, Trollblume. –
Ö. sz.: *spábba* 'taplógomba, pöfeteg' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. Az elnevezés a gömb alakú virág és a hasonló alakú gomba alapján történhetett. – Sl 421
- (922) **spatnju**: 1. [fiatal, egyenes, vékony (gyenge) nyír]; 2. [karcsúra növő fa, amelyet egyetlen szélfulalom meghajlít]: N (P). –
Ismeretlen eredetű. – N III: 528, Sl 421

- (923) **spenáhta ~ spenáhtta ~ spináhta ~ spináhtta**: Spinacia, spenót, pinaatti, Spinat. – Nemzetközi szó, vö. port. *espinafre*; sp. *espinaca*; fr. *epinard*; ol. *spinace*, *spinacio*; ang. *spinach*; or. *шпинат* 'spenót'. A lappba valószínűleg a skandinávól érkezett, vö. sv. *spenat*; no. *spinat* id. – SI 423, 424, SIB 408, VestLuuk 140 | SEO 834
- (924) **spine|muörjie**: Cornus suecica, törpe som, ruohokanukka, schwedischer Hartriegel: N (Lg, Kl, Krl). – Ö. sz.: *spine* 'disznó' + *muörje* 'bogyó'. Az elnevezés a bogyó értéktelenségére utal. – QL 287.
- (925) **staalan|slaabre ~ staalan|sleehph ~ staalan|sleepe**: Aconitum septentrionale, északi sisakvirág, pohjanukonhattu, Sturmhut. – Ö. sz.: *Staaloe ~ Staala* '(eventyrskikkelse) (N *stállu*) 'vagabond, mesealak; csavargó' + *sleehpe* 'en plante (visstnok tyrihjelm), egy növény (bizonyára északi sisakvirág)'. Azért adtam meg itt a norvég jelentéseket, mert ez az adat egyetlen más szótárban sem szerepel, csak Bergslandnál. A latin, magyar, finn, német megfelelőekkel én egészítettem ki. A növény neve egyrészt a nagy mérettel (akár 2 méter is lehet) magyarázható, másrészt a virág nagy sapkához, sisakhoz hasonló, a mesékben, mesekönyvekben így, ilyen sapkával a fejükön ábrázolják a nagydarab, ám ostoba figurákat. Más forrásokban (pl. Sammallahti) nemcsak a 'mesealak' jelentés áll, hanem pontosabban: óriás, manó, erdei csodalény, a lapp mesékben szereplő ostoba óriás. – BIM 291
- (926) **staaluon|graasie**: Chamerion angustifolium [Epilobium angustifolium], erdei deréce (keskenylevelű ~, vágási ~), maitohorsma, schmalblättriges Weidenröschen: D (Rör, Ov, Fr, V, Vfs); Aconitum septentrionale, északi sisakvirág, pohjanhattu (lehtoukonhattu), Sturmhut. – Ö. sz.: *staaluo (stállu)* 'óriás, manó, erdei csodalény, a lapp mesékben szereplő óriás' + *graasie* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 290., LWfs 2551., Hk 1242, BIM 291
- (927) **staarroe ~ staarra**: Carex, sás, sara, Segge: D (Tän, H, Ov, U, O, Fr, V); S (M, Arj, J, G). – Skandináv jövevényszó, vö. sv. *starr*; no. *storr* id. – QL 291., QN 320, Lz 6959., Gr 1085, Schl 128, Hk 1243, NEO 722, BIM 291 | SEO 862
- (928) **stálo|bárggeš**: Tofieldia calycata, hegyi pázsitliliom, karhunruoho, Kelchsimsenlilie. – Ö. sz.: *stállu* 'óriás, meselény' + *bárggeš* 'háló, csapda zsinórja'. A finn nevet Sammallahtitól vettem át. Az OK szerint: 'kuten karhunruoho, mutta isompi' [olyan, mint a hegyi pázsitliliom, de nagyobb]. Finn nevet e forrás nem említ. – SI 426

- (929) **stálo|blum'ma**: Aconitum, sisakvirág, ukonhattu, Sturmhut: D (H). –
Ö. sz.: *stállu* 'óriás, mesebeli alak' + *blum'ma* 'virág'. – C 89
- (930) **stálo|boska**: 1. Aconitum septentrionale, északi sisakvirág, ukonhattu, Sturmhut: D (H); 2. Angelica sylvestris, erdei angyalgyökér, karhunpuki, Waldengelwurz: D (Ht), N (Ib, Kt, Kr, P). –
Ö. sz.: *stállu* 'óriás, mesebeli lény' + *boska* 'csöves növény, angyalgyökér'. –
QL 288., N III: 552, Hk 1242, BIM 291
- (931) **stálu|bursa**: 1. Angelica sylvestris, erdei angyalgyökér, karhunputki, Waldengelwurz; 2. Lycoperdon, pöfeteg, tuhkelo, Bofist: N (Kt, Kr, P). –
Ö. sz.: *stállu* 'óriás, mesealak' + *bursa* 'erszény, pénztárca'. A gombák nem növények, itt azonban tanulságos a második jelentésben való használatuk. Formája alapján inkább ez tűnne elfogadhatónak, bár maga Sammallahti is mindkét jelentésben használja. Friis 676, QL 289, N III: 552, SI 426
- (932) **stálu|gáiski**: Asplénium, fodorka, raunioinen, Streifenfarn. –
Ö. sz.: *stállu* 'óriás, mesebeli alak' + *gáiski* 'pajzsika, páfrány'. – SI 426
- (933) **stárrá ~ darra**: 1. Laminaria, fatörzsmoszat; 2. Alaria esculenta, [nagy, levél alakú, barna tengeri moszat, hínár], ruskolevä, Meertang: N (Of, Ib, Lg, Bls, Lnv, Kl, Kv, Kt, Kr, P, Hf, Ks); K (Pa). –
Skandináv jövevényszó, vö. no. *tare*; sv. nyj. *tare* id. – A szótárak nem választják szét az Alaria és Laminaria nemzetségeket. Az Alariának magyar neve nincs. – Friis 677, QN 320, N III: 555, ItkT 521, SI 426 | NEO 771, SEO 955, ItkELpChr 1458.
- (934) **stTMlu|njuvdem**: Cladonia pyxidata, tölcséreszuzmó, ruskeapikarinen torvijäkälä, Becherflechte. –
Ö. sz.: *stállu*: óriás, erdei csodalény, mesealak' + *njuvdit* 'zúz, összeaprít, feldarabol, összetör, nyom, lapít' ige befejezett participiuma. – ItkE 2825., 4517.
- (935) **stohkki**: [száraz, korhadó fa, főleg nyír, amelyik áll vagy fekszik a földön]: N (Kt, Kr, P). –
Bizonyára skandináv jövevényszó, vö. no. *stokk*; sv. *stock* 'fatörzs, tuskó'. Wiklund egyeztethetőnek véli a fi. *tykkä* szóval. – Friis 680, N III: 565, SI 429, SIB 308 | WLPChr, NEO 719, SEO 873, SKES 1387
- (936) **stovvra**: Rumex longifolius, hosszúlevelű lórom, hevонhierakka, Gemüsepfer: N (Hf). –
Norvég jövevényszó, vö. *staur* 'fiatal fa, karó'. – QL 292., | NEO 708
- (937) **stihppu**: Poa, perje, nurmikka, Rispe: N (Lg, Kl, Krl). –
Qvigstad szerint norvég jövevényszó, vö. *stripa*. Talán vö. még no. *strip* 'zsurló'. – QL 293., SI 429, NEO 727

- (938) **strommpuo**: [száraz, csomós nyír]: D (Vfs). –
Talán skandináv jövevényszó, vö. sv., no *strumpa* 'harisnya, csonk, maradék'. Alakilag mindenképpen egyeztethető, szemantikailag inkább vitatható. Merész asszociációval esetleg a harisnya csomóira lehet gondolni, a nyírfa göcsörtös ágai netán harisnyás lábakra emlékeztetnek. – LWfs 2379., Lz 7042. | NEO 730, SEO 882
- (939) **stuollá**: ruskolevä, [barna tengeri moszat, nem nagy levelű]: N (Kt, Kr, P). – Ismeretlen eredetű. – Friis 682, QL 295., N III: 571, Sl 430
- (940) **stuorra|gáiski**: *Dryopteris expansa*, hegyi pajzsika, isoalvejuuri, eine Art Wurmfar. –
Ö. sz.: *stuorra* 'nagy' + *gáiski* 'pajzsika'. – Sl 430
- (941) **stuorra|mádir**: *Galium mollugo*, közönséges galaj, paimenmatara, Wiesenlabkraut. –
Ö. sz.: *stuorra* 'nagy' + *mádir* 'galaj'. – Sl 430
- (942) **stuorra|n#let ~ stuorra|n#illet**: *Dianthus superbus*, buglyos szegfű, pulskaneilikka, Prachtnelke. –
Ö. sz.: *stuorra* 'nagy' + *neilihkka ~ n#illet* 'szegfű'. – Sl 430, SIB 418
- (943) **suhpi**: *Populus tremula*, rezgő nyárfa, haapa, Espe: D (Tän, Rör, H, Ov, U, O, Skals, Fr, V, Vfs); S (M, J, G); N (Park, Suj, Grat, Talm, Könk, Kt, Kr, P, Uts); I; K (Kld). –
Finn-volgai kori szó, vö. fi. *haapa*; karj. *hoaba*; aun. *hoabu ~ huabu*; lüd *huab ~ huabe ~ hoabu*; vepsz. *hab*; vót *#pa*; ész. *haab ~ haav*; cser. *šapki ~ šapi ~ šopke* id. A finn-volgai alapalak: **šapa* 'rezgőnyár'. – Lön 252, Gen 1045., WLpChr 114, QL 301, LWfs 2303., N III: 607, Lz 7106., 7121c., C 92, Gr 1021, Schl 135, Lukk 144, Hk 1275, SIMor 73, Kur 328, Ke 88, ItkE 4627., MosSl 114, SIMos 13, Sl 432, SIB 244 | SKES 46, UEW 783, Lr 1165.
- (944) **sujten|sujn**: páfrány, sananjalka, Farnkraut: K (Kld). –
Ö. sz.: *sujt* (gen.) 'széna, fű' + *sujn* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – Latin nevet nem adhatunk, hiszen több tucat különböző páfránynév van. A szót Itkonen kihaltnak tekinti. – Gen 2063., QL 297., ItkT 526
- (945) **sulle|rasse**: *Rumex*, lórom, suolaheinä, Ampfer: K (Kld). –
Ö. sz.: *sulle* 'só' + *rasse* 'virágos lágyszárú növény, virág, fű'. – ItkT 422, 530
- (946) **suoidne|lukti**: *Carex flava*, sárga sás, keltasara, Gelbsegge. –
Ö. sz.: *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve' + *lukti* 'sás'. – Sl 434 | SKES 306

- (947) **suoidne|ruhta|rássi**: *Rhinanthus serotinus*, nagy (nagyvirágú) kakascímer, isolaukku, großer Klappertopf. –
T. ö. sz.: *suoidni* ‘fű, széna, sásfélék általános neve’ + *ruhta* ‘pénz’ + *rássi* ‘virág, lágyszárú virágos növény’. – SI 434, SIB 268
- (948) **suoidne|vihti**: *Potamogeton gramineus*, fülevelű békaszőlő, heinävita, Graslaichkraut. –
Ö. sz.: *suoidni* ‘fű, széna, sásfélék általános neve’ + *vihti* ‘békaszőlő’. – SI 434
- (949) **suoidni**: 1. *Carex vesicaria*, hólyagos sás, luhtasara, Blasensegge; 2. [a sásfélék általános neve]; 3. [fű, fűféle (pl. pázsitfű), lágyszárú virágos növény, amely a lappok véleménye szerint levéltelen]; 4. [tágabb értelemben együttesen mindenféle fű, amit vágni lehet, és szénának használni]: D (Tän, Rör, H, An, Ov, U, O, Skals, Vd, Snå, Fr, V, St, Vfs); S (Arj, J, F, G, Tys); N (Kt, Kr, P); I; K (Sev, Pa, Nj, Im, Kld, T). –
Korai közfinn kori szó **šaina*, vö. fi. *heinä*, észt *hain*, lív *aina*. A közfinnben balti jövevényszó, vö. lit. *ši...nas*; lett *siens* ‘széna, fű’. – Lön 252., Friis 689, Hz 144, Hal 130, QL 297., LW fs 2246., N III: 588–59, Lz 7132., C 91, ItkT 528, Hk 1265, SIMor 73, Kur 330, Ke 88, ItkE 4651., MosSl 113, Sver 24, Sl 434, ItkELpChr 1478., SIB 250, Korh 30 | ItkELpChr 1478., Lr 1171., SKES 65, SSA 1: 150–51
Vö. aláš-, alášhái-, alit-, áibme-, álás-, beatnat-, bohcce-, bohcco-, čäc-, ~ čäci-, čereuõjv-, čuotnjät-, duolba-, eamigiedde-, elve- ~ helve-, evsi-, fiskesnjálggahái-, gádde-, giedde-, gorde-, gulmenburdh-, ~ golmenborth-, guodja-, guolašmam-, haipak-, hái- ~ háiso-, h#hpos-, itáliarái-, jieggi-, jorba-, k#rnas-, k#tsk-, keällu-, koaskrem-, kuovda-, lađas-, lampe- ~ lampohk-, lukta-, njalga-, njálggahái-, njeahcet-, njeavde-, njoammel-, njormm-, nuggešsuin-, oalga-, oanehis(giedde)-, oarjehái-, rauta-, ráht#-, roava-, rohto-, sálte-, seakka-, sieppa-, sieiva-, sjlaavdje-, sujten-, suolle-, šleanca-, tiermes-, tšuõggi-, ullo-, ubmol-, várre-, vuolga-, (vuask)s#đ-.
- (950) **suolle|sujn**: *Rumex*, lórom, suolaheinä, Ampfer: K (Pa). –
Ö. sz.: *suolle* ‘só’ + *sujn* ‘fű, széna, sásfélék általános neve’. – ItkT 529
- (951) **suorbma|goahti**: 1. *Polemonium caeruleum* (coeruleum), kék csatavirág, kellosinilatva, blaue Himmelsleiter; 2. *Cardamine pratensis*, réti kakukktorma, (luhta)litukka (niittyluhtakaali), Wiesenschaumkraut; 3. [kék virágú növény]: N (Kr). –
Ö. sz.: *suorbma* ‘ujj’ + *goahti* ‘kunyhó, sátor; tok, fészek’. – QL 298., N III: 598–59, Sl 435
- (952) **suorbma|rássi**: *Potentilla anserina*, libapimpó, ketohanhikki, Gänse(finger)kraut. –
Ö. sz.: *suorbma* ‘ujj’ + *rássi* ‘virág, lágyszárú virágos növény’. – SI 435, SIB 299

- (953) **suordna**: Fraxinus, kőris, saarni, Esche. –
 Vitatott eredetű szó. 1. Talán finn jövevényszó. A SKES és az UEW nem említi a lapp adatot.
 Bár csupán Sammallahtinál van adat, és ezért valószínűleg újabb korú adattal van dolgunk, az etimológiát egyúttal bizonytalannak tartva, felvetem, hogy a szó 2. ősi, a finn-volgai korra visszavezethető, vö. fi. *saarni*; vót *s#rni*, *s#rnep•*; é. *saar*, *saarne*; lív *sarn* 'kőris'; cser. *šärtńi*, *šertńe* 'kecskefűz, fűz'. – SI 435, SIB 444 | SKES 939, UEW 752, SSA 3: 139
- (954) **suosto**: [félig elszáradt erdeifenyő]: D (Rör); S (M); I: šušna [lábön elszáradt erdeifenyő, amelyen még a kéreg zárt]; K (Pa, Nj, Kld). –
 Ismeretlen eredetű. A finn *huhta* szóval való egyeztetése az UEW tanúsága szerint téves. A finn nyelvjárási *suosto* 'lábön elszáradt erdeifenyő' lapp jövevényszó. – QL 299., Schl 130, ItkT 560, ItkE 4806. | SKES 1120, UEW 788, SSA 1: 177
- (955) **suotna|báidni**: Veronica longifolia (Veronica maritima), hosszúlevelű veronika, pitkälehtinen tädyke (rantatädyke), Ehrenpreis (langblättriger Blauweiderich): N (Pors). –
 Ö. sz.: *suotna* 'ér, ín, érfonal' + *báidni* 'szín festésre'. – QL 296., SI 436, SIB 410, 430
- (956) **suotnjo|ruški**: Comarum palustre, tőzegeper, kurjenjalka, Sumpflutaue. –
 Ö. sz.: *suotnju* 'mocsár, láp' + *ruški* 'barnáspiros'. – SI 436, SIB 322
- (957) **suov'vi**: 1. Ranunculus peltatus, sziki víziboglárka, järviruoho (järvisätkin), Schildwasserhahnenfuss; 2. [vizinövény, melynek egy fehér virága van]: I. –
 Ismeretlen eredetű. – SIMor 74, ItkE 4659., SI 436
- (958) **supta|jääyvil**: Schaumflechte, [hosszú, fehér, bolyhos, puha zuzmó]. –
 Ö. sz.: *supta* 'hab, tajték' + *jääyvil* 'zuzmó'. – ItkE 968., 4628.
- (959) **suvtie**: Menyanthes trifolia, vidrafű, raate, Bitterklee. –
 Ismeretlen eredetű szó. – BIM 298
- (960) **svaalen|njoektjeme**: 1. Gnaphalium norvegicum, norvég gyopár, norjanjäkkärä, norwegisches Ruhrkraut: D (Rör, H, Ov, U, O, Mer, V, Fr, Vfs); S (J, G); 2. Convallaria majalis, májusi gyöngyvirág, kielo, Maiglöckchen: S (Arj); 3. [egy tavasszal először virágzó hegyi növény neve]: D (Vfs); 4. [magas, nyelvhez hasonló fű]: D (Tän, Rör, Vfs); 5. Cirsium heterophyllum, hófehérlevelű aszat, huopaohdake, verschiedenblättrige Kratzdistel: S (J, F, G); 6. Hypericum quadrangulum = Hypericum maculatum, pettyes (foltos) orbáncfű, särmikäs kuisma (särmäkuisma), Kantenhartheugewächse: S (Tys). –
 Ö. sz.: *svaale* 'sarki róka, fehér róka' + *njoektjeme* (N *njuovčča*) 'nyelv'.
 Megfigyeléseim szerint a pontos névvel ellátott növények – főleg az 1. 2. 5. – elsősorban levelük miatt, a róka nyelvéhez való hasonlóság miatt kaphatták

nevüket. – Friis 698, QL 302., LWfs 2382., 2554., Lz 7213., Gr 1359, Hk 1277, BIM 298

- (961) **sv'äjraa**: *Ranunculus platanifolius*, patyolatboglárika, valkovuokkoleinikki, Platanenhahnenfuß: D (Rör). – Ismeretlen eredetű. – Hk 1278, BIM 300
- (962) **svijn'e|büst'e** [egy, a mocsarakban általánosan előforduló fű]. – Ö. sz.: *svijn'e* 'disznó' + *büst'e* 'kanál'. Az előtag a no., sv. *svin* id. szóból származik. – LWfs 2392., Hk 1282
- (963) **svijnie|graasie**: [mocsárban általánosan előforduló fű]. – Ö. sz.: *svijn'e* 'disznó' + *rássi* 'lágyszárú virágos növény, virág, fű'. – LWfs 2392., Hk 1282
- (964) **sviskerä**: *Prunus*, szilva, luumu, Pflaume: D (Snå). – Lagercrantz szerint norvég jövevényszó, vö. *sviske* 'aszalt szilva'. – Lz 7238., Hk 1283
- (965) **syer'mi**: mänty (kuiva oksikas), [száraz ágas erdeifenyő]: I. – Ismeretlen eredetű. – SIMor 74
- (966) **syklama**: *Cyclamen*, ciklámen, syklaami, Alpenveilchen, Zyklamen (Alpenveilchen, Bergveilchen). – Nemzetközi szó, vö. sp. *ciclamen*; port. *ciclame(n)*; ang. *cyclamen*, ol. *ciclamino*, *ciclamo*; or. *цикламен* 'ciklámen'. A lappba a finnől kerülhetett. – SI 438
- (967) **syrr#na ~ syriidna**: *Syringa*, orgona, syreeni (sireeni), Syringe. – Nemzetközi szó, vö. or. *cupень*; ang. *syringa*; ol. *siringa* 'orgona'; a skandináv nyelvekben: no. *syryn*; sv. *syren* id. A finn alak a svédből származik. Az etimológiai szótárak lapp alakot nem említenek, így teljes bizonyossággal nem állapítható meg az eredetük. Az első esetben bizonyára a svéd, a második esetben a finn az átadó nyelv. – SIB 456, 470, SKES 1147–48, SSA 3: 231
- (968) **šal'les|géron|lasta**: *Salix borealis*, északi fűz, napapaju, eine Art Weide. – T. ö. sz.: *šal'les* 'sima' + *géron* 'hófajd' + *lasta* 'levél'. – SI 439
- (969) **šállja**: 1. *Salix caprea*, kecskefűz, raita, Salweide: D (Rör, H, Ov, O, Mer, Skals, Snå, Fr, V, Ht, Vfs); S (M, Arj, J, G, Tys, Hm); N (Of, Park, Talm, Ib, Könk, Lg, Bls, Kl, Kv, Kt, Kr, P); 2. *Sorbus*, berkenye, pihlaja, Vogelbeerbaum: K (Nä); 3. *Betula nana*, törpe nyír, vaivaiskoivu, Zwergbirke: K (Kld). – Skandináv jövevényszó, vö. óno. *selja*; no. *selje* 'kecskefűz, fűz'; sv. *sälj*, sv. nyj. *sälje* id. –

QN 331, QL 255., LWfs 2044., N III: 634, Lz 6120., C 93, Gr 925. Schl 114, ItkT 544, 551, Hk 1101, Sl 440, SIB 428 | NEO 573, SEO 935

- (970) **šienne**: Tricicum, búza, vohnä, Weizen: K. –
Orosz jövevényyszó: < *пшенио* 'köles'. – ItkT 551
- (971) **šijj|mirr**: Sorbus aucuparia, madárberkenye, pihlaja, Eberkirsche: K (T). –
Ö. sz.: *šijj* 'természetfölötti lény, amely örül az ember bajának v. szerencsétlenségének' + *mirr* 'fa'. Lehtiranta egyszerű szóként tárgyalja, Lappföld déli nyelvjárását kivéve az egész nyelvterületen megvan a szó, amelyet közlapp korinak minősít. A közlapp alak *š#j# 'madárberkenye'. A jelzett alakok, pl. lpN *šuooggje* Nielsennél: supernatural being which rejoices („laughs”) at people’s misfortunes; Sammallahntinál: *šuođji ~ šuođjá* 'paholainen (ördög)'; növénynevet nem jelöl. – Gen 886., QL 306., ItkT 552., N III: 679 | Lr 1209.
- (972) **šilljo|hilsku**: Stellaria media, tyúkhúr, pihatahtimö, Vogelsternmiere. –
Ö. sz.: *šillju* 'udvar, mező' + *hilsku* 'tyúkhúr'. – Sl 442
- (973) **šilljo|krás'sa**: Lepidium draba (Cardaria draba), koshomlok (útszéli zsázsa, kásafű), ratakrassi, Pfeilkresse (Türkenkresse). –
Ö. sz.: *šillju* 'udvar, mező' + *krás'sa* 'növény, zsázsa, kakukkorma stb.'. Az utótag jelentését az SSA alapján adtam meg, vö. *krassi ~ rassi* 'kasvi, Lepidium, Cardamine jne. / Kresse'. – Sl 442 | SSA 1: 418
- (974) **šilljo|lasta**: Plantago major, nagy útifű (útilapu), piharatamo, Wegerich (Heusame). –
Ö. sz.: *šillju* 'udvar, mező' + *lasta* 'levél'. – SIB 406
- (975) **škoppik**: [törpe szeder éretlen bogyója]: K (Nj, S, Kld). –
Bizonytalan eredetű. Az etimológiai szótárakból hiányzik a szó, talán egybevehető a ?? fi. *kope* 'üres héj' szóval. – ItkT 555–56., SIMos 18 | SKES 216–17
- (976) **šleancá ~ šleanca|suoidni**: barnamoszat, ruskealehtinen levä (ruskolevä), Braunalge: N (Kv, Kt, P). –
Ismeretlen eredetű. – Friis 644, 717, QL 282., Lz 7409, Sl 443, SIB 439
- (977) **šleanca|suoidni**: järviheinä: N (Uts). –
Ö. sz.: *šleanca* 'barnamoszat' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. Sammallahntinál a két címszó különböző jelentéssel szerepel (972, 973). – QL 283., Sl 443, SIB 280
- (978) **šlubbo|rássi**: Typha, gyékény, osmankäämi, Rohrkolben. –
Ö. sz.: *šlubbo* 'buzogány' + *rássi* 'lágyszárú virágos növény'. – Sl 445

- (979) **šodba|čuro|lasta**: *Drosera longifolia* (*Drosera anglica*), hosszúlevelű harmatfű, pitkälehtikihokki, englischer Sonnentau (langblättriger Sonnentau). – T. ö. sz.: *šodbat* 'karcsú, kecses, csinos' + *čuro* 'légy' + *rássi* 'lágyszárú virágos növény'. – SI 448, SIB 410
- (980) **šošn ~ šušna ~ šošna|biehttse**: 1. *Pinus sylvestris*, erdeifenyő, petäjä, Kiefer; 2. [félíg elszáradt erdeifenyő]: S (Tys); 3. [félíg v. teljesen elszáradt erdeifenyő]: I; 4. [lábon elszáradt erdeifenyő, sudár fenyőszál, amelynek még a kérge tart]: K (Pa, Nj, Kld). Összetételben: K (Nj, Kld). – Egyszerű szóként ismeretlen eredetű, a fi. *suosto* 'pystyyn kuivunut, ei vielä kelottunut mänty / abgestorbene Kiefer, die ihre Rinde noch nicht verloren hat' lapp jövevényező. – Lz 7180., ItkT 560, SIMor 76, ItkE 4806., MosSI 119, SIMos 120 | SKES 1120
- (981) **taive|muörje**: *Rubus saxatilis*, kövi szeder, lillukka, Felsenhimbeere (Steinbrombeere). – Ö. sz.: *taive* ' ? szittyó, káka; kötél, rost, szál' + *muörje* 'bogyó'. – QL 53.
- (982) **talle**: *Pinus sylvestris*, erdeifenyő, mänty, Kiefer: D (Vfs). – Skandináv jövevényező: < sv., no. *tall* id. – LWfs 2742., Lz 8115., Hk 1286 | NEO 794, SEO 950
- (983) **tamariska|šattut** (Pl.): Tamaricaceae, tamariskafélék, tamariskikasvit, Tamariskengewächse. – Ö. sz.: *tamariska* 'tamariska (tamariskusz)' + *šattut* 'növények'. Az előtag nemzetközi szó, vö. sp., ol. *tamarisco*; ang. *tamarisk* 'tamariskusz' – SI 450
- (984) **tančä ~ danč**: *Fucus*, hólyagmoszat, rakkolevä, Seetang: D (Snå, Ht); S (Tys, Hm); N (Of, Ib). – Skandináv jövevényező, vö. sv. *tång*; no. *tang* id. – QL 52., Lz 8119. | NEO 771, SEO 1044
- (985) **taņas|muörje**: *Empetrum nigrum*, varjúbogyó (mámorka), variksenmarja, Krähenbeere: N (Nes). – Ö. sz.: *taņas* 'félcsérje, vessző, hajtás, vminek a szára' + *muörje* 'bogyó'. – Lz 7652: 2.
- (986) **tiermes|suöini**: sanajalka (*Polystichum*), [pajzsika]. T. I. Itkonen finn és német meghatározásait közöltem. Ha a sananjalka (sanajalka) adat a hiteles, akkor a latin 'Pteridium aquilinum, saspáfrány (ölyvharaszt), Adlerfarn' növénynévnek felel meg, és nem a *Polystichum*-nak. Ha a *Polystichum* (*Dryopteris*), akkor a 'suippohärkylä, vesepáfrány, Schildfarn' növénynévnek felel meg, és nem a sanajalka névnek. – Ö. sz.: *tiermes* 'mennydörgés, villámlás' + *suöini* 'fű, sásféle'. – ItkT 590
- (987) **timjam**: *Thymus*, kakukkfű, timjami, Thymian. –

Nemzetközi szó, vö. fr. *thym*, ol. *timo*; ang. *thyme*, or. *тимьян*; gör. *thymíama*; sv. *timjan*; no. *timian* 'kakukkfű'. A lappban elképzelhető a finn átvétel. – VestLuuk 141

- (988) **tjaetsie|slaavtje**: *Carex rostrata*, csőrös sás, pullosara, Schnabelsegge: D (Rör). – Ö. sz.: *tjaetsie* 'vizenyős' + *slaavtje* 'csőrös sás'. – Hk 1289–90, BIM 308
- (989) **tjindji'e ~ tjindjien|baktje ~ tjindjien|batske**: 1. [növény, amely az orvosi angyalgyökérhez hasonlít]: D (Rör); 2. [növény, amely az erdőkből nő]; 3. *Carex rostrata*, csőrös sás, pullosara, Schnabelsegge; 4. *Carex vesicaria*, hólyagos sás, lapinsara, Blasensegge: D (Rör); 5. *Angelica sylvestris*, erdei (vízparti) angyalgyökér, karhunputki, Waldengelwurz: D (Rör). – Ismeretlen eredetű. Az összetett szó előtagja a Bergsland-szótár alapján: erdei angyalgyökér, az utótag ugyanaz, azért is maradhatott el. – Hk 1321, BIM 316
- (990) **tjuolmeke|bürhvie**: [nagyon szétágazó, kifejlett (kicsírázott) rénszarvaszuzmó]: D (Ov, O, V). – Ö. sz.: *tjuolme* 'csomó, bütyök' + *bürhvie* 'rénszarvaszuzmó'. – Hk 1346,
- (991) **tjuvge ~ djuvge ~ divgga|rasse**: *Campanula*, harangvirág, kellokukka, Glockenblume: D (H). – Egyelemű szóként finn jövevényszó a lpN, L, I nyelvjárásokban, vö. *tiuku* 'csengő, harang', lpD-ben fi. v. sv. jövevényszó, vö. sv. nyj. *tjuka*, *tiukka*, *tjuk* id.; az utótag jelentése virág, lágyszárú virágos növény. Az előtag jelentheti a növényt, az értelmesítő utótag itt is elmaradhatott. – Lz 7870: 2., C 19, Hk 1353
- (992) **tomáhta ~ tomáhtta**: *Lycopersicon*, paradicsom, tomaatti, Tomate. – Nemzetközi szó, vö. port., sp., fr. *tomate*; ang. *tomato* 'paradicsom'. A szó a németből került a svédbe, onnan a finnbe, s talán onnan a lappba. A szó eredete az azték nyelvben gyökerezik. – Sl 451, SIB 490, VestLuuk 141
- (993) **toppa|jeagil**: *Cladonia alpestris*, csillagos rénszarvaszuzmó: N(Kt). – Ö. sz.: *tohppa* 'süveg' + *jeagil* 'zuzmó'. Nissen adatközlője szerint az *oaivve-jeagil* szinonimája. – LLN 241/12.
- (994) **trepek**: *Polystichum filix-mas* = *Dryopteris filix-mas*, erdei pajzsika, kivikon alvejuuri, gemeiner Wurmfarn. – Ismeretlen eredetű. – QL 63.
- (995) **trierä**: 1. [fa]: D (Mer); 2. [vékony kérgű, gyakran üreges fenyő]: I *tärree*. – Bizonytalan eredetű. Az 1. jelentésben Lagercrantz skandináv etimológiát jelez, vö. sv. *trä*; no. *tre* 'fa'. Talán egyeztethető ezzel a lpI adat is. – Lz 8185., ItkE 4905. | NEO 802, SEO 1016
- (996) **trost**: *Phragmites*, nád, ruoko, Rohr: K (A). – Orosz jövevényszó, vö. *трость* id. – Gen 632., ItkT 611

- (997) **truolla|boska**: *Anthriscus sylvestris*, erdei turbolya, koiranputki, Wiesenkerbel: N (Kv). –
 Ö. sz.: *truolla* 'manó, ördög' + *boska* 'angyalgyökér, csöves növény'. – QL 64., Sl 451
- (998) **tsieds'eteh|muörjie**: *Rubus idaeus*, erdei málna (málnaszeder), vatukka, Himbeere: D (Vfs). –
 Ö. sz.: *tsieds'edh* 'szúr, mar, csíp (étel)' + *muörjie* 'bogyó'. A málna szárai szúrnak, innen a növény neve. – LWfs 2787., Hk 1364
- (999) **tšalm|murji**: *Ribes rubrum*, erdei ribiszke, herukka (viinimarja), Johannisbeere: K (Kld). –
 Ö. sz.: *tšalmi* (N *čalbmi*) 'szem' + *murji* 'bogyó'. – ItkT 644
- (1000) **tšappes|muorra**: *Prunus padus*, zelnicemeggy, tuomi, Faulbaum. –
 Ö. sz.: *tšappes* (N *čáhppes*) 'fekete' *muorra* 'fa'. – ItkT 646
- (1001) **tšarre|mirr**: *Quercus*, tölgy, tammi, Eiche: K (Pa, T). –
 Ö. sz.: *tšarr* 'tarhegy háta' + *mirr* (N *muorra*) 'fa'. – Egy szélső v. szélen levő fát jelenthet. – ItkT 647, SIMos 126
- (1002) **tšiiives|keažai**: *Campanula rotundifolia*, kereklevelű harangvirág, kissankello (sinikukka), rundblättrige Glockenblume: K (T). –
 Ö. sz.: *tšiiives* 'kék, zöld' + *keažai* 'virág'. – ItkT 124, 666
- (1003) **tšüoggi|suöini**: *Urtica urens*, apró csalán, nokkonen, Brennessel: K (Pa). –
 Ö. sz.: *tšüoggi* 'szúró' + *suöini* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – ItkT 685
- (1004) **tuðkka**: *Angelica archangelica*, orvosi angyalgyökér, väinönputki, echte Engelwurz: N (Nes). –
 Orosz jövevénytiszó, vö. *дюдка* 'síp, nádsíp'. A névben benne van az utalás a csöves növényre, és a belőle készült játéokra, zeneszerszámra. – Lz 8008.
- (1005) **tuiska miesta|taņas**: *Myricaria germanica*, csermelyciprus, saksan pensaskanerva, deutsche Tamariske (Rispelstrauch). A nemzetség neve a *myrike* szóból származik, ami a *tamariska* régi görög elnevezése. A *tamariska* latin neve a *tamarix* pedig a pireneusi *Tamaris* folyó nevéből származik. Az örökzöld 50–250 cm magas cserje elterjedése Kis-Ázsiától, Perzsiától Közép-Európán át Finnorszáig, Skandináviáig megfigyelhető. –
 Jelzővel ellátott ö. sz.: *tuiska* 'német' + *miesta* 'bokor' + *taņas* 'csarab'. – Lukk 158
- (1006) **tulipána ~ tulpána**: *Tulipa gesneriana*, kerti (pompás) tulipán, tulppaani, Gartentulpe. –

Nemzetközi szó, vö. port., ol. *tulipa*, *tulipa*; sp. *tulipán*; ang. *tulip*, a szó végső forrása a perzsa *dulband* 'turbán'. A lappban a finn átvétel valószínű. – SI 451, 452, SIB 492

- (1007) **tuoddar|biehttse**: tunturimänty, [tarhegyi fenyő]. –
Ö. sz.: *tuoddar* (N *duottar*) 'tarhegy, kopár hegy' + *biehttse* 'erdeifenyő'. – ItkT 613–14
- (1008) **tuoddar|j#iel**: tunturijäkälä, [tarhegyi zuzmó]. –
Ö. sz.: *tuoddar* (N *duottar*) 'tarhegy, kopár hegy' + *j#iel* 'zuzmó'. – ItkT 613–14
- (1009) **tuoddar|suahekke**: *Betula tortuosa*, „tarhegyi nyír” (többszörösen kevert faj), *tunturikoivu*, eine Art Birke: K (Nj). –
Ö. sz.: *tuoddar* (N *duottar*) 'tarhegy, kopár hegy' + *suahekke* (N *soahki*) 'nyír'. – ItkT 614
- (1010) **turnipsa**: *Brassica rapa* subsp. *rapa*, tarlórépa (kerekrépa, fehérrepa), nauris, Stoppelrübe. Sammallahti szótárából veszem a számi és a finn jelentéseket, bár logikusnak tetszhetne a fi. *turnipsi* 'rehunauris, Brassica rapa rapa / Wasserrübe, Turnips'. –
Bizonytalan eredetű. Az angol *turnip* (Pl.) *turnips* alakban került a svédbe és a norvégba, a svédből a finnbe, ahonnan talán a lappba. Megfigyelésem szerint a dolgozatban előforduló nemzetközi szavak a svédben és a norvégban mássalhangzóra, a finnben *-i-re*, a számiban *-a-ra* végződnek. – SI 452 | SKES 1426, SSA 3: 335
- (1011) **uhca bullje|lasta**: *Sedum annuum*, egyéves varjúháj (szédum), kesämaksaruoho, Sommerfetthenne (einjähriger Mauerpfeffer). –
Jelzővel ellátott ö. sz.: *uhca* 'kis, kicsi' + *bullji* 'kidülledt pont v, dolog, kidudorodás' + *lasta* 'levél'. – SI 453, SIB 299
- (1012) **ukkene**: [egy bizonyos növénynév]: D (V). –
Ismeretlen eredetű. – Hk 1377
- (1013) **ul'lo|oaivi**: 1. *Ranunculus acris* (acer), réti boglárka, niittyleinikki (kukkinut), scharfer Hahnenfuß; 2. *Eriophorum*, gyapjúsás, niittyvilla, Wollgras: K (Kld); 3. *Taraxacum officinale*, pongyola pitypang, voikukka, gemeine Kuhblume. –
Ö. sz.: *ul'lo* 'gyapjú' + *oaivi* 'fej'. – QL 325., ItkT 918, SI 454
- (1014) **ul'lo|rasse**: *Eriophorum*, gyapjúsás, niittyvilla, Wollgras: N (Kt, Kr, P); I. –
Ö. sz.: *ul'lu* 'gyapjú' + *rasse* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Friis 786, QL 326., N III: 698, SIMor 84, SIB 533

- (1015) **ul'lo|suoi'dne**: 1. [olyan növény, amely a magjait a földre leteríti, bolyhosodnak és a szél szétszórja azokat]: N (Kt, Kr, P); 2. Eriophorum, gyapjúsás, niittyvilla, Wollgras: N (Uts); K (S, Kld). –
 Ö. sz.: *ul'lo* 'gyapjú' + *suoi'dne* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – QL 327., N III: 698, Itk T 1066
- (1016) **ul'lu|ruošši**: Trichophorum alpinum (Scirpus hudsonianus, S. trichophorum), havasi kisgyapjúsás, villapääluikka, ? Alpenhaarsimse. –
 Ö. sz.: *ul'lo* 'gyapjú' + *ruošši* 'sás, nád'. – Sl 454
- (1017) **upmol|suoidne**: Eriophorum angustifolium, keskenylevelű gyapjúsás, luhtavilla, schmalblättriges Wollgras: I. –
 Ö. sz.: *upmol* 'lombos fa virágzata; barka; sásfélék virágzata' + *suoidni* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – Friis 530, QL 324., ItkE 5241.
- (1018) **upmol|guodja**: Carex canescens, szürkés sás, harmaasara, Grausegge: N (Kt, Kr, P). –
 Ö. sz.: *upmol* 'lombos fa virágzata; barka; sásfélék virágzata' + *guodja* 'sás; gyapjúsás'. – NN 190, Sl 455
- (1019) **urttas**: mukulajuuri, [ehető gyökerű gumós növény, főleg angyalgyökér gyökere]: D (Ht); S (Arj, J, F, G, Tys, Hm); N (Kt, Kr, P, Sdv). –
 Skandináv jövevényszó, vö. óno. *yrt*, *urt*; no., sv. *ört*, *urt* id.; közsk. *[w]urtiz. – Friis 304, 788, QN 338, Ql 328., N III: 702, Sl 456 | SKES 1865, AEW 636
 Vö. mirko-.
- (1020) **uvllo|rássi ~ hulvvo|rasse**: Taraxacum officinale, pongyola pitypang, voikukka, Gemeine Kuhblume: N (Lg, Kt). –
 Ö. sz.: *uvlu* ~ *uvhlu* 'dongó, poszméh' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Sl 456, SIB 533
 Vö. hulvvorasse
- (1021) **vadnem|muörje**: Rubus castoreus, [valamilyen szeder, málna]: S (J, F, G). –
 Ö. sz.: *vadnem* ~ *vadnin* (Sl) 'hód' + *muörje* 'bogyó'. – Friis 791, QL 330.
- (1022) **vajálgeahtes|násti**: Myosotis arvensis, parlagi (mezei) nefelejcs, peltolemmikki (lapinlemmikki), Ackervergissmeinnicht: N (Lg). –
 Ö. sz.: *vajálgeahtes* 'feledhetetlen, felejthetetlen' + *násti* 'csillag'. – QL 332., Sl 458
- (1023) **valville**: Salix, fűz, paju, Weide: K (T). –
 Ismeretlen eredetű. – Gen 1914., QL 333., ItkT 717
- (1024) **varam**: Rubus idaeus, erdei málna, vadelma, Himbeere: N (Lg). –
 Finn jövevényszó, vö. *vaara(i)n*, *vaarama* 'málna'. – Friis 803, QL 334. | SKES 1586

- (1025) **varegäädís:** Sparganium natans, lápi (kicsiny) békabuzogány, palpakko, Zwergigelkolben: I. –
Valószínűleg finn jövevényszó az inari lappban. A Kalevalában és általában a népköltészeti alkotásokban *Virokannas*, illetve a finn *virankanto* 'pajzsika; édesgyökerű-páfrány szavakkal egyeztethető; *vira(n)kandas 'palpakko (tarustossa myös myyttinen merkitys)'. SIMor 85, ItkE 1291, 5333. | SKES 1787, SSA 3: 458
- (1026) **varra|ruohtas:** Potentilla erecta (Tormentilla erecta), vérontófű (vérontó pimpó, vérhasgyökér), rätvänä, Blutwurz (Tormentill). Az egész növény tormentillavörös nevű festékanyagot, míg gyökere cseranyagokat tartalmaz. Ezen alapul a véralvadást elősegítő tulajdonsága; a gyöktörzs kivonata adta a „vér”-rel kapcsolatos elnevezéseit is. A gyöktörzset ezenkívül a gyomorkeserű készítéséhez adalékként is használják. Régóta gyógynövény. –
Ö. sz.: *varra* 'vér' + *ruohtas* 'gyökér'. – SI 459, Mivi 208
- (1027) **varra|várbu ~ vára|várpá:** Phyllodoce caerulea, kék párnahanga (kúszófenyér), kurjenkanerva, Kantenheide (Moosheide): N (Kr, P). –
Ö. sz.: *varra* 'vér' + *várbu* 'vessző, hajtás; félcserje'. – QL 335., N III: 738–39, SI 459, 464, SIB 322
- (1028) **varr|j#l:** metsäjäkälä (sammalensekainen), [erdei zuzmó (gombával kevert)]: K (Pa, Kld). –
Ö. sz.: *v#rr* 'erdős hegy' + *j#l* 'zuzmó'. – ItkT 721
- (1029) **vádir:** Acer, juhar, vaahtera, Ahorn. –
Vitatott eredetű. 1. A finn-volgai korig vezethető vissza a finn *vaahtera*, vö. ink. *v#her*, *v#htere*, *v#tara*; karj. *voahteri*; vepsze *vahtar'*, *vahtar*; é. *vaher*, *vahter*; mdE *ukštor*, *ukštoro*, *ukštur*, M *uštor*, *ukštor*; cser. *waštar*, *woštar* id. A lapp szóra viszont nincs utalás sem az SSA-ban, sem az UEW-ben, sem más számi szótárban, csak Samallahtinál. 2. Ezért finn jövevényszónak tekinthetjük. Azt sem zárhatjuk ki, hogy éppen tőle eredhet a lapp elnevezés. – SI 460, SIB 511 | UEW 812, SSA 3: 382
- (1030) **vádot:** Rubus arcticus, sarkvidéki szeder, mesimarja, braunrote Himbeere, arktische Brombeere: N (Suj, Kt, Kr, P). –
Finn jövevényszó, a lpN *vađuk*, *v#đok*, *f#duk* 'sarkvidéki szeder' < fi. *vatukka*, *vatikka* 'málna, sarkvidéki szeder'. – Friis 169, QL 331., N III: 713, Lz 8466., NN 274, Lukk 161, SI 460, SIB 361 | SKES 1586, SSA 3: 419
Vö. guovžža-
- (1031) **vándá|divga:** Linnaea borealis, Linné-cserje (Linné-virág), vanamo. Moosglöckchen. –
Ö. sz.: *vánddis* 'cickány' + *divga* 'csengő'. Az elnevezés talán a cickány hosszú vékony farkának és a növény vékony szárának analógiája alapján történhetett. Felvethető még mindkettejük esetében a jellegzetes illat: a Linné-virág erősen vanília illatú, a cickányé is markáns, pézsmá vagy mosusz szagú, ezért a

vadállatok nem is eszik meg. A második feltevésnél valószínűbb, hogy mindkét élőlény törékeny, kicsi. Az utótag 'csengőcske, harangocska' a németben is megvan. A számi névnek eleve adva van egy kedves, szinte mesészerű hangulata: cickány harangocskája, csengőcskéje.

Érdemes szót ejteni a latin és a magyar nevekről (ugyanígy *linnea* a norvégban és a svédben is). Ez a növény kedvenc virága volt a nagy svéd botanikusnak, Carl Linnének, aki 1732-ben gyűjtötte lappföldi utazása során. A holland Gronovius ajánlotta a *Linnaea* nemzetséget a már akkor nagy hírű Linnének, aki azt a borealis (északi) fajnévvel látta el, és 1753-ban a *Species Plantarum* című művében megjelentette. Így fordult elő az a szokatlan helyzet, hogy Linné szerzője lett egy róla elnevezett növénynek. Linnét számos kép örökítette meg a Linné-virággal a kezében, és ez a növény a családi címerében is megtalálható. A Linné-virág szerepet játszott a porcelán történetében is, mert az első klasszikus botanikai díszítés porcelánon a *Linnaea borealist* ábrázolja, egy 1750–1752-ben Kínában, Linné számára készült teáskészleten.

Ö. sz.: *vánddis* 'cickány' vándá (gen.) + *divga* 'kis csengő, harangocska'. Sl 463, SIB 518, Cserj 270

- (1032) **várre|báinna**: *Lycopodium alpinum* (*Diphasiastrum alpinum*), alpesi (havasi) korpafű, tunturilieko, Alpenflachbärlapp. –
Ö. sz.: *várri* '(erdős) hegy, egyesével álló tarhagy' + *báinna* 'szín, festék, szín festéshez'. – ItkT 721, ItkE 5386., Sl 464, SIB 495
- (1033) **várre|civzza**: *Gentianella tenella*, vékonyka tárnicska (vékony tárnics), hentokatkero, zarter Enzian. –
Ö. sz.: *várri* '(erdős) hegy, egyesével álló tarhegy' + *civzza* 'keserű, fanyar, csípős'. – Sl 464, SIB 252
- (1034) **várre|gielda**: *Lycopodium alpinum* (*Diphasiastrum alpinum*), alpesi (havasi) korpafű, tunturilieko, Alpenflachbärlapp. –
Ö. sz.: *várri* '(erdős) hegy' + *gielda* 'korpafű, galaj'. – Sl 464, SIB 495
- (1035) **várre|siedga**: *Salix glauca*, kékes fűz, tunturipaju, eine Art Weide. –
Ö. sz.: *várri* '(erdős) hegy' + *siedga* 'fűz'. – Sl 464
- (1036) **várre|silvi**: *Diphasiastrum complanatum* subsp. *montellii*, valamilyen lapos korpafű, pohjankeltalieko, eine Art gemeiner Flachbärlapp.
Ö. sz.: *várri* '(erdős) hegy' + *silvi* 'szűrő'. – Sl 464 SIB 441
- (1037) **várre|sitnu**: *Deschampsia alpina*, alpesi (havasi) sédbúza, tunturilauha, Alpenschmiele.
Ö. sz.: *várre* '(erdős) hegy' + *sitnu* 'séd-búza, csenkesz, juhcsenkesz'. – Sl 464
- (1038) **várre|suoidni**: *Poa alpina*, havasi perje, tunturinurmikka, Alpenrispe.

- Ö. sz.: *várri* ' (erdős) hegy + *suoidni* 'fü, széna, sásfélék általános neve'. – SI 464, SIB 495
- (1039) **väri|poajuj**: Salix, fűz, paju, Weide: I. [Fűz, mely a hegyen nő (nagyobb és világosabb / fényesebb, mint a parton.)] –
Ö. sz.: *väri* ' (erdős) hegy' + *poajuj* 'fűz'. – ItkE 5386.
- (1040) **veadde|muorji**: Rubus saxatilis, kövi szeder, lillukka, Steinbeere: S (Sors). –
Ö. sz.: *veaddi* 'fa gyökere' + *muorji* 'bogyó'. – QL 338., SI 466, SIB 342
- (1041) **veäddaa|graasie**: Rubus saxatilis ?, kövi szeder, lillukka, Steinbeere: D (Vfs).
A jelentést maga Hasselbrink kérdőjelezi meg. –
Ö. sz.: *veäddaa* 'fa gyökere' + *graasie* 'virágos növény'. – Hk 1411, BIM 338
- (1042) **vete ~ väita**: Triticum, búza, vehnä, Weizen: D (Tän, H); S (M, J). –
Svéd jövevényszó: < *vete* id., vö. még no. *hvete* id. A kutatópontok svéd eredetet igazolnak. – Lz 8509., C 101, Gr 1474, Schl 153 | SEO 1114
- (1043) **vettik**: Vaccinium oxycoccus, tőzegáfonya, karpalo, gemeine Moosbeere. –
? Talán képzett szó a *vattu* 'málna' alakból, de az első szótagi magánhangzó miatt, és szemantikailag is bizonytalan, hapax legomenonként felvett adat, kutatópontok jelzése nélkül. – QL 336.
- (1044) **vielgis|jääyvil**: [valamilyen fehér zuzmó]. –
Ö. sz.: *vielgad* attr. *vielgis* 'fehér' + *jääyvil* 'zuzmó'. – ItkE 968.
- (1045) **vihte**: Potamogeton, békaszőlő, vita, Laichkraut: N (Suj). –
Finn jövevényszó, vö. *vita* id. – Lz 8654., SI 471
Vö. *deaške-*, *giedde-*, *suoidne-*.
- (1046) **viidne|muorji**: Vitis, szőlő(fürt), viinirypäle, Weintraube: N (Lg, Krl). –
Ö. sz.: *viidni* ~ *viidna* 'bor, pálinka' + *muorji* 'bogyó'. – WLPChr 122, QL 337., SI 474, SIB 440, 529, VestLuuk 141
- (1047) **vilges|horbmá**: Epilobium lactiflorum, valamilyen füzike, deréce, valkohorsma, eine Art Weidenröschen. –
Ö. sz.: *vilges* 'fehér' + *horbmá* 'füzike, deréce'. – SI 475, SIB 516
- (1048) **vilges|lávki**: Allium sativum, fokhagyma, valkosipuli (kynsilaukka), Knoblauch. –
Ö. sz.: *vilges* 'fehér' + *lávki* 'hagyma'. – Friis 818, SI 475
- (1049) **vilges|loppan**: Nymphaea candida, kis (fénylő) tündérrózsa, pohjanlumme, kleine Seerose. –

- Ö. sz.: *vilges* 'fehér' + *loppan* 'tündérrózsa'. – SI 475
- (1050) **vilges|luovvar**: *Trifolium repens*, fehér (kúszó) here, valkoapila, Weißklee. –
Ö. sz.: *vilges* 'fehér' + *luovvar* 'here'. Tükörfordítás: az előtag a finnel hozható kapcsolatba, az utótag a svéd *klöver*, a norvég *kløver* növénynévből származhat. – SI 475, SIB 516
- (1051) **vilges|mádir**: *Galium boreale*, északi galaj, ahomatara, nordisches Labkraut. –
Ö. sz.: *vilges* 'fehér' + *mádir* 'galaj'. – SI 475
- (1052) **vilges|násti**: *Anemone nemorosa*, berki szellőrózsa, valkovuokko, Buschwindröschen. –
Ö. sz.: *vilges* 'fehér' + *násti* 'csillag'. – SI 475
- (1053) **vilges|oai|rássi**: *Eriophorum*, gyapjúsás, niittyvilla, Wollgras: N (Kt, Kr, P). –
T. ö. sz.: *vilges* 'fehér' + *oai* 'fej' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Friis 818, QL 341., N III: 771, SI 475
- (1054) **vilges|ruohtas**: *Agropyron repens*, közönséges tarackbúza, juolavehnä, gemeine Quecke. –
Ö. sz.: *vilges* 'fehér' + *ruohtas* 'gyökér'. – SI 475
- (1055) **vilges|siedga**: *Salix lanata*, gyapjas fűz, villapaju, wollige Weide. –
Ö. sz.: *vilges* 'fehér' + *siedga* 'fűz'. – SI 475, SIB 531
- (1056) **vilges|vuodja|lasta**: *Pinguicula alpina*, havasi hízóka, valkoyökönlehti, Alpenfettkraut. –
T. ö. sz.: *vilges* 'fehér' + *vuodja* 'vaj, zsír, olaj' + *lasta* 'levél'. – SI 475
- (1057) **vilggis|beaivvi|čalbmi**: *Parnassia palustris*, mocsári fehérmájvirág, suovilukko, Sumpferherzblatt. –
T. ö. sz.: *vilggis* 'fehér' + *beaivi* 'nap' + *čalbmi* 'szem'. – QL 340.
- (1058) **vél'l'k'es p'#ss'|m•rr**: *Betula pubescens*, szőrös nyír (fehér ~, molyhos ~, pelyhes ~), hieskoivu, Moorbirke. –
Jelzővel ellátott ö. sz.: *vill'k'es* 'fehér' + *p#ss'* 'nyírfakéreg, nyírfa; fészek' + *m•rr* 'fa'. – Kur 254, 481, 522
- (1059) **vi#la**, *Viola*, ibolya, árvácska, orvokki, Veilchen. –
Nemzetközi szó, vö. ol. *viola*; ang. *violet*; port., sp. *violeta*; fr. *violette*; sv. *viol*; no. *fiol* 'ibolya, árvácska'. Az átadó nyelv a svéd lehet, vagy a tudományos, latin nyelv. – SIB 390
- (1060) **viskes|pualla**: *Ranunculus*, boglárka, leinikki, Hahnenfuß: K (Nj). –
Ö. sz.: *viskes* 'sárga' + *pualla* 'gomb'. – ItkT 756
- (1061) **viskis|kiedj#k**: *Ranunculus acris*, réti boglárka [vagy másféle hasonló boglárka], niittyleinikki, Scharferhahnenfuß: S (G). –

- Ö. sz.: *viskis* 'sárga' + *kiedj#k* 'tözegszeder (lápi szeder, törpe ~) virága'. – Gr 209
- (1062) **visk's bürhvie**: *Cladonia rangiferina*, [sárga v. szürke] rénszarvaszuzmó, harmaa poronjäkälä, Renntiermoos: D (Mer). –
Ö. sz.: *visk's* [*f*: *viskes*, *viskis*] 'sárga' + *bürhvie* 'zuzmó'. – Lz 5255: 2., Hk 389
- (1063) **visseeh|myer'ji**: *Empetrum nigrum*, (éretlen) varjúbogyó, variksenmarja (kypsymätön), Krähenbeere: I; K (Kld). –
Ö. sz.: *vissee* 'éretlen' + *myer'ji* 'bogyó'. – ItkT 757, SIMor 88
- (1064) **vista|rasse**: *Rhinanthus minor*, csörgő kakascímer, pikkulaukku, kleiner Klappertopf. –
Ö. sz.: *vista* 'tok, burok' + *rasse* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 343.
- (1065) **vistie ~ vistee**: *Cladonia rangiferina*, rénszarvaszuzmó, harmaa poronjäkälä, Renntierflechte: D (Mer, Vfs); S (M, Tys, Arj, J, G). –
Ismeretlen eredetű. – Friis 821, Hal 169, QL 344., LWfs 3105., Lz 8650., Gr 1424, Schl 151, Hk 1433, BIM 345
Vö. pällo-, geadgi-, bohcco-.
- (1066) **(vuask)|s#d|suöjñi**: *Urtica urens*, aprócsalán, polttiainen, Brennessel: K (S).
Ugyanabban a jelentésben: K (Nj) *s#da|r#sse*. –
T. ö. sz.: *vuask* 'süger' + *s#da* 'sörte' + *suöjñi* 'fű, széna, sásfélék általános neve'. – ItkT 482, 796
- (1067) **vuodja|lasta**: *Pinguicula vulgaris*, lápi (mocsári) hízóka, (sini)yökönlehti, echtes Fettkraut. –
Ö. sz.: *vuodja* 'vaj, zsír, olaj' + *lasta* 'levél'. – Sl 478, SIB 547
- (1068) **vuodja|rássi**: *Taraxacum officinale*, pongyola pitypang, voikukka, gemeine Kuhblume. –
Ö. sz.: *vuodja* 'vaj, zsír, olaj' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – Sl 478, SIB 533
- (1069) **vuogo|dolgi**: *Matteuccia struthiopteris*, struccpáfrány, kotkansiiipi, Straußfarn. –
Ö. sz.: *vuogo* '??' + *dolgi* 'toll, madártoll'. – Sl 479, SIB 314
- (1070) **vuokta|guodja**: *Carex capillaris*, hajszásás, hapsisara, Haarstielsegge. Finn mintára létrejött tükörszó. –
Ö. sz.: *vuokta* 'hajszás' + *guodja* 'sás'. – Sl 482
- (1071) **vuolahas|rassi**: *Luzula campestris*, mezei perjeszittyó, ketopiippo, gemeine Hainbinse (Hainsimse). –
Ö. sz.: *vuolahas* 'forgács, murvalevél, toklász' + *rassi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 345., Sl 482

- (1072) **vuolpo|rássi**: *Alchemilla vulgaris*, közönséges palástfű, yleinen poimulehti, Frauenmantel: N (Kt, Kr, P). A széttárt köpenyre emlékeztető levél miatt hívják Boldogasszony palástjának is. –
Ö. sz.: *vuolpu* 'női ruha, köpeny' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – QL 346., N III : 813, SI 484, SIB 412
- (1073) **vuoražas|muorji ~ vuorča|muorji ~ voerhtjen|muerjie**: *Empetrum nigrum*, varjúbogyó, variksenmarja, Krähenbeere: D (Vfs); N (P); I. –
Ö. sz.: *vuoražas ~ vuorčis ~ voerhtje* 'varjú' + *muorji* 'bogyó'. – LWfs 3155., N III: 816–17, Hk 1465, ItkE 5663., SI 485, BIM 348
- (1074) **vuoskko|biika|rássi**: *Urtica dioica*, nagy csalán, nokkonen, große Brennessel. – T. ö. sz.: *vuoskku* 'süger' + *biika* 'tüske' + *rássi* 'virág, lágyszárú virágos növény'. – SI 486
- (1075) **vuovde|#ppel|muorra**: *Malus sylvestris*, vadalma (erdei vadalma), metsäomenapuu, Wildapfel (Holzapfel). –
T. ö. sz.: *vuovdi* 'erdő' + *#ppel* 'alma' + *muorra* 'fa'. Valószínűleg a finn alapján keletkezett tükörszó. – SI 487
- (1076) **vuovde|fiski**: *Melampyrum sylvaticum*, erdei csormolya, metsämaitikka, Waldwachtelweizen (Kuhweizen). A lapp név az előfordulás helyére és a sárga színű virágra utal. –
Ö. sz.: *vuovdi* 'erdő' + *fiski* 'sárga'. – SIB 362
- (1077) **vuovde|gáiskkit**: *Gymnocarpium dryopteris* (*Dryopteris disjuncta*, D. linnaeana), közönséges tölgyespáfrány (közönséges hármalevelű-páfrány), metsäimarre, Eichenfarn. –
Ö. sz.: *vuovdi* 'erdő' + *gáiski* 'pajzsika'. – SI 487–88, SIB 362
- (1078) **vuovde|hilsku**: *Stellaria longifolia*, „hosszúlevelű” tyúkhúr, metsätähtimö, langblättrige Sternmiere. –
Ö. sz.: *vuovdi* 'erdő' + *hilsku* 'tyúkhúr, gyom, dudva'. – SI 488
- (1079) **vuovde|ruusu**: *Rosa majalis* (*Rosa cinnamomea*), fahéjrózsa, (cimetrózsa, májusi rózsa), metsäruusu, Mairose. –
Ö. sz.: *vuovdi* 'erdő' + *ruusu* 'rózsa'. –SIB 362
- (1080) **vuovde|sáhpal**: *Melampyrum sylvaticum*, erdei csormolya, metsämaitikka, Waldwachtelweizen. –
Ö. sz.: *vuovdi* 'erdő' + *sáhpal* 'kaszanyúgbükköny'. – SI 488, SIB 362
- (1081) **vuovde|siedga**: *Salix borealis*, északi fűz, outapaju, eine Art Weide. –
Ö. sz.: *vuovdi* 'erdő' + *siedga* 'fűz'. – SI 488

- (1082) **vuovde|sitnu**: Deschampsia flxuosa, erdei sédbúza, metsäluha, Rasenschmiele. –
Ö. sz.: *vuovdi* 'erdő' + *sitnu* 'sédbúza, csenkesz, juhcsenkesz, szittyó'. – SI 488, SIB 362
- (1083) **vuovde|vi#la**: Viola riviniana, nagyvirágú ibolya, metsäorvokki, Hainveilchen. –
Ö. sz.: *vuovdi* 'erdő' + *vi#la* 'ibolya, árvácska'. – SI 488, SIB 362
- (1084) **vuõjj|muõrr**: Olea, olajfa, õljypuu, Olive. –
Ö. sz.: *vuõjj* 'vaj, zsír, olaj' + *muõrr* 'fa'. A szó egészen biztosan a Bibliából származik, mert a fa nem honos Lappföldön. – MosSI 143, SIMos 156

7. Térképek

A térképen szereplő kutatópontok neve és azok rövidítése ábécérendben

1. Akkala (fi), Áhkil (lp), Babinsk [or]	A
2. Anarisfjällen (sv)	An
3. Arjeplog (sv), Árjapluovvi (lp)	Arj
4. Balsfjord (no), Bahccavuotna (lp)	Bls
5. Enontekiö (fi), Eanodat ~ Enodat (lp)	Enon
6. Flakaberg (sv)	F
7. Frostviken (sv)	Fr
8. Gällivare (sv), Jällivaara (fi), Váhčir (lp)	G
9. Gratangen (no), Rivttát (lp)	Grat
10. Härjedalen (sv)	H
11. Hamarøy (no), Hápmir (lp)	Hm
12. Hotagen (sv)	Hot
13. Hattfjelldal (no)	Ht
14. Inari (fi), Anár (lp)	I
15. Ibbestad (no), Ivvárstádit (lp)	Ib
16. Jokkmokk (sv), Johkamohki (lp)	J
17. Jukkasjärvi (sv), Čohkkeras (lp)	Jukkasj
18. Kall (sv)	Kall
19. Kalfjord (no)	Kl
20. Kildin (or)	Kld
21. Kolttaköngäs (fi)	Ko
22. Karasjok (no), Ka(a)rasjoki (fi), Kárášjohka (lp)	Kr
23. Karlsøy (no), Gálsa (lp)	Krl
24. Kautokeino (no), Koutokeino (fi), Guovdageaidnu (lp)	Kt
25. Kvænangen (no), Naavuono (fi), Návuotna (lp)	Kv
26. Lyngen (no), Jyykeä ~ Yykeä (fi), Ivgu (lp)	Lg
27. Lenvik (no), Leagáviika (lp)	Lnv
28. Malå (sv)	M
29. Meråker (no)	Mer
30. Näätämö (fi), Njávđán (lp)	Nä
31. Nesseby (no), Uuniemi (fi), Unjárga (lp)	Nes
32. Nuortijärvi (fi), Njuohttejávri (lp) Notozero[or]	Nj
33. Offerdal (sv)	O
34. Ofoten (no)	Of
35. Oviken (sv)	Ov
36. Polmak (no), Pulmanki (fi)	P

37. Paatsjoki (fi), Báhčaveaijohka (lp) Pasvikelva (no)	Pa
38. Parkalompolo (sv), Junka (lp)	Park
39. Petsamo (fi), Beahcán (lp) Pečenga [or]	Pe
40. Repparfjord (no), Riehppovuotna (lp)	Rep
41. Røros (no)	Rör
42. Suonikylä (fi) Songelsk [or], Sunnjel (lp)	S
43. Sodankylä (fi), Soađegilli (lp)	Sdn
44. Sevettijärvi (fi), Čeavetjávri (lp)	Sev
45. Skalstugan (sv)	Skals
46. Snåsa (no)	Snå
47. Sorsele (sv)	Sors
48. Stensele (sv)	St
49. Stjørdal (no)	Stjörd
50. Suijavaara (sv)	Suj
51. Tännäs (sv)	Tän
52. Tysfjord (no), Tiitisvuono (fi), Divttasvuotna (lp)	Tys
53. Undersåker (sv)	U
54. Utsjoki (fi), Ohcejohka (lp)	Uts
55. Vilhelmina (sv)	V
56. Verdal (no)	Vd
57. Vefsen (no)	Vfs

8. Latin szómutató

Abies	42
Acer	1029
Achillea millefolium	5, 119, 120, 413, 452, 826
Achillea ptarmica	324
Aconitum	929
Aconitum lycoctonum subsp. lycoctonum (= Aconitum septentrionale)	1, 38, 39, 925, 926, 930
Actaea spicata	106
Actinidia chiensis	565
Aegopodium podagraria	313, 357
Agropyron repens	1054
Aira cespitosa (= Deschampsia cespitosa)	113
Alchemilla	59, 274
Alchemilla alpina	8, 193, 698, 860
Alchemilla borealis (vulgaris)	43
Alchemilla glaucescens	798
Alchemilla vulgaris	171, 250, 479, 633, 698, 798, 844, 1072
Alectoria	592
Alectoria jubata	542
Allium	602
Allium cepa	821
Allium flavum	291
Allium porrum	157
Allium sativum	1048
Allium schoenoprasum	774
Allium schoenoprasum var. sibiricum	603
Alnus incana	606
Alopecurus	374
Alopecurus aequalis	112
Ananas	24
Andromeda	731
Andromeda polifolia	732
Anemone	684
Anemone nemorosa	25, 384, 895, 1052
Anemone ranunculoides	295
Anethum	242
Angelica archangelica	62, 132, 155, 156, 172, 222, 283, 434, 530, 632, 733, 734, 885, 1004
Angelica sylvestris	35, 37, 156, 239, 846, 930, 931, 989
Antennaria alpina	252
Antennaria dioica	166, 332
Anthoxanthum odoratum	5, 296, 452, 453, 697
Anthriscus sylvestris	78, 239, 322, 356, 828, 997
Apium graveolens	876

Arachis hypogaea	265
Arctostaphylos alpina	124, 341, 397, 436, 437, 555, 564, 576, 790
Arctostaphylos uva-ursi	103, 111, 341
Armoracia rusticana	126
Artemisia dracunculus	277
Asparagus officinalis	30
Asplenium	333, 932
Asteraceae	53
Astragalus alpinus	256
Astragalus frigidus	408
Avena	56, 456, 464, 465
Avena fatua	394
Avocado (= Aquacate ~ Ahuaca)	33
Bambusa	76
Barbarea stricta	326
Barbarea vulgaris	87
Bartsia alpina	328
Batrachium aquatile	504
Beta vulgaris crassa	680
Beta vulgaris subsp. vulgaris convar. crassa provar. altissima	916, 917
Beta vulgaris subsp. vulgaris convar. crassa provar. conditiva	823
Betula	42, 567, 572, 662, 795, 912
Betula nana	303, 499, 778, 801, 898, 899, 910
Betula odorata	98
Betula pendula	615, 919
Betula pubescens	1058
Betula pubescens subsp. tortuosa	591
Betula tortuosa	1009
Brassica	547
Brassica napus	773
Brassica napus convar. rapifera	337, 599, 680
Brassica oleracea convar. botrytis	597, 611
Brassica oleracea convar. botrytis provar. botrytis	232
Brassica oleracea convar. capitata	720, 725
Brassica oleracea convar. gemmifera	840
Brassica oleracea convar. gongylodes	136, 599
Brassica oleracea convar. sabauda	800
Brassica oleracea subsp. capitata rubra	820
Brassica oleracea subsp. caulorapa var. gongyloides	804
Brassica rapa (subsp.) campestris	88
Brassica rapa convar. rapa	685

<i>Brassica rapa rapifera</i>	793
<i>Brassica rapa</i> subsp. <i>chinensis</i>	552
<i>Brassica rapa</i> subsp. <i>rapa</i>	1010
<i>Calamagrostis</i>	275, 727
<i>Calamagrostis purpurea</i>	121
<i>Calamus rotang</i>	816
<i>Calendula officinalis</i>	381, 788
<i>Calla palustris</i>	553
<i>Calluna vulgaris</i>	212, 463, 474, 545, 613, 616, 898
<i>Caltha</i>	279
<i>Caltha palustris</i>	178, 335, 402, 441, 594, 612, 903
<i>Caltha palustris minor</i>	44, 118, 173, 571, 867, 991
<i>Campanula</i>	118, 173, 571, 867, 991
<i>Campanula latifolia</i>	570
<i>Campanula patula</i>	689, 901
<i>Campanula rotundifolia</i>	13, 17, 118, 317, 502, 1002
<i>Campanula uniflora</i>	396
<i>Cannabis sativa</i>	449
<i>Capsicum</i>	746
<i>Cardamine pratensis</i>	951
<i>Carex</i>	416, 621, 702, 777, 891, 927
<i>Carex acuta</i> (= <i>Carex gracilis</i>)	727, 835
<i>Carex aquatilis</i>	48, 670
<i>Carex atrata</i>	185, 799
<i>Carex canescens</i>	771, 1018
<i>Carex capillaris</i>	1070
<i>Carex cespitosa</i>	703
<i>Carex dioica</i>	40
<i>Carex elata</i>	652
<i>Carex flava</i>	48, 416, 946
<i>Carex juncinella</i> [= <i>Carex nigra</i> subsp. <i>juncella</i>]	655
<i>Carex juncella</i> [= <i>Carex nigra</i> subsp. <i>juncella</i>]	842
<i>Carex lasiocarpa</i>	538
<i>Carex limosa</i>	189
<i>Carex livida</i>	210
<i>Carex nigra</i> sub. <i>juncinella</i>	653
<i>Carex polygama</i> (= <i>Carex buxbaumii</i>)	414
<i>Carex rostrata</i>	57, 180, 892, 988, 989
<i>Carex rupestris</i>	74
<i>Carex vesicaria</i>	621, 789, 949, 989
<i>Carum carvi</i>	343, 566
<i>Centaurea cyanus</i>	807
<i>Cerefolium silvestre</i> (= <i>Anthriscus sylvestris</i>)	100
<i>Cetraria</i>	854

<i>Cetraria islandica</i>	427, 489, 495, 635, 770, 853, 894, 918
<i>Chamerion angustifolium</i> l. <i>Epilobium angustifolium</i>	
<i>Chamomilla recutita</i> (<i>Matricaria chamomilla</i>)	544
<i>Chimaphila umbellata</i>	188
Chlorophyta	830
<i>Chorda filum</i>	159,476, 718
<i>Chrysanthemum segetum</i>	578
<i>Chrysosplenium tetrandrum</i>	217
<i>Cicerbita alpina</i>	16, 607
<i>Cichorium endivia</i>	884
<i>Cicuta virosa</i>	659
<i>Cinnamomum</i> (= <i>C. verum</i>)	546
<i>Cirsium</i>	209, 345, 346, 444, 747
<i>Cirsium arvense</i>	86
<i>Cirsium heterophyllum</i> (= <i>helenioides</i>)	130, 209, 216, 596, 960
<i>Cirsium palustre</i>	507
<i>Citrullus lanatus</i> subsp. <i>vulgaris</i>	181, 647
Citrus	26, 888
<i>Citrus decumana</i>	411
<i>Citrus reticulata</i>	629
<i>Cladonia</i>	148,522,681,
<i>Cladonia alpestris</i> (= <i>Cladonia stellaris</i>)	167, 233, 726, 993
<i>Cladonia coccifera</i>	143
<i>Cladonia pyxidata</i>	143, 259, 582, 934
<i>Cladonia rangiferina</i>	147, 150, 168, 522, 894, 1062, 1065
<i>Cladonia silvatica</i> v. <i>rangiferina</i>	260
<i>Cladonia uncialis</i>	674
<i>Comarum palustre</i>	586, 775, 956
Compositae	234
<i>Convallaria</i>	360
<i>Convallaria majalis</i>	374, 960
<i>Cornus suecica</i>	101, 103, 106, 238, 307, 341, 342, 581, 750, 907, 924
<i>Corylus</i>	454, 688
<i>Crataegus monogyna</i>	127
<i>Crocus</i>	858
<i>Cucumis</i>	36,440
<i>Cucumis melo</i>	481
<i>Cucurbita</i>	439
<i>Cucurbita pepo</i> varietas <i>giromontiina</i>	354
Cyanophyta	15
<i>Cyclamen</i>	966
<i>Cynara scolynus</i>	28
<i>Cynoglossum officinale</i>	108
<i>Dactylis glomerata</i>	109, 112

<i>Daphne mezereum</i>	350, 493, 529, 673, 706
<i>Daucus carota</i>	298, 403, 838
<i>Deschampsia alpina</i>	1037
<i>Deschampsia cespitosa</i>	367
<i>Deschampsia flexuosa</i>	642, 887, 1082
<i>Dianthus</i>	687
<i>Dianthus superbus</i>	942
<i>Diapensia lapponica</i>	610
<i>Diphasiastrum complanatum</i>	72, 380, 886
<i>Diphasiastrum complanatum</i> subsp. <i>Montellii</i>	1036
<i>Doronicum</i>	311
<i>Drosera longifolia</i> (= <i>Drosera anglica</i>)	979
<i>Drosera rotundifolia</i>	206
<i>Dryas octopetala</i>	719
<i>Dryopteris carthusiana</i>	333
<i>Dryopteris expansa</i>	940
<i>Dryopteris filix-mas</i>	539
<i>Dryopteris fragrans</i>	450
<i>Eleocharis</i>	618
<i>Elettaria cardamomum</i>	548
<i>Empetrum hermaphroditum</i>	200
<i>Empetrum nigrum</i>	186, 200, 264, 306, 307, 340, 341, 410, 431, 475, 556, 575, 608, 640, 641, 668, 985, 1063, 1073
<i>Epilobium alsinifolium</i>	46, 483
<i>Epilobium anagallidifolium</i>	254
<i>Epilobium angustifolium</i> (= <i>Chamanerion</i> ~ <i>Chamerion angustifolium</i>)	1, 3, 113, 141, 142, 273, 274, 310, 374, 429, 483, 583, 926
<i>Epilobium hornemannii</i>	809
<i>Epilobium lactiflorum</i>	1047
<i>Epilobium palustre</i>	513
<i>Equisetum</i>	478, 579, 590, 623, 889
<i>Equisetum arvense</i>	89, 174, 175, 243, 339, 468, 865
<i>Equisetum fluviatile</i> (= <i>Equisetum limosum</i>)	51, 149, 404, 503
<i>Equisetum hyemale</i>	421, 478, 891
<i>Equisetum palustre</i>	175, 202, 512
<i>Equisetum pratense</i>	690, 706, 707
<i>Equisetum scirpoides</i>	51, 869
<i>Equisetum sylvaticum</i>	174, 175, 201, 203, 204, 433, 468, 920
<i>Equisetum variegatum</i>	395, 404
<i>Eriophorum</i>	139, 462, 520, 593, 620, 694, 1013, 1014, 1015, 1053
<i>Eriophorum angustifolium</i> (= <i>Eriophorum</i> <i>polystachion</i>)	355, 369, 416, 1017
<i>Eriophorum vaginatum</i>	374
<i>Euphrasia arctica</i>	863

Euphrasia stricta	169
Fagopyrum tataricum	832
Fagus sylvatica	81
Festuca ovina	704, 866, 887
Festuca pratensis	367
Festuca richardsonii	11
Festuca rubra	766, 825
Festuca trachyphylla	318
Ficus	288
Filipendula ulmaria	452, 651, 855
Fragaria ananassa	264
Fragaria vesca	365, 388, 587
Frangula officinalis	529, 705,
Fraxinus	953
Fraxinus excelsior	267
Fucus	257, 984
Fucus inflatus v. [Ascophyllum nodosum]	469
Fucus vesiculosus	229
Galium	785, 817
Galium boreale	364, 380, 636, 1051
Galium mollugo	941
Galium palustre	784
Galium spurium	91
Galium trifidum	226
Galium triflorum	811
Galium uliginosum	515
Galium verum	293
Gentiana nivalis	19, 205, 666
Gentianella tenella	361, 1033
Geranium sylvaticum	20, 140, 387, 479, 589, 596
Geum rivale	689
Gnaphalium norvegicum	960
Gymnadenia conopsea	661
Gymnocarpium continentale	723
Gymnocarpium dryopteris (= Dryopteris disjuncta, Dryopteris linnaeana)	1077
Gyrophora	563
Helianthus	84
Helianthus (Helianthus annuus var. macrocarpus)	755
Hepatica nobilis	19
Heracleum (sphondylium)	435
Heracleum sibiricum	35
Hibiscus trionum	470
Hierochloë alpina	10
Hierochloë borealis	5, 452

Hierochloë hirta	453
Hierochloë odorata	453, 701, 729
Hippeastrum x hybridum (= Hippeastrum x hortorum)	23
Hippophaë rhamnoides	249
Hippuris vulgaris	179, 461
Hordeum	131
Humulus lupulus	480
Hydrocotyle vulgaris	188
Hylocomium splendens	353
Hypericum quadrangulum (= Hypericum maculatum)	960
Hypnum parietinum	856
Hysopus officinalis	491
Iridaceae	492
Iris pseudacorus	290
Isoëtes	679
Isoëtes echinospora	211
Juglans	741
Juglans regia	244
Juncaceae	526
Juncus conglomeratus	887
Juncus filiformis	389, 878
Juniperus communis	320, 722, 779
Koenigia islandica	430
Lactuca	847
Lactuca sibirica	810
Laminaria	933
Laminaria saccharina	905
Lapsana communis	619
Larix sibirica	879
Lathyrus odoratus	451
Lathyrus palustris	519
Lathyrus pratensis	692
Laurus	598
Lecanora	831
Ledum palustre	245, 417, 418, 510, 518, 731, 736, 849
Leontodon autumnalis	176
Lepidium draba (= Cardaria draba)	973
Lepidium sativum	392
Letharia vulpina	542
Leucanthemum vulgare (= Chrysanthemum leucanthemum)	69, 70, 191
Lilium	614
Linaria	208
Linnaea borealis	275, 686, 1031

Linum	96, 551, 627
Loiseleuria procumbens	61, 230, 246
Lolium multiflorum	490
Lonicera	177, 198
Lonicera pallasii	198
Lonicera xylosteum	177, 198
Luzula campestris	1071
Lychnis flos-cuculi	373, 378
Lycoperdon	931
Lycopersicon	992
Lycopodium (= Diphasiastrum, Diphasium)	72, 524, 573
Lycopodium alpinum (= Diphasiastrum alpinum, Diphasium alpinum)	301, 314, 487, 1032, 1034
Lycopodium annotinum	913
Lycopodium clavatum	102, 240, 487
Lycopodium complanatum, (Diphasiastrum complanatum, Diphasium ~)	72, 289, 301, 380, 886
Lycopodium selago = Huperzia selago	240
Maianthemum bifolium	730
Malus	282, 494, 737
Malus domestica	391
Malus sylvestris	1075
Malva	637
Matricaria inodora (Matricaria maritima)	262, 466
Matteuccia struthiopteris	1069
Melampyrum pratense	442
Melampyrum sylvaticum	423, 1076, 1080
Mentha	453, 657
Menyanthes trifoliata	588, 671, 714, 767, 775, 959
Milium effusum	275
Montia verna	738
Mulgedium alpinum (= Lactuca alpina, Cicerbita alpina)	505
Musa (Musa paradisiaca)	63
Myosotis arvensis	93, 1022
Myosotis decumbens	813
Myosotis laxa subsp. caespitosa	709
Myosotis sylvatica	677, 682
Myricaria germanica	1005
Narcissus	675
Narcissus pseudonarcissus	99, 294
Nuphar intermedium	671
Nuphar luteum	292, 626
Nuphar pumila	224, 400
Nymphaea	626, 908
Nymphaea candida	1049

<i>Ocimum basilicum</i>	65
<i>Olea</i>	1084
<i>Olea europaea</i>	735
<i>Oleifera</i>	773
<i>Ophioglossum vulgatum</i>	352
<i>Origanum majorana</i>	646
<i>Origanum vulgare</i>	740
<i>Oryza sativa</i>	794
<i>Oxalis acetosella</i>	375
<i>Oxyria digyna</i>	271, 273, 386, 387
<i>Oxytropis campestris</i>	569
<i>Oxytropis lapponica</i>	9
<i>Palma</i>	75
<i>Pancratium maritimum</i>	645
<i>Panicum miliaceum</i>	477, 759
<i>Paris quadrifolia</i>	124, 238, 415
<i>Parmelia omphaloides</i>	325
<i>Parnassia palustris</i>	82, 1057
<i>Pedicularis lapponica</i>	420
<i>Pedicularis palustris</i> subsp. <i>borealis</i>	509
<i>Persea</i> (= <i>Persea gratissima</i>)	33
<i>Petroselinum</i>	753
<i>Peucedanum palustre</i>	506, 508, 523
<i>Phaseolus vulgaris</i>	71
<i>Phaseolus vulgaris</i> convar. <i>communis</i>	71
<i>Phaseolus vulgaris</i> var. <i>subcompressus</i>	71
<i>Phoenix dactylifera</i>	220
<i>Phragmites</i>	399, 710, 776, 827, 996
<i>Phragmites australis</i>	109
<i>Phragmites communis</i>	833
<i>Phyllodoce caerulea</i>	839, 1027
<i>Picea</i>	42
<i>Picea abies</i>	432
<i>Pimpinella</i>	152
<i>Pinguicula alpina</i>	1056
<i>Pinguicula villosa</i>	228
<i>Pinguicula vulgaris</i>	22, 173, 1067
<i>Pinus exarida</i>	6
<i>Pinus sylvestris</i>	42, 80, 914, 980, 982
<i>Piper</i>	125, 183, 754
<i>Pisum sativum</i>	266, 558
<i>Plantago major</i>	409, 974
<i>Poa</i>	937
<i>Poa alpigena</i> / <i>Poa pratensis</i>	263
<i>Poa alpina</i>	1038
<i>Poa angustifolia</i>	872

<i>Poa annua</i>	882
<i>Poa arctica</i>	12
<i>Poa compressa</i>	247
<i>Poa glauca</i>	21
<i>Poa nemoralis</i>	812
<i>Poa palustris</i>	330
<i>Poa pratensis</i>	368, 442, 533, 693
<i>Poa subcaerulea</i>	728
<i>Poa trivialis</i>	803
<i>Polemonium acutiflorum</i> / <i>complanatum</i>	14
<i>Polemonium caeruleum</i> (= <i>coeruleum</i>)	274, 951
<i>Polygonum amphibium</i>	85
<i>Polypodium filix-mas</i>	333
<i>Polypodium vulgare</i>	73
<i>Polystichum</i>	333, 986
<i>Polystichum filix-mas</i> (= <i>Dryopteris filix-mas</i>)	236, 994
<i>Polystichum lonchitis</i>	255
<i>Polytrichum</i>	215, 864
<i>Polytrichum commune</i>	829
<i>Populus tremula</i>	31, 943
Portulacaceae	758
<i>Potamogeton</i>	639, 714, 724, 1045
<i>Potamogeton compressus</i>	231
<i>Potamogeton gramineus</i>	370, 455, 948
<i>Potamogeton natans</i>	175
Potamogetonaceae	717
Potentilla	104
<i>Potentilla anserina</i>	952
<i>Potentilla erecta</i> (= <i>Tormentilla erecta</i>)	122, 287, 1026
<i>Primula veris</i>	359
Prunus	964
<i>Prunus armeniaca</i>	27
<i>Prunus avium</i>	194
<i>Prunus domestica</i> subsp. <i>domestica</i>	625
<i>Prunus dulcis</i> var. <i>sativa</i>	638
<i>Prunus padus</i>	54, 248, 471, 1000
<i>Prunus padus</i> subsp. <i>borealis</i>	54
<i>Pteris aquilina</i> (= <i>Pteridium aquilinum</i>)	333
<i>Pulsatilla vernalis</i>	424
Pyrolaceae	716
<i>Pyrus</i>	114, 412, 751
<i>Quercus</i>	42, 1001
<i>Ranunculus</i>	696, 1060
<i>Ranunculus acris</i> (= <i>acer</i>)	297, 1013, 1061
<i>Ranunculus aquatilis</i>	713, 768
<i>Ranunculus glacialis</i>	719

Ranunculus nivalis	497
Ranunculus peltatus	504, 957
Ranunculus platanifolius	961
Ranunculus pygmaeus	227
Raphanus raphanistrum	92
Raphanus sativus	783
Raphanus sativus var. radicola	780
Resedaceae	782
Rhamnus frangula (= Frangula alnus)	160
Rheum x cultorum	765
Rhinanthus groenlandicus	218
Rhinanthus minor	165, 818, 850, 900, 1064
Rhinanthus serotinus	947
Rhodiola rosea (= Sedum rosea, Sedum roseum)	261, 334, 700
Rhododendron lapponicum	213, 251
Rhodymenia palmata	848
Ribes alpinum	221
Ribes nigrum	184, 527, 672, 999
Ribes uva-crispa	792
Rosa	805, 841
Rosa canina	67, 110, 742
Rosa cinnamomea (= Rosa majalis)	170, 329
Rosa majalis (= Rosa cinnamomea)	1079
Rosa pimpinellifolia	649
Rosmarinus	815
Rubus arcticus	7, 372, 376, 587, 650, 1030
Rubus castoreus	1021
Rubus chamaemorus	207, 601, 622, 791
Rubus fruticosus	124, 438
Rubus idaeus	158, 223, 315, 323, 388, 574, 931, 1024
Rubus plicatus	574
Rubus saxatilis	604, 787, 981, 1040, 1041
Rumex	945, 950
Rumex acetosa	363, 485, 537, 861
Rumex acetosella	422
Rumex aquaticus	327
Rumex crispus	4, 284, 902
Rumex lapponicus	47
Rumex longifolius (= Rumex domesticus)	4, 108, 258, 483, 902, 936
Saccharum	915
Salix	32, 760, 880, 1023, 1039
Salix arbuscula	214
Salix borealis	968, 1081
Salix caprea	769, 969
Salix glauca	32, 1035

Salix hastata	772
Salix herbacea	397
Salix lanata	1055
Salix lapponum	881
Salix myrsinites	32, 881
Salix myrtilloides	281
Salix nigricans (= Salix myrsinifolia)	32, 187
Salix pentandra	299
Salix phylicifolia	32, 824
Salix reticulata	285
Salix starkeana	366
Salix xerophila	739
Saussurea alpina	699
Saxifraga	676
Saxifraga aizoides	401
Saxifraga cernua	199
Saxifraga cespitosa	654
Saxifraga hirculus	517
Saxifraga nivalis	667
Saxifraga oppositifolia	18, 358
Saxifraga rivularis	49
Saxifraga stellaris	683
Saxifraga tenuis	496
Schaumflechte	958
Scirpus cespitosus (= Trichophorum cespitosum)	633
Scrophulariceae	272
Secale	407
Secale cereale	806
Sedum acre	164
Sedum annuum	1011
Sesleria	766
Solanum melongena	664
Solanum tuberosum	132, 153, 154, 162, 163, 269, 540, 549, 752, 761
Solidago	374
Solidago virgaurea	107, 112, 275, 309, 699
Sonchus arvensis	90
Sonchus asper	802
Sonchus oleraceus	336
Sorbus aucuparia	756, 764, 778, 896, 971
Sparganium angustifolium	870
Sparganium emersum	715
Sparganium hyperboreum	663
Sparganium minimum	225
Sparganium natans	721, 768, 1025

Sphagnum	215, 584, 665, 757, 864, 874
Sphagnum palustre	115
Spinacia	923
Spiraea ulmaria (= Filipendula ulmaria)	5, 452, 535, 428
Stellaria borealis (= Stellaria calycantha)	45
Stellaria crassifolia	511
Stellaria graminea	362
Stellaria longifolia	1078
Stellaria media	29, 219, 262, 305, 473, 671, 972
Stellaria nemorum	808
Stellaria palustris	708
Stereocaulon	909
Struthiopteris (= Matteuccia struthiopteris)	333
Subularia aquatica	41
Syringa	967
Syzygium aromaticum	687
Tamaricaceae	983
Taraxacum officinale	797, 904, 1013, 1020, 1068
Thymus	482, 987
Tofieldia calycata	928
Trichophorum alpinum (= Scirpus hudsonianus, S. trichophorum)	1016
Trichophorum cespitosum	656
Trisetum	970, 1042
Trisetum repens (= Agropyron repens)	561
Trisetum vulgare	695
Trientilla europaea	425
Trifolium	624
Trifolium hybridum	52
Trifolium medium	643
Trifolium pratense	822
Trifolium repens	1050
Triglochin	862
Tripleurospermum inodorum (= Chrysanthemum inodorum, Matricaria inodorum / inodora, Matricaria maritima)	70, 501
Trisetum spicatum	253
Trisetum subalpestre	531
Trollius	235, 472
Trollius europaeus	83, 137, 138, 279, 302, 402, 648, 749, 921
Tulipa gesneriana	1006
Tussilago farfara	335, 459
Typha	978
Ulmus	500
Urtica	197, 345, 557, 568
Urtica dioica	344, 1074

<i>Urtica urens</i>	66, 135, 161, 319, 834, 1003, 1066
<i>Usnea barbata</i>	542, 592, 678
<i>Vaccinium myrtillus</i>	124, 852
<i>Vaccinium oxycoccus</i> (= <i>Oxycoccus</i> <i>palustris</i> , <i>Oxycoccus quadripetalus</i>)	68, 95, 116, 124, 372, 377, 514, 516, 781, 1043
<i>Vaccinium uliginosum</i>	103, 106, 111, 117, 124, 129, 276, 280, 307, 316, 341, 447, 458, 484, 536, 577
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	532, 762
<i>Veratrum</i>	192
<i>Veratrum album</i>	239, 324
<i>Veronica longifolia</i> (= <i>Veronica maritima</i>)	331, 955
<i>Viburnum opulus</i>	105
<i>Vicia angustifolia</i> (= <i>Vicia sativa</i> subsp. <i>nigra</i>)	871
<i>Vicia cracca</i>	286, 460, 859
<i>Vicia sativa</i>	393
<i>Vicia sepium</i>	286
<i>Viola</i>	1059
<i>Viola arvensis</i>	94
<i>Viola biflora</i>	300
<i>Viola epipsila</i>	814
<i>Viola palustris</i>	521
<i>Viola riviniana</i>	1083
<i>Viola rupestris</i>	426
<i>Viola tricolor</i>	371, 528
<i>Vitis</i>	1046
<i>Xanthoria parietina</i>	868
<i>Zea mays</i>	628
<i>Zingiber officinale</i>	488

9. Irodalom

- Abondolo, Daniel (ed.) 1998: *The Uralic languages*. Routledge, London–New York.
- Aichele, Dietmar–Golte-Bechtle, Marianne 1991: *Mi virít itt? Virágkalauz*. Gondolat, Budapest. [= Mivi]
- Árokszállásy Zoltán–Bánhegyi József–Boros Ádám–Gallé László–Hortobágyi Tibor–Soó Rezső–Kárpáti Zoltán 1968: *Növényhatározó I–II*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- A magyar nyelv kézikönyve*. (Szerk.: Kiefer Ferenc.) Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003.
- A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára 1–3*. (Főszerk.: Benkő Loránd.) Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967–1976. [= TESz]
- A magyar szókészlet finnugor elemei 1–3*. (Főszerk.: Lakó György.) Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967–1978. [= MSzFE]
- Äimä, Frans 1908: *Lappalaisia lainasanoja suomen murteissa*. JSFOu. 25/1: 1–64.
- Äimä, Frans 1928: *Etimologisia lisiä*. MSFOu. 58: 247–255.
- Bakos Ferenc 1999: *Idegen szavak és kifejezések kézis�ótára*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Bárczi Géza–Benkő Loránd–Berrár Jolán 1967: *A magyar nyelv története*. Tankönyvkiadó, Budapest. [= BBB]
- Benkő Loránd 1976: *Az etimológiai kutatások újabb fejlődése Magyarországon*. In: *Az etimológia elmélete és módszere*. (Szerk. Benkő Loránd–K. Sal Éva). NyÉ. 89: 15–26.
- Bereczki András 2000: *A lappok története*. In: *Nyelvrokonaink*. (Szerk. Nanovfszky György). Teleki László Alapítvány. Budapest.
- Bereczki Gábor 1998: *A magyar nyelv finnugor alapjai*. Universitas, Budapest.
- Bereczki Gábor 2000: *Bevezetés a balti finn nyelvészetbe*. Universitas, Budapest.
- Bergsland, Knut–Mattson Magga, Laila 1993: *Åarjelsaemien–daaroen baakoegærja. Sydsamisk–norsk ordbok*. [= BIM]
- Biedermann, Hans 1996: *Szimbólumlexikon*. Corvina, Budapest. [= Szimblex]
- Bjorvand, Harald–Lindeman, Fredrik Otto 2000: *Våre arveord – Etymologisk ordbok*. Novus Forlag. Oslo, [= EO]
- Blamey, M.–Blamey, Ph. 1988: *Termések erdön, réten*. Gondolat, Budapest.
- Blamey, M.–Fitter, R. 1987: *Vadvirágok*. Gondolat, Budapest.
- Blamey, M.–Grey-Wilson, Christopher 1994: *Otavan Kasvitieto – yli 2400 Euroopan kasvilajia. Suomentanut ja Suomen oloihin soveltanut Arto Kurtto*. Otava, Helsinki. [= OK]
- Bogár Edit 1991: *A lapp madárnevek rendszere*. Kézirat. Budapest–Debrecen.
- Bogár Edit 1998: *A lappok*. In: *Finnugor kalauz*. (Szerk. Csepregi Márta). Panoráma.
- Bolliger, M–Erben–Grau, J–Heubl 1998: *Cserjék*. *Természetkalauz*. Magyar Könyvklub, Budapest.
- Borhidi Attila 1968: *Növényvilág az Egyenlítőttől a Sarkokig*. Budapest.
- Bulla Béla–Kádár László–Kéz Andor–Száva-Kovács József 1952: *Általános természeti földrajz I*. Budapest.

- Burnie, David 1992: A növény. Szemtanú. Park Könyvkiadó, Budapest.
- Butzer, K. W. 1986: A földfelszín formakincse. Budapest.
- Collinder, Björn 1941: Introduktion i språkvetenskapen. Stockholm.
- Collinder, Björn 1943: Lappisches Wörterverzeichnis aus Härjedalen. Uppsala. [= C]
- Collinder, Björn 1953: Lapparna. Stockholm.
- Collinder, Björn 1977: Fenno-Ugric Vocabulary. Second Revised Edition. Hamburg, Uppsala. [= FUV]
- Csapody Vera–Priszter Szaniszló 1966: Magyar növénynevek szótára. Budapest.
- Domokos Johanna 2000: A számi költészet fordíthatóságáról. Budapesti Finnugor Füzetek 15. Budapest.
- Durrell, G.–Durrell, L. 1987: Az amatőr természetbúvár. Útmutató az élő természet tanulmányozásához. Budapest.
- É. Kiss Katalin–Kiefer Ferenc–Siptár Péter 1998: Új magyar nyelvtan. Osiris Kiadó, Budapest.
- Falk, Hjalmar–Torp, Alf 1960: Norwegisch–dänisches etymologisches Wörterbuch I–II. Heidelberg. [= NDEW]
- Fitter, Alastair 1987: Pareys Naturführer plus Blumen Wildblühende Pflanzen. Hamburg–Berlin.
- Frette, Thor 1975: Norsk–samisk ordbok. Oslo.
- Friis, Jens Andreas 1887: Ordbok over det lappiske sprog med latinsk og norsk forklaring samt en oversigt over sprogets grammatik. Christiania. [= Friis]
- Futó József 1975: A föld éghajlata és hatása az élővilágra. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Futó József 1988: Általános természeti földrajz. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Genetz, Arvid 1891: Wörterbuch der kola-lappischen Dialekte. Kuollan lapin murteiden sanakirja ynnä kielenäyteitä. Helsingfors. [= Gen]
- Gerstner Károly 2003: A magyar nyelv története. In: A magyar nyelv könyve. (Szerk.: Kiefer Ferenc.) Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Godet, Jean-Denis 1992: Európa virágai: Lágyszárúak. Officina Nova, Budapest.
- Grau, J–Jung–Münker, Bertram 1996: Bogyósok, vadon termő zöldségnövények, gyógynövények. Természetkalauz. Magyar Könyvklub, Budapest. [= Bogy]
- Grau, J–Kremer, Bruno P.–Möseler–Rambold–Triebel 1998: Fűvek. Természetkalauz. Magyar Könyvklub, Budapest.
- A. M. Гребнева–В. В. Лещанкина: Русско-эрзянский ботанический словарь (названия сосудистых), Саранск, 2002.
- Grey-Wilson, C.–Blamey, M. Pareys 1980: Bergblumenbuch. Hamburg–Berlin.
- Grundström, Harald 1946: Lulelappsk ordbok 1–12. Uppsala. [= Gr]
- Grünthal, Riho 1997: Livvistä liiviin. Itämerensuomalaiset etnonnyymit. Castrenianumin toimitteita 51. Helsinki.
- Gulya János (Vál. és szerk.) 1975: A vízimadarak népe. Tanulmányok a finnugor rokon népek élete és műveltsége köréből. Európa Könyvkiadó, Budapest.
- Guttorm, Inga–Jernsletten, Johan–Nickel, Klaus Peter (1987–1991): Saamen kielen peruskurssi. Davvin 1–4., Oy Yleisradio Ab, Helsinki.

- Hajdú Péter 1966: Bevezetés az uráli nyelvtudományba. Tankönyvkiadó, Budapest.
[= BUNy]
- Hajdú Péter 1981: Az uráli nyelvészet alapkérdései. Tankönyvkiadó, Budapest.
[= UNyA]
- Hajdú Péter–Domokos Péter 1978: Uráli nyelvrokaink. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Hakulinen, Rainar 1963: Jäkäläkasvio. Porvoo.
- Halász Ignác 1891: Déli-lapp szótár. Svéd-lapp nyelv IV. Budapest. [= Hz]
- Halász Ignác 1896: Pite Lappmarki szótár és nyelvtan. Svéd-lapp nyelv VI. Budapest.
[= Hal]
- Halászné Zelnik Katalin 1987: Moldvai csángó növénynevek. Magyar csoportnyelvi dolgozatok 36. Budapest.
- Hasselbrink, Gustav 1981: Südlappisches Wörterbuch I–III. Uppsala. [= Hk]
- Häkkinen, Kaisa 1985: Suomen kielen vanhimmasta sanastosta ja sen tutkimisesta. Suomalais-ugrilaisten kielten etymologisen tutkimuksen perusteita ja metodiikkaa. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 17., Turku.
- Hämet-Ahti, L.–Suominen, J.–Uloinen, T.–Uotila, P.–Vuokko, S. 1984: Retkeilykasvio. Helsinki.
- Hellquist, Elof 1925: Svensk etymologisk ordbok. Lund. [= SEO]
- Hiitonen, Ilmari–Kurtto, Arto 1997: Otavan värikasvio, Otava, Helsinki. [= OV]
- Hoffmann István 1993: Helynevek nyelvi elemzése. A Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Magyar Nyelvtudományi Intézetének Kiadványai 61. (Szerk. Jakab László). Debrecen.
- Hoppál Mihály–Jankovics Marcell–Nagy András–Szemadám György 1990: Jelképtár. Helikon Kiadó, Budapest. [= Jelk]
- Hortobágyi Tibor–Kiss István–Pál Miklós–Pócs Tamás–Simon Tibor 1977: Növénytan 2. Növényrendszertan és növényföldrajz. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Hutterer Miklós 1986: A germán nyelvek. Gondolat, Budapest.
- Itkonen, Erkki 1960: Lappische Chrestomathie mit grammatikalischem Abriss und Wörterverzeichnis. Helsinki. [= ItkELpChr]
- Itkonen, Erkki 1986–1989: Inarilappisches Wörterbuch. Unter Mitarbeit von Raija Bartens und Lea Laitinen. Lexica Societatis Fenno-Ugricae XX, 1–3. Helsinki. [= ItkE]
- Itkonen, T. I. 1958: Koltan ja kuolanlapin sanakirja. Wörterbuch des Kolta- und Kolalappischen I–II. Helsinki. [= ItkT]
- Itkonen, T. I. 1984: Suomen lappalaiset vuoteen 1945. Porvoo.
- Jahns, Hans Martin 1988: Sanikkaiset–sammalet–jäkälät. Helsinki.
- Jankovics Marcell 1991: A fa mitológiája. Csokonai, Debrecen.
- Jávorka Sándor–Csapody Vera 1972: Erdő mező virágai. A magyar flóra színes kisatlasza. Budapest.
- Jávorka Sándor–Csapody Vera 1975: Iconographia florae partis austro-orientalis Europae centralis. Budapest.
- Kádár László 1965: Biogeográfia. A föld és a földi élet. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Kálmán Béla 1938: Obiugor állatnevek. MNyTK 43.

- Kálmán Béla 1976: A népetimológia. In: Az etimológia elmélete és módszere (Szerk. Benkő Loránd és K. Sal Éva). NyÉ 89: 165–169.
- Kalmár Zoltán 1982: A gombák világa. Budapest.
- Károly Sándor 1977: Két monográfia a zürjén állatnevekről. (Ismertetés.) NyK 79: 376–384.
- Kärki, Eino 1974: Värrikuvakasvio. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo–Helsinki. [= VKK]
- Keresztes László 1978: Az etimológia elmélete és módszere. (Ismertetés.) NyK 80: 408–410.
- Keresztes László 1983: Aranylile mondja tavasszal. Lapp költészet. Fordította: Bede Anna. Európa, Budapest.
- Keresztes László 1997: Questions of the linguistics relations between lapps (saamis) and their neighbours. In: Finnisch-ugrische Sprachen in Kontakt. Vorträge des Symposiums aus Anlaß des 30-jährigen Bestehens der Finnougristik an der Rijksuniversitet Groningen 21.–23. November 1996. Herausgeber: Sirkka-Liisa Hahmo–Tette Hofstra–László Honti–Paul van Linde–Osmo Nikkilä. Shaker publishing, Maastricht, 145–150.
- Kert, G. M. 1986: Саамско-русский словарь. Ленинград. [= Ke]
- Kiss Jenő 1973: Mart Mäger: Eesti linnunimetused. (Ismertetés). NyK 75: 272–274.
- Kiss Jenő 1976: A tájszavak etimológiai vizsgálatáról. In: Az etimológiai elmélete és módszere. (Szerk. Benkő Loránd és K. Sal Éva). NyÉ 89: 169–175.
- Kiss Jenő 1984: Magyarország madarai. Az európai madarak elnevezései. Nyelvészeti Tanulmányok 28. Budapest.
- Kiss Jenő 1993: A magyar nyelv. In: A magyarságtudomány kézikönyve. (Szerk. Kósa László.) Akadémiai Könyvkiadó, Budapest.
- Kiss Lajos 1966: Műveltségzők, vándorszók, nemzetközi szók. MNy 62: 179–188.
- Kiss Lajos 1976: Szláv tükörszók és tükörjelentések a magyarban. NyÉ 92.
- Klima László 1998: Őshazáink, vándorlásaink. In: Finnugor kalauz. (Szerk.: Csepregi Márta.) Panoráma Kiadó, Budapest.
- Klima László 2000: Az uráli őshaza kutatásának története. In: Nyelvrokonaink. (Szerk.: Nanovfszky György.) Teleki László Alapítvány, Budapest.
- Korhonen, Mikko 1981: Johdatus lapin kielen historiaan. SKST 370, Helsinki. [= Korh]
- Korhonen, Mikko 1988a: The Lapp Language. In: Sinor, Denis (ed.) The Uralic Languages Leiden. 41–57.
- Korhonen, Mikko 1988b: The History of the Lapp Language. In: Sinor, D. (ed.) The Uralic Languages 264–287. Leiden.
- Korhonen, Olavi 1973: Sádnigir’ji sámigielas ruođagillii, ruođagielas sámigillii / samisk–svensk, svensk–samisk ordbok. Jokkmokk.
- Kremer, Bruno P.–Muhle, Hermann 1998: Zuzmók, mohák és harasztok. Természetkalauz. Magyar Könyvklub, Budapest.
- Kulonen, Ulla-Maija 2000: Saamen kielen alkuperä sanastotutkimuksen valossa. Beaivví mánát. Saamelaišten juuret ja nykyaika. (Toim. Seurujärvi-Kari). Tietolipas 164., SKS, Helsinki

- Kulonen, Ulla-Maija–Pentikäinen, Juha–Seurujärvi-Kari, Irja (toim.) 1994: Johdatus saamentutkimukseen. Tietolipas 131., SKS, Helsinki.
- Kurtto, Arto–Laine, Lasse, J.–Parkkinen, Seppo–Varjo, Markku 1995: Suomalaisen luonto-opas. Yli 500 Suomen luonnon kasvia ja eläintä. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki. [= SLO]
- Kurucs, M. R. 1985: Саамско-русский словарь. Москва. [= Kur]
- Lagercrantz, Eliel 1926: Wörterbuch des Südlappischen nach der Mundart von Wefsen. Oslo. [=LWfs]
- Lagercrantz, Eliel 1939: Lappischer Wortschatz. Helsinki. [= Lz]
- Lakó György 1949a: Lagercrantz, Eliel: Lappischer Wortschatz. (Ismertetés.) NyK 51: 224–227.
- Lakó György 1949b: Nielsen, Konrad: Lappisk ordbok. (Ismertetés.) NyK 51: 227–230.
- Lakó György 1949c: Újabb svéd-lapp nyelvészeti irodalom. Nyr. 73: 83–86.
- Lakó György 1986: Chrestomathia Lapponica. Tankönyvkiadó, Budapest. [= CL]
- Lange, Morten 1964: Retkeilijän sieniopas. Helsinki.
- Lehtiranta, Juhani 1989: Yhteissaamelainen sanasto. MSFOu. 200. Helsinki. [= Lr]
- Lehtiranta, Juhani–Seurujärvi-Kari, Irja 1991: Saamelaiset. In: Uralilaiset kansat. (Toim. Johanna Laakso). Porvoo–Helsinki–Juva.
- Lid, Johannes 1987: Norsk–svensk–finsk flora. Oslo.
- Linkola, Martti–Aikio, Samuli–Arrela, Veli–Kallio, Paavo 1984: Lappi. Pohjolan luonto, luonnonvarat ja ihminen. Hämeenlinna, 1984. 1–4.
- Linné, Carl 1737: Flora Lapponica. London.
- Linné, Carl 1732: Lappländische Reise und andere Schriften. Leipzig. [= L]
- Lönnrot, Elias 1854: Ueber den Enare-lappischen Dialekt. [= Lön]
- Lönnrot, Elias–Sælan, Thomas 1866: Flora Fennica. Suomen kasvio. Helsinki.
- Lukkari, Pekka 1974: Sami–suoma sadnekirji. Helsinki. [= Lukk]
- Macura, P. 1979: Elsevier's Dictionary of Botany. English, French, German, Latin, Russian. I. Plant names. Amsterdam–Oxford–New York.
- Marosi Sándor–Sárfalvi Béla (szerk.) 1975: Európa. Budapest.
- Máté József 1990: Kasvien nimet lapin kielessä. CIFU 7/3B: 377–381. Debrecen.
- Máté József 1992: A lapp növénynevek rendszere. Doktori értekezés. Kézirat. Debrecen.
- Máté József 1993: Kik azok a lappok? In: Magyartanítás. 1993/3. 39–40.
- Máté József 1994: A lapp növénynevek etimológiai problémái. FUD 3: 47–65. Debrecen.
- Máté József 1995: Az összetett számi növénynevek. CIFU 8/V: 113–116. Jyväskylä.
- Máté József 1997: Kétségek és kérdések számi növénynevek etimológiájában. FUD 4: 89–96. Debrecen.
- Máté József 1999: Vest-Aikio, A.–Aikio, J.–Aikio, E.: Lottit luonddus. Oahpa dovdat Sámi lottiid. (Ismertetés). FUD 6: 164–165. Debrecen.
- Máté József: 2001: Magyar, finn és számi onomasztikai vizsgálatokról. Ünnepi könyv Keresztes László tiszteletére. FUD 8: 379–388. Debrecen–Jyväskylä.

- Máté József 2002a: Irja Seurujärvi-Kari (toim.): Beaiivvi mánát. Saamelaisten juuret ja nykyaika. (Ismertetés). FUD 9: 177–192. Debrecen.
- Máté József 2002b: А. М. Гребнева–В. В. Лещанкина: Русско-эрзянский ботанический словарь (названия сосудистых). (Ismertetés). FUD 9: 162–165. Debrecen.
- Máté József 2002c: Pekka Sammallahti: The Saami Languages. An Introduction. (Ismertetés). FUD 9: 173–176. Debrecen.
- Mäger, Mart 1967: Eesti linnunimetused. Tallinn.
- Melius Péter 1578: Herbárium. Az fáknak, füveknek nevekről, természetekről és hasznairól. Magyar nyelvre és ez rendre hozta az doktorok könyveiből az Horhi Melius Péter. Nyomtatott Kolosváratt Heltai Gáspárné Műhelyébe 1578. esztendőbe.
- Mitchell, A.–Wilkinson, J. 1987: Pareys Buch der Baume. Nadel- und Laubbaume in Europa nördlich des Mittelmeeres. Hamburg–Berlin.
- Mollay Erzsébet 1983: Növénynevek Melius Herbáriumában. Magyar Névtani Dolgozatok 44. Budapest.
- Mosnikoff, Jouni–Sammallahti, Pekka 1988: U’cc sääm–lää’dd sää’nn[^]earjaž. Pieni koltansaame–suomi sanakirja. Vantaa. [= MosSI]
- Mosnikoff, Jouni 1980: Sää’nn^oocâm[^]e’rjj säämas da läädas. Sanahakemisto koltaksi ja suomeksi. Helsinki. [= Mos]
- Münker, Bertram 1998: Közép-Európa vadvirágai. Természetkultusz. Magyar Könyvklub, Budapest.
- Nemerkényi Antal–Sárfalvi Béla 1990: Üsd fel! Európa és a Szovjetunió. Novotrade Kiadó, Budapest.
- Nielsen, Konrad 1932–1956: Lappisk ordbok. Lapp Dictionary. Instituttet for sammenlignende kulturforskning I–IV. Oslo. [= N]
- Nielsen, Konrad–Nesheim, Asbjørn 1979: Lappisk (samisk) ordbok. Lapp Dictionary Vol. V. Supplement. Oslo. [= NN]
- Nilsson-Mankok, Erik 1976: Svensk–sydsamisk ordlista. Vilhelmina–Vefsen.
- Nissen, Kristian 1921: Lapponian Lichen names. Appendix B. Lyngø: Studies on the Lichen flora of Norway. Videnskabs-Selskabets Skrifter Matematisk-naturvidenskabelig Klasse 1921: 7. 238–247. Kristiania. [= LLN]
- Pál József–Újvári Edit (Szerk.) 2001: Szimbólumtár. Jelképek, motívumok, témák az egyetemes és a magyar kultúrából. Balassi Kiadó, Budapest. [Szimbtár]
- Péntek János–Szabó Attila 1985: Ember és növényvilág. Bukarest.
- Polunin, O. 1981: Európa fái és bokrai. Budapest.
- Priszter, Szaniszló 1983: Arborea fruticesque Europae Vocabularium octo linguis redactum. Európa fái és cserjéi. Nyolcnyelvű szótár. Budapest.
- Priszter Szaniszló 1985: A magyar flóra és vegetáció rendszertani–növényföldrajzi kézikönyve VII. Kiegészítések és mutatók az I–VI. kötethez. Budapest.
- Priszter Szaniszló 1986: Növényneveink. Magyar–latin szógyűjtemény. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest. [= PrNöv]
- Priszter Szaniszló 1993: A tudatos magyar növénynévadás kezdete és kifejlődése. Nyr. 117: 560–563.

- Priszter Szaniszló 1998: Növényneveink. A magyar és a tudományos növénynevek szótára. Mezőgazda, Budapest. [= PrSzan]
- Pulkkinen, Risto 2000: Myyttiset saamelaiset. In: Beaiuvi mánát. Saamelaisten juuret ja nykyaika. (Toim. Seurujärvi-Kari, Irja). Tietolipas 164., SKS, Helsinki
- Qvigstad, Just Knud 1893: Nordische Lehnwörter im Lappischen. Christiania., [= QN]
- Qvigstad, Just Knud 1901: Lappiske Plantenavne. Nyt magazin for naturvidenskaberne 302–326. [= QL]
- Rápóti Jenő–Romváry Vilmos 1983: Gyógyító növények. Budapest.
- Rác János 1996: A magyar nyelv halnevei. MNyTK. 205.
- Rác János 2000: Állatnevek a botanikában. Nyr. 124: 329–339.
- Rác János 2001: A farkas állatnév összetett növényneveinkben. Nyr. 125: 187–202.
- Rác János 2001: Kutya van a kertben. Nyr. 125: 419–436.
- Rác János 2002: Madárneves összetételek a növényvilág terminológiájában. I., II., III., IV. Nyr. 126: 48–71, 170–91, 298–320, 437–458.
- Rác János 2002: Növényneveink a nyelvújítás korában. MNy. 282–293.
- Rauhala, Aarre 1970: Suomalais–unkarilais–latinalaista ja latinalais–unkarilais–suomalaista kasvinnimistöä. Lahti.
- Rautavaara, Toivo–Tuomola, Pirkkoliisa (Toim.) 1985: Hyötykasvit värikuvina. Porvoo.
- Rintanen, Tapio 1981: Suomen Lapin tunturien kasvisto. In: Lappi.
- Rohwer, Jens G. 2002: A trópusok növényei. Természetkalauz. Magyar Könyvklub, Budapest.
- Rothmaler, W. 1976: Exkursionsflora. Berlin. [= EXFL]
- Saarnijoki, S. (Toim.) 1976: Metsien puut ja pensaat värikuvina. 120 puuta ja pensaata. Porvoo.
- Sammallahti, Pekka 1987: Saamen kielet. In.: Guttorm–Jernsletten–Nickel: Saamen kielten peruskurssi. Davvin 4., Oy Yleisradio Ab, Helsinki, p. 75–76.
- Sammallahti, Pekka 1989: Sámi–suoma sátnegirji. Saamelais–suomalainen sanakirja. Ohcejohka. [= SI]
- Sammallahti, Pekka 1993: Sámi–suoma–sámi sátnegirji. Saamelais–suomalais–saamelainen sanakirja. Ohcejohka. [= SIB]
- Sammallahti, Pekka 1998a: Saamic. In: Abondolo, Daniel (ed.) The Uralic Languages 43–95. London–NewYork.
- Sammallahti, Pekka 1998b: Saami Languages. An Introduction. Kárášjohka.
- Sammallahti, Pekka–Morottaja, Matti 1983: Säämi–suoma–säämi škovlasänikirje. Helsinki. [= SIMor]
- Sammallahti, Pekka–Mosnikoff, Jouni 1991: Suomi–koltansaame sanakirja. Lää´dd–sää´m sää´nn´e´rjj. Ohcejohka. [= SIMos]
- Schlachter, Wolfgang 1958: Wörterbuch des Waldlappendialekts von Malå und Texte zur Ethnographie. Lexica Societatis Fenno–Ugricae 14. Helsinki. [= Schl]
- N. Sebestyén Irén 1943: Fák és fás helyek régi nevei az uráli nyelvekben. Finnugor értekezések 7. Budapest. [= FgrÉ]
- N. Sebestyén Irén 1966: A varázsdob és a látó asszonyok. Lapp népmesék. Budapest.

- Seibert, Jutta (Szerk.) 1986: A keresztény művészet lexikona. Corvina, Budapest. [= KML]
- Setälä, Eemil Nestor 1926: Suomensukuisten kansojen esihistoria. – Suomen suku I. 120–189. Helsinki.
- Seurujärvi-Kari, Irja (Toim.) 2000: Beaiuvi mánát. Saamelaisten juuret ja nykyaika. Tietolipas 164., SKS, Helsinki.
- Simon Tibor 1977: Bevezetés 23–38. In: Növénytan 2. Növényrendszertan és növényföldrajz. (Szerk. Hortobágyi Tibor). Tankönyvkiadó, Budapest.
- Simon Tibor–Csapody Vera 1982: Kis növényhatározó. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Sinor, Denis (ed.) 1988: The Uralic Languages. Description, history and foreign influences. Leiden.
- Sköld, Tryggve 1960: Einige germanische Lehnwörter im Lappischen und Finnischen. Uppsala.
- Sköld, Tryggve 1961: Die Kriterien der urnordischen Lehnwörter im Lappischen. I. Uppsala.
- Soó Rezső 1965: Növényföldrajz. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Steinbach, Gunter 1997: Haszonnövények ábécéje. Zöldséges-, fűszer- és gyümölcsöskert több mint 250 színes növényportréban. Magyar Könyvklub, Budapest.
- Stockfleth, N. V. 1852: Norsk–lapsk ordbog. Christiania.
- Straub, F. Brunó (Főszerk.) 1978: Biológiai lexikon 1–4. Budapest.
- Suomen kielen etymologinen sanakirja I–VI. Szerk.: Toivonen, Y. H.–Itkonen, E.–Joki, A. J.–Peltola, R. Lexica Societatis Fenno-Ugricae XII. 1–6. Helsinki, 1955–1978. [= SKES]
- Suomen kielen perussanakirja 1–3. Főszerk.: Haarala, Risto. Helsinki, 1995. [= SKPS]
- Suomen sanojen alkuperä. Etymologinen sanakirja 1–3. Főszerk.: Itkonen, Erkki–Kulonen, Ulla-Maija. Helsinki, 1992–2000. [= SSA]
- Sverloff, Matti 1989: Suomi–koltansaame piensanasto. Suáma–säáem siešmsäennös. Sevettijärvi. [= Sver]
- Szabó Attila 1979: Melius Péter: Herbárium. Az fáknak, füveknek nevekről, természetekről és hasznairól. Bevezető tanulmánnyal és magyarázó jegyzetekkel sajtó alá rendezte Szabó Attila. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest.
- Székely András 1978: Szovjetunió I. Természetföldrajz. Budapest.
- Szűj Enikő 1978: Finnország. Útikönyvek. Budapest.
- Taagepera, Rein 2000: A finnugor népek az orosz államban. Osiris, Budapest.
- Tamás Ildikó 2001: A számi irodalmi nyelvek kialakulásáról és fejlődéséről. Ünnepi könyv Keresztes László tiszteletére. FUD 8: 619–628. Debrecen–Jyväskylä.
- Torp, Alf 1919: Nynorsk etymologisk ordbok. Oslo. [= NEO]
- Tótfalusi István (sine anno): Idegen szavaink etimológiai szótára. Anno, Budapest. [= ISzESz]
- Tuomikoski, Risto 1973: Sienet värikuvina. Helsinki.
- Turi, Johan 1983: A lappok élete. Budapest.

- Tutin, T. G.–Heywood, V. H.–Burges, N. A.–Moore, D. M.–Valentine, D. H.–Walters, S. M.–Webb, D. A. 1980–1989: *Flora Europaea* 1–5. Cambridge.
- Uralisches etymologisches Wörterbuch I–II. (Főszerk. Rédei Károly). Budapest, 1986–1988. [= UEW]
- Ursing, Björn 1988: *Fälthflora*. Stockholm. [= Fäfl]
- Vasmer, Max 1958: *Russisches etymologisches Wörterbuch* 1–3. Heidelberg. [= REW]
- Veres Péter 2000: Az uráli és magyar őshaza meghatározása a legújabb adatok fényében. In: *Nyelvrokonaink*. (Szerk.: Nanovfszky György.) Teleki László Alapítvány, Budapest.
- Väänänen, Heikki 1989: *Uusi värikuvakasvio*. Porvoo. [= UV]
- Vest-Aikio, Anja–Aikio Jonni–Aikio, Esko 1997: *Lottit luonddus*. Oahpa dovdet Sámi lottiid. Davvi Girji OS. Kárášjohka.
- Vest, Jovvna-Ánde–Luukkonen, Marsa 1992: *Matkalle mukaan*. Suomi–saame–suomi sanakirja. Gummerus, Jyväskylä–Helsinki. [= VestLuuk]
- Vörös Éva 1996: *Egzotikus gyümölcsök magyar neveinek történeti-etimológiai szótára*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. [= VörEgz]
- Vuokko Seppo 2001/4: Finnország természeti jelképei. Kiadja a Külügyminisztérium Sajtó és Kulturális Osztálya. Helsinki, Finnország. (= FINFO)
- Vuokko Seppo et al. 1994: *Kasvit*. Sanikkaisia, havupuita, kukkaiskasveja. Suomen Luonto.
- Vries, Jan de 1961: *Altnordisches etymologisches Wörterbuch*. Leiden. [= AEW]
- Wiklund, Karl Bernhard 1894: *Kleine Lappische Chrestomathie mit Glossar*. Helsingfors. [= WLpChr]
- Wiklund, Karl Bernhard 1896a: Entwurf einer urlappischen Lauthlehre I. *SUST* 10,1. Helsingfors.
- Wiklund, Karl Bernhard 1896b: Die nordischen Lehnwörter in den russisch-lappischen Dialekten. *JSFOu*. 10: 146–206.
- Wiklund, Karl Bernhard 1918: Die Erforschung der germanischen Lehnwörter im Finnischen und Lappischen. – *Indogermanisches Jahrbuch* 5. Strassburg.
- Wiklund, Karl Bernhard 1927: *Lappische Studien* I–III. Uppsala. [= W]
- Zaicz Gábor 1986a: Kiss Jenő: Magyar madárnevek. (Az európai madarak elnevezései). (Ismertetés). *NyK* 88: 365–368.
- Zaicz Gábor 1986b: Kiss Jenő: A pingvintől a kolibriig. *Egzotikus madarak magyar nevei* (Ismertetés). *NyK* 88: 368–370.
- Zaicz Gábor 1994: 581–691. In: Zsirai Miklós: *Finnugor rokonságunk*. Trezor, Budapest.
- Zamarovský, Vojtech 1970: *Istenek és hősök a görög-római mondavilágban*. Móra, Budapest.
- Zsirai Miklós 1937/1994: *Finnugor rokonságunk*. [Az uráli nyelvrokonainkkal kapcsolatos legújabb ismeret- és forrásanyag rövid összegzésével közreadja Zaicz Gábor (Zaicz 1994: 585–691)]. Trezor, Budapest.

10. Rövidítések

A nyelvészeti szakirodalom és a botanikai források idézésekor használt rövidítések

AEW	= Vries, Jan de 1961: Altnordisches Etymologisches Wörterbuch. Leiden.
BBB	= Bárczi Géza–Benkő Loránd–Berrár Jolán 1967: A magyar nyelv története. Tankönyvkiadó, Budapest.
BIM	= Bergsland, Knut–Magga, Laila Mattson 1993: Åarjelsaemien–daaroen baakoegærja. Sydsamisk–norsk ordbok.
Bogy	= Grau–Jung–Münker 1996: Bogyósok, vadon termő zöldségnövények, gyógynövények. Természetkalauz. Magyar Könyvklub, Budapest.
BUNy	= Hajdú Péter 1966: Bevezetés az uráli nyelvtudományba. Budapest.
C	= Collinder, Björn 1943: Lappisches Wörterverzeichnis aus Härjedalen. Uppsala.
CIFU	= Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum. (A rövidítés utáni első szám a kongresszus sorszámát jelzi.)
CL	= Lakó György 1986: Chrestomathia Lapponica. Budapest.
CT	= Castrenianumin toimitteita. Helsinki.
Cserj	= Bolliger–Erben–Grau–Heubl 1998: Cserjék. Természetkalauz. Magyar Könyvklub, Budapest.
EO	= Bjorvand, Harald–Lindeman, Fredrik Otto 2000: Våre arveord – Etymologisk ordbok. Oslo, Novus Forlag.
EXFL	= Rothmaler, W. 1976: Exkursionsflora. Berlin.
Fäfl	= Ursing, Björn 1988: Fältflora. Stockholm.
FgrÉ	= Finnugor értekezések. Budapest
FgrRok	= Zsirai Miklós 1937/1994: Finnugor rokonságunk. [Az uráli nyelvrokonaikkal kapcsolatos legújabb ismeret- és forrásanyag rövid összegzésével közreadja Zaicz Gábor (Zaicz 1994: 585–691)]. Trezor, Budapest.
FINFO	= Vuokko, Seppo 2001/4: Finnország természeti jelképei. Kiadja a Külügyminisztérium Sajtó és Kulturális Osztálya. Helsinki.
Friis	= Friis, Jens Andreas 1887: Ordbok over det lappiske sprog med latinsk og norsk forklaring samt en oversigt over sprogets grammatik. Christiania.
FUD	= Folia Uralica Debreceniensia. Debrecen.
FUF	= Finnisch-Ugrische Forschungen. Helsinki.
FUV	= Collinder, Björn 1977: Fenno-Ugric Vocabulary. 2 nd rev. ed. Hamburg.
Gen	= Genetz, Arvid 1891: Wörterbuch der kola-lappischen Dialekte. Kuollan lapin murteiden sanakirja ynnä kielennäytteitä. Helsingfors.
Gr	= Grundström, Harald 1946: Lulelappsk ordbok 1–12. Uppsala.
Hal	= Halász Ignác 1896: Pite Lappmarki szótár és nyelvtan. Svéd-lapp nyelv VI. Budapest.
Hk	= Hasselbrink, Gustav 1981: Südlappisches Wörterbuch I–III. Uppsala.
Jelk	= Hoppál Mihály–Jankovics Marcell–Nagy András–Szemadám György 1990: Jelképtár. Helikon, Budapest.
Hz	= Halász Ignác 1891: Déli-lapp szótár. Svéd-lapp nyelv IV. Budapest.

- ISzESz = Tótfalusi István (sine anno): Idegen szavaink etimológiai szótára. Anno, Budapest.
- ItkE = Itkonen, Erkki 1986–1989: Inarilappisches Wörterbuch. Unter Mitarbeit von Raija Bartens und Lea Laitinen. Lexica Societatis Fenno-Ugricae XX, 1–3. Helsinki.
- ItkELpChr = Itkonen, Erkki 1960: Lappische Chrestomathie mit grammatikalischem Abriss und Wörterverzeichnis. Helsinki.
- ItkT = Itkonen, T. I. 1958: Koltan ja kuolanlapin sanakirja. Wörterbuch des Kolta- und Kolalappischen I–II. Helsinki.
- Ke = Kert, G. M. 1986: Saamsko–russkij slovar'. Leningrád.
- KML = Seibert, Jutta (Szerk.) 1986: A keresztény művészet lexikona. Corvina, Budapest.
- Korh = Korhonen, Mikko 1981: Johdatus lapin kielen historiaan. Helsinki.
- Kur = Kurucs, M. R. 1985: Saamsko–russkij slovar'. Moszkva.
- L = Linné, Carl 1777: Lappländische Reise und andere Schriften. Leipzig.
- LLN = Nissen, Kristian 1921 Laponian lichen names. Studies on the lichen flora of Norway. Kristiania.
- Lön = Lönnrot, Elias 1854: Ueber den Enare-lappischen Dialekt.
- Lr = Lehtiranta, Juhani 1989: Yhteissamelainen sanasto. MSFOu. 200. Helsinki.
- Lukk = Lukkari, Pekka 1974: Sami–suoma sadnekirji. Helsinki.
- LWfs = Lagercrantz, Eliel 1926: Wörterbuch des Südlappischen nach der Mundart von Wefsen. Oslo.
- Lz = Lagercrantz, Eliel 1939: Lappischer Wortschatz. I–II. Lexica Societatis Fenno-Ugricae 6. Helsinki.
- Mivi = Aichele, Dietmar–Golte-Bechtle, Marianne 1991: Mi virít itt? Virágkalauz. Budapest.
- MNy = Magyar Nyelv. Budapest.
- MNyTK = A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai. Budapest.
- Mos = Mosnikoff, Jouni 1980: Saa'nnooccamke'rjj säämas da lääddas. Sanahakemisto koltaksi ja suomeksi. Helsinki.
- MosSl = Mosnikoff, Jouni–Sammallahti, Pekka 1988: U'cc sääm–lää'dd sää'nn^earjaž. Pieni koltansaame–suomi sanakirja. Vantaa.
- MszFE = Lakó György (Föszerk.) 1967–1978: A magyar szókészlet finnugor elemei 1–3. Budapest.
- N = Nielsen, Konrad 1932–1956: Lappisk ordbok. Lapp Dictionary. Instituttet for sammenlignende kulturforskning I–IV. Oslo.
- NDEW = Falk, Hjalmar–Torp, Alf 1960: Norwegisch–dänisches etymologisches Wörterbuch I–II. Heidelberg.
- NN = Nielsen, Konrad–Nesheim, Asbjørn 1979: Lappisk (samisk) ordbok. Lapp Dictionary Vol. V. Supplement. Oslo.
- NEO = Torp, Alf 1919: Nynorsk etymologisk ordbok. Oslo.
- NyÉ = Nyelvtudományi Értekezések. Budapest.
- NyK = Nyelvtudományi Közlemények. Budapest.

- OK = Blamey, M.–Grey-Wilson, Christopher 1994: Otavan Kasvitieto yli 2400 Euroopan kasvilajia. Suomentanut ja Suomen oloihin soveltanut Arto Kurtto. Helsinki.
- OV = Hiitonen, Ilmari–Kurtto, Arto 1997: Otavan värikasvio, Helsinki.
- PrNöv = Priszter Szaniszló 1986: Növényneveink. Magyar–latin szógyűjtemény. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest.
- PrSzan = Priszter Szaniszló 1998: Növényneveink. A magyar és a tudományos növénynevek szótára. Mezőgazda, Budapest.
- QL = Qvigstad, Just Knud 1901: Lappiske Plantenavne. Nyt magazin for naturvidenskaberne 302–326.
- QN = Qvigstad, J. K. 1893: Nordische Lehnwörter im Lappischen. Christiania.
- REW = Vasmer, Max 1958: Russisches etymologisches Wörterbuch 1–3. Heidelberg.
- Schl = Schlachter, Wolfgang 1958: Wörterbuch des Waldlappendialekts von Malå und Texte zur Ethnographie. Lexica Societatis Fenno-Ugricae 14. Helsinki.
- SEO = Hellquist, Elof 1925: Svensk etymologisk ordbok. Lund.
- SKES = Toivonen, Y. H.–Itkonen, E.–Joki, A. J.–Peltola, R. 1955–1978: Suomen kielen etymologinen sanakirja I–VI. Lexica Societatis Fenno-Ugricae XII. 1–6. Helsinki.
- SKPS = Haarala, Risto (Föszerk.) 1995: Suomen kielen perussanakirja 1–3. Helsinki.
- SI = Sammallahti, Pekka 1989: Sámi–suoma sátnegirji. Saamelais–suomalainen sanakirja. Ohcejohka.
- SIB = Sammallahti, Pekka 1993: Sámi–suoma–sámi sátnegirji. Saamelais–suomalais–saamelainen sanakirja. Ohcejohka.
- SIMor = Sammallahti, Pekka–Morottaja, Matti 1983: Säämi–suoma–säämi škovla-sänikirje. Helsinki.
- SIMos = Sammallahti, P.–Mosnikoff, Jouni 1991: Suomi–koltansaame sanakirja. Lää’dd–sää’m sää’nn^e’rjj. Ohcejohka.
- SLO = Kurtto, Arto–Laine, Lasse, J.–Parkkinen, Seppo–Varjo, Markku 1995: Suomalaisen luonto-opas. Yli 500 Suomen luonnon kasvia ja eläintä. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.
- SISL = Sammallahti, Pekka 1998b: Saami Languages. An Introduction. Kárášjohka.
- SSA = Itkonen, Erkki–Kulonen, Ulla-Maija (Föszerk.) 1992–2000: Suomen sanojen alkuperä. Etymologinen sanakirja 1–3. Helsinki.
- SUSA ~ JSFOu = Suomalais-ugrilaisen Seuran Aikakauskirja. Journal de la Société Finno-ougrienne. Helsinki.
- SUST ~ MSFOu = Suomalais-ugrilaisen Seuran Toimituksia. Mémoires de la Société Finno-ougrienne. Helsinki.
- Sver = Sverloff, Matti 1989: Suomi–koltansaame piensanasto. Suáma–sääém siešmsäennös. Sevettijärvi.
- Szimplex = Biedermann, Hans 1996: Szimbólumlexikon. Corvina, Budapest.
- Szimbtár = Pál József–Újvári Edit (Szerk.) 2001: Szimbólumtár. Balassi Kiadó,

	Budapest.
TESz	= Benkő Loránd (Főszerk.)(1967–1976): A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára 1–3. Budapest.
UAJb	= Ural-Altäische Jahrbücher. Wiesbaden.
UEW	= Rédei, Károly (Főszerk.) 1986–1988: Uralisches etymologisches Wörterbuch I–II. Budapest.
UNyA	= Hajdú Péter 1981: Az uráli nyelvészet alapkérdései. Budapest.
UV	= Väänänen, Heikki 1989: Uusi värikuvakasvio. Porvoo.
VestLuuk	= Vest, Jovvna-Ánde–Luukkonen, Marsa 1992: Matkalle mukaan. Suomi–saame–suomi sanakirja. Gummerus, Jyväskylä–Helsinki.
VKK	= Kärki, Eino 1974: Värikuvakasvio. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo–Helsinki.
VörEgz	= Vörös Éva 1996: Egzotikus gyümölcsök magyar neveinek történeti-etimológiai szótára. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen.
W	= Wiklund, Karl Bernhard 1927: Lappische Studien I–III. Uppsala.
WLpChr	= Wiklund, Karl Bernhard 1894: Kleine Lappische Chrestomathie mit Glossar. Helsingfors.

A nyelvek, nyelvjárások, nyelvtani szakkifejezések és botanikai fogalmak rövidítései

ang.	=	angol
aun.	=	aunus
convar.	=	convarietas(fajtakör, rassz, kultúralfaj)
cser.	=	cseremis(z(mari))
csuv.	=	csuvas
dial.	=	dialektus
é.	=	észt
fgr.	=	finnugor
fi.	=	finn
fr.	=	francia
gen.	=	genitivus
gör.	=	görög
id.	=	idem(ugyanaz)
ie.	=	indoeurópai
i. h.	=	idézetthely
i. m.	=	idézettmű
jne	=	janiinedespäin
karj.	=	karjalai
l	=	eli'vagy'
lat.	=	latin
lit.	=	litván
lp.	=	lapp(számi)
lpD	=	délilapp
lpS	=	svédilapp
lpL	=	luleilapp
lpN	=	norvéglapp

lpI	=	inirilapp
lpK	=	kolaiéskolttalapp
lpKld	=	kildinilapp
lpT	=	teriv.turjalailapp
m.	=	magyar
md.	=	mordvin
mdE	=	erzamordvin
mdM	=	moksamordvin
mong.	=	mongol
ném.	=	német
no.	=	norvég
nyj.	=	nyelvjárás
óno.	=	ónorvég
ópor.	=	óporosz
or.	=	orosz
ósv.	=	ósvéd
osztj.	=	osztják (hanti)
ö. sz.	=	összetettség
Pl.	=	plurális (többes szám)
provar.	=	provarietas (változat csoport)
sk.	=	skandináv
subsp.	=	subspecies (alfaj)
sv.	=	svéd
szam.	=	szamojéd
szam. jen.	=	jenyiszejiszamojéd
szam. kam.	=	kamaszszamojéd
szam. karag.	=	karagaszszamojéd
szam. kojb.	=	kojbálszamojéd
szam. mot.	=	motorszamojéd
szam. szelk.	=	szelkup~szölkupszamojéd
szam. tavg.	=	tavgiszamojéd
szln.	=	szlovén
t	=	tai'vagy'
t. ö. sz.	=	többszörösenösszetettség
var.	=	varietas(változat)
vepsz.	=	vepsze
vog.	=	vogul(manysi)
vtj.	=	vtják(udmurt)
zrj.	=	zürjén(komi)

Tartalom

Tartalom	3
1. Bevezetés	
1.1. A témaválasztás indoklása	5
1.2. Előzmények	5
1.3. Az értekezés célja	6
1.4. Az alkalmazott eljárásokról	7
1.4.1. Nyelvészeti módszerek	7
1.4.2. Botanikai problémák	8
1.4.3. Névadási részletek	11
1.4.3.1. A lapp–latin–magyar–finn–német nevek egyeztetése	11
1.4.3.2. A kihalt növénynevek	11
1.4.3.3. Bogyónevek	12
2. Lappföld és a lappok	
2.1. A lappok lakóhelye és nyelvjárásai	13
2.2. Áttekintés Lappföld földrajzi sajátosságairól	16
3. Kutatástörténet és források	
3.1. A finnugor nyelvek állat- és növényneveinek kutatásáról	21
3.2. Nyelvészeti források	24
4. Botanikai kérdések	
4.1. A növénynévadás történetéből	32
4.1.1. A tudományos névadás és a kettős nevezéktan	32
4.1.2. A magyar növénynévadás vázlatos története	33
4.2. Növénynevek az őshazakutatásban	35
5. A növénynevek eredet szerinti megoszlása	
5.1. Az ősi növénynevek	47
5.1.1. Az uráli alapnyelvi növénynevek	47
5.1.2. A finnugor alapnyelvi növénynevek	50
5.1.3. A finn-permi kori növénynevek	53
5.1.4. A finn-volgai kori növénynevek	55
5.1.5. A balti finn / közfinn kori növénynevek	57
5.1.5.1. Eredeti elemek a balti finn korból	57
5.1.5.2. Balti finn kori jövevényszavak	60

5.1.6. A közlapp kori növénynevek.....	60
5.1.6.1. Eredeti elemek a közlapp korból.....	60
5.1.6.2. Közlapp kori skandináv jövevényszavak.....	62
5.1.7. Az ősi lapp növénynevek (összefoglalás).....	64
5.2. Jövevényszavak.....	66
5.2.1. Skandináv jövevényszavak.....	66
5.2.1.1. Skandináv alapnyelvi jövevényszavak.....	66
5.2.1.2. Skandináv nyelvekhez köthető elemek.....	68
5.2.1.3. Svéd jövevényszavak.....	70
5.2.1.4. Norvég jövevényszavak.....	71
5.2.2. Finn jövevényszavak.....	72
5.2.3. Orosz jövevényszavak.....	73
5.2.4. Nemzetközi szavak.....	74
5.2.5. Tükörszavak.....	76
5.2.6. Bibliai növénynevek.....	78
5.3. Belső keletkezésű szavak.....	81
5.3.1. A belső keletkezésű kételemű növénynevek szerkezetéről.....	81
5.3.2. Összetett szavak.....	83
5.3.3. Képzett szavak.....	103
6. Szófejtő névtár.....	104
A szófejtő névtár szócikkeinek felépítése.....	104
Szócikkek.....	106
7. Térképek.....	236
A kutatópontok és rövidítéseik.....	236
Növénynevek térképeken.....	238
8. Latin névmutató.....	259
9. Irodalom.....	273
10. Rövidítések.....	282
11. Summary: Etymological layers of Lappish plant names.....	287

11. Summary:

Etymological layers of Lappish plant names

by József Máté

My paper is about the classification and etymology of the names of the plants in Lapland. As I did not have the opportunity to collect on the spot I achieved my task by using dictionaries and lists words.

The greatest part of the paper, which is a summary of a thesis, is a glossary in which I summarized the names of plants found in the different dictionaries I have studied. According to the similarities of sounds I separated five main dialect types of Lappish: Southern, Swedish, Norwegian, Inari and Kola-kolta Lappish.

I compiled the glossary in alphabetical order. Each of the numbered entries consists of three parts: headword (containing dialect specifications with its places of collecting and meanings in Latin, Hungarian, Finnish and German), etymology and sources. The headword is, possibly the Norwegian Lappish name of the plant followed by the Latin name. If the name of the plant does not exist in Norwegian Lappish, proceeding from the southern dialect towards the North and the East, the first occurrence of the word is given as a headword and all the other forms follow.

The next part of the entry is in the etymology of the word. Words can be of ancient origin from proto-languages (Proto-Uralic e.g. *boska* 'angelica plant'; *duopma* 'bird-cherry'; *guossa* 'spruce', Proto-Finno-Ugric e.g. IpKo *njormm* 'grass in water'; IpI *puájui* 'willow', Proto-Finno-Permic e.g. *beahci* 'pine', Proto-Finno-Volgaic e.g. *suhpi* 'aspen'; *muorji* 'berry', Baltic-Finnish ~ Early Pre-Finnic e.g. *jokŋa* 'lingonberry'; *suoidni* 'hay' and Common Saamic), loanwords (from old Skandinavian, Norwegian, Swedish, Finnish, Russian, International, Calque), of Lappish origin (compounds, derivation, complementation and allipsis) or of uncertain or unknown origin.

In the last part of the entry a list of literature is given. In the following section there is a map with the names of plants found in most dialects. Similarly, I indicated the names of plants which are interesting, special or characteristic only in Lapland.

For exploring the possibilities of the subject more investigation is needed on the spot by scholars of much linguistic and botanical knowledge.

Én, Máté József teljes felelősségem tudatában kijelentem, hogy a benyújtott értekezés a szerzői jog nemzetközi normáinak tiszteletben tartásával készült.

Máté József